ALEXANDRI TRAL-
LIANI, PRAECELLENTIS MEDICI, DE
SINGVLARVM CORPORIS PARTIVM
AB HOMINIS CORONIDE AD IMVM VSQVE CAL-
caneum uitijs, ægritudinibus, & iniurijs, libri
ad unguem facti V,

PER ALBANVM TORINVM VITODVRENSEM
RECENS LATINITATE DONATI.

[redacted]

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI AC DOMINO, DOMINO CONRADO A THVNGEN ANTISTITI HERBIPOLITANO, ILLVSTRISSIMOQVE DVCI FRANCIAE Orientalis, domino & patrono ſuo AL BANVS TORINVS S.

NVNC demum ingens quædam ſpes affulget, REVERENDISSIME IN CHRISTO PATER, ATQVE IDEM DVX ILLVSTRISSIME, Apollinem ſuas ſorores, iam diutule ludibrio habitas, uindicare omnino inſtituiſſe, arcum nanque tendit, & collimat, neſcio quos. Siquidem C. T. conſtituit harum uindicem, ac plane Herculem. Abs quo omnes Muſarum myſtæ, aduerſus grunnientes gryllos, bonarum artium pernicies, brachij potentis opem implorant, & impetrant. Qui ad triſtes camenas ita reſpicis, ut earum quoscunque ſynceros cultores, & literatos omneis, quos animaduerteris egregiam eruditionem cum integritate morum copulaſſe, obuijs, ut aiunt, ulnis ſuſcipias, & munificè admodum non uictu tantum, ſtipendioq́ue alas, uerum etiam ampliſſimis muneribus, ſplendoreq́ue illuſtres, & undecunque συλλέξειν σὺν ἴυκα παρρονίτοις inuites, atque acceſſas. Propterea nimirum, quod cenſeas, modis omnibus maiorem eſſe literarum uim, quàm uulgò exiſtimant, neque eſſe religionis ornamentum aliud ſplendidius, & ciuilem rerum ſtatum prorſuſè litteris pendere: Quin etiam ſine illis religiones non poſſe ſubſiſtere, nec ciuitates teneri, neque gubernari. Quare linguas præcidi oportuit ſycophantis ijs, qui hactenus pro inſita ſtoliditate, uel priuatim frigidam aquam ſuffundentes uel publicè pro côcionibus à literarum ſtudijs imperitam plebem dehortati, effecère (proh dolor & pudor) ut non Gymnaſia modò ſtudioſorum frequentia, per totam paſſim Germaniam, hodie frigeant, & cõllabantur ſcholæ; uerum religionẽ quoque ipſam labefactatam reddiderunt. Nunc quum eorum quidam Temeſſeum genium imminere olfacientes, παλινῳδίᾳ, neſcio Hercle an ex ânimo omnes, incipiũt: nihil agunt, ſtultitiæ & factis ſuis premia digna ferunt, notam ſcilicet uanitatis & inconſtantiæ, uela uertere, funemq́ue reducere pro arbitrio dicuntur, breuiter ipſi Ceſcum habitãt, ſed & ſacta interim prophanis, & ſalũ cælo miſcent. Proinde uehemẽter metuo ne admiſſa penitus Barbarie peſſum eat religio. & omnis eruditionis, honeſtatisq́ue panolethria inuehatur. Perge igitur clariſſime Antiſtes, perge obſecro, ut cœpiſti, animo pulcherrimum dei munus literas defendere & rabioſulos illos Andabatas qui petulantiſſima lingua eas fodicare & inſecta

rijnon uerentur, proſcribere. Qui pro eis in tam uaſta rei literariæ clade ſignũ
è regali ſpecula extuliſti iam olim, ad quod complures, non ſerui ad Pileum uo
cati, nec proletarij modo ſtipem accepturi, ſed uel primæ claſsis proceres inge/
nui ſuo ære militaturi, turmatim aduolantes nomina dare contendunt. Ecce
enim, ut anteſignani, aut primipilares imperterriti, eruditiſſimi & modeſtiſſi
mi uiri MAVRITIVS HVTTENVS & DANIEL STIBARVS,
Duo Patriæ columina & ornamenta ſpecioſiſſima. (Qui præter quàm q; ſunt
eruditionis cõſumatæ, nullam non uirtutem magnopere exercent, laudibus
adprobatiſſimisq; doctrinæ tuæ teſtimonijs non ceſſant, R.P.T. ſæpius ex
tollere, nomenq; tuum, alioqui cantatiſsimum in hos mundi fines propagare)
Nec non & T H E S E V S ille tuus fideliſſimus .N. uir utique
indefatigabili ſtudio ad illuſtrandas cultiores literas præſertim diuinas ardẽs,
ipſe doctiſſimus & incomparabilis, huic ſigno ceu trabali clauo affixi omni pe/
de, & animo plusquam heptaboẽo cum huiuſmodi portentis cõgredi accinctĩ
ſunt. Dece enim exemplum capientes illi, tanti exiſtimant doctrinam, ut nihil
ei anteferendam cenſeant. Paratus itidem ad hoc uniuerſus Eccleſiæ tuæ Ca/
nonicorum chorus laudatiſſimus, omniumq; diſciplinarum genere præditus,
iam non toti Germaniæ ſolum, ſed etiam Italiæ, Galliæq;, in quarum Acade/
mijs pleriq; militatũt, ingenijq; cultum ſtrenuè capeſſerunt, notiſſimus. Vnde
uel cœco apparere puto uerißimam eam eſſe Græcorum, quæ ceſſit in pro/
uerbium, ſententiam ὁ καλῶς ἄγων, ἐμφαίνει τὸ καλῶς ἕπεσθαι. Solent enim ple/
runque homines uitam principis æmulari. Hi ſanè, te duce præſul genero/
ſiſſimè & ducum citra controuerſiam præcipuum decus, cum illorum præſi/
dijs, quos tu præmijs (ut diximus) excitas, liberalitate foues, & in altum deni/
que promoues, illos ſcarabeos, brutiſſimósque homines, uel citra puluerem,
(tergiuerſanĩ enim,) ad Phaſim uſque aut ultimas, ut aiunt, Gades, extru/
dent atq; proculcabunt. Res profecto non ſupplicatione modo, ſed triumpho
digna, haud minus certè quàm ſi Turcam, aut alios quoſcũq; infeſtiſſimos ho
ſtes in ditionis tuæ fines, inſtructiſſimis copijs irrumpẽtes, in fugam egiſſes,
fudiſſes & conſcidiſſes. Cæterum non inſtitui ad præſens uirtutẽ tanti Herois
omnium ſeculorum memoria, & cæleſti prædicatione digniſſimi, præconia
commemorare, neque quicquam ſuperſtitioſius de gentilitio illo ſtemmate
tuo, deq; generis tui clariſſimi antiquitate argutari quod eſt, ut ſapientiæ pro
feſſores ſentiunt, de adumbratis uirtutum argumentis, & magna ex parte falla
cibus, quorum & ſi T. P. acepta ſit apud ſuos quum longiſſimam generis
ſerim præferas, laudem præcipuam, adeò tamen inde non putat pendendũ,
ut ne inchoatam quidem ſibi ueram nobilitatem perſuadeat, niſi omne genus
uirtutum & eruditionis Colophonem (ut ita loquar) imponat. Quarum re/
rũ admiratiõe, ita ſum in amorẽ C. T. inflãmatus, ut ſi eum, quẽ erga omneis
doctos habes fauorẽ, in me quoq; non doctum, ſed doctrinæ ſtudioſum per/
tahere queam, Sublimi feriã ſydera uertice. Parthico igitur more, (quorum
regem

ſine muneribus adit nemo) P. T. generoſiſſime præſul compellabo. Trallianum itaque medicum præſtantiſſimum à nobis Latio iure donatum integritati tuæ clariſſimæ offero & conſecro. Vbi mihi eos placandi prouincia ſumenda eſt, qui occinere ſolent, recte proditum ab eruditiſſimis uiris in muneribus exhibēdis illud in primis eſſe ſpectandū, ut per accōmoda ſint, quæ proferimus munuſcula, ne abſonum fieri, uel quod Græci dicūt ἐν φακῇ μύρον poſſit obijci. Dicet autem hic fortaſſis quiſpiam, quid hoc argumentum ad epiſcopum, Ducemq́ modis omnibus principem, quod cōgruentius munus erat σκατοφάγοις κλινικοῖς? Primum minimè abſurdum eſſe puto, ſi quicquid honeſtū eſt, Principibus dedicetur: Nedum ſi rem nulli non mortalium neceſſariam offeras: Verbi cauſſa, Volumē morbi profligādi rationibus exquiſitiſſimis refertū. Cuius beneficio teterrimus ille hoſtis, quem græci νόσον adpellant, poſſit expelli, & ὑγεία amiſſa recuperari atq; tueri, qua certè ut diuina benignitas nihil homini largita eſt, neque utilius, neque iucundius, quod à Græcis eleganti ſenariolo decantatum eſt: οὐκ ἔσ' ὑγιείας κρεῖττον οὐδὲν ἐν βίῳ, Ita morbo nihil dedit, uel uulgò teſte, calamitoſius. Pyrrhus rex Epirotarum bellicoſiſſimus, quū crebras funderet ad deos preces, ſacra faceret, & uaria ſuſpenderet ſpolia, non uictoriā, non ampliorem regij nominis ſplendorem, non opes, non gloriā, ſed ut dij morbos arcerent, ſemper precatus eſt: nihil deeſſe homini ratus, ſi morbis careat.

Quin & Chriſtus ipſe immortalitatis author & unicus uindex, mortale quidē corpus aſſumpſit, ſed tamen nullis morbis obnoxiū, crucem, mortemq́ ipſam non horruit, morbos horruit. Quid amābo pulchrius, quàm pro noſtro uirili in hac re principem noſtrum æmulari. Apoſtolos quoque nullibi ægrotaſſe legimus, cæſos uerò & interfectos: quomodocūq; hoc illis contigerit, non quæro, certè præſtabunt mortalibus eam felicitatem non imperiti medici. Quur igitur non uiderer mihi facere congruentiſſimè, ſi excellentiſſimo principi, excellentiſſimum adſcribam medicum. Cuius quippe corporis præter naturam habitus, ut eſt multis præſertim literaris ſumma calamitas, ita eius incolumitas innumeros tuetur. Ad hæc, ut in omnium ferè monarcharum aulis ſemper exactè doctos, pſpectæq; fidei medicos, qui curam agāt regij corporis cōſpicimus: Ita & aulam tuā ornamētis omnibus, alioqui ornatiſſimā, nōniſi eruditione multoq́ rerum uſu peritiſſimis, præter exactum ingenium, artificibus non ſolum patere, ſed in ſummo honore haberi (conſcia nimirum illius pulcherrimi elogij, quo Homerus uates medicos nobilitauit, Iliados Vndecimo: Vnū medicum pluris habēdum, quàm cæterorum hominum permultos) indoctos uerò arceri, accipio. Poſt hæc diſciplinarum omnium præcipui authores liquidiſſimè iam olim ex præſcriptiōe uetuſtæ cōſuetudinis, docuere, quoduis argumentum, aptiſſimè conſecrari ſummis quum principibus, tum epiſcopis, quos & ſi nunquam lecturos, propter negociorum fluctus, quibus undiq; tundunt, conſtaret, ea tamen inde ſatis ampla prouenit commoditas, quod inclyti illorum nominis præfatione lucubrationibus ſcriptorum fauoris plurimum concilia-

tur, Vt em̃, quẽadmodum haud inſcitè tradidit Plinius, quædam ob hoc ipſum ſummo habentũ in prætio, quod ſint templis dicata: Ita & principum uirorum (è quorum albo tu primus occurriſti,) titulus in frontiſpicio uoluminis præfixus ſtudioſorum affectibus opus commendabit. Eſt ſanè hoc maximè, in quo uitiligatorum plena ſunt omnia, ſeculo quorundam, potiſſimum eorum, ut Plinianis utar uerbis, qui ueræ laudis expertes ſunt, erga recens editas lucubrationes tanta moroſitas tamq́ue audax mordacitas, ut prius damnent ac reſpuant, quàm legerint: fruſtratur itaq́ue & qui ſcripſit ſperato fructu, & lector utilitate ſua. Prohibebit illud ſaltem clariſſimi nominis tui inſcriptio, ne quis priuſquam deguſtarit, faſtidiat. Quanquam & alioqui quorundam Epiſcoporum ac principum erga medicos gratia ardensq́ue fauor facit ne ἀπροσδιόνυσον facere credam, ſi quis medicum antiſtiti, Ducique, uita & ſalute digniſſimo, mittat. Quandoquidem & ampliſſimum uirum GVLIELMVM PELISSERIVM epiſcopum Megalonenſem, eiuſdem ordinis hominum decus præcipuum, & nouimus & uidimus. (ſuſcipit enim perhumaniter & prolixiſſimè eruditos & eruditiõis ſtudioſos omneis, peculiari tamẽ magis affectione Germanos,) quum Mompeſſuli Iatriæ operam daremus, quicquid in tantis negociorum undis datur ocij, id in præclaris medicorũ ſcriptis libenter conſumere, & naturæ ſcrutinio totum incumbere: Cuius opus de piſcibus ſummo deſiderio expectamus Pari etiam modo affectum ſcimus Reuerẽdiſſimũ præſulem Baſilien. PHILIPPVM à Gundaltzheim, cui dedicationem noſtram ſimilem minime ingratam fuiſſe ſenſimus. Quin etiam inclytum Archiepiſcopum Iuuanienſem, Cardinalem, illuſtriſſimumq́ue principem MATHAEVM, mihi ſcipſerunt homines minime uani, Aeginetam, quem ipſi ſuperiore anno dedicaui. frequenter habere in manibus. Cuius utique conſecrationem iucundam ei fuiſſe clamitant, τὰ ἀπερίσια δῶρα auri & argenti, quæ ad me cum elegantiſſima, & mihi ampliſſimam ſpem præbente epiſtola miſit. Hæc quum ipſe mecum, & tuũ iſtum animũ in literas reputarem uirtutesq́ue innumeras contemplarer, ſecunda ualitudine digniſſimum tantum heroa putaui. Atq́ue ob ea quidem non mihi uiſus ſum incongruum munus, quod ægritudines (quas DEVS OPT. Max. procul, perpetuoq́ue à tam charo capite auertat precamur.) ingruentes abigat, T. R. D. deferre. Minus apta donant, qui gemmas raras, qui feroces caballos, qui canes uenatorios, qui aulæa barbarica largiuntur. Puto autem me haud inanem operam ſumpturum, ſi T. C. paucis depingam & commendem authorem, qui tuis auſpicijs, ductuq́ue feliciſſimo publicũ apud Latinos indipiſcetur nomen. Hic eſt ALEXANDER Medicus clariſſimus, Patria Trallienſis. Eſt uerò Trallis urbs Lydiæ celebris, quam Cicero in oratione pro L. Flacco, grauem, locupletem & ornatam ciuitatem dicit. De qua ita tradit Sthephanus: Τράλλις πόλις λυδιας πρὸς τῷ μαιάνδρῳ ποταμῷ, ἡ πρότερον λεγομένη ἄνθεια, διὰ τὸ πολλὰ ἄνθη ἐκεῖ πεφυκέναι, ἐκαλεῖτο καὶ ἐρυμνά, τὸ ἐθνικὸν τραλλιανός. Tulit illa plures ſummæ ueritatis, doctrinæq́ue uiros, neq́ue

unquã

uuquã adeò Leues Tralliani, atque cæteri Græci fuere. Proinde maiorem fi/dem hic noſter quoque Trallianus in morborum amuletis meretur. Et ſi ex ea dem urbe,(uelutiin quoque eximiæ fertilitatis agro, inter exquiſitiſſimum triticum degener zizania prouenit,) impudens ille Theſſalus, Methodicæ princeps, qui artẽ ſex menſibus pollicitus eſt fuerit oriundus. Sed ualeat ille. Noſter ille ab ineunte, ut ita dicam, iuuentute, ſapientiæ fuit adeò ſtudioſus, ut adultus σοφιστοῦ appellationẽ obtinuerit, & priuſquam nomen hoc inuidioſum foret. Quum medicinæ ſtuderet, & factiuæ iam operã daret, ſemꝑ indefeſſo quodam cognoſcẽdæ medicæ materiæ ſtudio, permultos mundi tractus (quæ res impendio iuuat medicũ) peragrauit, Græciam uidelicet uniuerſam, Tuſciam, Galliam, & Hiſpaniam, & cætera orbis loca pleraq;, quorũ ipſe paſſim meminit. Neque eum uuquã uel à colonis, quemadmodum ſubinde ingenue fatet̃, uel ab aniculis diſcere piguit. Condidit in arte medica περὶ τῶν χειρουργουμένων uolumina aliquot: De affectibus oculorum libros treis. De uitijs ac morbis κατὰ τόπους ἐκ κεφαλῆς εἰς πόδας libros quatuor, & κατὰ γένη unum, quos ipſi diræ neceſſitatis ergo, & amicorũ inſtigationibus impulſi ad prelorũ momenta quàm fieri potuit ſedulò ſucciſiuis horis αὐτοσχεδίως latinos fecimus. Quos T. R. D. excellentiſſime heros, conſecramus, eiusq; patrocinio cõcredimus. Nam ſi tuo calculo fuerint adprobati, in portu nauigabunt, & præſentes pluribus tulerint ſuppetias. Verum T. C. Chonrade Franciæ Oriẽtalis dux clariſſime, det cæleſtis ille princeps eam animæ & corporis ualitudinẽ, quæ nulla manu medica indigeat, eaq; ſemꝑ uelle & conari quæ ſunt optima, idemq; conatus tuos pulchrè ſecũdet, præſertim cum quo rem literariã, rerum humanarũ prorã ac puppim, ſtrenuè tueri, illuſtrare & fouere, laboras. Ea ſe pedibus tuis aduoluit ſupplex, numenq; tuũ aduerſus rudem inſcitiã tetramq; barbariẽ implorat, ut ab iniuria ſcilicet indignitateq; uindicet̃. Porrhò certiſſimã in ſpẽ uocor, fore ut magiſtratus ciuitatũ Germaniæ idem hoc pro uiribus conentur, Siquidẽ Prudentiſs. SENATVS noſter Baſilien. ingens & ſcelerũ & calamitatum agmen inſcitiã ſecũ trahere perſuaſus, γυμνάσιον omnibus ornamẽtis reddidit nulli ſecundũ, nempe trilingue & κυκλοπαιδίᾳ abſolutũ, & arduis deniq; ꝓfeſſionibus mirè ornatũ, qbus ſinglis magno cerè ſumptu ꝓfeſſores, ingenio, linguis, & eruditione, ad miraculũ uſq;, excultos præfecit, qui certatim ex ipſis fontibus puriſſimos latices ſua in facultate quiſq; exhibere poſſunt & aſſolẽt. Et ſumptus ille adeò Magiſtratũ non deterret, ut iã totus in hoc ſit, qui ꝓ ſtudioſis quoq; ſtipẽdia inſtituantur è publico. Erit nimirũ hic ad paria deſignãda calcar et regula cætèris Germaniæ urbibus: Vnde tãtum animorũ conſenſum ſpero futurũ, ut pariter omnes, deo præcipue, & nobis deinde ſeruiẽtes, utranque cæleſtis & terreſtris regni felicitatẽ poſſidere queamus. Vale præſul & dux illuſtriſs. Baſileæ Calendis Martijs. An: ſalutis XXXIII.

ELENCHVS SIVE INDEX BREVIS EORVM, QVAE CAPITIBVS SINGVLIS TOTO HOC OPERE CONTINENTVR.

CAPITA LIBRI PRIMI.

DE duabus Arearum generibus & earum curatione. Ca. I.
Super depilatione & eius curatione. Ca. II.
Quo fluentes capilli fluere deſiſtant,& furfures,ſquamularum inſtar,inter pilos non ſurgant. Ca. III.
Quæ capillos,ut citius creſcant promoueant ſuppetiæ. Ca. IIII.
Capillis denigrandis. Ca. V.
Qui nam canis nigredo inducatur. Ca. VI.
Quibus remedijs capilli fului flauo colore tingi poſſint. Ca. VII.
Quomodo atrum capillitium flauum reddas. Ca. VIII.
Quo pacto capillis colorem auro ſimilem inducere poſſis. Ca. IX.
Quæ capillitium candidum reddant. Ca. X.
De porrigine & eius curatione. Ca. XI.
Aduerſus pediculos & lendes quā phthiriam Græci uocēt remedia. Ca. XII.
De pſydracijs & Exanthematis capite obortis & eorū curatione. Ca. XIII.
Paruorum capitis hulcerum & ruforum,curatio. Ca. XIIII.
De manantibus capite hulceribus,quas Græci ἀχῶρας dicunt,& eorum curatione. Ca. XV.
De capitis dolore quem κεφαλαλγίαν Græci adpellant,& eius ex quacunq; cauſſa,curatione. Ca. XVI.
De Cephalæa & ex quacunq; cauſſa eius,curatione. Ca. XVII.
De Hemicrania & eius ex quacunq; occaſione cura. Ca. XVIII.
De mentis uacillatione,phreneridéue,& eius curatione. Ca. XIX.
De ueterno quem lethargum Græci nominant. Ca. XX.
De morbo ſacro comitialiue & eius curatione. Ca. XXI.
De mentis alienatione citra febrim,quā melancholiam uocant. Ca. XXII
De morbis uitijsq; luminū & eorū cauſſis & remedijs. Ca. XXXIII
De aurium morbis,uitijs & curationibus. Ca. XXIIII.
Ad aurium iniurias ruina illatas,puta rupturas & oppreſſiones. Ca. XXV.
De ſonoribus ac ſibillis aurium intra ſe ipſas quos Græci Ichos & ſytiſmos nominant. Ca. XXVI.
De auribus ſorde ſcatentibus curandis. Ca. XXVII.
Ad ea quæ in aurem inciderunt,& trahenda. Ca. XXVIII.

Aduerſus

Aduerſus aurium uermes. Ca. XXIX.
De aurium doloribus ex de ſtillatione, catarrhóue. Ca. XXX.
De ſanguinis profluuio ex auribus. Ca. XXXI.
De ſurditate & graui auditu. Ca. XXXII.
Ad ſurdaſtros & ſurdos. Ca. XXXIII.
De abſceſſibus ſecundum aut poſt auris, quæ Græci parotides dicuntur.
Caput XXXIIII.
De narium morbis & curationibus. Ca. XXXV.
De Hæmorrhagia narium & eius curatione. Ca. XXXVI.
Aduerſus narium graues fœtores. Ca. XXXVII.
De uitijs quæ uultui accidunt. Ca. XXXVIII.
De dentium dolore & curatione. Ca. XXXIX.
De dentibus luxatis & corrhoſis gingiuisq́ꝫ comeſis. Ca. XL.
De angina faucium morbo. Ca. XLI.

CAPITA LIBRI SECVNDI.

De morbo coſtali pleuritidéue & eius curatione. Ca. I.
De fluore alui pleureticorum. Ca. II.
De lateris ſine febre langoribus curationeq́ꝫ eius. Ca. III.
De tuſſi cauſſisq́ꝫ eius. Ca. IIII.
De tuſſi materiali. Ca. V.
De hæmoptoica afflictione. hoc eſt reiectione ſanguinis. Ca. VI.

CAPITA LIBRI TERTII.

De ſtomachi affectionibus & ſymptomatis, quæ cardiaca à quibuſdã appel- lantur. Ca. I.
De appetentia canina uentriculi, & eius curatione ex quacunq́ꝫ cauſſa proue- niat. Ca. II.
De eſuritione intollerabili. quã Græci Bulimian & Buliſmon adpellãt. Ca. III.
De anorexia, hoc eſt, inappetentia & eius uarijs cauſſis. curaq́ꝫ eius. Ca. IIII.
De ſiti tantũ non inextinguibili quaq́ꝫ eius cauſſæ. Ca. V.
De ſtomachi inflatione ex atrabile, eiusq́ꝫ multiplici curatione. Ca. VI.
De cardiaco morbo cauſſis & medicaminibus. Ca. VII.
De nauſea & uomitu, quibus potiſſimũ ex cauſſis curantur. Ca. VIII.
De inflãmationibus ſtomachi & adcommodatis ei rei remedijs. Ca. IX.
De uiſcerum duricie & curatione. Ca. X.
De acidia eructatione & cura. Ca. XI.
De amarulentia oris. Ca. XII.
De his qui humido ſunt ſtomacho. Ca. XIII.
De cholera, unde adueniat. Ca. XIIII.
De iocinoris adfectionibus uarijs & qbuſcũq́ꝫ in partibus eius ſint. Ca. XV.
Quomodo cognoſci poſſit iecur inflammatum eſſe. Ca. XVI.
De ſcirrhomatis iocinoris, quæ ſint adhibenda. Ca. XVII.

De

De iocinoris imbecillitate & hepatica dyſenteria. Ca. XVIII.
De uentris fluxu & curatione Philemonis. Ca. XIX.
De fluore dyſenterico & curatione eius. Ca. XX.
De dyſenteria, id eſt inteſtinorũ torminibus ex philomeno. Ca. XXI.
De cæliaca uentriculi affectione, quam alui quoq; fluor comitatur ex monumentis philomeni. Ca. XXII.
De Teneſmo inteſtinorum morbo. Ca. XXIII.
De lienis affectibus & curatione ex monumentis Philagrij. Ca. XXIIII.
De inflatione lienis & curatione eius. Ca. XXV.
De inflammationibus lienis & curatione eius. Ca. XXVI.
De ſcirrho lienis & eius curatione. Ca. XXVII.
Galleni de lienis ſcirrhoſis pariter & flatulẽtis uitijs ſentẽtia. Ca. XXVIII.
De tuſſe ex liene affecto. Ca. XXIX.
De aqua inter cutem, id eſt, hydropico morbo & eius curatione. Ca. XXX.
De aqua hydrope aſcite & tympanite uocata. Ca. XXXI.
De hydropici morbi cum febre coniuncti curatione. Ca. XXXII.
De morbi regio quem & arquatũ dicunt. Ca. XXXIII
De renum morbis & curationibus, atq; adeò de calculo. Ca. XXXIIII.
De renum inflammatione & cauſſa, & curatione. Ca. XXXV.
De meientibus pus. Ca. XXXVI.
De ſtillicidio ueſicæ ſtranguriáue. Ca. XXXVII.
De difficultate mingendi, quam Græci dyſuriam uocant. Ca. XXXVIII.
De calculo ueſicæ & eius curatione. Ca. XXXIX.
De ſcabie ueſicæ. Ca. XL.
De urinæ profluuio diabetéue, Ca. XLI.
De incontinentia geniture & libidinoſis inſomnijs. Ca. XLII.
De priapiſmo. Ca. XLIII.
De plenioris inteſtini morbo quem colicum dicunt. Ca. XLIIII.
De plenioris inteſtini dolore ex flatulẽtis ſpiritibus pgnato. Ca. XLV
De plenioris inteſtini dolore ex obturatione duri ſtercoris proueniẽte, & eius curatione. Ca. XLVI.
De plenioris inteſtini dolore ex bile proueniente. Ca. XLVII.
De coli doloribus ex inflatione natis. Ca. XLVIII.

CAPITA LIBRI QVARTI.

De miſerabili pedum dolore, quam Podagram Græcè uocant, quo ſub morbo omnium omnes articulorum dolores comprehendi poſſunt. Ca. I.
De podagra frigida è Pituita proueniente. Ca. II.
De podagra è ſanguine nata & eius curatione. Ca. III.
De lapidoſis articulorum duriciebus tophisue. Ca. IIII.

CAPITA LIBRI QVINTI.

De febre Diaria, Ephemeráue & eius curatione. Ca. I.

De

Defebribus quæ inhumorum putredine accenduntur, & primitus de Continua. Cap. II.
Dephlegmone eryſipelatoſa, hoc eſt, inflammatione quæ cum ignita rubedine tumorem habet, à quibuſdam Ignis ſacer uocatur. Ca. III.
De febre ardente, & Eryſipelacea inflāmatione cum eadē copulata. Ca. IIII.
De Syncopa quæ febres comitatur.. Cap. V.
De Cholerica affectione, quæ interdum febrientes inuadit. Ca. VI.
Super defatigationibus & ſyncopes morborum ſymptomatis, quæ ſimiles ſunt affectiones deliquio. Ca. VII.
Ad eas, quæ ex uteri uitio animo deficiunt. Ca. VIII.
Ad eos qui ſtomachi uitio uiribus & animo deſtituuntur. Ca. IX.
Eorum qui ex ſtomacho æſtuantur, curatio. Ca. X.
Eorum qui ad frigidum ſtomachum defectiones referunt. Ca. XI.
De his qui ex prauo ſucco mordicationem in ſtomacho patiuntur. Ca. XII.
Si ex pituita in ſtomacho collecta id mali proueniat, curatio. Ca. XIII.
Eorum qui præ calore huiuſmodi anguſtijs corripiuntur. Ca. XIIII.
Eorum qui propter phlegmonen deliquium incurrunt, curatio. Ca. XV.
Eorum qui ariditati, uel inanitioni ſyncopā acceptā referūt, curatio. Ca. XVI
Si ex obturatione id mali corripiat, curatio. Ca. XVII.
De exanimatis angoribus deliquioq́ę è uulnerum plaga, uel saniei profluuio prognatis. Ca. XVIII.
Si quis ex mœrore, lætitiáue, aut dolore deliquium incurrat, cura. Ca. XIX.
Ad eos qui ex tenuis, aut craſſi inteſtini dolore excruciati deficiunt. Ca. XX.
Eorum qui deiectis uiribus animo delinquunt, curatio. Ca. XXI.
De febre hectica & maraſmode. Ca. XXII.
De maraſmode ex ſyncopa proueniente, & eius cura. Ca. XXIII.
De abſoluta febre maraſmode. Ca. XXIIII.
Pro febrientibus Lexipyreti, epithema, adſpergines, quas Embrochasiam omnes Græcè uocant, emplaſtra & cerotæ, quæ referuntur ad Martyrium Medicum authorem. Cap. XXV.

ELENCHVS SIVE SYLLABVS

DIGNARVM RERVM COGNItu, quæ in hoc toto uolumine continentur, ut uel citra incõmodum, quod cõcupiuerit quis, conſequatur.

A

ABſceſſus periculoſi 175.
Abſynthium 104.224.239.
Abſynthij ſuccus 154.
Abſynthij uſus 37.
Abſceſſuũ qui aures occupant curatio 78.
Abſceſſus in renibus ſigna 248.
Acacia rufa 194.
Acetum 222.
Acerba inimica pectori 110.
Acidus ructus 157.
Acidi ructus ex calida cauſa curatio 110.
Acorus 226.
Achores capitis hulcera quomodo, curentur 12.
Acris deſtillatio quomodo curanda 127.
ἀκαλύφη 110.
ἄκοπα 206.
ἀκράτισμα 1,8.
ἀχιβεῖ 317.
Adiantus 248.
Aegilopas curatio 71.
αἱμοῤῥοΐδες 315.
Agreſta 190.
Aiuga 209.
Alica 217.
Allium 131. & 258.
Alui fluor pleureticorum 111.
ἅλιξ 71. & 183.
Alui ſedimina 185.
Aluus quomodo deijcienda in morbo laterali 112.
Aurugo 237.
ἀλλοσολική 171.
Aluminis uſus 224.
Alui purgatio prolixior 230.
Aluuum deducẽtia in comitiali 38.
Aluminis uſus 90.
Alopetia 8.
Aloës 59.
Alienatio mentis 45.
Aluiductio 137.
Aluum deijcientia 212.
Aloë unde hepatici uocetur 143.
Alui uariæ fluxiones 180.
Aluearium ſordes 153.
Aluus q̃modo clyſtere ſubducẽda 142.
Aluus 187.
Alimenta in ſplenis morbis 213.
Alchehengi 250.
Amaritudo oris 157.
Ambliopia 66.
Ambroſia cerotum 89.
Amazonon paſtillus 155.
Amentiæ futura ſigna 27.
Amylum 254.
Amygdala & piſtaria 37.
Amigdalæ 73.
Amigdalæ amaræ 3. & 244.
Amithonis malagma 211.
ἀμφημερινῇ 314.
ἀνάδοτοι 321.
ἀρασόμασις 121.
ἀντικά 216.
Angina faucium morbus 100.
Anginæ curatio 100.
Anginæ laborantibus diligẽter ſanguis mittendus 105.
Anginæ quæ ſint foris admouẽda 106.
Anginæ quatuor ſpecies 100.
ἀναγαργαρισμός 38.
Aneti uſus 38.
Aniſum 208. & 226. & 241.
Antiades 101. & 241.
ἀναθυμίασις quid ſit 40.
ἀνώδυνοι 88. & 243.
Anodyna caute danda 29.
Anodyna contra podagram 299.
Anodynum ad dentes 96.
Anſerum uentriculi 161.
Anſerum extimæ partes 245.
Anſeris ſeuum 77.
Antidotum podagricis toto anno exhibendum 303.
Antidota contra tofos 297.
Antidota ſæpius iterare malum 236.
Antidotum Trachij philoſophi 287.
Antidotum pilonium 265.
Antidota ad podagram frigidam 286.

Antidotum amazonon 155.
Antidotum Marcellinum 265.
Antidota hebetudinē inducētia 268.
Anorexia 137.
Appetentia canina ſtomachi 134.
Aprj decoctio 175.
Apij propinatio 235.
Apij radix 244.
Apion 242.
Apium ſaxatile 209.
Apes crematæ 7.
Apozema 297.
Apolozarius epithema 167.
Appetitionis caninæ ex frigiditate prouenientis curatio. 134.
Apollinaris herba 80.
Apoſtemata renum 251.
Apophlegmatiſmi 38.
Apozemata in comitialibus ſumēda 37.
Aprocruſtica collyria 56.
Apocritica 200.
Aqua tepida uomitionem concitat 321.
Aqua calida 245.
Aquæ calidæ uſus 124.
Aquæ calidæ potio 137. & 309.
Aqua frigida nocet pectori quod inflāmationem habet ignitam 316.
Aquæ intercutem tres ſpecies 228.
Aquæ intercutem curatio 229.
Aqua non nu trit 111.
Aqua mulſa cit uomitum 321.
Aqua capillos denigrans 9.
Aquilæ fel 67.
Aqua mulſa 185. & 213.
Arearum genera duo 4.
Aridum collyrium 66.
Ariſtolochia macra 178.
Ariobarzanium emplaſtrum 86.
Argenti ſpuma 90.
Arcenthides 155.
Armenius lapis 51. & 130.
Αρσένικον 92.
Arnogloſſon 101.
Arnogloſſi ſuccus 126.
Arquatus morbus 237.
Arquati curatio ex Galeno 239.
Ασβεστον calcem non reſtinctam uocāt Græci 198.
Aſclepij malagma 222.
Aſarus 165.
Ασβεςος 94.
Aſtacus 245.
Ασκον Græci uterculum dicunt 228.
Ασκίτης 228.
Aſparagi decoctum 245.
Aſplenon 217.
Athanaſia hepatica 168.
Atrebilarius ægrotus 38.
Atra bilis in liene 210.
Ατροφία 237.
Atræ bilis color 2.
Aues non ſaginatæ 200.
Aues quæ meliores 36.
Aurium ſanguinis profluuium 82.
Auenæ cremor 112.
Aureus capillorum color 9.
Aurium uermes 81.
Aurium ſonitus curatio 80.
Auditus grauis 87.
Aurium cruciatus 195.
Aurium inflammatarum curatio 75.
Aurium dolores ex deſtillatione 82.
Aurium murmura 115.
Auribus ſorde ſcantentibus curandis medelæ 81.
Aurium phlegmone 74.
Aurium ſibili 80.
Aurium ſurditas 83.
Aurium dolores ex frigore 74.
Auribus exhulceratis medicamen 77.
Auri quæ incidunt quomodo extrahenda 81.
Aurium obturatio 72.
Aurium morbi 72.
Auribus quomodo injiciatur medela 76.
Auricula muris 226.
Auripigmentum 92. & 198.
Axungia porcina 87.
Αὐλίσκος 286.

B

Baccæ iuniperi 155.
Bailon 139.
Balani 197.
Βαλάνειον 102.
Balnea 4. & 185.
Balnea ſulphurea 259.
Balnei uſus 128.

Balnea ſicca 239.
Balnea quæ expediant 31.
Balnea hydropicorum 236.&237.&277.
Balneum aquæ dulcis 504.
Balneum potum & cibum præcedat 35.
Balneum quomodo in lethargo adhi-beatur 5.
Balnea quæ coli doloribus cōgruūt 259.
Balneum poſt euacuationem 248.
Balnea ad phlegmonen coli 272.
Balnea pro podagra pituitoſa 390.
Βάτος 82.
Bellaria tragematáue 124. & 135.
Bellaria colicis apta 258.
Bechicon 117.
Betonica 209. & 253.
Beſaſa 102.
Bilis cauſſa arquati morbi 238.
Bilis atræ euacuatio 51.
Bilis ex plenitate proueniens 16.
Bilis mordax melancholiæ cauſſa 47.
Bilioſus humor quomodo tractandus folio 180.
Bilis Hemicraniam faciens 25.
Bilis flaua in cerebro phrenetidis cauſſa folio 17.
Bilioſa phlegmone 210.
Bilei humoris curatio 109.
Bilis caput infeſtans 16.
Bilis gignens parotides 89.
Bilioſi fluoris curatio 180.
Bilis oculos infeſtans 59.
Bilis ſi cephalæam facit quid agendum folio 21.
Bilioſus humor 158.
Βιωτός 305.
Boni lactis notæ 35.
Βορβορυγμός 228.
Bouis ſtercus 142.
Braſſica ter elixa 249.
Bulimia quid ſit, undéque ſit 136.

C

Cæra cretica 121.
Calculos in renibus quæ poſſint 251.
Calidæ intemperiei in diaria febre cura-tio 108.
Calcularis morbus 252.
Cacochimia laborans euacuandus 119.
Caninum ſtercus album 240.
Calculi notæ 251.
Cardiaci curatio 147.
Calida intemperies caninam appetenti am excitat 134.
Calidior qualitas exuperans uehemen-tiores dolores capitis excitat 13.
Calida aqua quando corpus perfunden dum piſcinam quando ingrediendum ſit 49.
Canopicum collyrium 65.
Canapis ſylueſtris ſemen 256.
Calida gignunt calculum aliquando folio 244.
Κακοχυμία 307.
Κακόχυμον corpus 61.
Calidæ intemperiei ueſicæ curatio 250.
Calor ſolis cauſſa capitis doloris 13.
Calidus cibus 237.
Calidæ intemperiei curatio 14.
Καυσῶδες 211.
Calculos cōminuentia 253.
Canities quomodo nigra fiat 8.
Calidum hepar quomodo curetur 177.
Capitis dolentis ex iecoris malo reme-dia 14.
Capitis dolorisex ſolis æſtu curatio 13.
Capitis dolor propter aluum aſtrictam folio 23.
Capitis hulcera 11.
Capitis dolor ex male affecto uentricu-lo 16.
Capitis dolores ex æſtu 13.
Capitis crinisue deformitas 1.
Caput aliquando cauſſa eſt ſpurij ſan-guinis 118.
Capiti quomodo robur inducendum folio 92.
Capparum radix 227.
Caput mittit humores pulmoni 115.
Capitis dolorum cauſſæ 12.
Capitis uarij dolores 12.
Capitis doloris ex prauo temperamen-to remedia 23.
Capillum album reddentia 16.
Capitis dolor ex ictu aut uulnere 18.
Capitulum cardui 242.
Capitis dolor ex intemperie ortus 13.
Capillos iuuans unguentum 7.
Capilli combuſtiōe amiſſo quo reſtau-rentur 7.
Capillos gignens paſtillus 7.

Calculi quomodo in ueſica gignantur folio 240.
Capillorum fuluus color 9.
Capilli qua ratione nigri reddantur 8.
Capillos multiplicans & promouens folio 7.
Calidior lien 204.
Capræ ſigill dm 130.
Caprinum ſtercus 222.
Calculus 140.
Candidum capillum facientia 10.
Capitis dolor ex ebrietate 17.
Capitis obſtructio quomodo deprehendatur 20.
Calida intemperies tuſſis cauſſa 114.
Carnes difficiliores in melancholiæ morbo uitandæ 46.
Caluorum auxilium 7.
Carnium eſus hydropicorum 234.
Καρδιακοὶ unde dicta 146.
Cardiacus morbus 146.
Cardui ſemen 146.
Carnes leuiores 135.
Carnes nephreticis aptæ 245.
Carnes quæ meliores 36.
Cardiaca adfectio 133.
Caprini cornu uſus 42.
Capitis purgatorium 44.
Canis ſtercoris uſus in commitiali morbo 43.
Canina appetentia ſtomachi 134.
Carbunculus 308.
Capræ lac 253.
Carnes ſuillæ 37.
Calx uiua 198.
Caſei præparatio in medendis tofis folio 299.
Contra podagram anodyna 299.
Caſei uſus 132.
Caſeus in comitialibus morbis fugiendus 44.
Caſei confectura 188.
Caſtoreum 261.
Caſtaneæ 255.
Cataplaſmata diaphoreſin facientia folio 106.
Caſtanearum uſus 151.
Cataplaſma ad hypoſarcam 230.
Cataplaſma ex palmulis 200.
Cataplaſma ad rhematicam dyſenteriam 182.
Cataplaſmata 242.
Cataplaſma aduerſus ſitim 142.
Cataplaſmata ad iecur 177.
Cataplaſma διαλφίτων 296.
Catapotia ad podagram frigidam folio 285.
Catapotia pilulæ & globuli dicuntur folio 285.
Catapotia ſunt quæ integra decorbitentur, non diluta 285.
Cataplaſma baſilicum 288.
Cataplaſma utiliſſimum 90.
Catapotia purgantia 17.
Catapotia bechica 120.
Catapotia ad inteſtina 196.
Catapotia chalaſtica 301.
Catapotia 268. & 259.
Catapotia Tralliani 260.
Catapotia ad male affectum iecur folio 177.
Catapotia in podagra probatiſſima folio 301.
Catapotia in ſacra motbo deglutienda folio 37.
Catharticon 215.
Chalaſtica 291.
Cataplaſmatis quando utendum folio 214.
Cathartica pocula 215.
Catharticum purgandi uim habens folio 138.
Carunculæ in urina 248.
Catharticum in comiciali ualentiſſimū folio 38.
Catarrhos aures quando adficit 82.
Cathartica in pleuritide 112.
Cauſſarum cognitio magna medicinæ pars 2.
Cauſi duæ ſpecies 317.
Καῦσος 305. & 306.
Καρποβάλσαμον 120.
Cedrinus liquor 78.
Centaurium 226.
Κενταύριον τὸ μικρὸν 209.
Κεφαλαία quid ſit 19.
Ceparum ſuccus 73.
Cephalalgia quid ſit 82.
Cephalææ ex inflammatione capitis folio 20.
Cephalalgiæ malagma 19.

Cephalæa flatolenta 20.
Cephalææ cauſſa 19.
Cephalææ curatio 20.
Cæphalææ cauſſa calor 20.
Cephalalgiæ uariæ uaria remedia 16.
Cera rubea 153.
Ceraſa nocent hecticis 336.
Cerota 166
Ceratum 247.
Cerota diaphoretica 789.
Cerota ex ıbapſia 123.
Cerota dolorem mitigans 303.
Cerota in morbi extremo incremen-
to adhibenda 303.
Cerota admirandæ uirtutis 303.
Cerotum emolliens 153.
Cerota 201.
Cerota lenitiua doloris egregia 303.
Cerotum zopiricum 89.
Cerota ad uarios morbos calidiores 14.
Cerota ex farina fabuli 280.
Cerota ad phlegmonem coli 272.
Cerotum ad ſtanguriam 252.
Cerotum ambroſia 89.
Cerota Galleni 152.
Cerotum confortans 153.
Ceſton 209.
Cbalaſtica catapotia 301.
Chamomilla 242.
Chamepitys 177.
Caracteres ſanant colicos 275.
Chimetla 282.
Chole 158.
Cholerica quæ nocentur 158.
Cholera ex plenitate 157.
Cholera 151 & 321.
Cholagogon quid ſit 47.
Cholera 158.
Cholerica affectio quæ ſinterdum febri
entes inuadit 321.
Cholerici ſto machi curatio 160.
Choleræ curatio 159.
Choleræ paruæ curatio 162.
Cholera ex uicio humorum 159.
Choleræ conducens antidotum 140.
Choledochos 138.
Chriſma ad hemicraniam 25.
Chronica affectio 61.
Chus 143.
Cicadæ 243.
Cibatus ſcirrhoſis ſplenoſis 219.
Cibariorum auerſionem curantia 319.
Cibus lieni nocens 211.
Cibum faſtidientes quomodo curandi
ſint 137.
Ciclas 110.
Cicutæ ſemen 249.
Cincinalis herba 220.
Circulares febres 313.
Climata 303.
Clymax antidotum 32.
Clyſteres uarij 108.
Clyſter ad conuouulum 262.
Clyſteres 197 & 261.
Cocta medicanda 246.
Coagulum leporis 240.
Cœliaca uentriculi affectio 199.
Cœliacus inueteratus 202.
Collyria uaria oculorū 56.
Coli uaria ex cauſſa cruciatus 267
& inde.
Colica paſſio 257.
Coli langor ex bile 268.
Colicis quomodo gallum inſtruas ad
purgandum 268.
Colici abſtineant à carne 258.
Colicæ ægritudinis ſigna 257.
Colicis quomodo ciedus uomitus 266.
Colicis expediunt ſinapiſmi 266.
Colicus morbus 257.
Colicis qui piſces, quæ, carnes, poma,
placentæ & bellaria competant 770
Colicis competunt exercitia 266.
Colicis quæ balnea expediant 270.
Colicis conducunt dropaciſſmi 266.
Colicorum ex bile uictus 269.
Colocynthidis putamen 239.
Coli doloribus medentia 264.
Colicos quibus catharticis purgare cō-
ueniat 271.
Colicorum dolores & nephreticorum
ſunt perſimiles. 241.
Columbæ 258.
Colores ſanguinis uarij 128.
Colicos alligata iuuant 273.
Columbinum ius 140.
Collyria demulcentia oculorum dolo-
res 55.
Coli dolores ex inflammatione & in-
cenſione 271.
Collyrium dia pompholygos 60
Cocblion medicamentum 92.

Collyrium dia zacu 64.
Collyriũ cignus 61.
Colliriũ dia mamira 64.
Collyriũ dia olibanu 63.
Coli doloribus qui ex ſpiritibus ſunt remediũ 267.
Collyriũ dia libanu 63.
Comitiali laborans quibus piſcibus ueſci potiſſimum debeat quibus nõ folio 37.
Comitialis 35.
Comitialiũ uictus 35.
Comitialis cauſſa 34.
Comitialis morbus 34.
Compoſita ad areas remedia 3.
Comitialis fons 34.
Comitialis morbi ſigna 34.
Comitialis morbus 34.
Comitialis inueteratus 41.
Comitiales 41.
Comitialis curatio 35.
Comitialis affectio 34.
Comitialis affectio unde proueniat cõſiderandũ 39.
Comitialis ſtomachi 39.
Condylomata 298.
Conditura 167.
Confectio ex cydonijs 150.
Confectio ad dentes 98.
Conſtrictio 182.
Confectura ex hibiſco podagricis confert 281.
Confectura aduerſus ſanguinis reiectionem 126.
Conuoluuli morbus 265
Conuoluuli morbum quomodo D.ocles uocet 265
Confringere 242.
Confectio dia codion & quomodo
Copticon epithema 167.
Coralliũ 44.
Coriandrum 90.
Coſtum 243.
Cotonea 144
Cotoniorum ſuccus 144.
Cotonea 145.
Cotoneorum confectura & ſuccus folio 213.
Cotonea 138.
Crama 144.
Crinis color aureus quanam ratione fiat 9.
Critici dies 91.
Cretæ uſus 181.
Crocodes paſtillus 195.
Croco confectum collyrium 58.
Crocoma 58.
Cruditatis ex frigida intemperie curationes 328
Crumenæ 242.
Cucumeres 145.
Cucumeris ſemen 250.
Cucumeris ſemen 248.
Cucurbita 269
Cucumeris ſemen 141.
Cute teſtacea prædita 235.
Cucurbitulæ 104.
Cucurbitularũ uſus 30.
Cyamon collyriũ 64.
Cygnaria Colliria 62.
Ciclaminos 84.
Cyamodes 208.
Cyminum 264.
Cymini farina 231.
Cyminũ Aetiopicũ 264
Cyminũ 28.
Cydonia mala 138.
Cynanche 100.
Cyphi antidotũ 177
Cyperinũ oleũ 267.
Cyiton 163.

D

Dactylus 226.
Dactyli 225.
Daucus creticus 171.
De balneo 321.
De ſincopa ex febre 321.
De diaria febre 311.
De diaria febre 38.
Defectiones ex calore 325.
Defectio animi 323.
Defectionis curatio 325.
Defectionis ſtomachi curatio 324
Defectionis ex phlegmone curatio, folio 325.
Defectio 324
Defectiones ex uteri uitijs prouenientes 323.
De prauis ſuccis 324.
Defrutũ 120.
Delirium quid 27.
Deliquiũ 324.

Dentium

Dentiũ dolor 95.
Dentes tollendi ratio facilis & quomodo fiat 98.
Dentes non dolent 95.
Dentiũ cruciatus 195.
Dentiũ doloris curatio 95.
Dentes luxati 98.
Dentifritiũ 99.
Dentes commoti quomodo curandi folio 203.
Depilatoria 293.
Diabroſis 111.
Diaria febris 314.
Diariæ febris ex laboribus ortæ curationes 307
Diaria febris 318.
Dia zymis 88.
Dia meliloton 167.
Dia corralliu 286.
Dia rhodon 276.
Dia ſpermaton 208.
Dia chylon 90
Dia althias 298.
Dia moron 100.
Dia calaminthis 208
Dia ſtruthiu 86.
Dia carion 102.
Dia cydoniu 76.
Dia meliloton 86.
Dia rhodon collyrium 57.
Diatriton 186.
Diabeticis uitanda 255.
Diaſtole 306.
Diaphoreſis 289.
Diabetes 254.
Diarrhœa 154.
Diaphaga 252.
Diaphragma 108.
Diaphoreſis euaporatio dicitur & eius opus 86.
Dioſpoliticon 223.
Diagridiũ 277
Diagridiũ 250
Diſentericorum nutricatus & uictus ratio 183.
Diariæ febris ex nimio ardore curationes 307
Diaria febris 306.
Diariæ febris indices 306.
Diariæ febris cauſſæ 306.
Diaphragma inſaniæ cauſſa 27.
Dia gridij uſus 145.
dioſpoliticon 208.
Diphrigis 92.
Dyſpnœa 113.
Diuretica 326.
Dolorũ curatio 72.
Dolores mollientia 126.
dolores capitis 22.
De pituita 325
De fomentis 325.
Deliquiũ 325.
De ſyncopa 326.
De obturatione 316.
De ligaturis 326.
Dolor 316.
Deiectæ uires 327
Diaria febris 328
De potu aquæ 330
De ſenio 331.
De lacte 334.
Dandũ lac 334.
Duracina 336.
De pomis 336.
Dactyli 301.
De podagra 301.
De oxycrato 302.
De anodynis 303.
De topicis 303.
De lenitiuis 304.
Dolorem mitigans 304.
De febre 304.
Diaria 305.
De melel 309.
Diariæ 311.
Danda diaphoretica 311.
De piſcibus 312.
De cerotis 304.
De febribus 315.
De candido colore 314.
Decoloratus 316.
De ſanguine 316.
De uictu 308.
Delirium 318.
De arterijs 319.
Digeſtio 320.
De ſudore 321
De ſtomacho 324.
Dactyli 324.
Donducens balneum 324.
De ſiti 27.
De ſemine lini 268.

Dropaciſmi colicorum 266.
Dropaciſmos 266.
Dropax 202.
Durities emolliens medicamentum &
ſanans 234.
Duracina perſica 136.
Dypſodia 94.
Dyſentericus uentris & inteſtinorum
fluor 185.
Dyſenteria inflammata 186.
Dyſentericos quos Greci uocent me-
dici 143.
Dyſenteria hepatica 171.
Dyſentericorum alimenta & omnis
uictus 180.
Dyſentericæ rhematicæ uariæ curatio
nes 185.
Dyſſuria 251.
Dyuretica 247

E

Ebulus 230
Echinus lotus 249.
Echini 245.
Edendi cupiditas nimia 136.
egcatiſmata 261.
ileon 272.
Elaterion 271 & fo-
lio 284.
Elegma tuſſi medendo eximium adcō-
modatum 119.
heliotropium 164.
Elones collyrium 65.
Embammata 183.
Embrochæ ad omneis iecoris ægritu-
dines 177.
Emplaſtrum Phœniceū 281.
Emplaſtrum Mnaſei 89.
Emplaſtrum dia meliloton 89.
Emplaſtrum Ariobarzanium 86.
Emplaſtrū di ſtruthiu 87.
Embrochas quas uocent Græci 39.
Emplaſtrū maturandi & diſſijciendi
uires habens 88.
Emplaſtrum egreiū 126.
Emplaſtrum tetrapharmacū 19.
Emplaſtrū ex pipere 93.
Emplaſtra molliendi uim habentia &
diſſijciendi 221.
Emphraxis 306.
Emmon 94.
Empiema 115.

Empneumatoſis 169.
Endiuia 226.
Enema dia chylon 202.
Enemata 213 & 197.
Enema præſtans 197.
Enteron 79.
Enula campana 144.
Eorum qui nimia euacuatione uiribus
deſtituti ſunt curatio 323.
Eorum qui ex calore deficiunt curatio-
nes 325.
Ephelis 94.
Ephemerides 306.
Epilepſia unde dicta 34.
Epilepſia inueterata 41.
Epiploon 233
Ephimera ex praua alimentorum dige
ſtione 308.
Epicaumata 36.
epithema euodes 139.
Epithema ex oinanthe 282.
Epithemata ad ſtomachum fluoribus
tentatum 143.
Epithemata lieni conferentia & quō
adhibenda 217.
Epithema ad caput 22.
Epithema ad ſtomachū 160.
Epithema ad infirmum uentriculum fo
lio 143.
Epithema dialecticū 232.
Epithema Tralliani 217.
Epithemata 261.
Epithema ex aniſo 261.
Enemata 261.
Epithemata dia meliloton 153.
Epithema ad dolorem ſtomachi quo-
modo adhibendū 154.
Epithema ad inflammationes & uſus
eius 166.
Ephimera 306.
Equina cauda 248.
Erinon 84.
Eriſipelas 316.
Erinū ciclaminiū 22.
Erinum ad caput 22.
Eructatio acida 157.
Eruum 239.
Eruca 241.
Erucæ ſemē 144.
Eriſipelatoſæ aurium inflammationis
curatio 75.

ἐρύσιμον 253.
Euacuandum in omnibus morbis ubi redundantia eſt 10.
Eupatorium 217.
Exantematum curatio 11.
Exercitatio à cibo omnibus nocet 35.
Exercitationum differentia 40.
Exercitationes in aurium morbis 84.
Εὐανάδοτα 326.
Εὐστόμαχα 336.
Εὔχυμα 203.
Εὐώδης 153.
Εὐώδης epithema 139.

F

FAbacea farina 95.
Faciei liuoris medela 95.
Famis caninæ curatio 134.
Farina triticea 88.
Farina hordei 181.
Fauciũ affectioni quomodo ſubueniendum 105.
Fauſtini paſtillus 198.
Faciei uitia 94.
Febris Diaria 306.
Febris Diecularis 306.
Febris diariæ ex obruratione uictus 312
Febris Diariæ ex laboribus ortæ curatio folio 307.
Febris Diariæ ex nimio ardore curatio folio 307.
Febrium ſingularum indices 314. & 315.
Febris ardentis ueræ, nothæq́ 317.
Febris inordinata 248.
Febris ardentis curatio 317.
Febris Ephimera 306.
Febris quid 305.
Febris continuę curatio 315.
Febres ſequens cephalalgia 17.
Febris ardentis remedium 182.
Febres quæ in humorum putredine accenduntur 313.
Febris quęlibet bilioſa calida & ſicca eſt folio 314.
Febris eryſipelatoſa 316.
Febris ardens 316.
Febris cum hydrope 236.
Febribus uinum inimicum 321.
Febris continuę indices 314. & 315.
Febres circulares 313.
Febres quas καύσους uocant 163.
Febricitantibus lac & caſeus malum folio 183.
Febres quomodo curentur 236.
Felis, ſimus 5.
Fellis ueſicula 238.
Fel urſinum 246.
Fermentum 88.
Fibri teſticulorum curatio 145.
Ficus 245.
Filicularis herba 113.
Filicula 212.
Ficus 255.
Ficus uitandi quomodo ſint in morbo melancholico 48.
Flatus ſpecies 208.
Flauæ bilis color 3.
Flauus capillorum color 9.
Fluoris dyſenterici cauſſæ 185.
Fluidum corpus ante purgationem eſſe reddendum 246.
Frumenta 183.
Fluor inteſtinorum 181.
Fluor uentris 179.
Fœniculi ſemen 244. & 250.
Fœni gręci cymata 249.
Fructuum uſus 142.
Folliculi utendi ritus 268.
Fomenta 109. & 212. & 242.
Furfures capitis quare prohibeantur folio : 6.
Fomentationibus quomodo utendum folio 214.
Fomenta colicorum 259.
Frictionis ritus 35.
Frictiones 202. & 235.
Frictiones in lienis affectibus 207.
Frigus in ſtomacho quõ deprehendatẽ folio 133.
Frigus indurat 156.
Frigidę uſus in capitis doloribus 15.
Frigidus fluxus uentris 181.
Frigida temperies iecoris dolorem capitis facit 15.
Frigus hydropis cauſſa 229.
Frigidi humores nocentes capiti 16.
Frigidę intemperiei curatio 258.
Frigidæ capitis temperaturæ curationes uariæ 15.

Frigida medicamenta in hydrope 237.
Frigida ex cauſſa tuſſis 114.
Fructus qui conueniunt Colicis 269.
Fructus qui utiles hæmoptoicis 124.
Fructus 184. & 192.
Fructus arborei 245.
Furfures 259.

G

GAllæ aſianæ 144.
Gallæ aſianæ capillum denigrant folio 8.
γαλάοχισον 189.
Galla aſiatica 96.
Galbanum 73.
Galeni doctrina, Polycleti regula 305.
Galeni doctrina, Lesbia regula 305.
Gallorum teſtes Hecticis conferunt folio 335.
Gallinaceorum teſtes 124.
Gallinarum oua 248.
Gallinacei teſtes 43.
Gallus qui præparandus in doloribus coli 268.
Gargariſmi 104.
Geniturã extinguentia 256.
γα: ἐνλεχα 174.
Gith 288.
Gibbum legatis purgantia 171.
Gingiberis puluis 144.
Gingiuæ commeſæ 98.
Gingiuæ phlegmonis 96.
Glabreta uarijs ex cauſis fiunt 4.
Glandes 197.
Glicia unde conſtet 147.
Glycyrhiza 115. & 141.
γυναιον 317.
Gramen 242.
Grumus quid ſit 123. & 83.
Gutta ammoniaca 231.

H

HAemorrhagia narium 93.
Hæmoptica afflictio 121.
Hæmoptoicorum uictus ratio 123.
Hæmoptoicis quæ fugienda 131.
Hæmoptoicorum medicamenta 125.
Halcyonium 3.
Halica 254.
Hecticis quæ poma conueniant 316.
Hectica unde nomen habeat 328.
Hectica & Maraſmodes 328.
Hemicranię cauſſa 23.
Hemitritæum 315.
Hellebori albi uſus in comitiali 41.
Hemicraniæ ex bile prouenientis curatio folio 25.
Hemicrania quid ſit 23.
Hemicraniæ uariæ curationes 24.
Hermoclymax compoſitio 41.
Hermodactyli uires 233. & ſequenter.
Hepar debilitatum 171.
Hepatis pars concaua 163.
Hepaticorum ſigna 107.
Hepaticum optimum 167.
Hepatis phlegmone 169.
Hepatis frigidioris curatio 175.
Hepar incolume caput afficit 84.
Hepatis plegmone 161.
Hepatis muſculi 163.
Hepar frigidius 172.
Hepatis aridioris notæ 173.
Hepatis obturati curatio 165.
Hepatis affectiones 163.
Herba lanaria 239.
Hermolai collyrium 58.
Heterocraniæ curatio 26.
Hircinus ſanguis 242.
Hiera quos humores trahat 38.
Hirundines habẽt lapillum qui comitiales curat 142.
Holera 48. & 183. 191. & 234.
Holera pro Colicis 269.
Holera quæ competant in ſacro morbo folio 36.
Hordeaceum frumentum 141.
Hordei uſus 127.
Hordeacea farina 160.
Hordeum toſtum 262.
Hordeacea farina 85.
Holera hæmoptoicis commoda 123.
Hulcerum capitis curatio 219.
Hulcera unde pus profluit in auribus folio 178.
Hulcera quibus curentur 150.
Hulceroſa dyſenteria 186.
Humorum generales notæ 148.
Humor tenax 246.
Humor frigidum cum inflammatione folio 153.
Humores acres leniendi 246.
Humores craſſos gignentia 214.

Humores

Humores quomodo diſcernantur 11.
Humores craſſi quomodo attenuandi. folio 21.
Humorum acrimonia moleſtat caput folio 21.
Humorum denſitas tinnitus auriũ cauſſa 80.
Humores in capitis malis 11.
Hydrelęum magis quam oleum humectat 307.
Hydrops ex frigore 229.
Hydropici morbi notæ 228.
Hydropici quando tuſſi uexentur 219.
Hydropicorum uictus 234.
Hydrogarum 307.
Hydrocollyrium 68.
Hypotirion 225. & 233.
Hypoſarcæ curatio 229.
Hypoſtaſis urinæ 248.
Hyrcinum ſeuum 198.
Hyſſopi uſus 32.
Hyſitia 157.
Hytria quid ſit uſusq; eius 113. & 253
Humores glutinoſi cibo faſtidium pariunt 138.

I

Icterus morbus 238.
Icteri morbi ſigna 238.
Ictericorum uictus 239.
Iecur calidius 172.
Iecoris humidioris ſigna 175.
Iecoris gibboſa pars 163.
Iecoris ſcirrhoſæ affectiones 169.
Iecoraria dyſenteria 189.
Iecoris uaria remedia 177.
Iecur obturatum 165.
Iecur male habens capiti dolorem nonnunquam infert 14.
Iecur caprinum præſens remedium in Colica 274.
Ignaua uita 257.
Ignis ſacer 115.
ἰσχερὰ 314.
Iocinoris affectus 163.
Iocinoris ſima pars 163.
Iocinoris inſenſilis durities 232.
Iocinoroſorum curatio 143.
Iliorum diſtenſiones 221.
Inflammatio renum 246.
Inflammationes unde oriantur 163.
Inflammationibus apta remedia 166.
Inflammationis lienis curatio 216.
Inflammationis aurium curatio 75.
Inflammationis iocinoris curatio 164.
Inteſtinum rectum 187.
Inflammatio billioſa lienis 216
Inflationis lienis curatio 208.
Intemperies tuſſis cauſſa 113.
Inflammatio renum 244.
Inteſtinorum uitium, quod cholera nominatur 158.
Inteſtinorum lubricitas 254.
Inteſtina lauantia 198.
Inteſtinum medium 185.
Inteſtinum plenius 257.
Inteſtinorum torminum curatio 184.
Inteſtinorum fluxus curatio 181.
Inſaniæ curatio 28.
Inſani curati hiſtoria 28.
Intinctus 183.
Intyba 255.
Intyborum ſuccus 246.
Intinctus ad uentriculum frigidum folio 155.
Inueterati morbi curatio 186.
Inuolucrum maius 216.
ἱππούρις 248.
Irion 252.
ἰσχουρία 251.
Iria 113.
Iuncus odoratus 232.

L

Labruſcæ flos 213.
Lac aſininum 253.
Lac diacochleon 180.
Lac quomodo præbendum 188.
Lactis uſus in ſanguinis reiectione folio 132.
Lactis bonitas 35.
Lactis potio 131.
Lactis recenter mulcti uſus 124.
Lachryma papaueris 117.
Lactucæ ſemen 141.
Ladanum ad defluuia capilli 6.
Laminea hypoſtaſis 248.
Lana oleo delibuta 106.
Lactucæ ſemen 256.
Lana oleo imbuta 181.
Lanaria herba 87.
Lana ſuccida 213.
Lanitium 203.
Lapis ex pulmone tuſſi eiectus 116.

Lapidem in uesica confringens 243.
Lapillus hirundinis 42.
Lapillus hæmatites 129.
Lapidosæ articulorum duricies 296.
Lapidis armenici uſus 130.
Lateralis dolor 107.
Lateris dolores ſine febre 111.
Lauri baccæ 170.
Laurifolia 106.
Lauacra dulcis aquæ 259.
Lauacra quid faciant 236.
Lac muliebre 77.
Lauacra quæ podagricis competāt 279.
Leguminum potiora 124.
Legumenta 135.
Legumina 196. & 258.
Lenticula bis cocta 183
Lentiginum curatio 95.
Lepra 185.
λεπτομέρεια 261.
λεπτοκάρυον 89.
λευκοπύριτος 317.
Lethargo laborantis hiſtoria 33.
Lethargi curatio 31.
Lethargus unde 179.
Lethargus cuiuſmodi morbus ſit 32.
λευκόμματα 64.
Lien quomodo indureſcat 215.
Lienis inflammationes 209.
Lienoſorum ceratum 217.
Lienem roborans potio 221.
Lien frigidior 203.
Lienis ſcirrhi curatio 218.
Lienis inflati curatio 223.
Lienis affectus 203.
Lien aridior iuſto 204.
Lini ſemen 249.
Lienis ſcirrho ex re ſunt 210.
Lauantia 197.
Lienis inflatio 208.
Lienis humidi curatio 205.
λιθοτριβία 254.
Ligatio extremorum fluxus reprimit folio 311.
Ligaturæ phyſicæ pro Colicis 271.
Limana colyria 62.
λιθάργυρον 77.
λίθος ἀρμένιος 51.
λιθίασις 240.
Littorales lapilli in lac dimiſſi 180.
Liuoris in facie curatio 95.
Localia ad podagram ſanguineam 195.
Locellorum muliebriũ affectiones 151.
Lotij folliculus 251.
Lotium 248.
Lotij pus 248.
Lotium ſubſtillum 250.
Longanon 187.
Lumbricus miræ magnitudinis 137.
Lupinorum farina 226.
Luſcioſis medendis collyria 67.

M

Maior morbus quis dicatur 34.
Maiorana 261.
Mala adſtringentia 336.
Mala Punica 77.
Mala cotonea 144.
Malagma incidendi uiribus prēditum folio 153.
Malagma ad capitis dolorem 16.
Malagma polyarchion 153.
μαλακτικά 86.
Malicorium 198.
Malum terræ 225.
μανία unde oriatur 28.
Mania à bile proueniens 46.
Maraſmus conſumatus 336.
Marina thuris 79.
Maraſmodes ex ſyncopa, puerientis, cu ratio 335.
Marcellinorum antidotum 165.
Marcelli paſtillus 198.
Maridanus 303.
Martiaton 155.
Malua agreſtis 252.
Meatus hydropicorum aperiendi 235.
Meliacum collyrium 57.
Medici lapidis uires 274.
Medicorum temeritas 193.
Medicamentum διὰ χυλῶν 247.
Medicamenta ϲυπτικὰ 212.
Medicamentũ δι᾽ ὀπῶν 142.
Medicamēta alia duris, alia mollioribus corporibus apta 100.
Medicamentum dia ſearon 111.
Medicamenta ad melancholiam 47.
Medici imperiti 197.
Medicamenta uaria, quibus comitialis morbus curatur 43.

Mela

Mela 246.
Melancholia 45.
Medicus mali cauſſam ſcrutari debet folio 121
Melancholia 46.
Melancholiæ ſigna 45.
Melancholiæ notæ 49.
Melancholiæ ſpecies 45.
Melanch.uariæ perſuaſiones 50.
Melancholiæ præſidia 50.
Melancholicorum uictus rationes quæ aptæ 48.
Melanthion 208.
Melancholia incenſa 47.
Melicraton 321.
Melicraton 52.
Melanthion 178.
Melli uinũ incorporadi 52.
Menta 240.
Menta arida 264.
Mentis alienatio 26.
Menſtruum 35.
Miconium 193.
Meſoponos 211.
Meningx 27.
Melicraton 177.
Mercurialis 267.
Metallica quomodo in aceto leuiganda folio 221.
Meſenterion 155.
Methodus Galeni 223.
Methodice medendum 26
Modus frictionis 310
Moly 103.
Monemeron collyriũ 58.
Morbi celiaci curatio 100.
Morbis principio eſt occurrendum folio 1.
Morbus coſtalis 107
Morbus regius 237.
Morbus comitialis 34.
Mnaſæus 201.
Mnaſæi emplaſtrum 86.
Mucilaginis adparatus 90.
Mulſæ utilitas 109.
Mulſi uires 62.
Mulſa 106.
Muria 199.
Murmura auriũ 115.
Myosota 226.
Myrrhaticum collyriũ 57.
Myrrha 117.
Myracopon 155.
Myrobalanus 216.
Myſi 92.
Myſtirium bechicum 118.
Myxor radix 256.

N

Narcæ 305.
Narcotica 266
Narcotica quando danda 28.
Narcotica 54.
Nardinum oleum 74.
Nardinum collyriũ 64.
Narium morbi 91.
Nariũ graues fœtores 94.
Nariũ hæmorrhagia 93.
Nauſea 148.
Nauſeæ curatio 149
Nepita 101.
Nephelia 83.
Nephritidis notæ 241
Nephritidis curatio 241.
Nephreticorum potiones 243.
Nephreticorum remedium 146.
Nephreticis quæ fomenta adhibenda ſint 242
Nephreticorum uictus 245
Nigella 223.
Nigredo crinis 8.
Nitrum leuigatum 185.
Nitrum 215.
Nitrũ 208.
Nottiæ auriũ 78.
Nothon 317.
Nux Baſilica 265.
Nuces ponticæ 25.
Nutrimenta hæmopticorum & quæ ſint adhibenda 123.
Nutrimenta non facilis corruptionis folio 162.
Nutricatus anginæ 106.
Nutricũ lac 35.
Nymphæa 256.& 241.

O

OBſtructiones expedientia 5.
Oculorũ dolores 55.
Oculorum morbus ex ſanguine proueniens 54.
Oculorũ phlegmones 54.
Oculorũ morbi 53.
Oculi ſtaphyloma 70.

Oculorū lippitudo 62.
Oculorū exulcerationes 62.
Oculorū obturatio 61.
Oculorum caliginis cauſſæ & curatio-
nes 65.
Odoriferū epithema 168
œnomeli 52.
Oleū roſarum 197.
Oleū ex coronçis 206.
Oleū ſycioniū 252.
Oleū chamæmelinū 242.
Oliuæ conditæ 138.
Olera 251.
Orobos 91.
Omeliſis 272.
Omphacion 317.
Omphacomel 309.
Omotribes 282.
Omphacion 101.
Omphax 141.
Onirogmos 256.
Opion 79.
Opiatis quō utendū 193.
Ophiaſis 1.
Ophthalmiæ 113.
Orros 151.
Oris amarulentia 157.
Origanus 258.
Origani radices 251.
Oriza 183.
Orizæ ſuccus 198.
Orodis 284.
Orbiculus anodynus 22.
Oribaſius 170.
Os ſanguinem ſpuentium quibus col-
luendum ſit 178.
Oſtreæ 245.
Oſtracoderma 245.
Oua 192.
Oui albor 141.
oui albugo 74.
ouorum lutea 123.
ouum tepidum 249.
oxymel 312.
oxymel 30
oxymelite non ſemper utendū & quo-
modo 313.
oxymelitis uirtus 312.
oxymeli 150. & 323. & 251.
oxymel Iuliani 284.
oxygala 140
Ozænæ 91.

P

Pædicos morbus 34.
Pachochyma 21.
Palmulæ 255.
Paluſtres uolucres 53.
Panis hydropicis aptior 234
Papaueris lachryma 117.
Panicea 244.
Panis bonitas 36.
Panis maceratus 25.
Panis colica laborantibus aptiſſimus fo-
lio 257.
Panis fumo coctus 200
Papauerū capita 109
Papauerū capita 129
Papaueris lachryma 253.
Paragoicum 56.
Parachme 100
Paragorica 126.
Paraphrenitis 26.
Paraſynanche 100.
Pariſthmia 104.
Parotidū curatio 85.
Parotides 84.
Parotides pituitoſæ 91.
Parotidū generatio 85
Parotidū uictus 91.
Parotidū curatio 87.
Partes balnei 279.
Paſtillus dia phiſalidos 248.
Paſtillus dia caſtoriu 78.
Paſtillus dia balauſtion 193
Paſtillus dia pityas 194.
Paſtillus crocodes 227.
Paſtillus dia opiu 196
Paſtillus dia ſpermaton 194.
Paſtillus 73.
Paſtilli pituitam diſſecantes & quomo-
do 38.
Paſtillus contra affectum cœliacorum
folio 201
Paſtillorū uſus 226.
Pectori uires reſtaurans epithema ap-
tum 178.
Pedicularis herba 44
Pellanū collyriū 59.
Pemmata 214.
Pentaphylli radices 245.
Peripneumoniæ dolores 154.
Perdicias 281.

Perdices 2583.
Peritonæon 23.
Perſica duracina 136
Perſica mala 167
Petroſelinū 208.
Peucedanus 226.
phrice 315.
Phrenitis 26.
Phaſeli 378.
Philagrij epithema 152.
Philagrius medicus 203.
Philomenus medicus 186
Philonis coliriū 26
Philoniū 244.
Philonij confectura 240.
Philoniō antidotū 265.
Phyſica ligatura 42.
Philemonia curatio 176.
Phlegmone 247.
Phlebotomia 231.
Phlebotomiam in febribus procraſtina-re fonticū 316.
Phlegmones 28.
Phlegmone coli 272
Phlegmones lienis curationes 29
Phlegmone eryſipelatoſa 316.
Phœnicobalanus 226.
Phlon 44.
Phœniceū emplaſtrū 281.
Phos 66
Phreneticorum uictus rationes adcom-modatę 30.
Phrenitis 27.
Phrenitidis cauſſa 27.
Picis ſpecies 233.
Picea humilis 177.
Picra 150 & 230.
Pilorum amiſſorum uariæ cauſſæ diuer-ſa remedia 4.
Pilulæ hieræ 52.
Piper 208.
Piper 144.
Piper candidū 244.
Pituita 44.
Pipiones 91.
Pityriaſis 253.
Pira 246
Piſces qui commodi hæmoptoicis fo-
Piſces qui hydropicis magis conueni-ant 234.
Pituita nauſeam faciens 150.
Pituitæ forma 07.
Pituita colicæ paſſionis cauſſa & curati-ones 257.
Pituita lethargi cauſſa 32.
Pituita candida 228.
Pituita gignens parotides 91
Pinei nuclei 253.
Picra 273.
Picra 38.
Pilulæ aduerſus reiectionem ſanguinis folio 127.
Pilulæ 2.
Piperū genera 223.
pipiones 258.
piſces 258.
piſces qui optim 36.
Piſces ſquamoſi 91.
Piſtacia 255.
Pituita tenax 109.
Pterigia 66.
Plantaginis ſemen 202.
Placentæ 48
Placomata pro colicis 27.
Platocyminon 262.
Plantago 170
Plantaginis ſuccus 126.
Pleuras 112.
Pleuritidis notæ 107
Pleuritis 107.
Pleuritidis curatio 18.
Pleuriticorū edulia 110.
Pleuriticorum fluor 111.
Plenitas humorum cauſſa doloris renū folio 246.
Plenitas 61.
Pleuriticis mulſa prodeſt 109.
Plethora 246.
Plethoricon 272.
Plethora 307.
Plethoricū corpus 61.
Pocula quæ lienoſis conueniant ma-gis 22.
Pocula 264.
Podagra 274
Podagra ex ſanguine 294.
Podagræ remediū 38.
Podagræ remediū 301.
Podagra frigida 28.
Podagræ quæ adplicanda 280.
Podagræ curatio 277
Podagræ uictus 277.

Po lenta 182.
Poligoniū 192.
Poliponos 2111.
Polypus 97
Polypodiū 1.
Polydeucon 57.
Polychricton 74
Polypi curandi 91.
Poma 336.
Polypodiū 212
Poma 245.
Pompholyx 66.
Pori 296.
Porrū agreſte 17.
Potus hæmopticorū 124.
Porri elixi 258
Porri ſuccus 125.
Porrigo cutis quid ſit & quomodo cu-retur 10.
Porriginis cauſa 10.
Porrigo 253.
Portulacæ ſuccus 125.
Portulacæ ſemen 142.
Portulacæ ſuccus 247
Porcorum adeps 247.
Potio Iacobi 300.
Potio dia nardon 243.
Potiones medendis cœliacis 201
Potio ad dyſentericos 167.
Potiones ex hermodactilis 299 & folio 300,
Potio quæ ſimul atq; ſumpta fuerit do-lores profligit 302.
Potiones in hepatis morbis quomodo eis utendū 165.
Potus phreneticorū 30.
Potiones ad hepar 177.
Potiones 214
Potio Theodoſij 301.
Potiones medicæ 135.
Potiones ad hypoſarcam 230
Potio de coronopide 302.
Praſion 17.
Priapiſmus 256.
Proegumena 49.
Profluuiū urinæ 254
Proca tarticæ 306.
Propomata 259.
Propoma 235
Propolis 232.
Propolis 298.
Prophilacticū præſidiū aduerſus ſacrū morbum tutiſſimū 36
Pſillion 77. & 90
Ptarmica 83.
Ptiſanæ confectio 191.
Ptiſanæ ſuccus 248.
Ptiſana 48.
Ptiſanæ liquores 215.
Pubis ſcrotū 210.
Pulegiū 147. & 258.
Puluis ad ſiſtendū ſanguinem bonus
Puluis abſynthij 231.
Puluis dyphrigis 92.
puluis Seueriani 66.
Pulmo per tuſſim eiecit lapidem 116.
Pulmo occupatus inflammatione 115.
Pulmonis fractura 121.
Pulmonis uaſis fractis medendum fo-lio 131.
Punicorum malorum ſpecies tres fo-lio 92.
Ptiſanæ ſuccus 205.
Punici flos 181.
Punici cortex 181.
Punicorū nuclei 174.
Purgationes melancholicorum quæ aptæ 50
Purgatiões quæ oporteat præcedere fo-lio 246
Purgantia cum acredine 271.
Purgationes cum hiera 238
Purgandi medicamenta 48.
Purgatorium capitis 44.
Pus meientes 248.
Pyrias uocant balnea ſicca 239.
Pyxides uentoſæ 267
Phyma 115.

Q

Quadrupedum caro 174.
Qualenam et quomodo uinum ſit miniſtrandū 320
Quæ edita craſſos humores gignant fo-lio 823.
Quæ in potionibus ſint obſeruanda fo-lio 287.
Quibus deprehendere febrim poſſis folio
Quibus in hectica uinum miniſtrandū ſit . 335.
Quinquefoliū 242
Quum pituita ſyncopam inducit 335.

Quum

Quum calor ingens ſyncopam facit folio 325.
Quum calor phlegmonoſyncopam facit 325.
Quæ aerem infrigident 333.
Quod inter diariam & hecticam diſcrimen ſit 328.
Quæ uitanda ſint diabeticis quæ non folio 255.
Quæ ſint inditia hecticæ febris & curatio 329.
Quibus notis dignoſcere poſſis hecticam 329.
Quomodo contiuua febris differat ab hectica 329.
Quō curanda hectica 330.
Quando expediat aquam dare frigidam 330.
Quibus non competat potus aquæ 331

R

Radix pontica 125.
Raphani cortex 3.
Raphani radices 251.
Regius morbus 157
Regij morbi cura 238.
Refrigorium 333.
Refrigeratio aeris 333.
Refrigerans cerotum 332.
Remedia lexpyretri 337.
Remedia in forma emplaſtri & epithematis 337.
Remedia epithematis 337.
Remedia in foma emplaſtri contra feruores 338.
Remedia febriū 338.
Remedia ſalutaria contra febres in forma 338.
Remedia ex alica & oxylapatho aduerſus calores febriles in forma embrochæ folio 338.
Remedium Iulij contra febres bonum folio 339.
Remedia refrigerantia febres uaria folio 34.337.338.339.
Remediū refrigerans 340
Remedia imbecillarum uiriū refocillās folio 336.
Refrigeratio febriū 339.
Remedia febriū & phlegmones in pudendis 338.
Remediū pudendi 88.
Remedium inflationis uentris egregium folio 338.
Refrigerium præſtantiſſimum contra febriū ardores 340.
Refrigerium contra febres Oribaſij
Refrigerans febrim epithema 340
Refrigerandi medicaminum rationes
Reſtaurare depopulatam carnem poſſibile 337.
Remediū aquæ frigidæ 331.
Reficiendi gratia aqua frigida eſt præbenda 336.
Remedia ad hecticam 330
Reiectionis ſanguinis curationes, folio 122.
Renū dolores 244
Renū morbi 246.
Renum phlegmones ſuppuratæ curationes 248
Renum doloribus opem fert aqua calida 245.
Renū inflammatio 244.
Renum dolor 244.
Renū loca adflicta quomodo deprehēdas 248
folio 248.
Renum ſcirrhus 247
Rectū inteſtinū 199.
Renū hulcera 244.
Rheſina toſta 233.
Rheuma uentris 179.
Retentricis facultatis læſæ curationes folio 136.
Renū dolores 154.
Riſus in melancholia 46.
Rhexis 121.
Rhigos 315.
Rhyas 71.
Rhygmochaſmus 126.
Remedia aduerſus febrim 332.
Rhoſaceū 340.
Roſmarinū 3.
Rhoſaceū oleū 242.
Rhoſarū uſus 158.
Roſarū flos 212.
Roſaceū 231.
Ruta ſilueſtris 100.
Rumicis ſemen 250
Roſæ competunt febribus 338.

Rutæ agreſtis ſemen 2531.
Ruta ſatiua 71.
Rubi elixatio 195.
Ruta 208
Ruta ſylueſtris 244.
Rutæ ſemen 256.
Rubia 240.
Rutaceũ oleũ 74.

S

Sabinum oleũ 262.
Sacer ignis 316.
Sacer ignis 317.
Sacer morbus 34.
Sacro morbo correptus iuuenis, hyſtoria 140
Sacri morbi curatio 42.
Sacro morbo correpti 44.
Sacri morbi uomitus 39.
Salicis aqua 207.
Salicũ uſus 26
Salſamenta 255.
Sal armoniacum 303.
Salis flos 207.
Salſugo 199
Salis uſus 171.
Sambucus 330
Sanguinis miſſio 108
Sanguinis detractio 219.
Sanguis inutilis 246
Sanguis hircinus 253
Sanguinis miſſio 148.
Sanguis ex naribus 132.
Sanguinis ſputũ 196
Sandarachiçon 14.
Sanguinis reiectio 321
Sanguinis color 212
Sanguinis detractio 229.
Sanguinis miſſio 122
Sanguis hircinus 243
Sanguinis ſputũ quid ſignificet folio 121
Sanguis oculorũ morbi cauſſa & curatio 54
Sanguinem reĳcientes 131
Sanguinem ſiſtentia 94
Sanguinis miſſio 14
Sanguis cucurbitulis extrahendus quõ ſit 26
Sanguis phlegmones cauſa 309.
Sanguis mittendus 32.
Sanguinem ſiſtens puluis 94
Sanguis ex aure 79
Sanguis fluens 121.
Saxatile apiũ 351.
Sanguinis reiectio 127.
Sanguinis detractio 42.
Sanguinis miſſio 46
Sarcophagia 36.
Saxifragia 253
Secundæ menſæ 175.
Seleuci regis tingendis crinibus medicamentum 8.
Semen alterci albi 244.
Seminũ uſus 223.
Semen ciceris 245.
Semitertiana 315.
Serici deſcriptio 89
Seniũ ex morbo 335.
Seniũ ex morbo 331.
Septi transuerſi inflammatio & eius curationes 331
Sertula campana 86.
Seroſus humor in ſtomacho 191.
Sertula campana 111.
Sericon 89.
Sertula campana 152.
Seuum porcinũ 221.
Scaphe 318.
Scammoniũ præparatũ 277.
Scirrhus hepatis 165.
Scirrhus lienis 224.
Scirrhus 218.
Scirrhi cura 87.
Si dolor ex mœrore 327.
Sitis 140.
Sitis cauſſæ 14.
Sinapiſmos 266
Sinapiſmi colicorũ 268
Silignites 257
Synapi 138
Sidia 295.
Sitos 157
Simam hepatis partem quæ purgent folio 170.
Similitudo 329.
Si inflammatio in iecore quid agendum folio 333
Sidion 171.
Signa hecticæ 329.
Signa maraſmi 329.
Siligineus panis 257.
Sitim ſedantia 141.

Scolo

Scolopendria 226.
Scolopendria 217.
Scybala 263
Scammoniũ præparatũ 341.
Simplex roſaceũ 338.
Smectica collyria 64.
Spicæ nardi ſemen 264.
Spiritus uitalis 365.
Splenis calidi curatio 205
Spiritus flatuoſi 154
Splenem pituita infeſtans 210
Splenis affectiones 203.
Splenis obturatio 169.
Splenis pocula 216.
Spleneticũ epithema 222.
Spongiacũ collyriũ 56.
Spodion 78.
Spuma argenti 90.
Sputũ ſanguinis 121.
Sputũ 107.
Spodion 65.
Splenis frigidi curatio 205.
Solidæ partes febre laborantes 329.
Solaris herba 164.
Somnus 32.
Solani radix 43.
Squama æris 198.
Squama ferri 217.
Squamoſi piſces 91.
Staphilomata 70.
Staphida agria 44.
Stercus bouill ũ 142.
Stercus lupi 273.
Stimmi 58.
Stibi 58.
Stillicidij urinæ cauſſa 150.
Stillicidiũ 250.
Somachus 133.
Somachi ſymptomata 133.
Stomachi inflatio 143.
Stomachi malagma 153.
Stomachi dolores 153.
Stomachi medicamen 151.
Stomachi duritics 153.
Stomachus ardens 317.
Sitiæ 267.
Somachi inflatio 142.
Stomachi bilis 142.
Stomachi phlegmone 152.
Stomachus comitialis morbi aliquando cauſſa 39.
stomachus calidus 145.
stomachi calidi cura 143
stomachi inflammatio 151.
stomachi conuulſio 34.
stomachus cibum non continens quõ curetur 143.
stomachus humidus 158.
stomachi ardor 141.
stramen lidium 333.
stranguria 250
stranguria ex gelida cauſſa & eius curatione 25.
struthion 87.
stiptica 256.
succus mororum 101.
sugillata 94.
sulla axungia 227.
sus 37.
suillæ carnes 37.
suppuratio 115.
suppurationis in pectore ſigna & eius cura 115.
sulphur uiuũ 112.
suppoſitoria 197.
surdaſtri 84.
surdi 84.
surdorũ cauſſa 84.
sphæria 291.
sphæria 93.
sincope ex pituita 325.
sincope ex utero 323.
syncopa ex ſtomacho 323.
syncopæ cura 323.
syncopa ex frigido 324
syncopæ ex calore 325.
syncopæ ex phlegmone 325.
syncopa 324.
syncopa ex arido 326.
sincopa ex fame 326.
syncopes ex fame cura 326.
syncopa ex plenitate & eius curatio folio 319.
syncopa ex deiectis uiribus & quæ curatio 327.
syncopæ ex bile uictus & quomodo curanda 322.
syncopæ indices 319
syncopes ex obturatione curationes fo
syncope ex tenui humore 322.
syncope 319.
syncopes cura 319.

Synanche 100.
ſuriſmi aurium 80
Siſtole 36.
Sytiæ 267.
Tabis ſpecies 237.
Temulentia 17.
Teneſmi ſigna 202.
Teneſmus 202.
Teneſmi curatio 203
Tenuis inteſtini dolore defficientis cur atio 327.
Tephrion collyriū 58.
Terra aſteris 125.
Terra ſigillata 130.
Terra ſamia 125.
Teſticuli gallorum 43.
Teſtaceæ cutis animalia 176.
Teſtudines marinæ 245.
Tetra pharmacon 19.
Tetrapharmacon baſilicon 75.
Teuciſtaticō colyriū 58.
Teodoricū collyriū 68.
Theophilū collyriū 58.
Theriaca 130.
Theriaca quō exhibenda in collica paſſione 265.
Theriaca 265.
Theriaca 244
Thermæ 131.
Thermæ 259.
Thermæ quibus proſint & quibus obſint 27.
Thermæ 136.
Tithymallon 284
Tinia 38.
Tiniarum capitis curatio 12.
Tofi 297.
Tonotica potio 179.
Topica ad podagram 288.
Tormina. 196.
Torminoſi fluoris notæ 185.
Torminū curatio 183.
Topica 305.
Tormina curantia 198.
Tragemata 27.
Trachoma 68.
Ttrachomaticū 67.
Trachematicon 678
Trallianus ſcripſit de chirurgia opus.
Tragimata 37.
threptice 37.
Tri 245.
Triticea farina 76.
Tripanis 219.
Trixago 227.
Tritæon 346
Trochiſcuſdia coralliu 18.
Trochiſcus 80.
Tranſmutata in maraſmoden hectica febre 312.
Tumor podagricus 292.
Tumores minuentia 217.
Tuſſis lienoſorū 217.
Tuſſis ex materia 114.
Tuſſis curanda 116.
Tuſſis curatio 96.
Tuſſis ex ſicca aut humida cauſa proueniens 114.
Tuſſis ex fluore capitis prouenientis curatio 114.
Tuſſis ex frigido 114.
Tuſſis curatio 194.
Tuſſis ex craſſis humoribus curatio 114.
Tuſſis differentia 113.
Tuſſis curanda 119.
Thimbra 289.
Tympanitis 218.
Typicæ 305.

V

Vacuandum quomodo corpus in pleuritide ſit 108.
Vapor in aures hauriendus 76.
Vaſorū fractio 128
Vbi fames ceſſat frictio 32
Vena media 164.
Venarum ora aperta 122.
Vena ſecanda 62
Venerem ſtimulantia 256.
Venus nocet 131
Venere abſtinere debet nutrix & quare folio 35.
Vermes auriū 81.
Ventoſæ 267.
Venter imbecillus 334.
Ventriculi remediū 146
Ventris fluxus 179.
Ventris inflammatio 331.
Venarū calor 331.
Ventris inflatio 336.
Veratrū albū 41.
Vertigo 38.
Verbenaca 227
Ventriculus 38.

Verbena recta 9
Veterni curatio 32
Veternus morbus 37
Veſicæ ulcera 249
Veſicæ ſcabies 253.
Veſicaria 25.
Veſicago 25.
Veſicæ calculus 252
Veſicæ calculorum curationes uariæ folio 253.
Veſicæ dolores 249.
Victus ratio in febre hectica & quomodo utendũ 333.
Victus caluorũ 5.
Victus febricitantiũ 318.
Victus ratio in colica 257.
Victus aquæ inter cutẽ laborantiũ 243.
Victus ratio diligens habenda 30.
Victus ratio in ſacro morbo adhibenda folio 36.
Victus pituitoſorum 325.
Victus ratio 1.
Veneris capillus 6.
Victus maniæ 48.
Victus melancholiæ 48.
Victus rationes ſtomachi bile pleni folio 39.
Victus colicæ 257.
Vigiliæ 109.
Vigiliæ præter naturam portendũt amentiam 27.
Vinum 251.
Vino fit collyriũ 63.
Vinum in ſacro morbo quando fugiendum 40.
Vinũ quando eligendũ 31.
Vinũ hydropicum 235.
Viribus deſtituti 337.
Virtus uitalis 327.
Virtus animalis 328.
Viſcerum duricies 156.
Viſcerũ curatio 156.
Vitia oculorũ 53.
Vitis albæ radix 103.
Vitex 226.
Viticis ſemen 256
Volucres 184.
Volucres 147.
Volucres quæ in hydrope conueniant folio 234.
Voluulus 26.
Vomitus curatio 149.
Vomitus unde 148
Vomitus 248
Vomitus quibus mouendus 137.
Vomitus quõ mouendus ſit in ſacro morbo 59.
Vomitus mouendus 41.
Vomitus hemicranicis utilis 24.
Vomitus ante cibũ 59.
Veloces pulſus 329.
Viſcerũ regiones perungendæ ſunt folio 332.
Vmbilicus terræ 226.
Vnctiones ad ſtomachũ 155.
Vnctiones quid faciant 31.
Vnde dicatur hectica 318.
Vngentũ ex ephorbio 290
Vngentũ ad hemicraniam 26.
Vngenta diaphoretica 291.
Vngentũ lixoſtoriũ 261.
Vngento ſimilis cerota 338
Vngenta lexiperita 337. & 338
Vngenta ſiue cerota febrium calores placantia 339 & 340.
Vngentũ roſaceũ 340.
Vraniũ collyriũ 63.
Vrinam proliciens 143.
Vrinæ profluuij curatio 254
Vrina colicorũ 241.
Vrinæ difficultas 251.
Vrinæ profluuiũ 254.
Vrina cum pure 248.
Vriteres 250.
Vrticæ ſemen 212.
Vſus balnearũ 334.
Vſus lexipyretorũ 337.
Vſus emplaſtri ex piperibus omnibus folio 341.
Vſus embrocharũ in febre 332.
Vt ſeniũ ad iuuentutem reuocari non poteſt, ita & maraſmus nequit perfecte curari 337.
Vulnus ex plaga 327.
Vua oculi 70.
Vua paſſa 178.
Vultus uitia 94.
Vuæ 14.
Vuæ acerbæ 204.
Vuæ ſuccus cõpetit febrientibus folio 339.
Vuarum uſus 104.
Vuarum utilitas

INDEX

Vuuæ 14.
Vuæ acerbæ 204.
Vuæ ſuccus 39.
Vua taminia 10.

X

Xerocollyriũ 66.
Xerocollyrium puluis 66
Xerocollyria alia 66.

Y

Ydrocele 298.
Ydrocollurion 66.
Ydrogagon 303.
Ydropa uocant aquam intercutem folio 228.
Ydrothoſatum 162.
Ygia 117.
Ypelata 211.
Ypopia 94.
Ypoſarca 228.
Ypopyas 63.
Yſitia 60.

Z

Zopyrum cerotum 89
Zotice 317

FINIS

ALEXANDRI TRALLIANI, PEREXCELLENTIS PHILOSOPHI AC MEDICI DE SINGVLARVM CORPORIS PARTIVM AB HOMINIS coronide, ad imum uſq; calcaneum, uitijs, ægritudinibus & iniurijs Liber Primus, Albano Torino Vitodurenſi interprete.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

EX rogatu tuo, ne flagitijs dicam mi Coſma, eam medicinæ partem quam Græci φαρμακευτικὴν nuncupant, adgredimur, ſparſim hanc, quæ ab eadem gente διαιτητικὴ uocatur intercalantes, eò quòd nõ minima artis pars in ea ſita ſit, & quòd citra controuerſiam non eadem uictus ratio languentibus hominibus; qua ſani nutricantur, imò non eadem in cunctis ſine diſcrimine corporis affectionibus cõferunt. Et certè à priſcis ſapientiæ profeſſoribus Medica ars in hoc comperta quæſitaq; eſt, quòd nõ idem cibus ægris qui ſanis prodeſſe uidebatur. Sed his in præſentia ualere iuſſis, rei ſtatim manũ admouere inſtituimus. A ſumma itaq; humani capitis coronide, ne dicã à capillis ipſis auſpicabimur. Ac deinceps per ſingulas ferè corporis partes uſq; ad imã pedis plantam, extremosq; unguiculos, uitia, iniurias, ægritudinesq; ingruentes hoc ordine perſequar. Principio quid mali, deinde quid id creet, mox quibus notis deprehendatur. Poſtremò quibus medicaminum præſidijs ſubueniendum ſit, idoneum, ut dixi, nutricatum ſubinde inſerens, expediam.

De duobus Arearum generibus — *Caput 1.*

ARearum in capite duo genera, Alopecia uidelicet & Ophiaſis, iuxtà capillorum defluxu ingruũt: Siquidem uſu non raro uenit, ut defectione aliqua, ſi non cæſaries omnis, magna ſaltẽ ex parte decidua, glabreta inducat, capitisq; habitum præter naturam fœdiſſimo formæ dehoneſtamento inficiat. Quod uitij quidem genus ὀφίασιν Græci à ſerpentis forma (cuius ſub ſimilem quandam lituris & maculis ſquamarum inſtar, ſumma cute imaginem præferre uidetur) nuncupant. Ophiaſis. Alopetiaſis uerò, quod itidem pathos eſt pſiloticum id eſt pilos decutiens affectio, præterquàm quòd caput deglabrat hulceribus quoq; ſæpenumero perhorrendis & ſolo intuitu nauſeam ſpectatori prolicientibus id ipſum impetere conſpicitur. Alopeciaſis. Cuius uitij deformitas, quoniam ulcerum quibus uulpes frequenter infeſtantur ſpeciei plurimum accedit Alopeciæ appellationem ſortita eſt. ἀλώπηξ etenim Græcis uulpeculam ſignificat. Inde morbum hunc ἀλωπεκίασιν, quaſi uulpinam affectonem dici autumant.

Cauſæ Arearum.

Conſurgit porrhò utrũq; areæ genus potiſſimum ex pituita calore inflammata, & ſalſoris qualitate pluſculum imbuta. Trahit item originem è bili rubea, nonnũquam etiam atra. Conſyderanda eſt itaq; primitus ægritudinis cauſſa, morbus item accuratè diſcutiendus, deinde quàm primum occaſioni occurrendo remedijs ſubueniẽdum. Ex notis igitur, quæ mox ſubijciam, ſolers facile mali cauſſam olfaciet. Eſt autem potior fermè medicinæ pars ad cauſſarũ agnitionem, iudiciorumq́; noticiam reuocanda.

Notæ ex quibus Aream inducens humor deprehenditur.

Cæterùm è cuiúsnã ſucci prauitate in capite cõſiſtente, Areæ proueniãt, extima cutis, capillamentiue color haud obſcurè quidem arguit. Flaua enim hoc eſt citrina, luriciq́; coloris ſumma capitis pellicula, flauã redundare bilem inſinuat. Pulla uerò ac fuſca cutis, atræ bilis exuperãtiam ſubeſſe oſtendit. Candida poſtremò, adq́; candorẽ uergens ſuprema cuticula, pituitæ nimietati uitiũ adſcribendum declarat. Hæc ſanè exacta perpenſione ante omnia cõtemplari expedit, quò humore officium faciente depræhenſo, ad hoc factis liceat opitulamentis ſuccurrere.

Curatio Arearum.

Subueniendum autem hiſce malis ad hunc modum cenſeo. Quod ſi ſumma cutis rubeo fuerit colore infecta, ætasq́;, temporis item oportunitas & corporis uires nihil obſtiterint, ſanguinẽ inprimis detrahito. Deinde ſuccum infeſtantem hiera exhaurire, ſeu pilulis quæ interioris colocynthidis farcti uncia una, aloẽs hepaticæ, ſcammonij præparati, quod uulgo Diagridiõ uocant ſingulorum uncijs duabus, liquoris abſynthij uncia una, conſtant, expurgare cõuenit. Conteruntur autem ſingillatim omnia, mixtaq́; ſimul malorũ cotoniorũ ſucco excipiũtur, & in catapotia, quas uulgus à rotunditate pilulas uocat, erui inſtar rediguntur. Quorum una datione exhibentur ſeptena aut nouena, aut undena. Vel ſi grandioris ætatis fuerit patiens, quindena: Conferũt etenim cunctis qui Area infeſtantur, huius farinæ globuli. Vbi uerò cutis citrinum colorem præfert, ſiue ruſum, bilioſum humorem; euacuandi poteſtate præditum medicamẽ, qđ Græci χολάγωγον, quaſi Latinè dicas fellagium adpellãt, porrigito. Sin atra ſummæ cutis ſuperficies conſpiciatur, quod atram bilem expellat medicamentum exhibeto. Quãdoquidem ſi uitium humorum (quam κακοχυμίαν Græci nuncupant) fuerit exile, ſatis auxilij ſola capitis expurgatio, ac topica ſubſidia
Veniẽti occurrite morbo. præſtiterint. Quod ſi diutino iam tempore durauerit affectio, longè uehementioribus remedijs ſubueniẽdum iudico. Sin principijs, priusquàm mala per longas cõualuêre moras obſtiteris, præſidia ſimpliciora & mitiora curationi ſuffecerint. Cæterùm quoniã immixtæ, mixtæq́; Arearũ uitio ſuppetiæ occurrunt ab immixtis ſumendum eſt exordium, quorũ ſi facultates quempiam non latuerint, compoſita pro ſuo quiſq; arbitrio medicamenta facile conſtituet.

Simplicia contra capitis areas remedia.

Capilli defluuia (quas alopecias uocant) Halcyonium crematum, oleo ueteri, uel ſumpto ex lucerna exceptũ, capitiq́; illitum, mirificè emendat. Cuius equidem rei periculum ut ſæpenumero in pluribus, ita potiſſimũ in his qui nõ adeò diu huic uitio obnoxij fuêre, feliciter fecimus. Halcyoneo in hac re harundinis calami ue cortices combuſtæq́; radices bonitate nihil concedunt. Vtilitatis non minus in his Arearum generibus amygdala amara toſta conferunt. Albuci prætereà (quod Græci ἀσφόδελον uocant) radices, & abrotanũ comparem omnino admixto aceto efficatiam obtinẽt. Salutare inſuper auxilium præſtant baccæ caprinæ (quos Græci σπυράθους propriè uocant) ungulæq́; caprillæ crematæ, ſi aceto tritæ illineãtur. Quin & roſmarinũ, quam λιβανώτιδα eadem gens adpellat multis diebus cum aceto mãceratum, alopeciæ ſuccurrit. Multò uerò uehemẽtius, longeq́; præſentius idem facit, quum per multos aliquot dies ſub ſole conteritur. Benefacit etiam uerbenaca egregiè cum aceto friãta & illita. Cæterùm ne quem fugiat, locũ qui afficitur nequaquã eſſe illiniendum ullo unguine, niſi iam antè nitro probè lotũ, cumq́; lintheolo ſaberrimè terſum. Thus porrhàcum pari muſcerdæ quantitate aceto exceptum, Areas atq; glabreta ocyus capillamento obducit. Præſtat autem nitro prius, ut dixi, lauare, & ad ruborem uſq; cutis perfricare. Vel corticem raphani melle ſolutum: Corticulaſue cepatum, pariter cum cepis tritis conciſas Areis illinito, capillos enim halcyonio citius prolicere poſſunt. Cinis ad hæc erinacei, liquida pice adiecta, fimoq́; capti alopecijs medetur illico prouocatq́; capillos illitus. Ad eundem uſum Erinaceorum quoq; marinorum teſtas crematas, adipe quãtum ad comprehendendum eas excipito. & locum affectum nitro (quemadmodum iam antea dixi) elotum perungito. Prodeſt pari modo cinis ranarum pice liquidà exceptus, & arearum generibus inunctus. At ſi diutino iam tempore uitium hoc perennauerit, & altius egerit radices, pyretrũ felle uituli tritum, emplaſtriq́; inſtar adhibitũ, impendio conducit. Fimo item felis aceto bene ſubacto, capitiq́; illito capillorũ defluuijs ſuccurritur. Iuglandes deinde pariter et auellanæ nuces (quarum has Perſicas, illas regias adpellant) ſolidæ crematæ, oleo friatæ, capitiq́; raſo illitæ, comarũ defluuia explent. Hactenus mediocria: Efficatiora ſunt, Tharſia, Adarce oleo laurino cõtrita. Euphorbij poſtremò oleo ſubacti atq; inuncti beneficio, cõplures ſæpenumero cum Alopecia tum Ophiaſi ad unguẽ uindicati & ad priſtinam omnino ſanitatem reuerſi ſunt.

Compoſita aduerſus capitis Areas remedia.

Cuncta quæ ex ſimplicibus utriſq; Areariũ generibus medendis accõmodata, componi medicamenta poſſunt, à priſcis medicinæ profeſſoribus celebrata, recenſere ſuperuacaneum eſt. Horum proinde duntaxat mentionẽ cum delectu faciemus, quæ partim à nobis, partim à familiaribus noſtris Pœoniæ artis non uulgaribus ſanè artificibus explorata tenemus. E quorum claſſe primũ conſtat ex adipis urſinæ, adarces uniuſcuiuſq; pondo unciæ unius, muſcerdæ de-

nariûm pondo trium, picis liquidæ denariũ pondo duûm. Olei in lucerna cremati ſeſquidenario. Quibus pariter cõfuſis, caput pilis antè nouacula denudatũ, locosq́; infectos potiſſimũ illinito, atq; id quidẽ nõ ſine magna admiratiõe, capillorũ defluuijs etiã inueteratis præſentiſſimè ſubuenit. Aliud: Aeris cremati ſulphuris ignẽ non experti (quod ἄπυρον Græci uocant) haſtulæ regiæ cuiuslibet denariûm pondo duũ. Contere cum luteis ouorũ, capiteq́; prius fricato, utere.

Aliud: Habet aceti acerrimi, allij, olei roſati, cuiusq; unciam pondo unius, quo ſi fricatũ antea cum panno laneo locũ pungas, mira quadã efficatia operabitur. Aliud admiratiõe dignũ: Accipe cineris ranarũ combuſtarũ unciæ pondo trium, muſcerdæ unciæ pondo duũ, picis liquidæ unciæ pondo unius, cedrini liquoris quantũ ad ea cõprehendenda ſatis eſt. Hoc ſanè medicamentũ defluuiis capillorũ (quas alopecias uocant) diuturnis & inueteratis eximiè medetur.

Aliud: Piperis, fimi ouilli exiccati, naſturtij ſylueſtris, ſeminis erucæ, uniuscuiusq; denariũ pondo quatuor, ueratri albi denariũ pondo trium, muſcerdæ denarij pondo unius, felle taurino, uel hircino uel porcino excipiuntur, & cæterorum modo illiniuntur.

Super depilatione *Caput* II.

PLuſculis ſanè nominibus capitis pili defluunt. Siquidem ex ſiccitate & humoris, cuius pili beneficio quũ oriuntur, tum aluntur penuria, quibusdã ſæpius extenuantur primũ, deinde excidunt. Alios obſtructi meatus glabros efficiũt. Nõnullos meatuũ laxatio ſeu raritas depiles reddit. Quandoq; propter uim purgatoriã ruunt, nonnunquã praui redundantes ſucci glabreta inducunt.

Fluentium capillorum curatio.

QUoniam aũt ex uarijs & differẽtibus cauſſis eiuſcemodi glabreta conſurgũt piliq́; decidui, Myconios, ut aiunt, caluos efficiũt, non una ſaltem curandi ratione ſuccurrendum, uerũ multifariã ſingulis ſingula ac peculiaria quædã medicamentorũ dedicata ſunt auxilia. Quo circa ſi capillorũ defluuiũ ariditati magnæq́; ſuccorũ inopiæ adſcribatur, uel nutrimẽti pilorũ conſumptiõi: Tum

Cibus. utiq́; caput ſubinde lauandũ, affectus affatim humectãtibus cibarijs, boniq́; ſucci, concoctioni nihil renitentibus, ab omni ſalſugine & acrimonia alienis, educan

Potus. dus eſt. Tantũ porrò abeſt ut uinũ ſic habentibus concedamus, ut eo acriter in

Balneum. terdicamus. Venerẽ uitabũt cane peius & angue. Duæ balnei ſpecies ita affectis cõceduntur. Aẽreũ uidelicet & Soliũ neq; admodum intenſi caloris, ſed temperati. Sumãt à balneo edulia moderatè calfactoria, oleo pariter & aqua perfundant affatim. Caput uerò à lotiõe inter balneandũ, neq; ſapone, neq; nitro perfricent. Hæc acuratè & mordicus etiã obſeruãda ſunt ante omnia. Quod ſi aũt meatuũ aut uiarũ obſtructio nulla ſit neq; raritate, neq; humorũ uapore exiſtente capillitiũ auolat, tũ res ipſa minimè, neq; frigorifica, neq; obturationẽ inducẽtia medicaminũ adminicula efflagitat. Qua de cauſa dapes acremẽto & meatus ualidè reſerandi uiribus præditæ offerantur. Cuius farinæ ſunt, eruca, cardamo

mum

ñum, porri, cæpe & allium. Nam hæc omnia & ſingula obturatos meatus & cõniuentes, pulchrè & utiliter aperiunt. His uerò qui propter laxos & raros meatus glabriores redduntur, contrarijs omnino medicamẽtorum opitulamentis, conſtipãtibus nempe & frigorificis ſubuenire neceſſum eſt. Exhibeant̃ itaq; magna cõmoditate intyba, Lactucæ, Malua, oua mollia, panis ſiligineus in aqua calida uel gelida infuſus, Melones, cucumeres, piſces durioris carnis, & carnes ſuillæ recenter mactatæ. Cauendum uerò ne ex his quicquã pinguedinis accipiant. Veſcantur itaq; ſolidis carnibus, & pedibus bouinis, iure pectinum & conchiliorum, quæ hyſitia Græcè uocatur. Vinũ ergo ut dixi circuncidendum potiſſimè perantiquũ. Et quod ad balneũ attinet, ubi ſe in hoc lauerint priuſquã aquam ingrediantur, gelida caput ad infrigidandum perfundant, & ſolium denuo inſcenſuri, aqua de canali labente caput diutiſe mundato. Vngatur inſuper caput ludiorum oleo roſaceo, aut myrteo. Hac profectò ſola intentione ſæpius curant̃ capillorum defluuia, adeò ut capilli prouocati repullulent & ſyluefcãt. Quod ſi meatus cutis cõniueant, denſioresq́; reddantur, eiusq́; rei gracia pili emergere nequeãt, Tunc quæ poros laxandi & rarefaciendi potentiã habent, uſus & neceſſitas expoſtulat, præcipuè brumali tempore, & laborante gelidis admodũ regiõibus degente, uel ſi temperamentũ eius fuerit frigidius, ſiue natura pituitoſus. Medicamẽta igit̃ diſcutiendi & rarefaciendi facultate prædita (quẽadmodum iam mihi dictũ) adminiſtrare expedit, neq; eadem duntaxat, uerùm ea quæ crines gignere, cutem raram efficere, ſeu robur inducere, ſeu pedetentim ſummã cutem condenſare poſſunt, admiſcere. Cæterùm quò capilli melius enutriantur, ſuppetiæ facultati attractici, quæ ἑλκτικὰ Græcè uocat̃, ferẽdæ ſunt propter calorẽ. Neq; retinendi interim potentiã, cui καθεκτικὴ nomẽ eſt, negligere oportet, ad cutẽ reſtringendã. Plurima quippe medicamentorũ auxilia ſimplicia, poteſtatẽ ſortita ſunt compoſitã. E quorũ numero ſunt, Ladanũ, oleum lentiſcinũ oleum ex crudis & nondum maturis oliuis, quod Omphacinum nuncupant, & myrteum. Enimuerò quæ meatus laxandi, rarefaciendiq́; uireis obtinent ferme habentur innumera. In quorũ claſſe etiam numerantur: Cinis ranarum, cæpæ, halcyoniũ, ferulago (quã θαψίαν Græci nominãt) euphorbium, ſinapi, & id genus alia complura, ex quibus omnibus aut ſingulis unguine facto depiles illiniendi ſunt. Efficatiora namque remedia capillos contrahunt & confirmant, In efficatiora ſaltem extendunt. *Si ex uarijs meatibus glabrescit* *Simplicia potestatis compositæ.*

Quod ſi capillorum defluuium uehementiorem capitis purgationem redundantes exhauriendo humores ſequatur, ceu à morbis quandoq; uſu uenire conſpicimus, aliam planè medicamentorum opem nullam, dempta inculpata & exquiſita uictus ratione, adhibere debemus, quo ſanguineus humor (cuius beneficio partibus inſtauratis pili pro ſua ſtriga renaſcantur) affatim alatur. Hæc tibi probè ut decet perſpecta iam ſunt, ad unamquamque eiuſcemodi affectionem medicamentorum præſidia, quæ maximè expediunt, innumerato habere competit. Vt enim generis facultatisq́; diuerſæ, ita & quàmplurima, quibus capillis defluentibus ſuccurritur, tradita ſunt

ab autoribus remedia. Quapropter nos de officio noſtro, ea quæ ex uſu eſſe nõ dubitamus, quæq́ partim ſpectata à nobis ſunt, partim à clariſſimis, magnaq́ nobis neceſſitudine cõiunctis medicinæ profeſſoribus accepimus, ſumma fide, & cum fœnore cõmunicabimus. Ex his medicaminibus compoſitis quæ Galenus ad meatuũ laxationem, cutiſue obturationem probauit, id quod ex Ladano conſtat, ad hunc modum conſtituitur.

Confectura ex Ladano.

Ladanum principiò in uino macerato, deinde eliquatum conterito, oleum myrteum, uinũq́ in quo infuſum & ſubactũ fuit pedetentim admiſcendo, quo ad mellis induat craſſitudinẽ. Quo cum caput uel illotum, uel ablutum perungatur: Satius autem fuerit ſi capillum quoq; Veneris quod Græci πολύτριχον, quidam ἀδίαντον cognominant, quiſpiã admiſceat. Eſt uerò dimidia Ladani pars cum integra olei myrtini parte cõfundenda, quo caput illitum pilorũ defluuia explet. Cæterùm Brumalibus horis, & temperamẽto capitis natura frigido exiſtente, calfactoriæ facultatis nonnihil neceſſario admouendum arbitror, admixtis interim quibuſdam laxandi potentia præditis medicamentorũ ſubſidijs Cuius farinæ cenſent Nardinum uel Cyperinũ oleum, aut aliud id genus quod extenuandi, bonũue odorem conciliandi uireis obtineat. Orci tunicæ itaq́(quã Græci ἀνεμώνην appellant) flos oleo ſubactus & illitus, non crinium modò defluuium explet, ſed capillamentum etiam nigrum conciliat.

Eiuſdem generis aliud:

Criſtam gallinaciam (quæ Græcis περιστερεὼν ὀρθὸς, id eſt uerbenata recta uocatur) aridam pariter cum radicibus ſuis friato, puluerẽq́ contritũ quàm ſubtiliſſimè attaminato oleum ad mellis uſq; craſſitudinem admiſceto, & caput illinito. Cæterùm hoc medicamentũ in uas æneum repone, & ubi res poſtulat, oleo adiecto uſui adhibeto. Plurimùm enĩ in ea re momenti habere experiẽtia comprobatum eſt.

Quo fluentes capilli fluere deſiſtant, & furfures ſquamularum inſtar inter pilos non ſugant, Caput III.

CApillis prætereà fluentibus quò nõ decidant amplius, & ne furfures inter illos proueniant, hoc medio ſuccurritur, Atramẽti ſutorij, abſynthij, baccæ iuniperi ſingulorũ pondo denariûm trium, cincinnalis herbæ (quam Græci ἀδίαντον dicunt) Myrti ſatiuæ nigræ, Gallæ Aſiaticæ uniuſcuiusq; denariûm pondo ſex, leuigato & oleo ſex dierũ ſpacio macerato, deinde ubi colaueris, utere.

Aliud quo pilorum defluuio, aluitioue ſubuenire poſſumus.

Accipe adipis urſinæ, capilli Veneris crematæ, Ladani, olei lentiſcini, uini myrtei æquale pondus Cæterùm Ladanum dictis liquoribus donec mellis ſpiſſitudinem induerit friatum, illinito. Porrò ad ſiſtendum capillorum defluuium & ad aliorum generationem, eorumq́ quæ adhuc ſuperſunt obſeruationem

tionem bene facit, ſi apes crematæ oleo exceptæ pilis illiniantur. Cauendum tamen eſt ſumopere ne uultus hoc unguine inficiatur.

Eiuſdem facultatis aliud:

Nigellam (quod Græci μελάνθιον appellant, alij Gith) cõburito, aquaq́; ſubactam inungito, Cuius uſus ad pilorum quoq; prolicionem probatur, ſiue capillo, ſiue barbæ imprimis autem ſi ſupercilijs adhibeas.

Aliud quo his qui calui abſq; capillorum defluuio redduntur, ſuccurritur.

Accipe Ladani uncias duas, artemiſiæ uncias treis, ſupercilij terræ (quod adianton uocant) ferulaginis, pinguitudinis urſi, cuiuslibet unciam unam, olei myrtei uncias duas, uini Italici heminas treis, Arida quidẽ conterito, adipẽ uerò urſinã liquefacito, colato, atq; cum oleo uinoq́; omnibus permixtis utere.

Aliud capillos combuſtione amiſſos reſtaurans.

† Cnici folia cremato, & cum aqua calida cataplaſmatis modo inducito, ſub tus tamen oleo antea circumlinito. †*Aliàs ſcingi*

Aliud quod cutem aſtringit, & uberem capillorum inducit ſyluam, piloſq; promouens.

Conſtat id ex Ladani uncijs quatuor, artemiſiæ uncijs duabus, adianti, caſſiæ, adipis urſinæ, uniuscuiusq; uncia una, Olei myrtini, uiniq́; ſingulorũ quantũ ad ea accipienda opus eſt. Promouet deniq; capillos, ſi à capitis lotiõe hoc ungẽto utare, quod habet olei Cyperini uncias duas, nardini uncias quinq; uini uncias treis, quibus pariter omnibus confuſis & rudicula agitatis, uſui in hanc rem Myconijs, ut ita dicam, caluis adhibe.

Quæ capillos ut citius creſcant, promoueant ſuppetiæ Caput IIII.

CApillorũ incremẽtum miris admodum modis illud unguentũ prouocat, quod habet Stibij contuſi denariũ pondo nouẽ, Stibij Italici tantundem, oſſium dactylorũ crematorũ denariũm pondo quatuor, lithobotridi, id eſt lapidis ſpongioſi inſtar pumicis, olei myrtei, uniuscuiusq; denariũ pondo duũ, folij in aqua fluitãtis (quod malabathron appellãt) denariũm pondo totidem, olei nardini unciæ pondo unius, unguenti modo miſcentur, & adhibentur.

Aliud unguentum promouendis capillis admirandæ poteſtatis.

Habet ſtyracis, Ladani, Sordis apum quæ ex aluearibus legunt (πρόπολιν Græci uocant) maſtiches, capilli Veneris polytrichi ue ſeu adianti, hoc eſt herbæ cincinnalis, cuiuslibet unciam unam, olei non mali uncias duas.

Paſtillus (quem Trochiſcum Græcè dicunt) gignendi capillos uires continens.

Accipe ſtyracis, guttæ ãmoniaci, Ladani ſingulorũ uncias quatuor, caſſiæ unciam unã, myrrhæ uncias quatuor, uel ut alij putant unciã unam, roſarum aridatũ unguibus demptis libram unã. Arida quidem tundito & cum ſtyrace in uino diebus ſeptem macerato, in ꝑ pila friato, puluerem inſerito, & ita in paſtillos redigito, & in umbra deniq; ſiccato. Vbi uerò res ipſa poſtulat, uſui adhibeto: Rotulis hiſce uino & oleo myrteo adiectis, caput pilis nouacula, uel alioqui ſublatis cute tenus maximè circumlinito.

Capillis denigrandis Caput V.

SVmmis non rarò flagitijs amici, atque adeò primates, potentes ac reges præcipui, capillorum à nobis nigrorem contendunt, nonuunquam flauum etiam candidúmque eorundem colorem efflagitant. Conſentaneum igitur ne dicam neceſſarium fuerit huius quoq; rei mentionẽ aliquã facere. Meo quidem cõſilio, hi quibus natura caput gelidæ tẽperaturæ eſt, à multa eiuſcemodi rerum unctiõe abſtinebunt, ſtypticã quippe omnia hæc, auſteram item & aſtringentẽ facultatẽ obtinent. Proinde cõmodiſſimum fuerit aliquid eorũ quæ extenuãdi poteſtatẽ habent, & mediocriter paulatimq́; calfaciant, his quæ capillos nigrore inficiunt, adijcere, quoniã altius ac penitius deſcendunt. præſertim quæ nigredinẽ inducunt: quapropter ſi quæ medicã calfaciẽdi uim poſſident admiſceas, periculi longè minus inferent. Adminiſtraĩ aũt utiliter medicamẽtum quarto quoq; aut quinto die, quãdoquidem ſingulis diebus eiuſcemodi medicamẽto uti, ingens nõ rarò diſcrimẽ infert. Sæpius etenĩ à capite in ſubiectas parteis diſtillatiõibus, quos catarrhos dicunt capiunĩ, aut partim circa pulmones, pulmonisue inflammatiõe, quæ περιπνευμονία Græcis uocaĩ, aut morbo comitiali, tentantur, uel attoniti quod eſt, Apoplectici fiunt, & inde ſupremũ diem obeuntes migrant ad dominum. Ne igitur eiuſmodi mala incurrant, crebra fugienda eſt illinitio.

Quinam Canis nigredo inducatur Caput VI.

CAni prætereà nigrore tinguntur, adhibito hoc ſpectatæ utilitatis medicamento, quod accipit Gallæ Aſianæ, acaciæ, ſquamæ ferri, atramẽti ſutorij, aluminis uniuscuiusq; partẽ æqualem, diei ſpacio, in pueri impubis & nõdum cũ mulieribus cõgredi habilis, lotio maceratã: Quibus permixtis, ſi capillitiũ perungaĩ, & per triduum capiti linteolo ſuperinducto cõuinciatur, nigro colore tingitur. Aliud haud difficulter cõparabile: Accipe nucũ uiridium cum corticibus uncias treis ilicis uncias ſeptẽ, uini nigri xeſtas treis, uel ut alijs placet, denarios treis, omnia ſimul uſq; ad tertias elixato, reliquias colato, Olei myrtini adijcito ſextatiũ unum. Vtere diebus ſingulis. Nam id non tam capillos conſeruat, quàm nigros etiam reddit.

Aliud magnæ efficatiæ, quo uſum perhibetur Seleucus rex.

VIni nigri ueteris cotylam unã, ramenti plumbi uncias duas in uaſe plumbeo diebus quindecim macerato, deinde olei heminã unã ad minimum, duáſue adijcito & utitor. Conducit uerò hoc medicamentum potiſſimè maribus.

Aliud ſatis eximiæ uirtutis:

GAllas Aſianas elixas oleo liquato, & cataplaſmatis inſtar capiti noctemq́; diemq́; ſuperinducito. Deinde ſurgentem grabato aqua gelida probè lauato, magnificè enim confert. Verùm ſi deinceps ſuper alijs coloribus conciliandis ſermonẽ inſtituerimus, minimè, ut reor, abſurdum fuerit, ſiquidem non atro ſunt homines ſæpe capillamẽto cõtenti, ſed fuluo quoq; flauoq́; colore cæſariem tingi contendunt, imò medicum quandoq; nolentem, uolentem potentiores uiri ad id genus colorem inducendum impellunt.

Aqua capillis nigrorem concilians.

HAbet gallæ ſextarium unum, rhou excoriariæ, myrtorum nigrorum, foliorum, cyperi ſingulorũ denarios geminos, cinnaræ manipulum unũ, aquæ putealis ſextarios duodecim, quæ diebus aliquot multis antè macerata, coquantur ad tertias, poſtea inungantur. Mox capite deterſo, & crinibus exiccatis, cretæ Cymoliæ oxybapho, & calcis aqua nõ extinctæ, (Græci ἄσβεστον uocant) pari menſura infice. Hæc uerò omnia in betarũ coctarum cremore diſſoluta, illinito. Poſterius operimẽnti gratia betæ folia ſuperinducito, temporiſq́ tractu ſufficienti intercalato, in balneo abluito.

Quibus remedijs capilli fuluo, flauoq́ colore tingi poſſint — *Caput* VII.

QVisquis cæſariem rufo, giluoq́ colore fucare cõtendit, myrrhæ & ſalis floris ſingulorũ accipiat partem unã, quibus accuratè friatis, & mellis ſpiſſitudine inducta, caput iam ante abſterſum illiniat, hærere diemq́ noctẽq́ ſinat, deinde abluat & expurget. Aliud: Lupini amari crudi aqua ſubacti, & capillitio illiti idẽ efficiũt. Aliud: Nigellæ, ſpumæ argenti, cuiusq; denariũ pondo quatuor, calcis aqua nõ extinctæ, denariũm pondo ſex, aqua cõterito, mellisq́ craſſitudinẽ conficiẽs, caput perunge, & betæ inſuper folijs elixis biduũ aut triduũ operculatũ, elixatiõe eiuſdẽ herbæ lauato.

Quomodo atrum capillitium flauum reddas. — *Caput* VIII.

NIgro quoq; ſi capillamento luteum ac flauum colorẽ inducere fert animus, fecem uini, ſtrigmentũq; balnei accipito, & ceroti æ craſſitudine inducta, capillitio illinito. Aliud ad idem: Cyperi folijs in ſtruthij ſucco maceratis, eo iure dilutóue utendum.

Quo pacto capillis colorem auro ſimilem inducere poſſis — *Caput* IX.

AVri inſtar colorem efficiunt. Aluminis denariũ pondo ſex, ſandaraches tantundem, croci denariũm pondo duũ, Thapſi qua tinctores utuntur (quã Latini herbam rubeã dicunt) denariũm pondo octo, Lixiuij primæ guttæ ſextariũ pondo quatuor, ad hunc modũ cõmixti: Lixiuium cum rubia tinctorũ contuſa, ad dimidij uſq; cõſumptionem decoquito, & in expreſſo cremore alumẽ cum ſandaracha & croco diſſolue, uaſi uitreo repone, atq; cũ res poſtulat, capiti terſo cataplaſmatis more illinito. Vbi uerò fuerit imbibitum, caput fœnogræci, & hordei & cymini tepido decocto ablue, inijciens etiã ſaponis quantum ſatis ſit. Aliud impendio utile: Habet Rhu erythri, hoc eſt rubẽtis, roſæ 'ue rubeæ xeſtam unã, Gallarũ uncias ſex, celidriæ uncias duas, rubiæ uncias duas, capilli Veneris faſciculos duos, abſynthij faſciculum unũ, lupinorum pelle exutorũ maceratorúmue cyathos duos, omnia in uaſe uitreo excipiuntur cũ aquæ ſextarijs ſex. Macerantur aũt in uaſe integris diebus nouẽ, bis interdiu mouẽtur. Quum uti uolueris, quantũ res exigit accipito, in quod ſpongiam intingens capillos perfrica, finitoq́ liquores imbibi. Vbi uerò aruerit, ſapone calida aqua liquata ablue. Aliud: Fæce uini combuſta, & oleo balanino excepta, capilli inungãtur.

Quæ capillitium candidum reddant Caput X.

VErbaſci candidi flore cremato, inq; aceto irrigato, capillos ut candore tingantur, illinito. Aliud: Seminis uerbaſci denariûm pondo duûm, aluminis corticis raphanorũ uniuſcuiuſque denarij pondo unius, contunde, taurinumq; glutinum quatuor denariorũ pondere admiſceto, deinde quum opus eſt utere.

De Porrigine Caput XI.

POrrigo (quæ Græcis πιτυρίασις, ideſt furfuratio adpellatur) eſt (ut uno uerbo expediam) ueluti tenuium & furfuracearum quæ in capitis inter capillos ac reliqui corporis ſumma cute, nulla relicta exulceratione confertim ſurgunt, ſpontanea decidentia. Eſt autem huic malo ex ſimilitudine à Græcis nomen inditũ, πίτυρα hoc eſt furfures, ſiue πιτυρίασις quod eſt furfuratio. Neq; caput tantũ, ſed & aliæ partes eo malo tentant.

Cauſſæ Porriginis.

PRoficiſcitur autem id malum ſubeuntibus in caput uitioſo quopiam corporis humore, pituitáue ſalſa, aut bilioſo aut melãcholico ſanguine, uel ex ſanguine deniq; ipſo, ad caput delato, aut aliam quancunq; impetit partem.

Curatio Porriginis.

QVod ſi aliqua fuerit corporis redundatio, tum quemadmodum in omnibus in uniuerſum morbis expedit, euacuato prius uniuerſo, ceu diximus corpore topicis utendum eſt præſidijs. Sin nihil in hominis corpore ſuperuacaneum ſit, quod uel ſanguinis detractionẽ, uel aliorum humorũ euacuationem efflagitet, topica cõ feſtim adhibenda ſunt, uel quæ à priſcis Pœoniæ artis profeſſoribus, uel quæ à nobis reperta habent, remedia. Cretã proinde Cimoliam aqua macerată ſucco betæ confundito, & Furfurationi illinito, & tantiſper dum aruerit adhærere permittito, deinde loco abluto, thure cum uino & oleo ſoluto denuo perungito. Poſtremo herbam pituitariam quam Græci σταφίδα ἀγρίαν, ideſt ſyluestrem paſſam uuam. Latini Taminiam uuam & pediculatẽ herbam adpellant, oleo eliquatam illinito. Aliud ualde conducens: Nitri fecis crematæ (quam Græcorũ medici σφίκλην uocauêre) myrobalanorũ cuiuslibet libræ pondo unius, ſtaphidagriæ libræ pondo unius & dimidiæ uino dilue & caput abſterge. Quod ſi quis humidiore pityriaſi infeſtet, ſalſugine, quem Græci ἅλμην. Rhomani uero muriam dicunt, lauato, uel lupinorum decocto. In hoc quippe præſentaneum eſſe præſidium ſæpenumero ſum expertus.

Aduerſus pediculos et lendines quam phtheiriasin Græci uocant remedia Caput XII

ABigendis pediculis ac lendibus, quod uitiũ Latini pediculationẽ dicũt, cõducit mirificè, ſi locum circũlinias unguento ex Nitri, ſandaraches, herbæ pedicularis ſingulorũ uncia una, & myrteo oleo cõcinnato. Aliud: Adfligit præterea pediculos et lendes, unguentũ accipiens herbæ pedicularis uncias duas ſandaraches unciã unã oleo & aceto contritas, quo corpus uniuerſum perungatur. Terra aſteris & nitrũ idem omnino cũ oleo præſtat illita. Lupinorũ inſup decoctũ pediculatiõi medetur et cidrinus liquor, et baccarum lauri elixatio, ſiue expreſſus earum ſuccus.

De pſydracijs & exanthematis capite obortis. Caput XIII

PSydracia puſtulæ ſunt exiguæ altiores, phlyctenis quidẽ aſſimiles ſed paulò duriores, candore languido, & acuminatæ, ex quibus q̃d exprimitur liquidum eſt: Quæ ſub cutis ſumma quidem ſuperficie erumpunt. ἐξανθήματα uerò (hoc eſt eruptiones pituitæ aut papulæ) ſummæ cutis exulcerationes ſunt rubicũdæ & ſalebroſæ, compares omnino eis quæ ex urtica aut ſudore oriuntur puſtulis.

Curatio pſydraciorum & exanthematum.

Vtriſq; pariter malis, hiſce quæ ſubordinantur medicamentorum ſubſidijs pulchrè ſuccurrit. Spumæ argẽti ſumito denarios treis, ceruſſæ denarios quattuor, aluminis denarios duos, foliorum rutæ uiridis tantundem, aceti & olei myrtei quantum ſatis eſt, & non tam pſydracijs quàm papulis ipſis illinito. Cæterum ad humidiora id genus uitia, & impetiginoſa potiſſimè confert. Aliud: Spumæ argenti, ceruſſæ cuiuslibet ſeſquiunciam, ſulphuris ignem non experti denarij pondo unius, cerota myrtea excipe, & hulcuſculis hiſce impetentibus utere. Aliud: Rutã & alumẽ melle eliquata, detonſo prius capiti illinito.

Paruorum capitis hulcerum & rufforum curatio. Caput XIIII.

CApitum exiguis hulcuſculis, multorũ generum, rufo colore tinctis, puſillis admodũ papillis quas tineas dicũt ſimilibus è quibus aquoſi ſanguinis humores, (quos Græci ἰχῶρας, Itali tabes nominãt) profluunt, detonſis prius capitis crinibus, nõ tam aqua gelida, quàm nitro eadem parte lota, ſulphure ignem non experto cum lotio hominis diſſoluto, ſuccurre. Aliud: Nigellam quoq; Græcis μελάνθιον uulgò Gith adpellatã, hiſce ſi cum acri aceto capiti inungas, hulcuſculis remedio eſſe compertum eſt.

De manantibus capite hulceribus, quas Achoras Græci nuncupant. Caput XV.

EſT preterea quædam in capitis cute affectio, tenuiſſimis foraminibus cutem perforans, unde glutinoſus cruor excernitur quem ἰχῶρα ἰχὼρ
Græci nuncupant, inde eidem quoq; affectui ab eadem gentè ἀχὼρ ἀχὼρ
nomen inditum eſt. Rhomanorum alij manantia capitis hulcera, alij tabem & capitis ſordes indigitant. Cæterùm id quod excernit nunc bilis, nũc pituitæ, quandoq; & atræ bilis faciem præfert. Officiũ itaq; fuerit medici principio non affectionẽ ipſam tantũmodo (cui manum admouere conatur) ſtatim olfacere, ſed eiuſdem quoq; proprietatem innumerato habere, & inde qui nam malo occurrendum ſit colligere, ac tum deniq; manũ medicam adhibere.

Quibus indicijs humores officium facientes deprœhendantur.

BIlioſus proinde humor ſi quando redundat, tenuis admodum ac ſubtilis ſubſtantiæ exiſtit, & colore fel ipſum præferre uidetur. Quòd ſi à tenuitate tantum abſit, ut craſſus & glutinoſus compareat, pituitæ ſalſæ, auream mediocritatem ſuperanti ἀχῶρας adſcribe. Sin horum nihil promicarit, loci uerò unde humor manat duritia & ſcyrrho infeſtentur, itaq; adſtringatur cutis ut uel ne tantillũ quidem, uel ægerrimè profluat, atriblario humori ἀχῶρας acceptũ

referre

referre conuenit. Cauſſæ præterea procatarticæ quæq; anteceſſerunt, ſine accurata contemplatione prætereundæ non ſunt. Prauũ quoq; laborantis temperamẽtum. ætas item, pariter & guſtus humorem infeſtantem produnt. Nã ſi id quod effluit guſtui amarum ſit, humorem bilioſum exuperare portendit: Si ſalſedinem ſapore præferat, pituitoſum: Sin acorem & acetoſum ſaporem exerat, atræ bilis humorem uitij cauſſam inſinuat. Quin & tactu, humoris qualitatem licet ad unguem deprehendere. Quoniam ſi locus affectus multò calidior tactui compareat bilioſum, humorem. Si frigidior, pituitã. Non adeò frigidus atram bilem ſignificat.

Curatio manantium capite hulcerum.

Αχῶρες capitis eandẽ ſanè quã Alopetia curationẽ habent. Nam ubi corpus prauis fuerit ſuccis quaſi ſaburratũ, id antea uniuerſum euacuare expedit. Deinde rupta omni mora topica adhibenda ſunt medicamentorũ præſidia. Sciendũ præterea quòd manãtibus hiſce capitis hulceribus, figura et aſpectu ſimile quoddã hulcus eſt ſola ab his quãtitate diſcrepans quod fauũ priſci Rhomani, κηρίον nuncupauerũt Græci, quòd cõ rimis foraminibus terebratũ, mellis craſſitudine humor inde haud aliter atq; ex apiũ fauis excernitur. Ἀχῶρες enĩ tenuiſſimis foraminibus uiſum propemodũ effugientibus, nihil humoris continent. Hactenus de tineis (ſic enim Latinorũ quidam Achores uocant) ſatis me moratum arbitror. Siquidem ea quæ in capite de Areis recenſuimus, huic quoque malo, mea quidem ſententia, ſubuenire abundè poſſunt. Cæterùm quoniã plures ac diuerſæ ſunt huius affectionis occaſiones medicamentorũ etiam habentur aliqua efficatiora, nonulla uerò debiliora & minus efficatia. Alia digerẽdi & euaporandi, alia expellendi & reijciendi, alia mixtas deniq; uires obtinent. Illud uerò peculiare ac præcipuũ eſt medendis achoribus remedium: Conſtans ex argenti ſpumæ uncijs duabus & dimidia, calcis aqua nõ extinctæ denariũ põdo quindecim, aceti cotyla una, olei myrtei uncijs quatuor. Eliquatis aridis cũ aceto exactè, ſuperfuſoq; deinde quantum ſatis eſſe uidetur oleo, utere.

De Capitis dolore quem Cephalalgian Græci adpellant Caput XVI.

CEphalalgia id eſt capitis dolor alterius ſæpe mali ſymptoma quidẽ ac comes eſt. Cæterùm per ſe quoq; caput pleriſq; dolorum parẽtibus cauſis oneratur. Siquidem quandoq; ex ſola praua corporis temperatura, quandoq; ex immodica humorum copia, nõnunq; ex utraq; cauſſa emergũt, atq;, ut paucis perſtringã, uel ex primitiua et forisaccedente (quã προκαταρτικὴν Græci adpellant) cauſſa uel antecedente quæ προηγουμένη ab eadem gente dicitur, ingruit. Quoniam autem Cephalalgiæ complures & uariæ ſunt cauſſæ, & differentes eiuſdem partis dolorum ſpecies, peculiaribus ſingulis medicaminũ præſidijs, neceſſariò ſuccurrendum eſt. Neq; ignorandum quòd ſemper longè grauiores capitis cruciatus ex qualitatibus præpotẽtibus, præſertim uerò calidiore ſcaturiunt. Quæ ariditatẽ uerò capitis dolores comitantur

mitantur, non adeò uiolenti ſunt. Vda namq; qualitas per ſe humectando nullū omnino dolorem ſuſcitat, niſi cū æſtu ſiue gelu aut humorū plenitate, acrimoniáue coniuncta ſit humiditas. Quoties enim plenitas pariter & humores confluūt, tenſionibus & adſtrictione dolores pariunt, ſi denſi imprimis autem ſi pituitoſi extiterint. Ab eo igitur capitis dolorū curationes ſcribendi uitio, quod ad procatarticā cauſſam refert originem, ſumamus exordium.

Dolorum capitis ex immodico ſolis æſtu notæ.

Notæ dolorum capitis, qui ex nimio ſolis æſtu oboriūtur, uel cæcis ſunt perſpicuæ. In prima nāq; ſtatim acceſſione cutis calidior tactui, aridior'q; apparet. Modico rubore aut rubeo prorſus colore oculi ſuffunduntur. Delectantur aqua gelida ſiue potui miniſtres, ſiue capiti inſpargas, neq; dolores modò inde leniuntur, ſed præſentiſſimū etiam hoc agentes ſentiunt auxilium.

Curatio doloris capitis ex ardore ſolis.

Quod frigorifica quidem medicamentorū ſubſidia capiti immodico ſolis æſtu inflammato ſumma cōmoditate adplicētur, lippis iam & tonſoribus liquet. Quin & eiuſdem qualitatis tenuium partiū remedia utiliter adhibentur Verbi cauſa, Oleum, atq; id quidem maximé, roſarum, Cui ſi aceti parum adijciat quis, longè maiorem, & penitius penetrandi uireis inducet. Quod ſi multò uehemētiore feruore caput accendatur, ea quæ maiorem refrigerandi uim obtinent adhibere conuenit, Cuius farinæ ſunt, ſuccus ſemperuiui, uel ſerpylli, uel herbæ Apollinaris (quod ὑοσκύαμον Græci dicunt) uel Solani ſtrychniue aut cucurbitæ, aut roſarum, aut lactucæ ſylueſtris, cichorij, quæ Seris dicitur, intybi acetoſi, uel cotonea, uel id genus alia quæ refrigerandi uireis obtinent. Cæterum à narcoticis hoc eſt ſtuporem inducentibus & nimia facultate aſtrictoria præditis ſummopere tanquam ab inimicis cauendum eſt. Cuius generis ſunt, oleum de mandragora, confectio de papauere quod διὰ κωδειῶν dicitur, liquor papauerinus, niſi uigiliæ non tollerandæ urgeant. Et ſi quando eiuſmodi quidpiam illiniatur, magna adhibita cautione agendum eſt. Deinde tempeſtiuè detrahito, potiſſimum his quorum caput reliquis corporis partibus humoribus ſaburratur, & caput grauedine infeſtatur. Accidit etenim ſubinde caput calore refertum habentibus ut caluariæ cucurbitulæ inſtar ex inferioribus locis in ſe ipſum humores adtrahat, Quo circa qui ex feruore & aſtrictione pariter capitis dolore afficiuntur frigorifica nimis remedia uitent. Neq; ultra chamæmelinum oleum (quod illi iure expedit potiſſimū recente) quicquam medicaminis expetant. Quod ſi id fuerit antiquius, olei roſatij pars una ad olei chamæmeli parteis geminas admiſcenda eſt.

Curatio doloris capitis ex calida intemperie oborti.

Quod ſi ex nimia caloris intemperie cephalalgia naſcitur, cerota frigida, oleo roſacco & cera, pauloq; aceto conſtante neceſſario illinienda eſt. Adhibendus præterea liquor uitraginis, quā perdiciada Græci dicunt, aut por

tulacæ ſuccus, uel alia nonulla ex his quæ iam memorata ſunt herbis. Cæterùm cæram antea gelida unda lotam eſſe conuenit, ubi eliquata fuerit, neque ſemel modò lauare ſatis eſt, uerùm bis aqua mutanda eſt, inq; gelidam denique immittenda. Quibus ſedulò peractis, oleum roſarum paulatim cum cæra eliquata admiſceto, aquam pedetentim aſpergendo, redige in cerotam. Sumantur autem cæræ uncia una, olei roſarum unciæ tres, aquæ quantũ ſatis eſt, aceti parum. Ad hunc uerò modum paratam cerotam, in prætenuem pannum illinito, & capiti uniuerſo, maximè aũt temporibus ſuperinducito. Vbi uerò uſus hoc medicamentum poſtulat, deraſo prius capillitio adhibeto & identide renouato, nam ſi diutius quàm par ſit immoretur, efficatiam ſuam amittit. Conducit autem hæc eadem cerota ignitis cum inflammatione rubedinibus, quæ Græci ἐρυσιπέλατα dicunt, febribus, hecticis, & ardentibus, nec non feruoribus uentrem infeſtantibus, à principio ſtatim, priusq; unum diem perdurarint adhibita. Impingito autem emplaſtri modo linteolo, capitiq; omni, detonſis capillis, ut diximus præſertim uerò temporibus imponito, ſæpiusq; mutato, & recentem cerotã frigidam conficito. Simul etenim atq; à capitis ardore incaluerit, & diutius perennarit, plus nocumenti quàm auxilij adferet. Hac curatiõis ratione diligenter adhibita praua intemperies accerſita facile profligitur. Temperamentumq; illud inculpatum ceu poſtliminio regreditur.

Calidæ intemperiei, & diutini doloris capitis curatio.

Quod ſi cephalalgia ex temperatura calidiore prognata, uel medici incuria uel laborãtis inobedientia diutino iam tẽpore perẽnarit, neq; quicq̃ ſupioribus remedijs ſtudiosè adhibitis, proficiatur, neceſſariũ fuerit efficatiora medicamentorũ aggredi præſidia, è quorũ numero habet paſtillus eiuſmodi (cõmodiſſimè em̃ diuturnis & inueteratis capitis doloribus, quæ calidã diſtemperaturam excipiũt, ſubuenit. Croci, atramẽti ſutorij ſingulorũ denariũ pondo decẽ, aluminis ſciſſi denariũ pondo ſeptẽdecim, myrrhæ denariũ põdo quatuor, olei crudi, hoc eſt ex oliuis immaturis denariũ pondo duũ, chalcitidos, cõmeos uniuſcuiuſq; denariũ pondo triũ in uino auſtero ſufficiente exacta cura collyrij inſtar excipiunt, & in orbiculos quos τροχίσκους dicũt, rediguñt. Quibus ubi res poſtulat cum poſca eliquatis in calida capitis afflictione utere. Quod ſi diutinæ quoq; uigiliæ his accedant, tum opij nonnihil enumeratis adijcito. Quod ſi feruorẽ capitis uehementiorem & incendioſum ſubeſſe ſenſeris, frigorificarum, quarum iam pridem meminimus, herbarum liquores ammiſce. Et hoc modo utriſq; quum calidæ intemperiei, tum uigiliarum iniurijs iuxtà ſuccurres.

De his qui ex uehementi iocinoris calore, capitis dolore infeſtantur.

Ad nimiũ iocinoris calorem ſi (ut ſæpenumero cõtingit) dolores capitis originem referunt, multò uehementioribus ſanè cruciatibus laborantẽ affligi, propter uapores eiuſdẽ uiſceris caput petentes, conſentaniũ eſt. Quibus hac ci ratione ſuccurres ſi foris oleo citoniorum uel roſarũ uel hydrælæo (hoc eſt oleo cũ aqua diluto) uel cerota iam pridem deſcripta caput perungas. Intra uerò

in corpus cibaria quæ uehemẽtes refrigerandi uires obtinẽt, & concoctioni obſtinatè reſiſtunt: frequenter exhibeas. Cæterum ita affecti hora ſecunda aut certè tertia pane ueſcant, in aqua calida macerato, quò uapores è iocinore exhalantes ad ſuperiores capitis particulas, dolores inferendo prohibeantur. Vel mala ſumant unà cum cibarijs cognomento Medica quæ & citrea dicuntur, uel malum, uel aliud quodcunq; refrigerãdi uim obtinens pomũ. Potus eſto aqua egelida, præcipuè ſi frigidam potare conſueuerint, largius inde bibant. Si uerò inſolens hæc potio ſit, in media menſa duabus ferculis intercalaris, frigidam hauriant, uel per totam menſam κρᾶμα hoc eſt uinum, multa aqua dilutum bibant. Interdũ ſobrias nymphas temulento deo non admixto (ut ſic dicã) ingurgitent. Atq; ut ſemel omnia complectar, eiuſmodi uictus ratio uniuerſis hoc pacto capite affectis congruit. Conducit eadem pariter his qui calido ſunt uẽtre, aut ſtomacho, ſiue liene.

De iјs qui ex praua iocinoris temperatura gelida, capitis doloribus affliguntur.

Contrario planè modo afficiuntur, qui gelidæ iocinoris intemperiei capitis dolores debent. Quoniã iangentibus caput nullus perſentiſcitur calor faciei, lumina neq; rubent, neq; uel modicè ad ruborem uergunt: aſpectus nulla ariditas, ſed contra ſubturgido pallore deformantur. Ita quidem ut, ſi te alioqui morbus lateat nihil mali ex uultu ſano ſimili deprehendas. Vbi id genus notæ comparuerint, frigidæ diſtemperaturæ capitis dolores aſcribendos putato. Cæterũm euidentia quæ forinſecus adueniunt & quæ morbũ præcedunt, indicia (quorũ illa Grecè προκαταρκτικὰ, hæc προηγούμενα dicuntur) perſpicuè explicabimus.

Malæ intemperiei frigidæ medela.

Prauam temperaturam plus iuſtò frigidam, calorifica medicamentorum ſubſidia emendant. Sed eſt & intemperaturæ quantitas conſyderanda, ſpecies itẽ atq; earum uirtus. Rutaceo itaq; oleo nonnunquã, uel laurino, uel irino, uel nardino aut balſami deniq; ſucco caput illiniendum eſt. Potiſſimum ſi quum craſſiora tum uiſcida magis fuerint: quæ dolores gignunt redundantia rettimenta. Frontem præterea & tempora capitis Cyphi medicamento, & quibuſcũq; ex pipere & euphorbio cõcinnatis illinimẽtis perũgito, plurima quippe diuerſiq; generis à ſcriptoribus tradita ſunt. Vinum præterea tenuiũ partiũ tantum abeſt ut noceat, ut etiam plurimũm conducat, ſicuti & aliud quiduis extenuandi, ea faciendiq; poteſtate præditum. Quicquid enĩ uel modicè humores craſſos ſubtiliat & calfacit impendiò prodeſt. Geſtatio quoque in equo, & calidum balneum remedio ſunt. Capitis item ἀποφλεγματισμοὶ congruunt. Sunt aũt Αποφλεγματισμοι. ea remedia quæ in ore retenta uel cõmanducata uel linguæ ſubdita noxios humores qui in capite concreuerint per os ducunt & expurgant. Vbi uerò ex temporis diuturnitate radices altius egerit affectio, raphano ciendus eſt uomitus. In quibus uerò eiuſmodi temperamentũ citra plenitatem cõſiſtit, id genus medicamentorum auxilijs ſubuenire neceſſarium non eſt. Quo circa ſi diutinis af-

fectionibus mediam manum adhibere conſilium ſit, iſto paſtillo utere, qui con
tinet piperis candidi denarios duos. croco magnatis tantundē, euphorbij recen
tis denarios octo, fimi palumbini ſeſquidenariū, aceti acerrimi quantū ad com-
prehendendum ea opus eſt. Partem afflictam prius confricatā & ita calfactam
hoc medicamine illinito, & præſentiſſimum ſenties opitulamētum. Quod ſi la
borantis corpus tenerū admodum natura ac delicatius fuerit, medicaminis ui-
reis, perexigui admixtione amyli, lactisq́ humani tantiſper dum liqueſiat miti-
gandæ & relaxandæ ſunt. Sin efficatius illud reddere placuerit, abſynthij liquo
ris parùm adijcito & in aqua eliquato.

De dolore capitis ex malo affectu uentriculo.

Non ſemper primogenio proprioq́ affectu caput è dolore laborat, ſed per
conſenſum q́ nonnunq̄ uētriculo ſcilicet aliáue corporis parte præter na
turam habēte, afficitur. Sæpe etenim numero ſtomacho malè affecto, uel uapo
ribus uitioſis uel ipſis quoque humoribus ad caput inde exhalantibus, uel aba-
lio quopiam uiſcere per compatiendi rationem, doloribus impetitur. Quin &
ſpiritu cor flati uapores flatusq́ per ſe capitis ſæuos dolores procreant. In eius
Cephalalgiæ curatione, particulæ primario affectu laboranti ſuccurrendum.

Cephalalgiæ è bili prognatæ medela.

PRoinde ſi ad plenitatem cruciatus, capitis originem referant, ſi ea in ue
nis contineatur, ſanguis, ſecta uena, debet detrahi. Quum uerò ſæui eiuſ
dem partis dolores bilis ſaburra proueniūt, cholagogis (hoc eſt bilē exhau
riendi poteſtate præditis) medicamentorum præſidijs ſuperuacanea euacuanda
ſunt. Verùm ne illud quoq́ abſurdè & citra rationem moliatur, corpus uel infu
ſione eſt antea uel cibis & lauacris temperatis, & unctionibus uel acopis deniq́
pluribus humectandum. Humor nanq́ officium faceſcens dicta ratione diſpo-
ſitus, coctus, & tanq̄ ſubactus ac domitus, minori negocio ab euacuante medi-
camento profligitur & exhauritur. Quod ſi humor extenſiſſimi caloris fuerit,
cum aloës exigua portione, uel abſynthio, uel ſucco roſarum uel hydromelite, id
eſt, aqua meliſs mulsóue ſcammonium exhibeto. Vbi autem bilis redundantia
huiuſce doloris parens nō ſit, ſed hic humor tunicis ſtomachi ſeu uentris ſeſe in-
ſinuant, quaſi in ſpōgiam, ſummopere uitanda eſt ſcammonia, & quæcunq́ ue
hementem expurgandi uim habent medicamenta. Porrigere autem abſinthij
ἀπόζεμα quod decoctum ſonat, uel aloēn Solam uel Amaram picram Græcè di
cunt, præſertim ſi craſſis ac uiſcidis humoribus bilis in uētriculo cōmixta cernit.
Frontē adhæc paſtillo Crocato, & Trigono uel id genus alijs pungere expedit.

Cephalalgiæ ex craſſis humoribus, & frigidis ortæ medela.

VBi uerò tenaces ac uiſcidi humores in capite ſeu uentriculo cumulati, &
in ſpiritū reſoluti capitis laborem quàm κεφαλαλγίαν uocaut Græci in-
ducunt. His quæ efficacē extenuandi, ſubtiliandiq́ uires obtinent, uel
in dapibus, uel in medicamentis ſubueniendū arbitror. Cuius farinæ utiq́ cen
ſentur, acetū mulſum, quod ὀξύμελι Græci dicunt, apijq́ decoctum, aut hyſſopi
miſceri

miſceri expedit, uel aſperginibus quæ Græcè ἐμβροχαί, μαλα adpellantur, utendum. Significant autem hæ uoces Græcis omnia quæ fronti, temporibus & alijs breuiter quibuſcunq; locis fouendi, diſijciendi, cōpeſcendi, reprimendiq́; gratia inſpergunt. Ventriculus præterea ungentis quæ roborādi & calfaciendi potentiā habent inungatur, puta oleo nardino uel glaucinino, uel marciaton. Quod ſi ingens humorum redundantia tunicas occuparit non topicis modò remedijs forinſecus, ſed purgatorio quoq; medicamine materiā infeſtantem egregiè extenuante & pituitam exhauriēte ſuccurrendū. Cuius claſſis oxymel Iulianum eſt. Id enim prærogatiuam quandam bonitatis eximiam in capitis & uentriculi gelidis & humidis ſuccis ægritudinibus obtinet, imò quoniam præcipuum toti humano corpori ſubſidium præſtare creditur, nō tam utile, quàm neceſſariū cenſetur. Vel profectò purgādi facultate prædita ex colocynthide, id eſt, cucurbitula catapotia. Competit autem ita affectis nō unā modò, ſed geminæ aut ternæ purgationes. Craſſi etenim & tenaces ſucci repentinæ ac ſubitæ purgationi confeſtim obtemperant: pedetentim uerò & irentidem purgando digeſti & eliquati, facilius purgatorijs medicamentorum opibus morem gerere poſſunt.

Cephalalgiæ comitis febrium medela.

Febrientes inſuper grauiſſimè capitis doloribus differunt, ubi acurata ſanè perpenſione conſyderandū, decretorius ne dies ſit, annō, ex confeſſo dies iudicatorij. Eo namq; die quo decretorium, ſiue criſis fit (hoc eſt, morbus iudicium de ſe præſtat atq; oſtendit, quid facturus ſit, quomodo languentē tractaturus) hi quibus ſanguen è naribus manat, pariter & uomituri ſolenni conſuetudine capite laborāt, quocirca his nulla omnino remedia molliēda ſunt. Nā ſi q̄ adhibueris curationē, plus damni q̄ emolumēti intuleris. Oportet itaq; eiuſmodi langori à principio ſtatim in febris ſumma intenſione, capitis dolore grauiter & enixè infeſtāte, placātibus remedijs ſuccurrere. Proſpiciendū interim tamen eſt capiti, roſarum oleo, quo nonnunq; caput, uel aſpergere uel aliàs madefacere ſolum expedit. Quandoq; cū roſaceo liquor aliquis herbarū frigorificarū admiſcendus eſt. Verbi gratia ſerpylli ſeu hederæ, ſeu roſarū, aut ſedi quod ἀείζωον Græci ſemper uiuum nuncupant. Quin etiam interdum oleo roſarum, chamæmeli, papaueris item & hederæ decoctum confundentes, languentis caput, ſi uigilijs infeſtet irrigamus. Vel alijs etiā ſomnificis non tā frontē quā uniuerſum ſæpe capitulū perungimus. Illinit præterea ſæpius haud inutilē frōti ſuccus lactucæ, uel paſtillus τρίγωνος uel paſtillus κροκώδης, hoc eſt croceus eliquatus. Atq; ut ſemel dicam, ſimplicia cuncta leniendi, placandiq́; & refrigerandi uiribus prædita, ſomnum conciliantibus ammixta hic locum habent.

Cephalalgiæ quæ temulentiam ſuccedit: Curatio.

Citra, ut ita dicā, pulucrē ſanitati priſtinæ reſtituet is, cui ex ebrietate caput doloribus infeſtat modò abſtinētiæ præceptis diligēter obtēperet. Operæ em̄ pretiū fuerit, ſimul atq; laborē temulētiæ comitē olfeceris, primitus uinū interdicere. Quæ algētis naturæ ſunt, & uapores exalto ad caput exhalāt es reprimēdi poteſtatē habent, exhibere. Cuius generis eſt Rhodinū q̄d

uorũ, ius maluæ elixæ, lactucæ, intyba & cucurbitæ ſunt exhibēdæ. Si uigiliæ q̃q; īfeſtār, capiti oleũ chamæmelinũ uel roſaceũ infundet̃. Nō rarò utraq; ſimul plus minus pro inflāmationis quātitate & ægritudinis intēperie, & ætatis qualitate ꝑmixtis cōpari modo utere. Qđ ſi his ritè pactis pus aut ichores etiā dum ex hulcere defluxerint, ꝑſiſtente interim inflāmatione, præſens erit remediũ mel cũ roſarũ oleo, & emplaſtrũ quod à quatuor rebus quibus conſtituit̃ nomen habet τὸ τετραφάρμακον. Habet id pareis portiones, ceræ, picis, reſinæ, ſeui taurini aut uitulini. Neq; admittendũ eſt pituitā exhauriēs ἀποφλεγματικὸν adpellatũ. Commendat̃ autē in primis emplaſtrum Ammonis, quod non tam inductu quàm impoſitu ſalubritatem pulchrè conciliat. Hactenus de curatione phlegmones uulneris, cæterùm de capite ſaucio ex plaga aliâs ſuo loco ſatis huic rei dedicatis uoluminibus, quæ περὶ τῶν χειρουργουμένων inſcribuntur, memoratum eſt. *Tralliani opus de Chirurgia.*

Ad Cephalalgian Malagma.

Ceræ denariũ pondo ſeptem, olei amygdalini unciæ três, rheſinæ uncia una æruginis raſilis, cretæ Cimoliæ, chalcitidis cuiuſq; denariũ pondo q̃tuor pumicis denariũ pondo trium, æris cremati, ſquamæ ſtomomatis ſingulorũ denarij pondo unius. Si id aũt durius uidebit̃, oleo amygdalino permolliendũ eſt.

De Cephalea Caput XVII.

IN genere dolorum capitis κεφαλαία eſt, immaniſſima eiuſdē partis adflictio, quoniam pluribus intēſiſſimis cruciatibus eandē ſubinde impetit, uexat & exagitat, adeò quidem ut oculorum quoq; radices dolore tendentur acuto. Eſt autem ex diuturnorum maiorum numero ex minutijs quibusdam leuibusq; cauſſis oborta concitatio.

Cauſæ Cephaleæ.

Gignitur enĩ cephalæa ex meri nonnunq̃ potu leuiuſculo & implentibus caput quibusdā odoramētis. Verbi cauſſa: Styracis & thuris. Nec deſunt q à lucis claritate adeò offendunt̃, ut in Cimmerijs, quod aiũt tenebris magis degere malint, q̃ in clara luce uerſari. Conſurgit eadem affectio frequēter ex inflāmatione diuturna in caluæ membranis ac cerebri pelliculis quas μήνιγγας Græcè dicunt, nata, uel ex obturatiōe, uel ex crudorum ac pinguiũ humorum ſaburra. Eſt quando ad ingentem humorũ qui in alto fixi profundius hærent, acrimoniā Cephalæa ſuam referant originē. Fitq; ſæpenumero idem malum in imbecillioribus & longis capitis doloribus ex calore mediā temperaturā nimiũ exuperante, & ob id ad paroxyſmũ ciendũ ꝓpenſo. Quandoq; uerò calor ad ſe forinſecus à partibus internis humores cucurbitulæ inſtar trahit. Exacta itaq; hic ceu in alijs quoq; infirmitatibus ſcrutatiōe mali uenanda & perſcrutanda eſt occaſio affectiōisq; rimāda diligēter eſt parens. Verbi cauſſa, plenitâsne an phlegmōe capitis membranā occupante, an obſtructio, aut ſuccorũ prauorũ acrimonia, nimiiſue calor. Quibus adamuſſim perſpectis diutino affectu minori negotio, factis ad hoc medicamentorum ſubſidijs datur ſuccurrere. *Epilogus cauſſarum.*

Notæ quibus dolores capitis ex obſtrictione depræhenduntur.

Quum igitur laborans grauitatem quandam, ponduſq́ capitis cum dolore ſentit undique, inconfeſſo eſt, non prauum temperamentum modò aut uapores aliquos, uerùm humorum ſaburrã ex obturatione natam ſubeſſe. Quocirca ut id quiſpiã ad unguem depræhendat, nõ capitis tantum temperaturam ac diſpoſitionem innumerato ex memoratis indicijs in quauis affectuum conſyderatione, habeat, ſed uniuerſi etiam corporis naturam neceſſe eſt, uitioſis ue humoribus refertum an non, quæq́ futura ſunt, neque adhuc liquent omnia iudicio ſunt præuidenda tuo.

Notæ cephalææ ex inflammatione capitis.

Quando pulſatorius dolor caput infeſtat, ad eiuſdem partis inflammationẽ cephalæam, hoc eſt permanentem capitis affectionem eſſe referendam euidentiſſimè declarat.

Notæ cephalææ flatulentæ.

Quando laborans è dolore capitis tenſionem circa grauitatem ac pulſum perſentiſcit, haud dubiè cephalææ parens turgentis ſpiritus flatulentia potius fuerit quàm humorum aliquis.

Notæ cephalææ ex humorum acrimonia natæ.

Quod ſi autem horum nihil infeſtat, & uellicatio tantum urget, biliosi humoris acrimoniam eiuſmodi laborem faceſſere in propatulo eſt.

Notæ cephalææ ex calida intemperie capitis.

Si uerò nulla ex memoratis hactenus, quæ poſſit cephalæam parere notis apparet, Caloris tamen ſenſus capiti non deſit, certè ad naturã calidioris intẽperiei malum referendũ eſſe arbitror, & ſi iudicia quæ anteceſsêre eiuſdem qualitatis extiterint, multò magis prauæ tẽperaturæ calidiori, capitis dolorẽ adſcribe, à qua ex locis inferioribus ad ſuperiora redundantes ſucci cucurbitulæ modò trahunt, & ſubarrato ita humoribus capite dolores concitant. Indicia eius ſunt plerunq; horror calidus, mentis alienatio, dolor intollerabilis & oculorũ caligo.

Cephalææ Curatio.

Vbi uerò iam cephalææ indicia depræhenderimus, quæ res poſtulat in permanentibus capitis ægrimonijs medicamentorum ſuppetias diſpicere expedit. Nam ſi ex uniuerſi corporis humorũ plenitate oriatur, eiuſmodi morbus, Principiò ſtatim euacuatiõe ſuccurrendum, ſiue per ſanguinis uena ſecta detractionem, ſiue per purgandi uim obtinens medicamentum. Si uerò plenitudo & ſuccorum redundantia non corpus uniuerſum occuparit, ſed mali occaſio ſoli potius capiti ineſſe conſpiciatur natura referto, & iam ex humoribus accerſitis & rerentis æger miſerè crucietur, hunc neq; ſanguinis per uenã miſſione, neq; purgatorio medicamine curandum cenſeo. Cæterùm locus modo affectus exacta præcedentium cauſſarum contemplatione diſcutiendus eſt, & quum inibi humores gelidi contineri aut calidiores aduenticij, uel ex capitis debilitate ibidem

impacti

impacti, uidebuntur, irrigationibus (quas ἐμβροχὰς Græci adpellant) aptè ſuccurritur. Fomentis prætereà quæ ex althea ſeu oleo, uel herbis non adeò calorificis, ſed roborandi facultate præditis aqua elixis, conſtituunt. Cuius quidem generis & poteſtatis eſt oleum ex immaturis & acerbis oliuis & earundem folijs expreſſum (quod Græc. ὠμότριβες & ὀμφάκινον dicunt) colligitur. Præſtantiſſimũ fuerit ſi adijciãtur hederæ corymbi ſeu pampini, uel ſcerpillum uel mentha uiridis. Progreſſu uerò temporis calidioris naturæ ſimplicia ſunt adplicanda, puto Siſymbriũ, ſeu pulegium, ſiue lauri folia, ſiue nepeta, quã uocãt Græci καλαμίνθην. Talibus itaq; & id genus alijs in admodũ gelida intemperie, præſertim brumali tempore, & uiſcidis ac tenacibus ſuccis & craſſis humoribus capiti impactis, His etenĩ adhibitis contumaces & fixius hærentes ſucci, ſatis ſuperq; concoquunĩ aut diſſipantur, & capiti robur interim inditur. ita quidem ut deinceps ualitudini reſtitutũ humores ingruẽtes queat eijcere, & à ſe prorſus, pfligere. Plerũq; enĩ uerò pars alia altera caloris plus cõtinet, quũ attractiõi nõ ſufficit, ob debilitatem uerò dum plus ſuſcipit quàm attrahat, fartum redditur, & ſaburratĩ. Hac utique curatione gelidis humoribus caput implentibus & dolorem inferentibus ſtrenuè utendum. *oleum Omphacinum.*

Cephalææ Calido bile, humoreq; prognatæ curatio.

Si contra calidis humoribus & bilioſis caput infeſtetur, adſperginibus quæ embrochæ Græcè dicunĩ, ex oleo roſarũ temperato, & papaueris, roſarũq; aqua decocta elixatione ſubueniendum cenſeo. Adhibenda interim ijs ſunt quæ digerendi quantulamcũq; potentiã obtineant. Verbi gratia hederæ folia, uel ſepilli, uel anthemidis quã uulgò chamæmillam uocãt, uel eiuſdem herbæ oleum Lauacro prætereà tepido lauandi ſunt, Caput uerò cum ſucco ptiſanæ uel aqua de luteis ouorũ tepida lauetur. Feruens etenim aqua ſeu admodum calida, nihil opis, hic loci tulerit, ſed nõ tam per ſe maiorem dolorẽ conciliat, quàm cauſſam quoq; eius promouet. Vbi aũt ardor ille feruẽs remiſſus, ne dicam ſublatus fuerit, lauandum nõ eſt, uerũ mellis nonnihil cum ouorũ croceis miſcendum. Quoniam calida ſimul omnia cita habentibus ſunt aliena & hoſtilia, ſiue ſmegmata fuerint, ſiue quibus pituita exhauritur apophlegmatiſmi. Humectationibus enim & lauacris ſuccurrere debemus, quibus ſanè opibus bilis egregiè per halitum diſſipatur & diſcutitur, aridarũ enim aut calidorum uſus ne tantillum quidem conducit. Craſſior nanque & auctior his cytius redditur, quàm digeratur.

Cæterùm qui craſſis humoribus nec adeò calidis adficiuntur, hi meo concilio non confeſtim quæ diſcutiendi, & per ſpiritum diſſipandi uim habent aggrediantur. Temperatis enim uerò prius illinitionibus, & lauacris potius materia placanda eſt, tum deniq;, his præmiſſis, ad eas quæ efficatioribus diſijciendi & exenuandi uiribus præditæ ſunt medicamentorũ ſuppetias ueniendũ arbitror. Cuius claſſis ſunt quæ ex nitro & ſapone cõtexunĩ. Remittẽte aũt affectiõe caput infricandũ eſt, et in balneo maximè linteolis crudis detergendũ, deraſo prius capillitio. *Si pingues humores.*

tio. Vtendũ item ſternutamentis. Oportet aũt dicta medicamentorũ præſidia quoniã ſimplicia ab initio ſtatim uſurpare, deinde efficatiora aggredi. Quò por rò eiuſmodi minore negotio ab huius rei ſtudioſo reperiant̃ medicaminũ compo ſitiones, quæ ad hunc modum ſe habent, diligenter ſubnectam.

Erinum ad purgandum caput.

Erinum medicamẽtum eſt, quod caput purgat per nareis. Accipitaũt in hoc caſu utile Erinum Nigellæ (quod Græci μελάνθιον dicunt, Arabes Gith, un ciam unã, aloẽs denarij pondo unius, Salis Armoniaci, elaterij uniuſcuiuſq; de nariũm pondo quatuor. Quæ oleo cucumerino, ſeu irino, ſeu Cyprino excipiũ tur omnia, & ad ceroti rediguñt craſſitudinem. Seponitur aũt in pyxide cornea donec res ipſa eius uſum expoſtulet. Tum naribus in terně illitis, laborante ſpiri tum attrahere expedit. Conducit aũt hoc Erinũ non curandæ cephalææ modò, ſed & Ophthalmiæ, hoc eſt lipitudini arcendæ & Comitiali morbo oppreſſis magnificẽ. Tenaces enĩ humores & craſſos non tam capitis quàm cerebri ſtre nuiſſimè exhaurit. Spectatum eſt non ſemel, Eſt præterea aliud adhuc Erinum huic bonitate nihil concedens.

Erinum Cyclamininum.

Habet radicis umbilici terræ aridæ unciã unã, nitri coccinei roſei ue coloris & aridæ quincuncẽ. Verũ ſi nitri loco liquorẽ fructus cucumerũ quod ἐλατήριον uocatur, iniicias, præſtantius medicamentũ reddes. Vſus aũt eius ita habet: Redactis illis in puluerem naribus flatu per harundinẽ ſeu fiſtulam quandã in ſere, & ubi inſerueris ſpiritum attrahere ſorbentis exemplo præcipe, ſurſum ac deorſum capite ſæpius uoluto, humores in ore collectos expuet. Hæc ſanè pur gatio omni uacat moleſtia, neq; ſuperiore inferior eſt.

Epithema ſiue ærotum, Paſtilluſq; indolorus contra dolorem capitis.

Vti præterea in cephalæa, hoc eſt diuturna capitis affectiõe epithematis & illinitionibus quæ laxandi, & humores diſiiciendi poteſtatẽ habeant, cõue uenit. E quorũ claſſe principatũ facile tenet. id quod ipſi ſæpenumero uſu & expe riẽtia probauimus. Conſtat id quidem ex olei irini, herbæ ſtatariæ peucedani ac caſtorij cuiuslibet denario uno, baccarũ lauri denarijs duobus. Virgultorũ rutæ uncia dimidiata. Excipiuntur aũt oleo roſaceo quocum rediguntur in cerotum. Deinde quũ opus eſt, deraſo capiti uniuerſo imponit̃. Quod ſi exacerbatio quẽ παροξυσμὸν dicunt adeò uehemens ſuperuenerit. ut nequeat languens tollerare dolorem, Vtere, quo uſi ſumus ipſi feliciſſimẽ iſto paſtillo, qui dolorem leniẽ di & inſtaurandi uim obtinet.

Orbiculus anodynus.

Accipe ſucci herbæ ſtatariæ uncias duas, ſucci papauerini denarios duos, ani ſi, alterci, croci, myrrhæ, ſcãmoniæ, ſingulorũ denarios duos, aceti quan tũ ſatis eſt: redige in paſtillos, & in cruciatibus intẽſiſſ. mis aceto aut poſca reſolu

cos

tos, capiti ex craſſis & uiſcoſis humoribus & flatuoſis ſpiritibus affecto, illinito.

Cephaleæ ex prauo temperamento medela.

Quod ſi capitis ille dolor, originẽ ex calida intemperie trahat, eiſdem ſanè medicaminum auxilijs, quibus eidem malo ex bile prognato ſuccurri docuimus (excepta ſanguinis per uenam detractione & medicamine purgatorio) ſubueniendum eſt. Si propter aluum duram & aſtrictam uellicetur caput, rupta omni mora uentrem edulijs laxum reddere, & ea quæ pedetentim inani reſolent offerre eis, congruit, cuius farinæ quidem innumerabilia fermè exiſtũt præcipuum tamen eorũ quæ ſal ingreditur eſt officiũ. Proinde quum tenaces & craſſi humores aluũ aſtringũt, Adminiſtrabis in ouo aut ptiſana confectionis huius quæ conſtituitẽ ex ſalis Ammoniaci denariũ pondo duũ, piperis, euphorbij ſingulorũ denarij pondo unius. Porrige aũt laboranti in ouo ſeu ptiſana diobulos ternos ſiue quaternos. Vbi aũt humor infeſtans pituitoſus nõ ſit, purgãte medicamẽto quod bilem exhauriat utere. Cuiusmodi eſt quod accipit Salis cõmunis frixi unciæ ſemiſſem, piperis denariũ pondo duũ, ſcãmoniæ denarij pondo unius. Offeras aũt eeu proximũ in ouo ſeu ptiſana denariũ uuũ, uel grãmata quatuor, uel ſi uidetur myſtrũ unũ. Abſq; enĩ moleſtia, uentrẽ deducit ſiue emollit. Nos hoc medicamine & quod euphorbio conſtat, ut confidentẽ, ita proſperè ſemp uſi ſumus. Si cõtrà ꝑpter alui lubricitatẽ ac diarrhæã corpus reddatẽ aridius & inde ex ſiccitate caput doloribus tentetẽ, ciborũ ac potionũ medicaminibus manibus, pedibusq; moliamur conſtrictionẽ. Sin deniq; uigiliæ & anxietates ac curæ huiuſce affectiõis parẽtes exiſtant, ſoporifera cõtinuò offerre oportet remedia. Modis quippe omnibus danda eſt opera ut cuncta laborantiũ ſymptomata mitigãtibus rebus lenianẽ, quò promptius ſalubritate poſſint reſtitui.

De Hemicrania. Caput XVIII.

It ſæpenumero ut uideatur quibuſdam altera tantũ capitis pars dolore tentari, auſpicante à calua quod κρανίον Græci uocant, unde ἡμικρανίαν ſiue ἑτεροκρανίαν eadem gens malũ hoc indigitat. Vtraq; enĩ illa uox teſtæ ac cranei alterutrum dimidium indicat. Latini quoq; medici mutuato nomine pariter Hemicraniam & Heterocraniam ſiniſtra, dextráue capitis parte infeſtata adpellant.

Cauſſæ Hemicraniæ.

Oritur aũt ea capitis doloris ſpecies, quãdo ſuperuacaneũ aliquod retrimẽtum (cui περίττωμα Græcè nomen eſt) ſeſe in alterã cranei partẽ inſinuat, aut humor in ſpiritũ reſolutus alterutrã teſtæ portionẽ exagitat; nõnunq; ex ſolo malo temperamento, ſæpius ex conſenſu aliarũ corporis partiũ ægrotantiũ.

Hemicraniæ medela.

Quod ſi abſq; ullo humore ſuperfluenti, & citra materiam. ſiniſtra, dextrâue cranei pars maleaffici', diſpicienda eſt curatio, ſoliſq; localibus utendum eſt medicamentorum præſidijs. Si contra humorum ſaburra eiuſmodi

capitis

capitis moleſtias infert. Perpendendum ſummo ſtudio, & omnis mouendus eſt lapis, quò depræhendamus, quis nam humorũ nimium adauctus redundet. Liquidò nanq; conſtat quod citra cõtrouerſiam idem exhauriendus eſt. Siquidem ubi ſanguen iuſtum plus ſatis modum exceſſerit, ſectione uenæ conſulendũ eſt. Sin alius quiſpiam humorum nimietate, capitis partem infeſtet, purgandi uireis ſortito medicamine confeſtim euacuandum cenſeo.

Hemicraniæ ex uentriculo orientis curatio.

Plerunq; per conſenſum, & non proprio affectu capitis altera pars doloribus impetitur, puta ex afflictione uentriculi debilitate quadam officio ſuo non fungentis, uel humore aliquo correpti. Verbi cauſa bile ſeu pituita unde coquẽdi facultas præpeditur. Oportet autem & hic loci diligenter perpendere, quæ nam ſit huius quoq; rei culpa, num calor an frigus medium temperamentum plusq; conueniat excedens. Nam ſi gelida intemperies malo huic occaſionem præbeat, remedijs certè quæ roborandi, calfaciendiq; potentiam iuxtà habeant opitulandum ocyſſimè eſt. Si contraria intemperatura cauſſam inuexerit, contrarijs etiam medicamentorum auxilijs, puta quæ algentis ſunt naturæ, & temperandi uim obtineant, ſubueniendum.

Hemicraniæ ex gelido ſucco uentriculum occupante orientis, curatio.

Quum ergo gelidus humor uentriculo impactus hemicraniam inducit, ab initio confeſtim aſpergines ex uino, oleo nardino, glaucino, ſtyrace & maſtiche uentriculo irrorentur uel adhibeantur. Probatur etiã inde Epithema uel polyarthion, uel philagrion. Quin & ungentum cognomento Martiathon utiliſſimum eſt, flatus uentriculo obortos diſcutiens. Edulia autem ita habentibus exhibeantur calfaciendi, humores extenuandi, uentriculum reſtaurandi facultate iuxtà prædita. Conducit autem his quamplurimum aqueum humorem proliciens atq; educens medicamentum ὑδραγωγὸν Græcis, tamquàm Aquagium Latinè dicas appellatum, ſi aniſum fuerit illi immixtum. Oxymel quoq; plurimùm æmolumenti confert, ſi cum porris elixis offeratur. Mala item cotonea cum pipere & gingibere condita. Decoctum inſuper hyſſopi, aniſi, apij & dauci potui datum eximiè ſuccurrit. Ex olerum uerò generibus potiſſimè proſunt, braſſica caulis uc, rapa, aſparagus ſylueſtris, quem ἕλειον quód uliginoſis locis naſcatur, adpellant, beta cum ſinapi & cappari. Alliũ quoq; dolores ſæpe numero profligit, quemadmodum ſalſamenta & trichatara, quos Græci ταρίχους nominant.

De hemicraniorum uomitione, purgatorio medicamine et catapotijs.

Vomitus præterea hemicranicis à cibo ſuccurrit & purgatoriam facultatẽ obtinens medicamentum in catapotia, non ſine colocynthide & euphorbio redactum. Cuius deſcriptio eſt huiuſmodi: Aloës hepaticæ denariũ unum cum dimidio euphorbij tantundem, colocynthidis farcti interioris, ſcammoniæ ſingulorum unciam unam, bdellij ſeſquiunciam, commeos unciam unam, nitri

nitri Alexandrini unciã unam & dimidiã, corticis uetatri nigri unciã unam, exci
pe ſucco braſſicæ, uel mali Perſici, ſeu Rhodomelite, id eſt, melle roſaceo, &
redige in globulos quæ καταπότια dicunt. Offer deglubendum ſeſquidenarium
doſi una. Cæterùm habenda eſt etiam cautio, ne ſubita & ſemel fiat pur-
gatio, ſed pedetentim paulatim exhibendo potionẽ, atq; ita tandem multis uici
bus ad abſolutã puenire oportet dationẽ. Inſtaurat etenĩ hoc remediũ inſtar anti
doti, purgatq́; citra moleſtiã, nõ ſummos obiter humores, ſed eos ex alto quoq;
& ipſis radicibus exhaurit. Quod ſiquis debitè riteq́; utatĩ, non hemicraniæ mo
dò, ſed cũctis, ut breuiter dicã, diutinis doloribus. Vertigini itẽ, quã σκοτωμίας uo
cãt Græci, morboq́; comitiali, arthritidi, podagræ, & coxendici, ſuccurrit. Quo
niã hac potiõe tenaces, uiſcoſi, craſſiq́; humores, cum uẽtriculo tum alijs quibus
cũq; corporis partibus negotiũ facientes cũ euacuatiõe emendanĩ, & ægros in
culpatæ ualetudini inde reſtitui conſentaneum eſt.

Hemicraniæ bile orientis Curatio.

Quum bilis hemicraniã patit, principẽ bonitatis locum obtinet panis aqua
calida maceratus ante quæcunque alia remedia oblatus. Maluæ item
lactucæq; eius mirificè cõmendatur: Et ut ſummatim perſtringã, omnia eſculẽ-
ta humidæ & temperatæ naturæ expediunt. Et eiuſdem temperamẽti ex aquæ
dulci lauacra, & id genus cætera. Poſtremò hierapicra (id eſt ſacra amara) & dia
gridio & alia eiuſmodi quæ bilẽ purgãdi uiribus prædita ſunt, uti cõgruit. Quis
quis aũt pulchrè & ſcitè humorem infeſtantẽ euacuare ſtuduerit, nimiũ calori-
fica medicamẽta uitet cane peius & angue. Forinſecus quoq; cõpari modo ungẽ
ta haud admodum calentis naturæ ſunt applicanda. Breuiter tota, quã de dolo-
re capitis præſcripſimus, curatio hic eſt amplectenda: ipſo nanq; genere eædem
affectiões ſunt, niſi quòd cephalæa diuturnior, & intẽſioribus infeſtat doloribus
Cæterũ ut citra quod aiũt puluerẽ, quiſq; ſingulis dolorũ cauſſis quæ expediunt
& quodamodo ad has facta ſunt medicamentorũ reperiat ſubſidia, deſcriptio-
nes quaſdam eius generis tanq; ob oculos deinceps ponam.

Chriſma, id eſt ungentum, topicum Hemicraniæ competens.

Sumito euphorbij caſtorij uniuſcuiuſq; denariũ unum, eliquato in aqua, au
riq; eius partis qua dolor infeſtat inſere. Balneũ petere mandato perfrice-
tur moderatè, ac tum deniq; auribus medicamẽ, ut diximus, infunde, mox lauet
de more ſolenni ægrotus. Eſt uerò præſentiſſimi illud auxilij, à me ſæpenu-
mero ſpectatum & exploratum, remedium. Præſtantiſſimum etiam hoc
præſidium exhibet, quod cor .citur ex euphorbij uncia dimidia, atramenti
ſcriptorij denarijs quatuor, myrrhæ troglodyticæ denarijs tribus, croci, fecis
olei crocini, quod κροκόμαγμα adpellant ſingulorum denarijs duobus, piperis
candidi denarijs tribus, aceti quantum opus eſt: Emolliantur hæc omnia pro-
bè, donec mellis induant ſpiſſitudinem: Deinde laborantis caput, à medio ſu-
percilio auſpicans, ad ipſa uſque tempora illinito, præcipuè ubi locus uacat ca-

pillis, uel ijs ipſis etiam inibi deraſis, atq; dum quieuerit eundem locū iterum atq; iterum perungito. Adhibendum eſt autem hoc χρῖσμα matutino tempore, quo plus opis ferat ante balneū. Cauere aūt ſummopere oportet ne inter ungendum quidpiam ungenti deſtillet in oculū, id quod ſpongia probè efficiẽt ſi oculo adhibita, defluentē unctionem identidem detergat. Poſt balneū denuò pari modo unctionē repetat, neq; deſinat tantiſper dum ſalubritatē recuperet. Vbi uerò ſanitati fuerit iam reſtitutus, utatur eodē per interualla præſidio ne in eandem affectionē recidat. Dicto ſanè medicamine nullū reperias efficatius neq; ſalubrius aliud, curādis chronicis & intenſiſſimis doloribus. Contra moderatos uerò & mitiores cruciatus ſequens uſurpandū eſt crebrò remediū, quod habet olei ſabini librā unam, ceræ uncias treis euphorbij unciā unam: Vtere illiniendo dimidiatam frontem unà cum eiuſdem partis, nempe dolentis tēpore muſculoſo ſub balneum, Cōducit aūt illud his potiſſimum qui frigida intemperie hemicrania uexantur. Sunt uerò adhuc innumera fermè à priſcis quidem medicinæ profeſſoribus tradita, cæterùm memorata ſufficiunt, quæ profectò à plurimis ſunt prodita & multorum ſuffragijs uſúq; & experientia ſæpius comprobata.

Hemicraniæ è bilioſo humore natæ Curatio.

Qui heterocraniæ, hoc eſt dextræ ſiniſtræ 'ue cranei partis dolores ad bilem tanq̃ ad fontem referunt, eorum ſanè parti affectæ paſtillum crocodeã adpellatum illinire conuenit & orbiculum Trigonum, quin & terram Aegyptiacā impendiò enim prodeſt. Cæterū̃m ubi hæc uſui accommodare re poſtulante ſtatueris, acetū & oleū roſarū, & chamæmelinū, aut alium quempiā liquorē demulcentē adijciens illinito Quibus utendū eſt utiq; methodicè, & Hippocraticè hoc eſt, duce ratione & ab Hippocratis medendi modo nihil abhorrente.

Vnguen medendæ Hemicraniæ utiliſſimum.

Aridarum baccarum lauri portiones duas, thuris portionem unam contundito & per cribrum traijcito, deinde aqua eliquato & crebrius illinito.

Aliud: Piper & commi cū oui albore liquefacito & linimenti modo impingito.

Aliud: Fecis olei crocini, aloës hepaticæ ſingulorum unciam dimidiam, gallæ Aſianæ non perforatæ denarium pondo duúm aceto ſufficienti excipe.

De Mentis uacillatione, Phrenitide'ue Caput XIX.

SI omniū Pœoniæ artis profeſſorū cōſenſu phrenitis ex grauiſſimarū & maximè exitialiū affectionū cēſu exiſtit, haud abſurdū me facturū puto, ſi quonā pacto in ea cerebrū afficiaẽ, cuiuſmodi eius portio læſionē acceperit, & iuſtā deniq; eiuſdē mali curationē preſſius indicē. Explicabimus itaq; liquidiſſimè quæ ſit uera φρενῖτις, (quoniā etiā nota eſt quæ παραφρενῖτις dicit̃) & quibus ex fōtibus emergat, quóq; pacto noticia dep̃hendi, aut q̃modo deniq; ingruat. Pleríq; nāq; ueteres medici in notitia ipſius toto, ut aiūt, cælo aberrauerūt, adeò quidē ut delyrātes & mēte obiter captos phrenitide correptos autumarint. Quū multò inter ſe diſcrimine dirimanẽ φρενῖτις & παραφροσύνη, hoc eſt uera amentia & mentis alienatio.

Cauſa Phrenitidis.

Trahit igitur phrenitis originem ex bilis flauæ copia cerebrum occupante, & phlegmonen inibi cum incenſa febre conſtituente, uel in membrana cerebrum uelante, cui μήνιγξ nomen eſt. Priuſquàm itaq; bilis cerebrum petat, & ſeſe inibi inſinuat & impacta iam obturet, minimè gentiū phrenitis, ſed paraphrenitis & paraphroſyne, quod eſt delyriū nuncupanda eſt, quæ per interualla quidem aliarum febrium, more paroxyſmū habet. Accidit aūt plerunq; per ſummos ancipitium & acutarū febrium uigores, nō primogenio cerebri affectu. Hoc autē diſcrimine ditimunt. Peculiare paraphrenitidi eſt atq; proprium, quòd febris perpetua non eſt ſed pauſam habet, leuato enim acceſſionis impetu mens redit. Phrenitis aūt eſt quū continua febris cum demētia eſſe incipit. Eſt uerò nō unius ſpeciei febris, ſed diuerſæ ac multipharíæ. Verùm quādo phrenitis ex acuta bile oritur, blandior ac mitior eſt, quum ex flaua bili uehementior & immanior, & grauiore cōmitatur febre, naſcitur interdū & ex bile aduſta phrenitis, cæteris uiolentior & pernicioſior, quæ magis omni modo caret, q̄ ea quæ originē ad flauā bilē refert, adeò quidē ſæuiēs ut hominē feruore & exuſtione facile perimat.

Diſsidiū inter phrenitin & delyrium.

Notæ futuræ Amentiæ & præſentis.

Quando iam pro foribus exiſtit Amentia, infeſtat & perturbat plerunq; peruigilium, & ſomnia turbulenta, cum mentis perturbatione, ita quidē ut identidē cōſurgant & exiliant. nō ſine neſcio quibus uanis imaginibus, quibus mēs addicta, ſeſe mōſtri quiddā ſimile uidere autumat, prophetas agere nōnunquam contendunt, quandoq; minantur familiaribus, uerba quædā aliena effundunt, & fando ordine nullo, edunt ſine mēte ſonum, neq; enī uerba neq; ſenſus cohærent, ſolito magis moroſi atq; immaniores furibundiq; cernuntur. Spiritus grandis cum ſpiſſitudine trahitur ex imo pectore. Percuſſus arteriarū tactui apparet paruus ac durus. In occipitio circa eam partem, quam ἰνίον adpellant malè afficiunt. Quando iam morbus acrior redditur & proximè iam inſtat phrenitis, oculis ſunt diſtortis ſiue diſtenſis, formidoloſis madentibus ſanguinolentis, lippientibus & cauis. Lacrymas nō ex utriſq; ſed ex altero tantū emittunt. Quum uerò iā iam urget & tanq; manu ipſa iam corripit phrenitis, floccos ex ſtragulis ac ſtratis euellunt, ſtipulas legunt, neq; interrogātibus certi quidpiā reſpondere poſſunt. Lingua comitaт̄ ſalebroſa, febriſq; aridior: cerebroq; ipſo & inde emergentibus neruis exiccatis nō rarò tremuli redduntur & penitus inſenſiles adeò ut excitati uel omnino nō, uel ægerrimè obtemperent. Hoc pacto ut dixi afficiunt̄ Phrenetici, dictaq; & id genus alia comitant̄ indicia eos qui germana corripiunt̄ phrenitide, & quos nō per cōſenſum ſed ꝑpria afflictiōe cerebri demētia inuadit. Neq; ſane quidpiā aliud mali infeſtat eū qui uera phrenitide tentat̄. Proinde qui exſepti trāſuerſiōe (q̄d Græcè διάφραγμα adpellāt) phlegmone, eā affectionē oriri autumāt, tā ut qui maximè hallucinant̄. Cæterū ubi diaphragma phlegmonen contraxerit παραφρενίτιδα ſeu παραφροσύνην mauis hoc eſt, alienationē mētis nothā & inſaniā inducit: adeò ut uerā dementiā fermè referat. Si quādo flauæ bili pituita confundit̄, phrenitis quidē adpellat̄, qm̄ corpus uigiliæ excruciant. Cæterū uera phrenitis non eſt, ſed inſania notha.

Notæ Phrenetidis indicia.

Cæterùm ex ipſis qui ſuperueniũt caſibus (quæ Græci ἐπιφαινόμενα dicũt) permixtis, Dementiã ad permixtionẽ humorum originẽ referre deprehendes. Quandoquidẽ peruigilio excruciantur, idq́ ſine diſcrimine, & ad ſe redeũt, deinde denuo furor urget. Mox alto ſomno irrepente, opprimunt̃ ſopore, cæterùm cum impetu magno & animi ſummo tumultu expergiſcuntur. Rogati à familiaribus turbata mẽte reſpondẽt, aliena & uana intra uerba inſaniẽtes pferũt.

Longæ Phrenitidis futuræ indicia.

Neq; te lateat quòd eiuſcemodi magna ex parte accidere conſueuerũt, ſi q̃ſi longa futura eſt inſania. Quũ ipſæ magis magisq́ deijciant̃ uires, adeò cõfuſæ cernunt̃ notæ, ut aliud quoddã inſaniæ genus eſſe oriat̃ ſuſpicio, quũ tñ non ſit. Principiò ſtati mẽtis quædã turba comite μανίας orit̃. Deinde bilis aſcendẽs cerebrũ ꝑturbat, Mox hecticis febribus affine quidpiã accidit uniuerſo cerebello, atq; in cõfuſos & furioſos ſermones prorũpunt, & decũbentes ob magnã uirium debilitatẽ neq; uerba facere, neq; in grabato cubãtis habitũ præ angore ſeruare poſſunt, neq; conſurgũt fortiter, neq; pſiliunt. Manus, ſurſum deorſum & hinc inde iactãdo, ita q̃dem ut cauſæ ignarus illos uenari quippiã arbitret̃, & ſi q̃ eminẽt, carpere. Nõnulli uiribus pſtratis, ne palpebras quidẽ attollũt, tm̃ abeſt, ut ipſa aperiant lumina, uel ſi q̃n humore infeſtante palpebras diduxerint, confeſtim obſerãt. Hactenus de notis quæ uirtute imbecilla ſeſe exerũt. Neq; ut dixi, aliud eſt demẽtiæ genus, ſed id quod teſtat̃ arteriarũ percuſſus, uiriũ debilitas; quũ paruus, durusq; & arctus ſit uniuerſis, potiſſimũ uerò & magis adeò qui diutina phrenitide correpti ſunt. Huiuſmodi ergo ſunt indicia quæ inſanientes arguunt. Nunc quibus medicaminum præſidijs ſuccurrendum ſit oportunè, ſummo ſtudio adiungam.

Phrenitidis, id eſt, ueræ inſaniæ, curatio.

Principio ſi per uireis ægri licebit, nec quicq̃ aliud obſtiterit, ſine mora ſanguis mitti debet, q̃m non eſt ſalubrius aliud, neq; præſentius ſubſidiũ. Verũ ſi id per ægrũ non liceat, quod plerunq; cõtingit, nam manũ medicis porrigere detrectãt, Vena mediæ frontis recta incidenda eſt. Efficiet̃ id aũt appoſitè ſi collum ritè conſtringatur, ut uena eius partis tenſa præminear. *Hiſtoria.* Ipſe quidem hoc pacto ſerio inſanientem uindicauimus, quem ſanè aſperioribus coërtitiõibus aliquot multi & robuſti familiares detinebant, & quaſi onerauerant, quo eã frontis uenã aperire liceret. Ita eñ erat percitus, ut cuncta quæ furioſi deſignare conſueuerunt, cum impetu perpetraret. Deinde interpoſito tempore denuo uenam ſecauimus, ſanguinis tantum detrahentes, quantum res ipſa exigere uidebatur, atq; ad hunc quidem modum breui admodũ hominẽ priſtinæ ſanitati reſtituimus, adhibitis interim ritè alijs quoq; in id efficacibus remedijs. Atqui hoc quidẽ perpetuò fieri expedit, in his qui uiolentius ſe gerunt, q̃ ut detur brachij uenam ſcalpello incidere. Cæterũ poſt ſanguinis miſſionẽ topicis uſus ſum medicamentorũ auxilijs & primitus oxyrhodino caput perfudi, à quo compeſcerẽ &

repræ

reprimerẽ humorum uapores ad cerebrum exhalãtes, & robur nõ tam cerebro
q̃ uniuerſo capiti inderetur, & calore extincto humorẽ infeſtantẽ non attrahe
ret, unde maiorẽ ſaburrã accumulat & repletur. Proſpiciendum etiam de aceto
quod placãdi & ſomnium inducendi uim obtineat. Verùm ante omnia quinta
ſemper aceti portio eſto. Et ſi in uiolẽtiore exacerbatione nonnunq̃ hederæ, ni
græ uel ſerpylli quartã portionem abiecto aceto miſcuerim. Quũ uerò magis
magiſq; increuerit affectio, & uigiliæ urgent, magiſq; deſipiunt, efficatiora ad
hibere oportet remedia, caput copioſiore oxyrhodino pfunde, aqua in qua her
bæ aliquæ decoctæ ſint, uerbi cauſa, chamæmilon, papauer, ſerpyllũ, hedera pa
riter cum oxyrhodini unguine, fouere. Odoramenta inſuper & linimenta adhi
bere, uigilias abigere, ſomnũ accerſere q̃d præcipuum eſt neceſſariũ ſublanguen
tibus auxilium, quo pleriq; ſaneſcunt. Quum uerò his ritè peractis, nihil egeris
uigiliæq; etiamdum perturbant, neq; ceſſat delyrium inſaniáue, exhibendũ eſt,
ad omnia efficaciſſimũ, & ſi q̃d aliud præſentiſſimum præſidium, quod à papa
uere nigro nomen ſortitum eſt Diacodium Neq; enim uero uigilijs id tantum,
uerùm ipſis etiã febribus ſuccurrit, & reliquias feruidi capitis extinguit. Verùm
ſi ob immodicum laborem præceps periculum non ſit, cunctanter offerendum
eſt διὰ τῶν κωδιῶν Præſertim ſi delyrium duntaxat & nõ ueram phrenitim infe
ſtare olfeceris. Quod eſt ſi pituitam bili mixtã mali fontẽ depræhenderis, q̃ pa
raphrenitim, hoc eſt notham (ut uulgo loquuntur) phreniſim uocari quidẽ do
cuimus. Tum enĩ manibus pedibuſq; fugiendũ eſt διὰ κωδιῶν, pariter & q̃duis
aliud ſomnificum & indolorium quod ἀνώδυνα dicunt medicamentum. Si æger
uiribus tantũ non omnibus planè deſtitutus, uidebitur potiones narcoticæ hoc
eſt quæ torporem inducunt & ſoporiferæ admittendæ non ſunt. Non enĩ leuis
quædam noxa has comitatur, ſed quandoq; interitus. Porrhò multum refert in
quo quis loco degat, attendum itaq; & ſedulò contemplandũ quo in domicilio
ægrotus decumbat. Cuius aẽrẽ utiq; oportet eſſe neq; craſſum, neq; affatim fla
tulentũ aut uaparoſum, neq; admodũ frigidum ut conſtipet, neq; adeò calidus
ut caput tentet, ſed medius horum utrinq; redactus, quò gelidus ſpiritus tempe
riei reddatur & relaxetur. Eſto autem aẽr in quo continentur, lucidus magis q̃
obſcurus. Quin ne intimi quidem neceſſarij ſubinde, neq; alia hominum frequẽ
tia crebrius inſanientem inuiſant. Nam mortaliũ frequentia, aẽrem craſſiorem
reddunt, udam exhalando animam. Officiunt etiam affectus animi, proinde ni
hil quod mœſtitiam inferat, aut bilem creat committendum eſt. Agitare ſe uio
lentius lædit, lenta uerò agitatio ita ut culcitra non moueatur conceditur. Vix
enĩ quicq̃ adeò irritare & uexare ſolet languentes atq; quietis perturbatio &
impedimentũ, in paribus præterea inferioribus, præcipuè ſi conuellatur ægro
tus, frictiõe leni utendum ac lenta. Coxendices inſuper ac pedes aſperioribus co
ercitionibus ac ligaculis uincire conuenit: quoniam hæc materiã infeſtantẽ ex
ſuperioribus partibus auellunt & ad infernas detrahunt conuulſioneſq; demul
cent. Fouere loca inferiora à frictione ſaluberrimũ eſt. Atq; ita ligaminibus hæc

loca impediant̃, ut materiã contineãt. Cæterùm hæc paroxyſmũ præcedãt neceſſarium eſt. Expediunt etiã ita affectis cucurbitulæ præſertim ante exacerbationẽ adhibitæ, quò per partem diuerſam, materiã ad ſuperiora tendentem auertat. Conducunt pari modò epithemata, neq; ſupra modum calorifica, neq; admodũ frigorifica, ſed temperata. Viſceribus enĩ immodicè calida plurimùm mali cõciliant. Vnde extemplo caput tentat̃ ac replet̃. Cuius rei quoq; gratia præcordia ualde fouere ſuperuacuũ eſt, potiſſimè in febre intenta, & in corpore ſuccis caput petẽtibus referto. Satis eſt igit̃, ſi uiſcera ſemine tantummodo lini in hydræleo elixo & iure chamæmelino tepido perungas, ſeu madefacias. Solatur enim illud flagrantia & diſtenta pulcherrimè.

Quibus cibarijs utendum ſit phreneticis.

INter cætera medicamentorũ præſidia, dapium quoq; conferentium catalogum pertexere, non eſt (ut ipſe quidẽ arbitror) ſuperuacuũ. Pleriq; enim uictum præſcribẽtes quid agant, proh dolor, nõ intelligunt. Salubria quippe an inſalutaria & officiãt potius q̃ proſint quæ offerũt nõ obſeruãt, ne dicam ignorant. Principio itaq; ptiſanæ cremorẽ probe elixum offerre conuenit. Quod ſi is ad palatum ægrotantis nõ faciat, integras hordei granas citra ullum condimentũ ad edendũ porrige. Apomelitis (uocãt autem ita Græci ex ablutis aqua fauis cremorẽ) parùm, uel dulcoris & illectationis gratia mulſi nõ nihil adijciẽs, uel aquæ roſarũ, cæterũ aqua mulſa quod ὑδρόμελι Græci uocant, & quoduis aliud quod uini loco potui datur, poculentũ, puto hydromalũ tanq̃ hoſtile fugiendum eſt; mel conſimiliter ipſum ſine addita mẽto, & acetum mulſum, quod Græci dicunt ὀξύμελι. Quod ſi ne ita quidẽ nec ptiſanæ ſuccus ſeorſim arrideat (quoniã nõ pauci uel ad nomen ptiſanæ nauſeant) eis auenæ liquorẽ ſi ad manum ſit uel cicerũ dare expedit. Quod ſi ſorbitiunculas omnis faſtidiant, panẽ aqua calida madidatũ ac maceratũ præbeto. Nã in eo quoq; efficax eſt auxilium. Neq; enĩ hic minus quã præſcripti cremores (mea quidem ſententia) opitulatur Holeribus potiſſimè ueſci utile eſt, intybo uidelicet & malua elixis. Quandoq; non ualde, ſed obiter modò decoctis, ſi intenta febre & magna ſiti premant̃ & uigiliæ infeſtent, pluſculum enim auxilij tulerint. Multò uerò plus emolumẽti adferũt braſſicæ caules elixi, & coliculi lactucæ, Melonesq; & cucumeris carnes, ſiue inteſtina quos pepones nominãt. Quàm primũ autẽ concoctionẽ olfeceris, piſces quoq; ſquamoſi, quos aſpratiles uulgo dicunt, & inculpati ſucci, & pectines offerẽdi ſunt. Opem non uulgarẽ phreneticis adferũt Mala Perſica, Duracina, cæraſa, mala, Mala Punica, quas Græci ῥόας cognominant, Rhomani Granata. Cæterũ hæc non niſi guſtentur, & ne quid nimis.

Quæ poculenta phreneticis competant.

POtus ita affectorũ aqua eſto calida, quæ nõ ſemel ubertim auariter ingurgitanda, ſed identidẽ partius exhibeat̃: neq; enĩ ſitibũdi admodũ ſunt, ut potum uehementer affectent, & nihil opis ex multa ſemel potatione ſentiunt. Gelida autem aqua quoniã parùm frugi, omnino uitanda eſt, quandoq; ſi interna aliqua

na aliqua fugerit phlegmone, uel in uiſceribus & quacũq; parte præceps ac grã de diſcrimẽ inuehit. Et ſi in præſentia auxilij quiddã ac ſolatij adferre et dolorẽ ſedare uideatur dit æ tñ ac pniciosiſſimæ deinde ſuccedũt febres, ita quidẽ ut delyriũ maxiẽ adaugeat, & ut uno uerbo expediã, cuncta uertat in deterius. Præſtat itaq; multis nominibus calidæ q̃; gelidæ aquæ uſus. Neq; clam me eſt hydræleũ à quibuſdã ſumopere cõmendari, & ob id potui exhiberi, propterea quòd partes ſuperiores bile affectas uideat̃ egregiè ſatis areſacere. Atq; hoc pacto una opera ardores leniuntur, extorum tenſiones & inflammationes laxantur, bilisq; demũ quum per aluum, tum per uomitionẽ affatim exhauritur.

Balnea quæ expediant.

Lauacra & unctiones neceſſario ob exiccationẽ contractam, adhibenda ſunt neq; enim affectionis quãtitas tantum, quantũ ipſa nocet ariditas pariter & uigiliæ immodicæ: Neq; febrientibus etiam ipſis obeſt lauacrum modò tepidum ſit, non cum igne aëreum pyriateriiſue aut calidum ſolium. Proinde nõ poſſunt non hallucinari atq; falli quotquot Medici in hac febre conſtitutos lauare, neſcio qua religione deterriti, dubitant: ſiquidem quũ uigiliæ infeſtant, neq; admittitur uſus lauacri, cruciatus longè uehemẽtiores ingruunt, & perſiſtit uſq; delyrium, quocirca lauandum ut dixi, eſt eò quòd hoc medio inculpata inducitur temperatura, mentis alienatio profligitur unà cum febre. Indulgendum atq; adeò etiam offerendum balnei tempore uinum eſt, præcipuè his quos moleſtant uigiliæ, cum neq; uires ſatis robuſtæ ſunt, & febris nõ magna ſed lenior modò excruciat & concoctionis notæ apparent in lotio. Adhuc uerò ut rectius ita & minus cunctanter uinum exhibendum eſt his, qui ſani hoc bibere conſueuerunt & uentriculum natura imbecillum ac frigidum ſortiti ſunt, quibus ſanè multò, ut dixi rectius ac tempeſtiuius uinum datur, pariter & paraphroſyne correptis, modò ne quid nimis & intra modum. Conducit id autem uel his nominibus maximè quod cordis inde agitatio, & furioſum peruigilium, cumq; uigilans in quietem & probam mentis diſpoſitionem cũ habundantis ſomni conciliatione uertitur, cerebrum acuit, corpus alit, niſi hypochondria, quæ alij præcordia, alij ilia uertunt phlegmone ardenti uel alioquin nimio calore fuerint obſeſſa. Quin & ſi uiribus deſtitui uideantur, multò confidentius, & minore cum periculo dari uinum poteſt, Si non plus damni quàm emolumenti inde ſperet medicus. Nam ſi uires ceu poſtliminio reuertantur, & profligetur affectio, tum nihil intentatum relinquere expedit, uariaq; ratione ægritudini ſuccurrere.

Quod ſi autem ſumpto uino phreniticus lethargus inducatur, medici officium fuerit diligenter proſpicere, ne deinceps uinum exhibitum noxam augeat. Perpendere itaque & acuratè inter ſe affectionem prauam & uinipotationem conferre conuenit, ne alibi noxæ alicuius medicus ſit occaſio.

De ueterno quem Lethargum Græci nominant Caput . XX.

INexpugnabilis penè dormiẽdi neceſſitas haut aliter atq; phrenitis
naſcit̃, eiuſdẽ em̃ loci, cerebri inq̃ noxa quædã eſt, ſed materiã habet
phrenitico contrariã, pituitã ſcilicet, humorẽ frigidũ & humidũ, ce
rebrũ irrigantẽ, & in ſomnũ nolens uolens impellentẽ, cũ tanta oĩm
rerũ obliuiõe ut uerbis nulla ſuppeditet̃ materia. Iacet aũt ueterno affectus tan
q̃ truncus, oculis clauſis & ut breuiter perſtringã, tã grauimentis ſtupore pcul
ſus, ut cerebrũ humore ac frigore obſitũ eſſe omnino uel oculis captis appareat
Si pituita ſola deliquerit, lethargiã uerã introducit. Nothã uerò pituitã cũ bile
mixta in capite putreſcẽte. Sunt aũt ea ſympromata quoq; pmixta ſic, ut æger
ſopore modò opprimat̃, modò expgefactus uigilijs infeſtet̃, quãdoq; mentis ali
enatiõe. Vtriſq; em̃ interdũ ſimul corripiunt̃. Oculos ſerãt, manus nõ continẽt,
& geſtũ omnino eorũ qui ſtipulas legunt & floccos euellere ſtudẽt, exprimunt.
Quoſcũq; uerò nõ adeò pfundus ſopor, ac ualidus torpor inuadit, ad uociferati
onẽ quorundã oculos quãdoq; aperiũt, & denuo recludũt. Qui aũt magna inbe
cillitate & ſumma afflictiõe tentant̃, excitari nõ poſſunt, quantũuis ingenti uo-
ciferatiõe nomẽ inclames. Hylam inclames, neq; efficies ut uel cõniueãt palpe-
bris. Arteriarũ percuſſus rarus eſt ac breuis ſiue obſcurus, ægerrimeq; apparẽs.
Ex dictis itaq; indicijs cuiq; artis gnaro datur morbum depræhendere. Quibus
autem remedijs ita affectis ſuccurrendum ſit, deinceps recenſere conuenit.

Lethargi Curatio.

IN ueterni curatiõe accuratiſſima conſideratiõe om̃nẽ lapidẽ mouendũ, & quæ
cũq; priſcorũ calculis adpbata poſteriſq; tradita ſunt ſanctiſſimè obſeruan-
dũ cẽſeo. Vireis puto ægrotãtis, habitũ itẽ & id genus alia, ætatẽ uidelicet & re-
gionẽ & tempus, & conſuetudinẽ, q̃bus adamuſſim contẽplatis, ſi horũ quæ me
morata ſunt nihil obſiſtere uidebit̃, ſanguinẽ detrahere principio ſtatim expedit
Cæterũ laborãtis robur imprimis ppendẽdum iudico. Localibus deinde utendũ
eſt medicaminũ auxilijs. Vniuerſamq; curationẽ capiti applicare oportet, quò
uapores q eò deferunt̃, prõptius ſupprimant̃ Danda eſt inſuper opera, ut humo
res inibi coacti concoquant̃, incidant̃, & diſſipent̃. Proficit aũt ad reprimendum
præcipuè oxyrhodinũ. Capiti nãq; roboris plurimũ indit. Vtiliſſimũ aũt fuerit
in morbi ſtatim primordijs hæc fieri, ne uaporis reliquã q̃q; copiã aſcendentẽ &
negotiũ facientẽ tanta prõptitudine ſuſciperet. Qm̃ aũt humor q cerebrũ obſedit
pituitoſus ac gelidus eſt, quæ humorẽ extenuãdi poteſtatẽ habẽt, oxyrhodino cõ
miſcenda ſunt. Verbi cauſſa, Pinaſtellũ caſtorium, pulegiũ, nepitha, & thymus.
Maximeq; pficit ad excitandũ hominẽ frõti unctiõe admotũ caſtoriũ, uel capilli
humani cremati & cũ aceto liquefacti, pari modo illiti. Eſt em̃ hoc inſita quadã
naturæ aptitudine huic morbo [illegible]tũ antiphatmacũ. Qđ ſi nihil his pficitur, pſi
ſtitq; affectio, & laborãs nõ expgiſcit̃, quæ p ſternutamẽta euomũt & cieãt nari
bus adhibẽda ſunt, cuius farinæ cenſet̃ ſtruthiũ, adiecto caſtorio, ſeu pipere, eu-
phorbioue aut epithymo. Flatu aũt naribus illud indatur, cõgruit. Aliud penna
illiniendũ eſt, neq; tñ crebrius; pſternuntur em̃ & ſuffocant̃ uires eorũ & longè
magis

magis caput repletur. Accõmodiſſima aũt eſt coxendicum frequens multaq́ꝫ fri
catio, & quæ cum oleo ſycionio cucumerinóue perficitur, acetóue ſcilliticoillini
tio. Scilla quandoqꝫ ſola, aut ſinapi cum aceto trita cataplaſmatis more coxen-
dicibus impoſita ad excitãdum hominẽ lethaliter etiã ſoporis grauitate oppreſ
ſum ſatis eſt. Quod ſi morbus ualde pernicioſus & atrox admodum extiterit,
aut diuturnus, caput radendum & cum caſtorio illiniendum eſt. Quin & caſto-
rium ipſum potui dare expedit, & ante acceſſionis unã horã potiſſimum, exte-
nuandi enim & gelidum calfaciendi, marceſcentẽq́ꝫ, & maximè moleſtantem in
corpore pituitam areſaciendi uim obtinet. Noui equidem nõnullos miſerrimè
hoc torpore impeditos, uno hoc medicamine ſanitati reſtitutos, longè uerò ma-
iorem habet aceto mulſo admixto efficatima. Quod ſi æger corpore prauis
ſuccis infarto fuerit, mixta cũ hoc ſcãmonea præparata potiſſimũ, uel aliud qd
dam aluũ deijciendi uirtute præditum cum caſtorio exhibendum eſt. Satis aũt
fuerit ſi caſtorei duobus ſcrupulis, dimidiatã diagridij (ſic enĩ ſcãmonium præ-
paratũ uulgo nominant) ſcrupulum adieceris, aut plus, minusq́ꝫ pro uiribus cu-
iuſqꝫ. Neqꝫ auxilia modò quæ humores extenuãdi, ſed quæ nutriendi quoqꝫ uim
habent offerre debemus, exempli gratia, amygdalorũ cremorẽ cum exiguo mel
le elixum. Haud mediocriter adiuuat etiã ſuccus ptiſanæ cũ porrorũ comis, uel
apij radicibus: Hyſſopo item ſi febris iuncta nõ adſit. Nam ſi febris uiolenter in-
feſtet, hyſſopus elixatiõi admiſcendus non eſt, ſed radices modò, ut diximus apij
& oxymel ſimplex, qui à ptiſanæ ſucco uel pariter cum ptiſanæ ſucco ſumendus.
Commodiſſima quoqꝫ exiſtit mica panis eſui cũ apomelite uel aqua mulſa ex-
hibita. Hydromalum aũt (quæ eſt ex aqua & malomelite confectio) aut Gni-
dium uel aliquod aliud uinũ crudo adhuc morbo non debet offerri. Vbi aũt con-
coqui morbus uidebitur, lauacris uinoq́ꝫ quàm minimo uti ſuperuacuũ non eſt
præſertim poſt ſanguinis per uenã detractionem, uel totius corporis mediocrẽ
expurgationẽ, præter quàm ſi plethora, hoc eſt humorũ redundãtia, quam nos
plenitudinẽ uocamus, infeſtet. Balneo enĩ ſuccorum, quæ cutẽ obſedit, plenitas
melius diſcutiť, quã cathartico medicamine. Cæterũ in eiuſmodi affectione la
uacrũ tepidũ tantũ odo cõpetit. Cognouimus ipſi quẽpiam, qui lethargo tã gra Hiſtoria.
uiter laborabat ut morbũ oĩno nõ agnoſceret, neqꝫ ſe leuari ſentiret. Is poſt duo
deuiginti ægritudinis ſuæ dies balneũ ingreſſus. tñ ſenſit auxilij, ut à ſomno ſta
tim expergiſcereť, alios attentè acciperet, & ipſe uerba expeditè faceret, familia
res omneis agnoſcẽs. Proinde ſi uireis cõcedere uideãť in balneolo lauandi ſunt
lethargici. Si uerò uireis adeò deiectas cõſpexeris, ut æger neqꝫ laborẽ, neqꝫ æſtũ
balnei ferre poſſit, domi in ſolio aquæ tãtiſper calidæ ut laborãs ſuſtinere queat,
lauare ipſum cõuenit. Cauendũ aũt eſt ne caput ægrotãtis aqua perfundať. Nã
id ſi factũ fuerit tñ abeſt ut tantillũ opis ſentiat. ut lõgè maioribus cruciatibus
infeſteť, q̃ꝫ ſi calidũ nunq̃ꝫ uidiſſet. Fiat itaqꝫ domi ſemel atqꝫ iterũ in ſolio ut di-
ximus lauacrũ. Deĩde in morbi diſceſſiõe ingrediať balneũ & indubitãter de ſolẽ
ni ſua cõſuetudine laueť. Cæterũ ratẽter admodũ id fiat ſi ægro grauia incũbant
ſymptomata, ſic qdẽ, ut interdũ humi decidãt. In oĩ etenĩ curatiõe nihil nimis fie

fectionibus mediam manum adhibere conſilium ſit, iſto paſtillo utere, qui continet piperis candidi denarios duos, croco magnatis tantundẽ, euphorbij recentis denarios octo, fimi palumbini ſeſquidenariũ, aceti acerrimi quantũ ad comprehendendum ea opus eſt. Partem afflictam prius confricatã & ita calfactam hoc medicamine illinito, & præſentiſſimum ſenties opitulamẽtum. Quod ſi laborantis corpus tenerũ admodum natura ac delicatius fuerit, medicaminis uireis, perexigui admixtione amyli, lactisq́ꝫ humani tantiſper dum liquefiat mitigandæ & relaxandæ ſunt. Sin efficatius illud reddere placuerit, abſynthij liquoris parùm adijcito & in aqua eliquato.

De dolore capitis ex malo affectu uentriculo.

NOn ſemper primogenio proprioq́ꝫ affectu caput è dolore laborat, ſed per conſenſum q́ꝫ nonnunquã uẽtriculo ſcilicet aliâue corporis parte præter naturam habẽte, afficitur. Sæpe etenim numero ſtomacho malè affecto, uel uaporibus uitioſis uel ipſis quoque humoribus ad caput inde exhalantibus, uel ab alio quopiam uiſcere per compatiendi rationem, doloribus impetitur. Quin & ſpiritu conflati uapores flatusq́ꝫ per ſe capitis ſæuos dolores procreant. In eius Cephalalgiæ curatione, particulæ primario affectu laboranti ſuccurrendum.

Cephalalgiæ è bili prognatæ medela.

PRoinde ſi ad plenitatem cruciatus, capitis originem referant, ſi ea in uenis contineatur, ſanguis, ſecta uena, debet detrahi. Quum uerò ſæui eiuſdem partis dolores bilis ſaburra proueniũt, cholagogis (hoc eſt bilẽ exhauriendi poteſtate præditis) medicamentorum præſidijs ſuperuacanea euacuanda ſunt. Verùm ne illud quoq́ꝫ abſurdè & citra rationem moliatur, corpus uel infuſione eſt antea uel cibis & lauacris temperatis, & unctionibus uel acopis deniq́ꝫ pluribus humectandum. Humor nanq́ꝫ officium faceſcens dicta ratione diſpoſitus, coctus, & tanquã ſubactus ac domitus, minori negocio ab euacuante medicamento profligitur & exhauritur. Quod ſi humor extenſiſſimi caloris fuerit, cum aloës exigua portione, uel abſynthio, uel ſucco roſarum uel hydromelite, id eſt, aqua mellis mulsóue ſcammonium exhibeto. Vbi autem bilis redundantia huiuſce doloris parens nõ ſit, ſed hic humor tunicis ſtomachi ſeu uentris ſeſe inſinuant, quaſi in ſpõgiam, ſummopere uitanda eſt ſcammonia, & quæcunq́ꝫ uehementem expurgandi uim habent medicamenta. Porrigere autem abſinthij ἀπόζεμα quod decoctum ſonat, uel aloẽn Solam uel Amaram picram Græcè dicunt, præſertim ſi craſſis ac uiſcidis humoribus bilis in uẽtriculo cõmixta cernit. Frontẽ adhæc paſtillo Crocato, & Trigono uel id genus alijs pungere expedit.

Cephalalgiæ ex craſſis humoribus, & frigidis ortæ medela.

VBi uerò tenaces ac uiſcidi humores in capite ſeu uentriculo cumulati, & in ſpiritũ reſoluti capitis laborem quàm κεφαλαλγίαν uocant Græci inducunt. His quæ efficacẽ extenuandi, ſubtiliandiq́ꝫ uireis obtinent, uel in dapibus, uel in medicamentis ſubueniendũ arbitror. Cuius farinæ utiq́ꝫ cenſentur, acetũ mulſum, quod ὀξύμελι Græci dicunt, apijq́ꝫ decoctum, aut hyſſopi

miſceri

miſceri expedit, uel aſperginibus quæ Græcè ἐμβροχαίματα adpellantur, utendum. Significant autem hæ uoces Græcis omnia quæ fronti, temporibus & alijs breuiter quibuſcunq; locis fouendi, diſijciendi, cõpeſcendi, reprimendiq́; gratia inſpergunt̃. Ventriculus prætereà ungentis quæ roborãdi & calfaciendi potentiã habent inungatur, puta oleo nardino uel glaucinino, uel marciaton. Quod ſi ingens humorum redundantia tunicas occuparit non topicis modò remedijs forinſecus, ſed purgatorio quoq; medicamine materiã infeſtantem egregiè extenuante & pituitam exhauriẽte ſuccurrendũ Cuius claſſis oxymel Iulianum eſt. Id enim prærogatiuam quandam bonitatis eximiam in capitis & uentriculi gelidis & humidis ſuccis ægritudinibus obtinet, imò quoniam præcipuum toti humano corpori ſubſidium præſtare creditur, nõ tam utile, quàm neceſſariũ cenſetur. Vel profectò purgãdi facultate prædita ex colocynthide, id eſt, cucurbitula catapotia. Competit autem ita affectis nõ unà modò, ſed geminæ aut ternæ purgationes. Craſſi etenim & tenaces ſucci repentinæ ac ſubitæ purgationi confeſtim obtemperant: pedetentim uerò & itentidem purgando digeſti & eliquati, facilius purgatorijs medicamentorum opibus morem gerere poſſunt.

Cephalalgiæ comitis febrium medela.

Febrientes inſuper grauiſſimè capitis doloribus differunt̃, ubi acurata ſanè perpenſione conſyderandũ, decretorius ne dies ſit, annõ, ex confeſſo dies iudicatorij. Eo namq; die quo decretorium, ſiue criſſis fit (hoc eſt, morbus iudicium de ſe præſtat atq; oſtendit, quid facturus ſit, quomodo languentẽ tractaturus) hi quibus ſanguenè naribus manat, pariter & uomituri ſolenni conſuetudine capite laborãt, quocirca his nulla omnino remedia molliẽda ſunt. Nã ſi q̃ adhibueris curationẽ, plus damni q̃ emolumẽti intuleris. Oportet itaq; eiuſmodi langori à principio ſtatim in febris ſumma intenſione, capitis dolore grauiter & enixè infeſtãte, placãtibus remedijs ſuccurrere. Proſpiciendũ interim tamen eſt capiti, roſarum oleo, quo nonnunq̃ caput, uel aſpergere uel aliâs madefacere ſolum expedit. Quandoq; cũ roſaceo liquor aliquis herbarũ frigorificarũ admiſcendus eſt. Verbi gratia ſerpylli ſeu hederæ, ſeu roſarũ, aut ſedi quod ἀείζωον Græci ſemper uiuum nuncupant. Quin etiam interdum oleo roſarum, chamæmeli, papaueris item & hederæ decoctum confundentes, languentis caput, ſi uigilijs infeſtet̃ irrigamus. Vel alijs etiã ſomnificis non tã frontẽ quã uniuerſum ſæpe capitulũ perungimus. Illinit̃ prætereà ſæpius haud inutilẽ frõti ſuccus lactucæ, uel paſtillus τρίγωνος uel paſtillus κροκώδης, hoc eſt croceus eliquatus. Atq; ut ſemel dicam, ſimplicia cuncta leniendi, placandiq́; & refrigerandi uiribus prædita, ſomnum conciliantibus ammixta hic locum habent.

Cephalalgiæ quæ temulentiam ſuccedit: Curatio.

Citra, ut ita dicã, puluerẽ ſanitati priſtinæ reſtituet̃ is, cui ex ebrietate caput doloribus infeſtat̃ modò abſtinẽtiæ præceptis diligẽter obtẽperet. Operæ eñ pretiũ fuerit, ſimul atq; laborẽ temulẽtiæ comitẽ olfeceris, primitus uinũ interdicere Quæ algẽtis naturæ ſunt, & uapores ex alto ad caput exhalãtes reprimẽdi poteſtatẽ habent, exhibere. Cuius generis eſt Rhodinũ q̃d

uorũ, ius maluæ elixæ, lactucæ, intyba & cucurbitæ ſunt exhibẽdæ. Si uigiliæ q̊q; īfeſtãt, capiti oleũ chamæmelinũ uel roſaceũ infundet̃. Nõ rarò utraq; ſimul plus minus pro inflãmationis quãtitate & ægritudinis intẽperie, & ætatis qualitate ꝑmixttis cõpari modo utere. Qd' ſi his ritẽ pactis pus aut ichores etiãdum ex hulcere defluxerint, ꝑſiſtente interim inflãmtione, præſens erit remediũ mel cũ toſarũ oleo, & emplaſtrũ quod à quatuor rebus quibus conſtituit̃ nomen habet τὸ τετραφάρμακον. Habet id pareis portiones, ceræ, picis, reſinæ, ſeui taurini aut uitulini. Neq; admittendũ eſt pituitã exhauriẽs ἀποφλεγματικὸν adpellatũ. Commendat̃ autẽ in primis emplaſtrum Ammonis, quod non tam inductu quàm impoſitu ſalubritatem pulchrè conciliat. Hactenus de curatione phlegmones uulneris, cæterùm de capite ſaucio ex plaga aliâs ſuo loco ſatis huic rei dedicatis uoluminibus, quæ περὶ τῶν χειρουργουμένων inſcribuntur, memoratum eſt. *Traliani opus de Chirurgia.*

Ad Cephalalgian Malagma.

Ceræ denariũ pondo ſeptem, olei amygdalini unciæ trẽs, theſinæ uncia una æruginis raſilis, cretæ Cimoliæ, chalcitidis cuiusq; denariũ pondo q̃tuor pumicis denariũ pondo trium, æris cremati, ſquamæ ſtomomatis ſingulorũ denariꝭ pondo unius. Si id aũt durius uidebit̃, oleo amygdalino permolliendũ eſt.

De Cephalea Caput XVII.

IN genere dolorum capitis κεφαλαία eſt, immaniſſima eiuſdẽ partis adflictio, quoniam pluribus intẽſiſſimis cruciatibus eandẽ ſubinde impetit, uexat & exagitat, adeò quidem ut oculorum quoq; radices dolore tententur acuto. Eſt autem ex diuturnorum malorum numero ex minutijs quibusdam leuibusq; cauſſis oborta concitatio.

Cauſæ Cephaleæ.

Gignitur enĩ cephalæa ex meri nonnunq; potu leuiuſculo & implentibus caput quibusdã odoramẽtis. Verbi cauſſa: Styracis & thuris Nec deſunt q à lucis claritate adeò offendunt̃, ut in Cimmerijs, quod aiũt tenebris magis degere malint, q̃ in clara luce uerſari. Conſurgit eadem affectio frequẽter ex inflãmatione diuturna in caluæ membranis ac cerebri pelliculis quas μήνιγγας Græcè dicunt, nata, uel ex obturatiõe, uel ex crudorum ac pinguiũ humorum ſaburra Eſt quando ad ingentem humorũ qui in alto fixi profundius hærent, acrimoniã Cephalæa ſuam referant originẽ. Fitq; ſæpenumero idem malum in imbecilliori bus & longis capitis doloribus ex calore mediã temperaturã nimiũ exuperante, & ob id ad paroxyſmũ ciendũ ꝓpenſo. Quandoq; uerò calor ad ſe forinſecus à partibus internis humores cucurbitulæ inſtar trahit. Exacta itaq; hic ceu in aliis quoq; infirmitatibus ſcrutatiõe mali uenanda & perſcrutanda eſt occaſio affectiõisq; rimãda diligẽter eſt parens. Verbi cauſſa, plenitáſne an phlegmõe capitis membranã occupante, an obſtructio, aut ſuccorũ prauorũ acrimonia, nimiſue calor. Quibus adamuſſim perſpectis diutino affectu minori negotio, factis ad hoc medicamentorum ſubſidijs datur ſuccurrere. *Epilogus cauſſarum.*

Notæ quibus dolores capitis ex obſtrictione deprehenduntur.

Quum igitur laborans grauitatem quandam, pondusq́ capitis cum dolore ſentit undique, inconfeſſo eſt, non prauum temperamentum modò aut uapores aliquos, uerùm humorum ſaburrã ex obturatione natam ſubeſſe. Quocirca ut id quiſpiã ad unguem depræhendat, nõ capitis tantum temperaturam ac diſpoſitionem innumerato ex memoratis indicijs in quauis affectuum conſyderatione, habeat, ſed uniuerſi etiam corporis naturam neceſſe eſt, uitioſis ſue humoribus refertum an non, quæq́ futura ſunt, neque adhuc liquent omnia iudicio ſunt præuidenda tuo.

Notæ cephaleæ ex inflammatione capitis.

Quando pulſatorius dolor caput infeſtat, ad eiuſdem partis inflammationẽ cephalæam, hoc eſt permanentem capitis affectionem eſſe referendam euidentiſſimè declarat.

Notæ cephaleæ flatulentæ.

Quando laborans è dolore capitis tenſionem circa grauitatem ac pulſum perſentiſcit, haud dubiè cephalææ parens turgentis ſpiritus flatulentia potius fuerit quàm humorum aliquis.

Notæ cephaleæ ex humorum acrimonia natæ.

Quod ſi autem horum nihil infeſtat, & uellicatio tantum urget, bilioſi humoris acrimoniam eiuſmodi laborem faceſſere in propatulo eſt.

Notæ cephaleæ ex calida intemperie capitis.

Si uerò nulla ex memoratis hactenus, quæ poſſit cephalæam parere notis appateat, Caloris tamen ſenſus capiti non deſit, certè ad naturã calidioris intẽperiei malum referendũ eſſe arbitror, & ſi iudicia quæ anteceſsêre eiuſdem qualitatis extiterint, multò magis prauæ tẽperaturæ calidiori, capitis dolorẽ adſcribe, à qua ex locis inferioribus ad ſuperiora redundantes ſucci cucurbitulæ modò trahunẽ, & ſubartato ita humoribus capite dolores concitanẽ. Indicia eius ſunt plerunq; horror calidus, mentis alienatio, dolor intollerabilis & oculorũ caligo.

Cephaleæ Curatio.

Vbi uerò iam cephalæas indicia depræhenderimus, quæ res poſtulat in permanentibus capitis ægrimonijs medicamentorum ſuppetias diſpicere expedit. Nam ſi ex uniuerſi corporis humorũ plenitate oriaẽ, eiuſmodi morbus, Principiò ſtatim euacuatiõe ſuccurrendum, ſiue per ſanguinis uena ſecta detractionem, ſiue per purgandi uim obtinens medicamentum. Si uerò plenitudo & ſuccorum redundantia non corpus uniuerſum occuparit, ſed mali occaſio ſoli potius capiti ineſſe conſpiciatur natura referto, & iam ex humoribus accerſitis & retentis æger miſerè crucieẽ, hunc neq; ſanguinis per uenã miſſione, neq; purgatorio medicamine curandum cenſeo. Cæterùm locus modo affectus exacta præcedentium cauſſarum contemplatione diſcutiendus eſt, & quum inibi humores gelidi contineri aut calidiores aduenticij, uel ex capitis debilitate ibidem

impacti

impacti uidebuntur, irrigationibus (quas ἐμβροχὰς Græci adpellant) aptè ſuccurritur. Fomentis præterea quæ ex althea ſeu oleo, uel herbis non adeò calorificis, ſed roborandi facultate præditis aqua elixis, conſtituunt. Cuius quidem generis & poteſtatis eſt oleum ex immaturis & acerbis oliuis & earundem folijs expreſſum (quod Græc. ὠμοτριβὲς & ὀμφάκινον dicunt) colligitur. Præſtantiſſimũ fuerit ſi adijciãtur hederæ corymbi ſeu pampini, uel ſerpillum uel mentha uiridis. Progreſſu uerò temporis calidioris naturæ ſimplicia ſunt adplicanda, puto Siſymbriũ, ſeu pulegium, ſiue lauri folia, ſiue nepeta, quã uocãt Græci καλαμίνθην. Talibus itaq; & id genus alijs in admodũ gelida intemperie, præſertim brumali tempore, & uiſcidis ac tenacibus ſuccis & craſſis humoribus capiti impactis, His etẽ adhibitis contumaces & fixius hærentes ſucci, ſatis ſuperq; concoquunt aut diſſipantur, & capiti robur interim inditur. ita quidem ut deinceps ualitudini reſtitutũ humores ingruẽtes queat eijcere, & à ſe prorſus pfligere. Plerũq; enĩ uerò pars alia altera caloris plus cõtinet, quũ attractiõi nõ ſufficit, ob debilitatem uerò dum plus ſuſcipit quàm attrahat, fartum redditur, & ſaburrat. Hac utique curatione gelidis humoribus caput implentibus & dolorem inferentibus ſtrenuè utendum.

Oleum Omphacinum.

Cephalææ Calido bile, humoreq; prognatæ curatio.

Si contra calidis humoribus & bilioſis caput infeſtetur, adſperginibus quæ embrochæ Græcè dicunt, ex oleo roſarũ temperato, & papaueris, roſarũq; aqua decocta elixatione ſubueniendum cenſeo. Adhibenda interim ijs ſunt quæ digerendi quantulamcũq; potentiã obtineant. Verbi gratia hederæ folia, uel ſerpilli, uel anthemidis quã uulgò chamæmillam uocãt, uel eiuſdem herbæ oleum Lauacro præterea tepido lauandi ſunt, Caput uerò cum ſucco ptiſanæ uel aqua de luteis ouorũ tepida lauetur. Feruens etenim aqua ſeu admodum calida, nihil opis, hic loci tulerit, ſed nõ tam per ſe maiorem dolorẽ conciliat, quàm cauſſam quoq; eius promouet Vbi aũt ardor ille feruẽs remiſſus, ne dicam ſublatus fuerit, lauandum nõ eſt, uerũ mellis nonnihil cum ouorũ croceis miſcendum. Quoniam calida ſimul omnia cita habentibus ſunt aliena & hoſtilia, ſiue ſmegmata fuerint, ſiue quibus pituita exhauritur apophlegmatiſmi. Humectationibus enim & lauacris ſuccurrere debemus, quibus ſanè opibus bilis egregiè per halitum diſſipatur & diſcutitur, aridarũ enim aut calidorum uſus ne tantillum quidem conducit. Craſſior nanque & auctior his cytius redditur, quàm digeratur.

Cæterùm qui craſſis humoribus nec adeò calidis adficiuntur, hi meo concilio non confeſtim quæ diſcutiendi, & per ſpiritum diſſipandi uim habent aggrediantur. Temperatis enim uerò prius illinitionibus, & lauacris potius materia placanda eſt, tum deniq; his præmiſſis, ad eas quæ efficatioribus diſijciendi & extenuandi uiribus præditæ ſunt medicamentorũ ſuppetias ueniendũ arbitror. Cuius claſſis ſunt quæ ex nitro & ſapone cõtexunt. Remittẽte aũt affectiõe caput infricandũ eſt, et in balneo maximè linteolis crudis detergendũ, deraſo prius capillitio.

Si pingues humores.

tio. Vtendũ item ſternutamentis. Oportet aũt dicta medicamentorũ præſidia quoniã ſimplicia ab initio ſtatim uſurpare, deinde efficatiora aggredi. Quò porrò eiuſmodi minore negotio ab huius rei ſtudioſo reperiant̃ medicaminũ compoſitiones, quæ ad hunc modum ſe habent, diligenter ſubnectam.

Erinum ad purgandum caput.

Erinum medicamẽtum eſt, quod caput purgat per nareis. Accipit aũt in hoc caſu utile Erinum Nigellæ (quod Græci μελάνθιον dicunt, Arabes Gith,) unciam unã, aloẽs denarij pondo unius, Salis Armoniaci, elaterij uniuscuiusq; denariũm pondo quatuor. Quæ oleo cucumerino, ſeu irino, ſeu Cyprino excipiũtur omnia, & ad ceroti redigunt̃ craſſitudinem. Seponitur aũt in pyxide cornea donec res ipſa eius uſum expoſtulet. Tum naribus internè illitis, laborantẽ ſpiritum attrahere expedit. Conducit aũt hoc Erinũ non curandæ cephalææ modò, ſed & Ophthalmiæ, hoc eſt lipitudini arcendæ & Comitiali morbo oppreſſis magnificè. Tenaces enĩ humores & craſſos non tam capitis quàm cerebri ſtrenuiſſimè exhaurit. Spectatum eſt non ſemel, Eſt prætereà aliud adhuc Irinum huic bonitate nihil concedens.

Erinum Cyclamininum.

Habet radicis umbilici terræ aridæ unciã unã, nitri coccinei roſei ue coloris & aridæ quincuncẽ. Verũ ſi nitri loco liquorẽ fructus cucumerũ quod ἐλατήριον uocatur, inijcias, præſtantius medicamentũ reddes. Vſus aũt eius ita habet: Redactis illis in puluerem naribus flatu per harundinẽ ſeu fiſtulam quandã inſere, & ubi inſerueris ſpiritum attrahere ſorbentis exemplo præcipe, ſurſum ac deorſum capite ſæpius uoluto, humores in ore collectos expuet. Hæc ſanè purgatio omni uacat moleſtia, neq; ſuperiore inferior eſt.

Epithema ſiue cerotum, Paſtillusq; indolorius contra dolorem capitis.

Vti prætereà in cephalæa, hoc eſt diuturna capitis affectiõe epithematis & illinitionibus quæ laxandi, & humores diſijciendi poteſtatẽ habeant, cõuenit. E quorũ claſſe principatũ facile tenet, id quod ipſi ſæpenumero uſu & experiẽtia probauimus. Conſtat id quidem ex olei irini, herbæ ſtatariæ peucedaniue caſtorij cuiuslibet denario uno, baccarũ lauri denarijs duobus. Virgultorũ rutæ uncia dimidiata. Excipiuntur aũt oleo roſaceo quocum rediguntur in cerorum. Deinde quũ opus eſt, deraſo capiti uniuerſo imponit̃. Quod ſi exacerbatio quẽ παροξυσμὸν dicunt adeò uehemens ſuperuenerit, ut nequeat languens tollerare dolorem, Vtere, quo uſi ſumus ipſi feliciſſimè iſto paſtillo, qui dolorem leniendi & inſtaurandi uim obtinet.

Orbiculus anodynus.

Accipe ſucci herbæ ſtatariæ uncias duas, ſucci papauerini denarios duos, aniſi, alterci, croci, myrrhæ, ſcãmoniæ, ſingulorũ denarios duos, aceti quantũ ſatis eſt: redige in paſtillos, & in cruciatibus intẽſiſſimis aceto aut poſca reſolu

tos

cos, capiti ex craſſis & uiſcoſis humoribus & flatuoſis ſpiritibus affecto, illinito.

Cephaleæ ex prauo temperamento medela.

Quod ſi capitis ille dolor, originẽ ex calida intemperie trahat, eiſdem ſanè medicaminum auxilijs, quibus eidem malo ex bile prognato ſuccurri docuimus (excepta ſanguinis per uenam detractione & medicamine purgatorio) ſubueniendum eſt. Si propter aluum duram & aſtrictam uellicetur caput, rupta omni mora uentrem edulijs laxum reddere, & ea quæ pedetentim inani reſolent offerre eis, congruit, cuius farinæ quidem innumerabilia fermè exiſtũt præcipuum tamen eorũ quæ ſal ingreditur eſt officiũ. Proinde quum tenaces & craſſi humores aluũ aſtringũt, Adminiſtrabis in ouo aut ptiſana confectionis huius quæ conſtituiẽ ex ſalis Ammoniaci denariũ pondo duũ, piperis, euphorbij ſingulorũ denarij pondo unius. Porrige aũt laboranti in ouo ſeu ptiſana diobulos ternos ſiue quaternos. Vbi aũt humor infeſtans pituitoſus nõ ſit, purgãte medicamẽto quod bilem exhauriat utere. Cuiusmodi eſt quod accipit Salis cõmunis frixi unciæ ſemiſſem, piperis denariũ pondo duũ, ſcãmoniæ denarij pondo unius. Offeras aũt ceu proximũ in ouo ſeu ptiſana denariũ uuũ, uel grãmata quatuor, uel ſi uidetur myſtrũ unũ. Abſq; enĩ moleſtia, uentrẽ deducit ſiue emollit. Nos hoc medicamine & quod euphorbio conſtat, ut confidenẽ, ita proſperè ſemp uſi ſumus. Si cõtrà ꝓpter alui lubricitatẽ ac diarrhæã corpus reddatẽ aridius & inde ex ſiccitate caput doloribus tentetẽ, ciborũ ac potionũ medicaminibus manibus, pedibusq; moliamur conſtrictionẽ. Sin deniq; uigiliæ & anxietates ac curæ huiuſce affectiõis parẽtes exiſtant, ſoporifera cõtinuò offerre oportet remedia. Modis quippe omnibus danda eſt opera ut cuncta laborantiũ ſymptomata mitigãtibus rebus leniantẽ, quò promptius ſalubritate poſſint reſtitui.

De Hemicrania. *Caput* XVIII.

It ſæpenumero ut uideatur quibuſdam altera tantũ capitis pars dolore tentari, auſpicante à calua quod κράνιον Græci uocant, unde ἡμικρανίαν ſiue ἑτεροκρανίαν eadem gens malũ hoc indigitat. Vtraq; etenĩ illa uox teſtæ ac cranei alterutrum dimidium indicat. Latini quoq; medici mutuato nomine pariter Hemicraniam & Heterocraniam ſiniſtra, dextràue capitis parte infeſtata adpellant.

Cauſſæ Hemicraniæ.

Oritur aũt ea capitis doloris ſpecies, quãdo ſuperuacaneũ aliquod retrimẽtum (cui περίττωμα Græcè nomen eſt) ſeſe in alterã cranei partẽ inſinuat, aut humor in ſpiritũ reſolutus alterutrã teſtæ portionẽ exagitat; nõnunq; ex ſolo malo temperamento, ſæpius ex conſenſu aliarũ corporis partiũ ægrotantiũ.

Hemicraniæ medela.

Quod ſi abſq; ullo humore ſuperfluenti, & citra materiam. ſiniſtra, dextràue cranei pars maleafficiẽ, diſpicienda eſt curatio, ſoliſq; localibus utendum eſt medicamentorum præſidijs. Si contra humorum ſaburra eiuſmodi

capitis

capitis moleſtias infert. Perpendendum ſummo ſtudio, & omnis mouendus eſt lapis, quò depræhendamus, quisnam humorũ nimium adauctus redundet. Liquidò nanq; conſtat quod citra cõtrouerſiam idem exhauriendus eſt. Siquidem ubi ſanguen iuſtum plus ſatis modum exceſſerit, ſectione uenæ conſulendũ eſt. Sin alius quiſpiam humorum nimietate, capitis partem infeſtet, purgandi uireis ſortito medicamine confeſtim euacuandum cenſeo.

Hemicraniæ ex uentriculo orientis oratio.

Plerunq; per conſenſum, & non proprio affectu capitis altera pars doloribus impetitur, puta ex afflictione uentriculi debilitate quadam officio ſuo non fungentis, uel humore aliquo correpti. Verbi cauſa bile ſeu pituita unde coquẽdi facultas præpeditur. Oportet autem & hic loci diligenter perpendere, quænam ſit huius quoq; rei culpa, num calor an frigus medium temperamentum plusq; conueniat excedens. Nam ſi gelida intemperies malo huic occaſionem præbeat, remedijs certè quæ roborandi, calfaciendiq; potentiam iuxtà habeant opitulandum ocyſſimè eſt. Si contraria intemperatura cauſſam inuexerit, contrarijs etiam medicamentorum auxilijs, puta quæ algentis ſunt naturæ, & temperandi uim obtineant, ſubueniendum.

Hemicraniæ ex gelido ſucco uentriculum occupante orientis, oratio.

Quum ergo gelidus humor uentriculo impactus hemicraniam inducit, ab initio confeſtim aſpergines ex uino, oleo nardino glaucino, ſtyrace & maſtiche uentriculo irrorentur uel adhibeanẽ. Probatur etiã inde Epithema uel polyarthion, uel philagrion. Quin & ungentum cognomento Martiathon utiliſſimum eſt, flatus uentriculo obortos diſcutiens. Edulia autem ita habentibus exhibeantur calfaciendi, humores extenuandi, uentriculum reſtaurandi facultate iuxtà prædita. Conducit autem his quamplurimum aqueum humorem proliciens atq; educens medicamentum ὑδραγωγὸν Græcis, tanquàm Aquagium Latinè dicas appellatum, ſi aniſum fuerit illi immixtum. Oxymel quoq; plurimùm æmolumenti confert, ſi cum portis elixis offeratur. Mala item cotonea cum pipere & gingibere condita. Decoctum inſuper hyſſopi, an ſi, apij & dauci potui datum eximiè ſuccurrit. Exolerum uerò generibus potiſſimè proſunt, braſſica caulisue, rapa aſparagus ſylueſtris quem ἐλειον quod uliginoſis locis naſcatur, adpellant beta cum ſinapi & cappari Alliũ quoq; dolores ſæpe numero profligit, quemadmodum ſalſamenta & trichatara, quos Græci ταρίχους nominant.

De hemicraniorum uomitione, purgatorio medicamine et catapotijs.

Vomitus prætereà hemicranicis à cibo ſuccurrit & purgatoriam facultatẽ obtinens medicamentum in catapotia, non ſine colocynthide & euphorbio redactum. Cuius deſcriptio eſt huiuſmodi: Aloës hepaticæ denariũ unum cum dimidio euphorbij tantundem, colocynthidis farcti interioris, ſcammoniæ ſingulorum unciam unam, bdellij ſeſquiunciam, commeos unciam unam, nitri

nitri Alexandrini unciã unam & dimidiã, corticis ueratri nigri unciã unam, exci pe ſucco braſſicæ, uel mali Perſici, ſeu Rhodomelite, id eſt, melle roſaceo, & redige in globulos quæ καταπότια dicunt. Offer deglubendum ſeſquidenarium doſi una. Cæterùm habenda eſt etiam cautio, ne ſubita & ſemel fiat purgatio, ſed pedetentim paulatim exhibendo potionẽ, atq; ita tandem multis uicibus ad abſolutã puenire oportet dationẽ. Inſtaurat etẽm hoc remediũ inſtar antidoti, purgatq; citra moleſtiã, nõ ſummos obiter humores, ſed eos ex alto quoq; & ipſis radicibus exhaurit. Quod ſiquis debitẽ riteq; utaẽ, non hemicraniæ modò, ſed cũctis, ut breuiter dicã, diutinis doloribus. Vertigini itẽ, quã σκοτωμίαν uocãt Græci, morboq; comitiali, arthritidi, podagræ, & coxendici, ſuccurrit. Quoniã hac potiõe tenaces, uiſcoſi, craſſiq; humores, cum uẽtriculo tum alijs quibuscũq; corporis partibus negotiũ facientes cũ euacuatiõe emendanẽ, & ægros in culpatæ ualetudini inde reſtitui conſentaneum eſt.

Hemicraniæ bile orientis Curatio.

Quum bilis hemicraniã parit, principẽ bonitatis locum obtinet panis aqua calida maceratus ante quæcunque alia remedia oblatus. Maluæ item lactucæq; eius mirificẽ cõmendatur: Et ut ſummatim perſtringã, omnia eſculẽta humidæ & temperatæ naturæ expediunt. Et eiuſdem temperamẽti ex aquæ dulci lauacra, & id genus cætera. Poſtremò hierapicra (id eſt ſacra amara) & diagridio & alia eiuſmodi quæ bilẽ purgãdi uiribus prædita ſunt, uti cõgruit. Quisquis aũt pulchrẽ & ſcitẽ humorem infeſtantẽ euacuare ſtuduerit, nimiũ calorifica medicamẽta uitet cane peius & angue. Foriníecus quoq; cõpari modo ungẽta haud admodum calentis naturæ ſunt applicanda. Breuiter tota, quã de dolore capitis præſcripſimus, curatio hîc eſt amplectenda. ipſo nanq; genere eædem affectiões ſunt, niſi quòd cephalæa diuturnior, & intẽſioribus infeſtat doloribus Cæterũ ut citra quod aiũt puluerẽ, quisq; ſingulis dolorũ cauſſis quæ expediunt & quodamodo ad has facta ſunt medicamentorũ reperiat ſubſidia, deſcriptiones quaſdam eius generis tanq̃ ob oculos deinceps ponam.

Chriſma, id eſt ungentum, topicum Hemicraniæ competens.

Sumito euphorbij caſtorij uniuſcuiuſq; denariũ unum, eliquato in aqua, auriq; eius partis qua dolor infeſtat infere. Balneũ petere mandato perfricetur moderatẽ, ac tum deniq; auribus medicamẽ, ut diximus, infunde, mox lauet de more ſolenni ægrotus. Eſt uerò præſentiſſimi illud auxilij, à me ſæpenumero ſpectatum & exploratum, remedium. Præſtantiſſimum etiam hoc præſidium exhibet, quod cor .citur ex euphorbij uncia dimidia, atramenti ſcriptorij denarijs quatuor, myrrhæ troglodyticæ denarijs tribus, croci, fecis olei crocini, quod κροκόμαγμα adpellant ſingulorum denarijs duobus, piperis candidi denarijs tribus, aceti quantum opus eſt: Emolliantur hæc omnia probẽ, donec mellis induant ſpiſſitudinem: Deinde laborantis caput, à medio ſupercilio auſpicans, ad ipſa uſque tempora illinito, præcipuẽ ubi locus uacat capillis

Cauſa Phrenitidis.

Trahit igitur phrenitis originem ex bilis flauæ copia cerebrum occupante, & phlegmonen inibi cum incenſa febre conſtituente, uel in membrana cerebrum uelante, cui μήνιγξ nomen eſt. Priuſquàm itaq; bilis cerebrum petat, & ſeſe inibi inſinuat & impacta iam obturet, minimè gentiũ phrenitis, ſed paraphrenitis & paraphroſyne, quod eſt delyriũ nuncupanda eſt, quæ per interualla quidem aliarum febrium, more paroxyſmũ habet. Accidit aũt plerunq; per ſummos ancipitium & acutarũ febrium uigores, nõ primogenio cerebri affectu. Hoc autẽ diſcrimine dirimunt. Peculiare paraphrenitidi eſt atq; proprium, quòd febris perpetua non eſt ſed pauſam habet, leuato enim acceſſionis impetu mens redit. Phrenitis aũt eſt quũ continua febris cum demẽtia eſſe incipit. Eſt uerò nõ unius ſpeciei febris. ſed diuerſæ ac multipharíæ. Verùm quãdo phrenitis ex acuta bile oritur, blandior ac mitior eſt, quum ex flaua bili uehementior & immanior, & grauiore cõmitatur febre, naſcitur interdũ & ex bile aduſta phrenitis, cæteris uiolentior & pernicioſior, quæ magis omni modo caret, q̃ ea quæ originẽ ad flauã bilẽ refert, adeò quidẽ ſæuiẽs ut hominẽ feruore & exuſtione facile perimat.

Diſsidiũ, inter phrenitin & delyrium.

Notæ futuræ Amentiæ & præſentis.

Quando iam pro foribus exiſtit Amentia, infeſtat & perturbat plerunq; peruigillum, & ſomnia turbulenta, cum mentis perturbatione, ita quidẽ ut identidẽ cõſurgant & exiliant. nõ ſine neſcio quibus uanis imaginibus, quibus mẽs addicta, ſeſe mõſtri quiddã ſimile uidere autumat, prophetas agere nõnunquam contendunt, quandoq; minantur familiaribus, uerba quædã aliena effundunt, & fando ordine nullo, edunt ſine mẽte ſonum, neq; eñi uerba neq; ſenſus cohærent, ſolito magis moroſi atq; immaniores furibundiq; cernuntur. Spiritus grandis cum ſpiſſitudine trahitur ex imo pectore. Percuſſus arteriarũ tactui apparet paruus ac durus In occipitio circa eam partem, quam ἰνίον adpellant malè afficiunť. Quando iam morbus acrior redditur & proximè iam inſtar phrenitis, oculis ſunt diſtortis ſiue diſtenſis, formidulosis madentibus ſanguinolentis. lippientibus & cauis. Lacrymas nõ ex utriſq; ſed ex altero tantũ emittunt. Quum uerò iã iam urget & tanq; manu ipſa iam corripit phrenitis, floccos ex ſtragulis ac ſtratis euellunt, ſtipulas legunt, neq; interrogãtibus certi quidpiã reſpondere poſſunt. Lingua comitať ſalebroſa, febriſq; aridior: cerebroq; ipſo & inde emergentibus neruis exiccatis nõ raro tremuli redduntur & penitus inſenſiles adeò ut excitati uel omnino nõ, uel ægerrimè obtemperent. Hoc pacto ut dixi afficiunť Phrenetici, dictaq; & id genus alia comitanť indicia eos qui germana corripiunť phrenitide, & quos nõ per cõſenſum ſed ꝓpria affictiõe cerebri demẽtia inuadit. Neq; ſane quidpiã aliud mali infeſtat eũ qui uera phrenitide tentať. Proinde qui exſepti trãſuerſiõe (q̃d Græcè διάφραγμα adpellãt) phlegmone, eã affectionẽ oriri autumãt, tã ut qui maximè hallucinanť. Cæterũ ubi diaphragma phlegmonen contraxerit παραφρενῖτιν ſeu παραφροσύνην mauis hoc eſt, alienationẽ mẽtis nothã & inſaniã inducit: adeò ut uerã dementiã fermè referat. Si quãdo flauæ bili pituita confundiť, phrenitis quidẽ adpellať, q̃m corpus uigiliæ excruciant. Cæterũ uera phrenitis non eſt, ſed inſania notha.

Notæ Phrenetidis indicia.

Cæterúm ex ipſis qui ſuperueniũt caſibus (quæ Græci *συμπτώματα* dicũt) per mixtis, Dementiã ad permixtionẽ humorum originẽ referre depræhendes, Quandoquidẽ peruigilio excruciantur, idq; ſine diſcrimine, & ad ſe redeũt, deinde denuo furor urget. Mox alto ſomno irrepente, opprimunt̃ ſopore, cæterũm cum impetu magno & animi ſummo tumultu expergiſcuntur. Rogati à familiaribus turbata mẽte reſpondẽt, aliena & uana intra uerba inſaniẽtes ꝓferũt.

Longæ Phrenitidis futuræ indicia.

Neq; te lateat quòd eiuſcemodi magna ex parte accidere conſueuerũt, ſi qñ longa futura eſt inſania. Quũ ipſæ magis magiſq; deijciant̃ uires, adeò cõfuſæ cernunt̃ notæ, ut aliud quoddã inſaniæ genus eſſe oriat̃ ſuſpicio, quũ tñ non ſit. Principiò ſtati mẽtis quædã turba comite *μανίᾳ* orit̃. Deinde bilis aſcendẽs cerebrũ ꝑturbat, Mox hecticis febribus affine quidpiã accidit uniuerſo cerebello, atq; in cõfuſos & furioſos ſermones prorũpunt, & decũbentes ob magnã uirium debilitatẽ neq; uerba facere, neq; in grabato cubãtis habitũ præ angore ſeruare poſſunt, neq; conſurgũt fortiter, neq; ꝓſiliunt. Manus, ſurſum deorſum & hinc inde iactãdo, ita qdem ut cauſæ iguarus illos uenari quippiã arbitret̃, & ſi q̃ eminẽt, carpere. Nõnulli uiribus ꝓſtratis, ne palpebras quidẽ attollũt, tm̃ abeſt, ut ipſa aperiant lumina, uel ſi qñ humore infeſtante palpebras diduxerint, confeſtim obſerãt. Hactenus de notis quæ uirtute imbecilla ſeſe exerũt. Neq; ut dixi, aliud eſt demẽtiæ genus, ſed id quod teſtat̃ arteriarũ percuſſus, uiriũ debilitas; quũ paruus, durusq; & arctus ſit uniuerſis, potiſſimũ uerò & magis adeò qui diutina phrenitide correpti ſunt. Huiuſmodi ergo ſunt indicia quæ inſanientes arguunt. Nunc quibus medicaminum præſidijs ſuccurrendum ſit oportunè, ſummo ſtudio adiungam.

Phrenitidis, id eſt, ueræ inſaniæ, curatio.

Principio ſi per uireis ægri licebit, nec quicq̃ aliud obſtiterit, ſine mora ſanguis mitti debet, qm̃ non eſt ſalubrius aliud, neq; præſentius ſubſidiũ. Verũ ſi id per ægrũ non liceat, quod plerunq; cõtingit, nam manũ medicis porrigere detrectãt, Vena mediæ frontis recta incidenda eſt. Efficiet̃ id aũt appoſitè ſi col-

Hiſtoria. lum ritè conſtringatur, ut uena eius partis tenſa præmineat. Ipſe quidem hoc pacto ſerio inſanientem uindicauimus, quem ſanè aſperioribus coërtitiõibus aliquot multi & robuſti familiares detinebant, & quaſi onerauerant, quo eã frontis uenã aperire liceret. Ita eñ erat percitus, ut cuncta quæ furioſi deſignare conſueuerunt, cum impetu perpetraret. Deinde interpoſito tempore denuo uenam ſecauimus, ſanguinis tantum detrahentes, quantum res ipſa eixgere uidebatur, atq; ad hunc quidem modum breui admodũ hominẽ priſtinæ ſanitati reſtituimus, adhibitis interim ritè alijs quoq; in id efficacibus remedijs. Atqui hoc quidẽ perpetuò fieri expedit, in his qui uiolentius ſe gerunt, q̃ ut detur brachij uenam ſcalpello incidere. Cæterũ poſt ſanguinis miſſionẽ topicis uſus ſum medicamentorũ auxilijs & primitus oxyrhodino caput perfudi, à quo compeſcerẽ &

repræ

reprimerẽ humorum uapores ad cerebrum exhalãtes, & robur nõ tam cerebro q̃ uniuerſo capiti inderetur, & calore extincto humorẽ infeſtantẽ non attraheret, unde maiorẽ ſaburrã accumulat & repletur. Proſpiciendum etiam de aceto quod placãdi & ſomnium inducendi uim obtineat. Verùm ante omnia quinta ſemper aceti portio eſto. Et ſi in uiolẽtiore exacerbatione nonnunq̃ hederæ, nigræ uel ſerpylli quartã portionem abiecto aceto miſcuetim. Quũ uerò magis magiſq; increuerit affectio, & uigiliæ urgent, magiſq; deſipiunt, efficatiora adhibere oportet remedia, caput copioſiore oxyrhodino pfunde, aqua in qua herbæ aliquæ decoctæ ſint, uerbi cauſa, chamæmilon, papauer, ſerpyllũ, hedera pariter cum oxyrhodini unguine, fouere. Odoramenta inſuper & linimenta adhibere, uigilias abigere, ſomnũ accerſere q̊d præcipuum eſt neceſſariũ ſub languentibus auxilium, quo pleriq; ſaneſcunt. Quum uerò his ritè peractis, nihil egeris uigiliæq; etiamdum perturbant, neq; ceſſat delyrium inſaniáue, exhibendũ eſt, ad omnia efficaciſſimũ, & ſi q̄d aliud præſentiſſimum præſidium, quod à papauere nigro nomen ſortitum eſt Diacodium. Neq; enim uero uigilijs id tantum, uerùm ipſis etiã febribus ſuccurrit, & reliquias feruidi capitis extinguit. Verùm ſi ob immodicum laborem præceps periculum non ſit, cunctanter offerendum eſt διὰ τῶν κωδιῶν. Præſertim ſi delyrium duntaxat & nõ ueram phrenitim infeſtare olfeceris. Quod eſt ſi pituitam bili mixtã mali fontẽ depræhenderis, q̃ paraphrenitim, hoc eſt notham (ut uulgo loquuntur) phreniſim uocari quidẽ docuimus. Tum enĩ manibus pedibuſq; fugiendũ eſt διὰ κωδιῶν, pariter & q̊duis aliud ſomnificum & indolorium quod ἀνώδυνον dicunt medicamentum. Si æger uiribus tantũ non omnibus planè deſtitutus, uidebitur potiones narcoticæ hoc eſt quæ torporem inducunt & ſoporiferæ admittendæ non ſunt. Non enĩ leuis quædam noxa has comitatur, ſed quandoq; interitus. Porrhò multum refert in quo quis loco degat, attendum itaq; & ſedulò contemplandũ quo in domicilio ægrotus decumbat. Cuius aẽrẽ utiq; oportet eſſe neq; craſſum, neq; affatim flatulentũ aut uaporoſum, neq; admodũ frigidum ut conſtipet, neq; adeò calidus ut caput tentet, ſed medius horum utrinq; redactus, quò gelidus ſpiritus temperiei reddatur & relaxetur. Eſto autem aẽr in quo continentur, lucidus magis q̃ obſcurus. Quin ne intimi quidem neceſſarij ſubinde, neq; alia hominum frequẽtia crebrius inſanientem inuiſant. Nam mortaliũ frequentia, aẽrem craſſiorem reddunt, udam exhalando animam. Officiunt etiam affectus animi, proinde nihil quod mœſtitiam inferat, aut bilem creat commitendum eſt. Agitare ſeuio ſentius lædit, lenta uerò agitatio ita ut culcitra non moueatur conceditur. Vix enĩ quicq̃ adeò irritare & uexare ſolet languentes atq; quietis perturbatio & impedimentũ, in paribus præterea inferioribus, præcipuè ſi conuellatur ægrotus, frictiõe leni utendum ac lenta. Coxendices inſuper ac pedes aſperioribus coercitionibus ac ligaculis uincire conuenit: quoniam hæc materiã infeſtantẽ ex ſuperioribus partibus auellunt & ad infernas detrahunt conuulſioneſq; demulcent. Fouere loca inferiora à frictione ſaluberrimũ eſt. Atq; ita ligaminibus hæc

loca impediant, ut materiã contineãt. Cæterùm hæc paroxyſmũ præcedãt neceſſarium eſt. Expediunt etiã ita affectis cucurbitulæ præſertim ante exacerbationẽ adhibitæ, quò per partem diuerſam, materiã ad ſuperiora tendentem auertat. Conducunt pari modò epithemata, neq; ſupra modum calorifica, neq; admodũ frigorifica, ſed temperata. Viſceribus enĩ immodicè calida plurimùm mali cõciliant. Vnde extemplo caput tentat ac replet. Cuius rei quoq; gratia præcordia ualde fouere ſuperuacuũ eſt, potiſſimè in febre intenta, & in corpore ſuccis caput petẽtibus referto. Satis eſt igit, ſi uiſcera ſemine tantummodo lini in hydræleo elixo & iure chamæmelino tepido perungas, ſeu madefacias. Solatur enim illud flagrantia & diſtenta pulcherrimè.

Quibus cibarijs utendum ſit phreneticis.

INter cætera medicamentorũ præſidia, dapium quoq; conferentium catalogum pertexere, non eſt (ut ipſe quidẽ arbitror) ſuperuacuũ. Pleriq; enim uictum præſcribẽtes quid agant, proh dolor, nõ intelligunt. Salubria quippe an inſalutaria & officiãt potius q̃ proſint quæ offerũt nõ obſeruãt, ne dicam ignorant. Principio itaq; ptiſanæ cremorẽ probe elixum offerre conuenit. Quod ſi is ad palatum ægrotantis nõ faciat, integras hordei granas citra ullum condimentũ ad edendũ porrige. Apomelitis (uocãt autem ita Græci ex ablutis aqua fauis cremorẽ) parùm, uel dulcoris & illectationis gratia mulſi nõ nihil adijciẽs, uel aquæ roſarũ, cæterũ aqua mulſa quod ὑδρόμελι Græci uocant, & quoduis aliud quod uini loco potui datur, poculentũ, puto hydromalũ tanq̃ hoſtile fugiendum eſt: mel conſimiliter ipſum ſine additamẽto, & acetum mulſum, quod Græci dicunt ὀξύμελι. Quod ſi ne ita quidẽ nec ptiſanæ ſuccus ſeorſim arrideat (quoniã nõ pauci uel ad nomen ptiſanæ nauſeant) eis auenæ liquorẽ ſi ad manum ſit uel cicerũ dare expedit. Quod ſi ſorbitiunculas omnes faſtidiant, panẽ aqua calida madidatũ ac maceratũ præbeto. Nã in eo quoq; efficax eſt auxilium. Neq; enĩ hic minus quã præſcripti cremores (mea quidem ſententia) opitulatur. Holeribus potiſſimè ueſci utile eſt, intybo uidelicet & malua elixis. Quandoq; non ualde, ſed obiter modò decoctis, ſi intenta febre & magna ſiti premant & uigiliæ infeſtent, pluſculum enim auxilij tulerint. Multò uerò plus emolumẽti adferũt braſſicæ caules elixi, & coliculi lactucæ, Meloneſq; & cucumeris carnes, ſiue inteſtina quos pepones nominãt. Quàmprimũ autẽ concoctionẽ olfeceris, piſces quoq; ſquamoſi, quos aſpratiles uulgo dicunt, & inculpati ſucci, & pectines offerẽdi ſunt. Opem non uulgarẽ phreneticis adferũt Mala Perſica, Duracina, cæraſa, mala, Mala Punica, quas Græci ῥόας cognominant, Rhomani Granata. Cæterũ hæc non niſi guſtentur, & ne quid nimis.

Quæ poculenta phreneticis competant.

POtus ira affectorũ aqua eſto calida, quæ nõ ſemel ubertim auariter ingurgitanda, ſed identidẽ partius exhibeat, neq; enĩ ſitibũdi admodũ ſunt, ut potum uehementer affectent, & nihil opis ex multa ſemel potatione ſentiunt. Gelida autem aqua quoniã parùm frugi, omnino uitanda eſt, quandoq; ſi in ter-

na aliqua fugerit phlegmone, uel in uiſceribus & quacunq; parte præceps ac grã de diſcrimẽ inuehit. Et ſi in præſentia auxilij quiddã ac ſolatij adferret et dolorẽ ſedare uideatur, diræ tñ ac pniciofiſſimæ deinde ſuccedũt febres, ita quidẽ ut delyriũ maxiẽ adaugear, & ut uno uerbo expediã, cuncta uertat in deterius. Præſtat itaq; multis nominibus calidæ q̃ gelidæ aquæ uſus. Neq; clam me eſt hydræleũ à quibuſdã ſumopere cõmendari, & ob id potui exhiberi, propterea quòd partes ſuperiores bile affectas uideat egregiè ſatis ateſacere. Atq; hoc pacto una opera ardores leniuntur, ex eorum tenſiones & inflammationes laxantur, bilisq; demũ quum per aluum, tum per uomitionẽ affatim exhauritur.

Balnea quæ expediant.

Lauacra & unctiones neceſſario ob exiccationẽ contractam, adhibenda ſunt neq; enim affectionis quãtitas tantum, quantũ ipſa nocet ariditas pariter & uigiliæ immodicæ: Neq; febrientibus etiam ipſis obeſt lauacrum modò tepidum ſit, non cum igne aëreum pyriaterijmue aut calidum ſolium. Proinde nõ poſſunt non hallucinari atq; falli quotquot Medici in hac febre conſtitutos lauare, neſcio qua religione deterriti, dubitant: ſiquidem quũ uigiliæ infeſtant, neq; admittitur uſus lauacri, cruciatus longè uehemẽtiores ingruunt, & perſiſtit uſq; delyrium, quo circa lauandum ut dixi, eſt eò quòd hoc medio inculpata inducitur temperatura, mentis alienatio profligitur unà cum febre. Indulgendum atq; adeò etiam offerendum balnei tempore uinum eſt, præcipuè his quos moleſtant uigiliæ, cum neq; uires ſatis robuſtæ ſunt, & febris nõ magna ſed lenior modò excruciat & concoctionis notæ apparent in lotio. Adhuc uerò ut rectius ita & minus cunctanter uinum exhibendum eſt his, qui ſani hoc bibere conſueuerunt & uentriculum natura imbecillum ac frigidum ſortiti ſunt, quibus ſanè multò, ut dixi rectius ac tempeſtiuius uinum datur, pariter & paraphroſyne correptis, modò ne quid nimis & intra modum. Conducit id autem uel his nominibus maximè quod cordis inde agitatio, & furioſum peruigilium, cumq; uigilans in quietem & probam mentis diſpoſitionem cũ habundantis ſomni conciliatione uertitur, cerebrum acuit, corpus alit, niſi hypochondria, quæ alij præcordia, alij ilia uertunt phlegmone ardenti uel alioquin nimio calore fuerint obſeſſa. Quin & ſi uiribus deſtitui uideantur, multò confidentius, & minore cum periculo dari uinum poteſt, Si non plus damni quàm emolumenti inde ſperet medicus. Nam ſi uires ceu poſtliminio reuertantur, & profligetur affectio, tum nihil intentatum relinquere expedit, uariáq; ratione ægritudini ſuccurrere.

Quod ſi autem ſumpto uino phreniticus lethargus inducatur, medici officium fuerit diligenter proſpicere, ne deinceps uinum exhibitum noxam augeat. Perpendere itaque & acuratè inter ſe affectionem prauam & uinipotationem conferre conuenit, ne alibi noxæ alicuius medicus ſit occaſio.

De ueterno quem Lethargum Græci nominant *Caput* XX.

INexpugnabilis penè dormiēdi neceſſitas haut aliter atq; phrenitis naſcit̃, eiuſdē em̃ loci, cerebri inq̃ noxa quædā eſt, ſed materiā habet phrenitico contrariā, pituitā ſcilicet, humorē frigidū & humidū, cerebrū irrigantē, & in ſomnū nolens uolens impellentē, cū tanta oim rerū obliuiōe ut uerbis nulla ſuppeditet̃ materia. Iacet aūt ueterno affectus tanq̃ truncus, oculis clauſis & ut breuiter perſtringā, tā grauimentis ſtupore perculſus, ut cerebrū humore ac frigore obſitū eſſe omnino uel oculis captis appareat Si pituita ſola deliquerit, lethargiā uerā introducit. Nothā uerò pituitā cū bile mixta in capite putreſcēte. Sunt aūt ea ſymptomata quoq; ꝑmixta ſic, ut æger ſopore modò opprimat̃, modò expgefactus uigilijs infeſtet̃, quādoq; mentis alienatiōe. Vtriſq; em̃ interdū ſimul corripiunt̃. Oculos ſerāt, manus nō continēt, & geſtū omnino eorū qui ſtipulas legunt & floccos euellere ſtudēt, exprimunt. Quoſcūq; uerò nō adeò ꝓfundus ſopor, ac ualidus torpor inuadit, ad uociferatiōnē quorundā oculos quādoq; aperiūt, & denuo recludūt. Qui aūt magna imbecillitate & ſumma afflictiōe tentant̃, excitari nō poſſunt, quantūuis ingenti uociferatiōe nomē inclames. Hylam inclames, neq; efficies ut uel cōniueāt palpebris. Arteriarū percuſſus rarus eſt ac breuis ſiue obſcurus, ægerrimeq; apparēs. Ex dictis itaq; indicijs cuiq; artis gnaro datur morbum deprehendere. Quibus autem remedijs ita affectis ſuccurrendum ſit, deinceps recenſere conuenit.

Lethargi Curatio.

IN ueterni curatiōe accuratiſſima conſideratiōe omnē lapidē mouendū, & quæcūq; priſcorū calculis adꝓbata poſteriſq; tradita ſunt ſanctiſſimè obſeruandū cēſeo. Vireis puto ægrotātis, habitū itē & id genus alia, ætatē uidelicet & regionē & tempus, & conſuetudinē, q̃bus adamuſſim contēplatis, ſi horū quæ memorata ſunt nihil obſiſtere uidebit̃, ſanguinē detrahere principio ſtatim expedit Cæterū laborātis robur imprimis ꝑpendēdum iudico. Localibus deinde utendū eſt medicaminū auxilijs. Vniuerſamq; curationē capiti applicare oportet, quò uapores q eò deferunt̃, prōptius ſupprimant̃ Danda eſt inſuper opera, ut humores inibi coacti concoquant̃, incidant̃, & diſſipent̃. Proficit aūt ad reprimendum præcipuè oxyrhodinū. Capiti nāq; roboris plurimū indit. Vtiliſſimū aūt fuerit in morbi ſtatim primordijs hæc fieri, ne uaporis reliquā q̃q; copiā aſcendentē & negotiū facientē tanta prōptitudine ſuſciperet. Qm̃ aūt humor q cerebrū obſedit pituitoſus ac gelidus eſt, quæ humorē extenuādi poteſtatē habēt, oxyrhodino cō miſcenda ſunt. Verbi cauſſa, Pinaſtellū caſtorium, pulegiū, nepitha, & thymus. Maximeq; ꝓficit ad excitandū hominē frōti unctiōe admotū caſtoriū, uel capilli humani cremati & cū aceto liquefacti, pari modo illiti. Eſt em̃ hoc inſita quadā naturæ aptitudine huic morbo [illegible]ū antipharmacū. Qđ ſi nihil his ꝓficitur, ꝑſiſtitq; affectio, & laborās nō expgiſcit̃, quæ ꝑ ſternutaméta euomūt & cieāt naribus adhibēda ſunt, cuius farinæ cenſet̃ ſtruthiū, adiecto caſtorio, ſeu pipere, euphorbioue aut epithymo. Flatu aūt naribus illud īdatur, cōgruit. Aliud penna illiniendū eſt, neq; tñ crebrius ꝑſternuntur em̃ & ſuffocant̃ uires eorū & longè

magis

magis caput repletur. Accõmodiſſima aũt eſt coxendicum frequens multaq́ꝫ fri
catio, & quæ cum oleo ſycionio cucumerinóue perficitur, acetóue ſcillitico illini
tio. Scilla quandoqꝫ ſola, aut ſinapi cum aceto trita cataplaſmatis more coxen-
dicibus impoſita ad excitãdum hominẽ lethaliter etiã ſoporis grauitate oppreſ
ſum ſatis eſt. Quod ſi morbus ualde perniciosus & atrox admodum extiterit,
aut diuturnus, caput radendum & cum caſtorio illiniendum eſt. Quin & caſto-
rium ipſum potui dare expedit, & ante acceſſionis unã horã potiſſimum, exte-
nuandi enim & gelidum calfaciendi, marceſcentẽq́ꝫ, & maximè moleſtantem in
corpore pituitam arefaciendi uim obtinet. Noui equidem nõnullos miſerrimè
hoc torpore impeditos, uno hoc medicamine ſanitati reſtitutos, longè uerò ma-
iorem habet aceto mulſo admixto efficatiam. Quod ſi æger corpore prauis
ſuccis infarto fuerit, mixta cũ hoc ſcãmonea præparata potiſſimũ, uel aliud qd
dam aluũ deijciendi uirtute præditum cum caſtorio exhibendum eſt. Satis aũt
fuerit ſi caſtorei duobus ſcrupulis, dimidiatã diagridij (ſic ẽm ſcãmonium præ-
paratũ uulgo nominant) ſcrupulum adieceris, aut plus, minusq́ꝫ pro uiribus cu-
iusqꝫ. Neqꝫ auxilia modò quæ humores extenuãdi, ſed quæ nutriendi quoqꝫ uim
habent offerre debemus, exempli gratia, amygdalorũ cremorẽ cum exiguo mel
le elixum. Haud mediocriter adiuuat etiã ſuccus ptiſanæ cũ porrorũ comis, uel
apij radicibus: Hyſſopo item ſi febris iuncta nõ adſit. Nam ſi febris uiolenter in-
feſtet, hyſſopus elixatiõi admiſcendus non eſt, ſed radices modò, ut diximus apij
& oxymel ſimplex, qui à ptiſanæ ſucco uel pariter cum ptiſanæ ſucco ſumendus.
Commodiſſima quoqꝫ exiſtit mica panis eſui cũ apomelite uel aqua mulſa ex-
hibita. Hydromalum aũt (quæ eſt ex aqua & malomelite confectio) aut Gni-
dium uel aliquod aliud uinũ crudo adhuc morbo non debet offerri. Vbi aũt con-
coqui morbus uidebitur, lauacris uinoq́ꝫ quàm minimo uti ſuperuacuũ non eſt
præſertim poſt ſanguinis per uenã detractionem, uel totius corporis mediocrẽ
expurgationẽ, præter quàm ſi plethora, hoc eſt humorũ redundãtia, quam nos
plenitudinẽ uocamus, infeſtet. Balneo ẽm ſuccorum, quæ cutẽ obſedit, plenitas
melius diſcutiẽ, quã cathartico medicamine. Cæterũ in eiuſmodi affectione la
uacrũ tepidũ tantũmodo cõpetit. Cognouimus ipſi quẽpiam, qui lethargo tã gra Hiſtoria.
uiter laborabat ut morbũ oĩno nõ agnoſceret, neqꝫ ſe leuari ſentiret. Is poſt duo
deuiginti ægritudinis ſuæ dies balneũ ingreſſus, tñ ſenſit auxilij, ut à ſomno ſta
tim expergiſceret̃, alios attentè acciperet, & ipſe uerba expeditè faceret, familia
res omneis agnoſcẽs. Proinde ſi uireis cõcedere uident̃ in balneolo lauandi ſunt
lethargici. Si uerò uireis adeò deiectas cõſpexeris, ut æger neqꝫ laborẽ, neqꝫ æſtũ
balnei ferre poſſit, domi in ſolio aquæ tãtiſper calidæ ut laborãs ſuſtinere queat,
lauare ipſum cõuenit. Cauendũ aũt eſt ne caput ægrotãtis aqua perfundat̃. Nã
id ſi factũ fuerit tñ abeſt ut tantillũ opis ſentiat, ut lõgè maioribus cruciatibus
infeſtet̃, qꝫ ſi calidũ nunqꝫ uidiſſet. Fiat itaqꝫ domi ſemel atqꝫ iterũ in ſolio ut di-
ximus lauacrũ. Deĩde in morbi diſceſſiõe ingrediat̃ balneũ & indubitãter de ſolẽ
ni ſua cõſuetudine lauet̃. Cæterũ ratẽter admodũ id fiat ſi ægro grauia incũbant
ſymptomata, ſic qdẽ, ut interdũ humi decidãt. In oĩ etẽm curatiõe nihil nimis fie

ri expedit. Sciendũ etení eſt q̃ eiuſmodi caſus priorẽ capitis partẽ frõtem ſcilicet occupant, & eius uirtutis ſenſatio grauius offendiť. Contingunt etiã ex immodicis doloribus, diſſipatis animalibus ſpiritibus & inciſis in cõmiſſuris, cauernis ue huiuſmodi ſymptomata, & cũ meningis claudiť meatus, Occupat etiã caluæ cõmiſſuras, concluſa potiſſimè cerebri cauitate. Cæterũ in præſens non eſt opportunũ cuiuſq; ſingillatim curatiõis modum tradere: Dicemus autem & aliâs quoq; ſuo loco ubi ex confeſſo fracturarum fiet mentio.

De Morbo ſacro, Comitialiue Caput XXI.

Comitialis morbus ex diuturnorũ morborũ claſſe eſt, cuius curatio ſummo eget ſtudio atq; ſollicitudine non parua. Nam ſi principio nõ diſcutiať, per omnẽ uitã comitať. Eſt uerò capitis affectio acce rebri ubi princeps omniũ ſenſuũ Intellectus continet conuellit aũt uniuerſum hominis corpus. Quòd aũt capitis ſit affectio, inde liquet, q̃ oculi quidem ſuo officio nõ funguntť neq; intelligũt quicq; adflecti, euaneſcit itaq; memoria, quin ut ſemel dicã, omnes ſenſus exulant. Vnde ἐπιληψία nomẽ obtinuit, q̃ ſenſum capitis atq; mentẽ pariter adprehendat. Appellať etiã à quibuſdã ἱερὴ νόσος id eſt ſacra affectio, eò q̃ in capite naſcať, quod ſacrũ atq; templum eſt partis animæ. Nec deſunt qui ἡρακλειον νόσον id eſt Herculanũ morbũ nominent, uel ꝓpter immẽſos labores, uel q̃ quẽadmodum Hercules inuictus, ſic ea quoq; nulla fermè medicorũ ope ſuperabilis ſit affectio. Quidã παιδικὸν hoc eſt puerilẽ affectionẽ, alij alio quopiã nomine indigitãt. Veruntamẽ ſingula recenſere in præſens ſuperuacuum eſt. Interim potius eſſe duco, ea quæ ad tanti mali curationẽ ſpectant, ut meam quoq; fidem (recepimus enim) liberem, commemorare.

ἐπιληψία.

Sacer morbus

vel ab affectionis magnitudine maiora quæ ꝑ uulgo ſacra dicũtur, unde Maior à Rhõ. nuncupatur.

Cauſæ morbi Comitialis.

Gignitur aũt hic morbus Comitialis tripharíã, aut enĩ primogenio affectu, caput duntaxat afficiť, uel per cõſenſum (quã συμπάθειαν Græci dicũt) oris uentriculi (q̃ ſtomachus uocať) malè affecti uel certè ex aliarũ corporis partium prauè habentium ſuppeditatione.

Notæ fontis Epilepſeôs.

Quod ſi Comitialis proficiſcať ex oſtio uentriculi ſtomachòue, eiuſmodi comitanť indicia crebetrimai, infeſtat ſtomachũ cõuulſio, tremor itẽ & uellicatio. Excitať aũt potiſſimũ comitialis affectiõis acceſſio iuxtà uel nimia cibi ſaturitate, uel inedia. Si uerò ad aliquã corporis partẽ malè affectã capitis hæc referať affectio, Haud obſcurè quidẽ ab eadẽ parte ſentiunt morbũ oriri, & paulatim caput petere ita, ut acceſſionẽ futurã prædicent. Accidit porrò hic morbus præcipuè pueris & recens admodũ in lucẽ æditis, maximè uerò humidiore temperamẽto præditis quã ob cauſſam παιδικὸς, id eſt Infantilis paſſio, ſeu puerorũ morbus à pleriſq; nominatur. Si n aũt ex primario capitis affectu oriať morbus Herculeus uel cæco hæc ſigna adpareãt, capitis & adiacentiũ particularũ grauitas, caligo oculorum cum grauedine & uertigine. Interdum ex intenſiſſimo capitis dolore datur huic ægritudini occaſio. Et ex hac quoq; cauſſa infantes infeſtanť epilepſia potiſſimè.

Affectus pedicus.

Comitialis

Comitialis morbi Curatio.

Quoniam hic morbus infantes potius quàm adultos & ſenes corripit, ab eo-
rum ætate curationis auſpiciũ ſumere conuenit. Si admodum puer ac in
fans à cunabulis ſtatim Sacro morbo impedit̃, nullo planè medicamẽtorũ præ
ſidio ſubuenire ſtudebimus progreſſu nanq; temporis, ſola ætatis mutatiõe &
caloris naturalis incremẽto ſua ſponte magna ex parte hic morbus quieſcit. Su
fficit enim ſolus ad humoris quo caput & eius cauernæ infartiuntur conſumptio
nẽ calor. Sed quod ad uoſtram opem ac ſollicitudinem attinet, Nutricis qua u-
tuntur lac, pro noſtra uirili emendandum eſt, & quicquid ſuperfluitatis ineſt in
ordinem redigendum. Eſt autem lac omnium deterrimum & maximè ui-
tioſum, craſſum, & caſeoſum, liquidius & ſeroſum guſtanti inſuaue tetriq; o-
doris. Corrigitur autem eius malitia hoc modo: Si iuſto, ut dixi, craſſius ſit, ad
liquidi, craſſiq; medium perducitur, & ſucci inculpati redditur. ſi nutrix labori-
bus mediocribus de more nutricum præcipuè ante cibum exerceatur, & alimen
tis bonum ſuccum facientibus utatur. Præſtat etiam uomitu pituitam ejcere,
id quod cum oxymelite optimè perficitur. Quod ſi liquidum appareat, ac ſero-
ſum & nimis acre, lac rurſus ad mediũ liquidi craſſiq; reducat̃. Id qđ tũ pulchrè fi
et, ſi nutrix multos labores fugiat, carnibus porcinis alat̃, & ſorbitiõibus ſapam
potet cum uino dulci, mammas cum omni thoraci perfricet. Nam ſi plus iuſto
fuerit craſſum, rebus quibuſdã alijs adhibitis tenuius reddat̃. Verbi cauſſa, fœni
culo, anetho, amylo, origano, eruca, ruta, hyſſopo, porro, ſcandice, ſatureia, thy
mo & ſalſamẽto ueteri. Sed uiridibus illis oĩbus eſt utendum, & recẽtibus adhuc
Arida nãq; maiorẽ habẽt acrimoniã & uehemẽtius ꝙ conueniat menſiũ meatus
reſerãt. unde locelli fluitãt ſanguine, quo nihil alienius poteſt lactẽti puero acci-
dere. Quoniam menſtruo ſanguine ex uenis erũpente, Lac ipſum neceſſariò de
ficit, quẽadmodum copioſius in mamillas, mẽſtruis deficiẽtibus, colligit̃. Cuius
rei gratia à re Venerea abſtinendũ eſt, ei quæcũq; lac præbebit. à uiri nãq; con
ſuetudine lac odoris gratiã in deterius mutat, & liquidius efficitur, & mẽſtrua ci
ciunt̃. Quin ſi fortè cõcipiat longè pernicioſiſſimũ eſt puello lactenti: Qua pro-
pter oportet nutrici uterũ geſtanti puellum minimè cõmittere & ad aliã quæ
iudicio, delectuq; paret̃, & cui lac inculpatũ ſit feſtinare. Cognoſcit̃ aũt lac bonũ
quatuor nominibus, puta colore, & conſtitutiõe, ſubſtantiue á odoratu & guſtu
Siquidẽ quod optimũ lac eſt, id uiſui candidũ cũ nullo liuore, guſtãti ſuaue, olfa
ciẽtiq; fragrans, nõ tetri odoris apparebit. Conſtitutiõe uerò, neq; liquidũ, neq̃ *Notæ boni lactis.*
craſſum & caſeoſum. Nã eiuſmodi lac in mamillis collectũ puellorũ neruos ſum
mopè cõſtringit & obturat. Quo circa mulieri lac præbenti infantulo, uinũ mo
dicè liquidũ & lympidum eſt offerendũ. Hoc modo, nutrice, quæ neq; grauida
neq; lacte malo prædita, neque aliquo morbo affecta ſit, ſelecta, recens natus, &
adhuc ſugens alendus eſt. Nutrix uerò primum ualido exercitio, mox aũt medio
cri manuum agitatione exerceatur, deinde cibum capiat. Neq; crebris iden-
tidem utatur balneis, & ubi lauare conſilium fuerit, Balneum ſemper cibum
ac potum præcedat, Neq; uini præcipuè lympidi potio balneum illico ſequatur
nihil

nihil enim alienius, magisq́ peſtiferū eſt. Corporis item unctio & frictio uſq; cibū excipiat. Exercitatio enim quælibet à cibo, nō nutricibus ſolum, ſed cunctis etiam mortalibus plus officit, q̄ꝫ proficit. Vnde & Hippocrates inquit: Labor cibum

Ritus frictiōis præcedat. Frictionis autem ratio hæc ſit. Primùm à brachijs auſpicandum eſt, ſecundò ad pectus & uentrem deſcendendum, tertiò ad coxendices. Eſto aūt frictio ſemper ualida ut inde cōtrahatur aliquis calor. Poſtremò partibus inducto iam robore, caput quoq; pari frictiōe aggrediatur. Periculum enim eſt ingens, ne cuncta in eam partem rapiantur ſi frictio eius præcedat. Cæterùm poſt exercitationes & frictiones uitandus eſt aliquandiu aër gelidus, donec uidelicet calor

Victus. ac ſpiritus pedetentim, paulatimq́ euaporent. Deinde ad ea quæ ex longo tem-

Panis. pore conſueta ſunt, redeat, & alimentis ueſcatur conferentibus, paneq́ probè fermentato & egregiè cocto, potiſſimū in fornace. Accipiat autem panis non plus quàm unciam unā ſeu duas præſertim ſi puellus cui lac præbetur temperamēto fuerit atribilario ſeu bilioſo, unà cū in percalida aqua macerato coriandro, quod comeſtum, humores qui ad caput deferuntur arcet, id quod ſummum ac præcipuum contra hunc morbum eſſe cenſetur præſidium, &, ut Græci uocant, περὶ φυλακτικόν, hoc eſt, præſeruatiuum morbiq́ præcautio, & ſanitatis tutela.

Holera quæ competant.

Ex holeribus commendatur beta, imprimis autem ſi calida eſui exhibeatur. Rapum item cum porris permixtum conducibile eſt. Condimenta uerò quibus nutrices utanť, olei perparum, & ſalem parca manu aſperſum habeant.

Aues. Ex uolucribus autem altilibus quidem Gallinæ, feris autē & agreſtibus phaſiani non ſaginati utiles ſunt. Ex anſeribus uerò conducūt alæ, collum, caput, pedes. Et alites breuiter omnes, exceptis paluſtribus & uliginoſis undoſisq́ locis degentibus, qui utiq; fugiendi ſunt. Ius etiā potū officit. Quod ſi cruditas, aut inflatio, aut ex ſpiritibus qui in uentre continenť tenſio adſit, nouem uel undecim

Carnes. grana piperis, uel parum anyſi admiſcenda ſunt. Sarcophagiam omnem improbo, & certè præſtat omnino carnes non attingere, ſuillam potiſſimè & bubulam. Cæterùm oblectationis gratia his qui earū deſiderio tenentur concedimus carnes ſed non obeſas. Conuenit autem ita habentibus ἀπόζεμα potius quàm ζῦμα ſumptum. Caro ſinapi obiter intingenda, quin etiam ita quoq; nonnunquā interdicenda eſt. Daucum inſuper & cepæ nullo modo mea quidem ſententia manducanda ſunt. Fugiendum eſt prætereà ſmyrnium, quoniam caput tentat ac percutit. Vitandum cane peius & angue eſt apium, quoniā naturæ ſuæ aptitudine nocet Comitiali morbo correptis.

Piſces qui conueniant.

Ex piſcibus offerri itaq; utiliter poſſunt, Soleæ, merulæ, turdi, ſcorpiones, & ſcauri. Craſſi uerò ſucci ac pingues maritimiq́. Verbi cauſſa, ſcombri & pelamidæ, tanquam inutiles uitandi ſunt: officiunt etenim plurimū, quoniā pinguitudine & terreo humore corpus onerant. Qui in fluuijs perennibus degūt pro-

prohibendi non ſunt, præſertim ſaxatiles: Sed μανὴρ ἀγὴρ, frequens enim eorundem quoq; uſus lædit. Præſtat autem illos cum aceto mulſo & exiguo pipere cōditos ſumere, ſiquidem condimentum eiuſmodi, cum pinguitudinem tum omne ſimul nocumentum tollit. Cochleæ porrhò ne per ſomnium quidem, ut aiunt, admittendæ ſunt, eò quòd algentis ſint naturæ & pinguetudine præ alijs madent, craſſosq; relinquunt in corpore ſuccos. Echini eſum per interuallum admittere alienum nō eſt. Peculiare em̃ quiddam obtinet quo aluum muneris ſui admonere, uentriculum iuuare, lotiumq; ciere, poteſt. Sumendus tamen eſt ex calido quopiam potu, Verbi gratia, abſinthite, ſiue cōdito. Ita ſanè quicquid nocumenti complectitur omnino exuit. Carnes quidem omne genus, ſed in primis ſuillas minimè gentium unquam morbo Comitiali implicito donec probè curatus ac ſanitati omnino reſtitutus ſit, concedendas moneo. Pari quoque modo interdicenda ſunt legumina, præcipuè lenticulæ. Vbi autem omnino ciceribus aut halica ueſci deſiderio tenentur, extenuandi ui præditum quidpiā admiſcere conuenit, puta piper aut pulegium, quòd legumenti emendat & profligat etiam ſuccorum craſſitudinem. Pomorum abſtinentia in Comitiali affectione ſummopere cōmendatur. Siquando autem eiusmodi fructus manducare affectarint, non niſi parum & obiter, neq; in prima, ſed in ſecunda menſa debent: ita quippe haud malè ſumentē afficient. Cauendum eſt etiam omnibus à bellarijs quæ Græci τραγήματα uocāt, nempe nucibus & palmulis ſeu dactylis. Vuæ uerò & Piſtacia in cibarijs ſecundáue menſa illiberalius conceduntur, & præſertim quæ facultatem aliquam aſtringendi poſſident. Porrhò Amygdalorum & piſtaciorum nuclei, quæ à cocis myropolis præparantur: quoniam pituitoſum humorē utcunq; expurgant, uitandi non ſunt. Cæterùm ſi morbum conſyderes ſolum profectò manibus pedibusq; fugiendi, ſiquidem eorum uſu caput tentatur & impletur, potiſſimè ſi fuerint non recentes. Atqui propter ſtomachum cui ſanè perquàm utiles ſunt, & ſtrenuas concoctrici potentiæ ſuppecias conferunt, non ſuerit neq; alienum neq; abſurdum illos intra modum epilepticis offerre. Potionibus in ſumma rarenter utendum. Neq; aliam quàm quæ ex abſynthio conficitur probo. Abſynthium enim ueronon uentriculo tantum ſeu ſtomacho ipſi robur indit, ſed craſſos etiam humores infeſtantes extenuat, & quicquid in eo ſuperuacanei retrimenti retentum offenderit, probè exhaurit. Hactenus de ratione uictus quā equidem puellis & ſacro morbo impeditis præſcribendam cenſeo. *Amigdala & Piſtacia.*

Apozemata & catapotia, id eſt elixationes & globuli, in Comitialibus deglutienda.

Medicamentorum præſidia in Maiore, ut uocant, morbo ad hunc modum ſunt offerenda. Vbi huic morbo obnoxius mane experrectus membra ſuſtulerit grabato, & aluum deiecerit, decoctum extenuatoria ui præditum incunctanter miſcere congruit. In hyeme igitur extenuandi uires obtinens decoctum quod hyſſopum contineat elixū potui dato, ſuccurrit enim ualentiſſimè, & ple

rique hoc uno ſubinde apozemate à Comitiali morbo probè uindicati, priſti-
næ ualitudini reſtituti ſunt: ſiquidem quoſcunque uiſcidos & tenaces, uel den-
ſos aut craſſos humores attenuandi, & ex ſtomacho, ac pectore euacuandi poten
tiam obtinet. Aliud eñ per lotiũ, aliud per aluum euacuat egregiè. Dabis itaq;
dictã dixationẽ, uel cum ſola aqua decoctã. uel cũ oxymelite, puta in hyeme &
maximè in Auctumno, Nam æſtate rarenter exhibere eam conuenit. Crebrius
autem multò offerendum eſt, ut diximus, anetum. Quod ſi Atrebilarius fuerit
laborans, decocto adijciendum eſt epithymũ, quod ob id quidem conſulo, quo-
niam atram bilem epithymus ſtrenuè exhaurit.

De his quibus aluus deducendus eſt in Comitiali.

Quod ſi autem puer eius ætatis fuerit, quæ purgationi ſit idonea, catharti-
co medicamine pituitã & atram bilem educere efficaci, purgandum eſt,
Hiera. quos ſanè humores pleriq; uno ore Hieram extrahere iactitant. Cæterùm in hoc
morbo & ætate iuuenili non habet locum ſatis cõmodum. Iuuenum etenim æ-
tati hieræ calor eſt nimis uehemens. Adultis nanque & mediæ ætatis ac robu
ſtis, melancholicisq; oportunè exhibetur hieræ potio. Præſtat uerò iuuenum
Hiera cum Epithymo pro comitialib. humores epithymo non multo cum πικρὰ hoc eſt, Amara incidere & euacu-
are, & ita Theodorico, deinde antidoto expurgandũ, Nam id uniuerſum ſimul
corpus pulchrè expurgat. Cæterum non ſimplex id adminiſtrabis, ſed alijs ad
iectis, ad hunc modum: Accipe Theodorici ſcrupulos quatuor, interioris far-
cti colocynthidis puluerizati grana duodecim uel ſedecim, uel plus, ſcammonij
præparati obulos quatuor, uel diobulos duos cum ſiliqua uel amplius, pro uiri-
bus laborantis, ne uiolenta ſit aut ignaua purgatio. Noui equidem quàm pluri
mos qui ſumpto hoc medicamine purgatorio priſtinæ ſanitati ad unguem re-
ſtituti ſunt. Si per hæc morbus finitus non fuerit, & praui etiamdum ſucci in
corpore regnarint, natæ à nobis exhibendæ ſunt pillulæ, quibus ſanè in hac affe-
ctione ualentius non cõperi catharticũ. Eſt aũt deſcriptio earũ huiuſmodi: Exci
pe ſucco braſſicæ, aloës, colocynthidos, ſcammonij, bdellij, corticis ueratri nigri,
cõmeos, ſingulorum unciã dimidiam, euphorbij unciã unam, nitri unciã dimidi
atam, redige in globulos quæ Græci dicũt Catapotia. Doſis eſt, ſcrupuli tres ſeu
quatuor pro ægri robore. Grandioribus uerò nõ dubites porrigere interdũ dena
rios duos. Neq; ſi plus etiã exhibueris, delinques, quoniã nulla noxa ſectat̃: nã ci-
tra periculum & omnem moleſtiam hoc medicamentũ euacuat. Neq; me Her
cle Comitiali ſolum morbo obnoxij, uerũ uertigine etiam (quam σκοτωμίαν uo
cant Græci) & Arthritide & Podagra oppreſſis ſuccurrit.

De Apophlegmatiſmis, hoc eſt pituitam ex capite detrahentibus uel per os, uel per nares.

Quò autem craſſorum ac tenacium & ſpiſſorum humorũ in capite reliquiæ
per palatũ exhauriantur, præmiſſa purgatiõe uniuerſali, adplicandi ſunt
etiã apophlegmatiſmi. Proritant itaq; ſtrenuiſſimè paſtylli ex hyſſopo, pulegio
aut pipere cõcinnati, ſi in ore mandentur. Longè autem ualentius eam prouin-
ciam abſoluit ἀναγαργαρισμὸς (ſic eñ uocant quando liquore aliquo in ore retẽto

crebra

crebra reuocatiõe gargareon colluit, atq; ita per ſuperna humor detrahit) qui hyſſopo conſtituit. Item qui pulegio cõſtet & origano pauco ficubus aridis ca ricisue ſeptẽ aut nouẽ ad tertias decoctis. Exhibeto aũt in cypho defruti coclea ria elixationis huius duo ante cibũ. Cauendũ interim eſt maximè, ne poſt eiuſ modi apophlegmatiſmũ laborans lauet, plurimum enim nocebit lauacrum.

De Vomitu.

Poſtq̃ caput eiuſcemodi purgationibus iam probè noxijs humoribus exone ratũ conſpicis, uniuerſi etiã corporis moles uomitionibus utiliter exagitet quoniã uomitus ſuccos infeſtantes in corpore ſingulis diebus cõgregatos ejicit, & ne deinceps coaceruent, prohibet. Qui ſanè quanq̃ ante cibum profit quidẽ haud uulgariter, longè tamen plus emolumẽti poſt ſumpta cibaria confert. Ad hæc uerò multò utiliſſimus eſt, qui radiculis citatur, aut eſcis obeſis ſuauibus & fermẽtoſis, quãdoq; drymyphagijs & temulentia deniq; accerſitur. Hoc pacto ut dictũ eſt ſuccurrendũ puto cũctis ſine diſcrimine morbo comitiali oppreſſis.

De Comitiali à ſtomacho prouenıente.

QVando ſacer morbus à malè affecto ſtomacho originẽ trahere uidet accuratiſſimè attendendum fuerit, quis nam in eo humorũ redundet atq; negotiũ tantũ faceſſat. Nam ſibili adſcribendum cenſeas, non tam abſynthij herbæ, quã Hieræ Amaræ (quæ πικρὰ Græcè adpellatur) potione, bilioſi humoris generationem inibi pro uirili expugnes. Panis quoque aqua calida maceratus ſiue ut uulgo loquuntur, infuſus prima hora affatim, ſe cunda uerò aut tertia minus, in hoc loco cõſtitutis offerendus eſt. Atq; ut ſum matim perſtringam Quicunq; ſtomachum aliquo humore, maximè flaua bile grauatum habent, caputq; inde tentatur, ſaburramq; concipit, his nutricatus omnis neceſſariò temperatus ab acrimonia, pinguitudineq; uacans, & ab oleo ſaleq; multò alienior, præſcribendus eſt. Sic igitur bile infeſtante agendum. Si uerò algentis naturæ humor, nempe pituitoſus, in uentriculo congeſtus caput afficiat, & inde quum morbus Herculanus, tum conuulſio oriatur, non pluſq̃ par ſit calorificis, & robur inducẽtibus ſubueniẽdum cenſeo. Aſpergines itaq; (ſic enĩ quæcunq; humida & liquida corpori inſpergãtur adpello) principio ſtatim ſtomacho ſunt adplicandæ. Altero aũt ſeu tertio menſe, oleum Glaucinũ, & ab ſinthite ſtyrace & maſtiche admixtis, hoc munus ſubeant: ſiquidẽ rigor grandi ore, his adhibitis calore ſolatur, & plus roboris partibus imbecillis inducit, & cõ coctrix deniq; facultas inde ſuppetias minimè ficulneas concipit. Qua profectò re in ſingulis, ut ſemel dicam, ægritudinibus nedum in Comitialibus nihil inueni re poteſt neq; præſtantius neq; ſalubrius. *Embrochæ.*

De Comitiali ab aliqua corporis parte nata.

CÆterùm quando maiorẽ hunc morbũ liquidò conſtat, neq; à ſtomacho neq; à capite originem ſuam, trahere ab alijs'ne locis ſeu partibus proue niat, fixis oculis contemplandum eſt. Quibuſdam enĩ à pollice, alijs à ti-

capitis moleſtias infert. Perpendendum ſummo ſtudio, & omnis mouendus eſt lapis, quò depræhendamus, quisnam humorũ nimium adauctus redundet. Liquidò nanq; conſtat quod citra cõtrouerſiam idem exhauriendus eſt. Siquidem ubi ſanguen iuſtum plus ſatis modum exceſſerit, ſectione uenæ conſulendũ eſt. Sin alius quiſpiam humorum nimietate, capitis partem infeſtet, purgandi uireis ſortito medicamine confeſtim euacuandum cenſeo.

Hemicraniæ ex uentriculo orientis curatio.

Plerunq; per conſenſum, & non proprio affectu capitis altera pars doloribus impetitur, puta ex afflictione uentriculi debilitate quadam officio ſuo non fungentis, uel humore aliquo correpti. Verbi cauſa bile ſeu pituita unde coquẽdi facultas præpeditur. Oportet autem & hic loci diligenter perpendere, quænam ſit huius quoq; rei culpa, num calor an frigus medium temperamentum plusq̃ conueniat excedens. Nam ſi gelida intemperies malo huic occaſionem præbeat, remedijs certè quæ roborandi, calfaciendiq; potentiam iuxtà habeant opitulandum ocyſſimè eſt. Si contraria intemperatura cauſſam inuexerit, contrarijs etiam medicamentorum auxilijs, puta quæ algentis ſunt naturæ, & temperandi uim obtineant, ſubueniendum.

Hemicraniæ ex gelido ſucco uentriculum occupante orientis, curatio.

Quum ergo gelidus humor uentriculo impactus hemicraniam inducit, ab initio confeſtim aſpergines ex uino, oleo nardino glaucino, ſtyrace & maſtiche uentriculo irrorentur uel adhibeant. Probatur etiã inde Epithema, uel polyarthion, uel philagrion. Quin & ungentum cognomento Martiathon utiliſſimum eſt, flatus uentriculo obortos diſcutiens. Edulia autem ita habentibus exhibeantur calfaciendi, humores extenuandi, uentriculum reſtaurandi facultate iuxtà prædita. Conducit autem his quamplurimum aqueum humorem proliciens atq; educens medicamentum ὑδραγωγόν Græcis, tamquàm Aquagium Latinè dicas appellatum, ſi aniſum fuerit illi immixtum. Oxymel quoq; plurimùm æmolumenti confert, ſi cum porris elixis offeratur. Mala item cotonea cum pipere & gingibere condita. Decoctum inſuper hyſſopi, anisi, apij & dauci potui datum eximiè ſuccurrit. Ex olerum uerò generibus potiſſimè proſunt, braſſica caulis ue, rapa, aſparagus ſylueſtris, quem ἕλειον quòd uliginoſis locis naſcatur, adpellant beta cum ſinapi & cappari. Alliũ quoq; dolores ſæpe numero profligit, quemadmodum ſalſamenta & trichatara, quos Græci ταρίχους nominant.

De hemicraniorum uomitione, purgatorio medicamine et catapotijs.

Vomitus prætereà hemicranicis à cibo ſuccurrit & purgatoriam facultatẽ obtinens medicamentum in catapotia, non ſine colocynthide & euphorbio redactum. Cuius deſcriptio eſt huiuſmodi: Aloës hepaticæ denariũ unum cum dimidio euphorbij tantundem, colocynthidis farcti interioris, ſcammoniæ ſingulorum unciam unam, bdellij ſesquiunciam, commeos unciam unam,

nitri

nitri Alexandrini unciã unam & dimidiã, corticis ueratri nigri unciã unam, excipe ſucco braſſicæ, uel mali Perſici, ſeu Rhodomelite, id eſt, melle roſaceo, & redige in globulos quæ καταπότια dicunt. Offer deglubendum ſeſquidenarium doſi una. Cæterùm habenda eſt etiam cautio, ne ſubita & ſemel fiat purgatio, ſed pedetentim paulatim exhibendo potionẽ, atq; ita tandem multis uicibus ad abſolutã puenire oportet dationẽ. Inſtaurat etenĩ hoc remediũ inſtar antidoti, purgatq; citra moleſtiã, nõ ſummos obiter humores, ſed eos ex alto quoq; & ipſis radicibus exhaurit. Quod ſiquis debitè ritèq; utatẽ, non hemicraniæ modò, ſed cũctis, ut breuiter dicã, diutinis doloribus. Vertigini itẽ, quã σκοτωμίαν uocãt Græci, morboq; comitiali, arthritidi, podagræ, & coxendici, ſuccurrit. Quoniã hac potiõe tenaces, uiſcoſi, craſſiq; humores, cum uẽtriculo tum alijs quibuscũq; corporis partibus negotiũ facientes cũ euacuatiõe emendantẽ, & ægros in culpatæ ualetudini inde reſtitui conſentaneum eſt.

Hemicraniæ bile orientis Curatio.

Quum bilis hemicraniã parit, principẽ bonitatis locum obtinet panis aqua calida maceratus ante quæcunque alia remedia oblatus. Maluæ item lactucæq; eius mirificè cõmendatur: Et ut ſummatim perſtringã, omnia eſculẽta humidæ & temperatæ naturæ expediunt. Et eiuſdem temperamẽti ex aquæ dulci lauacra, & id genus cætera. Poſtremò hierapicra (id eſt ſacra amara) & diagridio & alia eiuſmodi quæ bilẽ purgãdi uiribus prædita ſunt, uti cõgruit. Quisquis aũt pulchrè & ſcitè humorem infeſtantẽ euacuare ſtuduerit, nimiũ calorifica medicamẽta uitet cane peius & angue. Forinſecus quoq; cõpari modo ungẽta haud admodum calentis naturæ ſunt applicanda. Breuiter tota, quã de dolore capitis præſcripſimus, curatio hîc eſt amplectenda. ipſo nanq; genere eædem affectiões ſunt, niſi quòd cephalæa diuturnior, & intẽſioribus infeſtat doloribus Cæterũ ut citra quod aiũt puluerẽ, quiſq; ſingulis dolorũ cauſſis quæ expediunt & quodamodo ad has facta ſunt medicamentorũ reperiat ſubſidia, deſcriptiones quaſdam eius generis tanq; ob oculos deinceps ponam.

Chriſma, id eſt ungentum, topicum Hemicraniæ competens.

Sumito euphorbij caſtorij uniuſcuiuſq; denariũ unum, eliquato in aqua, auriq; eius partis qua dolor infeſtat inſere. Balneũ petere mandato perfricetur moderatè, ac tum deniq; auribus medicamẽ, ut diximus, infunde, mox lauet de more ſolenni ægrotus. Eſt uerò præſentiſſimi illud auxilij, à me ſæpenumero ſpectatum & exploratum, remedium. Præſtantiſſimum etiam hoc præſidium exhibet, quod cor .citur ex euphorbij uncia dimidia, atramenti ſcriptorij denarijs quatuor, myrrhæ troglodyticæ denarijs tribus, croci, fecis olei crocini, quod κροκόμαγμα adpellant ſingulorum denarijs duobus, piperis candidi denarijs tribus, aceti quantum opus eſt: Emolliantur hæc omnia probè, donec mellis induant ſpiſſitudinem: Deinde laborantis caput, à medio ſupercilio auſpicans, ad ipſa uſque tempora illinito, præcipuè ubi locus uacat ca-

Cauſa Phrenitidis.

Trahit igitur phrenitis originem ex bilis flauæ copia cerebrum occupante, & phlegmonen inibi cum incenſa febre conſtituente, uel in membrana cerebrum uelante, cui μήνιγξ nomen eſt. Priuſquàm itaq; bilis cerebrum petat, & ſeſe inibi inſinuat & impacta iam obturet, minimè gentiũ phrenitis, ſed paraphrenitis & paraphroſyne, quod eſt delyriũ nuncupanda eſt, quæ per interualla quidem aliarum febrium, more paroxyſmũ habet. Accidit aũt plerunq; per ſummos ancipitium & acutarũ febrium uigores, nõ primogenio cerebri affectu. Hoc autẽ diſcrimine dirimunť. Peculiare paraphrenitidi eſt atq; proprium, quòd febris perpetua non eſt ſed pauſam habet, leuato enim acceſſionis impetu mens redit. Phrenitis aũt eſt quũ continua febris cum demẽtia eſſe incipit. Eſt uerò nõ unius ſpeciei febris, ſed diuerſæ ac multipharię. Verùm quãdo phrenitis ex acuta bile oritur, blandior ac mitior eſt, quum ex flaua bili uehementior & immanior, & grauiore cõmitatur febre, naſcitur interdũ & ex bile aduſta phrenitis, cæteris uiolentior & pernicioſior, quæ magis omni modo caret, q̃ ea quæ originẽ ad flauã bilẽ refert, adeò quidẽ ſæuiẽs ut hominẽ feruore & exuſtione facile perimat.

Diſsidiũ inter phrenitin & delyrium.

Notæ futuræ Amentiæ & præſentis.

Quando iam pro foribus exiſtit Amentia, infeſtat & perturbat plerunq; peruigillum, & ſomnia turbulenta, cum mentis perturbatione, ita quidẽ ut identidẽ cõſurgant & exiliant, nõ ſine neſcio quibus uanis imaginibus, quibus mẽs addicta, ſeſe mõſtri quiddã ſimile uidere autumat, prophetas agere nõnunquam contendunt, quandoq; minantur familiaribus, uerba quædã aliena effundunt, & fando ordine nullo, edunt ſine mẽte ſonum, neq; cũ uerba neq; ſenſus cohærent, ſolito magis moroſi atq; immaniores furibundiq; cernuntur. Spiritus grandis cum ſpiſſitudine trahitur ex imo pectore. Percuſſus arteriarũ tactui apparet paruus ac durus. In occipitio circa eam partem, quam ἰνίον adpellant malè afficiunť. Quando iam morbus acrior redditur & proximè iam inſtat phrenitis, oculis ſunt diſtortis ſiue diſtenſis, formidoloſis madentibus ſanguinolentis, lippientibus & cauis. Lacrymas nõ ex utriſq; ſed ex altero tantũ emittunt. Quum uerò iã iam urget & tanq; manu ipſa iam corripit phrenitis, floccos ex ſtragulis ac ſtratis euellunt, ſtipulas legunt, neq; interrogãtibus certi quidpiã reſpondere poſſunt. Lingua comitať ſalebroſa, febriſq; aridior: cerebroq; ipſo & inde emergentibus neruis exiccatis nõ rarò tremuli redduntur & penitus inſenſiles adeò ut excitati uel omnino nõ, uel ægerrimè obtemperent. Hoc pacto ut dixi afficiunť Phrenetici, dictaq; & id genus alia comitarť indicia eos qui germana corripiunť phrenitide, & quos nõ per cõſenſum ſed ꝓpria afflictiõe cerebri demẽtia inuadit. Neq; ſane quidpiã aliud mali infeſtat eũ qui uera phrenitide tentať. Proinde qui ex ſepti trãſuerſiõe (q̃d Græcè διάφραγμα adpellãt) phlegmone, eã affectionẽ oriri autumãt, tã ut qui maximè hallucinanť. Cæterũ ubi diaphragma phlegmonen contraxerit παραφρενίτιδα ſeu παραφρονοῦντας mauis hoc eſt, alienationẽ mẽtis nothã & inſaniã inducit: adeò ut uerã dementiã fermè referat. Si quãdo flauæ bili pituita confundiť, phrenitis quidẽ adpellať, qm̃ corpus uigiliæ excruciant. Cæterũ uera phrenitis non eſt, ſed inſania notha.

Notæ Phreneticidis indicia.

Cæterùm ex ipſis qui ſuperueniũt caſibus (quæ Græci συμπτώματα dicũt) per mixtis, Dementiã ad permixtionẽ humorum originẽ referre depræhendes. Quandoquidẽ peruigilio excruciantur, idq́ ſine diſcrimine, & ad ſe redeũt, deinde denuo furor urget. Mox alto ſomno irrepente, opprimunť ſopore, cæterùm cum impetu magno & animi ſummo tumultu expergiſcuntur. Rogati à familiaribus turbata mẽte reſpondẽt, aliena & uana intra uerba inſaniẽtes ꝓferũt.

Longæ Phrenitidis futuræ indicia.

Neq; te lateat quòd eiuſcemodi magna ex parte accidere conſueuerũt, ſi quã longa futura eſt inſania. Quũ ipſæ magis magiſq́ deijciant uires, adeò cõfuſæ cernunť notæ, ut aliud quoddã inſaniæ genus eſſe oriať ſuſpicio, quũ tñ non ſit. Principiò ſtati mẽtis quædã turba comite μανία oriť. Deinde bilis aſcendẽs cerebrũ ꝑturbat, Mox hecticis febribus affine quidpiã accidit uniuerſo cerebello, atq; in cõfuſos & furioſos ſermones prorũpunt, & decũbentes ob magnã uirium debilitatẽ neq; uerba facere, neq; in grabato cubãtis habitũ præ angore ſeruare poſſunt, neq; conſurgũt fortiter, neq; ꝓſiliunt. Manus, ſurſum deorſum & hinc inde iactãdo, ita qdem ut cauſæ ignarus illos uenari quippiã arbitreť, & ſi q̃ eminẽt, carpere. Nõnulli uiribus ꝓſtratis, ne palpebras quidẽ attollũt, tm̃ abeſt, ut ipſa aperiant lumina, uel ſi qñ humore infeſtante palpebras diduxerint, confeſtim obſerãt. Hactenus de notis quæ uirtute imbecilla ſeſe exerũt. Neq; ut dixi, aliud eſt demẽtiæ genus, ſed id quod teſtať arteriarũ percuſſus, uiriũ debilitas; quũ paruus, durusq́ & arctus ſit uniuerſis, potiſſimũ uerò & magis adeò qui diutina phrenitide correpti ſunt. Huiuſmodi ergo ſunt indicia quæ inſanientes arguunt. Nunc quibus medicaminum præſidijs ſuccurrendum ſit oportunè, ſummo ſtudio adiungam.

Phrenitidis, id eſt, ueræ inſaniæ, curatio.

Principio ſi per uireis ægri licebit, nec quicq̃ aliud obſtiterit, ſine mora ſanguis mitti debet, qm̃ non eſt ſalubrius aliud, neq; præſentius ſubſidiũ. Verũ ſi id per ægrũ non liceat, quod plerunq; cõtingit, nam manũ medicis porrigere detrectãt, Vena mediæ frontis recta incidenda eſt. Efficieť id aũt appoſitè ſi collum ritè conſtringatur, ut uena eius partis tenſa præmineat. *Hiſtoria.* Ipſe quidem hoc pacto ſerio inſanientem uindicauimus, quem ſanè aſperioribus coërtitiõibus aliquot multi & robuſti familiares detinebant, & quaſi onerauerant, quo eã frontis uenã aperire liceret. Ita enĩ erat percitus, ut cuncta quæ furioſi deſignare conſueuerunt, cum impetu perpetraret. Deinde interpoſito tempore denuo uenam ſecauimus, ſanguinis tantum detrahentes, quantum res ipſa eixgere uidebatur, atq; ad hunc quidem modum breui admodũ hominẽ priſtinæ ſanitati reſtituimus, adhibitis interim ritè alijs quoq; in id efficacibus remedijs. Atqui hoc quidẽ perpetuò fieri expedit, in his qui uiolentius ſe gerunt, q̃ ut detur brachij uenam ſcalpello incidere. Cæterũ poſt ſanguinis miſſionẽ topicis uſus ſum medicamentorũ auxilijs & primitus oxyrhodino caput perfudi, à quo compeſcerẽ &

repræ

reprimerẽ humorum uapores ad cerebrum exhalãtes, & robur nõ tam cerebro
q̃ꝫ uniuerſo capiti indere tur, & calore extincto humorẽ infeſtantẽ non attrahe
ret, unde maiorẽ ſaburrã accumulat & repletur. Proſpiciendum etiam de aceto
quod placãdi & ſomnium inducendi uim obtineat. Verùm ante omnia quinta
ſemper aceti portio eſto. Et ſi in uiolẽtiore exacerbatione nonnunq̃ꝫ hederæ, ni
græ uel ſerpylli quartã portionem abiecto aceto miſcuerim. Quũ uerò magis
magisq́ꝫ increuerit affectio, & uigiliæ urgent, magisq́ꝫ deſipiunt, efficatiora ad
hibere oportet remedia, caput copioſiore oxyrhodino pfunde, aqua in qua her
bæ aliquæ decoctæ ſint, uerbi cauſa, chamæmilon, papauer, ſerpyllũ, hedera pa-
riter cum oxyrhodini unguine, fouere. Odoramenta inſuper & linimenta adhi-
bere, uigilias abigere, ſomnũ accerſere q̊d præcipuum eſt neceſſariũ ſub languen
tibus auxilium, quo pleriq; ſaneſcunt. Quum uerò his ritè peractis, nihil egeris
uigiliæq́ꝫ etiamdum perturbant, neq; ceſſat delyrium inſaniáue, exhibendũ eſt,
ad omnia efficaciſſimũ, & ſi q̊d aliud præſentiſſimum præſidium, quod à papa-
uere nigro nomen ſortitum eſt Diacodium Neq; enim uero uigilijs id tantum,
uerùm ipſis etiã febribus ſuccurrit, & reliquias feruidi capitis extinguit. Verùm
ſi ob immodicum laborem præceps periculum non ſit, cunctanter offerendum
eſt διὰ τῶν κωδιῶν Præſertim ſi delyrium duntaxat & nõ ueram phrenitim infe-
ſtare olfeceris. Quod eſt ſi pituitam bili mixtã mali fontẽ deprehenderis, q̃ꝫ pa
raphrenitim, hoc eſt notham (ut uulgo loquuntur) phreniſim uocari quidẽ do-
cuimus. Tum enĩ manibus pedibusq́ꝫ fugiendũ eſt διὰ κωδιῶν, pariter & q̊duis
aliud ſomnificum & indolorium quod ἀνώδυνα dicunt medicamentum. Si æger
uiribus tantũ non omnibus planè deſtitutus, uidebitur potiones narcoticæ hoc
eſt quæ torporem inducunt & ſoporiferæ admittendæ non ſunt. Non enĩ leuis
quædam noxa has comitatur, ſed quandoq; interiius. Porrhò multum refert in
quo quis loco degat, attendum itaq; & ſedulò contemplandũ quo in domicilio
ægrotus decumbat. Cuius aẽrẽ utiq; oportet eſſe neq; craſſum, neq; affatim fla-
tulentũ aut uaparoſum, neq; admodũ frigidum ut conſtipet, neq; adeò calidus
ut caput tentet, ſed medius horum utrinq; redactus, quò gelidus ſpiritus tempe
riei reddatur & relaxetur. Eſto autem aẽr in quo continentur, lucidus magis q̃ꝫ
obſcurus. Quin ne intimi quidem neceſſarij ſubinde, neq; alia hominum frequẽ
tia crebrius inſanientem inuiſant. Nam mortaliũ frequentia, aẽrem craſſiorem
reddunt, udam exhalando animam. Officiunt etiam affectus animi, proinde ni
hil quod mœſtitiam inferat, aut bilem creat committendum eſt. Agitare ſeuio
lentius lædit, lenta uerò agitatio ita ut culcitra non moueatur conceditur. Vix
enĩ quicq̃ꝫ adeò irritare & uexare ſolet languentes atq; quietis perturbatio &
impedimentũ, in paribus prætereà inferiotibus, præcipuè ſi conuellatur ægro-
tus, frictiõe leni utendum ac lenta. Coxendices inſuper ac pedes aſperiotibus co
ercitionibus ac ligaculis uincire conuenit: quoniam hæc materiã infeſtantẽ ex
ſuperioribus partibus auellunt & ad infernas detrahunt conuulſionesq́ꝫ demul
cent. Fouere loca inferiora à frictione ſaluberrimũ eſt. Atq; ita ligaminibus hæc

loca impediant,ut materiã contineãt. Cæterùm hæc paroxyſmũ præcedãt neceſſarium eſt. Expediunt etiã ita affectis cucurbitulæ præſertim ante exacerbationẽ adhibitæ,quò per partem diuerſam, materiã ad ſuperiora tendentem auertat. Conducunt pari modò epithemata, neq; ſupra modum calorifica, neq; admodũ frigorifica, ſed temperata. Viſceribus eñ immodicè calida plurimùm mali cõciliant. Vnde extemplo caput tentatur ac replet. Cuius rei quoq; gratia præcordia ualde fouere ſuperuacuũ eſt,potiſſimè in febre intenta,& in corpore ſuccis caput petẽtibus referto. Satis eſt igit, ſi uiſcera ſemine tantum modo lini in hydræleo elixo & iure chamæmelino tepido perungas,ſeu madefacias. Solatur enim illud flagrantia & diſtenta pulcherrimè.

Quibus cibarijs utendum ſit phreneticis.

INter cætera medicamentorũ præſidia,dapium quoq; conferentium catalogum pertexere, non eſt (ut ipſe quidẽ arbitror) ſuperuacuũ. Pleriq; enim uictum præſcribẽtes quid agant, proh dolor, nõ intelligunt. Salubria quippe an inſalutaria & officiãt potius q̃ proſint quæ offerũt nõ obſeruãt, ne dicam ignorant. Principio itaq; ptiſanæ cremorẽ probe elixum offerre conuenit. Quod ſi is ad palatum ægrotantis nõ faciat, integras hordei granas citra ullum condimentũ ad edendũ porrige. Apomelitis(uocãt autem ita Græci ex ablutis aqua fauis cremorẽ)parùm,uel dulcoris & illectationis gratia mulſi nõ nihil adijciẽs, uel aquæ roſarũ,cæterũ aqua mulſa quod ὑδρόμελι Græci uocant, & quoduis aliud quod uini loco potui datur,poculentũ,puto hydromalũ tanq̃ hoſtile fugiendum eſt:mel conſimiliter ipſum ſine additamẽto, & acetum mulſum, quod Græci dicunt ὀξύμελι. Quod ſi ne ita quidẽ nec ptiſanæ ſuccus ſeorſim arrideat (quoniã nõ pauci uel ad nomen ptiſanæ nauſeant) eis auenæ liquorẽ ſi ad manum ſit uel cicerũ dare expedit. Quod ſi ſorbitiunculas omnes faſtidiant,panẽ aqua calida madidatũ ac maceratũ præbeto. Nã in eo quoq; efficax eſt auxilium. Neq; eñ hic minus quã præſcripti cremores (mea quidem ſententia) opitulatur Holeribus potiſſimè ueſci utile eſt, intybo uidelicet & malua elixis. Quandoq; non ualde,ſed obiter modò decoctis, ſi intenta febre & magna ſiti premant & uigiliæ infeſtent,pluſculum enim auxilij tulerint. Multò uerò plus emolumẽti adferũt braſſicæ caules elixi, & coliculi lactucæ,Meloneſq; & cucumeris carnes,ſiue inteſtina quos pepones nominãt. Quàmprimũ autẽ concoctionẽ olfeceris, piſces quoq; ſquamoſi, quos aſpratiles uulgo dicunt,& inculpati ſucci,& pectines offerẽdi ſunt. Opem non uulgarẽ phreneticis adferũt Mala Perſica,Duracina,cæraſa,mala, Mala Punica,quas Græci ῥόας cognominant, Rhomani Granata. Cæterũ hæc non niſi guſtentur,& ne quid nimis.

Quæ poculenta phreneticis competant.

POtus ita affectorũ aqua eſto calida,quæ nõ ſemel ubertim auariter ingurgitanda,ſed identidẽ partius exhibeat, neq; eñ ſitibũdi admodũ ſunt,ut potum uehementer affectent,& nihil opis ex multa ſemel potatione ſentiunt. Gelida autem aqua quoniã parùm frugi,omnino uitanda eſt,quandoq; ſi interna aliqua

na aliqua fugerit phlegmone, uel in uiſceribus & quacũq; parte præceps ac grã de diſcrimẽ inuehit. Et ſi in præſentia auxilij quiddã ac ſolatij adferret et dolorẽ ſedare uideatur, diræ tñ ac pniciosiſſimæ deinde ſuccedũt febres, ita quidẽ ut delyriũ maxiẽ adaugeat, & ut uno uerbo expediã, cuncta uertat in deterius. Præſtat itaq; multis nominibus calidæ q̃ gelidæ aquæ uſus. Neq; clam me eſt hydræleũ à quibuſdã ſumopere cõmendari, & ob id potui exhiberi, propterea quòd partes ſuperiores bile affectas uideat̃ egregiè ſatis arefacere. Atq; hoc pacto una opera ardores leniuntur, extorum tenſiones & inflammationes laxantur, biliſq; demũ quum per aluum, tum per uomitionẽ affatim exhauritur.

Balnea quæ expediant.

Lauacra & unctiones neceſſario ob exiccationẽ contractam, adhibenda ſunt neq; enim affectionis quãtitas tantum, quantũ ipſa nocet ariditas pariter & uigiliæ immodicæ: Neq; febrientibus etiam ipſis obeſt lauacrum modò tepidum ſit, non cum igne aëreum pyriateriimue aut calidum ſolium. Proinde nõ poſſunt non hallucinari atq; falli quotquot Medici in hac febre conſtitutos lauare, neſcio qua religione deterriti, dubitant: ſiquidem quũ uigiliæ infeſtant, neq; admittitur uſus lauacri, cruciatus longè uehemẽtiores ingruunt, & perſiſtit uſq; delyrium, quocirca lauandum ut dixi, eſt eò quòd hoc medio inculpata inducitur temperatura, mentis alienatio profligitur unà cum febre. Indulgendum atq; adeò etiam offerendum balnei tempore uinum eſt, præcipuè his quos moleſtant uigiliæ, cum neq; uires ſatis robuſtæ ſunt, & febris nõ magna ſed lenior modò excruciat & concoctionis notæ apparent in lotio. Adhuc uerò ut rectius ita & minus cunctanter uinum exhibendum eſt his, qui ſani hoc bibere conſueuerunt & uentriculum natura imbecillum ac frigidum ſortiti ſunt, quibus ſanè multò, ut dixi rectius ac tempeſtiuius uinum datur, pariter & paraphroſyne correptis, modò ne quid nimis & intra modum. Conducit id autem uel his nominibus maximè quod cordis inde agitatio, & furioſum peruigilium, cumq; uigilans in quietem & probam mentis diſpoſitionem cũ habundantis ſomni conciliatione uertitur, cerebrum acuit, corpuſq; alit, niſi hypochondria, quæ alij præcordia, alij ilia uertunt phlegmone ardenti uel alioquin nimio calore fuerint obſeſſa. Quin & ſi uiribus deſtitui uideantur, multò confidentius, & minore cum periculo dari uinum poteſt, Si non plus damni quàm emolumenti inde ſperet medicus. Nam ſi uires ceu poſtliminio reuertantur, & profligetur affectio, tum nihil intentatum relinquere expedit, uariaq; ratione ægritudini ſuccurrere.

Quod ſi autem ſumpto uino phreniticus lethargus inducatur, medici officium fuerit diligenter proſpicere, ne deinceps uinum exhibitum noxam augeat. Perpendere itaque & acuratè inter ſe affectionem prauam & uinipotationem conferre conuenit, ne alibi noxæ alicuius medicus ſit occaſio.

magis caput repletur. Accõmodiſſima aũt eſt coxendicum frequens multaꝗ́ꝫ fri
catio, & quæ cum oleo ſycionio cucumerinóue perficitur, acetóue ſcillítico illini
tio. Scilla quandoꝗꝫ ſola, aut ſinapi cum aceto trita cataplaſmatis more coxen-
dicibus impoſita ad excitãdum hominẽ lethaliter etiã ſoporis grauitate oppreſ
ſum ſatis eſt. Quod ſi morbus ualde pernicioſus & atrox admodum extiterit,
aut diuturnus, caput radendum & cum caſtorio illiniendum eſt. Quin & caſto-
rium ipſum potui dare expedit, & ante acceſſionis unã horã potiſſimum, exte-
nuandi enim & gelidum calfaciendi, marceſcentẽꝗꝫ, & maximè moleſtantem in
corpore pituitam arefaciendi uim obtinet. Noui equidem nõnullos miſerrimè
hoc torpore impeditos, uno hoc medicamine ſanitati reſtitutos, longè uerò ma-
iorem habet aceto mulſo admixto efficatíma. Quod ſi æger corpore prauis
ſuccis infarto fuerit, mixta cũ hoc ſcãmonea præparata potiſſimũ, uel aliud qd
dam aluũ deijciendi uirtute præditum cum caſtorio exhibendum eſt. Satis aũt
fuerit ſi caſtorei duobus ſcrupulis, dimidiatã diagridij (ſic eñi ſcãmonium præ-
paratũ uulgo nominant) ſcrupulum adiecetis, aut plus, minusꝗ́ꝫ pro uiribus cu-
iusꝗꝫ. Neꝗꝫ auxilia modò quæ humores extenuãdi, ſed quæ nutriendi quoꝗꝫ uim
habent offerre debemus, exempli gratia, amygdalorũ cremorẽ cum exiguo mel
le elixum. Haud mediocriter adiuuat etiã ſuccus ptiſanæ cũ porrorũ comis, uel
apij radicibus: Hyſſopo item ſi febris iuncta nõ adſit. Nam ſi febris uiolenter in-
feſtet, hyſſopus elixatiõi admiſcendus non eſt, ſed radices modò, ut diximus apij
& oxymel ſimplex, qui à ptiſanæ ſucco uel pariter cum ptiſanæ ſucco ſumendus.
Commodiſſima quoꝗꝫ exiſtit mica panis eſui cũ apomelite uel aqua mulſa ex-
hibita. Hydromalum aũt (quæ eſt ex aqua & malomelite confectio) aut Gni-
dium uel aliquod aliud uinũ crudo adhuc morbo non debet offerri. Vbi aũt con-
coqui morbus uidebitur, lauacris uinóꝗꝫ quàm minimo uti ſuperuacuũ non eſt
præſertim poſt ſanguinis per uenã detractionem, uel totius corporis mediocrẽ
expurgationẽ, præter quàm ſi plethora, hoc eſt humorũ redundãtia, quam nos
plenitudinẽ uocamus, infeſtet. Balneo eñi ſuccorum, quæ cutẽ obſedit, plenitas
melius diſcutiẽ, quã cathartico medicamine. Cæterũ in eiuſmodi affectione la
uacrũ tepidũ tantũ odo cõpetit. Cognouimus ipſi quẽpiam, qui lethargo tã gra *Hiſtoria.*
uiter laborabat ut morbũ oĩno nõ agnoſceret, neꝗꝫ ſe leuari ſentiret. Is poſt duo
de uiginti ægritudinis ſuæ dies balneũ ingreſſus. tñ ſenſit auxilij, ut à ſomno ſta
tim expergiſcereẽ, alios attentè acciperet, & ipſe uerba expeditè faceret, ſamilia
res omneis agnoſcẽs. Proinde ſi uireis cõcedere uideñ in balneolo lauandi ſunt
lethargici. Si uerò uireis adeò deiectas cõſpexeris, ut æger neꝗꝫ laborẽ, neꝗꝫ æſtũ
balnei ferre poſſit, domi in ſolio aquæ tãtiſper calidæ ut laborẽ ſuſtinere queat,
lauare ipſum cõuenit. Cauendũ aũt eſt ne caput ægrotãtis aqua perfundaẽ. Nã
id ſi factũ fuerit tñ abeſt ut tantillũ opis ſentiat, ut lõgè maioribus cruciatibus
infeſteẽ, q̃ꝫ ſi calidũ nunq̃ꝫ uidiſſet. Fiat itaꝗꝫ domi ſemel atꝗꝫ iterũ in ſolio ut di-
ximus lauacrũ. Deĩde in morbi diſceſſiõe ingrediaẽ balneũ & indubitãter de ſolẽ
ni ſua cõſuetudine laueẽ. Cæterũ rarẽter admodũ id fiat ſi ægro grauia incũbant
ſymptomata, ſic qdẽ, ut interdũ humi decidãt. In oĩ etẽñ curatiõe nihil nimis fie

Comitialis morbi Curatio.

Quoniam hic morbus infantes potius quàm adultos & ſenes corripit, ab eorum ætate curationis auſpiciũ ſumere conuenit. Si admodum puer ac infans à cunabulis ſtatim Sacro morbo impedit̃, nullo planè medicamẽtorũ præſidio ſubuenire ſtudebimus progreſſu nanq; temporis, ſola ætatis mutatiõe & caloris naturalis incremẽto ſua ſponte magna ex parte hic morbus quieſcit. Sufficit enim ſolus ad humoris quo caput & eius cauernæ infartiuntur conſumptionẽ calor. Sed quod ad noſtram opem ac ſollicitudinem attinet, Nutricis qua utuntur lac, pro noſtra uirili emendandum eſt, & quicquid ſuperfluitatis ineſt in ordinem redigendum. Eſt autem lac omnium deterrimum & maximè uitioſum, craſſum, & caſeoſum, liquidius & ſeroſum guſtanti inſuaue tetriq; odoris. Corrigitur autem eius malitia hoc modo: Si iuſto, ut dixi, craſſius ſit, ad liquidi, craſſiq; medium perducitur, & ſucci inculpati redditur. ſi nutrix laboribus mediocribus de more nutricum præcipuè ante cibum exerceatur, & alimentis bonum ſuccum facientibus utatur. Præſtat etiam uomitu pituitam eijcere, id quod cum oxymelite optimè perficitur. Quod ſi liquidum appareat, ac ſeroſum & nimis acre, lac rurſus ad mediũ liquidi craſſiq; reducat̃ Id qđ tũ pulchrè fiet, ſi nutrix multos labores fugiat, carnibus porcinis alat̃, & ſorbitiõibus ſapam potet cum uino dulci, mammas cum omni thoraci perfricet. Nam ſi plus iuſto fuerit craſſum, rebus quibuſdã alijs adhibitis tenuius reddat̃. Verbi cauſſa, fœniculo, anetho, amylo, origano, eruca, ruta, hyſſopo, porro, ſcandice, ſatureia, thymo & ſalſamẽto ueteri. Sed uiridibus illis oĩbus eſt utendum, & recẽtibus adhuc Arida nãq; maiorẽ habẽt acrimoniã & uehemẽtius q̃ cõueniat menſiũ meatus reſerãt. unde locelli fluĩcãt ſanguine, quđ nihil alienius poteſt lactẽti puero accidere. Quoniam menſtruo ſanguine ex uenis erũpente, Lac ipſum neceſſariò deficit, quẽadmodum copioſius in mamillas, mẽſtruis deficiẽtibus, colligit̃. Cuius rei gratia à re Venerea abſtinendũ eſt, ei quæcũq; lac præbebit, à uiri nãq; conſuetudine lac odoris gratiã in deterius mutat, & liquidius efficitur, & mẽſtrua eliciunt̃. Quin ſi fortè cõcipiat longè pernicioſiſſimũ eſt puello lactenti: Quapropter oportet nutrici uterũ geſtanti puellum minimè cõmittere & ad aliã quæ iudicio, delectuq; paret̃, & cui lac inculpatũ ſit feſtinare. Cognoſcit̃ aũt lac bonũ quatuor nominibus, puta colore, & conſtitutiõe, ſubſtantiuẽ odoratu & guſtu Siquidẽ quod optimũ lac eſt, id uiſui candidũ cũ nullo liuore, guſtãti ſuaue, olfacientiq; fragrans nõ tetri odoris apparebit. Conſtitutiõe uerò, neq; liquidũ, neq̃ craſſum & caſeoſum. Nã eiuſmodi lac in mamillis collectũ puellorũ neruos ſummopere cõſtringit & obturat. Quo circa mulieri lac præbenti infantulo, uinũ modicè liquidũ & lympidum eſt offerendũ. Hoc modo, nutrice, quæ neq; grauida neq; lacte malo prædita, neque aliquo morbo affecta ſit, ſelecta, recens natus, & adhuc ſugens alendus eſt Nutrix uerò primum ualido exercitio, mox aũt mediocri manuum agitatione exerceatur, deinde cibum capiat. Neq; crebris identidem utatur balneis, & ubi lauare conſilium fuerit, Balneum ſemper cibum ac potum præcedat. Neq; uini præcipuè lympidi potio balneum illico ſequatur

Notæ boni lactis.

nihil

nihil enim alienius, magisq́ peſtiferum eſt. Corporis item unctio & frictio uſq; cibum excipiat. Exercitatio enim quælibet à cibo, nō nutricibus ſolum, ſed cunctis etiam mortalibus plus officit, quàm proficit. Vide & Hippocrates inquit: Labor cibum

Ritus frictiōis præcedat. Frictionis autem ratio hæc ſit. Primùm à brachijs auſpicandum eſt, ſecundò ad pectus & uentrem deſcendendum, tertiò ad coxendices. Eſto aūt frictio ſemper ualida ut inde cōtrahatur aliquis calor. Poſtremò partibus inducto iam robore, caput quoq; pari frictiōe aggrediatur. Periculum enim eſt ingens, ne cuncta in eam partem rapiantur ſi frictio eius præcedat. Cæterùm poſt exercitationes & frictiones uitandus eſt aliquandiu aër gelidus, donec uidelicet calor

Victus. ac ſpiritus pedetentim, paulatimq́; euaporent. Deinde ad ea quæ ex longo tem-

Panis. pore conſueta ſunt, redeat, & alimentis ueſcatur conferentibus, paneq́; probè fermentato & egregiè cocto, potiſſimū in fornace. Accipiat autem panis non plus quàm unciam unā ſeu duas præſertim ſi puellus cui lac præbetur temperamēto fuerit atribilario ſeu bilioſo, unà cū in percalida aqua macerato coriandro, quod comeſtum, humores qui ad caput deferuntur arcet, id quod ſummum ac præcipuum contra hunc morbum eſſe cenſetur præſidium, &, ut Græci uocant, περὶ φυλακτικὸν, hoc eſt, præſeruatiuum morbiq; præcautio, & ſanitatis tutela.

Holera quæ competant.

Ex holeribus commendatur beta, imprimis autem ſi calida eſui exhibeatur. Rapum item cum porris permixtum conducibile eſt. Condimenta uerò quibus nutrices utanť, olei perpatum, & ſalem parca manu aſperſum habeant.

Aues. Ex uolucribus autem altilibus quidem Gallinæ, feris autē & agreſtibus phaſiani non ſaginati utiles ſunt. Ex anſeribus uerò conducūt alæ, collum, caput, pedes. Et alites breuiter omnes, exceptis paluſtribus & uliginoſis undoſisq; locis degentibus, qui utiq; fugiendi ſunt. Ius etiā potū officit. Quod ſi cruditas, aut inflatio, aut ex ſpiritibus qui in uentre continenť tenſio adſit, nouem uel undecim

Carnes. grana piperis, uel parum anyſi admiſcenda ſunt. Sarcophagiam omnem improbo, & certè præſtat omnino carnes non attingere, ſuillam potiſſimè & bubulam. Cæterùm oblectationis gratia his qui carū deſiderio tenentur concedimus carnes ſed non obeſas. Conuenit autem ita habentibus ἀπόζεμα potius quàm ζέμα ſumptum. Caro ſinapi obiter intingenda, quin etiam ita quoq; nonnunquā interdicenda eſt. Daucum inſuper & cepæ nullo modo mea quidem ſententia manducanda ſunt. Fugiendum eſt præterea ſmyrnium, quoniam caput tentat ac percutit. Vitandum cane peius & angue eſt apium, quoniā naturæ ſuæ aptitudine nocet Comitiali morbo correptis.

Piſces qui conueniant.

Ex piſcibus offerri itaq; utiliter poſſunt, Soleæ, merulæ, turdi, ſcorpiones, & ſcauri. Craſſi uerò ſucci ac pingues maritimiq;. Verbi cauſſa, ſcombri & pelamidæ, tanquam inutiles uitandi ſunt: officiunt etenim plurimū, quoniā pinguitudine & terreo humore corpus onerant. Qui in fluuijs perennibus degūt pro-

prohibendi non ſunt, præſertim ſaxatiles: Sed μαλὰ ἀγρία, frequens enim eorundem quoq; uſus lædit. Præſtat autem illos cum aceto mulſo & exiguo pipere cõditos ſumere, ſiquidem condimentum eiuſmodi, cum pinguitudinem tum omne ſimul nocumentum tollit. Cochleæ porrhò ne per ſomnium quidem, ut aiunt, admittendæ ſunt, eò quòd algentis ſint naturæ & pinguetudine præ alijs madent, craſſosq; relinquunt in corpore ſuccos. Echini eſum per interuallum admittere alienum nõ eſt. Peculiare enĩ quiddam obtinet quo aluum muneris ſui admonere, uentriculum iuuare, lotiumq; ciere, poteſt. Sumendus tamen eſt ex calido quopiam potu, Verbi gratia, abſinthite, ſiue cõdito Ita ſanè quicquid nocumenti complectitur omnino exuit. Carnes quidem omne genus, ſed in primis ſuillas minimè gentium unquam morbo Comitiali implicito donec probè curatus ac ſanitati omnino reſtitutus ſit, concedendas moneo. Pari quoque modo interdicenda ſunt legumina, præcipuè lenticulæ. Vbi autem omnino ciceribus aut halica ueſci deſiderio tenentur, extenuandi ui præditum quidpiã admiſcere conuenit, puta piper aut pulegium, quò legumenti emendat & profligat etiam ſuccorum craſſitudinem. Pomorum abſtinentia in Comitiali affectione ſummopere cõmendatur. Siquando autem eiusmodi fructus manducare affectarint, non niſi parum & obiter, neq; in prima, ſed in ſecunda menſa debent: ita quippe haud malè ſumenté afficient. Cauendum eſt etiam omnibus à bellarijs quæ Græci τραγήματα uocãt, nempe nucibus & palmulis ſeu dactylis. Vuæ uerò & Piſtacia in cibarijs ſecundáue menſa illiberalius conceduntur, & præſertim quæ facultatem aliquam aſtringendi poſſident. Porrhò Amygdalorum & piſtaciorum nuclei, quæ à cocis myropolis præparantur: quoniam pituitoſum humorē utcunq; expurgant, uitandi non ſunt. Cæterùm ſi morbum conſyderes ſolum profectò manibus pedibusq; fugiendi, ſiquidem eorum uſu caput tentatur & impletur, potiſſimè ſi fuerint non recentes. Atqui propter ſtomachum cui ſanè perquàm utiles ſunt, & ſtrenuas concoctrici potentiæ ſuppecias conferunt, non fuerit neq; alienum neq; abſurdum illos intra modum epilepticis offerre. Potionibus in ſumma rarenter utendum. Neq; aliam quàm quæ ex abſynthio conficitur probo. Abſynthium enim uero non uentriculo tantum ſeu ſtomacho ipſi robur indit, ſed craſſos etiam humores infeſtantes extenuat, & quicquid in eo ſuperuacanei retrimenti retentum offenderit, probè exhaurit. Hactenus de ratione uictus quã equidem puellis & ſacro morbo impeditis præſcribendam cenſeo.

Amigdala & Piſtacia.

Apozemata & catapotia, id eſt elixationes & globuli, in Comitialibus deglutienda.

Medicamentorum præſidia in Maiore, ut uocant, morbo ad hunc modum ſunt offerenda. Vbi huic morbo obnoxius mane experrectus membra ſuſtulerit grabato, & aluum deiecerit, decoctum extenuatoria ui præditum incunctanter miſcere congruit. In hyeme igitur extenuandi uireis obtinens decoctum quod hyſſopum contineat elixũ potui dato, ſuccurrit enim ualentiſſimè, & ple

rique hoc uno ſubinde apozemate à Comitiali morbo probè uindicati, priſtinæ ualitudini reſtituti ſunt: ſiquidem quoſcunque uiſcidos & tenaces, uel denſos aut craſſos humores attenuandi, & ex ſtomacho, ac pectore euacuandi potentiam obtinet. Aliud eñi per lotiũ, aliud per aluum euacuat egregiè. Dabis itaq; dictã elixationẽ, uel cum ſola aqua decoctã, uel cũ oxymelite, puta in hyeme & maximè in Auctumno. Nam æſtate rarenter exhibere eam conuenit. Crebrius autem multò offerendum eſt, ut diximus, anetum. Quod ſi Atrebilarius fuerit laborans, decocto adijciendum eſt epithymũ, quod ob id quidem conſulo, quoniam atram bilem epithymus ſtrenuè exhaurit.

De his quibus aluus deducendus eſt in Comitiali.

Quod ſi autem puer eius ætatis fuerit, quæ purgationi ſit idonea, cathartico medicamine pituitã & atram bilem educere efficaci, purgandum eſt, quos ſanè humores plerique uno ore Hieram extrahere iactitant. Cæterùm in hoc morbo & ætate iuuenili non habet locum ſatis cõmodum. Iuuenum etenim ætati hieræ calor eſt nimis uehemens. Adultis nanque & mediæ ætatis ac robuſtis, melancholicisq; oportunè exhibetur hieræ potio. Præſtat uerò iuuenum humores epithymo non multo cum πικρὰ hoc eſt, Amara incidere & euacuare, & ita Theodorico, deinde antidoto expurgandũ. Nam id uniuerſum ſimul corpus pulchrè expurgat. Cæterum non ſimplex id adminiſtrabis, ſed alijs adiectis, ad hunc modum: Accipe Theodorici ſcrupulos quatuor, interioris farcti colocynthidis pulueriẓati grana duodecim uel ſedecim, uel plus, ſcammonij præparati obulos quatuor, uel diobulos duos cum ſiliqua uel amplius, pro uiribus laborantis, ne uiolenta ſit aut ignaua purgatio. Noui equidem quàm plurimos qui ſumpto hoc medicamine purgatorio priſtinæ ſanitati ad unguem reſtituti ſunt. Si per hæc morbus finitus non fuerit, & praui etiamdum ſucci in corpore regnarint, natæ à nobis exhibendæ ſunt pillulæ, quibus ſanè in hac affectione ualentius non cõperi catharticũ. Eſt aũt deſcriptio earũ huiuſmodi: Excipe ſucco braſſicæ, aloẽs, colocynthidos, ſcammonij, bdellij, corticis ueratri nigri, cõmeos, ſingulorum unciã dimidiam, euphorbij unciã unam, nitri unciã dimidiatam, redige in globulos quæ Græci dicũt Catapotia. Doſis eſt, ſcrupuli tres ſeu quatuor pro ægri robore. Grandioribus uerò nõ dubites porrigere interdũ denarios duos. Neq; ſi plus etiã exhibueris, delinques, quoniã nulla noxa ſectať: nã citra periculum & omnem moleſtiam hoc medicamentũ euacuat. Neq; me Hercle Comitiali ſolum morbo obnoxij, uerũ uertigine etiam (quam σκοτωμίαν uocant Græci) & Arthritide & Podagra oppreſſis ſuccurrit.

Hiera.

De Apophlegmatiſmis, hoc eſt pituitam ex capite detrahentibus uel per os, uel per nares.

Quò autem craſſiorum ac tenacium & ſpiſſorum humorũ in capite reliquiæ per palatũ exhauriantur, præmiſſa purgatiõe uniuerſali, adplicandi ſunt etiã apophlegmatiſmi. Proritant itaq; ſtrenuiſſimè paſtylli ex hyſſopo, pulegio aut pipere cõcinnati, ſi in ore mandentur. Longè autem ualentius eam prouinciam abſoluit ἀναγαργαρισμὸς (ſic eñi uocant quando liquore aliquo in ore retẽto

crebra

crebra reuocatiõe gargareon colluit̃, atq; ita per ſuperna humor detrahit̃) qui hyſſopo conſtituit̃. Item qui pulegio cõſtet & origano pauco ficubus aridis caricisue ſeptẽ aut nouẽ ad tertias decoctis. Exhibeto aũt in cypho defruti coclearia elixationis huius duo ante cibũ. Cauendũ interim eſt maximè, ne poſt eiuſmodi apophlegmatiſmũ laborans lauet, plurimum enim nocebit lauacrum.

De Vomitu.

Poſtq̃ caput eiuſcemodi purgationibus iam probè noxiis humoribus exoneratũ conſpicis, uniuerſi etiã corporis moles uomitionibus utiliter exagitat̃ quoniã uomitus ſuccos infeſtantes in corpore ſingulis diebus cõgregatos eiicit, & ne deinceps coaceruent̃, prohibet. Qui ſanè quanq̃ ante cibum proſit quidẽ haud uulgariter, longè tamen plus emolumẽti poſt ſumpta cibaria confert. Ad huc uerò multò utiliſſimus eſt, qui radiculis citatur, aut eſcis obeſis ſuauibus & fermẽtoſis, quãdoq; drymyphagiis & temulentia deniq; accerſitur. Hoc pacto ut dictũ eſt ſuccurrendũ puto cũctis ſine diſcrimine morbo comitiali oppreſſis.

De Comitiali à ſtomacho prouemente.

QVando ſacer morbus à malè affecto ſtomacho originẽ trahere uidet̃ accuratiſſimè attendendum fuerit, quis nam in eo humorũ redundet atq; negotiũ tantũ faceſſat. Nam ſi bili adſcribendum cenſeas, non tam abſynthii herbæ, quã Hieræ Amaræ (quæ πικρὰ Græcè adpellatur) potione, billioſi humoris generationem inibi pro uirili expugnes. Panis quoque aqua calida maceratus, ſiue ut uulgo loquuntur, infuſus prima hora affatim, ſecunda uerò aut tertia minus, in hoc loco cõſtitutis offerendus eſt. Atq; ut ſummatim perſtringam Quicunq; ſtomachum aliquo humore, maximè flaua bile grauatum habent, caputq; inde tentatur, ſaburramq; concipit, his nutricatus omnis neceſſariò temperatus ab acrimonia, pinguitudineq; uacans, & ab olco ſaleq; multò alienior, præſcribendus eſt. Sic igitur bile infeſtante agendum. Si uerò algentis naturæ humor, nempe pituitoſus, in uentriculo congeſtus caput afficiat, & inde quum morbus Herculanus, tum conuulſio oriatur, non plusq̃ par ſit calorificis, & robur inducẽtibus ſubueniẽdum cenſeo. Aſpergines itaq; (ſic Embrochæ. enĩ quæcunq; humida & liquida corpori inſpergãtur adpello) principio ſtatim ſtomacho ſunt adplicandæ. Altero aũt ſeu tertio menſe, oleum Glaucinũ, & abſinthite ſtyrace & maſtiche admixtis, hoc munus ſubeant: ſiquidẽ rigor grandiore, his adhibitis calore ſolatur, & plus roboris partibus imbecillis inducit̃, & cõcoctrix deniq; facultas inde ſuppetias minimè ficulneas concipit. Qua profectò re in ſingulis, ut ſemel dicam, ægritudinibus nedum in Comitialibus nihil inueniri poteſt neq; præſtantius neq; ſalubrius.

De Comitiali ab aliqua corporis parte nata.

CAeterùm quando maiorẽ hunc morbũ liquidò conſtat, neq; à ſtomacho neq; à capite originem ſuam, trahere ab aliis ue locis ſeu partibus prouenire, fixis oculis contemplandum eſt. Quibusdam enĩ à pollice, aliis à ti-

bijs,alijs ab alia corporis parte cui id fortè fortuna accidit, hunc morbum ſæpe
oriri, deinde ſentiẽte ægro ad cerebrũ uſq; aſcendere, conſpicimus. Quod ſi eiuſ
modi quiddam in aliquo mẽbro depræhenderis, adhibenda eſt primaria diſpoſi
Historia. tione affectæ parti curatio. Nouimus ipſi, & hiſce oculis conſpeximus quempiã
iuuenẽ Comitiali morbo correptũ, qui liquidè ſentiebat & indicabat affectionẽ
tantam à pollice ortũ contrahere, à quo in acceſſionis principio dicebat quaſi fri
gidam quandam aurã oriri, & ad cerebrũ uſq; aſcendere. Quo circa ſumpſimus
curatiõis exordiũ à medicamẽto pituitã & atrã bilem exhauriẽte, & ab his quos
ſupra deſcripſimus globulis. Paribus primitiua adflictiõe impeditis, quæ extra
hendi attenuãdi & locũ calfaciendi poteſtatẽ obtinẽt adplicuimus, quò per cutẽ
ſudore & humectatiõe ex ipſa parte affecta euidẽs, & ampla fieret euacuatio.
Quibus actis, morbus finitus, & ualetudini exactæ reſtitutus eſt iuuenis. Cæte-
rũ præſentaneũ illud (quod te latere nolim) quod adhibui præſidiũ, eſt herba aly
pias, quã alij Chamæleã, uulgo Mezeriõ uocant. Faciunt idem ſanè id genus etiã
quædam alia, ſed nulla tam præſenti efficatia q̃ hæc herbula. Sequuti ſunt aũt
dictam curationẽ citatæ uomitiões & apophlegmatiſmi. Iuſſimus inſuper exer-
citationes in palæſtra & geſtationes, præſertim ante cibum ſubinde fieri. Hanc
porrhò prætulimus geſtationem quæ non tam pedibus, quã equo perficeretur,
ſemper à blandiore incipiendo, & pedetentim ac paulatim ad ualentiores ſiue ue
hementiores (quorũ illos Græci ὑπτίους, hos uerò σφοδροὺς adpellant, deuenien
do. Eſto aũt exercitij & geſtatiõis modus creber anhelitus. Simul eñ atq; ſpiri
tus creber aut frequẽs reddit, mittenda eſt geſtatio. Exercitatiões, lauacrũ aquæ
dulcis neceſſario comitatur, neque adeò frequens ſed ſemel modò atq; iterum in
ſeptimana, idq; ieiuno adhuc corpore potius quàm cibo ſumpto. Aër præterea
ita quidem uitandus ne diutius in eo hoc morbo correptus deſideat. Quin & ſto
machum ipſum pariter & coxendices cum urneola plurima aqua calida perfun
das, cæterùm caput urceolo calidæ permultæ noli obruere. Et cum multa frictu
one corpus uniuerſum oleo liberaliter quidem, caput uerò modicè illinito.
Quod ſi quando in ſolium deſcendit, neque caput identidem immergat, neq; lar
ga aqua madefaciat, uerũ ſemel atq; iterum ſeu tertio ad ſummũ. Poſtea piſci-
nam natabalũue petat, perfuſo prius capite non multa aqua, qua utiq; parte fa
ſcijs ac ſyndonibus erudis ac rudibus inuoluta ita quidem deſcendat, ne omnes
uapores excitatos in ſe rapiat ac ſuſcipiat. Aſpergat aũt uultum quiſq; ita affe-
ctus ſubinde ſuum, manibus hauſta aqua. A balneo uerò abſtinẽdum eſſe à uino
potiſſimè non lymphato, admoneo. In Comitiali nanq; morbo merum mani-
bus pedibusq; fugiendum eſt. Cauenda etiam Venus. Ad hunc quidem mo-
dum atque ordinem Epilepſiæ eſto curatio, uictusq; ratio, non puerorum mo
dò, ſed & mediæ ætatis, atq; grandæuorum.

De

De Comitiali diuturno.

Quod ſi ἐπιληψία diu iam pennarit, & altius radicibus actis adeò cõtumaciter curationi renitat̃ ut mitiora medicamentorum præſidia deſpiciat ad ualẽtiora confugiendũ eſt. Adhibendũ eſt itaq̃ medicamentũ uiolẽtiore extenuãdi, attrahendi, reſtaurãdi, & uniuerſam deniq; affectionẽ extirpãdi poteſtate præditũ Cuius farinæ qdem eſt qđ ex ueratro candido ad hũc modũ componit̃ purgandi uim obtinẽs Accipe baccas lauri mundatas pondo denariũm duos, & obulos quatuor, piper candidum pondo denariũm trium alypiada pondo † denarios duos cum totidem grãmatis, euphorbij, ueratri candidi ſingulorũ denarios pondo octo, ſingula cõtunde & per cribrum traice & attamina. Exhibe aũt hanc confecturã in decocto, quæ integra colocynthide conficitur hoc modo: Colocynthida totam excauato & intus diligenter & exactè repurgato, ne quid uel ſeminis uel lanuginis relinquatur, mox defruto ſappáue impleto, deinde ſuper cineres calidos per uniuerſam noctẽ ponito, atq; ita tum potui ſic habentibus præbeto. Inde me Hercle præſentaneũ præſidium expectat̃, uomitionẽ nanq; eximiè cõcitat, & tenaces craſſosq; humores ſtrenuè euacuat. Quocirca nauſea infeſtãte uomitus ſorbitiõe mulſi perexigui ꝓmouendus eſt. Vbi uerò ita nihil proficit̃, pennas oleo madidas ori, uomitus accerſendi gratia inſerito, & aqua mulſa multò liberalius potionato, ita enĩ citra diſcrimẽ ſumitur uomitoriũ. A purgante aũt medicamine panis exiguã portiunculam œnomelite (id eſt uino mulſo) maceratã offerre cõuenit. Abſtinendum prætereà fuerit à balneo per diem unũ atq; alterũ. Illud uerò ſcitu præcipuè dignũ eſt, ueratrũ candidũ nõ eſſe ſuperiori cathartico permiſcendũ in his quorũ uentriculus imbecillus eſt & ualde ſenſilis, ſed eius loco ater helleborus inſerat̃. Ita nanq; ſumptum conducit pluſculum, & citra moleſtiam expurgans & uomitionẽ minimè dirã concitans. Cæterũ nos ſæpenumero haud ſanè infeliciter hierã per multis ſolam diebus aliquot exhibuimus. Lapidem item Armenium. Erat aũt nobis eius lapidis ſolennis datio denarius unus. & reddit me ſemper uoti compotẽ. Vno uerbo: nõ reperies præſentius diutini Comitialis amuletũ luto (ſeu lapide dicere malis) Armenio Nouimus enĩ uerò cõplures qui nihil aliud facientes, q̃ quòd Armenico cathartico uterent̃, ſalui euaſerũt. Neq; ipſe ſolus ſed & alij quoq; (ſat ſcio) ꝑmulti eius rei periculũ fecêre. V ſi uerò ſumus poſt purgantibus antidotis, rebus inſtaurãtibus & humores infeſtantes extenuantibus. Cuius ſanè ordinis eſt Hermoclymax compoſitio. Sed quoniã hæc innumeris ſpeciebus conſtat, & inuentu difficilis eſt, ſimplex parabile & facile obuium, ualentiſſimũq; & præſentiſſimi ſubſidij eſt uſurpandum, puta Pyrethri radicẽ contritã, & per cribrum anguſtius traiectã, cumq; melle in ecligmatis formã redactam. Cuius doſis eſt myſtrum unũ nõ continua ſerieuſq; ad dies undecim. Hoc ſanè compertũ eſt ſemꝑ præſentiſſimum in hoc morbo præſidium. Hactenus de morbo Comitiali, ea, quæ nos & intimi noſtri Apollineæ artis profeſſores, atq; adeò ueteres medici explorati ſunt.

† Aliàs octo.

Hermoclymax

Phyſicæ ligaturæ quarum uſus eſt in Comitialibus.

Siquidem plerique phyſicis ligaminibus adeò delectantur, ut ea circumferant, &
in hoc morbo ſubinde utantur (quoniã ſanè, mea quoq; ſententia, plurimũ
ea momenti conferunt) operæ preciũ me facturum putaui, ſi ea quoq; ſilentio
non præterirẽ. Verũ ſuper his duntaxat, quorum cõmoditas mihi re ipſa liquidò
conſtaret, uel quæ ab alijs nõ ſemel explorata, Comitialibus ſuppetias ferre præ
ſentes perſuaſum eſſet, mentionẽ facerem. Archigenis itaq; præceptum in Ga/
leni uolumine de medicamentorum compoſitione κατὰ γένη ita habet: In ſacro
morbo poſt corporis agitationẽ parteis ſingulas uincire expedit, haud aliter ac
que in circularibus febriũ paroxyſmis, horrore & frigore infeſtantibus uniuerſi
corporis artus oleo perfundunt & illiniunt, membraq; diſtorta manibus in ordi/
nem redigẽtes, & mediocriter ſubigimus oculos quietem cõciliantes. Mox inde
uena brachiali aut ſupra manũ inciſa ſanguinẽ detrahimus. Interpoſita igit quie
re, quantus quantus eſt ægrotus, largo oleo non admodũ calido illiniendus eſt,
caputq; pannis calfaciendum. Quod ſi ab in ſoporẽ delatiõe, quæ καταφορὰ Græ
cis nuncupatur trahat originem, poſitum in ſyndone aut alio panno cõmoueri
præcipito. Poſtremò ſi quancunq; uidebit membri languentis partẽ ferro ſeca
ueris & ſanguine excepto, laborantis, qui cõcidit, os obliniẽs, confeſtim à paroxy
ſmo liberatus conſurget.

Qui Comitialis morbus deprehendatur atq; diſcernatur.

Quod ſi Herculeóne quis morbo correptus ſit, uel an adhibita curatiõe uin
dicatus, certó ſcire laboras, pelle caprina languentẽ operi, & aqua marina
aſperge, ſi eo morbo infeſtat concidet illico: Vel caput eius lauato: Vel naribus
ſuffitum ex cornu caprillo adhibe: Vel Gagaten lapidem igni admotũ naribus
adplica, concidet propediem: Vel Myrrhæ parum naribus inſere, & ſi ad unguẽ
curatus non ſit, cadet extemplò. Apollinius facile inquit cõpertu eſt, mendicám
ne manũ admiſſutus ſit an non, Comitiali oppreſſus. Nam ubi conciderit, Thy
mum naribus ſupponito, & ſanè ſi ἀναληψία, quæ Comitialis eſt ſpecies, fuerit,
medicaminibus maximè idoneis reſtituetur ſin minus, neutiquã curari poterit
Præterea ſub epilepticorũ lingua, uirides quædam & perexiguæ uenulæ cõſpici
untur, Maioris morbi haud obſcuri iudices. Theodôrus porrhò capite quinqua/
geſimo octauo, tradit: Si Sacro morbo correptus ceciderit, & quiſpiam de pol
licibus pedum eius ſanguinem detractum labrijsq; & fronti illiniat, confeſtim
exacerbatione immunis ſurget. Apollo uerò ſanguinem ipſum in potione exhi/
bendum adſerit. Vinum aũt ut inimicũ fugiendum eſt perpetuò. Habetur
aũt ea de re admiratione dignũ apud Xenocratem: In pullis inquit hirundinum
inciſis reperiuntur calculi duo, ruffus uidelicet, & candidus, quorum hic maiore
morbo correptũ ſi concidit uel adpoſitũ ſaltẽ ſubleuar, ille uerò in pelle alligatus
ſuccurrit. Cæterùm eiuſmodi lapillos hirundo parens, pullo primæuo ac principi
dare perhibetur, id quod à ſolis ἀνατομικοῖς, id eſt corporum inciſoribus obſerua

rum diligentiſſime hactenus conſpicimus.

Aliud eiuſdem facultatis.

Chamæleontem in oleo tãtiſper dum oleum pinguitudinis animantis attrahat elixato, oſſaq́; decoctæ feræ à cane ſeparatis, in locum opacũ & ſoli minimè expoſitũ in pyxide depone. Inde, ubi quis Comitiali correptus humi cõciderit, pronũ locato, & dorſum eius neruoſis partibus ad primũ uſq; ſpondylum perungito, & conſurget ab acceſſione liber properè. Quod ſi id ſepties feceris, prorſus à morbo uindicabitur. A carnibus, pariter & coitu ut docuimus abſtinẽdum. Illinitiones uſurpandæ. Muſtellæ porrò iecur deinde fella, ſi cum aquæ hemina dimidia laborans ſumpſerit ieiunus triduũ, reſtituetur. Fulix quoq; auis cremata & potui data Epilepticis, Archigenis & aliorum teſtimonio ſuccurrit. Aliud: Canis, diebus quatuordecim incluſi, nec alijs, quàm ſolis oſſibus paſti, candidum ſtercus combuſtum quinq; dierum ſpacio, ſingulis nempe coclearia duo potui dato. Quũ in Tuſcia degerẽ, agreſtis quidam homo affirmabat ſe puerũ ſuũ Comitiali morbo impeditũ cum in rure concidiſſet, ſola ruta ſylueſtri (quæ ad manũ erat) cõtrita & naribus admota, à paroxyſmo liberaſſe, id quod ſæpius non à me ſolum, ſed ab alijs quoq; cõprobatum eſt, neq; unquã mea ſpe fruſtratus ſum quoties adhibui. Summũ igitur & admiratione dignũ ita affectis præſidiũ ducito. Aliud, ex Theodori Muſcieni capite quinquageſimo octauo depromptũ, contra epilepſiam: Habet uuæ Taminæ (quæ Græcis σταφὶς ἀγρία appellatur) unciã unam, caſtorei unciã dimidiam, ſucci peucedani, pyrethri uniuſcuiuſque denariũm pondo duũm. Vuam Taminam prius contundito, & in ueſicam ouis aut capræ lotio etiamdum refecto, uel quantum fortè inſit, immittito, aridamq́; factã tundito, & per cribrum trancito, deinde alijs cõfundet, & in aqua mulſa ægroto potui pro uirtutis ratione dato.

Aliud ſuſpiciendæ opis quod Chirteſo cuidam colono acceptum refero:

Veſicam apri ſylueſtris unà cum lotio in altum ſuſpẽdito donec aruerit, inde ad ſabuli quantitatem, nouem diebus in oxymelite potui dato. Aliud quod didicimus in Gallia: Sumat hoc morbo correptus in lacte & aqua ſobrius aridos gallinacei teſtes per dies quinq; à uino uſq; abſtinens. Aliud: Interfecto ſingulari conflictu uiro, pannum ſanguine imbutum tolle & in cinerem combuſtum ſeptem diebus laboranti cum mero miſceto, & ſanitati curatus reſtituetur. Huius rei periculum plurimi quidem, ſed maximè milites fecerunt. Orpheus prætereà inquit Solani radix luna decreſcente collecta, contuſa, potuiq́; exhibita, prima quidem die potio una, altero binæ, tertio quaternæ, & ita deinceps per quidecim dies ſemper conduplicata ex æquo dationẽ prærogatiuam hic habet, atque à pleriſq; ſummis effertur laudibus. Porrò quum in Hiſpania eſſem aliquandiu uerſatus, morbi Comitialis efficaciſſimum amuletum illud obſeruaui, Aſini ungulam teſtámue crematam & in puluerem probè redactam & attaminatam in pyxide deponito, atq; ubi res uſum poſtula-

bit, denarium inde unum cum aquæ hemina potui præbeto: cæterum priuſquã id medicamenti offeras, ſauinæ herbæ eliquatæ unciæ ſemiſſem, in aquæ heminabis, ſudo cœlo, genio per biduum cibis defraudato, potandũ exhibe. Sin uerò dies ſerenus non ſit, uerùm utrumq; nubiloſus, tranſactis aliquot dieculis aſini ungulam, ut diximus, potui dato. Verùm antequàm memoratorũ quicquã adminiſtrem, caput affecti per triduum, hoc pharmaco purgabis.

Purgatorium capitis.

Pedicularẽ herbam (quẽ Græci σταφίδα ἀγρίαν uocant) unciæ pondo dimidiatæ, pyrethrum denariũ pondo duûm, ſalis harenarij quem ammoniacũ dicunt, denarij pondo unius conquaſſato, & in puluerẽ redigito, deinde dentibus mandere iubeto, & humorẽ detrahere ſinito, mirũ quàm efficax hoc ſit præſidium.

Antigonis & Stanoſmodi alligatio.

Alligabat epileptico Antigones perinde atq; Aſclepiades, curandi gratia quidpiã, uerbi cauſſa, phlon quod eſt aurũ purũ putũ brachio, atq; ita Comicialem abigebat. Stanoſmodus uerò Medicus tradit Comitialibus prodeſſe coralliũ, pœoniamq; & ſolani radicẽ luna decreſcente collectã, quæ ſingula ſyndone aut cameſcino inuoluta, colloq; ſuſpenſa, quã diu geſtantur, Comitialis non corripit.

Quæ uitanda Sacro morbo correptis.

Nunc de his quæ in Comitialibus fugere expediat memorandũ eſt, id quod ſummũ momentũ habet ad præſeruandũ. Cruditas itaq; imprimis ceu grande incõmodum uitanda eſt. Proinde ſi qua cruditatis & prauæ decoctiõis fuerit ſuſpitio, paucis admodũ ferculis æger, donec cõfecerit, contentus ſit. Mala nanq; concoctio onerat & bilem concitat. Abſtinendũ etiã à uino ſtatim, ut prædiximus, à balneo, præcipuè, mero uetuſto item & horno uel admodũ nouo, ac muſto, auſtero & adſtringente. Caſeo inſuper, & lacte, & quodcũq; in lacte conſtituitur. Fugienda ſunt pariter & graueolentia cuncta, & quæ in fœdis locis diutinè perennauerint. Odorati præterea uaporis & incenſi confectiones (quæ Græci dicunt θυμιάματα) immodicè fragrantes officiunt. Ex æditiore item loco creber ꝓſpectus Fugiant ueſtiũ nimiã molem, capitis collectionẽ, in ſole, balneoq; & circa uiuentẽ focum diutinã moram. Eadẽ corporis pars neq; aqua calida diutius, neq; à cibo confeſtim ac potu uel quibuſcũq; ferculis ante concoctionẽ lauãda eſt, quoniã exacerbationẽ affectionis hæc, præſertim ſi flaua bile ſtomachus infeſtet, concitant. Atq;, ut ſummatim dicã, nutricatus admodũ temperatus ita habẽtibus cõgruit, uitando ſemꝑ quæ pituitam pariunt, & amplectẽdo, quæ eundẽ humorẽ extenuandi, calfaciendi, bilemúe reprimendi, fremendiq; poteſtatẽ obtinẽt. Quæ ſi quis adunguẽ obſeruauerit, nullo ſanè præſentiore medicamentorũ egebit præſidio, neq; tormẽtis maximè ancipitibus (nihil enĩ aliud facientes cuncti ſalui euadent). Sunt etenim qui arterias includere, caluariam oſſáue alia perforare, uel ferramẽto tonſorio inuri ſinunt, quæ profectò plus ſupplicij quàm auxilij patienti conferunt.

De mentis

De mentis alienatione citra febrim, quam Melancholiam uulgo uocant, Caput XXII.

DEſipientiæ prætereà genus eſt ſine febre, idquoniam ex atra bile
prouenit, ἀπὸ τῆς μελαίνης χολῆς Melancholiæ nomen obtinet. Ne-
que tamen ex una ſemper cauſſa, ſimplicíq; humore hoc malum
proficiſcitur, uerùm permultis, quarum alia in aliam ſubinde tran
ſit & cõmutatur. Proinde neq; paribus ita affecti infeſtantur ſymptωmatis, ne-
que eiſdem omnes imagitionibus tenenẽ & phantaſiis. Alij nanq; perpetuo riſu
Democritũ agunt, & porrecta fronte imaginationibus uiſionũ obruuntur: Alij
quẽadmodum phrenetici inſaniũt: alij præ luctu ingenti, ſummáq; mœſticia ne
gry quidam muſſitant: Quidam honores ſuos ac glorias iactant: Nonnulli tan
q; numine afflati uaticinanẽ futura, quos ἐνθεαστικοὺς Græci uocant. Sunt qui
mortis deſyderio teneantur, & hanc imprecentur. Nec deſunt qui eiuſdem mœ
tu miſerè torqueanẽ. Alios per circuitũ ſtatis quibuſdã temporibus eius mali ac-
ceſſio inuadit aliqui uerò perpetuò ſine interuallo adfligunẽ. Neq; ſecundũ mo-
dò pluripharias ſymptωmatũ agitatiões, differẽres hic morbus habet ſpecies, ſed
ex loco etiã affecto aliam atq; aliã ſortiẽ ſpeciei nomenclaturã. Adficiẽ enĩ qñq; *Tres Melancholiæ ſpecies*
cerebrũ per ſe primario affectu, nõnunq; per cõſenſum ſingulariũ corporis par
tium, interdum ſolo uentre & præcordijs malè adflictis, quã tertiam Melancho
liæ ſpeciẽ, flatuoſam ac turgidã, Hyppochondriacãq; cognominant. Apollineæ
igiẽ artis dextri pfeſſoris munus eſt, melancholiæ (pinde atq; aliorũ morborũ)
cauſſas & diſcrimina innumerato habere, locũ item propriè affectũ, acceſſiones
moleſtiàs ipſius morbi pariter & ſymptωmatũ ad unguẽ callere. Quo circa oc
caſiones ac notas eorum adamuſſim & accuratè diſcutiamus, rimemur & ex-
plicemus, ſine quibus non licet occurrere morbo. Quoniam ut ille ait:

Non intellecti nulla eſt curatio morbi.

Contrà præſentiſſima curatio, ſi quàm primum ægritudinis cauſſæ renitatur
qua ſublata, quum morbus, tum ſymptωma facile præciditur.

Indicia Melancholiæ.

IN ſignorum conſyderatione ægri imprimis temperatura perpendenda eſt.
Neq; ſanè fugit nos, natura hirſutos, fuſco corporis colore præditos, & gra-
cilentos hac mentis alienatione, quæ melancholia uocatur, promptius corripi,
quàm glabri, candidi & obeſi. Procliuius etiam hoc malo tentantur, qui ſur-
ſum uerſum ſubinde aguntur, mediæ ætatis homines, quíq; uictum tenuem &
exquiſitum uſurpant, ſtomachantur facile, & anguſtum, quod aiunt, geſtant an
nulum, & in mœſticia deniq; degunt. Sciſcitandum eſt inſuper ſolennis'ne eua
cuatio aliqua corporis, in maribus qdem hæmorrhoidũ, in fœminis uerò men
ſium purgatio remoretur, & an præter ſolitum ponderoſitas uniuerſum cor-
pus moleſtet. Contemplandus etiam laborantis uultus eſt. Nam ſi is rubo-
re ſuffundatur, & uenæ refertæ turgere uideantur: iam ex ſanguinis redun-

dantia

dantia uapores ad caput deferri, indubitatum reputa. Quod ſi per circuitum modò phantaſiis impetantur, adeò ut temporis nonnunquã intercapedine ſolita & neceſſaria ſua ſtrenuè ſatis, ſubeant munia, ad exhalationem (quam ἀναθυμίασιν Græci dicunt) ſanguinei humoris, cerebrum infeſtantis, ortum referri eam deſipientiæ ſpeciem, magis ſuſpicandum eſt. Et cerebro affecto flagrant & rubore tinguntur lumina. Quando autem in ea affectione conſtitutis cum riſu imaginationes quas φαντασίας Græci nuncupant, accidunt, humorem officium facientem haud magnopere uitioſum, neq; acredine neq; uellicatione præditum, uerùm multitudine duntaxat infeſtare, ducito.

Melancholiæ curatio.

PRoinde ſi melancholiã redundãtis ſanguinei humoris uaporibus acceptã eſſe (ut dictum eſt) referendam olfeceris, & phantaſiã à ſolo ſpiritu animali agitato cõmoueri, caue alia curatiõis ratione, excepta ſanguinis detractiõe, cõferenti loco ſine mora utare: nocet enĩ in hac affectione conſtitutis non parum quæuis procraſtinatio. Nam ſi omiſſa ſanguinis miſſione, mali cauſſa diutius perſeuerauerit, conſtitutionẽ cerebri cum affectionis dilatione alterat. Quod ſi cerebri ſe ſpecubus atra bilis inſinuauerit, atq; ob id affectiõis cauſſa radicibus ſuis altius actis, contumaciter hæreat, tunc ſi iuſta curatio, eſſentiæ cerebri alterationẽ nõ expectet, nihil delinquit, imò ſi cõfeſtim adhibeat, facilius & multò ocyus euadent. Nutricatus itaq; inculpati ſucci & breuiter cibi omnes temperati in primis cõueniunt. Vitare oportet carnes, maximè bubulas, atq; ceruinas, atq; ut ſtrictim referam, quæcunq; ſanguinẽ & atram bilem pariunt. Cæterũ ad eorundem humorũ euacuationẽ, rupta omni dilatiõe confugiendũ eſt, hic quidem, quẽadmodum in alijs quoque morbis, pro ægri uiribus ſanguinẽ detrahendo: Plerunq; enĩ tempeſtiua & una uice multa ſanguinis ablatio, exhalationes caput petẽtes eruncat. At ſi quid copioſam ſemel detractionẽ prohibeat, tum non ſemel modò, ſed iterũ atq; iterum quoties res poſtulare uidebit, pedetẽtim, paulatimq; detrahito. Quod ſi neq; per ætatẽ neq; robur ægroti ſanguenẽ brachij uena auferri licuerit, molienda eſt ſanguinis ẽ naribus, ſeu manibus pedibusúe ſeu tibijs, aut pollice manus diminutio, præſertim mulieribus quoniam menſes prouitat eiuſmodi detractio. Quare quũ uenæ brachij fuerint abditæ, memoratis partibus eas aperi. In hac itaq; affectione ſanguinis detractio nõ tam utilis eſt quã neceſſaria, quoniam omnes corporis partes cerebro cõmunicant, teſte Hippocrate pleno ore affirmante: Vnã in corpore eſſe colligantiã & conſenſum unũ. Quod eſt una corporis particula malè affecta, reliquas omneis per conſenſum affici. Quod ſi autem non exhalationes modò aut uapores cerebrũ infeſtarint, uerũ ſanguineus humor eidẽ inſinuatus idipſum obturãs, extẽplo omni metu depoſito frontis uenã incidito. Deinde uniuerſi iã corporis inanitione præmiſſa, ad topica medicamentorũ præſidia confugere oportunũ eſt. Nam ſi cõtrà localibus ante totius corporis euacuationem utare auxilijs, carnificem potius quàm Medicum præſtabis, materiam enim

morbi ad affectum locum trahendo plus noxiæ quàm opis inferes. Eiuſmodi ſa nè melancholicæ affectioni adhibenda eſt curatio, ſi ad ſolam ſanguinei humoris plenitatem ſeu redundantiam referat originem, morboq́ indurato, nulla exerat ſe euidens alteratio.

Si Melancholia & Mania è bile proueniat.

QVod ſi in atram bilem, mordax & acer ac biloſus humor ex aduſtione & mala temperie migrarit, quanq́ ſanguinis uideaẗ afflictio, non tamẽ cum riſu imaginationes, quas φαντασίας Græci dicũt, ingruunt, ſed per circuitũ cõtra grauiſſimis & Maniæ paribus impetunẗ paroxyſmis. Quo circa principijs illico obſtandũ eſt: Nam ſi diuturnitate radices altius egerit in deterius mutata morbi natura, nullis medicamentorũ præſidijs neq; emendari, neq; uinci aut extirpari poterit: uerũ perſeuerat ſui ſemp̃ ſimilis, & ceu poſtliminio ſemper per interualla regrediẗ. Neq; em̃ Mania quicq̃ aliud eſt, quã μελαγχολία intenſa, niſi quòd illa affecti quicquid in mentẽ uenit perpetrant, & quicquid in buccam uenit effutiunt.

Notæ melancholiæ ex acri & mordaci bile aut ſanguine prouenientis.

DEpræhendes porrhò Melancholiæ malum, neq; ex ſanguinei, neq; ex biliosi humoris uaporibus, ad cerebrum delatis, prognatã, ſed utriuſq; potius bilis acrimonia & mordacitate cerebrum occupante, quoniam facillimè, ut docuimus, ita affecti ſtomachantur, ac furiunt. Quod ſi qui affligitur temperamentum ſortitus ſit natura calidum, & aridum, uiriliſq; ac mediæ fuerit ætatis, & nutricatu admodum calorifico, & acriore uictitant, quin & aër ipſe calidior, aridiorq́ eſt, tum liquidò biliosum humorem in atram bilem alteratum, conſtat. Semper quippe facile humores permutanẗ, & alius ex alio qualitatem promptè accipit. Cõmutantur itaq; biliosi humores diutina genij defraudatione, ieiunióue, ferculorum acrium, & ſalſorum frequẽti uſu, longaq́ ac multa ſollicitudine. Sanguinem uerò pariunt crebra uini ingurgitatio, pluri mi alimenti epulæ, balnea intẽpeſtiua, è quibus utiq; in duobus ſingulis humorum naſcitur accumulatio, proinde ex utriſq; humorũ quoq; proueniũt ſymptomata: ſiquidem interdum riſu, nunc ſæuis affluunt uerbis, efferuntur quidam & agitantur hinc inde, & ruſum placantur, deinde haud aliter atq; morbus, qui ex interuallo, (quem typicum dicunt) ingruit, exacerbationes reuertuntur. Vbi enim cerebrum humore refertum, aut hoc exoneratum ſeu diminutum fuerit, plerunq; uel remiſſio uel acceſſio confit.

Melancholiæ ex humorum acore bileúe curatio.

QVum igitur admemoratorũ indicũ ſignificationes referendam affectionem putaueris, uel ad quamcũq; bilem, ſanguini in uenis cõmixtam, officientem humorẽ e ueſtigio exhauri, ſanguinẽ ante omnia auferendo, mox cõfe renti medicamẽto purgãte. Cæterũ eſculentis prius humectantibus & temperatis (concoctionis gratia) exhibitis, bilem, pliciendi & expurgãdi uiribus præditũ (quod χολαγωγὸν Græci quaſi bilagiũ uocant) præbeto, ita namq; biliosus

humo

loca impediant, ut materiã contineãt. Cæterùm hæc paroxyſmũ præcedãt neceſſarium eſt. Expediunt etiã ita affectis cucurbitulæ præſertim ante exacerbationẽ adhibitæ, quò per partem diuerſam, materiã ad ſuperiora tendentem auertat. Conducunt pari modò epithemata, neq; ſupra modum calorifica, neq; admodũ frigorifica, ſed temperata. Viſceribus eñ immodicè calida plurimùm mali cõciliant. Vnde extemplo caput tentaẽ ac replet. Cuius rei quoq; gratia præcordia ualde fouere ſuperuacuũ eſt, potiſſimè in febre intenta, & in corpore ſuccis caput petẽtibus referto. Satis eſt igiẽ, ſi uiſcera ſemine tantum modo lini in hydræleo elixo & iure chamæmelino tepido perungas, ſeu madefacias. Solatur enim illud flagrantia & diſtenta pulcherrimè.

Quibus cibarijs utendum ſit phreneticis.

INter cætera medicamentorũ præſidia, dapium quoq; conferentium catalogum pertexere, non eſt (ut ipſe quidẽ arbitror) ſuperuacuũ. Pleriq; enim uictum præſcribẽtes quid agant, proh dolor, nõ intelligunt. Salubria quippe an inſalutaria & officiãt potius quàm proſint quæ offerũt nõ obſeruãt, ne dicam ignorant. Principio itaq; ptiſanæ cremorẽ probe elixum offerre conuenit. Quod ſi is ad palatum ægrotantis nõ faciat, integras hordei granas citra ullum condimentũ ad edendũ porrige. Apomelitis (uocãt autem ita Græci ex ablutis aqua fauis cremorẽ) parùm, uel dulcoris & illectationis gratia mulſi nõ nihil adijciẽs, uel aquæ roſarũ, cæterũ aqua mulſa quod ὑδρόμελι Græci uocant, & quoduis aliud quod uini loco potui datur, poculentũ, puto hydromalũ tanquàm hoſtile fugiendum eſt: mel conſimiliter ipſum ſine additamẽto, & acetum mulſum, quod Græci dicunt ὀξύμελι. Quod ſi ne ita quidẽ nec ptiſanæ ſuccus ſeorſim arrideat (quoniã nõ pauci uel ad nomen ptiſanæ nauſeant) eis auenæ liquorẽ ſi ad manum ſit uel cicerũ dare expedit. Quod ſi ſorbitiunculas omnes faſtidiant, panẽ aqua calida madidatũ ac maceratũ præbeto. Nãin eo quoq; efficax eſt auxilium. Neq; eñ hic minus quã præſcripti cremores (mea quidem ſententia) opitulatur. Holeribus potiſſimè ueſci utile eſt, intybo uidelicet & malua elixis. Quandoq; non ualde, ſed obiter modò decoctis, ſi intenta febre & magna ſiti premanẽ & uigiliæ infeſtent, pluſculum enim auxilij tulerint. Multò uerò plus emolumẽti adferũt braſſicæ caules elixi, & coliculi lactucæ, Melonesq; & cucumeris carnes, ſiue inteſtina quos pepones nominãt. Quàmprimũ autẽ concoctionẽ olfeceris, piſces quoq; ſquamoſi, quos aſpratiles uulgo dicunt, & inculpati ſucci, & pectines offerẽdi ſunt. Opem non uulgarẽ phreneticis adferũt Mala Perſica, Duracina, cæraſa, mala, Mala Punica, quas Græci ῥόας cognominant, Rhomani Granata. Cæterũ hæc non niſi guſtentur, & ne quid nimis.

Quæ poculenta phreneticis competant.

POtus ita affectorũ aqua eſto calida, quæ nõ ſemel ubertim auariter ingurgitanda, ſed identidẽ partius exhibeaẽ, neq; eñ ſitibũdi admodũ ſunt, ut potum uehementer affectent, & nihil opis ex multa ſemel potatione ſentiunt. Gelida autem aqua quoniã parùm frugi, omnino uitanda eſt, quandoq; ſi inter-

na aliqua

na aliqua fugerit phlegmone, uel in uiſceribus & quacūq; parte præceps ac grāde diſcrimē inuehit. Et ſi in præſentia auxilij quiddā ac ſolarij adferre et dolorē ſedare uideatur, diræ tñ ac pniciosiſſimæ deinde ſuccedūt febres, ita quidē ut delyriū maxiē adaugeat, & ut uno uerbo expediā, cuncta uertat in deterius. Præſtat itaq; multis nominibus calidæ q̃ gelidæ aquæ uſus. Neq; clam me eſt hydræleū à quibuſdā ſumopere cōmendari, & ob id potui exhiberi, proptereaquòd partes ſuperiores bile affectas uideat̄ egregiè ſatis arefacere. Atq; hoc pacto una opera ardores leniuntur, extorum tenſiones & inflammationes laxantur, bilisq̃; demū quum per aluum, tum per uomitionē affatim exhauritur.

Balnea quæ expediant.

Lauacra & unctiones neceſſario ob exiccationē contractam, adhibenda ſunt neq; enim affectionis quātitas tantum, quantū ipſa nocet ariditas pariter & uigiliæ immodicæ: Neq; febrientibus etiam ipſis obeſt lauacrum modò tepidum ſit, non cum igne aëreum pyriaterii mue aut calidum ſolium. Proinde nō poſſunt non hallucinari atq; falli quotquot Medici in hac febre conſtitutos lauare, neſcio qua religione deterriti, dubitant: ſiquidem quū uigiliæ infeſtant, neq; admittitur uſus lauacri, cruciatus longè uehemētiores ingruunt, & perſiſtit uſq; delyrium, quocirca lauandum ut dixi, eſt eò quòd hoc medio inculpata inducitur temperatura, mentis alienatio profligitur unà cum febre. Indulgendum atq; adeò etiam offerendum balnei tempore uinum eſt, præcipuè his quos moleſtant uigiliæ, cum neq; uires ſatis robuſtæ ſunt, & febris nō magna ſed lenior modò excruciat & concoctionis notæ apparent in lotio. Adhuc uerò ut rectius ita & minus cunctanter uinum exhibendum eſt his, qui ſani hoc bibere conſueuerunt & uentriculum natura imbecillum ac frigidum ſortiti ſunt, quibus ſanè multò, ut dixi rectius ac tempeſtiuius uinum datur, pariter & paraphroſyne correptis, modò ne quid nimis & intra modum. Conducit id autem uel his nominibus maximè quod cordis inde agitatio, & furioſum peruigilium, cumq̃; uigilans in quietem & probam mentis diſpoſitionem cū habundantis ſomni conciliatione uertitur, cerebrum acuit, corpus alit, niſi hypochondria, quæ alij præcordia, alij ilia uertunt phlegmone ardenti uel alioquin nimio calore fuerint obſeſſa.
Quin & ſi uiribus deſtitui uideantur, multò confidentius, & minore cum periculo dari uinum poteſt, Si non plus damni quàm emolumenti inde ſperet medicus. Nam ſi uires ceu poſtliminio reuertantur, & profligetur affectio, tum nihil intentatum relinquere expedit, uariaq̃; ratione ægritudini ſuccurrere.

Quod ſi autem ſumpto uino phreniticus lethargus inducatur, medici officium fuerit diligenter proſpicere, ne deinceps uinum exhibitum noxam augeat. Perpendere itaque & acuratè inter ſe affectionem prauam & uinipotationem conferre conuenit, ne alibi noxæ alicuius medicus ſit occaſio.

magis caput repletur. Accõmodiſſima aũt eſt coxendicum frequens multaq́ꝫ fricatio, & quæ cum oleo ſycionio cucumerinóue perficitur, acetóue ſcillitico illinitio. Scilla quandoq; ſola, aut ſinapi cum aceto trita cataplaſmatis more coxendicibus impoſita ad excitãdum hominẽ lethaliter etiã ſoporis grauitate oppreſſum ſatis eſt. Quod ſi morbus ualde pernicioſus & atrox admodum extiterit, aut diuturnus, caput radendum & cum caſtorio illiniendum eſt. Quin & caſtorium ipſum potui dare expedit, & ante acceſſionis unã horã potiſſimum, extenuandi enim & gelidum calfaciendi, marceſcentẽq́ꝫ, & maximè moleſtantem in corpore pituitam areſaciendi uim obtinet. Noui equidem nõnullos miſerrimè hoc torpore impeditos, uno hoc medicamine ſanitati reſtitutos, longè uerò maiorem habet acero mulſo admixto efficatima. Quod ſi æger corpore prauis ſuccis infarto fuerit, mixta cũ hoc ſcãmonea præparata potiſſimũ, uel aliud q̄dam aluũ deijciendi uirtute præditum cum caſtorio exhibendum eſt. Satis aũt fuerit ſi caſtorei duobus ſcrupulis, dimidiatã diagridij (ſic enĩ ſcãmonium præparatũ uulgo nominant) ſcrupulum adieceris, aut plus, minusq́ꝫ pro uiribus cuiusq;. Neq; auxilia modò quæ humores extenuãdi, ſed quæ nutriendi quoq; uim habent offerre debemus, exempli gratia, amygdalorũ cremorẽ cum exiguo melle elixum. Haud mediocriter adiuuat etiã ſuccus ptiſanæ cũ porrorũ comis, uel apij radicibus: Hyſſopo item ſi febris iuncta nõ adſit. Nam ſi febris uiolenter infeſtet, hyſſopus elixatiõi admiſcendus non eſt, ſed radices modò, ut diximus apij & oxymel ſimplex, qui à ptiſanæ ſucco uel pariter cum ptiſanæ ſucco ſumendus. Commodiſſima quoq; exiſtit mica panis eſui cũ apomelite uel aqua mulſa exhibita. Hydromalum aũt (quæ eſt ex aqua & malomelite confectio) aut Gnidium uel aliquod aliud uinũ crudo adhuc morbo non debet offerri. Vbi aũt concoqui morbus uidebitur, lauacris uinoq́ꝫ quàm minimo uti ſuperuacuũ non eſt præſertim poſt ſanguinis per uenã detractionem, uel totius corporis mediocrẽ expurgationẽ, præter quàm ſi plethora, hoc eſt humorũ redundãtia, quam nos plenitudinẽ uocamus, infeſtet. Balneo enĩ ſuccorum, quæ cutẽ obſedit, plenitas melius diſcutit̃, quã cathartico medicamine. Cæterũ in eiuſmodi affectione lauacrũ tepidũ tantũ'odo cõpetit. Cognouimus ipſi quẽpiam, qui lethargo tã grauiter laborabat ut morbũ oĩno nõ agnoſceret, neq; ſe leuari ſentiret. Is poſt duodeuiginti ægritudinis ſuæ dies balneũ ingreſſus. tñ ſenſit auxilij, ut à ſomno ſtatim expergiſceret̃, alios attentè acciperet, & ipſe uerba expeditè faceret, familiares omneis agnoſcẽs. Proinde ſi uireis cõcedere uident̃ in balneolo lauandi ſunt lethargici. Si uerò uireis adeò deiectas cõſpexeris, ut æger neq; laborẽ, neq; æſtũ balnei ferre poſſit, domi in ſolio aquæ tãtiſper calidæ ut laborãs ſuſtinere queat, lauare ipſum cõuenit. Cauendũ aũt eſt ne caput ægrotãtis aqua perfundat̃. Nã id ſi factũ fuerit tñ abeſt ut tantillũ opis ſentiat, ut lõgè maioribus cruciatibus infeſtet̃, q̃ ſi calidũ nunq̃ uidiſſet. Fiat itaq; domi ſemel atq; iterũ in ſolio ut diximus lauacrũ. Deĩde in morbi diſceſſiõe ingrediat̃ balneũ & indubitãter de ſolẽni ſua cõſuetudine lauet̃. Cæterũ rarẽter admodũ id fiat ſi ægro grauia incũbant ſymptomata, ſic q̄dẽ, ut interdũ humi decidãt. In oĩ etenĩ curatiõe nihil nimis fie

Hiſtoria.

Comitialis morbi Curatio.

Quoniam hic morbus infantes potius quàm adultos & ſenes corripit, ab eorum ætate curationis auſpiciũ ſumere conuenit. Si admodum puer ac infans à cunabulis ſtatim Sacro morbo impedĩ, nullo planè medicamẽtorũ præſidio ſubuenire ſtudebimus progreſſu nanq; temporis, ſola ætatis mutatiõe & caloris naturalis incremẽto ſua ſponte magna ex parte hic morbus quieſcit. Sufficit enim ſolus ad humoris quo caput & eius cauernæ infartiuntur conſumptionẽ calor. Sed quod ad noſtram opem ac ſollicitudinem attinet, Nutricis qua utuntur lac, pro noſtra uirili emendandum eſt, & quicquid ſuperfluitatis ineſt in ordinem redigendum. Eſt autem lac omnium deterrimum & maximè uitioſum, craſſum, & caſeoſum, liquidius & ſeroſum guſtanti inſuaue tetriq; odoris. Corrigitur autem eius malitia hoc modo: Si iuſto, ut dixi, craſſius ſit, ad liquidi, craſſiq; medium perducitur, & ſucci inculpati redditur, ſi nutrix laboribus mediocribus de more nutricum præcipuè ante cibum exerceatur, & alimentis bonum ſuccum facientibus utatur. Præſtat etiam uomitu pituitam eijcere, id quod cum oxymelite optimè perficitur. Quod ſi liquidum appareat, ac ſeroſum & nimis acre, lac rurſus ad mediũ liquidi craſſiq; reducatĩ Id qđ tũ pulchrè fiet, ſi nutrix multos labores fugiat, carnibus porcinis alatĩ, & ſorbitiõibus ſapam potet cum uino dulci, mammas cum omni thoraci perfricet. Nam ſi plus iuſto fuerit craſſum, rebus quibuſdã alijs adhibitis tenuius reddatĩ. Verbi cauſſa, fœniculo, anetho, amylo, origano, eruca, ruta, hyſſopo, porro, ſcandice, ſatureia, thymo & ſalſamẽto ueteri. Sed uiridibus illis oĩbus eſt utendum, & recẽtibus adhuc Arida nãq; maiorẽ habẽt acrimoniã & uehemẽtius q̃ cõueniat menſiũ meatus reſerãt, unde locelli fluitãt ſanguine, quò nihil alienius poteſt lactẽti puero accidere. Quoniam menſtruo ſanguine ex uenis erũpente, Lac ipſum neceſſariò deficit, queadmodum copioſius in mamillas, mẽſtruis deficiẽtibus, colligitĩ. Cuius rei gratia à re Venerea abſtinendũ eſt, ei quæcũq; lac præbebit, à uiri nãq; conſuetudine lac odoris gratiã in deterius mutat, & liquidius efficitur, & mẽſtrua eliciuntĩ. Quin ſi fortè cõcipiat longè pernicioſiſſimũ eſt puello lactenti: Quapropter oportet nutrici uterũ geſtanti puellum minimè cõmittere & ad aliã quæ iudicio, delectuq; paretĩ, & cui lac inculpatũ ſit feſtinare. Cognoſcitĩ aũt lac bonũ quatuor nominibus, puta colore, & conſtitutiõe, ſubſtantiuẽ odoratu & guſtu Siquidẽ quod optimũ lac eſt, id uiſui candidũ cũ nullo liuore, guſtãti ſuaue, olfacięriq; fragrans nõ tetri odoris apparebit. Conſtitutiõe uerò, neq; liquidũ, neq̃ craſſum & caſeoſum. Nã eiuſmodi lac in mamillis collectũ puellorũ neruos ſummopere cõſtringit & obturat. Quo circa mulieri lac præbenti infantulo, uinũ modicè liquidũ & lympidum eſt offerendũ. Hoc modo, nutrice, quæ neq; grauida neq; lacte malo prædita, neque aliquo morbo affecta ſit, ſelecta, recens natus, & adhuc ſugens alendus eſt Nutrix uerò primum ualido exercitio, mox aũt mediocri manuum agitatione exerceatur, deinde cibum capiat. Neq; crebris identidem utatur balneis, & ubi lauare conſilium fuerit, Balneum ſemper cibum ac potum præcedat. Neq; uini præcipuè lympidi potio balneum illico ſequatur

Notæ boni lactis.

nihil

prohibendi non ſunt, præſertim ſaxatiles: Sed μαλὴρ ἀγὼρ, frequens enim eorundem quoq; uſus lædit. Præſtat autem illos cum aceto mulſo & exiguo pipere cõditos ſumere, ſiquidem condimentum eiuſmodi, cum pinguitudinem tum omne ſimul nocumentum tollit. Cochleæ porrhò ne per ſomnium quidem, ut aiunt, admittendæ ſunt, eò quòd algentis ſint naturæ & pinguetudine præ alijs madent, craſſósq; relinquunt in corpore ſuccos. Echini eſum per interuallum admittere alienum nõ eſt. Peculiare em̃ quiddam obtinet quo aluum muneris ſui admonere, uentriculum iuuare, lotiumq; ciere, poteſt. Sumendus tamen eſt ex calido quopiam potu, Verbi gratia, abſinthite, ſiue cõdito Ita ſanè quicquid nocumenti complectitur omnino exuit. Carnes quidem omne genus, ſed in primis ſuillas minimè gentium unquam morbo Comitiali implicito donec pro bè curatus ac ſanitati omnino reſtitutus ſit, concedendas moneo, Pari quoque modo interdicenda ſunt legumina, præcipuè lenticulæ. Vbi autem omnino ciceribus aut halica ueſci deſiderio tenentur, extenuandi ui præditum quidpiã admiſcere conuenit, puta piper aut pulegium, quòd legumenti emendat & profligat etiam ſuccorum craſſitudinem. Pomorum abſtinentia in Comitiali affectione ſummopere cõmendatur. Siquando autem eiuſmodi fructus manducate affectarint, non niſi parum & obiter, neq; in prima, ſed in ſecunda menſa debent: ita quippe haud malè ſumentē afficient. Cauendum eſt etiam modis omnibus à bellarijs quæ Græci τραγήματα uocãt, nempe nucibus & palmulis ſeu dactylis. Vuæ uerò & Piſtacia in cibarijs ſecundãue menſa illiberalius conceduntur, & præſertim quæ facultatem aliquam aſtringendi poſſident. Porrhò Amygdalorum & piſtaciorum nuclei, quæ à cocis myropolis præparantur: quoniam pituitoſum humorẽ utcunq; expurgant, uitandi non ſunt. Cæterùm ſi morbum conſyderes ſolum profectò manibus pedibúsq; fugiendi, ſiquidem eorum uſu caput tentatur & impletur, potiſſimè ſi fuerint non recentes. Atqui propter ſtomachum cui ſanè perquàm utiles ſunt, & ſtrenuas concoctrici potentiæ ſuppecias conferunt, non fuerit neq; alienum neq; abſurdum illos intra modum epilepticis offerre. Potionibus inſumma rarenter utendum. Neq; aliam quàm quæ ex abſynthio conficitur probo. Abſynthium enim uero non uentriculo tantum ſeu ſtomacho ipſi robur indit, ſed craſſos etiam humores infeſtantes extenuat, & quicquid in eo ſuperuacanei retrimenti retentum offenderit, probè exhaurit. Hactenus de ratione uictus quã equidem puellis & ſacro morbo impeditis præſcribendam cenſeo. *Amigdala & Piſtacia.*

Apozemata & catapotia, id eſt elixationes & globuli, in Comitialibus deglutienda.

Medicamentorum præſidia in Maiore, ut uocant, morbo ad hunc modum ſunt offerenda. Vbi huic morbo obnoxius mane exporrectus membra ſuſtulerit grabato, & aluum deiecerit, decoctum extenuatoria ui præditum incunctanter miſcere congruit. In hyeme igitur extenuandi uires obtinens decoctum quod hyſſopum contineat elixũ potui dato, ſuccurrit enim ualentiſſimè, & ple

rique hoc uno ſubinde apozemate à Comitiali morbo probè uindicati, priſtinæ ualitudini reſtituti ſunt: ſiquidem quoſcunque uiſcidos & tenaces, uel denſos aut craſſos humores attenuandi, & ex ſtomacho, ac pectore euacuandi potentiam obtinet. Aliud eñ per lotiũ, aliud per aluum euacuat egregiè. Dabis itaq; dictã elixationẽ, uel cum ſola aqua decoctã uel cũ oxymelite, puta in hyeme & maximè in Auctumno. Nam æſtate rarenter exhibere eam conuenit. Crebrius autem multò offerendum eſt, ut diximus, anetum. Quod ſi Atrebilarius fuerit laborans, decocto adijciendum eſt epithymũ, quod ob id quidem conſulo, quoniam atram bilem epithymus ſtrenuè exhaurit.

De his quibus aluus deducendus eſt in Comitiali.

Quod ſi autem puer eius ætatis fuerit, quæ purgationi ſit idonea, cathartico medicamine pituitã & atram bilem educere efficaci, purgandum eſt, quos ſanè humores pleriq; uno ore Hieram extrahere iactitant. Cæterùm in hoc morbo & ætate iuuenili non habet locum ſatis cõmodum. Iuuenum etenim ætati hieræ calor eſt nimis uehemens. Adultis nanque & mediæ ætatis ac robuſtis, melancholicísq; oportunè exhibetur hieræ potio. Præſtat uerò iuuenum humores epithymo non multo cum πικρὰ hoc eſt, Amara incidere & euacuare, & ita Theodorico, deinde antidoto expurgandũ. Nam id uniuerſum ſimul corpus pulchrè expurgat. Cæterum non ſimplex id adminiſtrabis, ſed alijs adiectis, ad hunc modum: Accipe Theodorici ſcrupulos quatuor, interioris farcti colocynthidis puluerizati grana duodecim uel ſedecim, uel plus, ſcammonij præparati obulos quatuor, uel diobulos duos cum ſiliqua uel amplius, pro uiribus laborantis, ne uiolenta ſit aut ignaua purgatio. Noui equidem quàm plurimos qui ſumpto hoc medicamine purgatorio priſtinæ ſanitati ad unguem reſtituti ſunt. Si per hæc morbus finitus non fuerit, & praui etiamdum ſucci in corpore regnarint, natæ à nobis exhibendæ ſunt pillulæ, quibus ſanè in hac affectione ualentius non cõperi catharticũ. Eſt aũt deſcriptio earũ huiuſmodi: Excipe ſucco braſſicæ, aloës, colocynthidos, ſcammonij, bdellij, corticis ueratri nigri, cõmeos, ſingulorum unciã dimidiam, euphorbij unciã unam, nitri unciã dimidiatam, redige in globulos quæ Græci dicũt Catapotia. Doſis eſt, ſcrupuli tres ſeu quatuor pro ægri robore. Grandioribus uerò nõ dubites porrigere interdũ denarios duos. Neq; ſi plus etiã exhibueris, delinques, quoniã nulla noxa ſectaẽ: nã citra periculum & omnem moleſtiam hoc medicamentũ euacuat. Neq; me Hercle Comitiali ſolum morbo obnoxij, uerũ uertigine etiam (quam σκοτωμίαν uocant Græci) & Arthritide & Podagra oppreſſis ſuccurrit.

Hiera.

Hiera cũ epithymo pro comitialib.

De Apophlegmatiſmis, hoc eſt pituitam ex capite detrahentibus uel per os, uel per nareis.

Quò autem craſſorum ac tenacium & ſpiſſorum humorũ in capite reliquiæ per palatũ exhauriantur, præmiſſa purgatiõe uniuerſali, adplicandi ſunt etiã apophlegmatiſmi. Proritant itaq; ſtrenuiſſimè paſtylli ex hyſſopo, pulegio aut pipere cõcinnati, ſi in ore mandentur. Longè autem ualentius eam prouinciam abſoluit ἀναγαργαρισμὸς (ſic eñ uocant quando liquore aliquo in ore retẽto

crebra

crebra reuocatiōe gargareon colluit, atq; ita per ſuperna humor detrahit; qui hyſſopo conſtruit. Item qui pulegio cōſter & origano pauco. ficubus aridis carnicis ue ſeptē aut nouē ad tertias decoctis. Exhibeto aūt in cypho defruti coclearia elixationis huius duo ante cibū. Cauendū interim eſt maximè, ne poſt eiuſmodi apophlegmatiſmū laborans lauet, plurimum enim nocebit lauacrum.

De Vomitu.

Poſtq; caput eiuſcemodi purgationibus iam probè noxijs humoribus exoneratū conſpicis, uniuerſi etiā corporis moles uomitionibus utiliter exagitat quoniā uomitus ſuccos inteſtanes in corpore ſingulis diebus cōgregatos ejicit, & ne deinceps coaceruent, prohibet. Qui ſanè quanq; ante cibum profit quidē haud uulgariter, longè tamen plus emolumēti poſt ſumpta cibaria confert. Ad hoc uerò multò utiliſſimus eſt, qui radiculis citatur, aut eſcis obeſis ſuauibus & fermētoſis, quādoq; drymyphagijs & temulentia deniq; acceſſitur. Hoc pacto ut dictū eſt ſuccurrendū puto cūctis ſine diſcrimine morbo comitiali oppreſſis.

De Comitiali à ſtomacho prouenente.

QVando ſacer morbus à malè affecto ſtomacho originē trahere uidetur accuratiſſimè attendendum fuerit, quis nam in eo humorū redundet atq; negotiū tantū faceſſat. Nam ſi bili adſcribendum cenſeas, non tam abſynthij herbæ, quā Hieræ Amaræ (quæ πικρὰ Græcè adpellatur) potione, bilioſi humoris generationem inibi pro uirili expugnes. Panis quoque aqua calida maceratus ſiue ut uulgo loquuntur, infuſus prima hora affatim, ſecunda uerò aut tertia minus, in hoc loco cōſtitutis offerendus eſt. Atq; urſum matim perſtringam Quicunq; ſtomachum aliquo humore, maximè flaua bile grauatum habent, caputq; inde tentatur, ſaburramq; concipit, his nutricatus omnis neceſſariò temperatus ab acrimonia, pinguitudineq; uacans, & abolco ſaleq; multò alienior, præſcribendus eſt. Sic igitur bile infeſtante agendum. Si uerò algentis naturæ humor, nempe pituitoſus, in uentriculo congeſtus caput afficiat, & inde quum morbus Herculanus, tum conuulſio oriatur, non plusq; par ſit calorificis, & robur inducētibus ſubueniēdum cenſeo. Aſpergines itaq; (ſic enim quæcunq; humida & liquida corpori inſpergātur adpello) principio ſtatim ſtomacho ſunt adplicandæ. Altero aūt ſeu tertio menſe, oleum Glaucinū, & ab ſinthite ſtyrace & maſtiche admixtis, hoc munus ſubeant: ſiquidē rigor grandiore, his adhibitis calore ſolatur. & plus roboris partibus imbecillis inducit, & cōcoctrix deniq; facultas indeſupperias minimè ficulneas concipit. Qua profectò re in ſingulis, ut ſemel dicam, ægritudinibus nedum in Comitialibus nihil inueniri poteſt neq; præſtantius neq; ſalubrius. Embrochæ.

De Comitiali ab aliqua corporis parte nata.

CAeterùm quando maiorē hunc morbū liquidò conſtat, neq; à ſtomacho neq; à capite originem ſuam, trahere ab alijs 'ne locis ſeu partibus proueniat, fixis oculis contemplandum eſt. Quibusdam enī à pollice, alijs à ti-

De Comitiali diuturno.

Quod ſi ἐπιληψία diu iam pennarit, & altius radicibus actis adeò cōtuma
citer curationi renitatᷓ ut mitiora medicamentorum præſidia deſpiciat
ad ualētiora confugiendū eſt. Adhibendū eſt itaq; medicamentū uiolēti
ore extenuādi, attrahendi, reſtaurādi, & uniuerſam deniq; affectio
nē extirpādi poteſtate præditū Cuius farinæ qdem eſt qđ ex ueratro candido ad
hūc modū componitᷓ purgandi uim obtinēs Accipe baccas lauri mundatas pon-
do denariūm duos, & obulos quatuor, piper candidum pondo denariūm trium
alypiada pondo †denarios duos cum totidem grāmatis, euphorbij, ueratri can † Aliás octo.
didi ſingulorū denarios pondo octo, ſingula cōtunde & per cribrum traice & at-
tamina. Exhibe aūt hanc confecturā in decocto, quæ integra colocynthide confi
citur hoc modo: Colocynthida totam excauato & intus diligenter & exactè re-
purgato, ne quid uel ſeminis uel lanuginis relinquatur, mox defruto ſappáue im-
pleto, deinde ſuper cineres calidos per uniuerſam noctē ponito, atq; ita tum po
tui ſic habentibus præbeto. Inde me Hercle præſentaneū præſidium expectatᷓ,
uomitionē nanq; eximiè cōcitat, & tenaces craſſosq; humores ſtrenuè euacuat.
Quocirca nauſea infeſtāte uomitus ſorbitiōe mulſi perexigui ꝓmouendus eſt.
Vbi uerò ita nihil proficitᷓ, pennas oleo madidas ori, uomitus accerſendi gratia
inſerito, & aqua mulſa multò liberalius potionato, ita eñ citra diſcrimē ſumitur
uomitoriū. A purgante aūt medicamine panis exiguā portiunculam œnomelite
(id eſt uino mulſo) maceratā offerre cōuenit. Abſtinendum præterea fuerit à bal
neo per diem unū atq; alterū. Illud uerò ſcitu præcipuè dignū eſt, ueratrū candi-
dū nō eſſe ſuperiori cathartico permiſcendū in his quorū uentriculus imbecillus
eſt & ualde ſenſilis, ſed eius loco ater helleborus inſeratᷓ. Ita nanq; ſumptum con-
ducit pluſculum, & citra moleſtiam expurgans & uomitionē minimè dirā con
citans. Cæterū nos ſæpenumero haud ſanè infeliciter hierā permultis ſolam die
bus aliquot exhibuimus. Lapidem item Armenium. Erat aūt nobis eius lapidis
ſolennis datio denarius unus. & reddit me ſemper uoti compotē. Vno uerbo:
nō reperies præſentius diutini Comitialis amuletū luto (ſeu lapide dicere malis)
Armenio. Nouimus eñ uerò cōplures qui nihil aliud facientes, q̄ quòd Armeni-
co cathartico uterentᷓ, ſalui euaſerūt. Neq; ipſe ſolus ſed & alij quoq; (ſat ſcio) ꝑ-
multi eius rei periculū fecêre. V ſi uerò ſumus poſt purgantibus antidotis, rebus
inſtaurātibus & humores infeſtantes extenuantibus, Cuius ſanè ordinis eſt Her Hermoclymax
moclymax compoſitio. Sed quoniā hæc innumeris ſpeciebus conſtat, & inuen
tu difficilis eſt, ſimplex parabile & facile obuium, ualentiſſimūq; & præſentiſſi-
mi ſubſidij eſt uſurpandum, puta Pyrethri radicē contritā, & per cribrum angu
ſtius traiectā, cumq; melle in ecligmatis formā redactam. Cuius doſis eſt my-
ſtrum unū nō continua ſerie uſq; ad dies undecim. Hoc ſanè compertū eſt ſemp
præſentiſſimum in hoc morbo præſidium. Hactenus de morbo Comitiali, ea,
quæ nos & intimi noſtri Apollineæ artis profeſſores, atq; adeò ueteres medici
explorati ſunt.

Phyſica ligaturæ quarum uſus eſt in Comitialibus.

Siquidem pleriq; phyſicis ligaminibus adeò delectantur, ut ea circumferant, &
in hoc morbo ſubinde utantur (quoniã ſanè, mea quoq; ſententia plurimũ
ea morienti conferunt) operæ preciũ me facturum putaui, ſi ea quoq; ſilentio
non præterirẽ. Verũ ſuper his duntaxat, quorum cõmoditas mihi re ipſa liquidò
conſtaret, uel quæ ab alijs nõ ſemel explorata, Comitialibus ſuppetias ferre præ
ſentes perſuaſum eſſet, mentionẽ facerem. Archigenis itaq; præceptum in Ga-
leni uolumine de medicamentorum compoſitione κατὰ γένη ita habet: In ſacro
morbo poſt corporis agitationẽ parteis ſingulas uincire expedit, haud aliter at
que in circularibus febriũ paroxyſmis, horrore & frigore infeſtantibus uniuerſi
corporis artus oleo perfundunt & illiniunt, membraq; diſtorta manibus inordi-
nem redigẽtes, & mediocriter ſubigimus oculos quietem cõciliantes. Mox inde
uena brachiali aut ſupra manũ inciſa ſanguinẽ detrahimus. Interpoſita igitur quie
te, quantus quantus eſt ægrotus, largo oleo non admodũ calido illiniendus eſt,
caputq; pannis calfaciendum. Quod ſi ab in ſoporẽ delatiõe, quæ καταφορὰ Græ
cis nuncupatur trahat originem, poſitum in ſyndone aut alio panno cõmoueri
præcipito. Poſtremò ſi quancunq; uidebit membri languentis partẽ ferro ſeca
ueris & ſanguine excepto, laborantis, qui cõcidit, os obliniès, confeſtim à paroxy
ſmo liberatus conſurget.

Qui Comitialis morbus deprahendatur atq; diſcernatur.

Quod ſi Herculeó ne quis morbo correptus ſit, uel an adhibita curatiõe uin
dicatus, certò ſcire laboras, pelle caprina languentẽ operi, & aqua marina
aſperge, ſi eo morbo infeſtatur concidet illico: Vel caput eius lauato: Vel naribus
ſuffitum ex cornu caprillo adhibe: Vel Gagaten lapidem igni admotũ naribus
adplica, concidet propediem: Vel Myrrhæ parum naribus inſere, & ſi ad unguẽ
curatus non ſit, cadet extemplò. Appollinius facile inquit cõpertu eſt, mendicám
ne manũ admiſſurus ſit an non, Comitiali oppreſſus. Nam ubi conciderit, Thy
mum naribus ſupponito, & ſanè ſi ἀναληψία, quæ Comitialis eſt ſpecies, fuerit,
medicaminibus maximè idoneis reſtituetur ſin minus, neutiquã curari poterit
Prætereà ſub epilepticorũ lingua, uirides quædam & perexiguæ uenulæ cõſpici-
untur, Maioris morbi haud obſcuri iudices. Theodôrus porrhò capite quinqua-
geſimo octauo, tradit: Si Sacro morbo correptus ceciderit, & quiſpiam de pol
licibus pedum eius ſanguinem detractum labijsq; & fronti illiniat, confeſtim
exacerbatione immunis ſurget. Apollo uerò ſanguinem ipſum in potione exhi-
bendum adſerit. Vinum aũt ut inimicũ fugiendum eſt perpetuò. Habetur
aũt ea de re admiratione dignũ apud Xenocratem: In pullis inquit hirundinum
inciſis reperiuntur calculi duo, ruffus uidelicet, & candidus, quorum hic maiore
morbo correptũ ſi concidit uel adpoſitũ ſaltẽ ſubleuat, ille uerò in pelle alligatus
ſuccurrit. Cæterùm eiuſmodi lapillos hirundo parens, pullo primæuo ac principi
dare perhibetur, id quod à ſolis ἀνατομικοῖς, id eſt corporum inciſoribus obſerua

cum

eum diligentiſſime hactenus conſpicimus,

Aliud eiuſdem facultatis.

Chamæleonrem in oleo tãtiſper dum oleum pinguitudinis animantis attra hat elixato, oſſáq; decoctæ feræ à cane ſeparatis, in locum opacũ & ſoli mi nimè expoſitũ in pyxide depone. Inde, ubi quis Comitiali correptus humi cõci derit, pronũ locato, & dorſum eius uetuoſis partibus ad primũ uſq; ſpondylum perungito, & conſurget ab acceſſione liber properè. Quod ſi id ſepties feceris, prorſus à morbo uindicabitur. A carnibus, pariter & coitu ut docuimus abſtinẽ dum. Illinitiones uſurpandæ. Muſtellæ porrò iecur cum ipſa felle, ſi cum aquæ hemina dimidia laborans ſumpſerit ieiunus triduũ, reſtituetur. Fulix quoq; auis cremata & potui data Epilepticis, Archigenis & aliorum teſtimonio ſuc currit. Aliud: Canis, diebus quatuordecim incluſi, nec alijs, quàm ſolis oſſi bus paſti, candidum ſtercus combuſtum quinq; dierum ſpacio, ſingulis nempe coclearia duo potui dato. Quũ in Tuſcia degerẽ, agreſtis quidam homo affirma bat ſe puerũ ſuũ Comitiali morbo impeditũ cum in rure concidiſſet, ſola ruta ſyl ueſtri (quæ ad manũ erat) cõtrita & naribus admota, à paroxyſmo liberaſſe, id quod ſæpius non à me ſolum, ſed ab alijs quoq; cõprobatum eſt, neq; unq; mea ſpe fruſtratus ſum quoties adhibui. Summũ igit̃ & admiratione dignũ ita affe ctis præſidiũ ducito. Aliud, ex Theodori Muſcieni capite quinquageſimo octauo depromptũ, contra epilepſiam: Habet uuæ Taminæ (quæ Græcis σα φὶς ἀγρία appellatur) unciã unam, caſtorei unciã dimidiam, ſucci peucedani, pyre thri uniuſcuiuſque denariũm pondo duũm. Vuam Taminam prius contun dito, & in ueſicam ouis aut capræ lotio etiamdum refecto, uel quantum forrẽ inſit, immittito, aridamq; factã tundito, & per cribrum traijcito, deinde alijs cõ fundet, & in aqua mulſa ægroto potui pro uirtutis ratione dato.

Aliud ſuſpiciendæ opis quod Chirteſo cuidam colono acceptum refero:

Veſicam apri ſylueſtris unà cum lotio in altum ſuſpẽdito donec aruerit, inde ad ſabuli quantitatem, nouem diebus in oxymelite potui dato. Aliud quod didicimus in Gallia: Sumat hoc morbo correptus in lacte & aqua ſo brius aridos gallinacei teſtes per dies quinq; à uino uſq; abſtinens. Aliud: Interfecto ſingulari conflictu uiro, pannum ſanguine imbutum tolle & in cine rem combuſtum ſeptem diebus laboranti cum mero miſceto, & ſanitati cura tus reſtituetur. Huius rei periculum plurimi quidem, ſed maximè milites fece runt. Orpheus præterea inquit Solani radix luna decreſcente collecta, contuſa, potuiq; exhibita, prima quidem die potio una, altero binæ, tertio quaternæ, & ita deinceps per quindecim dies ſemper conduplicata ex æquo datione prærога tiuam hic habet, atque à pleriſq; ſummis efferẽ laudibus. Porrhò quum in Hiſpania eſſem aliquandiu uerſatus, morbi Comitialis efficaſſimum amule tum illud obſeruaui, Aſini ungulam teſtámue crematam & in puluerem pro bè redactam & attaminatam in pyxide deponito, atq; ubi res uſum poſtula

bit, denarium inde unum cum aquæ hemina potui præbeto: cæterum priuſquã id medicamenti offeras, ſauinæ herbæ eliquatæ unciæ ſemiſſem, in aquæ hemina bis, ſudo cœlo, genio per biduum cibis defraudato, potandũ exhibe. Sin uero dies ſerenus non ſit, uerùm utrunque nubiloſus, tranſactis aliquot dieculis aſini ungulam, ut diximus, potui dato. Verùm antequàm memoratorũ quicquã adminiſtrem, caput affecti per triduum, hoc pharmaco purgabis.

Purgatorium capitis.

Pediculare herbam (quã Græci σταφίδα ἀγρίαν uocant) unciæ pondo dimidiatæ. pyrethrum denariũ pondo duûm, ſalis harenarij quem ammoniacũ dicunt, denarij pondo unius conquaſſato, & in puluerẽ redigito, deinde dentibus mandere iubeto, & humorẽ detrahere ſinito, mirũ quàm efficax hoc ſit præſidium.

Antigonis & Stanoſmodi alligatio.

Alligabat epileptico Antigones perinde atque Aſclepiades, curandi gratia quidpiã, uerbi cauſſa, phlon quod eſt aurũ purũ putũ brachio, atque ita Comitialem abigebat. Stanoſmodus uerò Medicus tradit Comitialibus prodeſſe coralliũ, pæoniã mque & ſolani radicẽ luna decreſcente collectã, quæ ſingula ſyndone aut caneſcino inuoluta, colloque ſuſpenſa, quã diu geſtantur, Comitialis non corripit.

Quæ uitanda Sacro morbo correptis.

Nunc de his quæ in Comitialibus fugere expediat memorandũ eſt, id quod ſummũ momentũ habet ad præſeruandũ. Cruditas itaque imprimis ceu grande incõmodum uitanda eſt. Proinde ſi qua cruditatis & prauæ decoctiõis fuerit ſuſpitio, paucis admodũ ferculis æger, donec cõfecerit, contentus ſit. Mala nanque concoctio onerat & bilem concitat. Abſtinendũ etiã à uino ſtatim, ut prædiximus, à balneo, præcipuẽ, mero uetuſto item & horno uel admodũ nouo, ac muſto, auſtero & adſtringente. Caſeo inſuper, & lacte, & quodcunque in lacte conſtituitur. Fugienda ſunt pariter & graueolentia cuncta, & quæ in fœdis locis diutinè perennauerint. Odorati prætereà uaporis & incenſi confectiones (quæ Græci dicunt θυμιάματα) immodicè fragrantes officiunt. Ex editiore item loco creber proſpectus Fugiant ueſtiũ nimiã molem, capitis collectionẽ, in ſole, balneoque & circa uiuentẽ focum diutinã moram. Eadẽ corporis pars neque aqua calida diutius, neque à cibo confeſtim ac potu uel quibuſcunque ferculis ante concoctionẽ lauãda eſt, quoniã exacerbationẽ affectionis hæc, præſertim ſi flaua bile ſtomachus infeſtet, concitant. Atque, ut ſummatim dicã, nutricatus admodũ temperatus ita habẽtibus cõgruit. uitando ſemper quæ pituitam pariunt, & amplectẽdo, quæ eundẽ humorẽ extenuandi, calfaciendi, bilemúe reprimendi, fremendique poteſtatẽ obtinẽt. Quæ ſi quis ad unguẽ obſeruauerit, nullo ſanẽ præſentiore medicamentorũ egebit præſidio, neque tormẽtis maximè ancipitibus (nihil enim aliud facientes cuncti ſalui euadent). Sunt etenim qui arterias includere, caluariam oſſáue alia perforare, uel ferramẽto tonſorio inuri ſinunt, quæ profectò plus ſupplicij quàm auxilij patienti conferunt.

De mentis alienatione citra febrim, quam Melancholiam uulgo uocant, Caput XXII.

DEſipientiæ prætereà genus eſt ſine febre, idquoniam ex atra bile prouenit, ἀπὸ τῆς μελαίνης χολῆς Melancholiæ nomen obtinet. Neque tamen ex una ſemper cauſſa, ſimpliciq; humore hoc malum proficiſcitur, uerùm per multis, quarum alia in aliam ſubinde tranſit & cõmutatur. Proinde neq; paribus ita affecti infeſtantur ſymptomatis, neque eiſdem omnes imagitionibus tenentur & phantaſiis. Alij nanq; perpetuo riſu Democritũ agunt, & porrecta fronte imaginationibus uiſionũ obruuntur: Alij quẽadmodum phrenetici inſaniũt: alij præ luctu ingenti, ſummaq; mœſticia negry quidam muſſitant: Quidam honores ſuos ac glorias iactant: Nonnulli tanq; numine afflati uaticinantur futura, quos ἐνθεαστικοὺς Græci uocant. Sunt qui mortis deſyderio teneantur, & hanc imprecentur. Nec deſunt qui eiuſdem mœtu miſerè torqueantur. Alios per circuitũ ſtatis quibuſdã temporibus eius mali acceſſio inuadit aliqui uerò perpetuò ſine interuallo adfligunt. Neq; ſecundũ modò pluripharias ſymptomatũ agitatiões, differẽres hic morbus habet ſpecies, ſed ex loco etiã affecto aliam atq; aliã ſortitur ſpeciei nomendaturã. Adficit enim qñq; cerebrũ per ſe primario affectu, nõnunq; per cõſenſum ſingulariũ corpotis partium, interdum ſolo uentre & præcordijs malè adflictis, quã tertiam Melancholiæ ſpeciẽ, flatuoſam ac turgidã, Hyppochondriacãq; cognominant. Apollineæ igitur artis dextri pfeſſoris munus eſt, melancholiæ (pinde atq; aliorũ morborũ) cauſſas & diſcrimina innumerato habere, locũ item propriè affectũ, acceſſiones moleſtias ipſius morbi pariter & ſymptomatũ ad unguẽ callere. Quo circa occaſiones ac notas eorum adamuſſim & accuratè diſcutiamus, rimemur & explicemus, ſine quibus non licet occurrere morbo. Quoniam ut ille ait:

Tres Melancholiæ ſpecies

Non intellecti nulla eſt curatio morbi.

Contrà præſentiſſima curatio, ſi quàm ptimum ægritudinis cauſſæ renitatur qua ſublata, quum morbus, tum ſymptoma facile præciditur.

Indicia Melancholiæ.

IN ſignorum conſyderatione ægri imptimis temperatura perpendenda eſt. Neq; ſanè fugit nos, natura hirſutos, fuſco corporis colore præditos, & gracilentos hac mentis alienatione, quæ melancholia uocatur, promptius cotripi, quàm glabri, candidi & obeſi. Ptocliuius etiam hoc malo tentantur, qui ſurſum uerſum ſubinde aguntur, mediæ ætatis homines, quiq; uictum tenuem & exquiſitum uſurpant, ſtomachantur facile, & anguſtum, quod aiunt, geſtant annulum, & in mœſticia deniq; degunt. Sciſcitandum eſt inſuper ſolennis'ne euacuatio aliqua corporis, in maribus qdem hæmorrhoidũ, in fœminis uetò menſium purgatio remoretur, & an'præter ſolitum ponderoſitas uniuerſum corpus moleſtet. Contemplandus etiam labotantis uultus eſt. Nam ſi is rubore ſuffundatur, & uenæ refertæ turgere uideantur: iam ex ſanguinis redun-

dantia uapores ad caput deferri, indubitatum reputa. Quod ſi per circuitum modò phantaſiis impetantur, adeò ut temporis nonnunquã intercapedine ſolita & neceſſaria ſua ſtrenuè ſatis, ſubeant munia, ad exhalationem (quam ἀναθυμίασιν Græci dicunt) ſanguinei humoris, cerebrum infeſtantis, ortum referri eam deſipientiæ ſpeciem, magis ſuſpicandum eſt. Et cerebro affecto flagrant & rubore tinguntur lumina. Quando autem in ea affectione conſtituris cum riſu imaginationes quas φαντασίας Græci nuncupant, accidunt, humorem officium facientem haud magnopere uitioſum, neq; acredine neq; uellicatione præditum, uerùm multitudine duntaxat infeſtare, ducito.

Melancholiæ curatio.

PRoinde ſi melancholiã redundãtis ſanguinei humoris uaporibus acceptã eſſe (ut dictum eſt) referendam olfeceris, & phantaſiã à ſolo ſpiritu animali agitato cõmoueri, caue alia curatiõis ratione, excepta ſanguinis detractiõe, cõferenti loco ſine mora utare: nocet em̃ in hac affectione conſtitutis non parùm quæuis procraſtinatio. Nam ſi omiſſa ſanguinis miſſione, mali cauſſa diutius perſeuerauerit, conſtitutionẽ cerebri cum affectionis dilatione alterat. Quod ſi cerebri ſe ſpecubus atra bilis inſinuauerit, atq; ob id affectiõis cauſſa radicibus ſuis altius actis, contumaciter hæreat, tunc ſi iuſta curatio, eſſentiæ cerebri alterationẽ nõ expectet, nihil delinquit, imò ſi cõfeſtim adhibeat, facilius & multò ocyus euadent. Nutricatus itaq; inculpati ſucci & breuiter cibi omnes temperati in primis cõueniunt. Vitare oportet carnes, maximè bubulas, atq; ceruinas, atq; ut ſtrictim referam, quæcunq; ſanguinẽ & atram bilem pariunt. Cæterũ ad eorundem humorũ euacuationẽ, rupta omni dilatiõe confugiendũ eſt, hic quidem, queadmodum in alijs quoque morbis, pro ægri uiribus ſanguinẽ detrahendo: Plerunq; em̃ tempeſtiua & una uice multa ſanguinis ablatio, exhalationes caput petẽtes eruncat. At ſi quid copioſam ſemel detractionẽ prohibeat, tum non ſemel modò, ſed iterũ atq; iterum quoties res poſtulare uidebiť, pedetẽtim, paulatimq; detrahito. Quod ſi neq; per ætatẽ neq; robur ægroti ſanguenẽ brachij uena auferri licuerit, molienda eſt ſanguinis è naribus, ſeu manibus pedibuſúe ſeu tibijs, aut pollice manus diminutio, præſertim mulieribus quoniam menſes prouitat eiuſmodi detractio. Quare quũ uenæ brachij fuerint abditæ, memoratis partibus eas aperi. In hac itaq; affectione ſanguinis detractio nõ tam utilis eſt quã neceſſaria, quoniam omnes corporis partes cerebro cõmunicant, teſte Hippocrate pleno ore affirmante: Vnã in corpore eſſe colligantiã & conſenſum unũ. Quod eſt una corporis particula malè affecta, reliquas omneis per conſenſum affici. Quod ſi autem non exhalationes modò aut uapores cerebrũ infeſtarint, uerũ ſanguineus humor eidẽ inſinuatus idipſum obturãs, extẽplo omni metu depoſito frontis uenã incidito. Deinde uniuerſi iã corporis inanitione præmiſſa, ad topica medicamentorũ præſidia confugere oportunũ eſt. Nam ſi cõtrà localibus ante totius corporis euacuationem utâre auxilijs, carnificem potius quàm Medicum præſtabis, materiam enim

morbi

morbi ad affectum locum trahendo plus noxiæ quàm opis inferes. Eiuſmodi ſanè melancholicæ affectioni adhibenda eſt curatio, ſi ad ſolam ſanguinei humoris plenitatem ſeu redundantiam referat originem, morboq; indurato, nulla exerat ſe euidens alteratio.

Si Melancholia & Mania è bile proueniat.

QVod ſi in atram bilem, mordax & acer ac biloſus humor ex aduſtione & mala temperie migrarit, quanq; ſanguinis uideat afflictio, non tamē cum riſu imaginationes, quas φαντασίας Græci dicūt, ingruunt, ſed per circuitū cōtra grauiſſimis & Maniæ paribus impetunt paroxyſmis. Quo circa principijs illico obſtandū eſt: Nam ſi diuturnitate radices altius egerit in deterius mutata morbi natura, nullis medicamentorū præſidijs neq; emendari, neq; uinci aut extirpari poterit: uerū perſeuerat ſui ſemp ſimilis, & ceu poſtliminio ſemper per interualla regredit. Neq; ēm Mania quicq; aliud eſt, quā μελαγχολία intenſa, niſi quòd illa affecti quicquid in mentē uenit perpetrant, & quicquid in buccum uenit effutiunt.

Notæ melancholiæ ex acri & mordaci bile aut ſanguine prouenientis.

DEpræhendes porrò Melancholiæ malum, neq; ex ſanguinei, neq; ex biloſi humoris uaporibus, ad cerebrum delatis, prognatā, ſed utriuſq; potius bilis acrimonia & mordacitate cerebrum occupante, quoniam facillimè, ut docuimus, ita affecti ſtomachantur, ac furiunt. Quod ſi qui affligitur temperamentum ſortitus ſit natura calidum, & aridum, uiriliſq; ac mediæ fuerit ætatis, & nutricatu admodum calorifico, & acriore uictitarit, quin & aër ipſe calidior, aridiorq; eſt tum liquidò bilioſum humorem in atram bilem alteratum, conſtat. Semper quippe facile humores permutanī, & alius ex alio qualitatem promptè accipit. Cōmutantur itaq; bilioſi humores diutina genij defraudatione, ieiunióue, ferculorum acrium, & ſalſorum frequēti uſu, longaq; ac multa ſollicitudine. Sanguinem uerò pariunt crebra uini ingurgitatio, plurimi alimenti epulæ, balnea intēpeſtiua, è quibus utiq; in duobus ſingulis humorum naſcitur accumulatio, proinde ex utriſq; humorū quoq; proueniūt ſymptomata: ſiquidem interdum riſu, nunc ſæuis affluunt uerbis, efferuntur quidam & agitantur hinc inde, & rurſum placantur, deinde haud aliter atq; morbus, qui ex interuallo, (quem typicum dicunt) ingruit, exacerbationes reuertuntur. Vbi enim cerebrum humore refertum, aut hoc exoneratum ſeu diminutum fuerit, plerunq; uel remiſſio uel acceſſio confit.

Melancholiæ ex humorum acore bileue curatio.

QVum igitur admemoratorū indicū ſignificationes referendam affectionem putaueris, uel ad quamcūq; bilem, ſanguini in uenis cōmixtam, oſſicientem humorē e ueſtigio exhauri, ſanguinē ante omnia auferendo, mox cōſerenti medicamēto purgāte. Cæterū eſculentis prius humectantibus & temperatis (concoctionis gratia) exhibitis, bilem, pliciendi & expurgādi uiribus præditū (quod χολαγωγον Græci quaſi bilagiū uocant) præbeto, ita namq; bilioſus

ne dum potetur capitis dolorem inferat, offerendum eſt. Carnibus atq; obſonijsquibusuis plenioribus, m agisq; ualidis in ea affectione abſtinendum eſt. Morbo uerò remittente & ægroto iam meliuſculè habente, nutricatus tam pedetentim augere, paulatimq; fortiora aggredi, expedit. Tutius enim quicquid non ſubitò, ſed ſenſim offertur: Semperq; commodior eſt, quæ non præcipitanter fit, ad fortiora tranſitio. Huiuſmodi eſto in genere melanholicorũ & maniacorum nutricatio, & ſi quid fortè particulatim ſilentio præteritum fuerit, id ſanè ſolers & ſagax Medicus ſuo Marte, ex uniuerſalibus hiſce, & quicquid ad rem conferre uidebitur, facile coniectabit & depræhendet. Cæterùm non uidetur ullum neq; ſalubrius neq; præſentius dulcis aquæ balneo, adminiculum, quoniam bilem id maximè digerit, exhaurit, extenuat, & aquarum qualitatibus moderat acfrenat. Vniuerſum itaq; corpus calida aqua perfundere, caput uerò tepida modò, & ouorum luteis lauare, conuenit. Tantus porrò quantus eſt æger hydrælæo, caput autem roſaceo illiniatur. Aura inſuper balnei tepida eſto, & adeò temperata ut auream mediocritatem obtineat. Solium quoq; in quo diutilè deſidendum eſt, compari modo omni exceſſu careat. Piſcinam etiam inſcendere imprimis conducit, atq; ob id quidem nolentem uolentẽ ægrum in hanc quoque ad tempus haud ita breue locabimus, præſertim ſi iuuenis ſit, & calida uſq; lauetur. A balneo nõ confeſtim, quemadmodum antea admonuimus, merum ſed calidam undam potent, atq; ita deinde, ceu demonſtratũ eſt, cibari congruit. Prandiũ uerò ſumpturo calidam rurſum pſæbere aquulam expedit. Huiuſmodi ſanè commendamus in hoc ſapientiæ morbo uictus rationem perpetuam, ſi is ſuam ad calidum humorem atq; adeò feruidam temperaturam referat originem. Neq; ignorandum hic eſt, ueteres & priſcos Medicinæ artifices, in id genus deſipientiæ affectionibus cucurbitulas quoq; capiti, ſummam cutem perterebrare ſtudentes, adglutinaſſe. Neque defuerunt, quibus hirundinum uſus placuit. Nos contrà eiuſmodi auxilia, ne tormenta dicamus, quoniam ubi hæc humoris nihil offendunt, longè maiorem ægro intemperaturam & aridiorem inducunt, cane peius & angue fugienda ducimus. Nunquam etenim id genus præſidia, niſi quum materiam infeſtantem, uiolentiorem & craſſiorem iam cerebro impactam cognouerimus, ceu utilia probantur.

Nota atrebilario ſanguine prouenientis Melancholie.

Solet uerò magna ex parte huiuſmodi ſapientiæ morbus quem μελαγχολίαν adpellant, ex acri ſanguine peraſſato, uaporibus inde ad caput exhalantibus animaliq; ſpiritu inibi permutato prouenire. Indicat autem ueluti digito, frequens præter rationem, qua ſubinde adficiuntur, mœſticia, animiq; deſponſio tot ſummi dei conclamatorum inuocationes ut nullum fermè ſit notum frequentius, tot etiam metus, eiuſmodi mentis alienationem ex melancholici humoris fumo profectam. Præterea quod identidem eo malo affecti temerè illacrymant, mortaliumq; commercium effugiunt, ſolitudines quærunt, ami-

coſ atq; intimos etiam neceſſarios oderunt, eorundem cõuerſationem horrent & falſa de ijs ſuſpicantur. adeò ut non ſolum nihil ſolatij, quo illi oblectamentũ atq; leuamen machinari certatim contendunt, admittant, ſed ita calumniantur nonnunq̃, ut inſidiarum eos inſimulent, perinde atq; ei eſſent, qui ſtuderẽt ipſis mortem infligere, enſe'q; adacto, ueneno'ue exhibito uitã eripere. Hæ quidem & innumeræ eiuſdem farinæ imaginationes ac phantaſiæ melancholicum humorem cerebrum occupantem, umbræ modò comitantur. Sunt etenim in eo malo conſtituti, qui ſe teſtaceum eſſe uaſculum ſibi perſuadeant, quidam uerò coruum, nonnulli Gallum gallinaceũ, adeò ut brachijs, axillis'ue ceu alis, corpore percuſſo, rauca uoce eiuſdem animantis cantũ æmulentur, aut corui inſtar crocitent. Nec deſunt quibus perſuaſum eſt, ſe cælum hoc quod ſibi uidetur incũbere, ſuis ſeu Atlanticis humeris fulcire, ſumma'q; formidine tenentur, ne ſi ipſi ſe ſubduxerint, fore ut è ſublimi in terram uaſtus ruat Olympus. Is'q; non ſolum
Hiſtoria. ſe, ſed uniuerſum ſimul genus mortalium opprimat. Nouimus quippe fœminã ipſi eiuſmodi phantaſia obrutam quæ pollicem tam arctiſſimè conſtringebat, ut nemo digitum facile poſſet corrigere, affirmans ſe uniuerſum orbem ſuſtinere ne decidat, aut uertatur. Nam ſi (inquit) fractus illabatur orbis, homines ferient ruinæ. Quin & alios complureis compa[ri] modo affectos cognouimus, uerũ de ſingulis mentionem facere ſuperuacaneũ ſit. Satis fuerit Pœoniæ artis haud imperitis artificibus ex eiuſmodi notis & id genus alijs, ſi uſu ueniant, hoc deſipientiæ genus ſine febre, ex nigra bile ad cerebrum exhalante citra cõtrouerſiam manare, liquidò olfacere.

Præſentanea Melancholiæ præſidia.

Habet quandoq; præter alias cauſas, id malum occaſionẽ præcedentem, animi dolorẽ, profunda m'q; triſticiã cum ſollicitudine coniunctã, aut quamcũq; aliam mẽtis affectionẽ. Inter huiuſmodi igitur impreſſiones & ueſtigia ſenſus, quas *φαντασίας* dicunt, ſtudioſe attendendum eſt, cum ratiõne ne, an cũ alia
Hiſtoria. occaſione ſubitanea facta ſit alteratio. Noſtratem quippe mulierem uidi, quæ melancholiæ malo repente obruta, inter dormiendum anguem ſe degluti ſſe cõtendebat. Ciens tum ei uomitionem, anguem extinctum, pelui, qua uomitum excipiebat, clandeſtinè inſerendum curaui, quem ſimul atq; conſpexiſſet melancholica, euomuiſſe rata, omnem ſuſpitionem poſuit, & quoniam ex animi dolore & mœſticia in id dementiæ malum inciderat, lætitia ſuperueniente illico nil
Alia hiſtoria. aliud faciens, ſalua euaſit. Fuit item alia quam equidem noui, egregia certè matrona, quæ quum inſano amore maritum proſequeretur, Melancholiam incurrit quòd maritus peregrè lentus, ultra promiſſum tempus abeſſet. Quicquid enim interrogata reſpondebat, aut ipſa ex alijs uiduata ſciſcitabatur, bile mota iratior excandeſcebat. Et ne ſingula perſequar, nihil nõ cum ſtomacho & quaſi furijs exagitata deſignabat. Ea ſanè huiuſmodi curationis modulo uindicata eſt. Auſpicati ſumus medendi rationẽ à pharmaco expurgãdi facultate prædito (qđ *καθαρτικὸν* Græci adpellant) præſertim Hiera, id eſt, ſacra Galeni, quoniã ea di-

uerſi

uerſi generis humores citra omnem moleſtiã & abſq; tumultu profligit. A purgatione itaq; denuo accuratè cõtemplanda languẽtis ratio eſt. Si mentẽ eius iã meliuſculè habere & nõnihil emendari comeceris, mœrus & triſticias animi temerarias eleuari & pulchrè temperari, planeq; ad ſe tandem animũ ceu poſtliminio reuerti credito. Neq; tranſeundum ſtatim ad aliud medicamentũ eſt, ſed eodem denuo utendum medicamine purgatorio. Nam qui in eadem medendi ratione cõtumaciter perſiſtunt, exactius ab hoc malo uindicanẽ. At ſi ſemel atq; iterum pharmaco Hieræ exhibito ne tantillum quidem profeceris, neq; affectionis moleſtiæ, neq; phantaſmata quicquã comminuunẽ, tunc demũ ad potum qui ex lapide Armenio conſtituitur deueniendum cenſeo.

De lapide Armenio.

Haud itaq; nos fugit, quod priſci medicæ artis pfeſſores candidum modo ueratrũ in hac mentis affectione porrigebant. Neq; enĩ ullo unq; alio medicamine purgãte melancholiæ mederi poſſe arbitrati ſunt. Nobis ſanè ueratrũ album cãdidis ut aiunt, equis Ἀρμένιος λίθος hoc eſt. Armenius lapis bonitate præcedere uideẽ, ſi ex eo conficiatur, ut debet, potio. Quod utiq; præſidiũ noſtra ætate, nuper admodum compertum eſt qua propter à ueteribus medicis minus celebratum. Sed à nobis & alijs cõpluribus feliciter uſurpatũ ueratri uſum, propter diſcrimẽ antiquauit. Lapidem uerò Armeniũ qui uiribus & energia, ſat ſcio helleboro nõ cedit. quoniã omni uacat periculo, & moleſtia caret, nõ iniuria prætulimus. Habet aũt is nõ tam per inferna q̃ per ſuperna uim purgandi minimè ficulneã. Ad quẽ uſum etiã illotus adhiberi debet. Exhibenda aũt ſunt, iuſta doſi plus minus, pro robore quidem languentis, grãmata terna ſiue quaterna. Cæterum cõſideranda eſt etiã hic ſicut perpetuò, à medicis humoris negotiũ & moleſtiam facientis moles ſeu quantitas. Atqui ſi res ipſa euacuationẽ delinquentiũ humorũ per ægrotãtis ſuperiora, nõ poſtulet, uerũ per aluũ modo inferiorem deiectionẽ efflagitet, lauandus ſanè exactius ac ſæpenumero uel quinquageſies uſq; Armenius eſt. Vbi ad unguẽ hoc modo lapis Armenius fuerit præparatus, tm̃ abeſt ut uel tantillum cruciatus, angoris ue inferat, ut citra potius omnẽ noxam & moleſtiã quoq; haud difficulter atram bilem tam exactè euacuet & radicitus exhauriat, ut breui melãcholicũ priſtinæ ſoſpitati reſtituat. Offeranẽ aũt loti lapis una datione diobuli quinq; aut ſex: uel pro re nata etiã plures in aqua calida. Quod ſi una purgatione non ſatis profeciſſe duxeris, alteram, ſi uideẽ expedire, confidenter aggreditor Neq; enĩ niſi uim calorificam aut nimium ſiccatoriam, neq; amaroris quicquã neq; ullum deniq; iniucundum odorẽ aut aliam breuiter qualitatem, quam homines delicati medicamẽta, neſcio quibus nominibus, horrentes, admittere non poſſint, habet. Sunt etenĩ non pauci qui medicamentum in potu ſumere omnino auerſantur. Pleriq; ſumptum iam medicamentum, nolentes uolentes, euomunt. Proinde Medici fuerit ingenioſi officium, arte tractare homines, medicaminum præſidia inferendo, puta concinnatis ex lapide Armenio loto catapotijs (quas uulgo pilululas dicũt) admixta interim

ad ea quæ ex longo tempore cõſueta ſunt, & ad amicorũ conſortia, hominumq́;
frequentiã, reuertendum. Quod ſi neq; aliena diceret, neq; abſurda reſponderet
liberalius ac ꝓlixius etiã cibare cõuenit, perdicibus, gallinis, phaſianis, non adeò
obeſis & auiculis cõſimilibus. Vitandæ ſunt enixæ uolucres cunctæ paluſtres. Pi
ſces item exceptis ſquama intectis, quos uulgò dictitãt aſpratiles. Iacto aũt iam
ceu fundamẽto eſculentis ſucci inculpati, utendum eſt poſt triũ aut quatuor die
rum ſpaciũ oleribus. Verbi cauſſa, intybis lactucis, malua, aſparagiſq́; ex oleo,
ſed ne quid nimis. Crambe uerò hoc eſt Braſſica una cũ omnibus quæ atrã bilem
& acrem humorẽ pariũt. Cuius farinæ ſunt eruca, ſinapi, allium, carnes bubulæ
imprimis atq; ceruinæ, omnis farina, panis furfuraceus in edulijs, liquatum pin
gue admodũ atq; uetus uinũq́; auſterũ, ne per ſomnia qdem admittenda ſunt.
Ad hunc itaq; modum rationẽ uictus & balnei uſum uel mordicus obſeruare o-
portet. Loci præterà ſeu regiones identidẽ uertendi ſunt. Parentes ac cæteri pro
pinqui, familiareſq́; & amici inuiſendi. Quiſquis in hac affectiõe cõſtitutus
monſtrata ratiõe, puta medicamẽtis purgantibus, frugi & innoxij ſucci cibarijs
reliquaq́; uictus ratiõe uniuerſi ſtatus corporis corroboratus fuerit, melãcholi
am pariter & maniã grauiſſimos morbos facile effugiet. Quod ſi quæ mali reli
quiæ, medicaminibus (quæ recidiuas facere conſueuerunt) inexpugnatæ relin-
quũtur adeò ut inde etiãdum impediat̃ ratio, neq; uultus emendet̃, Iouis expe-
ctara clemẽtia, quod eſt aëris temperie. Denuo ordine cuncta quæ prædiximus
medicamentorũ auxilia ab ouo, quod aiunt, uſq; ad mala aggredior, ſenſimq́;
adhibeto tãtiſper dũ priſtinæ adamuſſim reſtituat̃ ſalubritati ægrotus. Cæterũ
ſi his ritè peractis malum per ſe difficilis curatiõis nõ ceſſerit, aut medicaminũ
præſidia ne ſentiat qdem, ægritudinẽ tanq̃ immedicabilẽ & deploratã relinque.

De uitijs ac morbis, ini, uriſq; luminum Caput XXIII.

QVoniam in tribus iam olim alijs huic rei conſecratis uoluminibus
de oculorum ægritudinibus ac uitijs ſatis ſuperq́; pertractauimus,
quibus uidelicet notis luminũ incommoda facile depræhendantur,
quæ ſint eorundem cauſſæ, quæq́; ſingulorum medelæ, multifatia
item collyria rationem adhibendi debitam, & conficiendi deniq; accuratè tra-
didimus modum. Proinde non temerè in præſens ſtrictim & ſummatim modo
de his uiſum eſt diſſerere, quo huius uoluminis lectoribus conſulam, ne ſurſum
uerſum currẽdo, cogant̃ in alio noſtro codice ægritudinũ oculorũ curationẽ, bre
uiter quæcũq; ad eorundẽ uitia ſint accõmoda quærere. Studendũ igit̃ impri-
mis medico ut ſingulariũ quæ oculos infeſtare ſolent ægritudinũ notas innume
rato habeat, deinde demũ qua ſuccurrere methodo poſſit diſpiciat. Sumamus
nunc itaq; initiũ à narratiõe laborũ qui oculos ſolenniter afficere conſueuerunt.
Nulla etenĩ alia corporis affectio tam intenſis doloribus pacientẽ excruciat, atq̃
cruciatus luminũ. Pius ergo & uerus artis Apollineæ artifex, totus ante omnia
in hoc eſt ut omnibus intẽtus neruis oculorũ cruciatui ſubueniat. Quo circa ubi
inteſiſſimis & nõ tollerãdis doloribus infeſtant̃ oculi, caueat medicus, ne multo

ſedat, magnã quoq; diſcutiendi flagrantes, ne igneas quoq; dicam, oculorũ incenſiones, poteſtatẽ obtinet. Parem atq; eãdem etiã potentiã uiolæ herbæ folia ſortita ſunt. Quum uerò dolor, citra grãdem phlegmonẽ, aut abſq; immani tumore, infeſtat, optimè conducit crocus adiectis micis panium & luteis ouorum. Parem commoditatẽ palmulæ quoq; præſtant. Cæterũ ſimul atq; fluxus praui & noxij humoris qui oculos tentat, (ſic enĩ ῥεῦμα interpretor) exiccatus repreſſusq́; fuerit, beneficio ſertulæ Campanæ & croci. Glauciũ quoq; & ouorum lutea, elixa, oleoq́; roſato pmixta ſi imponant̃ cruciatus leniunt. Mitigandis porrò medendisq́; doloribus & maximis oculorũ, (qui ex copioſa diſtillatione cum tumore, rubore, difficili motu, pungentiq́; ſenſu fiunt) inflammationibus, quas Græci ἐπιφορὰς cognominant peraccõmoda, hæc eſt, confectio. Roſarum aridarum unciam dimidiatã, croci denariũm pondo duũm, lacrymæ papaueris quã opiũ uocãt, denariũ pondo unius, defruto in quo ſertula campana fuerit elixa, excipe, & quũ res poſcit utere. Nũc nobiliſſima collyriorũ exequar.

Collyriorum demulcentium dolores oculorum quæ ex ſanguine & inflammationibus oriuntur uariæ compoſitiones.

Aduerſus ergo oculorum inflammationẽ foris eiuſmodi, quæ pertractauimus, utendũ eſt cataplaſmatis, Linimenta deinceps ſunt ſeriatim deſcribẽda. Inter quæ ignorandũ non eſt, quod doloribus cũ inflammatione coniunctis, collyria aſtringẽtia quæ demulcẽdi & mitigandi poteſtatẽ habẽt ſunt neceſſariò imprimis admouenda Ab hoc, placatis reprimẽtia ſunt adplicanda; poſtremò concoctis iam humoribus malis ac noxijs, expellendi facultate prædita (quæ ἀποκρουστικὰ Græcè dicuntur) uſurpare conuenit. Styptica nanq; collyria facile ſuſtinere poſſunt languentes incenſa remiſſa parum & laxata phlegmone & tyrannide ipſius è medio ſublata.

Collyrium dolores leniens Trypheron quod eſt delicatum, his qui nullum uellicans & mordax medicamentum pati queunt, comprimitq; affectionibus, quæ nondũ per longas cõualuêre moras, utile.

Haud ſanè pœnitendum oculis collyriũ præſtat Cadmia cremata, lacteq́; hominis extincta, lotaq́;. Cæterũ multò mihi præſtãtius uidet̃, ut neutiq́; uſui accommodet̃ priusq̃ probè fuerit primo lauata. deinde extincta. Sumito itaq́; cadmiæ lotæ, combuſtæ lacte muliebri extinctæ unciam unam, ceruſſæ (quod ψιμμύθιον Græci dicunt) lauatæ uncias duas, croci denarios treis, opij denariũ unum, lacrymæ tragachantæ denarios treis, aquæ cæleſtis quantũ ſatis eſt, inter utendum uerò oui alborẽ adijce. Cõfert hoc collyriũ ualde oculorum puſtulis, quas φλύκταινας Græci cognominant, & eſt collyriũ ἁπαλόν, hoc eſt delicatum, molleq́; ſeu tenerũ ac minime mordax. Poteſt tamen cadmia per ſe quoq; lota, cremata & lacte humano extincta, ſalubre collyrium præſtare.

Aliud collyrium generoſum.

Aliud qđ nos ſolẽni uſu & experiẽtia cõprobauimus phlegmonas admodũ incẽſa cũ intẽſiſſimo dolore, mirificè citra omnẽ uellicationẽ demulcere

& mitigare. Habet autem illud cadmiæ combuſtæ, & cum mulieris lacte extinctæ denariũ pondo quinq;. ceruſſæ unciã dimidiã, bullæ (quæ πομφόλυξ Græcè uocat̃) uncias duas, lacrymæ papaueris unciam unã, lacrymæ tragachantæ denariũ pondo treis, aquæ pluuialis quod res poſtulat. Aliud collyriũ adprime utile, & ſimplicis cõfectionis. Conſtat ex amyli uncijs ſex, ceruſſæ uncijs nouem, opij uncijs duabus, commeos quadrante, aqua cæleſti ſufficiente.

Collyrium Paragoricum.

Aliud collyriũ παρηγορικὸν quod eſt dolores demulcẽs & auxiliũ præſtans optimum & ſoporiferum. Cuius cõfectio hæc eſt: Accipe cadmiæ toſtæ, & lacte aſini extinctæ uncias undecim, ceruſſæ librã unam, glebæ aſteris (quæ Græcè γῆ ἀστὴρ adpellat̃, id eſt terra ſyderis) uncias duas, tragachantæ lacrymæ, mandragoræ, amyli hordeacij, cauliculi lactucæ, cremoris ſucciue commeos uniuſcuiuſq; uncias duas, papaueris lacrymæ cũ denarijs duobus unciã unam, ouorum tenuiũ albuginum, quod ſatis eſt.

Collyrium Spongiacum ualde anodynum.

Collyriũ aliud perquã utile, cui inditũ eſt cognomentũ Spongia, uehementiſſimos dolores ocyſſimè leniens. Conſtituit̃ id quidem ex amyli, ceruſſæ ſingulorũ uncijs quatuor, opij ſcrupulo dimidio, cõmeos uncijs duabus, aqua pluuiali ſufficiente. Quum uti uolueris adijce lac muliebre.

Collyrium Philonis.

Pſymithij abluti cineruſæ, commeos, opij combuſti cuiuſq; æquales portiones, aqua uel alio liquore excipiuntur.

Collyria apocrustica, id eſt, reprimendi, & repercutiendi uim habentia, quæ à Græcis, etiã à remoremera (quod eſt uno die dolorẽ ſedantia) dicuntur.

Collyria quidẽ diſcutiendi pariter & reprimẽdi facultate prædita, quæ maturè citra morſum, oculorũ cruciatus etiã illitũ abſcindere poſſunt multipharia exiſtunt. Quædam enĩ illita uel aliâs ſuperinducta ſtatim auxilio ſunt. Cuius rei gratia nõ adeò robuſtis, ſed ficulneis, ut ita loquar, uiribus præditis, inunguñt talia, crebriusq; in lucis oculorũ pturbationibus quas Græci γλαυκώματα & γλαυκώματα nuncupãt. (Sũt aũt ea oculorũ uitia cryſtallinũ humorẽ in glaucũ & aquoſum colorẽ uertentia) tenellas item natura & molles carnes ſortitis (quos eadem gens ἀπαλοσάρκους nominat) maximè uerò fœminis. Sunt aũt eius claſſis collyria, medicamentũ quod uocat̃ Lycium, & quæ ex croco, & glaucio conſtituunt̃ (quod glaucinũ adpellãt) collyria, quorũ deſcriptiones deinceps bona fide tradã. Ceterũ ijs qui ualido ac robuſto ſunt corpore, & in affectionibus longis, (quas χρονικὰς Græci, id eſt diu pſeuerantes dicũt) in oculis itẽ firmioribus & nõ imbecillis & breuiter in cũctis dura carne natura pditis uehemẽtiora adhibere dat̃ collyria, uerbi cauſſa δι' οἴνου hoc eſt ex uino cõdita metallicon, aromaticon, quæ deſiccãtis & calfactoriæ naturæ ſunt. Eiuſmodi igit̃ ſunt collyriorũ diſcrimina. Nos quidẽ in pſens primo ſup his quæ mediocrẽ reprimẽdi poteſtatẽ hñt, uerba faciemus. Secũdo uerò loco de illis quæ maiore

obturandi

obturandi, ſtypticandiq́ facultate prædita uehementius reprimunt.

Collyrium expellendi & repercutiendi uim obtinens mediocrem.

Monemeron (quoniam uno die dolores mitigat) nec non & τὸ μηδιακὸν & diathodon quoq; cognominatum. Illiuum nanq; aut ſuperinductum cum oui albore mixtum & eloiurn extēplo reprimit. Confert inſuper tumoribus oculorum ex deſtillatione cum inflammatione factis, quas ἐπιφορὰς Græci dicunt. Acutis item & noxijs fluxibus, qui ab eadem gente ῥευματισμοὶ appellantur ſuccurrit, & cicatrices ueteres expungit, quas ſanè mundat & expolit. Redacto autem eo in puluerem, collyrioq́ inde cum ouis concinnato, uti ſolenniter conſueuimus ipſi. Accipit autē Sarcocollæ glaucij, croci, lacrymæ tragachantæ cuiuslibet & denarij pondo unius, aquæ pluuiæ quantum ſatis eſt.

Collyrium Diarhodon, hoc eſt ex roſis, ad eadem ipſa perquàm accommodum, & ſæpius exploratum.

Roſarum uiridum (molliúmue) denariûm pondo quindecim, croci denariûm pondo duodeuiginti, lacrymæ tragachantæ denariûm pondo ſeptē, opij inculpati neque adulterati denariûm pondo duorum, ſpicæ nardi tantundem, commeos denariûm pondo ſeptem, aqua cæleſti ſufficiente excipiunt.

Collyrium myrrhaticum, & hieraticum effectus admirandi.

Hoc quoq; collyrium potentia cum ſuperioribus fermè cōuenit, niſi quòd efficatius eſt illis, quoniā noxiorum humorum fluctiones ualentius reprimit. Conſtat aūt illud ex amyli denarijs uigintiuno, glauci uncia una, ſarcocollæ uncia dimidia, croci denarijs duobus, gummi denarijs tribus, myrrhæ denario uno, aqua pluuiali ſufficiente.

Collyrium Polydeucon.

Eſt à me experientia ſæpe comprobatum collyrium Polydeucon, quod habet ſucci roſarum quod ſatis eſt, croci denarium unum, ſacrocollæ denarios duos, glauci unciam dimidiam, commeos denarium unum, opij unciam dimidiatam, lacrymæ tragachantæ denarium unius. Hæc omnia conduntur & cribantur: cæterùm primo immitte glaucium, mox ſarcocollam, ab hoc oppium & lacrymam tragachantæ in ſucco roſarum dilue, & inſuper inſere cætera.

Collyrium Mediacum longè optimum, quod ſimul atq; illitum eſt pingue egregiè reprimit.

Glauci denariûm pondo octo, ſarcocollæ denarium pondo quatuor, lacrymæ tragachantæ denarium pondo octo, croci denariûm pondo duorū, opij denarium pondo dimidij, aqua pluuiali ſufficiente excipito. Collyrium profectò illud præ omnibus alijs dolores ſedat illitum, quod eadem ſæpeſepius experientia comprobaui.

Collyrium ex croco confectum, ocyſſimè dolores placans oculis illitum.

Collyrium Dia croco.

Habet glauci, aloës, glutini carnis, ſarcocollæ'ue, cuiuslibet denarios octo. Quo etiam tuendæ ſoſpitatis oculorum gratia utendum eſt. Expellit etenim ac repercutit facile quaſcunque luminũ perturbationes illitũ, prædictis itaque diebus utere. Neque longo admodum tempore in eo perſiſtendũ. Nam niſi quis tempeſtiuè ab eius uſu deſiſtat, ſcabredinem palpebrarũ inducit. Iam uerò collyria μονήμερα adpellata in medium promamus, quæ ualentioris ſunt quàm dicta potentiæ, & maiore obturandi facultate citius reprimunt. Proinde aduerſus eas oculorũ diſtillationes, & inflammationes quæ exulcerationibus uacant, ſunt potiſſimè illinienda id genus collyria. Habet aũt in hunc modum confectio.

Collyrium ex uino confectum inter monemera primas tenens.

Aeris combuſti, opij croci, myrrhæ, ſingulorum denariũm pondo octo, commeos denariũm pondo quadraginta, uini quantum neceſſitas requirit.

Collyrium Tephrion Cyrrhiaónue quo ipſi ſumus ſæpenumero fœliciter uſi.

Habet cadmiæ uncias duas cum dimidia, æris combuſti uncias duas, papaueris lacrymæ, croci uniuscuiusque unciam unam, acatiæ ſucci uncias tres, gummi tantundem.

Collyrium Theophilum ad eadem utile.

Cadmiæ denariũ pondo ſedecim, croci denariũ pondo ſex, myrrhæ denariũ pondo quatuor, ſpicæ nigræ tantundem, acatiæ denariũm pondo duodeuiginti, æris cremati denariũm pondo ſedecim, lacrymæ papaueris denariũ pondo ſeptem, quibus aquæ pluuialis quãtum ſatis eſt adijcitur, tãtiſper dum fiant unciæ duodecim cum dimidia.

Collyrium aliud nobile Teuâſtaticon cognominatum.

Conficitur ex cadmiæ acatiæ ſucci, commeos cuiusque uncijs duabus, æris cremati, myrrhæ, ſingulorum uncia dimidia, quæ æquè aqua pluuiali ſufficiente coteruntur.

Collyrium Apocruſticon & Monemeron (hoc eſt quũ reprimendi tum uno tantũ die cruda-tus uehementes ſedandi uireis obtinens) admodum ſanè frugiferum.

Stibij quod Græci στίμμι uocãt & στίβι) loti, cadmiæ curatæ, cuiuslibet pondo denariũm pondo octo, æris cremati & abluti denariũm pondo quatuor, ſeu octo, aloës denariũm pondo trium, myrrhæ tantundem, ſucci acatiæ languidi ruboris denariũm pondo duodecim, papaueris lacrymæ (ſic enim ſubinde ὀπίον interpretor) denariũm pondo unius. Quo collyrio medendis oculorum inflammationibus quas ἐπιφορὰς Græci dicunt, ex diſtillatione noxij humoris prognatis, adhibita uniuerſi corporis obſeruatione, confidenter utitor.

Collyrium Hermolai, cognomento Magnum.

Prodeſt etiam idquod habet cadmiæ unciam unam, æris combuſti tantundem, ſpicæ nardi ſesquidenarium, croci unciæ dimidium, aloës unciã unam

Lycij

Lycij Indici denarios duos, ſucci acaciæ, commeos uniuſcuiuſq; uncias duas & dimidiam, papaueris lacrymæ unciam dimidiam. Quæ omnia ex aqua pluuiali ſufficiente contrita, in collyrij formam rediguntur.

Collyrium aliud Hermolai Dialoës, hoc eſt, ex aloë concinnatum.

Cadmiæ denarium pondo ſex, æris cremati tantundem, myrrhæ denarij dimidiam, aloës ſeſquidenarium, lacrymæ papaueris denariū dimidiatū, croci denarium unum, acaciæ libra una, commeos tantundem, olei (quo cōpingitur) denariū pondo quatuor, quibus aquæ cæleſtis quod ſatis eſt adijcitur.

Collyrium mirum præſtans uictoriæ manus.

Suppetias quaſi præſentiſſimas illud ſuppeditat omnibus noxij humoris deſtillatoribus, Chemoſi, puncturis, oculorum maculis, lippis, uuæ, quod uitium eſt in pupilla, acino uuæ ſimile, quod Græci dicunt σαφυλ. γα, Bothriohulceri, Myoſcephalo, uitio muſcæ capiti ſimili, cruſtulis, ἰσχάρας dictos, & ne quæ ſunt infinita ſingulatim perſequar, utq; ſumatim dicam omnibus oculorum uicijs ſubuenit, experiētia ualde cognitum. Eſt uerò eiuſmodi eius compoſitio:

Aëris cremati denarij quindecim, cadmiæ unciæ duæ cū dimidia, commeos unciæ quatuor, medicaminis ſubſcripti unciæ duæ aqua pluuiali ad præparationem ſufficiente excipiūtur. Præparatur aūt hoc de quo agimus & quod inferendum collyrio cenſemus pondo unciarum duūm, in hunc modum. Succi centaurij denarium pondo duūm, defruti Cretici pars una in aula ſuper igne ex ligno uitis ad mellis uſque craſſitudinem decoquuntur. Inde memoratum iam pridem pondus collyrij conditura inſere. Et ubi uſus neceſſitas eſt, illis qui ſtypticitatem nequeunt ferre, admixto ouo illinito. Nonnunquā etiā cum aqua conducit. Et principio quidem ſemper aqueum eſto dum inungitur.

Collyrium Pellarium.

Conſtat illud ex cadmiæ combuſtæ & elotæ uncijs duabus, ſucci acaciæ rigidi, myrrhæ ſingulorum uncijs tribus, æris cremati, loti papaueris lacrymæ uniuſcuiuſq; uncijs duabus, ceruſſæ quincūce amyli, tragacanthæ, commeos, cuiuslibet uncijs duodecim. Quibus aquæ cæleſtis quātum ſatis eſt adijcitur. Præſtātiſſimum illud eſt, quum ob hoc quòd pinguiter illitum ualde repellit, tum quòd dolores demulcet ac ſedat.

Notæ dolorum oculorum qui ex bile, acutoq; humore proueniunt.

Plurima inſuper habentur inditia quæ tibi tanquā in ſpeculo dolores oculorum è bilioſo, acriq; humore prognatos oſtendūt. Præcipuum quidē illud quod cum hominis uniuerſa corporea moles, nō tam farta, q̄ prauis ſuccis ſaburrata uidet. Proximū uerò lacrymæ defluētes nō ſolū hirquos qui Græce κανθοὶ dicunt, miſere uellicāt, ſed genas etiā & breuiter quaſcūq; deſtillādo partes attingūt tanta mordacitate exurere conſueuerūt ut languētes ſerre uix poſſint. Neq; tñ hiſce tantūmodo notis bilioſos oculorum cruciatus licet deprehēdere, ſed ex his quoq; quæ morbū anteceſſerūt quæ Græci uocāt προηγούμενα,

Verū

Verbi cauſſa mœroribus quãplurimis, curis immodicis, ſolis ardoribus, iugiq́ insania, & iis etiam, quæ proceſſerunt, dapibus acrimoniam habentibus. Quibus ſanè quamprimùm offeres medicamentorum præſidia, & cõfidenter: fieri nanq; poterit, ut illico citra collyrium ita habenti ſuccuras.

Oculorum Biliosó, acriq; humore dolentium medela.

Nam quum uniuerſum laborantis corpus bilioſo humore redundare conſpexeris, medicamento bilem proliciente atq; educente (χολαγωγὸν uocãt Græci tanquam dicas Bilagia) totum corpus euacuato. At ſi bilioſus humor oculos duntaxat & nõ omneis corporis parteis plus ſatis occupauerit, ita quidẽ ut acrimonia quadam infeſtantur lumina, ſolum ex aqua dulci conferente lauacrum, languentem ab omni dolore uindicare facile poterit, modò medici præceptis obtemperet, & eduliis uescatur minimè acribus, & mordacitate uacantibus: ſumat autem blandiores ac mitiores, quæq́ ſuccos emendat, & humores pinguiores reddat. Cuius generis ſunt piſces orphoidæ, quæ & acerinæ dicunt, & alii piſces durioribus carnibus præditi, carnes ſuillæ aut inde eſculenta

ὑείτια. conferta quæ Græci dicunt ὑείτια. Ex holeribus uerò probant intybum, & malua. Ex pomis autem mela, melones, uuæ dulces quæ ſingula ita affectis conueniunt. A ficubus autem in oculorũ doloribus ſummo opere meo quidem conſilio abſtinẽdum eſt: agitandi nanq; nõnullam uim obtinent. Mali autem Perſici caro potius quàm cortex, unà cum aqua calida expedit. Quod ſi uinum potare omnino contendant, aurei coloris præbeto, uel dulce Bithinienſe, aut quæcũq; alia quæ acres humores reddere craſſiores & obtundere ualeant. Quod ſi autẽ dicto audientes eſſe nõ uoluerint, & præcepta medici floccipendere, quod plæriq; omnes faciunt homines, ſed omniũ præcipuè Barbari, tum ad collyria quæ mordicatione careant, & refringendi atq; expellendi bilioſos, acresq́ humores uim obtineant, neceſſariò deueniendum eſt, è quorum numero eſt, quod proximè ſequitur;

Collyrium diapompholygos, id eſt ex bulla conſtans:

Pompholygis (quam in metallicis Rhomani Bullã dicunt) eloti unciæ tres & denarius unus, plumbi cremati & abluti, amyli ſingulorũ denariũm pondo uiginti quinq;, cum meos quincunx, aqua pluuiali ſufficiente excipiunt. Sũt autẽ pompholyx & plumbum ubi cremata fuerint lauanda tantiſper dum ſpiſſitudinem exuant, & aqua lympida cernatur. Deinde in mortario contuſa & ſubacta areſiant, poſtea miſceantur per dies aliquot multos, atq; ita admiſce amylum & gummi quò alligãtur ac coëant. Nam ſi principio ſtatim amylum inferat & udum fuerit aliquãdiu ocyus acceſcit. Profectò collyrium illud longè optimum cenſeri debet, quum in oculorum afflictionibus, tum in aliis quoque ægritudinibus non tam aliis nominibus, quàm & ob id quidem maximè, quòd ne tantillum quidem medicaminis quod ſtuporem ullum inducat, Græci ναρκωτικὸν dicunt, contineat: more aliorum plerorunq; collyriorũ, uerbi gratia neque ſuccũ mandragoræ, neq; papaueris lacrymam uel id genus alia, quæ à re

ipſa

ipſa dicũtur narcotica, hoc eſt ſtupefactiua. Quorum ſolennis uſus ſemper plus detrimenti adfert humano corpori (niſi quum iactura morti præferenda eſt) q̃ emolumenti. Quod ſi diutilè iam durauerit affectio uel alioqui diutina, quæ Græcis χρονικὴ adpellatur, medicaminis aliquid uel reprimendi facultate, uel bilem placandi potentia præditum principio adhibendum eſt, & tum demum diligenti ſcrutatione conſyderandum quæ infeſtanti morbo potiſſimè conueniant & præſentaneum præſidium polliceantur. Aliud autem alij adhibitum menſuram docebit.

De obturatione quæ fit quandoq; in oculis & primitus quæ ſint eius mali inditia.

Porrhò humores quãdoq; in oculis obſtructi (quod mali ἔμφραξις Græcis, Latinis opilatio adpellatur) his ſignis promptè depræhenditur. Venæ quippe oculorũ turgeſcunt & altius ſeſe eleuant, adeò quidem ut ſanguineo humore reterræ uideatur omnino. Quin & tenſio quædam oculos infeſtat. Quæ utiq; ſigna certiſſimè arguunt craſſiſſimos humores oculis obſtructionẽ induxiſſe.

Obturationis oculorum curatio.

Siquando citra πληθωρίαν, hoc eſt corporis plenitatem inflammatio cum obſtructione craſſi & pituitoſi ſanguinis orta uideaĩ, non confeſtim uena inciſa ſcapello ſanguinem detrahere, neq; medicamento purgante euacuare expedit. Verùm quorum uirtus ad caput deferri, & obturata ceu obijce loca reſerare, & partibus debilitatis eiuſmodi robur indere naturæ ſuæ aptitudine poſſint, ne deinceps ea quæ negotium faceſſunt ac lædunt, ſuſcipiant, eis utendum eſt q̃ primum & quamplurimũ. Præſentaneum autem præſidium ita habentibus abſq; corporis plenitudine, ceu diximus, fuerit ſi ante omnia temperato calfaciente & meatus relaxante balneo lauetur ægrotus, & deinde uinum potui detur. Vini nanq; potus quum aliâs, tum ita exhibitus, ad ſingulas quidem corporis partes maximè uerò ad caput promptiſſimè defertur, neq; calore modò reficiũt eas, ſed extemplò etiam agitat humores meatus conſtipantes extenuando & profligando, unáq; opera, locis uiribus deſtitutis eiuſmodi robur inſerit, ut facile loca obſtructa aperiat & quicquid obſtiterit è medio extirpet. Verũ ſemper dicto modo cõſyderandum num lauacrum expediat nec ne. Si religio ſit uti balneo uiníq; potu, foueatur ægrotus antea aqua calida. Inciſa nanq; uena ſcalpello, neq; quicquã defluxerit rheumatis poſt lauacrum, certum eſt nullam ſubeſſe corpori plenitatem. Foribus itaq; & calceis & uini potionibus indulgẽdum. Quod ſi fomẽtatione facta, noxij humoris fluxus fluerit acris, doloŕq; increuerit, operæ precium fuerit & neceſſarium corpus uel ſanguinis detractione per uenam, uel pharmaco purgante euacuare: ſi corpus aſſidua fuerit ſatietate obeſum uel alioqui fartum, quod Græcè dicunt πληθωρικὸν uenam ſecare. Si uitioſis ſuccis plenum, quod uocant κακόχυμον, purgante medicamento ciborum onera tollere expedit. Mulſo prætereà aqueo eoſdem perlinire conuenit, atq; id quidem imprimis cũ lippitudo ingruit & excruciãtur lumina. Neq; enĩuero quicquam eſt aliud, quod

potentiorē habeat ſubtiliandi & profligendi lippitudinem, quā aqua mulſa. Poſtremò probatur etiā uſus infuſorū clyſteriūmue, quæ inflammatiões poſſunt per halitum diſcutere & diſſipare, in quem uſum poſſunt etiā glandes confici.

Mulſi uires in meatibus obſtructis.

Eſt uerò ea uis atq; natura mulſi, ut denſitatem quæ meatus quandoque obturat, illitū diſſecet, & mirabile dictu quàm pulchrè ac breui dolores cōpeſcat, humores prauos inhærentes, aut flatus diſſipando, & euaporando. Verū ſpiritus diſcenſionē faciens dolorē inferre, præclarè demonſtraī, ex eo quod neq; inflammatio, neq; lancinatio mordicitáſue, ſed dolor duntaxat, diſtētióq; adeò uehemens ut oculus diſſilire, rumpíq; uideaī, præſto eſt. Nos quidē huic malo affecto ſolo mulſo, nihil aliud facientes, neq; ullo alio anodyno adhibito ſuccurrimus, planéq; priſtinæ ſanitati reſtituimus. Sunt porrhò nōnulli qui cōſtipatis meatibus, detractione ſanguinis inciſa uena indigent, quidam purgante medicamēto, nec deſunt ope qui egent utriuſq;, balneo item & fomētis uiníq; potu, ſuper quibus nunc tribus, quod aiunt uerbis, haud negligenter utiq; diſſeram.

Notæ quæ uel uenam ſecandam, uel pharmaco purgante euacuandum perdocent.

Proinde ſi ex redundanti ſanguine oriatur oculorum phlegmone cum diſtenſione inflammatur locus cum tumore grandi, & præter naturā rubicundo. Produnt etiā humorem infeſtantē lacrymæ. Lacrymātur enim plurimū, & lippi redduntur. Si aūt uehementius ſit malum, diſtenduntur in profundo intollerabili dolore oculi, ut ſimul exprimi atq; erumpere uideanī, percuſſúq; ſæpius attollunī palpebræ, peruertuntur, & ægrè cōmouenī, candidúmq; oculi nigrò altius ſubleuaī. Quibus ſanè protinus uena incidenda eſt. Quū uerò pituitoſus aut atrebilarius humor mali fuerit occaſio, adpoſito medicamine expurgandus eſt. Quod quidem ex his notis haud obſcurè depræhendes. Si ſanguini pituita cōmixta inflāmatio naſcaī, huiuſmodi comitanī ſymptomata: Colore pariter candorē & rubore præferūt ex æquo enim pituitæ ſanguis & mixtus, paroxyſmiſque ueſpere crebrius ſingulis diebus impetit. Quū uerò bilioſus ſubeſt humor intenſus admodum tactu ſentitur ardor, & mordax eſt ut plurimū, lacrymæ languidè rubent, & modicè flaueſcunt, & tertio quoq; die fit exacerbatio. Si bilis atra fuerit, quarto die ſolenniter paroxyſmi ingruunt. Cæterū quibus poſſint indicijs cognoſci capite de miſerabili pedū cruciatu ποδάγρᾳ ue liquidè docuimus.

De exhulcerationibus oculorum cum inflammatione coniunctis.

Quando hulcus oculū pariter cum inflammatiōe infeſtat, mixta quoq; curandi ratiōe utendum eſt. Inflammatio nanq; acopa & mitigatiua deſyderat medicaminum auxilia. Verbi cauſſa Limana & Cygnaria collyria, & quæcunq; conduntur ex amylo, ceruſſa, terráq; aſtere concinnanī. Quod ſi depaſcentes fuerint exhulcerationes ex diſtillationis acredine atq; caliditate illinito collyrium cui nomen inſcriptum eſt Cygnus. Cuius hæc eſt compoſitio.

Collyrium

Collyrium Cygnos.

Cadmiæ unciæ quinq;, lacrymæ trachacantæ unciæ duæ, ceruſſæ lotæ denariûm pondo quindecim, bullæ cinerulæ (quod Græci σποδὸς πομφόλυγα dicunt) terræ aſteris, plumbi cremati & eloti ſingulorum pondo unciæ unius, cōmeos denariū pondo trium, lacrymæ papaueris (ut quibusdam placet) denariū pondo duûm, albuginis ouorum uiginti, aquæ quantū ſatis eſt. Nobile illud eſt collyrium & admiratione dignū. Succurrit em̄ maximè oculorū puſtulis, quas Græci φλυκταίνας dicunt, & exhulcerationibus ſordidis & aduſtis, quas comitanť ſæpius oculi humorū omniū effluxiones Græci uocāt ἐπιφοράς. Eruptiōi præterea uenæ ue ſciſſuræ quā eadem gens ῥῆξιν adpellat, & ſugillatis, ſuppurationi uecirca maiorē hirquū Græci ὑπόπυον nuncupant & inflāmationi oculorū qua utraq; palpebræ peruertunť, & oculos malè uelāt, χήμωσιν gens eadem nominat, Albugines, maculasq; oculorū extergit, cōprimis aūt hulceribus inflāmatis remedio eſt. Eiusdem planè cum illo facultatis eſt collyrium διὰ λιβάνου, hoc eſt, ex thure confectum præcipuè ocellorum chemoſi immodicè conducens, cuius hæc eſt deſcriptio,

Collyrium Dia Libanu, quod eſt ex thure.

Cadmiæ, thuris ſingulorū denariûm pondo uiginti, ceruſſæ denariûm pondo quadraginta, lacrymæ papaueris denariûm pondo ſex, aqua pluuiali ſuffiente excipiuntur,

Collyrium Vranion, id eſt celeſte.

Collyriū quod uraniū inſcribiť nō eſt ſupra modū calorificū, quoniā fluidū. Confert aūt id potiſſimū inflatiōibus palpebrarū ῥήξει hulceri rhagoidis tunicæ, quā πρόπτωσιν Græci dicūt, & Staphylomatis, ſugillatis quæ ὑπόπυα ὑπώπιαue, diabroſi itē & depaſcentibus hulceribus νομάς adpellatis & carbunculis de niq;, anthracibusue. Eſt aūt huiuſmodi eius cōpoſitio: Terræ[+] Samiæ toſtæ *alias aſteris.* unciæ tres, Pomphyligis uncia una, Cadmiæ crematæ & elotæ, ſtibis lauati, uniuscuiusq; unciæ duæ, ſquamæ æris ablutæ unciæ quatuor, lacrymæ papaueris denarij ſex, cōmeos unciæ quatuor, quibus omnibus aquæ pluuialis quantū ſatis eſt adjciť. Quod ſi hulceri inflāmatio iuncta ſit, lacrymæq; cōplures deſtillent, collyria lancinatiōe uacātia utcūq; reprimētia admiſceto. Si acritudo fuerit collyriū διὰ ῥόδων cōfundito, ſi id caloris nō habeat ſatis Hermolai collyrij parū adijcito, uel modicum hydarij, uel monemerō, uel Achariſtum quorum deſcriptiones partim tradidimus, partim deinceps memorabimus.

Collyrium cicatridbus, albuginibus ue extrendu.

Omnia quæ abſterſoriā uirtutem habent ſimplicia eadem cicatrices ſpacioſas calloſasq;, quos τύλους Græci adpellant, & albugines oculi craſſiores quas nunc οὐλάς eadem gens nunc νεφέλια indigitat, tollere dicunť. Habenť uerò huius poteſtatis ſpecies innumeræ, è quarū claſſe ſunt, Orcitunicæ tam ſylueſtris, q̄ cultis in locis prouenientis ſuccus (uocant aūt eam herbam Græci ἀνεμώνη) oculorū ulas diſcutit. Pari modo minoris cētauri ſuccus melle adiecto cicatri

denariũ pondo duûm. croci denariũ pondo triũ, papaueris lacrymæ, quod opiũ dicũt, denariũ pondo duũ, myrrhæ tantundẽ, cadmiæ crematæ & lauatæ denariûm pondo octo, lycij denariûm pōdo ſex, cōmeos denariũ pondo uiginti. Quibus adijcitur aquæ pluuialis quantũ conditura poſtulat. Medet̃ hoc collyriũ cunctis hulceribus ualidis & altius radices iã firmantibus. Cicatrices attenuat, & ingruẽtem humorũ ſuperfluitatem reijcit. Cæterùm qui lancinationẽ morſus inſtar ferre non poſſunt, eorum gratia cum hoc mitius collyrium & demulcendi uim habens commiſcere oportet, atq; ita quidem, neq; angorem neq; moleſtiam infert ullam, & redditur omnis noxæ expers collyrij eius uſurpatio.

Collyria laſcinantia & mordentia oculorum nebulas ſiue aliginem.

Collyrium Hydarum.

Succurrit ſugillatis hypopijs ue & palpebrarum ex uehementi inflammatione peruerſionibus quas Græci χημώσεις adpellant, & ficationibus quæ ab ijſdem συκώσεις dicunt̃, & diſtillationibus deniq; multis, Hydarum inſcriptũ collyrium. Eſt autem eius hæc deſcriptio: Cadmiæ denariûm pondo uiginti unius, æris uſti, lapidis Armenij ſeu Indici, aloēs, nardi Gallici ſingulorum + denariûm pondo octo, aqua pluuiali ſufficiente excipiuntur. Haudſcio equidem, ullum hoc collyrio aduerſus hypopyas, chemoſes, epiphoras & rheumatiſmos deniq; aliud præſtantius. Cæterùm ubi uſus neceſſitas incumbit reddat̃, aquoſum. Quumq; quieuerint & oculos etiamdum infeſtet acritudo aliqua cũ multo angore, uini aliquid, & mitioris collyrij alicuius ab initio quidem parum confundito. Puſillo uerò temporis ſpacio interpoſito, amplius. Eoq; ſolo ſalutis recuperandæ gratia utere.

Hypopyon in cornea oculi membrana fit, cum inibi coit pyon id eſt ius.

Hypopion ſub oculo liuor eſt.

+ Aliás unciæ 8

Collyrium Elones.

Bene hoc ſanè medendis hulceribus facit, & cicatrices quibuscunq; illinitur, perrenues maximè & uiſum propemodum effugientes exterit. Haber id autem, Plumbi cremati atq; abluti uncias treis, croci uncias duas, commeos unciam unam, ſquamæ æris elotæ, cinerulæ, quod Græci σπόδιον uocant, lotæ ſingulorum unciam unam, aquæ pluuialis quantum ſatis eſt. Hactenus de his quæ cicatricibus ulisue & affectionibus uetuſtis ſuccurrere conſueuerunt. Referenda ſunt inſuper & ὀξυδερκικὰ, hoc eſt quæ oculorum ſpeciem exacuunt, caliginemq; diſcutiunt, & quod maius eſt ætate confectis uiſorios ſpiritus deficientes inſtaurant, & oculorum aciem obtuſam ceu renouatione reparant, ſuffuſionesq; luminum (quas ὑποχύσεις Græci & ὑποχύματα dixerunt) incipientibus utiliſſimè illiniuntur. Cuius generis eſt, quod appellatur Canopicum, cuius hæc eſt compoſitio.

Collyrium Canopicum.

Conficit̃ illud ex æris cremati uncijs quatuor, piperis uncijs duabus, cadmiæ uncia una, papaueris lacrymæ tantundem, myrrhæ uncia dimdia, comme

meos uncijs tribus cum uno denario. Quibus omnibus aquæ pluuialis quantũ ſatis eſt adijcitur.

De liquidis & aridis collyrijs contra oculorum caliginem.

Liquidum collyrium.

Ὑγροκολλύριον oculorum hebetudini, quam ἀμβλυωπίαν Græci nominant, pulchrè medetur, & alijs compluribus uitijs præſentanium eſt remedium. Habet aũt id, Pompholygio illoti cochlearia ſex, ſucci balſamini cochleariũ unum, mellis cochlearia duo, uini ueteris & candidi quantum ſatis eſt. Inſerenda uerò ante omnia πομφόλυξ eſt, friata, admiſcendum inde ὀποβάλσαμον, ab hoc mel, poſtremò uinum. Mixtione uerò iam ſcitè peracta, per triduum acuratè terendum eſt, tum deniq; uaſculo æneo, pyxidéue alia aut uitro deponatur. Quando autem uſus neceſſitas eſt, uel rudicula uel quod ſatius eſt uniuerſum uaſculum agitato tantiſper dum inter ſeſe probè commiſceatur totum collyrium. Deinde oculis illinito. Factáque digeſtione oculos aqua calida lauato.

Aridum Collyrium.

Ξηροκολλύριον, hoc eſt ſiccum & in pulueris forma collyrium, quo ſi quis utatur, lumen ſolis citra noxam aſpiciat. Habet aũt Spinæ regiæ, lapidis magnetis, uini colore ad aurũ ſapphyrumq́; inclinati, achatæ, hæmathitæ, chamæmeli, lapidis candido atroq́; colore maculoſi, quẽ hierapõpholyga dicunt, bullæ inculpatæ, quæ pompholyx eſt, lapidis locaphyli, omnia æquis partibus miſceto, & in puluerem redigito, atq; ubi uſus neceſſitas eſt, inungito.

Aliud aridum Collyrium.

Puluis Seueriani. Xerocollyrium cui nomẽ puluis Seueriani aciem oculorũ acuens, & ſcabredinem eorum quã Pſorophthalmiam dicunt, tollens. Cadmiæ unciæ duæ ſalis Armoniaci ſeſquiuncia. folij denarij tres, piperis denarij ſex, redigant̃ in puluerem & inungantur oculi affecti.

Xerocollyrium cognomento Φῶς, hoc eſt lumen.

φῶς. Puluis qui nomen obtinet φῶς medet̃ oculis hebetibus, & dentiũ doloribus ac deſtillationibus quæ ῥεύματα Græci uocant. Conſtat aũt ex Cadmiæ uncia una, ſalis Armoniaci uncia dimidia, croci, piperis, ſingulorum denarijs duobus, folij denario uno, auripigmenti ſeſquidenario.

Aliud Xerocollyrium.

Aliud collyriũ aridum perutile oculis ſcabris, pruriginoſis, caliginoſisq́; aſperis palpebris, & deſtillationibus antiquis, albuginibus item & unguibus quæ Græci πτερύγια dicunt. Cuius equidem ſæpenumero periculum feci. Cadmiæ latioris combuſtæ in pane denariûm pondo quatuor, ſalis Armoniaci denariûm pondo unum, croci denariûm pondo octo piperis denariûm pondo duûm, arſenici loti tantundem. Redige in puluerem corneæ membranæ oculi quã Græci κερατοειδῆ dicunt, illinito. Porrhò medendis hebetibus oculis, & ſuffusioni-

ſionibus incipientibus: Baccarum lauri mundatarum grana uiginti terantur in urina impubis & nondũ in Venerẽ congreſſi pueri, & cõmeos denarijs duobus. Atq; his quidem qbus cataracta defluit, cũ lotio: cæteris uerò cũ aqua illinito.

Aliud Collyrium.

Fel Hyenæ, cicutæq; ſuccum, unà cum melle illinito, & mirificum uidebis effectum.

Aliud Collyrium.

Benefacit etiam oculorũ iniurijs & affectionibus collyrium factũ ex felle perdicum, & ſucco fœniculi cũ melle, ſi illiniatur. Summopere etiam prodeſt collyrium Calcſaron, neque ad amblyopiam ſolum, & incipientem oculorum ſuffuſionem, quæ Græcis ὑπόχυμα dicitur, uerùm ad tylloſin etiam id eſt in callum indurata craſſitiem diſcutit, & ueteres albugines exterit.

Aliud ex felle Aquilæ.

Succurrit etiam eiuſmodi oculorum affectionibus collyrium ex felle aquilæ ſi per ſe friatum, cum melle illiniatur.

Aliud Aridum collyrium.

Eſt inſuper alius quoq; puluis contra auſpicantem oculorũ ſuffuſionẽ factũ, qui conſtat ex ueratri candidi uncijs duabus, piperis uncia dimidia, guttæ ammoniaci thymyamatis hemidrachmio, ſucci raphani quantũ ſatis eſt. Quæ omnia ſimul conteruntur acuratè, & exiccantur, atq; tum denuo in leuorem friantur. Vſu illud omnium efficaſſimum & imprimis ſuſpiciendum cõſpicitũ.

Luſciosis medendis collyria

EST prætereà oculorum uitium quod Græci νυκτάλωπα, quaſi acrem ueſpertinam dicas, cognominant. Latini eo malo affectos Nuſcitioſos pariter & Luſcitioſos adpellant. Cui medetũr ſal nitrum cum aqua ueteri leuigatum & adhibitum. Fel hircinum cum melle illitum. Fimus prætereà crocodyli tritus cum melle & illitus, nocturna hac cæcitudine paucis diebus liberat Succurrit etiam iecur hircinum, ſi ex eo dum aſſatur ichora colligas, & inde lumina perungas: facit idem hepar ipſum commanducatum. Quin & uapor decocti iocinoris apertis oculis hauſtus nyctalopem ſanat.

Albuginibus tingendis & Leucomatis.

TIncturæ Albuginum & Leucomatum conducit nepetæ, ſpinæ nigræ Aegyptiæ, gallæ Aſiaticæ uniuſcuiuſq; uncia dimidia cum aqua liquata atq; adhibita.

Collyrium Trachomaticon eminentes palpebrarum carnes attenuans.

Accipe Cadmiæ uncias duas, lapidis hæmatitæ, aluminis ſciſſilis ſingulorũ quincuncẽ, æris uſti uncias duas & dimidiam, floris æris unciam unam, papaueris lacrymæ denarios tres, ſeminis papaueris uncias duas, cõmmeos Ara-

bici uncias quatuor. Terito autem ſemen papaueris, & ſucco expreſſo redige in collyrium, & utere. Cæterùm qui nam modus utendi ſit in palpebrarum ſcabricitate, quod τράχωμα Græci uocant, obſerua. Quod ſi oculi hulceribus, & palpebræ trachomatis infeſtentur, præſtat palpebras uerſas chirurgico inſtrumēto ſpathamela, ſiciue folijs perfricari & radi. Nōnulli teſta ſepiæ, aut locuſta aſperiore tondere malunt. Sunt qui collyrio de contrito pumice concinnato atterant & ſubradant, & in ordinem redigant palpebras, ſcabriciemq́ extenuar. Quod ſi memorato collyrio thus & διὰ λιβάνου confectionem, aut Vranium admiſceas, hulceribus quoq; medebitur. Quod ſi humores affatim defluant, eorum aliquid quod reprimendi uim obtinet admiſcero. Si nihil humoris effundatur Theodoricū. Id enim cum ratione adhibitum, hulcera ſine rheumate curat, & ocyus cicatricem contrahit. Cuius hæc uirtus & deſcriptio.

Collyrium Theodoricum nobile aduerſus dolores & affectiones ueteres & ptiloſim antiquam, Tylloſimq́ exterit, & Myocephalon curat.

Habet id, Cadmiæ, papaueris, lacrymæ opij ue, chalcitidis crematæ, croci, aloës hepaticæ, caſtorei, malobathri, thuris ſingulorum denarios duos, ſtibij, acaciæ cuiuſq; denarios quinq;, æris combuſti, myrrhæ troglodyticæ, ſpicæ nardi cuiuſlibet unciā dimidiam, ceruſſæ denarios treis, commeos uncias quinq; & dimidiam. Quibus aquæ pluuialis quantum ſatis eſt adijcitur. Sunt uerò qui uino excipiant & in collyrium redigant.

Collyrium Etaton.

Eſt quidem collyrium iſtud remedio, cicatricibus oculorum & incipientibus eorundem ſuffuſionibus craſſiſſimis. Græci ὑποχύσεις dicūt, & nimijs dilatationibus pupillæ, quæ gens eadem πλατυκορίας & μυδριάσεις cognominant. Facit præterea bene ad caliginem, & furfurationem, quam πιτυρίασιν Græci uocant, & decurrentes demum lacrymas ſubtiles, abſtergit, attenuat, purgat ac repellit. Cadmiæ combuſtæ & lauatæ denariūm pondo nouem, æris cremati & eloti tantundem, ſtibij deuſti, acaciæ fuluæ, commeos ſingulorum denariūm pondo ſex, aloës, gallæ uiridis, ſucci braſſicæ, caſtorei, lycij, ſpicæ nardi, croci, opij, myrrhæ, ceruſſæ, ligni chalcitidis, uniuſcuiuſq; denarij pondo unius, roſarum hemidrachmium, aquæ quantum ſatis fore credideris. Et hoc quidem collyrium egregiū eſt, & cunctis quæ diximus malis amuletum præſentaneum.

Xerocollyrium, & Hydrocollyrium ſuccurrentia ficationi, & hulcerum putredinibus, hypopijs ſugillationi & myocephalis.

In pulueris forma ſequens Aridum collyrium ficationem curat, hulcerumq́ putrefactiones, & carnium præter naturam excreſcentias. Gaudet id cadmiæ denarijs decem, chalcitidos uncijs duabus & dimidia, piperis obolis duobus cum granis totidem, Spicæ Gallicæ denario uno. Cadmiā friato, & chalcitida in uino, deinde Nardum Gallicam cum pipere inijce & redige in puluerē tenuiſſimum, & re poſtulante, utere.

Hydrocollyrium, hoc eſt liquidum oculorum medicamen ſugillatis, & ſordidis hulceribus myocephalisq; mirificè ſubueniens.

Atramenti ſutorij (quod χάλκανθον Græci uocant) croci ſingulorũ ſumuntur unciæ duæ, myrrhæ unciæ tres, mellis præſtantiſſimi libra una, ſucci ſeneccionis quantum tibi ſatis fore uidetur. Conuenit autem primo loco atramentum ſutoriũ. ſecundo crocum: tertio myrrham, poſtremò herbulæ liquorem. Atqui nos uino Aſcalamo nonnunquam excepimus.

De Melicrato, hoc eſt Aqua mulſa.

Μελίκρατον quod & ὑδρόμελι Græcorum appellãt medici, Rhomani Aquã mulſam & Aquam dulcem. (Nam id quod uinum cum melle habet, illi οἰνόμελι, hi uerò mulſum ſimpliciter) uocant. De quo hic etiam loci mentionẽ fecero, neq; ſuperuacuum, neq; rem abſurdam, mea quidem ſentẽtia commitram. Quoniam ſi ex multis iam ſæculis comprobatas uireis eius rimeris ad unguem, mirum depræhendes medicinæ ſubſidium. Hulceribus nanq; ſordidis, doloſisq; & extremè malignis (quæ Græci κακοήθη ἕλκη nominant) nec non & alijs puſtuloſis exhulcerationibus præſentiſſimè, ſat ſcio, ſuccurrit. Sanieiq; puriq; in altis corporis hulceribus abditis, intẽſiſſimisq; & intollerabilibus doloribus ſcitè medetur. Humores inſuper compactos, uiſcidos & craſſos diſcutit. Haud equidem ſcio an à quopiam ſit ullum tantæ opis excogitatũ aliud præſidium. Arcet porrò ſtrenuiſſimè oculorum lenias & lippitudinem. Quoniam expurgat magnificè admodum, & extrahit ocyſſimè, idq; citra omnem dolorem efficit, neq; modò, ut diximus, profligit dictam afflictionem, uerùm neq; aliam ſuccedere ſinit. Atqui ſi ſpongiam adhibeas, & hinc inde agitando eam palpebras perfricabis, exacerbabis & cruciatum induces minimè leuem. Vidi etenim ophthalmiæ quendam ſpecie quæ lippidine inducta, collyrium nullum ſuſtinebat, adplicato autem melicrato unicè demulcebantur affecti, atq; deinde eũ uſq; ad abſolutam curationem utebantur collyrio. Cæterùm quis modus mulſæ confectionis, & quæ utendi ſit ratio ſolennis hic quoq; commemorabo. Conficitur itaq; Dulcis aqua hydromel uocatum, duabus cæleſtis aquæ ueteris, ad unam mellis partem additis, & inſolatis. Curandum uerò eſt ſedulo ne mellis nimium habeat, neque pinguitudinis plurimum. Sapore acrimoniæ parum cum ſuauitate coniũctam præferat, & ſenſu quoque dulcorem præſtet potiſſimè ubi nõ Hulcus modò, ſed phlegmone quoq; infeſtat. Neque uerò rudicula tantum, quod ſpathomeli chirurgici dicunt, oculis inſerẽda, uel collyrij modo illinienda: uerùm capaci uaſculo exigui oris aqua mulſa referto infundere præſtat. Quo nanq; copioſior, ac crebrior eius fuerit uſus, tanto plus etiam præſentis præſtat auxilij. Quicquid enim in oculorum membranis, quas tunicas uocant, undiq; hæſerit ſiue Lema ſiue aliud excrementũ quodcũq;, ſiue quid mordax, hoc aqua mulſa infuſa nolit uelit abigitur & ueluti ex oculis eliminatur. Proinde quantum plus periculi incumbit, tanto ocyus mellicratum utendum eſt. Porrhò ſtypticitate careat, ne denſitatẽ aliquam, ac ſcabritudinem

oculis

oculis conciliat. Frigidoq́ deſtituatur, ne ſtuporem ſenſibus inducat, & materiam infeſtantem obſtruat, uenæ rupturam quam Græci ῥῆξιν aut διάβρωσιν, hoc eſt eiuſdem partis corroſionem inducat, uel quamcunq; aliam duriciẽ, aut qualitatem acutam. Quocirca quotiẽſcunq; quiſpiam cuiuſcunq; generis collyrio utendum duxerit, oculos antea melicrato lauaſſe operæ precium putet. Lotiſq́ iam eo luminibus ſingulis adfectionibus ſuum adhibeat collyriũ. Poſtquam enim aqua mulſa quiſpiam uſus eſt, nihil oculis pericli ex humoris redundantia accidere poteſt. Sunt uerò & alia quædã quæ de bonitate huius dicere poſſem innumera fermè, experiẽtia comprobata, de quibus agendum hic erat: cæterùm ne animus à curru decidiſſe dicatur, de mulſa receptui canam. Nam qui uires melicrati animo altius repetit, facile uarias eius ac diſſidentes non medendis oculis ſolum, ſed alijs quoq; ſingularum corporis partium quum morbis, cum uitrijsq́, facultates deprehendet.

De uua in oculo quod ſtaphyloma Græci uocant.

Inſurgit porrhò in altum cum inflammatione & cruciatu oculi pupilla inſtar uuæ acini, cui malo ſuccurrit collyrium, ex chalcitidis uncia una, mellis denarijs quinq;, croci denario uno confectum.

Collyrium Maximiani contra ſtaphylomata, & alios oculorum dolores.

Habet Conocollyrij portiones duas, Collyrij Hermolai maioris, & Hermolai minoris (duo enim ſunt maius ſcilicet & minus Hermolai collijria) partem unam. Rediguntur in collyrij formam hoc modo. Hæc tria contunduntur, & ſubtiliſſimo incerniculo cribrantur, & aqua excipiuntur, & in collyrium formantur. Quo ſanè in oculorũ cruciatibus, ſed non ſtatim ab initio utendum eſt, ſed in augmento & ſummo uigore affectus, ſomnum conciliat & dolorem confeſtim ſedat & ſtaphylomatis, ſugillatisq́ & myocephalis, cum liquore quocunq; candido illitum, ſuccurrit. Maioris tamen eſt efficatiæ ſi non cum digitis ſed penna illiniatur. Attendendũ uerò, ut ſcabricies ſi iuſſu abſtergatur. Quod ſi myocephalon aut hypopion oculos excruciat, facta illinitione oculos linteolo aqua gelida irrigato uincire expedit, aut ſpongiam pari aqua malefactam adhibere, & linteas breuiter faſcias perperim, ne oculus æger incaleſcat humectare.

Vngui, & ficationi oculum medendo, quorum illam pterygion, hanc Sycoſin Græci adpellant.

Atramenti ſutorij, ſalis Armoniaci ſingulorum partes æqualis in aceto eliquato, & in collyrium redigito, & contra dictas affectiones illinito. Aliud ad idem: Oculis ungui aut ficatione affectis remedio eſt ſuccus populi arboris, cum duplici parte mellis illitus, ſubuenit. Aliud: Sepiæ teſta cremata, & in puluerem admodum tenuem friata, cum ſale Armoniaco in ſartagine frixo exhulceratas oculorum carnes diſcutit, reſoluit & unguibus medetur.

Ad conſumptionem carunculæ maioris hirqui, quæ à Græcis Rhyas nuncupatur.

Ρυὰς dicitur quando maioris oculi canthi caruncula, uel inciſione, uel ſuper excreſcentia carnis in hirquo oculi diminuitur. Verùm quum ex inciſione ſanies in uenis naſcitur, immedicabile malũ eſt. Vniuerſum itaq; hominis corpus contemplandum & perpendendum. Quod ſi prauis id humoribus refertũ conſpicitur, euacuabis id principio. Deinde quæ modicam habent cõſtypandi potentiam, uſurpa. Mox his confundantur quæ carnem adaugent. Cuiuſmodi cenſetur διὰ μήκ, id eſt ex meo confecta collyria, dia ex glauco & croco cõſtitutis ammixtis collyrijs. Prodeſt præterea ad idem malum puluis qui cognominatur diacrocion. Vtilis etiam puluis eſt ſolius aloës, cæterùm uino prius rhyada lauare conuenit: deinde puluis paulatim immittendus.

Aliud collyrium rhyada curans.

Herbæ Apollinatis folia uirida uino elixa, trita & ſuper inducta oculi dolenti hirquo rhyadibus ſuccurrit. Vinum quoq; nullo alio adiecto per ſe benefacit, ſi ſpongia eo madidata & identem mutata imponat. Verùm ſi quæ aſtringedi uim habent, uino commiſceas & ſimul decoquas efficacius erit, & uehementiorem acquirit quum exiccandi, tum repellendi potentiam.

Ad Aeglopas.

Inſurgit etiam inter nares & grandiorem oculi hirquum abſceſſus quẽ Græci Αἰγίλωπα dicunt. Cui à principio ſtatim medicamentis minimè mordacibus, & ſiccificis ſuccurrendum eſt. Mordicantia namq; & acria medicaminum auxilia moleſtiam inferunt, & periculi metum incutiunt. Aduerſus uerò hoc mali genus incipiens conducit glaucium, & crocus, unà cum ſucco perdiciadis leuigata & illita, iugiter autem permutari hoc remedium expedit. Nos etenim eo medicamenti ſubſidio uſi adhuc inchoante ægilope & nondum in ſuppurationem conuerſa, non ſolum puris generationem impediui, ſed integræ ſanitati reſtitui. Aliud: Halica (ita enim ἄλιξ interpretor) in aceto elixa & ſcitè contrita & impoſita, non primùm auſpicãtibus modò, ſed in ueteratis etiam & ſuppuratis mirificè ſubuenit. Quod ſi id pus depræhenderit, rumpit, & ad os uſq; deſcendit. Neq; aliud ualidius medicamentũ eſt. Quo ſi quis utatur, non Aegilopas ſolũ, ſed Anchilopas etiam (ſic enim uocatus abſceſſus ille, antequã diſruptus exhulceretur) curabit. Aliud: Ruta ſatiua cum lixiuio quo ſaponarij utuntur, leuigata & impoſita egregiè huic malo medetur. Mordax quidem inter initia, ſed ocyſſimè miteſcit, & uſq; ad os deſcendit. Atq; illud admirandum quod uel nullam planè uel non turpem aut euidentem cicatricem poſt ſe relinquit. Aliud:

Cocleæ cum teſtis tritæ & impoſitæ Aegilopibus ſuccurrunt.

De

De aurium morbis, uitijs & curationibus *Caput* XXIIII.

Cauſſæ MOrtalium auditus multipharijs admodum iniurijs, uitijs & ægritudinibus obnoxius eſt. Sæpe etenim ſæpius morbis ex gelida intemperie & ex calidiore nonnunquã, obruitur. Quandoq; etiam tenacis ac uiſcidi, craſſiq́; humoris obturatio, ariditas item & ſpirituum quum flatus tum inflatio, audiendi facultatem impediunt & afficiunt. Phlegmone quoq; interna ſæpenumero, externaq́; auditorum meatum decurrentis ſanguinis, bilioſiue humoris occupãs non leue faceſſit negociũ. Pluresq́; occaſiones aliæ quibus de ſingulis, à dolore auſpicando, diſſerendum ſtatui.

Notæ, dolores ex obturatione aut ſanguine natos, prodentes.

Quando flatuum ſpiritus incraſſeſcunt, & humores uiſcoſis ac craſſis exhalandi & euaporandi oppilant meatus, obſtructiones quas ἐμφράξεις Græci nominant, & dolores ingruunt. Animum aduertere igitur ſtudioſè oportet, quod dolores ad ἔμφραξιν pinguium & glutinoſorum humorum referunt originem, ſi grauedo quædam capitis ægrum infeſtat, & eſculenta, poculentaq́; frigorificæ admodum & humectantis naturæ, quæ egelidos peperêre humores, præceſſerunt. Si flatulentus uerò ſpiritus cõſtipationis dolorem effecerit, non grauedo, ſed diſtenſio uel caput uel aurem ipſam excruciat. Neq; enim latere poteſt quenquã, quòd ubi uentoſæ inflationi, & denſis ac craſſiq́; ſpiritui præcluditur exitus, neceſſariò comitantur dolores. Quod ſi diſtentio pariter & calor, pulſatoriusq́; dolor moleſtat, phlegmonem, hoc eſt, inflammationem ex redundanti ſanguine calfacto natam, portendit. Cui utiq; malo medendo, Curatio. ſanguen primùm ex brachij uena inciſa detrahendum eſt. Mox inde ad ea quæ inflammationẽ demulcent, & dolores mitigant medicamentorum præſidia confugiendum eſt. Lippis ſanè, tonſoribusq́; ut aiunt, notum eſt, quod præter ſanguinem, in alijs quoq; humoribus idem agendum eſt, ſpectandumq́; ex qualitatene, quantitateue male afficiant, & ſi ſacietas quædam aut plenitudo dolorem conciliauerit, præſcribenda eſt pro re nata uictus ratio. Verbi cauſſa ſi bilis redundat, lactucæ, intybum, medullæ cucumerum, & melonum, mela, maluæ, piſces durioris carnis, quiq́; bilem frenant, & calorem temperant, maximè expediunt. Pari modo ubi pituita infeſtant, edulia calidæ facultatis & extenuantis naturæ, remediaq́; eiuſdem poteſtatis ſunt adhibenda. Atq; ad hunc modum facientibus nobis, humores nimium redundantes, purgantibus medicamentis euacuare congruit.

Dolorum aurium ſiue ex oppilatione, ſiue humoribus, ſiue ex flatibus demq; uentoſis, prouenientium curatio.

Proinde quum aurium dolores ex conſtipatione emphraxiue naſcunt, utendum ijs medicamẽtibus quæ obturationes interſecant & attenuandi uim obtinent. Cuius ſirinæ eſt ἀφρόνιτρον id eſt nitri ſpuma cum aceto, melleq́; permixtum, Fel quoq; ouillum oleo communi, uel quod ſatius eſt, cum amygda-

lino

lino confuſum & auribus inſtillatum, ſuccurrit. Aliud: Cremorē porri tepidum auribus ita adflictis inſtillato. Vel: Succum ceparum mellipermixtum guttatim inſere. Vel: Linimentum facito ex Origano cum melle lacteq; humano eliquato. Aliud: Si ex uehementiore frigiditate ſumma infeſtarit oppilatio, bilem caprillam unà cum ſucco porri inſtillato. Horum ſanè perutilis admodum uſus eſt, & id genus ſimilium. Plurima nanq; ſimplicia & mixta medicamētorum auxilia, contra ἔμφραξιν ex humoribus ſeu ſpiritu uentoſo flatibus natam, priſci memoria ꝑdiderunt. E quorū numero iam enumerata plandiora ſunt, & abſq; omni tyrannide ſummè cōducunt. Cæterū danda perpetim eſt opera ne dū ſubuenire laborantibus molimur, plus calamitatis inferamus, q̄ ſubſidij. Quā ob rem hìc quoq; enixè ſtudendum, uti, his utamur medicaminū præſidijs, quæ citra moleſtiā conferūt, attenuant, & clementer etiā expurgant. Vitemus cane peius & angue, ut dicit̄, quæ nimiū lancinant, & acrimonia mordent, potiſſimū ſi dolorem ingentē, & uix tollerandum conſpexerimus. Acria etenī & uellicantia medicamenta ſæpenumero deſtillationis (quod ῥεῦμα dicunt) maiorē promouēt cauſſam, & uehementiorē paroxyſmum, cruciatūq; prouocant & proritant. At qui ſi quos non admodū immanis cruciatus & diutina, ut uidet̄ infeſtat affectio & δυσηκοΐα (hoc eſt audiendi difficultas) urget, ijs non abſurdè, neq; temerè medicamenta maiore quū uellicandi mordendiq;, tum expurgandi facultate prædita adminiſtrantur. Verbi gratia: Herbæ dracunculi liquor & ari, & Brioniæ. & huius farinæ; cætera. Paſtillus item is, qui ἐμφράξεις dolore uacantes medetur. Cuiuſmodi ex his in hunc modum cōficitur: Accipe ueratri candidi denariū pondo duûm, nitri denariûm pondo quindecim, Croci denariûm pondo trium, redige in paſtillos. & quum uſus requirit neceſſitas, dilue cum aceto & utere. Aliud pro illis qui citra dolorem δυσηκοΐᾳ, id eſt ſurditate uexantur, remedium: Veratri nigri radicem in aceto, melleq; eliquatam, auribus immitte. Illud uerò liquidò conſtat, nihil omnino egelidum auribus eſſe inſerendum, ſed cuncta priuſquàm indantur, eſſe calfacienda, præcipuè ubi aliqua fuerit obturationis uel denſitatis ſuſpitio. Succurrit etiam ita habentibus Stataria herba, quæ Græcè πωλύδανος dicitur, & papaueris lacryma cum oleo irino, amygdalinóue adhibita. Betæ quoq; liquor felli taurino probè commixtus auribus hoc pacto adflictis utiliter inſtillatur. Bubulo item felle lana imbuta in aurem mittatur. Vel eiuſdem animantis fel adiecta oue auri inſeretur. Locium inſuper caprillum auribus in hunc uſum non ſine commoditate cum illinitione infunditur.

Aliud remedium compoſitum, medendis his, qui cum dolore inſtrumenti ſurdaſtri ſunt: Myrrhæ, ſpumæ nitri, ſingulorum denarij pondo unius, thuris croci uniuſcuiuſq; denariûm pondo quatuor, papaueris lacrymæ denariū pondo trium, amygdalarum amararum & mundatarum numero triginta, galbani denariûm pondo duûm. Galbanum & amygdalæ ſigillatim terantur, & in acetum imponantur, cúmque reliquis contrita, in paſtillos redigantur. Qui-

bus repoſtulante utere: in doloribus quidem cum oleo roſarum, in ſurditate uerò admixto aceto. Aliud πολύχρηστον, id eſt multis affectibus utile remediũ, præcipuè uerò diutinis hulceribus & nomis, ſerpendo depaſcentibus, & exflatulentis ſpiritibus uiſcidisq; ac tenacibus humoribus ſurdis, nec non ad aurium tinnitus atq; σύριγγας peraccommodus eſt liquor cedrinus aceto exceptus. Si cũ Spathamela immittatur, uel lintheolo, uel ſtupa, lanáue cedrino liquori cum aceto tincta, aut quacunq; ratione uiſum, fuerit auribus infundatur.

Ad Langores aurium ex frigore.

SI ex gelida cauſſa aurium dolor proueniat, ſiue ex frigido quod præceſſit anni tempore, uentóue gelido, ſiue lauacro quo uſus eſt, frigorifico, ſiue uictus ratione, calorificis neceſſariò curabitur medicamentorum auxiliis. Compluria nanq; habentur remedia incompoſita quæ frigidos dolores calfaciendo ſedant & é medio tollunt. Cuius ſortis eſt Oleum nardinum bonum, aut rutaceum, rutáue in oleo elixa. Contra uerò ingenteis & intensè frigidos afflictus exhiberur utiliter piper tritum cum oleo, aut euphorbium pari modo communi oleo exceptum & auribus inditum. Oleum item in quo elixum ſitallium ac cepa. Et folia lauri, & ſtyrax, & caſſia, & calamus odoratus, & opobalſamum & oleum irinũ, amaracinum, laurinum, foliatũ, aut ſpicatum, aut ungentum cognomento Commagenum: Quæ ſingula auribus ex frigida intemperie languentibus ſuccurrunt.

Medendis Aurium doloribus ex aëris ardore & acuto humore.

DOloribus aurium ex æſtu quoquomodo profectis, aut ex quapiam humorum acrimonia, contrarijs ſubueniendum eſt medicamentorũ præſidijs, habita ſemper ratiõe amplitudinis qualitatis cauſſæ. Mediocri nanq; ardore aurium dolorẽ excitante oui albugo colliquata & auri dolenti, perinde atq; de oculis docuimus, tepidã pedetentim inſtillata præſentaneo eſt remedio. Lac item muliebre, cũ aliquo collyriorum anodynorũ. Quin & uitraginis perdiciadisue ſuccus quum per ſe, tũ adiecto aceto roſaceo, aut alio aceto modico. Atq; ipſum quoq; roſaceũ. Compari modo ſuccus ſolani, aut coriandri, aut albuci (quod uocant ἀσφόδελον Græci) uel oleum in quo γῆς ἔντερα, id eſt terræ inteſtina in hydria elixa ſunt, aut oleum deniq; amygdalinum magnificè proſunt.

De Plegmone quæ aurem internam occupat.

QVando in meatu auditili, uel alia quapiam auris parte interna inflammatio ſurgit, præceps frequenter & non leue diſcrimen & certè hominis mortem nonnunq;, adducit. Auditorio nanq; neruo, cuius officio audiendi facultas à cerebro largitũ, læſo, ſenſu quo præditus eſt immodico tam intenſiſſimos dolores excitat, ut cerebrũ quoq; per conſenſum afficiatũ. Quin & graueis quoq; inducit febres, & quandoq; dementiã, adeò ut etiã iuuenus diem nõ rarò obeat, uel ob intenſiſſimos qui eos excruciãt dolores, uel mẽtis uacillationẽ, nimiãmue, quam induxit, febriculam. Cæterũ natu grandi-

ores

ores natu & ſenio confecti febriētes haud ita promptè conuulſione, aut mētis ali enatione corripiunt. Quoniā humor in ſenibus adauctus ob inſitā frigiditatē & denſitatē non niſi bene multò tempore interpoſito ſuppurat, & per ſe iam,

Viribus e [illegible] eſt ana ſenecta ſuis,

corporiſq; robore ſenſim imbecillius factam ante concoctionē animū expirat. Nam in iuuenibus quoq; humores ægerrimè, & cunctanter temporis ſpacio in pus cōuertuntur, nedum in decrepitis. Sed phlegmone interdū in his ſuppuratur, à qua ſuppuratione dolores extemplo ita remittūtur, ut ſoſpitas atque incolumitas ſuccedat languido.

Inflammationis aurium curatio.

Si inflammationes aurium intra modum ardent, oleum modò roſarū, facto inde cū exiguo aceto linimento ſufficit. Compari modo conducit glaucium cum pauculo aceti tepidi in cote cum cocleare tritū & auribus inditū. Expediunt etiā cuncta quæ è glaucio conſtituunt quo pacto diximus collyria. Hæc quippe ſingula mediocribus aurium inflammationibus (quas φλεγμονὰς Græci dicunt) ſuccurrunt. Eryſipelatoſas uerò auriū inflammationes (uocant aūt Græci ἐρυσιπέλατα ignitas rubedines cum inflammationes quas horror ſæpe ac rigor comitantur, Latini ſacros ignes dicunt) ſolus ramenti cucurbitæ ſuccus cum oleo roſarum confuſus & illitus curat. Lycium quoq; pari pondere admixtum & papaueris lacryma cum lacte humano, auribus immiſſum ignitas aurium phlegmonas ſanitati reſtituit. Quin & caſtorium itidem cum papaueris lacryma defrutoexceptum, & temperatè auribus inditum intenſiſſimos dolores mitigat ac amputat planè. Eſto autem papaueris lacryma (quod opium dicunt) uetus non recens, propter immodicam eius νάρκωσιν, hoc eſt torpedinem. Summum enim torporem inducit, neq; aliud quicpiam eſt magis ναρκωτικὸν. Vidi ipſe nanq; hominem qui ſola papaueris lacryma identidem ſumpta, ſtupidus ac torpidus planè euaſit. Cui exhibito euphorbio, neque ſucco deinceps balſami, neque quacumque alia re calorifica auribus indita, priſtinam recuperauit ſanitatem. Quo circa ſi quando intenſiſſimi dolores hominem excruciantes, ad opij uel ad cuiuſcunque alterius narcotici, uſum impellunt, ſemel uel denuo ad ſummum, adhibitio narcotico, caſtorium confeſtim oleo mixtum auriculæ tepidum inferatur. Foris uerò lanam nardino oleo non frigido imbutam, anſeris ſeuo adiecto, ſupponere conuenit. Si uerò leuis modo inflammatio abſque ingenti ardore, citráque febrem excruciat hominem temperamenti haudita calidi, neq; ætate iuuenem pauxillo medicamine regali quod è quatuor rebus componitur & obid à Græcis τετραφάρμακον βασιλικὸν adpellatur, oleoq; nardino exiguo ſuccurrendum eſt. Quod ſi tempore fuerit æſtatis, in oleo roſarum liquetur, & illineatur. Præſtat autem bonitate ſi anſeris ſeuum, aut phaſiani admiſceas. Sunt enim medicamentorum præſidia haud aliter quàm Galenus docuit adplicanda: Nos, inquit, his qui uehementiſſimo aurium dolore excruciantur,

neque ullum medicamentum inijcimus, neque lanula detergimus, experientia ita expedire edocti. Satius nanque fuerit in doloris ſpacio auditilem meatum nunquam manu attingere, ſed ſpathamela tantummodo lanula inuoluta partem affectam fouere. Soleo autem auribus medicamentum in hunc modum inijcere, reddo tepidum, quoniam ſic utilius fore laboráti iudico, & ſenſim guttatimque puſillũ infundo. Quod ſi calidius tepido ſuſtinere languidus poterit, fotu tantiſper calfaciendum eſt, ne ægrotanti officiat, aut quoquomodo offendat. Præparata itaque ad unguem medela, ſummam auricularis ſpecilli extremitatem imbue, quò in profundum auditilis meatus promptiſſimè defluat. Atque id ipſum identidem, nihil ſpacij omittens, repete. Liquebit enim meatum tum eſſe denique medicina refertũ dum foras refluet. Vbi uerò impletius fueritis modicè, auris nullo modo, & quatenus fieri poteſt, nunquã attrectet. Nam ſi manus de more dolentiũ, (ubi enĩ dolet ibi manum habemus) admoueat, & clemẽti interdum tractatione aures perturbantur, febre immaniore tentant. Vbi igitur medicamentũ, dicto modo auriculæ adflictæ adhibueris, lanulam extrinſecus molliorem orificio auditorij meatus, deinde uniuerſæ etiam auri ſuperimpone. Quumque incaluerit lanam ſuperinductam ſuſpenſis ut aiunt, manibus detrahe, atque ad eundem modum cuncta denuo peragens, caue alia auris particula tactum ſentiat. Hæc nimirum Galenus ita tradidit, uti nos functionis noſtræ in quouis inflammationis genere admoneret. Nos uerò minoribus natu, iuuenibusque & intemperie calidioribus, & ignea inflammatione affectis, comitante interdum febre, utendi medicaminis rationem præſcripſimus, potiſſimum uerò docuimus Aeſtatis tempore & in regione calida, ſi urgeat neceſſitas, miſſione ſanguinis ſcalpello ſecta uena utendũ, ſpongia cõuenienti liquore immerſa & ualidè expreſſa affectis auriũ partibus impoſita. uapor etenĩ hoc modo ſuauius demulcet. Haud ſanè minus cõmodè haurire uaporem licet, per harundinem peruiam, in hunc modum inſtructam. Harundinis quidem altera pars teſtudineæ concauitati auris adamuſſim concinnetur. Altera aulæ per operculum arctiſſimo foramine pertuſum inſeratur, unde uaporem ſurſum ad aurem exhalantem auditilis meatus hauriat. Declinet autem languidus ceruicem & adflictam capitis partem ſuper ollam. Foris uerò auris circunquaque lana ſtupetur. Cauendumque modis omnibus ne quid circa aurem comburatur. Quod ſi œdemata tumorésue forinſecus oriantur, cataplaſmatis modò imponatur ὠμὴ λύσις, hoc eſt, farina hordeacea, uel farina tritici, defruto aut dulci mero, auſteróue elixa. Conueniunt uerò cataplaſmata & fotus potiſſimè his, in quibus periculum eſt ne plures aut uehementiores ingruant tumores. Poſtquàm autem iam ſuperuenerint, farina triticea, & tetrapharmaco & διʼ αἰγείρου, hoc eſt unguine emplaſtróque ex populo confecto (quod uulgò populeon dicunt,) utere, cui ceratum διὰ στεάτων, id eſt, ex ſeuis adipibúsue compoſitum atque permixtum admiſcendum eſt. Danda eſt igitur opera ut tempeſtiua & celeri curatione, ſupurationem præueniendo inflammationibus ſuccurratur.

Ad

Ad quod ſcilicet munu; ea quæ ſubſcribuntur medicamenta potiſſimè probamus, quæ quâm poſſum breuiter perſtringam.

Contra aurium dolores nobile anod. num (quod Latini uocant Indolorium) quod ſedulò illitum, eiuſdem partis inflammationibus diſtentionibus, & maximis cruciatibus præſentaneum eſt remedium.

Habet id ſeui anſerini, ſiue, ſi id deſit, pulli denariûm pondo ſex, lachrymæ papaueris, myrrhæ, croci uniuſcuiuſq; denariûm pondo duûm. Quo ſanè ſecurus utere, nam ualde eximium eſt.

Aliud medendis inflammationibus non admodum flagrantibus.

Butyrum & hyſſopus & mel æquis portionibus temperata, hoc eſt tepida auribus modicè inflammatis utiliter immittuntur. Idem exhulcerationibus ſordidis & inflammatis ſubuenit. Aliud παρηγορικὸν, hoc eſt, demulcens dolores ex inflammatione prouenientes, & qui ad ſuppurationem contendunt: Spumæ argenti (quam λιθάργυρον Græci uocant) ceruſſæ cuiuſque denariûm pondo quatuor, thuris, iridis, reſinæ terebinthinæ, cuiuslibet unciæ quatuor, colophoniæ tantundem, ceræ, olei ſingulorum libra una, ſeui ſuilli libræ duæ, ſucci ſeminis lini quantum ſatis eſt. Facit hoc medicamentum etiam contra diuturnos pedum dolores, hoc eſt annoſas podagras. Aliud his quibus inflammationes ex iniuria aliqua, nempe percuſſu, ui, & deſtillatione proueniunt, utile: Butyrum nouellum eliquato & auribus inducito. Aliud pro iiſdem: Lac muliebre unà cum cerato ſubige, & foris circunline, præſertim quũ phlegmone rubet. Quum uerò inflammationem dolores comitãtur pro lachryma papaueris admixta, illinitione remittes. Aliud: Seuũ anſeris lacte humano ſubactum, & auribus ita affectis inſtillatum eximiè ſubuenit. Aliud: Subuenitur prætereà in hac affectione conſtitutis auribus, ſi ſpumam argenti & glaucium & crocum aqua ſimul excepta & eliquata, uel defruto leuigata inunxeris. Aliud ualde nobile: Herba pulicaris (quam ψύλλιον Græci nuncupant) leuigatur, uel ſeſamum cum aqua pariter diluuntur, & cataplaſmatis modo ſuperinducuntur. Aliud: Lenticula elixa inſtar cataplaſmatis cum mica panis illita eos qui uulnere pariter & inflammatione aurium infeſtantur, egregiè adiuuat. Facit itidem ceruſſa adiecto coriandri liquore, aut ſucco ſolani ſi illiniatur. Aliter. Mala Punica (quas Græci ῥόας dicunt) uino cum panis mica elixa more cataplaſmatis impinguntur. Hactenus de his ſatis quæ inflammationibus abſque hulcere ſuccurrunt. Reprimendum uerò citius ſemper, ne uulnus ingruat. Quod ſi id ſuperuenerit, uel iam pridem inflictum fuerit, curationem eius ex his quæ dinceps ſequuntur, machinator.

Hulcerum, uel abſceßuum, quæ aures occupant, curatio.

Aurium hulcuſculis, ſiue abſceſſionibus quæ uocant Græci ἀποσήματα medetur Lycium & ſuccus papaueris quod μήκωνος ὀπὸν gens eadem adpellat ſiue papauer candidum æquis portionibus melle exceptum & auribus inditum. Sunt eadem præſenti admodum remedio hulceribus cum aurium inflammatione quadam coniunctis.

Aliud ad eadem.

Inueteratis aurium hulceribus medendis ad miraculum uſq; conducit Cedrinus liquor cum melle mixtus & hulceratis auribus infuſus. Aliud: Quibus ſanies ac pus effluit expediens, Miſy torrefacito in aula, tritumq́; in leuorem ac puluerem purulentis auribus cum flatu indito Emundat porrò ſimiliter hulcera ſanioſa Abſynthium leuigatum & cum melle adhibitum. Aliud: Aloën & crocum cum defruto excipito, & utere. Nam id carnem quoque parturit. Aliud: Cinerula (quam Græci σποδιον uocant) in puluerem teritur & ita in aurem inflatur. Cæterùm aqua prius mulſa locum affectum, uel lentium decocto, uel elixatione roſarum in uino coctarum lauato, cum melle aut oliuæ folijs læuigatis, ſuccoq́; expreſſo. Quando utendum eſt cum melle adhibe maximè conuenit.

Aliud contra hulcera ſordida & Nomas.

Locium pueri Venerē non experti & impubis melli confuſum, admiſce etiā uinum & auribus infunde. Pari modo & ſandaracha cum melle teritur, & magno emolumento auribus, quum ſordidis tum ſerpendo depaſcentibus inditur. Vel cum lycinio confectam probè illinito, ſiue inſtillato, ſtrenuam enim habet quum expurgandi, tum areſaciendi, tum cicatricem contrahendi, & dolorē deniq; amputandi potētiam. Et præſtat ſanè præſentaneum, ſi utare præſidiū.

Aliud compoſitum: Emplaſtri, cognomento Cloaxen pars una, paſtilli διὰ καστορίου hoc eſt ex fibri teſtibus confecti partes duæ, olei roſati quantum conditura exigit, commiſcentur. Verùm antequam hac utare medicina cum aqua mulſa prius lauato.

Aliud hulceribus unde pus profluit & ſordidis ſalutare, uel in quibus creuerit caro.

Aeris cremati, aluminis cuiusq; denarij pondo unius, aceti hemina una, thuris denarij pondo unius, mellis heminæ duæ ad mellis usq; craſſitudinem decoquuntur, & dum uſus poſtulat eliquatur, & liquidum auribus inſerat̃. Vel Lycinium per unctionem auri, ſi ex hulceribus eius ſanies profluit immitte. Quod ſi ſuper hulcera caro increuerit, præteriam dictū, aqua tepida elui debet tum id quod è rhure, rubigine, aceto, & melle conſtat, infundi. Aliud eidem malo ualde accōmodum: Alumen ſciſſum (Græci σχιστὸν dicunt) terit̃ cum aceto tantiſper dum mellis ſpiſſitudinē induat, lanulaq́; tenera magno fructu mittit̃ in aurē, ubi uerò iufrigida tum id fuerit, denuo tepefactum impone. Aliud eiuſdem

demfacultatis Gypſi diobuli quatuor, ſpumæ nitri, obuli quatuor, Collyrij Ἀεξ-ἀφ diobuli quinq;, Lycij Indici diobuli quatuor uino excipiunt, & auribus imponuntur. Poſſunt etiã cum ſucco perdiciadis (quã paritariam quidam uertunt) aſſumi. Succurrit aũt hoc medicamentũ ſumopere, multumq; areſacit citra periculum atq; dolorẽ. Prodeſt itidem herba perdiciadis ſuccus ſi unà cum melle tepefacias, craſſiuſculum reddas & cum lycinio auri uiciatæ immittas, ita quidem ut iſtic lycinium conſiſtat. Fuerit præſenti quoq; remedio ſi liquorẽ auri infundas. Profluuio etiam ſanguinis ex aure id medicamentum ſuppetias adfert longè præſtantiſſimas.

Aliud ulceribus aurium diuturnis & antiquis conducibile.

Myrrhæ, thuris, Croci, cremoris (ſic enim interdum ὄπον interpretor) marrubij uniusuniusque denariũm pondo quatuor, Nitri Alexandrini unciæ duodecim, aluminis ſciſſilis denariũm pondo duũm, locij porcelli ſylueſtris denariũm pondo uiginti, liquaminis Pontici, chamæmeli uniuscuiusque denariũm pondo uiginti, fibri teſticuli, quem caſtoreum dicunt, papaueris lachrymæ (quod eſt ὄπιον) cuiuslibet denariũm pondo quatuor, amygdalæ, numero duodeuiginti oxyrhodino, hoc eſt aceto roſaceo excipiuntur, oleóque amygdalino & pauxillulo aceti conformantur. Dum uſus poſtulat, utere.

Ad aurium iniurias ruina illatas, puta rupturas & oppreſſiones Caput XXV.

Ubi uerò ex iniurijs contunduntur aures, medullam (ſic ἔντερον, id eſt inteſtinum reddo) panis feruidi cum melle exiguo leuigatam ſuper inducito. Aliud: Rectè etiam myrrha (quam σταχτὴν cognominant) uino in leuorem trita aſſumitur, & illinitur. Cochleæ quoque mundæ contritæ & cum media myrrhæ portione commixtæ, laborantibus ex iniuria eiusmodi auribus auxilio, ſuperimpoſito medicamine, ſunt. Manna inſuper thuris (ſic enim micas eliſæ thuris ex concurſu ueteres uocant, quemadmodum & pollinem) trita & auribus inſperſa ſummè proficiunt. Quod ſi quando auris ita affecta, & diſtorta ac diſecta fuerit, ut ligamentis ac uinculis egeat, cauendum ſedulò ne impiè uiolentis utamur ligaminibus, & quæ ſuper inducta ſunt medicamenta ſubinde incunctanter permutemus. Præter enim quàm quod laborantem auriculam longiore morula lædunt, diſtillationis quoq; occaſionem pariunt.

De ſonoribus ac ſibilis aurium intra ſe ipſas, quos Græci Ichos & Syriſmos nominant Caput XXVI.

Cauſſa. ALiud quoque aurium uitij genus eſt, ubi tinnitus quidam aut ſonores ex uentoſo ſpiritu & deſitate prognati ſonant, ex ἐμφράξει enim hoc eſt obturatione humorũ, proueniunt, atq; hoc etiã fit, ne ſonũ externũ accipiãt. Malũ hoc ex pariũ quoq; imbecillitate proficiſcit̃, ubi ex morbis iam conualeſcẽtibus incidit, humore uidelicet neruorũ auris cõſumpto. Naſcitur etiã eiuſmodi murmur illũ, auris ex multa ſenſus acrimonia et ſubtilitate. Signa. Quin & ex febrium decretorijs. Quod leuiſſimũ eſt, & manu auxiliari nõ eget, quoniã per ſe magna ex parte finitur breui. Quocirca ubi murmura ſiue tinnitus auriũ ſuperuenerint, & per interuallum ceſſauerint, quieuerint uc (παύονται enim in Græco eſt) reuertuntur'q; poſtliminio, & laborantẽ excruciant, euidentiſſimum argumentum eſt, quod flatulentus ſpiritus obſeptus & interdu ſus eſt, qui proſilire magno nixu contendens, edit ſonitum. Præſertim ubi cibaria quæ inflandi uim habent, præceſſerint, & cruditate laborarint frequentius. Si ue rò huiuſmodi aurium ſonores non repentini ſemel ingruunt, ſed pedetentim, ſenſim'q; irrepunt atque increſcunt, & grauedo quædam ponderis inſtar ſentitur & cruditates & balnea temeraria. & alia deniq; quæ crudos humores gignunt, tum eos, uiſcidis, tenacibus'q; & craſſis humoribus adſcribendos iudicato tinnitus, quos Græci ἤχους καὶ συριγμοὺς cognominant.

Curatio ſonitus aurium.

DIutinis et inueteratis aurium ſibilis atque tinnitus pulchrè quidẽ quum aceto, tum nitro, tum melle ſuccurritur, ſi his eluantur. Paſtili quoque profligandis aurium ſonitibus, clangoribúſque accommodi cenſentur, in quibus ſunt: Fibri teſticuli denariũm pondo quatuor, ueratri candidi denariũm pondo duũm, nitri denariũm pondo ſedecim, croci denariũm pon- †Aliâs triũ, Acgneti. do †quatuor. Redigantur in orbiculos, quos Græci adpellant τροχίσκους, quibus quum res poſtulat aceto dilutis utere. Aliud contra diuturnos auti-um tinnitus ac ſibilos. Euphorbium quoque cum oleo Cyperino liquatum, nunc tepidum, nunc cal. dum in aurẽ iniectum, præſtantiſſimum & re ipſa ſæpius exploratum eſt præſidium. Aliud, his qui per magnum conſenſum (quam συμπάθειαν Græci dicunt) uaporum ex infernis partibus caput pedetentim, & multorum flatuum, hoc malo uexantur, conducibile. Fibri teſticulus, (quod caſtorium cognominant) & ſemen cicutæ aceto diluuntur, tepidaq; auri magna utilitate inijciuntur. Porì hò ſi ex morbo, uel capitis dolore tinnitus proueniat, cum Abſynthij decocto aurem prius foueris, acetum & oleum roſarum in eandem infundito. Dandus etiam in aurem ſuccus radiculæ cum ſucco oleóue roſarũ, uel cum ſucco radicis excucumere ſylueſtri. Veratrũ quoq; nigrum cum aceto conterit̃, & in aurẽ demitt.t̃. Dari etiã in aurẽ debet collyrium

collyrium ex helleboro, aceto contrito, & deinde melle deſpumato excepto, confectum. Pluſculum uerò proficiunt cibi extenuantes, atq; diæta.

Auribus ſordes ſcatentibus curandis medelæ Caput XXVII.

VBi uerò ſordibus alicuius aures ſcatere cœperint, inijcere auri oportet nitrum toſtum & friatum, mox ſuperinfundendũ eſt acetum, & auris hydrælæo, hoc eſt aqua & oleo eluenda. Diſcutit etiá ſordium coitus admodum compactos, acetum unà cum paululo nitri inſtillatum. Rectè etiam miſcentur in hoc Cardamomum & cum eo nitri paululum, adiectis ficubus aridis caricis iis abſq; ſeminibus. Quæ omnia in collyrium redacta auri inijciendum eſt ubi conſiſtat per triduum, & expurgabit uim ſordium, leuabitq; grauitatem. Aduerſus etiam carnes quæ auribus innaſcantur, ſatis proficit.

Ad ea quæ in aurem inciderunt extrahenda Capui XXVIII.

SOlet nonnunquam in aurem aliquid incidere, quod cõfeſtim protrahendum eſt. Si calculus ſeu ſabulum, ſeu aliquod animal, aut quiduis eius generis intus eſt, ſperillum oricularium (qud μηλωτίδα Græci uocant) lanula inuolutum in rheſina quàm glutinoſiſſimam, maximéq; terebinth. nam demittendum, idq; in aurem inijciendum, inibiq; uerendum eſt, tacto enim eo quod intus eſt, comprahendet & eximet. Quod ſi renitatur hamulo quoque retuſo. paulumq; recuruato utendum. Quin & ſternutamentis admotis, meatus auris, ſpiritus cõcuſſione mouentur & reſerantur, atque ita commodè id quod incidit, eliditur. Si ex cruditate & indigeſtione inflãmatio oboriatur, conuulſiones frequenter comitantur, adeò quidem ut inde periculum ſit interitus. Oleum itaq; temperatum in aurem aſſatim conieciſſe abundè eſt, eo namq; modo locus tumore uacabit, & liquato eo quod inerat haud grauatim eijcitur. Aqua porrò nulla lauare expedit, quum praui humores in auribus creuerint. Clyſtere quoque oriculario, cannáue in aurem miſſa ſuggendo euellitur. Cæterùm oleum ut diximus, tepidum prius intra compellere, ſternutamenta admouere & mulſa aurem colluere conuenit. In hunc modum nobis agentibus cum oriculario ſperillo, id quod in profundo hæret ſi uidetur, nullo negocio eliditur.

Aduerſus aurium uermes Capui XXIX.

IN auribus uerò ubi uermes orti fuerint, Medicamentis necandi ſunt. Verbi gratia Oxyælæo, hoc eſt cõditura ex aceto et oleo in aurẽ inſtillato, & capparis ſucco, & nepitæ ſucco, quo nõ eſt aliud præſtãtius Dolores eñi lenit & amputat, ſi auri uermiculãti uel alicui particulæ in qua uermes ꝓgnati ſunt, inijciatᷣ. Proficit & candidũ ueratrũ uino exceptũ, ac inditũ pari modo et abſynthiũ cũ uino elixũ, et marrubiũ aut liquor drimnus, uel centauriũ, uel ſcammonia aceto liquata, uel ſucco abſynthij in aurẽ

immiſſa

immiſſa, uermes enecant, & eximo in ſummam auris partem, unde facillimè educi poſſunt, prouocant.

De Aurium doloribus ex deſtillatione, καταρρόης,

Caput XXX.

SCitu præterea omnino dignum eſt, quod ex deſtillatione (quam κατάῤῥουν Græci uocant) aurium dolores quidem interdum, ſed rarenter admodum proueniunt. Vbi uerò ſuperuenerint, extemplo ſuccurrentia admouenda ſunt remedia. Quibus ſi nihil proficiatur, fluxusq; magis atq; magis ingruat, pituitas capitis per os ducere & expurgare (quod ἀποφλεγματίζειν Græci uno uerbo feliciſſimè exprimunt) competit. Cucurbitulæ itidem occipicio applicandæ ſunt, præſertim ſi grauitate immodica caput prematur, & uultu ſit rubicundo laborãs, & mero plurimũ utatur. Quod ſi eiuſmodi notarum nulla ſe penitus exerat, & fuerit corpore arido, ac tenui, ſuccorumq; acrimonia decurrat, uictus ratio quæ conſpiſſandi & temperandi uim habeat otium item & ſumma tranquillitas, balnearumq; uſus, & quæ ſomnum aſciſcunt, maiorem in modum proficiunt. In quarum ſorte omnium facile principatum obtinet medicamentum διὰ κωδυῶν hoc eſt ex papauerum capitibus confectum (Latini quoq; Diacodium adpellant) quoniam dolores lenit, ſomnũ conciliat, concoquit, humores condenſat, & acutiem temperat ac retundit præ cunctis alijs. Ad hæc amplius abſtergit & expurgat noxium, atque imprimis infeſtantem humorem. *Diacodium.*

De Sanguinis profluuio ex auribus,

Caput XXXI.

VBi uerò aures ſanguinẽ fundunt adeò ut laboranti diſcrimen & ex imbecillitate inducta uitæ periculum inducat, quàmprimùm fieri poteſt languenti ſuccurrendum eſt. & copioſior ſanguinis fluxus neceſſariò compeſcendus. Verum ſi morbi decretorium ægrotanti ſanguinis ex auribus profluuium effecerit, (Accidit autem id potiſſimè quum in plериſq; alijs tum maximè in capitis ægritudinibus ut effundatur materia, nunc ex naribus, quod imprimis maximè ſecundum naturam eſt, nunc ex alijs atque alijs ſubinde partibus) non protinus ſupprimendum eſt, quoniam ad pori ſalubritatem manant fluores decretorij. & fieri poteſt, imò ſolet, ut, ſi reprimatur ſanguis, grauius inducatur periculum. Veruntamen ſi ex nimio fluore uires deijciantur, & mortis diſcrimen ingruat, tum res ipſa, profluuij ſuppreſſionem, poſtulat. Habentur autem eius facultatis innumera, præſertim aurium hæmorrhagiam ſiſtentia. Verbi gratia. Mora, Vaticana, quos βάτους Græci, rubos Rhomani ſiue ſentas adpellant, Galla Aſiana cum omphacitis tum matura leuiſq; aceto elixa. Si decoctũ, Græci ἀπόζεμα uocant, eorũ auribus immittat. Succus itidẽ pdieiadis tepidus in aures in uſus ſtrenuè ſiſtit & cõducit, Ne aũt ſanguis in auribus in exigua fragmẽta, quaſiq; in puſillos globulos den

denſetur & concreſcat (uocant id Græcorum Medici κίμαλος θρόμβους, id eſt gru
mos & fuſta ſanguinis concreti) porri liquor aceto permixtus rectiſſimè auri-
bus inſtillatur. Vel mala Punica, quæ Granata dicuntur, aceto elixa & colata
ſubinde auribus utiliter induntur.

De Surditate & graui auditu *Caput* XXXII.

POſtquàm autem afflicta aure non grauius ſolum, ſed omnino ali-
quis nihil audire cœpit, quod alijs quidem citra febrim, alijs uerò
comitante febre uſu uenire cõſueuit, Græci eam affectionem κώφω
σιν, id eſt ſurditatẽ nominant. Quæ ſi ex primo ſtatim hominis or
tu cœpit, & quæ à cunabulis auſpicans diutilè perſeuerauit, uetuſtateq́ue radi-
ces altius egit, uel omnino incurabilis uel difficillimæ curationis eſt. Sed quan
doblioſi humores ad caput delati ſurditatẽ inducunt, haud admodum difficul
ter ſuccurritur, modò uenter medicamẽtis quæ bilem eliciunt & deducũt (quæ
Græci χολάγωγα uocant) ſedulò euacuetur. Nonnullis uerò hoc mali ex craſſis
& crudis humoribus oritur. Quibus utique eiuſmodi ferè, cuiuſmodi uertigino
ſis, & in delatione in ſomnũ, quam Græci καταφορὰν uocant, & in diutino dolo-
re capitis quæ κεφαλαία uocatur, atque id genus alijs affectionibus euenire con-
ſueuerunt. Qui ſanè omnes egerrimè curantur, & plerique uita excedere ma-
lint, quàm ſurdi in uiuis agere niſi medicamentorũ præſidijs ſubuenias. Proin-
de medendis eiuſmodi ualentiora aggrediunda ſunt medicaminũ auxilia, for-
tiusq́ue reſiſtendum affectioni. Principio itaque ſtatim medicamento expurgãre
euacuandum. Verbi cauſſa Oxymelite quod refertur ad Iulianum, uel hiera &
hac quidẽ frequentius, uel eò quòd cõſtat ex euphorbio, ea nempe confectura,
quæ à nobis crebro componitur, quæ licet abiecta & contemptibilis fortaſſe
uideatur ac ſimplex, uiribus tamẽ & bonitate alijs nihil concedit, pleriſque etiã
alijs præſentiſſimum remedium, experientia comprobatum. In ea ſunt confe-
ctione, ſalis Ammoniaci denariũm põdo duûm, piperis denarij pondo unius, eu
phorbij tantundẽ, adminiſtrato pro cuiusque languẽtis uiribus ſcrupulos nunc
quatuor, nunc ſex, in ouo ſorbili ſeu defruto uel in aliquo holerum, aut in quo-
cunque liquore aliáue re, uidebitur. Medetur idem pulcherrimè his quibus tene
bricoſæ lucis obſcuritates oculis obuerſanť, (quos Græci σκοτωματικοὺς, Latini
Vertiginoſos uocant) & Comitialibus, & quibus detinentur hulcera, quoniam
deducit ſtrenuè. Purgatione uerò egregiè facta, utendũ eſt apophlegmatiſmis, Apophlegmatiſmi.
qui Græcis ſunt medicamenta ſingula, quibus per os capitis pituita purgatur,
& errinis, quæ humores exhauriant & πταρμικοῖς omnibus, hoc eſt quibus ſter-
nutamenta proliciuntur. Conficiantur autem in ſurditate ex ſpiſſis & crudis Ptarmica.
humoribus proueniente utiliter apophlegmatiſmi ex paſſa uua ſilueſtri. (quã
Græci ἀγρίαν σταφίδα dicunt. Rhomani Vuam Taminiam adpellãt & herbam
pedicularem, maſtiche, & ſinapi. Deinde per humorem ore retentũ languẽtes
gargareonem colluant. Quod medicaminis genus Græci uocãt γαργαρίσματα. Gargariſmi.

Ptarmica

Ptarmica. Ptarmica uerò quorũ hic uſus probatur fiant ex pipere, herba lanaria, quod στρούθιον Græcè nominãt, & Veratro candido, & ramiculo herba batrachioue æquis portionibus in puluerem redactis, infer e naribus. Ἔρρινον uerò adpoſitum capitis purgatorium fuerit, ſuccus prædictorum cum pari mellis parte permixtus. Aliud Erinum in forma pulueris: Habet rapi ſiue umbelici terræ (quem κυκλάμινον Græci uocãt) aridi uncias duas cum dimidia, iridis unciã dimidiatam, nitri rubei denariũm unum, ſucci cucumeris aſinini (quod ἐλατήριον dicitur) tantundem. Cõterito ſtudioſè, & naribus flatu per arundinem ſeu cannam puluerem inſere, exonerat enim egregiè caput humoribus grauatũ, auditui'q; mirificè ſuccurrit. Alia medela naribus immittenda: Elixationem centaurij, colocynthidis & ueratri naribus in ſtilla, & expurgabit haud inſtrenuè. Profuit ſæpe ſanguinis ſecta uena detractio.

Ad ſurdaſtros & ſurdos. Caput XXXIII.

Δυσηκοΐαν id eſt grauem auditum & κωφώσεις hoc eſt ſurditatem medetur, quæ ſubiecta ſunt. Veratri nigri denarij põdo unius, teſticuli fibrini tantundem ſi aceto excipiantur, & in aureis mittantur præſenti ſunt auxilio. Prodeſt pariter hederæ ſuccus cum nitro mixtus. Succurrunt etiam uno uerbo, cuncta quæ iam pridem fuſius in curatione δυσηκοΐας & ἐμφράξεως deſcripſimus. Cuius ſortis habẽtur liquor hederæ cum nitro, & κεδρία, id eſt liquor cedrinus. Summã uerò uirtutem habet hic ſuccus chamæleonis, qui multorũ teſtimonio, ſittori, lapidiciq;, ut aiunt, ſurdioribus, ſuccurrit. Si his peractis parum profeceris perſeuerante affectione, uomitũ citato cũ ueratro candido, qui plus opis grauiter audientibus quàm reliqua cõfert. Adhibe quæ caput per nareis expurgant ſubſidia, ἔρρινα, à Græcis adpellata, item topica, neq; omittendæ ſunt equitationes, geſtationeſq; præcipuè quæ perficiuntur curriculo ſine rheda quadriga. Humerorum præterea exercitationes obire, lauacriſq; calidis ex aqua dulci factis indulgere, conuenit. Verùm ſi marina ad manum ſit, eadem lauandi ſunt. Iuuat porrò caput ſubinde tondere, leniter pfricare, præſertim quũ id grauari, & ſuccis infarciri quis ſenſu percipiat. Quin & hirudinibus, & ſinapiſmis (ſic enim exhulcerationes, impoſito alicui corporis particulæ ſinapi inductam adpellant) uti expedit. Cutis quoque ceruicis, & arteria occipitij utiliter ſcalpello inciduntur. Sunt uerò qui harundine aut canna ſummo auriũ meatui adaptatã noxium humorem exugunt. Alij alia cõſideratione, & iudicioq; utuntur, neq; quidpiam certi in hac affectione ſtatuunt, neq; præſentanea eius curationis præſidia.

De abſceſſibus ſecundum aut poſt aures quæ Græci Parotides dicuntur. Caput XXXIIII.

Solent uerò ſubtus, uel circa aureis παρωτίδες oriri, de quibus conſentaneum uidetur priuſquã digrediamur ab aurium affectionibus aliquid indicare. Imprimis itaq; nos latere nõ debet complura & diuerſa parotidum eſſe genera. Nam quædã ſecunda ualitudine

ibi

ibi phlegmone orta, emergunt. Quædam poſt morbos, maximè febres, illuc im petu morbi, per decretoriũ conuerſo, & facta digeſtione euidenti, quæ ſanè exitiales non ſunt, imò promptiſſimè curantur, ſecuritatemq́ portendunt, Charibdeq́ ac Scylla, ut ita dicam, ſæpe eripiunt. Quædam ex humorum redundantia proficiſcuntur cum grauedine naturam irritantes, parotides, feruntur'q́ in pericula haud leuia, niſi maturè ſuppurentur & digerantur. Summo itaque niſu, exactiſſimaq́ trutina materiæ decurrentis & παρωτίδας procreantis perpendenda eſt, non tam qualitas quàm ipſa quoque quantitas. Parotidum igitur aliæ originem ad copioſum atque calidius ſanguen referunt. Aliæ è diuerſo ad tenuem, calidum, & bilioſum humorem. Aliæ ad egelidum craſſumq́ ſuccum. Quæ porrò feruẽtis humoris plenitati adſcribuntur, dolores intenſiſſimos pariunt. Quæ uerò tenui ſubtiliq́ humori, eryſipelaceas inflammationes, hoc eſt ſacros igneis referunt, & nulla neque grauitate, neque angore locum excruciant. Quæ uerò atra bile ſcaturiunt, ne modicè quidem ſubrubent, neque uehemẽti dolore excruciãt, ſed duriuſculæ ſunt, & duricies, quæ Græci σκληρώματα dicũtur, frequentius ingerunt. Quæ uerò pituitã ſortiuntur parẽtem, faſtigiatæ in tumorem ſunt. Oportet igitur accuratè, ut diximus, quum qualitatis, tum quantitatis parotidum cauſſæ diſcrimina adamuſſim examinare, ac tum denique conferentibus & deſtinatis cuilibet cauſſæ medicaminum præſidijs commodiſſimè nauiterq́ occurrere.

Parotidum ex ſanguine redundanti curatio.

Auſpicabimur itaque parotidum curationem ab ijs quarum parens eſt plenitudo ſanguinis. Quocirca, ſi ſanguineus humor plus iuſtò naturæ modum excedat, ſpatioſusq́ humor cum rubore perfuſus conſpicitur, extremosq́ dolores cum uitæ periculo coniunctos infert, à ſanguinis detractione confeſtim alijs poſthabitis inchoanda eſt curatio. Quod ſi quis emplaſtrum, ſiue cataplaſma uel aliud quodcunq; ad diſſiciendum factum medicamen, uerbi cauſſa, ex fermento, & althæa ſiue hebiſco concinnatum, antequàm euacuetur adhibeat, procul dubio languentem iugulabit. Proinde quum ex ſanguinis copia, abſceſſus ſub auribus uel circa oriuntur, protinus ſcalpello aperienda uena eſt, ſi id per uireis laborantis liceat. Deinde alacris cataplaſmatis modò medicamenta ſuperinducito. Quapropter ſi inflammatio ingenti cruciatu uexauerit, cataplaſma ex hordeacea farina, (quæ ἀμὰ λύσις à Græcis uocatur) & ſemine lini eſſingito. Vbi uerò Scleroma hoc eſt duricies moleſtauerit, dirigito in cataplaſma ficus ſiccatas (quas Carycas Latini uocant) ſeuum porcinũ radices rumicis cum decocto fœno Græci, chamæmeli herbæ, althææ radicũ, & ſiccatarum ficuũ & utere. Atqui ubi ter uſus fueris cataplaſmatis, ad emplaſtrum Mnaſæi cõfugiendum eſt. Nam id dolorem ſedat, diaphoreſim hoc eſt digeſtionem euaporationémue ſcirrhoſis affectibus cõciliat, & duricies ſatis ſtrenuè emollit, cuius hæc eſt compoſitio.

Emplaſtrum Muſæi.

Ceræ, axungiæ ſuillæ ſingulorum libra una, rheſinæ colophoniæ (qui Latinorum quidam picem Græcā cognominant) unciæ ſex, ſpumæ argenti unciæ duæ, uini boni † hemina una excipiuntur, & quum opus eſt uſui adhibentur.

† Alias libræ 4

Aliud quod ad eundem fermè modum confici aſſolet: Rheſinæ terebinthinæ, thuris uniuſcuiusque uncia una, maſtyches unciæ duæ, ceræ unciæ tres, olei glaucini, & myrthei quantum ad confecturam ſatis eſt, aqua marina diluuntur. Summam bonitatis & utilitatis æſtimationem in ita affectis habet confectio διὰ μελιλώτου, id eſt, ex ſertula Campana, quum per ſe, tum adiecto ſeptenno uel Ariobarzanio. Pari etiam modo conducit Liuridus, medendis quibusque ſumma cute, & ex ſanguine natis parotidibus. Si uerò in alto latent, & cutis quam obſident non eſt rara, materiaque compacta & ſpiſſior, paulum nitri & colubræ, dracunculiue herbæ radices, præſcripto cataplaſmati iniice, & longè præſtantius efficies medicamentum diaphoreticum. Veluti ſi guttam ammoniacam adiicias. Cæterùm ſi duricies fuerit grandis, admiſcenda ſunt præliquida, adeps taurina, uel hircilla, uel uitulina, uel medulla cerui, aut bdellium, aut deniq; ſtyrax, quoniam hæc ſingula ad diſſipandum, digerendum, & emolliendum facta ſunt.

Parotidum cum ſcirrhoſo tumore curatio.

Vbi uerò perquàm durus & ſcirrhoſus affuerit tumor, peculiari curatione opus eſt, quam nunc ſubiiciam. Nam quum euaporationem (quam Græci διαφόρησιν dicunt) machinamur, uel curationem per ea quæ uocare μαλακτικὰ id eſt emollientia, medici ſolent, molimur, tumori ſuccurrimus. Cæterùm ſi ſclerómata (hoc eſt duricies) abceſſuum ſub auribus ex frigido humore proueniāt, oleum admiſcendum erit cataplaſmati, uel irinum, uel cucumerinum. Quemadmodum in his qui calidioribus naſcuntur ſuccis, oleum roſaceum, ſeu chamæmelinū. Liquidò uerò conſtat quod omnibus medicaminum calorificorū præſidia diutinis affectionibus longè commodius adhibentur. Verbi cauſſa, Ariorzanion uel διὰ στρουθίου, id eſt ex lanaria herba confectum. Quorum equidem confectiones ſubiiciam, quò uos quærendi in aliorum commentariis labore leuem.

Emplaſtrum Ariobarzanium faciens affectus ſcirrhoſos.

Habet ſpumæ argenti libras treis cum uncia una & dimidia, ceruſſæ libram unam & quicuncem, aquæ marinæ uncias uigintiquinque, olei antiqui libram unam cum † dimidia, cineris buccinorum, (qui Græcis κήρυκες dicuntur) uncias ſeptem & dimidiatā, ceræ crematæ fuluæ ue, πυῤῥοῦ Græcè, uncias † quatuor, rheſinæ terebinthinæ uncias ſex, thuris uncias treis & diobuli † quatuor cū obulo uno. Redige in emplaſtrum, & quum opus eſt, utere.

† V nciis quatuor & dimidia
† Alias nouem
† Alias tres

Emplaſtrum

Emplaſtrum dia ſtruthiu, id eſt ex herba lanaria, dictæ affectioni expediens.

Conſtat διὰ στρουθίου emplaſtrum, ex guttæ ammoniaci thymiamatis uncijs octo, rheſinæ pineæ libra una, herbæ lanariæ quam στρούθιον Græci dicunt, uncia una, ſpumæ argenti quincunce, mali terræ, quam ἀρισολοχίαν uocant, quadrante, thuris, uncijs quatuor, ceræ libra una, olei uetuſti quadrante, aceti ſcyllitici uncijs octo. Oleum cum ſpuma argenti tantiſper elixato, dum exuta omni uiſcoſitate digitis non adhæreat, neq; eoſdem cõtaminet. Id enim eſt Græcorum ὡς μήτε ἀμόλυντον. Depoſitoq; ab igne cacabo, lanariam, quam & radiculam uocant, & guttam ammoniacam & ſquamam æris & Galbanum deniq;, rudicula agitato, mannanq; thuris, & malum terræ immittito. Decoque donec in unũ ſimul inſpiſſentur, ſublatoq; tum ab igne aheno ollâue, rudicula dum induretur moueto. Sunt qui acetum poſtremò infundant. Confert hoc medicamentum duriſſimis parotidibus & ſcirrhoſis, rimis & condylomatis, perforatis item, inchoantibus circa genitalia uel axillas glandulis. Succurrit præterea tenſis quaſiq; ſuſpenſis uiſceribus, & abſceſſibus uentriculi, uel eiuſdem hoſtioli quẽ ſtomachon adpellant. Lapidoſas deniq; duricies quos Latini Tofos Græci πώρους indigitant, uehemẽtius diſijcit. In ſumma mitanda & multa ſunt ipſius opera, multiſq; congruũt affectibus, quod Græci dicunt πολύχρηστον.

Notæ quibus deprehenditur parotidas ſuppurari, & earundem curatio.

QVum uerò eiuſcemodi remediorum uſu hulcus exarſerit & uomica detumuerit, ad alia deueniendum eſt medicamentorum præſidia. Si dolores ſedati non ſint, confugiendum ad ea quæ ſuppurationem inducunt, admouenda quæ materiam diſcutiant ac digerant. Cuius ſortis habentur: Farina tritici cum radice rumicis in hydrelæo, id eſt, aqua & oleo mixto elixa. Opitulatur & cataplaſmatis more ſuperinducta axungia porcina. Neque ſanè quenquam iſtiuſmodi latere inditia poſſunt. Nam ſi materia ſuppuretur, & iam tranſmutata in pus conuertatur, dolores, & cum uigore tremores, & ipſæ quoque febres puſillulum increſcunt. Tum cataplaſmatis inſtar ſimplicia adhibenda ſunt medicamenta. Sunt autem hæc commodiſſima & ueluti huic rei deſtinata ſimplicia auxilia: Aqua calida, qua ſæpius fouendus eſt languens. Defrutum quoque pus promouet & farina triticea, item halica elixa præſertim ſi tumores ſint humidi. Adiuuat & panis purus, & pix liquida oleo diluta, ſeuôue uitulino, aut adipe ſuilla non ſalſa. Nam illa quæ ſalem habet, his quæ digeſtionem & euaporationem promouent commodius miſcentur. Habentur uerò pleræque adhuc aliæ ſpecies incompoſitæ uſu â nobis & re ipſa ſæpius compertæ & ad pus faciendum comparatæ, quarum uſus imprimis, deinde compoſitorum probatur. Sunt uerò compluria quæ ex triticea conficiuntur farina cataplaſmata. Verùm illud quo ipſe ſolenniter uſus ſum, bonitate palmam facile cæteris præripuerit, quod habet, axungiæ libram unam, oua anſerina numero quatuor, defruti uncias quatuor, farinæ tritici

unciam unam. Hæc diluantur & eliquantur probè, & panno ſuperinducta adplicentur, & ſubinde mutata proficiunt. Nos uerò farinam cum defruto & axungia elixare conſueuimus, & poſtremò oua inijcere, atq; ita ſanè ſemper effecimus quod dolores demulceret atq; leniret præſidiũ, quod Græci παρηγορικὸν nuncupant. Si his actis non dum uictor extiteris, ad emplaſtrum διὰ ζύμης, id eſt, ex fermento confectum, tanquam ad ancoram confugito, quoniam ocyſſimè materiam in pus conuertit, crudos & indigeſtos humores concoquit, & diſcutit, compactosq; rumores diſſipãdo profligit, pus euellit, & lapidoſis deniq; duriciebus, tofisue tenuibus & imbecillis remedio eſt, dolores placat, qm̃ ἀνώδυνον eſt, & cicatrices tandẽ cõtrahit, ſed adeò tenues ac parũ euidẽtes ut uiſum tñ nõ effugiãt. In eo aũt ſunt, fermẽti libra una, ſalis cõmunis unciæ quatuor, ceræ unciæ octo, apij unciæ quatuor, galbani uncia una, floris ſalis, piperis, ſingulorũ uncia una, ſaponis Celtici uncias ſex. picis piceæ libram unam, adipis taurinæ uncias quatuor. Neque profectò hoc medicamentum medendis parotidibus tantum, ſed ſingulis etiam hulceribus uulneribusq;, quibus uidebitur conducere conficiendum & admouendum eſt. Nam quod iam ſuppuratum & in pus planè mutatum incidit, & exhaurit. Quod uerò in duriciem ac ſcirrhum concreuit, nec dum ſuppurauit, maturat, digerit, & ad ſalubritatem perducit.

Eſt inſuper etiam aliud eiuſdem facultatis & energiæ emplaſtrum, quod conſtat ex cymino & polenta, farináue hordeacea, quam Græci (ut nunc crebro diximus ὁμὴρ λύσιν nuncupant. Eſt uerò ipſius deſcriptio eiuſmodi: Polinis polentæ, id eſt farinæ hordeaceæ tenuiſſimè tritæ unciæ uigintiquatuor, ſalis cõmunis & armoniaci denariũ pondo quinque, picis denarij pondo unius, ceræ unciæ nouem, nitri, cymini fricti & contuſi ſingulorum quincunx, olei ueteris unciæ octo, ptiſanæ quincunx cum liquoris de ſemine lini libra una aſſumãtur. Aridis prius uino contritis & læuigatis cætera inijcito. Succum uerò ſeminis lini & ptiſanam gnauiter ne adurantur decoquito. Dirige in emplaſtrum, quo ſecurius, ubi res exigit, quum in abſceſſuum circa aurem, ubi prærogatiuam habet, tum in aliorum abſceſſionum curatione, utere. Vim etenim habet maturandi, & euaporationes, quam diaphoreſin Græcè uocant, effectricem, duricies item emolliendi ocyus & conglutinandi dolores deniq; mitigandi, & ut ſemel dicam imprimis eſt conducibile.

Aliud ad idem neutiquam ignobile.

In hoc continentur ſeui porcini quincunx, ceræ unciæ duæ, albores ouorum duo, mellis quantum albuginis ouorum, pollinis tritici, farinæ triticeæ quàm tenuiſſimæ quantum ſatis eſt: Cera ante omnia cum ſepo ſuillo eliquanda eſt, deinde alborem ouorum tepefactum paulatim infunde & mel. Mox pilæ cuncta immittens probè contunde, ab hoc farinam triticeam ſenſim & pedetentim tantiſper dum modicam induat emplaſtri conſtitutionem, inijce. His accedat ſtudioſa contritio. Poſtea quum opus eſt, utere. Habet enim facultatem

diſcutiendi

diſcutiendi, digerendi, & leniendi. Poſtremò diſſecat, ad unguem expurgat & ſanitatem reſtituit Nec minus conducit & Anginæ. Aliud contra eaſdem affectiones & cauſſas mirificè expediens διὰ σηρικῶν, hoc eſt ex ſerico (quæ nobilis in frondibus arborum apud Seres lanugo eſt) confectum medicamentum.

Dià Serici deſcriptio:

Habet id ſerici libram unam, olei uerò heminam unam. Ea commiſcentur, & donec digitos non amplius inquinet, neque eis ob tenacitatem adhæreat confectio, ſimul decoquuntur. Hoc quicquid eſt medicamenti nihil aliis minus apud te ponderis habeat, quodè duobus modò conſtituitur, egregiis nanque uiribus præditum eſt, & multis malis eximiè ſuccurrit. Pari modo & ἔμπλαστρος διὰ μελιλώτου hoc eſt ex ſertula Campana confecta, ſi cū διὰ σηρίκου cōponas ita quidem ut ad unam partem διὰ σηρίκου duæ adiiciantur διὰ μελιλώτου, dii boni quanta efficacia. Quin & per ſe, nullo adiecto, ſæpius plurimum proficit, id quod non ſemel in aliquot multis experimento comprobatum eſt. Eſt uerò eius compoſitio huiuſmodi.

Emplaſtrum dià Meliloton, id eſt ſerta Campaniæ:

Lixiuii ſaponariorum, (quod primam guttam nonnulli capitelli uocant) unciæ ſex, auellanarum nucum, quæ Græcis λεπτοκάρυα hoc eſt nuces minores & Ponticæ uocantur) unciæ duæ, Saponis Gallici unciæ quatuor, ſpumæ nitri candidæ unciæ ſex, albugines ouorum numero quinque, mellis ſertulæ regiæ ſingulorum quadrans, olei antiqui libra una, ceræ unciæ decem, rheſinæ terebinthinæ unciæ ſeptem. Conficiuntur in emplaſtrum ſiue malagma. Quod medicamentum, tofos diſcutit, calculos, oſſaq; & ſpinas euellit, & ut paucis expediam pluribus hoc præſentiſſimum fuit auxilium. Cæterùm eo neque in ipſa inflammatione, neq; in doloribus leuiuſculis, neq; in ardoribus intenſis, ſed quum tumores rumpendi ſunt, utendum eſt.

De Parotidum ex bile prouenientium ſignis & curatione.

Abſceſſus porrhò ſecundum aureis ad præſubtilem, & flagrantem biliosum ſanguinem ſuam referre originem his notis facile depræhendes. Vomica redditur multò rubicundior, & inflammata ignitáue, & ſacris ignibus compar adeò ut languenti pars affecta deuri uideatur, & tactui euidentem exerat ſubeſſe ardorem. Ad hunc modum affectos febricitantium more, de ouis, oleo chamæmeli, & defruto, ſapáue ſolemus medicamenta promptiſſima adhibere. Vtendum etiam Ceroto Zopyrico quod Ambroſia nominatum conſtat, cui inſunt ut infra patet.

Cerotum Ambroſiæ:

Croci grammata quatuor, ſpumæ argenti uncia una, olei roſati unciæ tres, ceræ unciæ quatuor, adipis ſuillæ unciæ duæ, mellis uncia una, ſucci ſeminis

nis lini quantum ſatis eſt ad ſuperiora diluenda. Quod ſanè cerotum affectionis calidioribus, non frigidè ſubuenit. Eiuſdem ſortis aliud: Accipit hoc ceræ quincũcem cum uncia dimidiata, olei chamæmelini & roſacei ſingulorũ uncias duas & dimidiam lutea ouorum numero ſeptem, farinæ fabaceæ denarium pondo quatuor, pange cerotũ, & cum res poſcit adhibe. Aliud aduerſus idem malum admirandum præſtans auxilium. Herba Apollinaris quam ὑοσκύαμον dicunt, & rumex, teruntur cum axungia, & cataplaſmatis inſtar ſumma commoditate per biduum aut triduum ſuperimponuntur. Aliud eiuſdem facultatis medendo eiuſcemodi parotidibus: Conſtat ex ceræ uncijs ſex, colophoniæ, foliorum perdiciadis uniuscuiusque uncijs ſex, olei uncijs quatuor, redigantur de more in emplaſtrum, quo ubi res poſtulat, utere. Pulicularis itidem herba quam Græci ψύλλιον adpellant, admixtis ouis cataplaſmatis modo impacta, plurimum opis confert. Quin & alius cognomento διὰ χυλῶν quod ſuccos recipiat compar eſt utilitas, in quo ſunt.

Διὰ ψυλλίον.

Spumæ argenti tritæ libræ quatuor, olei communis libræ ſeptem, ceræ libra una, rheſina piceæ unciæ ſex, ſucci pulicaris herbæ libræ tres. Facito autem ſuccum herbæ pulicaris, (uel mucilaginem ſi mauis more uulgi adpellare) in hunc modum.

Apparatus Mucilaginis (ſic enim uulgò nominant) Pſyllij.

In aquæ fontis xeſtas ſex immittantur triti pſyllij unciæ tres & per diem macerentur. Poſtero die, deinde clementi Vulcano ad craſſitudinem uſq; ſtrenuè decoquantur. Poſtea ocyſſimè colato: nam ſimul atque gelidum fit, indureſcit, atque ſic denuo mittes in cacabum, & ea facito, rurſúmq; colato. Eſto autem menſura pro re nata libræ tres. Tum denique Spumam argenti ſubtiliſſimè tritam ad manum habens, cum eo infere cacabo in quo cremor pulicaris herbæ continetur, & continuè agitando lento igne donec digitis uiſcoſitate non adhæreat, neque uel tantillum eos inquinet, elixato. Sublatoq; ab igne aheno ſeu cacabo, injciatur cum cera rheſina. Et ubi non contaminabit digitulos, pilæ infundito, rudiculaq; mollificato, pelli inducito, & ubi res poſcet, utere. Præſtant prætereà utiliſſima cataplaſmata palmulæ, mica panis, crocea ouorum, glaucium, crocus, & polenta id eſt farina hordeacea, ſi inde fiat compoſitio. Habent enim uires digerendi, placandi, mollificandi, & rumpendi denique abſceſſus quum ardentes tum duricie præditos. Neque uerò deſunt qui medicamenti loco ſolanum adhibuerint & coriandrum. Verùm nos uſum eorum damnamus perinde atque aluminis, & omnium quæ ſtypationi occaſionem ſuggerunt, quoniam materiam officientẽ in altum ſemper, non citra magnum ægrotantis diſcrimen deprimere conſueuerunt.

Pὰ ὀνίων

Parotidum ex pituita curatio.

LOcus me & tempus nec non & res ipſa hortantur, ut de his, circa aureis abſceſſibus diſſeram, quæ è pituita proueniunt. In quibus nullus fermè dolor laborantem excruciat uomica nihil prementi renititur, ſed mollior exiſtens ſub digito cedit. Quibus ſuccurrit præcipuè creta Cimolia eliquata & cataplaſmatis modò impoſita. Vel atramentum ſutorium compari modo inductum, cæterùm locus antea butyro perungendus eſt. Calx præterea ἄπυρος hoc eſt ignem non experta, quæ uiua uulgo dicitur, dum lota illinitur opem fert maximam, inflataſq; uomicas diſijcere ſolet & per euaporationem diſcutit. Eruum porrhò, (qui Græcè ὄροβος uocatur) facto ex eius farina cataplaſmate, uel cum aqua mulſa illitum maximam areſaciendi & euaporãdi uim obtinet.

Quæ uictus ratio Parotidibus affectis expediat.

NUtricatus admodum congruus & expediens pro ratione cauſſæ seminarij affectionis, præ cæteris omnibus, his qui parotide affecti ſunt, utilis & neceſſarius eſt. Quo circa ſi ad bilem referuntur Parotides, fercula mediæ temperaturæ, & magis etiam frigorifica conueniunt. Verbi cauſſa ſuccus & quidem comprimis, ptiſanæ, halicæ, citri, aqua roſacea & cætera huiusſortis probè cocta. Lutea item ouorum his ualde ſalutaria ſunt. Malua quoque & braſſica & uiolæ, atque ut uno uerbo expediam, quæ bilem cõpeſcunt omnia. Quum autem remittitur inflammatio, piſces competunt etiam ſquamoſi, & pipiones id eſt columbarum pulli, extimæq; pullorum familiarium partes. Ad eundem etiam modum ſemper pro diuerſitate cauſſæ parotidarum laborantes uictum uariant. Quod ſi febris nulla affuerit, à principio ſtatim piſcium eſus & eſculenta acria & pipiones nihil officiunt. *Pipiones.*

De narium morbis & curationibus Caput XXXV.

NAres quoque uitijs ac morbis impetuntur ſæpius. Creſcit enim in eis tuberculum præter naturam, modò album, modò ſubrubrum, quod Græcè nuncupatur πολύπους. Oriuntur & circa nareis hulcera fœda, quas Græcorum Medici ὀζαίνας cognominant. *Polypus.* Quum uerò præter naturam ſanguinis fluoribus nares infeſtantur, ueluti in febribus, aut dies erit iudicatorius κρίσιν adpellat gens eadem, uel plenitate, uel ex eruptione uenæ proficiſcitur ſanguinis profluuium. Sumemus itaque curationis principium ab ozænis, quæ carioſa ac putrida ſunt hulcuſcula ex acerrimis & putreſcentibus, qui ad nareis commeant humoribus ſuperfluis, & ſua acredine exedentibus nata. *Ozænæ.* Si ea ex ſola acredine ſunt, cruſtaſq; & odorem fœdum habeant, ſciri quidem debet, uix ei malo poſſe ſucurri. Eſt uerò cõmunis & eadem utriſq; tum ozænis tum Polypis curãdi ratio, & una iudicatio Exiccare, & capiti robur indere, quoniam, ut liquidò conſtat, utræque ex redundantibus & prauis admodum peſſimiſque humoribus, qui ex capite in nareis deferri ſolent, ſubinde proueniunt. Roboranda itaque ſummopere cenſeo caput uti

 uerſum

uerſum, quò ſuccos redundantes retineat, & cōficiat, neq; in nareis quicquam aut alias parteis inferiores ſe recipiat. Et quemadmodum aliâs nō ſemel admonuimus Methodum curationis eſſe, topicis non niſi totius corporis euacuatione præmiſſa, uti. Ita & hîc loci non niſi toto capite ut diximus, roborato naribus adplicanda ſunt medicamenta localia. Robur uerò capiti ad hunc modum inducendum eſt. Tondere oportet caput primò. Deinde confeſtim emplaſtrum διὰ ἰτέων dictum quòd ſalices contineat, imponere, uel Barbarum aliquod ἄσφαλτον, id eſt bitumen continens & picem, id quod ſæpenumero quū à Galeno ipſo, tum à me quoque reuera experimento comprobatū, & διάχρισμα huic rei deſtinatū. Item aliud ad hoc peculiariter factum medicamen quod è cochleis in hunc modum effingitur.

Διὰ Cochlion medicamentum.

Sumuntur myrrhæ, thuris, uniuſcuiuſq; uncia una, uiſcera cochlearum integrarum ſaxis adhærentium numero ducenta, quæ cera ſufficiente & duobus albis ouorum excipiuntur. Quod abſolutum medicamen linteolo impactum, capiti perpetuos nouem dies imponito. Quod ſi detracto praui humores adhærcāt, ter mutato medicamine adhibeas. Tum deniq; topicis utendum eſt medicamentorum auxilijs. Punicorum ſiue Granatorum malorum, quæ ῥόαι Græcè dicuntur, tria habentur genera. Dulcia enim ſunt, & acida, & auſtera quæ guſtu aſtringunt, ob id στυπτικὰ adpellata, è quibus ſingulis recentia & matura contundantur, & trita ualidè exprimatur & conijciatur ἀπόθλιμμα, id eſt ſuccus ille expreſſus in cacabum ſtagneum, poſt hæc uſq; dum ſatis uideatur liquidum decoquatur. Magma uerò unde expreſſus liquor eſt, et malicoria in pilam coniecta quantum fieri poteſt gnauiter conterantur. Vbi uerò probè id tritum fuerit denuo in pila cum ſucco diluantur atq; ita compingantẽ inde eiuſmodi collyria, quæ in laborantiū nares appoſitè poſſint demitti. Ea naribus polypo inhærente, in narem demittenda ſunt: quoniam citra uellicationē & omnem oblæſionem ſua acrimonia polypum curant, et interpoſito longiore tempuſculo eradicant. Quum uerò πολύποις humidior ac mollior apparet, mala Punica potius ſtyptica immittito. Si durior idem cōſpiciatur, acida parcius. Cæterùm quoniam egerrimè collyria ſuſcipiunt, quoad tempus quieſcere poſſint, interim, collyrijs depoſitis, ſuccum expreſſum indito. Si aliam partem occupet, eandem perungito. Indere autē potes Punici ſuccū per id foramen quo ſpiritus à naribus ad fauces deferuntur, idq; uel penna imbuta, uel ſpeci olana inuoluto, uel penicillo pineo. Nouimus autem & puluerem aduerſus hoc mali efficaciſſimum, nempe Diphrygen leuigatum, is enim & citra mordicationem ſuccurrit.

Puluis Diphrygis.

Conficitẽ autē ex quatuor metalli ſpeciebus, auripigmēto uidelicet, (quod Græci ἀρσενικὸν uocāt) & lapide chalcitide & ære cremato & eo q̊d Rhomani pariter Græcis Miſy adpellāt. Quæ primo ſigillatim aceto excipiuntur.

Secundo

Tres ſpecies malorum Punicorum.

Secundo promiſcuè omnia in unum confunduntur, ſimulq́ꝫ cum uino tantiſper diluuntur, dum mellis craſſitudinem cõtrahat, & glutinum referat. Poſtea in nouam teſtam coniectum medicamen operculo probè operitur, argilláque paſſim oblinitur, ab hoc clybano fornaciue imponito uſq; dum redeat in carbones. Vbi uerò extractum fuerit, uino leuigatum & in pulucrẽ redactum imponito, & quando res poſcit, utitor. Conſumit uerò hic puluis & amputat etiam polypodes ualde diutinos. Collyrium etiã, quod ex malis Punicis fieri docuimus, redactum in puluerem tenuiſſimum & anguſtiore incerniculo traiectum ſi flatu naribus indatur ſimilis eſt, ut ipſe depræhendi efficaciæ, uel ſi ſpecillo admoueatur. Fiat autem id creberrimè, ne unquam pars affecta deſtituatur medicamine. Idem etenim hic præſtat auxilium, quod in oculorũ morbis iugis illinitio. Diluatur uerò, ut demonſtratum eſt, ſucco, uinóue. Si uerò laborans quis corpore tenello & delicato, ueluti eunuchus, aut fœmina, huius medicamina non tolleret, uel magis irritetur, aridas roſas uel contere uel contunde, & per cribrum tenuiſſimum ſecernito, & hic quoque puluis non minus efficaciter uel ad miraculum uſque abſq; morſu operabitur. Sunt autem iſta medicamentorũ ſubſidia ſine requie admouenda. Lotio quoque ex eodem uel laborioſa prodeſt. Si inde nares exhulcerentur, paſtillis utendum eſt: nempe Andronio, uel Paſſiano, uel Polyidæ, uel Bytinio, uel eo quem ipſi cõfecimus quãdoq; ex ſolo uino dulci. Interdũ cũ ſtyptico & auſtero, & nonnunq; cũ mediò utriuſq; ſaporis: aliquando autem cum antiquo, próque ſymptomatis ſem per ipſius morbi uſus ſum remedio. Quod ſi locuples quiſpiam odoratum & fragans medicamentum affectauerit, non citra iudicium, aliquod ozænis conducens præſtiti quod pariter ſuccurreret & odoris ſuauitate gratius eſſet, quẽ uſum mihi exhibuit egregiè unguẽtum Hedychroum dilutum uino phalerno ueter. Ad cuius equidem effectum ſemper cum magna admiratione obſtupui. Habetur autem ungenti Hedychroi laudatiſſima, ex Magno, præparatio & quæ indantur deſcriptio apud Galenum in libro de Theriaca antidoto ad Piſonem. Emplaſtrum porrhò διὰ τῶν πεπέρεων λευκῶν, hoc ex piperibus candidis, oleo roſaceo liquatum & in nareis illitũ omne genus hulceribus mirificè ſubuenit. Illud uerò lippis ac tõſoribus (ut ſic dixerim) maximè liquere arbitror, quod in eiuſmodi nariũ affectiõibus, ꝑpenſa eſt, cuiuslibet hominis natura, niſi quid prohibeat, ſanguinẽ detrahere & medicamentũ purgandi ui præditũ exhibere, uictus rationẽ conferentem præſcribere, caput tondere, medicaminibus areſacere, & apophlegmatiſmis deniq; uti expedit, & neceſſarium eſt.

De Hæmorrhagiæ narium & eius curatione
Caput XXXVI.

Accidit interdũ prægrandis, & quæ ægrè cõpeſcitur ſanguinis ex naribus eruptio. Cui hunc in modum occurrendũ cenſeo. σφαιρία hoc eſt pilulas Platani arboris in umbra ſiccato, et in aſpero cilicio, perfricatoq;

De ſonoribus ac ſibilis aurium intra ſe ipſas, quos Græci Ichos & Syriſmos nominant Caput XXVI.

Cauſſa. Aliudquoque aurium uitij genus eſt, ubi tinnitus quidam aut ſonores ex uentoſo ſpiritu & déſitate prognati ſonant, ex ἐμφράξεως eũ hoc eſt obturatione humorũ proueniunt, atq; hoc etiã fit, ne ſonũ externũ accipiãt. Malũ hoc ex pariũ quoq; imbecillitate proficiſcit, ubi ex morbis iam conualeſcẽtibus incidit, humore uidelicet neruorũ auris cõſumpto. Naſcitur etiã eiuſmodi murmurillũ, auris ex multa ſenſus acrimonia et ſubtilitate. Signa. Quin & ex febrium decretorijs. Quod leuiſſimũ eſt, & manu auxiliari nõ eget, quoniã per ſe magna ex parte finitur breui. Quo circa ubi murmura ſiue tinnitus auriũ ſuperuenerint, & per interuallum ceſſauerint, quieuerintue (παύονς enim in Græco eſt) reuertunturq; poſtliminio, & laborantẽ excruciant, euidentiſſimum argumentum eſt, quod flatulentus ſpiritus obſeptus & interclusus eſt, qui proſilire magno nixu contendens, edit ſonitum. Præſertim ubi cibaria quæ inflandi uim habent, præceſſerint, & cruditate laborarint frequentius. Si uerò huiuſmodi aurium ſonores non repentini ſemel ingruunt, ſed pedetentim, ſenſimq; irrepunt atque increſcunt, & grauedo quædam ponderis inſtar ſentitur & cruditates, & balnea temeraria, & alia deniq; quæ crudos humores gignunt, tum eos, uiſcidis, tenacibusq; & craſſis humoribus adſcribendos iudicato tinnitus, quos Græci ἤχους καὶ συριγμοὺς cognominant.

Curatio ſonitus aurium.

Diutinis et inueteratis aurium ſibilis atque tinnitus pulchrè quidẽ quum aceto, tum nitro, tum melle ſuccurritur, ſi his eluantur. Paſtili quoque profligandis aurium ſonitibus, clangoribúſque accommodi cenſentur, in quibus ſunt: Fibri teſticuli denariũm pondo quatuor, ueratri candidi denariũm pondo duũm, nitri denariũm pondo ſedecim, croci denariũm pondo †quatuor. Redigantur in orbiculos, quos Græci adpellant τροχίσκους, quibus quum res poſtulat aceto dilutis utere. Aliud contra diuturnos aurium tinnitus ac ſibilos. Euphorbium quoque cum oleo Cyperino liquatum, nunc tepidum, nunc calidum in aurẽ iniectum, præſtantiſſimum & re ipſa ſæpius exploratum eſt præſidium. Aliud, his qui per magnum conſenſum (quam συμπάθειαν Græci dicunt) uaporum ex infernis partibus caput pedetentim, & multorum flatuum, hoc malo uexantur, conducibile. Fibri teſticulus, (quod caſtorium cognominant) & ſemen cicutæ aceto diluuntur, tepidáq; auri magna utilitate iniſciuntur. Porrò ſi ex morbo, uel capitis dolore tinnitus proueniat, cum Abſynthij decocto aurem prius fouerïs, acetum & oleum roſarum in eandem infundito. Dandus etiam in aurem ſuccus radiculæ cum ſucco oleóue roſarũ, uel cum ſucco radicis excucumere ſylueſtri. Veratrũ quoq; nigrum cum aceto conterit, & in aurẽ demitt.t. Dari etiã in aurẽ debet

† Alias triũ, aeginetæ.

collyrium

collyrium ex helleboro, aceto contrito, & deinde melle deſpumato excepto, confectum. Pluſculum uerò proficiunt cibi extenuantes, atq; diæta.

Auribus ſordeſcatentibus curandis medelæ Caput XXVII.

VBi uerò ſordibus alicuius aures ſcatere cœperint, inijcere auri oportet nitrum toſtum & friatum, mox ſuperinfundendũ eſt acetum, & auris hydrælæo, hoc eſt aqua & oleo eluenda. Diſcutit etiã ſordium coitus admodum compactos, acetum unà cum paululo nitri inſtillatum. Rectè etiam miſcentur in hoc Cardamomum & cum eo nitri paululum, adiectis ficubus aridis caricis ue abſq; ſeminibus. Quæ omnia in collyrium redacta auri inijciendum eſt ubi conſiſtat per triduum, & expurgabit uim ſordium, leuabitq; grauitatem. Aduerſus etiam carnes quæ auribus innaſcantur, ſatis proficit.

Ad ea quæ in aurem inciderunt extrahenda Caput XXVIII.

SOlet nonnunquam in aurem aliquid incidere, quod cõfeſtim protrahendum eſt. Si calculus ſeu ſabulum, ſeu aliquod animal, aut quiduis eius generis intus eſt, ſperillum oricularium (qud μηλωτίδα Græci uocant) lanula inuolutum in rhœſina quàm glutinoſiſſimam, maximeq; terebinth.nam demittendum, idq; in aurem inijciendum, inibiq; uerendum eſt, tacto enim eo quod intus eſt, comprahendet & eximet. Quod ſi renitatur hamulo quoque retuſo, pauluműq; recuruato utendum. Quin & ſternutamentis admotis, meatus auris, ſpiritus cõcuſſione mouentur & reſerantur, atque ita commodè id quod incidit, eliditur. Si ex cruditate & indigeſtione inflãmatio oboriatur, conuulſiones frequenter comitantur, adeò quidem ut inde periculum ſit interitus. Oleum itaq; temperatum in aurem affatim conieciſſe abundè eſt, eo namq; modo locus tumore uacabit, & liquato eo quod inerat haud grauatim eijcitur. Aqua porrò nulla lauare expedit, quum praui humores in auribus creuerint. Clyſtere quoque oriculario, cannáue in aurem miſſa ſuggendo euellitur. Cæterùm oleum ut diximus, tepidum prius intra compellere, ſternutamenta admouere & mulſa aurem colluere conuenit. In hunc modum nobis agentibus cum oriculario ſperillo, id quod in profundo hæret ſi uidetur, nullo negocio eliditur.

Aduerſus aurium uermes Caput XXIX.

IN auribus uerò ubi uermes orti fuerint, Medicamentis necandi ſunt. Verbi gratia Oxyælæo, hoc eſt cõditura ex aceto et oleo in aurẽ inſtillato, & capparis ſucco, & nepitæ ſucco, quo nõ eſt aliud præſtãtius Dolores em̃ lenit & amputat, ſi auri uermiculãti uel alicui particulæ in qua uermes ꝓgnati ſunt, inijciat̃. Proficit & candidũ ueratrũ uino exceptũ, ac inditũ pari modo et abſynthiũ cũ uino elixũ, et marrubiũ aut liquor drimus, uel centauriũ, uel ſcammonia acetoliquata, uel ſucco abſynthij in aurẽ

immiſſa

immiſſa, uermes enecant, & ex imo in ſummam auris partem, unde facillimè educi poſſunt, prouocant.

De Aurium doloribus ex deſtillatione, catarrhóue,

Caput X X X.

SCitu præterea omnino dignum eſt, quod ex deſtillatione (quam κατάῤῥουν Græci uocant) aurium dolores quidem interdum, ſed rarenter admodum proueniunt. Vbi uerò ſuperuenerint, extemplo ſuccurrentia admouenda ſunt remedia. Quibus ſi nihil proficiatur, fluxuſq; magis atq; magis ingruat, pituitas capitis per os ducere & expurgare (quod ἀποφλεγματίζειν Græci uno uerbo feliciſſimè exprimunt) competit. Cucurbitulæ itidem occipicio applicandæ ſunt, præſertim ſi grauitate immodica caput prematur, & uultu ſit rubicundo laborās, & mero plurimū utatur. Quod ſi eiuſmodi notarum nulla ſe penitus exerat, & fuerit corpore arido, ac tenui, ſuccorumq; acrimonia decurrat, uictus ratio quæ conſpiſſandi & temperandi uim habeat otium item & ſumma tranquillitas, balnearumq; uſus, & quæ ſomnum aſciſcunt, maiorem in modum proficiunt. In quarum ſorte omnium facile principatum obtinet medicamentum διὰ κωδύων hoc eſt ex papauerum capitibus confectum (Latini quoq; Diacodium adpellant) quoniam dolores lenit, ſomnū conciliat, concoquit, humores condenſat, & acutiem temperat ac retundit præ cunctis alijs. Ad hæc amplius abſtergit & expurgat noxium, atque imprimis infeſtantem humorem.

Diacodium.

De Sanguinis profluuio ex auribus,

Caput X X X I.

VBi uerò aures ſanguinē fundunt adeò ut laboranti diſcrimen & ex imbecillitate inducta uitæ periculum inducat, q̄primùm fieri poteſt languenti ſuccurrendum eſt, & copioſior ſanguinis fluxus neceſſariò compeſcendus. Verùm ſi morbi decretorium ægrotanti ſanguinis ex auribus profluuium effecerit, (Accidit autem id potiſſimè quum in pleriſq; alijs tum maximè in capitis ægritudinibus ut effundatur materia, nunc ex naribus, quod imprimis maximè ſecundum naturam eſt, nunc ex alijs atque alijs ſubinde partibus) non protinus ſupprimendum eſt, quoniam ad pori ſalubritatem manant fluores decretorij, & fieri poteſt, imò ſolet, ut, ſi reprimatur ſanguis, grauius inducatur periculum. Veruntamen ſi ex nimio fluore uires dejciantur, & mortis diſcrimen ingruat, tum res ipſa, profluuij ſuppreſſionem, poſtulat. Habentur autem eius facultatis innumera, præſertim aurium hæmorrhagiam ſiſtentia. Verbi gratia, Mora, Vaticana, quos βάτους Græci, rubos Rhomani ſiue ſentas adpellant, Galla Aſiana cum omphacitis tum matura leuiſq; aceto elixa. Si decoctū, Græci ἀπόζεμα uocant, corū auribus immittat. Succus itidē p̄dictis adiſtepidus in aures in fuſus ſtrenuè ſiſtit & cōducit. Ne aūt ſanguis in auribus in exigua fragmēta, quaſiq; in puſillos globulos

den-

denſetur & concreſcat (uocant id Græcorum Medici αἵματος θρόμβους, id eſt grumos & fuſta ſanguinis concreti) porri liquor aceto permixtus rectiſſimè auribus inſtillatur. Vel mala Punica, quæ Granata dicuntur, aceto elixa & colata ſubinde auribus utiliter induntur.

De Surditate & graui auditu Caput XXXII.

POſtquàm autem afflicta aure non grauius ſolum, ſed omnino aliquis nihil audire cœpit, quod alijs quidem citra febrim, alijs uerò comitante febre uſu uenire cõſueuit, Græci eam affectionem κώφωσιν, id eſt ſurditatẽ nominant. Quæ ſi exprimo ſtatim hominis ortu cœpit, & quæ à cunabulis auſpicans diutile perſeuerauit, uetuſtateq́ radices altius egit, uel omnino incurabilis uel difficillimæ curationis eſt. Sed quando bilioſi humores ad caput delati ſurditatẽ inducunt, haud admodum difficulter ſuccurritur, modò uenter medicamẽtis quæ bilem eliciunt & deducũt (quæ Græci χολάγωγα uocant) ſedulò euacuetur. Nonnullis uerò hoc mali ex craſſis & crudis humoribus oritur. Quibus utiq; eiuſmodi ferè, cuiuſmodi uertiginoſis, & in delatione in ſomnũ, quam Græci καταφορὰν uocant, & in diutino dolore capitis quæ κεφαλαία uocatur, atq; id genus alijs affectionibus euenire conſueuerunt. Qui ſanè omnes egerrimè curantur, & plerique uita excedere malint, quàm ſurdi in uiuis agere niſi medicamentorũ præſidijs ſubuenias. Proinde medendis eiuſmodi ualentiora aggrediunda ſunt medicaminũ auxilia, fortiusq́ reſiſtendum affectioni. Principio itaq; ſtatim medicamento expurgãte euacuandum. Verbi cauſſa Oxymelite quod refertur ad Iulianum, uel hiera & hac quidẽ frequentius, uel eò quòd cõſtat ex euphorbio, ea nempe confectura, quæ à nobis crebro componitur, quæ licet abiecta & contemptibilis fortaſſe uideatur ac ſimplex, uiribus tamẽ & bonitate alijs nihil concedit, pleriſq; etiã alijs præſentiſſimum remedium, experientia comprobatum. In ea ſunt confectione, ſalis Ammoniaci denarium põdo duûm, piperis denarij pondo unius, euphorbij tantundẽ, adminiſtrato pro cuiusq; languẽtis uiribus ſcrupulos nunc quatuor, nunc ſex, in ouo ſorbili ſeu defruto uel in aliquo holerum, aut in quocunq; liquore aliáue re, uidebitur. Medetur idem pulcherrimè his quibus tenebricoſæ lucis obſcuritates oculis obuerſantũ, (quos Græci σκοτωματικοὺς, Latini Vertiginoſos uocant) & Comitialibus, & quibus detinentur hulcera, quoniam deducit ſtrenuè. Purgatione uerò egregiè facta, utendũ eſt apophlegmatiſmis, qui Græcis ſunt medicamenta ſingula, quibus per os capitis pituita purgatur, & erinis, quæ humores exhauriant & πταρμικοῖς omnibus, hoc eſt quibus ſternutamenta proliciuntur. Conficiantur autem in ſurditate ex ſpiſſis & crudis humoribus proueniente utiliter apophlegmatiſmi ex paſſa uua ſiluestri. (quã Græci ἀγρίαν σταφίδα dicunt. Rhomani Vuam Taminiam adpellãt & herbam pedicularem, maſtiche, & ſinapi. Deinde per humorem ore retentũ languẽtes gargareonem colluant. Quod medicaminis genus Græci uocãt γαργαρίσματα.

Apophlegmatiſmi.

Ptarmica.

Gargariſmi.

Ptarmica

Ptarmica. Ptarmica uerò quorũ hic uſus probatur fiant ex pipere, herba lanaria, quod ϛρούθιον Græcè nominãt, & Veratro candido, & ramiculo herba batrachióue æquis portionibus in puluerem redactis, inſere naribus. ἔρινον uerò adpoſitum capitis purgatorium fuerit, ſuccus prædictorum cum pari mellis parte permixtus. Aliud Erinum in forma pulueris: Habet rapi ſiue umbelici terræ (quem κυκλάμινον Græci uocãt) aridi uncias duas cum dimidia, iridis unciã dimidiatam, nitri rubei denariũm unum, ſucci cucumeris aſinini (quod ἐλατήριον dicitur) tantundem. Cõterito ſtudioſè, & naribus flatu per arundinem ſeu cannam puluerem inſere, exonerat enim egregiè caput humoribus grauatũ, audituíq; mirificè ſuccurrit. Alia medela naribus immittenda: Elixationem centaurij, colocynthidis & ueratri naribus in ſtilla, & expurgabit haud inſtrenuè. Profuit ſæpe ſanguinis ſecta uena detractio.

Ad ſurdaſtros & ſurdos. Caput XXXIII.

Δυσηκοΐαν id eſt grauem auditum & κωφώσιν hoc eſt ſurditatem medetur, quæ ſubiecta ſunt. Veratri nigri denarij põdo unius, teſticuli fibrini tantundem ſi aceto excipiantur, & in aureis mittantur præſenti ſunt auxilio. Prodeſt pariter hederæ ſuccus cum nitro mixtus. Succurrunt etiam uno uerbo, cuncta quæ iam pridem fuſius in curatione δυσηκοΐας & ἐμφράξεως deſcripſimus. Cuius ſortis habẽtur liquor hederæ cum nitro, & κεδρία, id eſt liquor cedrinus. Summã uerò uirtutem habet hic ſuccus chamæleonis, qui multorũ teſtimonio, littori, lapidíq;, ut aiunt, ſurdioribus, ſuccurrit. Si his peractis parum profeceris perſeuerante affectione, uomitũ citato cũ ueratro candido, qui plus opis grauiter audientibus quàm reliqua cõfert. Adhibe quæ caput per nareis expurgant ſubſidia, ἔρινα, à Græcis adpellata, item topica, neq; omittendæ ſunt equitationes, geſtationesq; præcipuè quæ perficiuntur curriculo ſine rheda quadriga. Humerorum præterea exercitationes obire, lauacrisq; calidis ex aqua dulci factis indulgere, conuenit. Verùm ſi marina ad manum ſit, eadem lauandi ſunt. Iuuat porrò caput ſubinde tondere, leniter perfricare, præſertim quũ id grauari, & ſuccis infarciri quis ſenſu percipiat. Quin & hirudinibus, & ſinapiſmis (ſic enim exhulcerationes, impoſito alicui corporis particulæ ſinapi inductam adpellant) uti expedit. Cutis quoque ceruicis, & arteria occipitij utiliter ſcalpello inciduntur. Sunt uerò qui harundine aut canna ſummo auriũ meatui adaptata noxium humorem exugunt. Alij alia cõſideratione, & iudicióq; utuntur, neq; quidpiam certi in hac affectione ſtatuunt, neq; præſentanea eius curationis præſidia.

De abſceſſibus ſecundum aut poſt aures quæ Græci Parotides dicuntur. Caput XXXIIII.

SOlent uerò ſubtus, uel circa aureis παρωτίδες oriri, de quibus conſentaneum uidetur priusquã digrediamur ab aurium affectionibus aliquid indicare. Imprimis itaq; nos latere nõ debet complura & diuerſa parotidum eſſe genera. Nam quædã ſecunda ualitudine

ibi

ibi phlegmone orta, emergunt. Quædam poſt morbos, maximè febres, illuc impetu morbi, per decretoriũ conuerſo, & facta digeſtione euidenti, quæ ſanè exitiales non ſunt, imò promptiſſimè curantur, ſecuritatemq; portendunt, Charibdéq; ac Scylla, ut ita dicam, ſæpe eripiunt. Quædam ex humorum redundantia proficiſcuntur cum grauedine naturam irritantes, parotides, feruntúrq; in pericula haud leuia, niſi maturè ſuppurentur & digerantur. Summo itaque niſu, exactiſſimáq; trutina materiæ decurrentis & παρωτίδας procreantis perpendenda eſt, non tam qualitas quàm ipſa quoque quantitas. Parotidum igitur aliæ originem ad copioſum atque calidius ſanguen referunt. Aliæ è diuerſo ad tenuem, calidum, & bilioſum humorem. Aliæ ad egelidum craſſúmq; ſuccum. Quæ porrhò feruẽtis humoris plenitati adſcribuntur, dolores intenſiſſimos pariunt. Quæ uerò tenui ſubtilíq; humori, eryſipelaceas inflammationes, hoc eſt ſacros igneis referunt, & nulla neque grauitate, neque angore locum excruciant. Quæ uerò atra bile ſcaturiunt, ne modicè quidem ſubrubent, neque uehemẽti dolore excruciãt, ſed duriuſculæ ſunt, & duricies, quæ Græci σκληρώματα dicũtur, frequentius ingerunt. Quæ uerò pituitã ſortiuntur parẽtem, faſtigiatæ in tumorem ſunt. Oportet igitur accuratè, ut diximus, quum qualitatis, tum quantitatis parotidum cauſſæ diſcrimina adamuſſim examinare, ac tum denique conferentibus & deſtinatis cuilibet cauſſæ medicaminum præſidijs commodiſſimè nauiterq; occurrere.

Parotidum ex ſanguine redundanti curatio.

Auſpicabimur itaque parotidum curationem ab ijs quarum parens eſt plenitudo ſanguinis. Quo circa, ſi ſanguineus humor plus iuſtò naturæ modum excedat, ſpatioſusq; humor cum rubore perfuſus conſpicitur, extremosq; dolores cum uitæ periculo coniunctos infert, à ſanguinis detractione confeſtim alijs poſthabitis inchoanda eſt curatio. Quod ſi quis emplaſtrum, ſiue cataplaſma uel aliud quodcunq; ad diſiiciendum factum medicamen, uerbi cauſſa, ex fermento, & althæa ſiue hebiſco concinnatum, antequàm euacuetur adhibeat, procul dubio languentem iugulabit. Proinde quum ex ſanguinis copia, abſceſſus ſub auribus uel circa oriuntur, protinus ſcalpello aperienda uena eſt, ſi id per uires laborantis liceat. Deinde alacris cataplaſmatis modò medicamenta ſuperinducito. Quapropter ſi inflammatio ingenti cruciatu uexauerit, cataplaſma ex hordeacea farina, (quæ ὠμὴ λύσις à Græcis uocatur) & ſemine lini effingito. Vbi uerò Scleroma hoc eſt duricies moleſtauerit, dirigito in cataplaſma ficus ſiccatas (quas Carycas Latini uocant) ſeuum porcinũ, radices rumicis cum decocto fœno Græci, chamæmeli herbæ, althææ radicũ, & ſiccatarum ficuũ & utere. Atqui ubi ter uſus fueris cataplaſmatis, ad emplaſtrum Mnaſæi cõfugiendum eſt. Nam id dolorem ſedat, diaphoreſim hoc eſt digeſtionem euaporationémue ſcirrhoſis affectibus cõciliat, & duricies ſatis ſtrenuè emollit, cuius hæc eſt compoſitio.

Emplaſtrum dia ſtruthiu, id eſt ex herba lanaria, dictæ affectioni expediens.

Conſtat διὰ στρουθίου emplaſtrum, ex guttæ ammoniaci thymiamatis uncijs octo, rheſinæ pineæ libra una, herbæ lanariæ quam στρούθιον Græci dicunt, uncia una, ſpumæ argenti quincunce, mali terræ, quam ἀριστολοχίαν uocant, quadrante, thuris, uncijs quatuor, ceræ libra una, olei uetuſti quadrante, aceti ſcyllitici uncijs octo. Oleum cum ſpuma argenti tantiſper elixato, dum exuta omni uiſcoſitate digitis non adhæreat, neq; eoſdem cõtaminet, Id enim eſt Græcorum ὡς μή τι ἀμόλυντον. Depoſitoq; ab igne cacabo, lanariam, quam & radiculam uocant, & guttam ammoniacam & ſquamam æris & Galbanum deniq;, rudicula agitato, mannanq; thuris, & malum terræ immittito. Decoque donec in unũ ſimul inſpiſſentur, ſublatoq; tum ab igne aheno ollâue, rudicula dum induretur moueto. Sunt qui acetum poſtremò infundant. Confert hoc medicamentum duriſſimis parotidibus & ſcirrhoſis, rimis & condylomatis, perforatis item, inchoantibus circa genitalia uel axillas glandulis. Succurrit prætereà tenſis quaſiq; ſuſpenſis uiſceribus, & abſceſſibus uentriculi, uel eiuſdem hoſtioli quẽ ſtomachon adpellant. Lapidoſas deniq; duricies quos Latini Tofos Græci πώρους indigitant, uehemẽtius diſijcit. In ſumma miranda & multa ſunt ipſius opera, multiſq; congruũt affectibus, quod Græci dicunt πολύχρηστον.

Notæ quibus deprehenditur parotidas ſuppurari, & earundem curatio.

QVum uerò eiuſcemodi remediorum uſu hulcus exarſerit & uomica detumuerit, ad alia deueniendum eſt medicamentorum præſidia. Si dolores ſedati non ſint, confugiendum ad ea quæ ſuppurationem inducunt, admouenda quæ materiam diſcutiant ac digerant. Cuius ſortis habentur: Farina tritici cum radice rumicis in hydrelæo, id eſt, aqua & oleo mixto elixa. Opitulatur & cataplaſmatis more ſuperinducta axungia porcina. Neque ſanè quenquam iſtiuſmodi latere inditia poſſunt. Nam ſi materia ſuppuretur, & iam tranſmutata in pus conuertatur, dolores, & cum uigore tremores, & ipſæ quoque febres puſillulum increſcunt. Tum cataplaſmatis inſtar ſimplicia adhibenda ſunt medicamenta. Sunt autem hæc commodiſſima & ueluti huic rei deſtinata ſimplicia auxilia: Aqua calida, qua ſæpius fouendus eſt languens. Defrutum quoque pus promouet & farina triticea, item halica elixa præſertim ſi tumores ſint humidi. Adiuuat & panis purus, & pix liquida oleo diluta, ſeuóue uitulino, aut adipe ſuilla non ſalſa. Nam illa quæ ſalem habet, his quæ digeſtionem & euaporationem promouent commodius miſcentur. Habentur uerò pleræque adhuc aliæ ſpecies incompoſitæ uſu â nobis & re ipſa ſæpius compertæ & ad pus faciendum comparatæ, quarum uſus imprimis, deinde compoſitorum probatur. Sunt uerò compluria quæ ex triticea conficiuntur farina cataplaſmata. Verùm illud quo ipſe ſolenniter uſus ſum, bonitate palmam facile cæteris præripuerit, quod habet, axungiæ libram unam, oua anſerina numero quatuor, defruti uncias quatuor, farinæ tritici

unciam unam. Hæc diluantur & eliquantur probè, & panno ſuperinducta adplicentur, & ſubinde mutata proficiunt. Nos uerò farinam cum defruto & axungia elixare conſueuimus, & poſtremò oua iniĳcere, atq; ita ſanè ſemper effecimus quod dolores demulceret atq; leniret præſidiũ, quod Græci παραγορικὸν nuncupant. Si bis actis non dum uictor extiteris, ad emplaſtrum διὰ ζύμης, id eſt, ex fermento confectum, tanquam ad ancoram confugito, quoniam ocyſſimè materiam in pus conuertit, crudos & indigeſtos humores concoquit, & diſcutit, compactosq; tumores diſſipãdo profligit, pus euellit, & lapidoſis deniq; duriciebus, tofisue tenuibus & imbecillis remedio eſt, dolores placat, quoniam ἀνώδυνον eſt, & cicatrices tandẽ cõtrahit, ſed adeò tenues ac parũ euidẽtes ut uiſum tamẽ nõ effugiãt. In eo aũt ſunt, fermẽti libra una, ſalis cõmunis unciæ quatuor, ceræ unciæ octo, apĳ unciæ quatuor, galbani uncia una, floris ſalis, piperis, ſingulorũ uncia una, ſaponis Celtici uncias ſex. picis piceæ libram unam, adipis taurinæ uncias quatuor. Neque profectò hoc medicamentum medendis parotidibus tantum, ſed ſingulis etiam hulceribus uulneribusq;, quibus uidebitur conducere conficiendum & admouendum eſt. Nam quod iam ſuppuratum & in pus planè mutatum incidit, & exhaurit. Quod uerò in duriciem ac ſcirrhum concreuit, nec dum ſuppurauit, maturat, digerit, & ad ſalubritatem perducit.

Eſt inſuper etiam aliud eiuſdem facultatis & energiæ emplaſtrum, quod conſtat ex cymino & polenta, farinàue hordeacea, quam Græci (ut nunc crebro diximus ὠμὴν λύσιν nuncupant. Eſt uerò ipſius deſcriptio eiuſmodi. Polinis polentæ, id eſt farinæ hordeaceæ tenuiſſimè tritæ unciæ uigintiquatuor, ſalis cõmunis & armoniaci denariũ pondo quinque, picis denarĳ pondo unius, ceræ unciæ nouem, nitri, cymini fricti & contuſi ſingulorum quincunx, olei ueteris unciæ octo, ptiſanæ quincunx cum liquoris de ſemine lini libra una aſſumãtur. Aridis prius uino contritis & læuigatis cætera iniĳcito. Succum uerò ſeminis lini & ptiſanam gnauiter ne adurantur decoquito. Dirige in emplaſtrum, quo ſecurius, ubi res exigit, quum in abſceſſuum circa aurem, ubi prærogatiuam habet, tum in aliorum abſceſſionum curatione, utere. Vim etenim habet maturandi, & euaporationes, quam diaphoreſin Græcè uocant, effectricem, duricies item emolliendi ocyus & conglutinandi dolores deniq; mitigandi, & ut ſemel dicam imprimis eſt conducibile.

Aliud ad idem neutiquam ignobile.

In hoc continentur ſeui porcini quincunx, ceræ unciæ duæ, albores ouorum duo, mellis quantum albuginis ouorum, pollinis tritici, farinæ triticeæ quàm tenuiſſimæ quantum ſatis eſt. Cera ante omnia cum ſepo ſuillo eliquanda eſt, deinde alborem ouorum tepefactum paulatim infunde & mel. Mox pilæ cuncta immittens probè contunde, ab hoc farinam triticeam ſenſim & pedetentim tantiſper dum modicam induat emplaſtri conſtitutionem, iniĳce. His accedat ſtudioſa contritio. Poſtea quum opus eſt, utere. Habet enim facultatem

diſcutiendi

diſcutiendi, digerendi, & leniendi. Poſtremò diſſecat, ad unguem expurgat & ſanitatem reſtituit. Nec minus conducit & Anginæ. Aliud contra eaſdem affectiones & cauſſas mirificè expediens διὰ σηρικῶν, hoc eſt ex ſerico (quæ nobilis in frondibus arborum apud Seres lanugo eſt) confectum medicamentum.

Dià Serici deſcriptio:

Habet id ſerici libram unam, olei uerò heminam unam. Ea commiſcentur, & donec digitos non amplius inquinet, neque eis ob tenacitatem adhæreat confectio, ſimul decoquuntur. Hoc quicquid eſt medicamenti nihil alijs minus apud te ponderis habeat, quodè duobus modò conſtituitur, egregijs namque uiribus præditum eſt, & multis malis eximiè ſuccurrit. Pari modo & ἔμπλαστρος διὰ μελιλώτων hoc eſt ex ſertula Campana confecta, ſi cũ διὰ σηρικῶν cõponas ita quidem ut ad unam partem διὰ σηρικῶν duæ adijciantur διὰ μελιλώτου, dij boni quanta efficacia. Quin & per ſe, nullo adiecto, ſæpius plurimum proficit, id quod non ſemel in aliquot multis experimento comprobatum eſt. Eſt uerò eius compoſitio huiuſmodi.

Emplaſtrum diá Meliloton, id eſt ſerta Campaniæ:

Lixiuij ſaponariorum, (quod primam guttam nonnulli capitelli uocant) unciæ ſex, auellanarum nucum, quæ Græcis λεπτοκάρυα hoc eſt nuces minores & Ponticæ uocantur) unciæ duæ, Saponis Gallici unciæ quatuor, ſpumæ nitri candidæ unciæ ſex, albugines ouorum numero quinque, mellis ſertulæ regiæ ſingulorum quadrans, olei antiqui libra una, ceræ unciæ decem, rheſinæ terebinthinæ unciæ ſeptem. Conficiuntur in emplaſtrum ſiue malagma. Quod medicamentum, tofos diſcutit, calculos, oſſaq́ & ſpinas euellit, & ut paucis expediam pluribus hoc præſentiſſimum fuit auxilium. Cæterùm eo neque in ipſa inflammatione, neq; in doloribus leuiuſculis, neq; in ardoribus intenſis, ſed quum tumores rumpendi ſunt, utendum eſt.

De Parotidum ex bile prouenentium ſignis & curatione.

Abſceſſus porrhò ſecundum aureis ad præſubtilem, & flagrantem bilioſum ſanguinem ſuam referre originem his notis facile depræhendes. Vomica redditur multò rubicundior, & inflammata ignitáue, & ſacris ignibus compar adeò ut languenti pars affecta deuri uideatur, & tactui euidentem exerat ſubeſſe ardorem. Ad hunc modum affectos febricitantium more, de ouis, oleo chamæmeli, & defruto, ſapáue ſolemus medicamenta promptiſſima adhibere. Vtendum etiam Ceroto Zopyrico quod Ambroſia nominatum conſtat, cui inſunt ut infra patet.

Cerotum Ambroſia:

Croci grammata quatuor, ſpumæ argenti uncia una, olei roſati unciæ tres, ceræ unciæ quatuor, adipis ſuillæ unciæ duæ, mellis uncia una, ſucci ſeminis

nis lini quantum ſatis eſt ad ſuperiora diluenda. Quod ſanè cerotum affectionis calidioribus non frigidè ſubuenit. Eiuſdem ſortis aliud: Accipit hoc ceræ quincũcem cum uncia dimidiata, olei chamæmelini & roſacei ſingulorũ uncias duas & dimidiam lutea ouorum numero ſeptem, farinæ fabaceæ denariũm pondo quatuor, pange cerotũ, & cum res poſcit adhibe. Aliud aduerſus idem malum admirandum præſtans auxilium. Herba Apollinaris quam ὑοσκύαμον dicunt, & rumex, teruntur cum axungia, & cataplaſmatis inſtar ſumma commoditate per biduum aut triduum ſuperimponuntur. Aliud eiuſdem facultatis medendo eiuſcemodi parotidibus: Conſtat ex ceræ uncijs ſex, colophoniæ, foliorum perdiciadis uniuſcuiusque uncijs ſex, olei uncijs quatuor, redigantur de more in emplaſtrum, quo ubi res poſtulat, utere. Pulicaris itidem herba quam Græci ψύλλιον adpellant, admixtis ouis cataplaſmatis modo impacta, plurimum opis confert. Quin & alius cognomento διὰ χυλῶν quod ſuccos recipiat compar eſt utilitas, in quo ſunt.

Diá chylon.

Spumæ argenti tritæ libræ quatuor, olei communis libræ ſeptem, ceræ libra una, thefina piceæ unciæ ſex, ſucci pulicaris herbæ libræ tres. Facito autem ſuccum herbæ pulicaris, (uel mucilaginem ſi mauis more uulgi adpellare) in hunc modum.

Apparatus Mucilaginis (ſic enim uulgò nominant) Pſyllij.

In aquæ fontis xeſtas ſex immittantur triti pſyllij unciæ tres & per diem macerentur. Poſtero die, deinde clementi Vulcano ad craſſitudinem uſq; ſtrenuè decoquantur. Poſtea ocyſſimè colato: nam ſimul atque gelidum fit, indureſcit, atque ſic denuo mittes in cacabum, & ca facito, rurſúmq; colato. Eſto autem menſura pro re nata libræ tres. Tum denique Spumam argenti ſubtiliſſimè tritam ad manum habens, cum eo inſere cacabo in quo cremor pulicaris herbæ continetur, & continuè agitando lento igne donec digitis uiſcoſitate non adhæreat, neque uel tantillum eos inquinet, elixato. Sublatóq; ab igne aheno ſeu cacabo, injiciatur cum cera thefina. Et ubi non contaminabit digitulos, pilæ infundito, rudiculáq; mollificato, pelli inducito, & ubi res poſcet, utere. Præſtant prætereà utiliſſima cataplaſmata palmulæ, mica panis, crocea ouorum, glaucium, crocus, & polenta id eſt farina hordeacea, ſi inde fiat compoſitio. Habent enim uireis digerendi, placandi, mollificandi, & rumpendi denique abſceſſus quum ardentes tum duricie præditos. Neque uerò deſunt qui medicamenti loco ſolanum adhibuerint & coriandrum. Verùm nos uſum eorum damnamus perinde atque aluminis, & omnium quæ ſtypationi occaſionem ſuggerunt, quoniam materiam officientẽ in altum ſemper, non citra magnum ægrotantis diſcrimen deprimere conſueuerunt.

Parotidum ex pituita curatio.

LOcus me & tempus nec non & res ipſa hortantur, ut de his, circa aureis abſceſſibus diſſeram, quæ è pituita proueniunt. In quibus nullus fermè dolor laborantem excruciat uomica nihil prementi renititur, ſed mollior exiſtens ſub digito cedit. Quibus ſuccurrit præcipuè creta Cimolia eliquata & cataplaſmatis modò impoſita. Vel atramentum ſutorium compari modo inductum, cæterùm locus antea butyro perungendus eſt. Calx præterea ἄπυρος hoc eſt ignem non experta, quæ uiua uulgo dicitur, dum lota illinitur opem fert maximam, inflatasq; uomicas diſijcere ſolet & per euaporationem diſcutit. Eruum porrò, (qui Græcè ὄροβος uocatur) facto ex eius farina cataplaſmate, uel cum aqua mulſa illitum maximam areſaciendi & euaporãdi uim obtinet.

Quæ uictus ratio Parotidibus affectis expediat.

NUtricatus admodum congruus & expediens pro ratione cauſſæ ſeminarij affectionis, præ cæteris omnibus, his qui parotide affecti ſunt, utilis & neceſſarius eſt. Quo circa ſi ad bilem referuntur Parotides, fercula mediæ temperaturæ, & magis etiam frigorifica conueniunt. Verbi cauſſa ſuccus & quidem comprimis, ptiſanæ, halicæ, citri, aqua roſacea & cætera huius ſortis probè cocta. Lutea item ouorum his ualdè ſalutaria ſunt. Malua quoque & braſſica & uiolæ, atque ut uno uerbo expediam, quæ bilem cõpeſcunt omnia. Quum autem remittitur inflammatio, piſces competunt etiam ſquamoſi, & pipiones Pipiones.
id eſt columbarum pulli, extimæq; pullorum familiarium partes. Ad eundem etiam modum ſemper pro diuerſitate cauſſæ parotidarum laborantes uictum uariant. Quod ſi febris nulla affuerit, à principio ſtatim piſcium eſus & eſculenta acria & pipiones nihil officiunt.

De narium morbis & curationibus *Caput* XXXV.

NAres quoque uitijs ac morbis impetuntur ſæpius. Creſcit enim in eis tuberculum præter naturam, modò album, modò ſubrubrum, quod Græcè nuncupatur πολύπους. Oriuntur & circa nareis hulcera fœda, quas Græcorum Medici ὀζαίνας cognominant. Quum Polypus.
uerò præter naturam ſanguinis fluoribus nares infeſtantur, ueluti in febribus, aut dies erit iudicatorius κρίσιν adpellat gens eadem, uel plenitate, uel ex eruptione uenæ proficiſcitur ſanguinis profluuium. Sumemus itaque curationis principium ab ozænis, quæ carioſa ac putrida ſunt hulcuſcula ex acerrimis & putreſcentibus, qui ad nareis commeant humoribus ſuperfluis, & ſua acredine exedentibus nata. Si ca ex ſola acredine ſunt, cruſtasq; & odorem fœdum habeant, ſciri quidem debet, uix ei malo poſſe ſucurri. Eſt uerò cõmunis & eadem utriſq; tum ozænis tum Polypis curãdi ratio, & una iudicatio Exiccare, & capiti robur indere, quoniam, ut liquidò conſtat, utræquæ ex redundantibus & prauis admodum peſſimisque humoribus, qui ex capite in nareis deferri ſolent, ſubinde proueniunt. Roborandum itaque ſumopere cenſeo caput uni Ozænæ.

uerſum, quò ſuccos redundantes retineat, & cõficiat, neq; in nareis quicquam aut alias parteis inferiores ſe recipiat. Et quemadmodum aliâs nõ ſemel admonuimus Methodum curationis eſſe, topicis non niſi totius corporis euacuatione præmiſſa, uti. Ita & hîc loci non niſi toto capite, ut diximus, roborato naribus adplicanda ſunt medicamenta localia. Robur uerò capiti ad hunc modum inducendum eſt. Tondere oportet caput primò. Deinde confeſtim emplaſtrum διὰ ἰτέων dictum quòd ſalices contineat, imponere, uel Barbarum aliquod ἀσφαλτον, id eſt bitumen continens & picem, id quod ſæpenumero quũ à Galeno ipſo, tum à me quoque reuera experimento comprobatũ, & διὰ κηρίων huic rei deſtinatũ. Item aliud ad hoc peculiariter factum medicamen quod è cochleis in hunc modum effingitur.

Διὰ Cochlion medicamentum.

Sumuntur myrrhæ, thuris, uniuſcuiuſq; uncia una, uiſcera cochlearum integrarum ſaxis adhærentium numero ducenta, quæ cera ſufficiente & duobus albis ouorum excipiuntur. Quod abſolutum medicamen linteolo impactum, capiti perpetuos nouem dies imponito. Quod ſi detracto praui humores adhærcãt, ter mutato medicamine adhibeas. Tum deniq; topicis utendum eſt medicamentorum auxilijs. Punicorum ſiue Granatorum malorum, quæ ῥόαι Græcè dicuntur, tria habentur genera. Dulcia enim ſunt, & acida, & auſtera quæ guſtu aſtringunt, ob id ϛυπτικὰ adpellata, è quibus ſingulis recentia & matura contundantur, & trita ualidè exprimatur & conijciatur ἀπόθλιμμα, id eſt ſuccus ille expreſſus in cacabum ſtagneum, poſt hæc uſq; dum ſatis uideatur liquidum decoquatur. Magma uerò unde expreſſus liquor eſt, et malicoria in pilam coniecta quantum fieri poteſt gnauiter conterantur. Vbi uerò probè id tritum fuerit denuo in pila cum ſucco diluantur, atq; ita compingantũ inde eiuſmodi collyria, quæ in laborantiũ nares appoſitè poſſint demitti. Ea naribus polypo inhærente, in narem demittenda ſunt: quoniam citra uellicationẽ & omnem oblæſionem ſua acrimonia polypum curant, et interpoſito longiore tempuſculo eradicant. Quum uerò πολύπους humidior ac mollior appareret, mala Punica potius ſtyptica immittito. Si durior idem cõſpiciatur, acida parcius. Cæterum quoniam egerrimè collyria ſuſcipiunt, quo ad tempus quieſcere poſſint, interim, collyrijs depoſitis, ſuccum expreſſum indito. Si aliam partem occupet, eandem perungito. Indere autẽ potes Punici ſuccũ per id foramen quo ſpiritus à naribus ad fauces deferuntur, idq; uel penna imbuta, uel ſpeciolana inuoluto, uel penicillo pineo. Nouimus autem & puluerem aduerſus hoc mali efficaciſſimum, nempe Diphrygen leuigatum, is enim & citra mordicationem ſuccurrit.

Tres ſpecies malorum Punicorum.

Puluis Diphrygis.

Conficitũ autẽ ex quatuor metalli ſpeciebus, auripigmẽto uidelicet, (quod Græci ἀρσενικὸν uocãt) & lapide chalcitide & ære cremato & eo q̃d Romani pariter Græcis Miſy adpellãt. Quæ primo ſigillatim aceto excipiuntur.

Secundo

Secundo promiſcuè omnia in unum confunduntur, ſimulq́ cum uino tantiſper diluuntur, dum mellis craſſitudinem cõtrahat, & glutinum referat. Poſtea in nouam teſtam coniectum medicamen operculo probè operitur, argillaque paſſim oblinitur, ab hoc clybano fornaciue imponito uſq; dum redeat in carbones. Vbi uerò extractum fuerit, uino leuigatum & in puluerẽ redactum imponito, & quando res poſcit, utitor. Conſumit uerò hic puluis & amputat etiam polypodes ualde diutinos. Collyrium etiã, quod ex malis Punicis fieri docuimus, redactum in puluerem tenuiſſimum & anguſtiore incerniculo traiectum ſi flatu naribus indatur ſimilis eſt, ut ipſe depræhendi efficaciæ, uel ſi ſpecillo admoueatur. Fiat autem id creberrimè, ne unquam pars affecta deſtituatur medicamine. Idem etenim hic præſtat auxilium, quod in oculorũ morbis iugis illinitio. Diluatur uerò, ut demonſtratum eſt, ſucco, uinóue. Si uerò laborans quis corpore tenello & delicato, ueluti eunuchus, aut fœmina, huius medicamina non tolleret, uel magis irritetur, aridas roſas uel contere uel contunde, & per cribrum tenuiſſimum ſecernito, & hic quoque puluis non minus efficaciter uel ad miraculum uſque abſq; morſu operabitur. Sunt autem iſta medicamentorũ ſubſidia ſine requie admouenda. Lotio quoque ex eodem uel laborioſa prodeſt. Si inde nares exhulcerentur, paſtillis utendum eſt: nempe Andronio, uel Paſſiano, uel Polyidæ, uel Bytinio, uel eo quem ipſi cõfecimus quãdoq; ex ſolo uino dulci. Interdũ cũ ſtyptico & auſtero, & nonnunq; cũ medio utriuſq; ſaporis: aliquando autem cum antiquo, próque ſymptomatis ſemper ipſius morbi uſus ſum remedio. Quod ſi locuples quiſpiam odoratum & fragans medicamentum affectauerit, non citra iudicium, aliquod ozænis conducens præſtiti quod pariter ſuccurreret & odoris ſuauitate gratius eſſet, quẽ uſum mihi exhibuit egregiè unguẽtum Hedychroum dilutum uino phalerno ueter. Ad cuius equidem effectum ſemper cum magna admiratione obſtupui. Habetur autem ungenti Hedychroi laudatiſſima, ex Magno, præparatio & quæ indantur deſcriptio apud Galenum in libro de Theriaca antidoto ad Piſonem. Emplaſtrum porrhò διὰ τῶν πεπέρεων λευκῶν, hoc ex piperibus candidis, oleo roſaceo liquatum & in nareis illitũ omne genus hulceribus mirificè ſubuenit. Illud uerò lippis ac tõſoribus (ut ſic dixerim) maximè liquere arbitror, quod in eiuſmodi uariũ affectiõibus, ꝓpenſa eſt, cuiuslibet hominis natura, niſi quid prohibeat, ſanguinẽ detrahere & medicamentũ purgandi ui præditũ exhibere, uictus rationẽ conferentem præſcribere, caput tondere, medicaminibus areſacere, & apophlegmatiſmis deniq; uti expedit, & neceſſarium eſt.

De Hæmorrhagia narium & eius curatione
Caput XXXVI.

ACcidit interdũ prægrandis, & quæ ægrè cõpeſcitur ſanguinis ex naribus eruptio. Cui hunc in modum occurrendũ cenſeo. σφαιρία hoc eſt pilulas Platani arboris in umbra ſiccato, et in aſpero cilicio,

perfricatoq́

perfricatoq́ ad cilicium baccas exuccas, ſi id minus, in qualicunque cilicio ſemen earum porrice. Pilularum uerò lanuginem collectam in nouo uaſe figlino repone. Vbi uerò utendum eſt harundinem hac lanugine impleto nodulisq́, ſi quos habet, detractis, laboranti ſupino naribus inſere, uel cum ſpiritu inſuffla, & mirum dictu quàm eximiè ſanguinis ſiſtat profluuium. Aliud: Atramentum quoque ſutorium in farinam gnauiter contritum in hunc uſum obſerua, & quum opus eſt, filatim diſcerpta liniamenta, quæ Græci ἐμμότους (Emmon.) uocant, hoc medicamine intincta naribus indantur. Aliud: Eandem facultatem præſtat ſpongia noua pice liquida imbuta, & cremata, ſi linteolum in cuneolum retortum, eadem inuolutum naribus immittatur. Vel in pulueris teſtarum ouorum portiones duas cum pulueris Gallæ Aſianæ unà linteolum integrum aqua madidum inuolue, & naſi foraminibus inſere, compeſcet enim ſanguinis fluorem eximiè. Alius ad eadem compoſitus puluis quo auſpicato ipſe ſum ſæpiſſimè uſus: Contere Chalcitidis cremati denariûm pondo centum, atramenti ſutorij denariûm pondo quinquaginta, miſyos cremati denariûm pondo triginta, æris combuſti denariûm pondo ſeptem cum dimidio. Vtere. Alius eadem ratione confectus: Myrrhæ, Myſios Cyprij ſingulorum denariûm pondo nouem, atramenti ſutorij denariûm pondo ſeptem, corticis pini, ſquamæ æris, uniuſcuiusque denariûm pondo quatuor, mannæ, polliniſue thuris denariûm pondo quatuor, æris cremati, Chalcitidis cuiuslibet denariûm pondo quidecim, calcis aquæ non reſtinctæ, (quæ Græcis ἄσβεστος dicitur) denariûm pondo nouem, gypſi cremati denariûm pondo quatuor. Redigantur in puluerem & adhibeatur, nam ſanguinis profluuia ſtrenuè compeſcit.

Aduerſus narium graueis fœtores Caput XXXVII.

SI quando autem nares tetrum, fœdiſſimumq́ odorem ſpirant, quod uicium Græci δυσωδίαν (Dyſodia.) nuncupant, hunc in modum eidem quoque uicio occurrendum: Sumito myrrhæ, acaciæ, amomi, uel ut alijs placet ſtibij uniuſcuiusque denarij pondo unius. Conterito ſingula, & per incerniculum anguſtius traijcito, & melle deſpumato excipe. Quo medicamento ſummas narium graueolentium oras, conglutinato, uel cartilagineũ interſeptum, potiſſimè deploratis, quo teterrimus odor obturetur. Aliud: Amomum, myrrha, roſæ aridæ æquis portionibus ungento nardino excepta, & illita, graueolentiæ narium medentur.

De uicijs quæ uultui accidunt Caput XXXVIII.

FAciei ſolet etiam interdum aliquid uicij incidere, ut liuores & lentigines & aſpera & diſcolor, ceu à ſole cutis. Quorum prius illud ſugillata (Sugillata.) Latini, Græci ὑπώπια (Hypopia.), Alterum eadem gens φακούς (Phaci.), poſtremum ἔφηλιν (Ephelis.) nuncupat.

Curatio Liuoris in facie.

Liuoribus uultus qui percuſſionũ ueſtigia referunt, inter initia ſtatim elixatione fœnu Græci, mox ſertulæ Campanæ (quæ μελίλωτος Græcè uocatur) fomentationibus, uel utriuſq; decocto pariter fouendo, medemur. A fotu autem διὰ ῥόδων collyrio aqua intincto & illito. Ab hoc διὰ σμύρνου id eſt cõfectura ex myrrhis. Recentes uerò liuores exterit farina fabacea cum melle cataplaſmatis modò inducta. Quod ſi liuores commitetur inflammatio, aqua calida foueto. Lenticulas elixas inſtar cataplaſmatis imponito.

Curatio Lentignum & Ephelidum.

Repurgat Lenticulas & aſperã ceu'q; ab æſtiuo ſole diſcolorem cutem, medicamentum in quo ſunt Cretæ Cimoliæ frictæ, æreolus ſemis, ſpumæ nitri toſti denariũm pondo octo, farinæ erui denariũ pondo quatuor, fellis tauri uncia una. Conteruntur omnia.

De dentium dolore & curatione Caput XXXIX.

GAlenus de afflictiombus dentium inquit: In dentiũ doloribus quædam, uelutí & in alijs affectionibus cunctis euidentiſſimè apparẽt: uel enim eroduntur, uel nigricant, uel hebeſcunt & retunduntur, uel neq; calidum neq; gelidum perferunt, uerũm ex utroq; exceſſu, uel ex altero ſolo affliguntur. Quandoq; uerò abditæ ſunt dentium affectiones. Quemadmodũ quum is qui dentium cruciatu infeſtatur, dolorem imo dente concitatũ contendit. Contrà reſpondent alij dens os eſt, & ob id doloris expers, os enim non ſentit, uel alius occaſionis gratia, quibus illis eſt occurrendum. In præſentia uerò citra logicam aut phyſicam oſtentationem, eorum opinionem qui dentem affici negant refellere inſtitui. Siquidem id ipſum magno meo malo quum dentibus laborarẽ acutatius obſeruans, acceperim nanq; medicorum & aliorum diuerſas ſuper eas res ſententias. & contentiones, re ipſa comperi & ſenſi, dentes non modò malè affici, ſed etiam conſtringi & circũdari, pariter & inflammationibus tentari. Ductus itaq; ſum in magnam admirationẽ, huiuſmodi ne affectio quam Græci φλεγμονὴν uocant, dentes poſſet occupare ſaxeam & duram ſortitos eſſentiam. Alio deinde tempore dentis excruciatus dolore, liquidè & ſenſu percepi dolorem in gingiuis inflammatis non in dente exiſtere. Proinde uehementiore partes diſtentione anguntur. Nam quum inflationes perſiſtũt, oppreſſione affici neceſſum eſt. Verũm in his quorũ dentes cuneatim inculcantur, idq; durius, cruciatus magis atq; magis extendit, atq; ex oppreſſione torquentur, & utrinq; ſenſus in periculo ſunt: alius enim gingiuas, alius uerò dentis ſubſtantiam infeſtat. Equidem in eorum ſententiam manibus & pedibus eo, (nam re ipſa cognoui) qui dentes dolore nõ affici aſſerunt. Quoniam dum in neruo qui in dentium radicibus ſurgit & circumligatur, & in membranis quæ ambiunt, oritur inflatio, dolores multò moleſtant uehementius & increſcunt. Verùm ut tanq; in ſpeculo uideas nõ dentem

Dens ne doleat.

modò

modò,ſed ipſum quoq; neruum & membranā qua inuoluitur excruciari,exempto namq; affecto,dolor minuitur quidem,atqui non ob id quod ſublatus eſt è medio dens,ſed quoniam exoneratur locus phlegmone, id eſt inflammatio obſidebat,qua propter oppreſſione iam uacuus & libertate quaſi donatus,amputatur dolor.

Phlegmones gingiuæ medela.

Cæterùm gingiuis ob inflammationem affectis,præſentaneo fuerit remedio oleum cucumerinum, in ore retentum,& hinc inde uolutū. Eſto autem oleum recens,quoniam nihil proficit antiquum. Sed ubi eo uti uolueris in duplici uaſe calfacito,& utitor. Nam id præſentiſſimū eſt,ut dixi, inflammationibus gingiuarum præſidium: bene facit ipſum quoque oleum lentiſſinum temperatum. Adhibeantur præterea medicaminum auxilia auſtera & conſtringentia,quæ reprimendi uel certè diſijciendi uim obtineant.

Cruciatus dentium curatio.

In dentium autem dolore,qui maximis tormentis annumeratur, Galla Aſiatica aceto elixa & ore retenta præſentes fert ſuppetias. Idem facit tedea pinguis aceto decocta. Nec non & ſertulæ Campanæ, quod μελίλωτον Græcè dicunt,radix in mero donec media pars relinquatū elixa,ore,parte quæ dolet contenta,ſuccurrit. Huius rei quoque gratia Alterci radix in poſca aut oxymelite coquitur,& ei parti oris ubi dolor eſt,adponitur. Illud uerò momento leuat dolorem dentium. Alij nuclei ſiue ſpicæ, quas Græci ἄγλιθας nominant, numero quinq;,thuris ſcrupuli duo,& rami detractis folijs articuli duo accipiuntur, ſingillatimq; teruntur,& deinde omnia ſimul commiſcētur, mixtimq; in aululam nouam cum aceti cotyla una iniecta ad tertias decoquunt̄,rudicula tedea inter bulliendum uſq; agitando. Quo medicamine temperato utendum. Continendus autem eſt huius medicamenti liquor ea parte continuo ubi dolor infeſtat per plurimas horas,hoc eſt uſq; dum humor conſumitur. Cæterùm in uehementiſſimis dentium cruciatibus mirum quàm præſentis auxilij ſit ſerpentis ſenectus,hoc eſt exuuiæ: ſi hunc in modum præpares: Collectam ſenectutem primùm cremato,oleoq; excipito,ita quidem ut mellis ſpiſſitudinem referat,purgatoq; prius à ſordibus dente,eidem dictum medicamen impone,perungēdo undiq; dentem. Quod ſi exeſus fuerit,cauitati idem inſere & ad ſanitatem rediget. Aliud: Origanus præterea dentium dolorem lenit & protinus tollit, ſi redactus in puluerem cum nitro gingiuis inſpargatur.

Aliud: Liquor papaueris,quod opium uocant,& piper pari pondere cum galbano denti impoſita dolorem ſedant.

Anodynum medicamentum ad dentes exeſos, & contra tuſſim expediens.

Lachrymæ papaueris, myrrhæ uniuſcuiuſq; denariûm pondo duûm & ſeminis ſtyracis denariū pondo triū,piperis candidi triti & per anguſtum incerniculum cribrati,galbani cuiuslibet denarij pondo unius,defruti quantū

ad

ad diluendum omnia ſatis. Conterantur ſimul & conformentur paſtilli pro foramine dentis exeſi, cui indatur rotula, & reliquo medicamine dentem inuolue. Sic dens qui afficitur molaris ſit, in hora quieſcet dolor. Aliud: Piperis, pyrethri, ſucci ſertulæ Campaniæ uniuſcuiuſq; denarij pondo unius contundito, commixtoq́ galbano, dentis concauitati inſere. Aliud: Medendis dentibus comeſis, proſunt lachryma papaueris, laſerpicium, uel eius radices, & galbanum cum pipere iniecta. Vel papaueris liquor, hoc eſt opium pariter cum galbano, ſeu opopanacum, ſi immittantur & inuoluantur eroſis dentibus opitulantur. Facit ad idem bene confectura quæ hunc in modum confit.

Confectio nobilis ad dentes.

Accipe myricæ, quam & Tamaricen uocant, aluminis ſiſſi ſingulorum ſemunciam, opopanaci ſcrupulum unum & dimidium, piperis albi denariûm pondo duûm contere, & aquæ denarijs duobus gummi excipe, & ad omnium pondus duplum ceræ in aqua calida eliquatæ admiſceto, conformato & utere. Paſtillus contra dolorem dentium utilis ex his conſtituitur: Aluminis ciſſi denariûm pondo quatuor, piperis denariûm pondo trium, pyrethri denariûm pondo duûm, liquoris alterci, quod ὑοσκύαμον uocant, denariûm pondo quatuor excipiantur aceto, & conformentur rotulæ, quæ in ore contentæ, plurimum opis conferunt.

De dentibus luxatis, & corroſis, gingiuisq; comeſis Caput XL.

Dentibus quaſſatis & labefactatis, exeſisq́ gingiuis prodeſt, ſi loca digito, ſequenti puluere imbuto attrectes. Accipe Salis Ammoniaci, aluminis rotundi cuiuslibet denariûm pondo duûm, myrrhæ denarij pondo unius, effinge in puluerem tenuiſſimum & cum eius uſus poſtulabit, utere.

Ad dentes corroſos & comeſos.

Eroſionibus, comeſtionibusue dentium ſuccurres, ſi cornu ceruini cremati, Salis Ammoniaci ſingulorum libram unam, maſtiches, σχοίνου ἄνθος, id eſt floris iunci rotundi odorati, uniuſcuiuſq; denariū pondo duū, myrrhæ denarij pondo unius, redíges in puluerem & adhibeas.

Aliud, ut dentem digitis tollas, efficiens.

Quò porrhò dentem moleſtantem, uel digito adpræhenſum eximas, probè antea purgatum hoc medicamine circumlinito. Cuius utique confectura ad hunc modum egregiè confit: Roſas, Gallas Aſianas, uuam Taminiam, pituitariámue (Græci σταφίδα ἀγρίαν uocant) alumen ſiſſile, ſulphur igne intactū hoc eſt uiuum, piper longum conterito, & redige in puluerem, deinde cedrini in funde liquoris libras quatuot, & dilue, ceram inſuper adde, & ſtrenuè molliſicato, & dentem, ut dixi, perungito.

Ad luxatos ſiue commotos dentes, Galeni confectio, & Dentifritium.

Galenus in libro de compoſitionibus medicamentorum κατὰ τόπους ad dentes cõmotos, uſus eſt hac quæ ſubijcietur illico confectura, quæ & à nobis nõ ſemel eſt præparata. Sunt autem de eadem in hanc ſententiã eiuſdem Pergameni uerba. Aduerſus hominis dentes atterentes, & quaſi comedentes ſeipſos experimento cognitum eſt, eximiè ualere Dentifritiũ cuius deſcriptionem memoratu non indignum autumo. Qui præcipuè frigidis dentiũ affectionibus ſuccurrit, ſiue ex egelidæ aquæ potu immoderato, ſiue ex adpoſitu niuis, ſiue è frigorificis fructibus uel alijs dapibus aut potionibus gelidæ facultatis, ſeſe humores à capite in dentes recipiant. Præſtat autem eiuſmodi curationes cum humor ſubeſt frigidus à medicaminibus pituita è capite elicientibus & educentibus, quos apophlegmatiſmos dicunt, auſpicari, deinde ad hoc, de quo agimus, medicamentum confugere. Nam ubi frigiditas humore deſtituitur, ſolo hoc, quod ſubijciam, medicamen ad priſtinam ſanitatem rediget. Cæterum & tum quoq; poſt apophlegmatiſmũ eius uſus eximiè proficit, quoniã nõ is modò qui negotium faceſſit humor, ſed uniuerſa affectio illataq; omnis ab eo iniuria tollitur. Conſit aũt ipſius medicamenti confectura in hunc modum: Sumito geminas herbas, Perdiciadem uidelicet & † ſideritim nuncupatas, quas domiq; non ſub dio ſenſim, ne Phœbus, ut ita dicam, deurat, exiccato, ita quidem ut medium ad unguem teneant locum inter udum & aridum & eouſq; ut conteri & cribro ſecerni commodè poſſint. Nimia enim, quàm par ſit, toſtura uires amittunt, & corrũpuntur. In alio uerò cacabo aulâue ſalem frictũ & alumen fiſſum cremato, melle Attico cõmixto. Deinde conterãtur denuò; & anguſtiore incerniculo traiecta rurſum grauiter in mortario cõtere. Nam quo tenuius reddetur eò fuerit præſtantius & magis ſalutare. Quo ſanè, ſicubi incidat uſus, tantũ dentes fricando, non adiacentes gingiuas ſolertim utendum eſt. Verũ ſi fuerint humidæ & laxæ admodum gingiuæ ut præſentiſſimũ ita & ſummum erit ipſarũ remedium quod areſaciendi uim obtinet, & quo maiore ſolertia fuerit friatũ tanto cõmodius, utiliusq; gingiuis humectis, contrariæ facultatis aridis. Radices uerò dentiũ quæ poſt gingiuas incumbunt, perinde atq; ipſi dentes, cum eadem medela perfricandæ ſunt. Cæterũ menſura ſimpliciũ quæ huic cõpoſitioni indũtur ad hunc modum eſto: Duũm herbarũ concrematarum ſunto quidem denariũ pondo ſedecim, ſalis uerò fricti cum alumine ſciſſo denariũ pondo undecim. Atq; herbarũ portio ſiue pondus dum miſcentur ante exuſtionẽ compar eſto, ſalis uerò fricti quadruplum ad alumen, hoc eſt ad unã aluminis partem, quatuor ſalis deuſti, cæteræ uerò quæ ingrediuntur ſpecies comburendæ nõ ſunt, ſed aridarũ farina ſubiecto pondere ad unguem ſeruato. Cymatũ ſummitatũ ue origani denariũ pondo duũ, piperis denariũm pondo triũ, pyrethri denariũ pondo duûm coſti, ſeminis apij cuiuslibet denariũ pondo trium, Iridis Illyricæ denariûm pondo

† Aliàs Meromerialem.

pondo quinq;, mentæ aridæ, ſeſeleos, hyſſopi, cornu ceruini, uel caprini combuſti cuiusq; denariũ pondo duûm. Quod ſi regi hoc pharmacũ præparare uolueris redde odoratũ cum cinamomi denarijs duobus, uel caſſiæ ligneæ uel amomi tã tundem admiſce ad conciliandam fragrantiã. Ipſe uerò luxatis dentibus hac medela & dextrè quidẽ adfui, in qua continẽtur, æris cremati, comarũ cincinnalis herbæ (quã Græcorũ medici alij ἀδίαντον, alij καλλίτριχον alij πολύτριχον, Romani nunc terræ capillum, nunc ſuperciliũ terræ indigitãt) uniuscuiusq; uncia una, aluminis fiſſilis unciæ tres, mali terræ rotundi, (quam ἀριστολοχίαν στρογγύλην Græcè nominãt) unciæ tres, ſpicæ nardi unciæ duæ, malabathri hoc eſt, folij piperis ſingulorũ uncia una, pyrethri quincunx. Redigantur aũt omnia in farinã, quæ gingiuis ad radices uſq; dentium infricetur.

De Angina faucium morbo, Caput XLI.

A Dentibus ad fauceis tranſitus eſt, quas interdũ Angina peſtiferũ acutũq; malum præoccupat, & obturata gula, homine omnino ſuffocat. Proinde apud Græcos συνάγχη, quidem (ἀπὸ τοῦ συνάγχειν hoc eſt, à ſuffocando) non iniuria adpellationem obtinet, quoniam grande & acutiſſimum, ut dixi malum ſtrangulatu præſentaneum uitæ diſcrimen inferre adſolet. Quo circa extemplò ei malo medicamentorum præſidijs neceſſariò occurrendum eſt. Verùm quoniam id fieri commodè nequit, niſi exactiſſimè morbi cognita occaſione, res cognitionem eſſentiæ eiusdem ægritudinis efflagitat, cauſſas item & ſingulas earundem differentias, aut ſi mauis adpellare ſpecies. Priſci olim Medici pleriq; quãcunq; ſecundum gulam inflãmationem ſiue intrinſecus ſiue foris contractam, Græcè συνάγχην, Latinè Anginam adpellarunt. Verùm eam faucium phlegmonen poſteri in quatuor ſpecies dirimêre. Internũ enim muſculorum ac gulæ cum rubore feruorem nullo apparente euidenti tumore συνάγχην uocitarunt. Foris uerò faucium muſculis inflammatis παρασυνάγχην. Eodem modo & in gutture inflammatis interioribus muſculis κυνάγχην. Exterioribus uerò παρακυνάγχην adpellauerunt Græcorum Medici. Noſtri Anginan nuncupant indiſcriminatim ſingulas, niſi quum Græcè dicunt Synanche, Paraſynanche, Cynanche & Paracynãche. Nunc morbo in ſpecies diducto ſingularium ſpecierum, ſingularum curandi rationem competentem ſubijciam.

Συνάγχη. Παρασυνάγχη. Κυνάγχη. Παρακυνάγχη.

Anginæ curatio.

In uniuerſum itaq; ſciendum, quod in hac faucium affectione non modò quæ reprimendi, uel quæ digerendi & euaparatiouem ciendi uim habent, medicamentorum auxilia adplicanda ſunt, Sed promiſcuè ſunt eadem adhibenda. Temporis quoque oportunitatem ſtudioſè obſeruare conuenit, in qua uidelicet nunc Diaphoreticis, nunc reprimẽtibus, nunc promiſcuê utrisque utendum ſit. A principio itaque affectionis quum etiamdum materia influxu eſſe uidetur, & ipſa adhuc ſubinde decurrit deſtillatio, reprimẽtibus affatim illico oc-

currendum præcipio. Quodſi malum inſummo uigore extiterit, diſſipandi & diſcutiendi uiribus præditis (Græci ea διαφορητικὰ nuncupant) utendum eſt properè medicaminum præſidijs. Si remittitur iam morbus, quod quidem tempus παρακμὴν Græci cognominant, multò tunc ualentioribus diaphoreticis uti medicaminibus congruit. Nonnulli etenim ſolis, quæ omnes iam Græcè uocare chalaſtica, hoc eſt, relaxantia conſueuerunt remedijs ſiue intra in corpore, ſiue foris uſi magnã calamitatem machinati ſunt, auctaq́ꝫ uehementius cauſſa, uel ſtrangulatum, uel incrementum phlegmones, ita quidem ut pleriqꝫ ægrè eualerint, magna uerò pars è uita miſerabiliter diſceſſerit. Neqꝫ enimuero tempus ſolum (cui ſani ſeruiendum eſt) ſed & medelarum uires perpendendæ ſunt. Ficulneis nanqꝫ, ut ita dicam, mortalibus, & corporis conſtitutione tenera, & delitijs deniqꝫ delibutis remedia delicatiora, nõ adeò uehemẽtia, blandiora, ſeu mollia, & clementia cõpetunt. Verbi cauſſa, Eunuchis, fœminis, maribusq́ꝫ candido corpore præditis. Contrà ualentioribus medelis, duris corporibus & atris ſubueniẽdum eſt. Nam perinde atqꝫ in rigidis & robuſtis medicamentorũ auxilijs, eiusdem notæ ipſo quoqꝫ exiſtente corpore, morbus facile ſuccumbit. Ita corpora mollia & delicata, dum remedia uehemẽtis potentiæ ferre non poſſunt, natura ſuccumbente, ab ægritudine promptius ſuppuratur. Quocirca curioſè animaduertendum eſt, ſedulaq́ꝫ adhibenda eſt manibus ac pedibus opera, ut iuxta Hippocratis ſententiã, contraria contrariorũ ſunt medicamenta, affectioni ſemper hoſtilia adplicentur ſubſidia. Corporis uerò conſtitutioni peculiaria & amica, aut ea certè quæ ſuſtinere optimè queat ipſa natura, offerre expedit.

Simplicia medicaminum Anginæ præſidia.

Faciemus itaq́ꝫ principio ſimpliciũ & lenium auxiliorum, quorum uſus probatur mentionem. Mox etiam ualentium, & eorum quæ commixtionem nullam efflagitant, ab hoc quæ confecturæ διὰ μόρων permiſcenda ſunt. Non eſt igitur ſimplicius ferè quàm id quod ex ſucco morum & melle cõſtat. Quod ſanè auſpicanti toſillarum inflammationi, uuæ & gulæ præſens eſt auxilium, & ut paucis multa expediam, omnibus oedematis mediocribus, præſertim hominibus mollioris carnis & candidi corporis. Compoſitum autem medicamentum διὰ μόρων non inter morbi initia ſolum, uerùm in ſummo etiam uigore, conducit, inflammatione obſeſſis. ualidum nanque eſt, & uires diſijciendi habet non leues, maximè ſi myrrha adiecta ſit. Sunt etiam non pauci qui id à principio ſtatim morbi cum myrrha compoſitum miniſtrent. Satius uerò eſt, & longè conducibilius ut in conſiſtentia offeratur. quoniam humores digerit & diſijcit, aut euaporationem conciliat. Quodſi tum uel pauxillum διὰ πηγάνου ἀγρίου, hoc eſt, confectionis rutæ ſylueſtris, (nos uerò ita interpretamur διὰ βασκοῦ) adijciatur, uel aliud quodpiam huius notæ antidotum, quod digeſtionem euaporationémue promoueat longè maioris fuerit efficatiæ. Quũ uerò inflammatio illa feruida, duricie loci perſiſtente cœperit diſcedere, ſulphuris uiui nonnihil &

nitri

nitri tantundem confecturæ ad διαφόρησιν excitandam admiſcendum eſt. Si
craſſi, denſiq; humoris quidpiam ſubſit, ſatis fuerit, ſi nitri denariûm pondo qua
tuor, ſulphuris igne intacti denarij pondo unius adijciatur. Vbi uerò ita affecti
medicaminis acrorem mordicitatemq; nõ ſuſtinere modò nequiuerint, uerùm
uentriculus, quem Græci στόμαχον uocant, reddatur imbecillior, aut ſubuertat
penitus ſumpto remedio, deuitandum omnino erit nitrum ac ſulphur uſq; dum
ἀντιάδας, hoc eſt, tonſillæ, quæ, quoniam locus cui adiacent, iſthmo ſimilis eſt,
παρίσθμια adpellantur, ungento prius perungantur. Abſoluit autem hæc munia
ſatis ſtrenuè ſola διὰ βησσικὰ confectio & mixturæ ſiue pulegij, ſiue origani, ſiue
nepitæ, quam καλαμίνθην Græci uocant, ſeu hyſſopi, ſeu piperis. Ad domandam
uerò eius aſperitatem, ne guttur ac fauces lædantur, liquor glycyrrhizæ cõmo-
diſſimè admiſcetur. Hactenus de ſuauibus & innoxijs medicaminum præſidijs
his qui ualentiora ſuſtinere non ualent impendiò conducibilia. Cæterùm ut eum
qui huius ſortis aliquod præparare medicamentum ſtatuerit, quærendi & alia
uolumina euoluendi tædio laboreq; leuarem, operæprecium me facturum pu
taui, ſi ſingularum confecturas deinceps oculis tanquam in tabula ſubijcerem.

Confectura dià Moron, hoc eſt ex Moris, ſimplex & alia pleraq; contra Anginam remedia.

Confectio διὰ τῶν μορῶν ſimplex, cuius uſus eſt medendis anginis, ad hunc mo
dum conſtituitur: Succi mororũ ſextarios quinq; donec mellis liquidi cõ
trahat craſſitudinem decoquito. Deinde mellis ſextarium unum adijcito, tanti-
ſper dum mellis denſitatẽ obtineat denuò elixato. Verùm id obſeruandum per-
petuò, in hac affectiõe, ut ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, id eſt inter mali exordiũ ea quæ reprimen
di uim habent, ἐπὶ τῆς ἀκμῆς hoc eſt ſummo uigore, quæ digerendi, ἐπὶ τῆς παρα-
κμῆς, quo eſt in declinatione, quæ leniendi phlegmonem mitigandiq; facultate
prædita ſunt, adhibeantur.

Alia confectura Dià Moron compoſita.

Διὰ μορῶν confectio, ſucci mororum ſextarius unus, croci friati, myrrhæ uni
uſcuiuſq; denariũ pondo duûm, ſucci ex acerbis uuis expreſſi, quod Græ-
ci ὀμφάκιον uocãt) toſti & in puluerẽ redacti, aridarũue uuarũ denarij pondo uni
us, aluminis denariũ pondo duûm, mellis ſextarius dimidiatus. Areſcat aũt ſuc-
cus mororũ per horam unam, deinde igni admotus reddatur nonnihil ſpiſſior.
Mel uerò iniectũ ad tertias decoquito, & ubi gelaſcere cœperit, pulueres quoq;
inijce, & ſicubi incidat uſus, utere.

Alia commixtura Dià Moron Galeni.

Compoſitionem διὰ μόρων Galenus ad hunc modum conſtruit: Mellis libra
una, ſucci mororum heminæ quinq;, uini auſteri libræ quinq; miſceantur.
Sed ut ad ſuperiora reuertar, ſi oleum illud ex oliuis acerbis & immaturis ad
manum non ſit, ſuccum inijce, ſed ſuccos prius ſeorſim uſq; ad pinguedinem bul
lito. Deinde immiſſos ſimul elixato quò uſq; mellis cõtrahant ſpiſſitudinẽ, tũ de
niq; inſere puluerẽ, et denuò tantiſper dum omnia cõmiſceantur decoquito. Ha

ctenus quidem de ſuccis mororum arboreorũ. Quin & mororum de rubis ſuccus eodem modo adornatus digna admiratione deſignat. Succus itidem malorum cotoneorũ, malorum Punicorum, pirorum nondum maturatorum, item de meſpilis, ſorbis ac prunis, mirificè conducit. Satis aũt manifeſtè liquet quòd tam auſteris & aſtringẽtibus fructibus ſemper, pars mellis admiſcenda eſt, quãdoq; ad unã ſucci duæ mellis partes nonnunq; tres. Sunt uerò hæc oris uitio laborãti ualde conducibilia auxilia, unde & uulgo appellata ſunt στοματικά, quæ adglutinata citra periculũ iuuant & ſi parũ tumoribus opis cõferant. Atq; hiſce cremoribus ſuccis uel ea quæ διὰ μόρων confectionem ingrediuntur ſunt admiſcenda. Succus præterea de nucum corticibus puſillo his efficatior eſt. Ruborum item & malorum Punicorũ cotoneorumq; commixturæ. Nam ſtomachum roborandi ſummas ac præcipuas uires obtinent. Conſit aũt διὰ καρύων cõfectura hoc modo.

Confectura Dià Karyon, hoc eſt, ex nucibus.

Menſe Auguſto confectura διὰ καρύων fit hoc modo, nucibus lectis, cortices exteriores detrahito, & in mortario ocyus cõtundito, & colato, magma abijcito, ſuccum mediocriter decoquito. Pauxillumq; mellis perinde atq; in cõpoſitione διὰ μόρων recenſui, adijcito, & denuò ad mellis uſq; conſiſtentiã elixato. Verùm ſi cui illa citra additamentũ haurienda uideat. Miſcere infantibus, mulieribusq; & intra affectionis principiũ, expedit. Myrrha uerò ammixta in ſummo quoq; morbi figore, adiecto ſulphure & nitro, item in mali remiſſione, & quibus, quemadmodum demonſtratũ eſt, durities uel obturationes fauces occupant. Hactenus de confectura διὰ καρύων ſatis, ueluti & de διὰ μόρων & aliorum fructuũ. Neq; de his duntaxat, quæ recenſuimus, medicamentorũ præſidijs uſi ſumus, uerũ quibuſdam etiã alijs, quæ in curatiõe Anginæ ſummis uiribus pollent, quorum deinceps mentionem facere ſtatuimus. Ab efficaciſſimo itaq; & admirandi admodum in hac affectione adminiculi, medicamento, quod plurimos à periculis maximis uindicauit & ſanitati priſtinæ reſtituit, auſpicabimur. Cuius equidem eximiam uirtutẽ ſæpius experimẽto cognoui. Conſtat id aũt ex ireos, piperis, croci ſingulorum uncia una, floris ſylueſtris Punici (quẽ βαλαύστιον Græcè uocãt) uncijs duabus, coriarij fruticis, quem Rhun obſoniorum dicũt uulgo rorẽ Syricacũ, Arabes Sumach denarijs ſex, uini ſextarijs tribus, defruti ſextario uno, mellis libris tribus, aluminis uncia una. Rediguntur hæc cuncta in confecturam, & ea ſicubi incidat uſus adhibẽtur. Et eius quidem remedij nullo non tempore, tempeſtiuiſſimus eſt uſus, præcipuè ſi quid uel calfaciendum, uel obſtructione immodica expediendum & ſubtiliandũ. Hic ſummũ ſanè & efficaciſſimum præſtat ſubſidium. Comparem ego potentiam re ipſa, & experimento cognoui, eius confectionis cui nomen διὰ βησασὰ (quoniam beſaſa id eſt, rutam ſylueſtrem habet) eſt inditum. Nuncupant autem eandem alij quidam διὰ χελιδόνων, hoc eſt ex hyrundinibus confectum, & δι' ἁρμάλα, ita enim nõnulli

beſaſa

beſaſa hoc eſt rutam agreſtem, alij μῶλυ denominant. Eſt uerò id præſentiſſimum contra peſtiferas, acutiſſimasq; & conclamatas iam anginas amuletum, in quo ſunt.

Διὰ τῆ Beſaſa, id eſt ex ruta ſylueſtri medela.

Conſtat διὰ βησασὰ ſeminis aniſi, apij ameos floris rotundi, iunci odorati, aluminis ſiſſi, ireos Illyricæ, Beſaſa, quæ à quibusdam harmala uocatur. Eſt uerò ruta ſylueſtris, caſſiæ, thuris, crocomagmatis roſarum aridarum, ſingulorum uncia una, pullorum hyrundinum crematorum cineris recentis unciæ quatuor, croci ſequiuncia, ſpicæ nardi, amomi cuiuslibet unciæ quatuor gallarum numero †nouem, melle ſufficiente excipiuntur, & uſui repoſtulante adhibentur. Hoc medicamine ſolo licet in medijs adflictionibus uti, circunciderc autem id (in morbis medijs, aut imbecillis) expedit, adiectis his, quæ potentiam ipſius infringere poſſint, nempe milio, roſis aridis, terra aſtere, aut creta lemnia terrâue ſignata, aut polenta farinâue hordeacea, & id genus ſimilibus, pro eo quod magis tibi ad iſta expedire uidebitur. Pari modo ſicubi incidat uſus, ut uireis eius ſint impenſius roborādæ, admoueatur nitrum, liquor cucumeris ſylueſtris, quod elaterium uocant, fimus palumbinus, nunc crematum, nunc ignem non expertum. Quin & ſtercus canum, oſſibus al[illegible]rum, ſicubi candidi ſit copia, admiſceto. Quo ſi oletulum hominis adijcias incombuſtum non parum efficacius reddas remedium. Porrho & ipſa quoque tempora in miſcendis medicaminibus ſunt curioſè perpendenda. Verbi cauſſa, Sal Armoniacum, quod per ſe non reprimendi tantummodo, ſed & διαφόρησιν hoc eſt, digeſtionem & euaporationem inducendi facultatem obtinet, ſi radicem uitis albæ (quam Græci ἄμπελον λευκὴν, & βρυωνίαν nuncupare ſolent) adijciat quis, multò uehementius diaphoreticum efficit remedium. Cuius itaque notæ medicamenti uſus in illis ut plurimum commendatur, in quibus nullo rheumate decurrente, duricies grandis cum loci inflammatione deprahenditur. Gargariſmatis item, ex ſinapi de more tanquā ad manducandum præparato, & oxymelite tepidis utendum. Tum διὰ βησασὰ denique confectura illita mirificè ſcirrhoſis inflammationibus ſuccurrit. Nam in rheumatiſmis, hoc eſt, fluoribus, citra controuerſiam omnibus reprimendum obnixè quod fluit, & id quod ſeſe in aliquē locum recepit, quaſiq; inſinuauit digerendum & diſijciendum, ne inſtrumenta ſpiritus obturentur, néue ex toto laborantem ſtranguiet, id quod ſuffocationem quæ ex obſtructione inducitur, frequenter comitatur. Efficatius uerò linimentum efficiunt, tria hæc διὰ βησασὰ antidoto admixta. Verbi cauſſa canini ſtercoris, oletuli humani, ſucci cucumeris ſylueſtris uniuscuiusque denariūm pondo duûm uni unciæ diabeſaſa. Vel etiam quandoque amplius, ſemper pro languentis robore & corporis habitu, quæ nunquàm non uel in oculis habenda ſunt. Noui ego quidem complureis, quibus fauces ad priſtinam omnino habitudinem atque formoſitatem reuerſæ ſunt, hoc unico utiliſſimo medicamine, faucibus adhibito, citra uel ſanguinis qualemcumque emiſſionem, uel

† Aliàs unciæ.

unciam unam. Hæc diluantur & eliquantur probè, & panno ſuperinducta ad plicentur, & ſubinde mutata proficiunt. Nos uerò farinam cum defruto & axungia elixare conſueuimus, & poſtremò oua iniĳcere, atq; ita ſanè ſemper effecimus quod dolores demulceret atq; leniret præſidiũ, quod Græci παρηγορικὸν nuncupant. Si his actis non dum uictor extiteris, ad emplaſtrum διὰ ζύμης, id eſt, ex fermento confectum, tanquam ad ancoram confugito, quoniam ocyſſimè materiam in pus conuertit, crudos & indigeſtos humores concoquit, & diſcutit, compactosq; tumores diſſipãdo profligit, pus euellit, & lapidoſis deniq; duriciebus, tofiſue tenuibus & imbecillis remedio eſt, dolores placat, quã ἀνώδυνον eſt, & cicatrices tandẽ cõtrahit, ſed adeò tenues ac parũ euidẽtes ut uiſum uix nõ effugiãt. In eo aũt ſunt, fermẽti libra una, ſalis cõmunis unciæ quatuor, ceræ unciæ octo, apĳ unciæ quatuor, galbani uncia una, floris ſalis, piperis, ſingulorũ uncia una, ſaponis Celtici uncias ſex. picis piceæ libram unam, adipis taurinæ uncias quatuor. Neque profectò hoc medicamentum medendis parotidibus tantum, ſed ſingulis etiam hulceribus uulneribusq;, quibus uidebitur conducere conficiendum & admouendum eſt. Nam quod iam ſuppuratum & in pus planè mutatum incidit, & exhaurit. Quod uerò in duriciem ac ſcirrhum concreuit, nec dum ſuppurauit, maturat, digerit, & ad ſalubritatem perducit.

Eſt inſuper etiam aliud eiuſdem facultatis & energiæ emplaſtrum, quod conſtat ex cymino & polenta, farináue hordeacea, quam Græci (ut nunc crebro diximus) ἀλφίτων λέγειν nuncupant. Eſt uerò ipſius deſcriptio eiuſmodi. Polinis polentæ, id eſt farinæ hordeaceæ tenuiſſimè tritæ unciæ uigintiquatuor, ſalis cõmunis & armoniaci denariũ pondo quinque, picis denarĳ pondo unius, ceræ unciæ nouem, nitri, cymini fricti & contuſi ſingulorum quincunx, olei ueteris unciæ octo, ptiſanæ quincunx cum liquoris de ſemine lini libra una aſſumãtur. Aridis prius uino contritis & læuigatis cætera iniĳcito. Succum uerò ſeminis lini & ptiſanam gnauiter ne adurantur decoquito. Dirige in emplaſtrum, quo ſecurius, ubi res exigit, quum in abſceſſuum circa aurem, ubi prærogatiuam habet, tum in aliorum abſceſſionum curatione, utere. Vim etenim habet maturandi, & euaporationes, quam diaphoreſin Græcè uocant, effectricem, duricies item emolliendi ocyus & conglutinandi dolores deniq; mitigandi, & ut ſemel dicam imprimis eſt conducibile.

Aliud ad idem neutiquam ignobile:

In hoc continentur ſeui porcini quincunx, ceræ unciæ duæ, albores ouorum duo, mellis quantum albuginis ouorum, pollinis tritici, farinæ triticeæ quàm tenuiſſimæ quantum ſatis eſt: Cera ante omnia cum ſepo ſuillo eliquanda eſt, deinde alborem ouorum tepefactum paulatim infunde & mel. Mox pilæ cuncta immittens probè contunde, ab hoc farinam triticeam ſenſim & pedetentim tantiſper dum modicam induat emplaſtri conſtitutionem, iniĳce. His accedat ſtudioſa contritio. Poſtea quum opus eſt, utere. Habet enim facultatem

diſcutiendi

diſcutiendi, digerendi, & leniendi. Poſtremò diſſecat, ad unguem expurgat & ſa-
nitatem reſtituit. Nec minus conducit & Anginæ. Aliud contra eaſdem af-
fectiones & cauſſas mirificè expediens διὰ σηρικῶν, hoc eſt ex ſerico (quæ nobi-
lis in frondibus arborum apud Seres lanugo eſt) confectum medicamentum.

Diὰ Serici deſcriptio:

Habet id ſerici libram unam, olei uerò heminam unam. Ea commiſcentur,
& donec digitos non amplius inquinet, neque eis ob tenacitatem adhære-
at confectio, ſimul decoquuntur. Hoc quicquid eſt medicamenti nihil alijs mi-
nus apud te ponderis habeat, quodè duobus modò conſtituitur, egregijs nan-
que uiribus præditum eſt, & multis malis eximiè ſuccurrit. Pari modo & ἔμπλα-
στρος διὰ μελιλώτου hoc eſt ex ſertula Campana confecta, ſi cũ διὰ σηρικῶν cōponas
ita quidem ut ad unam partem διὰ σηρικῶν duæ adijciantur διὰ μελιλώτου, dij bo-
ni quanta efficacia. Quin & per ſe, nullo adiecto, ſæpius plurimum proficit, id
quod non ſemel in aliquot multis experimento comprobatum eſt. Eſt uerò eius
compoſitio huiuſmodi.

Emplaſtrum diὰ Meliloton, id eſt ſertæ Campaniæ:

Lixiuij ſaponariorum, (quod primam guttam nonnulli capitelli uocant) un-
ciæ ſex, auellanarum nucum, quæ Græcis λεπτοκάρυα hoc eſt nuces mino-
res & Ponticæ uocantur) unciæ duæ, Saponis Gallici unciæ quatuor, ſpumæ
nitri candidæ unciæ ſex, albugines ouorum numero quinque, mellis ſertulæ re-
giæ ſingulorum quadrans, olei antiqui libra una, ceræ unciæ decem, rheſinæ te-
rebinthinæ unciæ ſeptem. Conficiuntur in emplaſtrum ſiue malagma. Quod
medicamentum, tofos diſcutit, calculos, oſſaq́ꝫ & ſpinas euellit, & ut paucis e-
xpediam pluribus hoc præſentiſſimum fuit auxilium. Cæterùm eo neque in
ipſa inflammatione, neqꝫ in doloribus leuiuſculis, neqꝫ in ardoribus intenſis, ſed
quum tumores rumpendi ſunt, utendum eſt.

De Parotidum ex bile prouenientium ſignis & curatione.

ABſceſſus porrhò ſecundum aureis ad præſubtilem, & flagrantem bilio-
ſum ſanguinem ſuam referre originem his notis facile depræhendes.
Vomica redditur multò rubicundior, & inflammata ignitáue, & ſacris
ignibus compar adeò ut languenti pars affecta deuri uideatur, & tactui euiden-
tem exerat ſubeſſe ardorem. Ad hunc modum affectos febricitantium more, de
ouis, oleo chamæmeli, & defruto, ſapáue ſolemus medicamenta promptiſſima
adhibere. Vtendum etiam Ceroto Zopyrico quod Ambroſia nominatum
conſtat, cui inſunt ut infra patet.

Cerotum Ambroſia:

Croci grammata quatuor, ſpumæ argenti uncia una, olei roſati unciæ tres,
ceræ unciæ quatuor, adipis ſuillæ unciæ duæ, mellis uncia una, ſucci ſemi-

nis lini quantum ſatis eſt ad ſuperiora diluenda. Quod ſanè cerotum affectionis calidioribus non frigidè ſubuenit. Eiuſdem ſortis aliud: Accipit hoccеræ quincũcem cum uncia dimidiata, olei chamæmelini & roſacei ſingulorũ uncias duas & dimidiam lutea ouorum numero ſeptem, farinæ fabaceæ denarium pondo quatuor, pange cerotũ, & cum res poſcit adhibe. Aliud aduerſus idem malum admirandum præſtans auxilium. Herba Apollinaris quam ὑοσκύαμον dicunt, & rumex, teruntur cum axungia, & cataplaſmatis inſtar ſumma commoditate per biduum aut triduum ſuperimponuntur. Aliud eiuſdem facultatis medendo eiuſcemodi parotidibus: Conſtat ex ceræ uncijs ſex, colophoniæ, foliorum perdiciadis uniuscuiusque uncijs ſex, olei uncijs quatuor, redigantur de more in emplaſtrum, quo ubi res poſtulat, utere. Pulicularis itidem herba quam Græci ψύλλιον adpellant, admixtis ouis cataplaſmatis modo impacta, plurimum opis confert. Quin & alius cognomento διὰ χυλῶν quod ſuccos recipiat compar eſt utilitas, in quo ſunt.

Dià chylon.

Spumæ argenti tritæ libræ quatuor, olei communis libræ ſeptem, ceræ libra una, rheſina piceæ unciæ ſex, ſucci pulicaris herbæ libræ tres. Facito autem ſuccum herbæ pulicaris, (uel mucilaginem ſi mauis more uulgi adpellare) in hunc modum.

Apparatus Mucilaginis (ſic enim uulgò nominant) Pſyllij.

In aquæ fontis xeſtas ſex immittantur triti pſyllij unciæ tres & per diem macerentur. Poſtero die, deinde clementi Vulcano ad craſſitudinem uſque ſtrenuè decoquantur. Poſtea ocyſſimè colato: nam ſimul atque gelidum fit, indureſcit, atque ſic denuo mittes in cacabum, & ea facito, rurſúmque colato. Eſto autem menſura pro re nata libræ tres. Tum denique Spumam argenti ſubtiliſſimè tritam ad manum habens, cum eo inſere cacabo in quo cremor pulicaris herbæ continetur, & continuè agitando lento igne donec digitis uiſcoſitate non adhæreat, neque uel tantillum eos inquinet, elixato. Sublatóque ab igne aheno ſeu cacabo, inijciatur cum cera rheſina. Et ubi non contaminabit digitulos, pilæ infundito, rudiculáque mollificato, pelli inducito, & ubi res poſcet, utere. Præſtant prætereà utiliſſima cataplaſmata palmulæ, mica panis, crocea ouorum, glaucium, crocus, & polenta id eſt farina hordeacea, ſi inde fiat compoſitio. Habent enim uires digerendi, placandi, mollificandi, & rumpendi denique abſceſſus quum ardentes tum duricie præditos. Neque uerò deſunt qui medicamenti loco ſolanum adhibuerint & coriandrum. Verùm nos uſum eorum damnamus perinde atque aluminis, & omnium quæ ſtyparioni occaſionem ſuggerunt, quoniam materiam officientẽ in altum ſemper, non citra magnum ægrotantis diſcrimen deprimere conſueuerunt.

Pa.ordum

Parotidum ex pituita curatio.

Locus me & tempus nec non & res ipſa hortantur, ut de his, circa aureis abſceſſibus diſſeram, quæ è pituita proueniunt. In quibus nullus fermè dolor laborantem excruciat uomica nihil prementi renititur, ſed mollior exiſtens ſub digito cedit. Quibus ſuccurrit præcipuè creta Cimolia eliquata & cataplaſmatis modò impoſita. Vel atramentum ſutorium compari modo inductum, cæterùm locus antea butyro perungendus eſt. Calx prætereà ἄπυρος hoc eſt ignem non experta, quæ uiua uulgo dicitur, dum lota illinitur opem fert maximam, inflataſq; uomicas diſijcere ſolet & per euaporationem diſcutit. Eruum porrhò, (qui Græcè ὄροβος uocatur) facto ex eius farina cataplaſmate, uel cum aqua mulſa illitum maximam arefaciendi & euaporādi uim obtinet.

Quæ uictus ratio Parotidibus affectis expediat.

Nutricatus admodum congruus & expediens pro ratione cauſſæ ſeminarij affectionis, præ cæteris omnibus, his qui parotide affecti ſunt, utilis & neceſſarius eſt. Quo circa ſi ad bilem referuntur Parotides, fercula mediæ temperaturæ, & magis etiam frigorifica conueniunt. Verbi cauſſa ſuccus & quidem comprimis, ptiſanæ, halicæ, citri, aqua roſacea & cætera huius ſortis probè cocta. Lutea item ouorum his ualde ſalutaria ſunt. Malua quoque & braſſica & uiolæ, atque ut uno uerbo expediam, quæ bilem cōpeſcunt omnia. Quum autem remittitur inflammatio, piſces competunt etiam ſquamoſi, & pipiones id eſt columbarum pulli, extimæq; pullorum familiarium partes. Ad eundem etiam modum ſemper pro diuerſitate cauſſæ parotidarum laborantes uictum uariant. Quod ſi febris nulla affuerit, à principio ſtatim piſcium eſus & eſculenta acria & pipiones nihil officiunt. *Pipiones.*

De narium morbis & curationibus *Caput* XXXV.

Nares quoque uitijs ac morbis impetuntur ſæpius. Creſcit enim in eis tuberculum præter naturam, modò album, modò ſubrubrum, quod Græcè nuncupatur πολύπους. Oriuntur & circa nareis hulcera fœda, quas Græcorum Medici ὀζαίνας cognominant. Quum uerò præter naturam ſanguinis fluoribus nares infeſtantur, ueluti in febribus, aut dies crit iudicatorius κρίσιν adpellat gens eadem, uel plenitate, uel ex eruptione uenæ proficiſcitur ſanguinis profluuium. Sumemus itaque curationis principium ab ozænis, quæ carioſa ac putrida ſunt hulcuſcula ex acerrimis & putreſcentibus, qui ad nareis commeant humoribus ſuperfluis, & ſua acredine exedentibus nata. Si ea ex ſola acredine ſunt, cruſtaſq; & odorem fœdum habeant, ſciri quidem debet, uix ei malo poſſe ſucurri. Eſt uerò cōmunis & eadem utriſq; tum ozænis tum Polypis curādi ratio, & una iudicatio Exiccare, & capiti robur indere, quoniam, ut liquidò conſtat, utræque ex redundantibus & prauis admodum peſſimiſque humoribus, qui ex capite in nareis deferri ſolent, ſubinde proueniunt. Roborandum itaque ſummopere cenſeo caput ut *Polypus.* *Ozænæ.*

uetſum, quò ſuccos redundantes retineat, & cõficiat, neq; in nareis quicquam aut alias parteis inferiores ſe recipiat. Et quemadmodum aliâs nõ ſemel admonuimus Methodum curationis eſſe, topicis non niſi totius corporis euacuatione præmiſſa, uti. Ita & hîc loci non niſi toto capite ut diximus, roborato naribus adplicanda ſunt medicamenta localia. Robur uerò capiti ad hunc modum inducendum eſt. Tondere oportet caput primò. Deinde confeſtim emplaſtrum διὰ ἰτέων dictum quòd ſalices contineat, imponere, uel Barbarum aliquod ἄσφαλτον, id eſt bitumen continens & picem, id quod ſæpenumero quũ à Galeno ipſo, tum à me quoque reuera experimento comprobatũ, & διακνισμὸς huic rei deſtinatũ. Item aliud ad hoc peculiariter factum medicamen quod è cochleis in hunc modum effingitur.

Διὰ Cochlion medicamentum.

Sumuntur myrrhæ, thuris, uniuſcuiuſq; uncia una, uiſcera cochlearum integrarum ſaxis adhærentium numero ducenta, quæ cera ſufficiente & duobus albis ouorum excipiuntur. Quod abſolutum medicamen linteolo impactum, capiti perpetuos nouem dies imponito. Quod ſi detracto praui humores adhærcãt, ter mutato medicamine adhibeas. Tum deniq; topicis utendum eſt medicamentorum auxilijs. Punicorum ſiue Granatorum malorum, quæ ῥόαι Græcè dicuntur, tria habentur genera. Dulcia enim ſunt, & acida, & auſtera quæ guſtu aſtringunt, ob id στυπτικὰ adpellata, è quibus ſingulis recentia & matura contundantur, & trita ualidè exprimatur & conijciatur ἀπόθλιμμα, id eſt ſuccus ille expreſſus in cacabum ſtagneum, poſt hæc uſq; dum ſatis uideatur liquidum decoquatur. Magma uerò unde expreſſus liquor eſt, et malicoria in pilam coniecta quantum fieri poteſt gnauiter conterantur. Vbi uerò probè id tritum fuerit denuo in pila cum ſucco diluantur. atq; ita compingantũ inde eiuſmodi collyria, quæ in laborantiũ nares appoſitè poſſint demitti. Ea naribus polypo inhærente, in narem demittenda ſunt: quoniam citra uellicationẽ & omnem oblæſionem ſua acrimonia polypum curant, et interpoſito longiore tempuſculo eradicant. Quum uerò πολύπους humidior ac mollior appareret, mala Punica potius ſtyptica immittito. Si durior idem cõſpiciatur, acida parcius. Cæterùm quoniam egerrimè collyria ſuſcipiunt, quo ad tempus quieſcere poſſint, interim, collyrijs depoſitis, ſuccum expreſſum indito. Si aliam partem occupet, eandem perungito. Indere autẽ potes Punici ſuccũ per id foramen quo ſpiritus à naribus ad fauces deferuntur, idq; uel penna imbuta, uel ſpecio lana inuoluto, uel penicillo pineo. Nouimus autem & puluerem aduerſus hoc mali efficaciſſimum, nempe Diphrygen leuigatum, is enim & citra mordicationem ſuccurrit.

Tres ſpecies malorum Punicorum.

Puluis Diphrygis.

Conficitũ autẽ ex quatuor metalli ſpeciebus, auripigmẽto uidelicet, (quod Græci ἀῤῥενικὸν uocãt) & lapide chalcitide & ære cremato & eo q̃d Rhomani pariter Græcis Miſy adpellãt. Quæ primo ſigillatim aceto excipiuntur.

Secundo

Secundo promiſcuè omnia in unum confunduntur, ſimulq́ꝫ cum uino tantiſper diluuntur, dum mellis craſſitudinem cõtrahat, & glutinum referat. Poſtea in nouam teſtam coniectum medicamen operculo probè operitur, argilláque paſſim oblinitur, ab hoc clybano fornaciue imponito uſqꝫ dum redeat in carbones. Vbi uerò extractum fuerit, uino leuigatum & in puluerẽ redactum imponito, & quando res poſcit, utitor. Conſumit uerò hic puluis & amputat etiam polypodes ualde diutinos. Collyrium etiã, quod ex malis Punicis fieri docuimus, redactum in puluerem tenuiſſimum & anguſtiore incerniculo traiectum ſi flatu naribus indatur ſimilis eſt, ut ipſe deprachendi efficaciæ, uel ſi ſpecillo admoueatur. Fiat autem id creberrimè, ne unquam pars affecta deſtituatur medicamine. Idem etenim hic præſtat auxilium, quod in oculorũ morbis iugis illinitio. Diluatur uerò, ut demonſtratum eſt, ſucco, uinóue. Si uerò laborans quis corpore tenello & delicato, ueluti eunuchus, aut fœmina, huius medicamina non tolleret, uel magis irritetur, aridas roſas uel contere uel contunde, & per cribrum tenuiſſimum ſecernito, & hic quoque puluis non minus efficaciter uel ad miraculum uſque abſqꝫ morſu operabitur. Sunt autem iſta medicamentorũ ſubſidia ſine requie admouenda. Lotio quoque ex eodem uel laborioſa prodeſt. Si inde nares exhulcerentur, paſtillis utendum eſt: nempe Andronio, uel Paſſiano, uel Polyidæ, uel Bytinio, uel eo quem ipſi cõfecimus quãdoqꝫ ex ſolo uino dulci. Interdũ cũ ſtyptico & auſtero, & nonnunqꝫ cũ medio utriuſqꝫ ſaporis: aliquando autem cum antiquo, próque ſymptomatis ſemper ipſius morbi uſus ſum remedio. Quod ſi locuples quiſpiam odoratum & fragans medicamentum affectauerit, non citra iudicium, aliquod ozænis conducens præſtiti quod pariter ſuccurreret & odoris ſuauitate gratius eſſet, quẽ uſum mihi exhibuit egregiè unguẽtum Hedychroum dilutum uino phalerno ueter. Ad cuius equidem effectum ſemper cum magna admiratione obſtupui. Habetur autem ungenti Hedychroi laudatiſſima, ex Magno, præparatio & quæ indantur deſcriptio apud Galenum in libro de Theriaca antidoto ad Piſonem. Emplaſtrum porrò διὰ τῶν πεπέρεων λευκῶν, hoc ex piperibus candidis, oleo roſaceo liquatum & in nareis illitũ omne genus hulceribus mirificè ſubuenit. Illud uerò lippis ac tõſoribus (ut ſic dixerim) maximè liquere arbitror, quod in eiuſmodi nariũ affectiõibus, ꝑpenſa eſt, cuiuslibet hominis natura, niſi quid prohibeat, ſanguinẽ detrahere & medicamentũ purgandi ui præditũ exhibere, uictus rationẽ conferentem præſcribere, caput tondere, medicaminibus arefacere, & apophlegmatiſmis deniqꝫ uti expedit, & neceſſarium eſt.

De Hæmorrhagia narium & eius curatione

Caput XXXVI.

ACcidit interdũ prægrandis, & quæ ægrè cõpeſcitur ſanguinis ex naribus eruptio. Cui hunc in modum occurrendũ cenſeo. σφαιρία hoc eſt pilulas Platani arboris in umbra ſiccato, et in aſpero cilicio,

perſricatoq́ꝫ

Curatio Liuoris in facie.

Liuoribus uultus qui percuſſionũ ueſtigia referunt, inter initia ſtatim elixatione fœnu Græci, mox ſertulæ Campanæ (quæ μελίλωτος Græcè uocatur) fomentationibus, uel utriuſq; decocto pariter fouendo, medemur. A fotu autem διὰ ξύσλων collyrio aqua intincto & illito. Ab hoc διὰ σμύρνου id eſt cõfectura ex myrrhis. Recentes uerò liuores exterit farina fabacea cum melle cataplaſmatis modò inducta. Quod ſi liuores committetur inflammatio, aqua calida foueto. Lenticulas elixas inſtar cataplaſmatis imponito.

Curatio Lentignum & Ephelidum.

Repurgat Lenticulas & aſperã ceuéq; ab æſtiuo ſole diſcolorem cutem, medicamentum in quo ſunt Cretæ Cimoliæ frictæ, æreolus ſemis, ſpumæ nitri toſti denatiũm pondo octo, farinæ erui denariũ pondo quatuor, fellis tauri uncia una. Conteruntur omnia.

De dentium dolore & curatione Caput XXXIX.

Galenus de afflictionibus dentium inquit: In dentiũ dolotibus quædam, ueluti & in alijs affectionibus cunctis euidentiſſimè apparẽt: uel enim eroduntur, uel nigricant, uel hebeſcunt & retunduntur, uel neq; calidum neq; gelidum perferunt, uerũ ex utroq; exceſſu, uel ex altero ſolo affliguntur. Quandoq; uerò abditæ ſunt dentium affectiones. Quemadmodũ quum is qui dentium cruciatu infeſtatur, dolorem imo dente concitatũ contendit. Contrà reſpondent alij dens os eſt, & ob id doloris expers, os enim non ſentit, uel alius occaſionis gratia, quibus illis eſt occurrendum. In præſentia uerò citra logicam aut phyſicam oſtentationem, eorum opinionem qui dentem affici negant refellere inſtitui. Siquidem id ipſum magno meo malo quum dentibus laborarẽ acuratius obſeruans, acceperim nanq; medicorum & aliorum diuerſas ſuper eas res ſententias. & contentiones, re ipſa comperi & ſenſi, dentes non modò malè affici, ſed etiam conſtringi & circũdari, pariter & inflammationibus tentari. Ductus itaq; ſum in magnam admirationẽ, huiuſmodi ne affectio quam Græci φλεγμονὴν uocant, dentes poſſet occupare ſaxeam & duram ſortitos eſſentiam. Alio deinde tempore dentis excruciatus dolore, liquidè & ſenſu percepi dolorem in gingiuis inflammatis non in dente exiſtere. Proinde uehementiore partes diſtentione anguntur. Nam quum inflationes perſiſtũt, oppreſſione affici neceſſum eſt. Verũm in his quorũ dentes cuneatim inculcantur, idq; durius, cruciatus magis atq; magis extendit, atq; ex oppreſſione torquentur, & utrinq; ſenſus in periculo ſunt: alius enim gingiuas, alius uerò dentis ſubſtantiam infeſtat. Equidem in eorum ſententiam manibus & pedibus eo, (nam re ipſa cognoui) qui dentes dolore nõ affici aſſerunt. Quoniam dum in neruo qui in dentium radicibus ſurgit & circumligatur, & in membranis quæ ambiunt, oritur inflatio, dolores multò moleſtant uehementius & increſcunt. Verùm ut tanq; in ſpeculo uideas nõ dentem modò

Dens ne doleat.

ad diluendum omnia ſatis. Conterantur ſimul & conformentur paſtilli pro foramine dentis exeſi, cui indatur rotula, & reliquo medicamine dentem inuolue. Sic dens qui afficitur molaris ſit, in hora quieſcet dolor. Aliud: Piperis, pyrethri, ſucci ſertulæ Campaniæ uniuſcuiuſq; denarij pondo unius contundito, commixtoq́; galbano, dentis concauitati inſere. Aliud: Medendis dentibus comeſis, proſunt lachryma papaueris, laſerpicium, uel eius radices, & galbanum cum pipere iniecta. Vel papaueris liquor, hoc eſt opium pariter cum galbano, ſeu opopanacum, ſi immittantur & inuoluantur eroſis dentibus opitulantur. Facit ad idem bene confectura quæ hunc in modum conſit.

Confectio nobilis ad dentes.

Accipe myricæ, quam & Tamaricen uocant, aluminis fiſſi ſingulorum ſemunciam, opopanaci ſcrupulum unum & dimidium, piperis albi denariûm pondo duûm contere, & aquæ denarijs duobus gummi excipe, & ad omnium pondus duplum ceræ in aqua calida eliquatæ admiſceto, conformato & utere. Paſtillus contra dolorem dentium utilis ex his conſtituitur: Aluminis ciſſi denariûm pondo quatuor, piperis denariûm pondo trium, pyrethri denariûm pondo duûm, liquoris alterci, quod ὑοσκύαμον uocant, denariûm pondo quatuor excipiantur aceto, & conformentur rotulæ, quæ in ore contentæ, plurimum opis conferunt.

De dentibus luxatis, & corroſis, gingiuisq; comeſis Caput XL.

Dentibus quaſſatis & labefactatis, exeſisq́; gingiuis prodeſt, ſi loca digito, ſequenti puluere imbuto attrectes. Accipe Salis Ammoniaci, aluminis rotundi cuiuslibet denariûm pondo duûm, myrrhæ denarij pondo unius, effinge in puluerem tenuiſſimum & cum eius uſus poſtulabit, utere.

Ad dentes corroſos & comeſos.

Eroſionibus, comeſtionibusue dentium ſuccurres, ſi cornu ceruini cremati, Salis Ammoniaci ſingulorum libram unam, maſtiches, σχοίνου ἄνθος, id eſt floris iunci rotundi odorati, uniuſcuiuſq; denariũ pondo duũ, myrrhæ denarij pondo unius, rediges in puluerem & adhibeas.

Aliud, ut dentem digitis tollas, efficiens.

Quòd porrò dentem moleſtantem, uel digito adpræhenſum eximas, probè antea purgatum hoc medicamine circumlinito. Cuius utique confectura ad hunc modum egregiè conſit: Roſas, Gallas Aſianas, uuam Taminiam, pituitariámue (Græci σταφίδα ἀγρίαν uocant) alumen fiſſile, ſulphur igne intactũ hoc eſt uiuum, piper longum conterito, & redige in puluerem, deinde cedrini infunde liquoris libras quatuor, & dilue, ceram inſuper adde, & ſtrenuè molliſicato, & dentem, ut dixi, perungito.

Ad luxatos ſiue commotos dentes, Galeni confectio, & Dentifricium.

Galenus in libro de compoſitionibus medicamentorum κατὰ τόπους ad dentes cõmotos, uſus eſt hac quæ ſubijcietur illico confectura, quæ & à nobis nõ ſemel eſt præparata. Sunt autem de eadem in hanc ſententiã eiuſdem Pergameni uerba. Aduerſus hominis dentes atterentes, & quaſi comedentes ſeipſos experimento cognitum eſt, eximiè ualere Dentifriciũ cuius deſcriptionem memoratu non indignum autumo. Qui præcipuè frigidis dentiũ affectionibus ſuccurrit, ſiue ex egelidæ aquæ potu immoderato, ſiue ex adpoſitu niuis, ſiue è frigorificis fructibus uel alijs dapibus aut potionibus gelidæ facultatis, ſeſe humores à capite in dentes recipiant. Præſtat autem eiuſmodi curationes cum humor ſubeſt frigidus à medicaminibus pituita è capite elicientibus & educentibus, quos apophlegmatiſmos dicunt, auſpicari, deinde ad hoc, de quo agimus, medicamentum confugere. Nam ubi frigiditas humore deſtituitur, ſolo hoc, quod ſubijciam, medicamen ad priſtinam ſanitatem rediget. Cæterum & tum quoq; poſt apophlegmatiſmũ eius uſus eximiè proficit, quoniã nõ is modò qui negotium faceſſit humor, ſed uniuerſa affectio illataq; omnis ab eo iniuria tollitur. Confit aũt ipſius medicamenti confectura in hunc modum: Sumito geminas herbas, Perdiciadem uidelicet & † ſideritim nuncupatas, quas domi; non ſub dio ſenſim, ne Phœbus, ut ita dicam, deurat, exiccato, ita quidem ut medium ad unguem teneant locum inter udum & aridum & euſq; ut conteri & cribro ſecerni commodè poſſint. Nimia enim, quàm par ſit, toſtura uireis amittunt, & corrũpuntur. In alio uerò cacabo, aulàue ſalem frictũ & alumen fiſſum cremato, melle Attico cõmixto. Deinde conterãtur denuò: & anguſtiore incerniculo traiecta rurſum gnauiter in mortario cõtere. Nam quo tenuius reddetur eò fuerit præſtantius & magis ſalutare. Quo ſanè, ſicubi incidat uſus, tantũ dentes fricando, non adiacentes gingiuas ſolertim utendum eſt. Verũ ſi fuerint humidæ & laxæ admodum gingiuæ ut præſentiſſimũ ita & ſummum erit ipſarũ remedium quod areſaciendi uim obtinet, & quo maiore ſolertia fuerit friatũ tanto cõmodius, utiliusq; gingiuis humectis, contrariæ facultatis aridis. Radices uerò dentiũ quæ poſt gingiuas incumbunt, perinde atq; ipſi dentes, cum eadem medela perfricandæ ſunt. Cæterũ menſura ſimpliciũ quæ huic cõpoſitioni indũtur ad hunc modum eſto: Duûm herbarũ concrematarum ſunto quidem denariũ pondo ſedecim, ſalis uerò fricti cum alumine ſciſſo denariũ pondo undecim. Atq; herbarũ portio ſiue pondus dum miſcentur ante exuſtionẽ compar eſto, ſalis uerò fricti quadruplum ad alumen, hoc eſt ad unã aluminis partem, quatuor ſalis deuſti, cæteræ uerò quæ ingrediuntur ſpecies comburendæ nõ ſunt, ſed aridarũ farina ſubiecto pondere ad unguem ſeruato. Cymatũ ſummitatũ ue origani denariũ pondo duũ, piperis denariũm pondo triũ, pyrethri denariũ pondo duũm coſti, ſeminis apij cuiuslibet denariũ pondo trium, Iridis Illyricæ denariûm pondo

† Aliàs Mercurialem.

pondo quinq;, mentæ aridæ, ſeſeleos, hyſſopi, cornu ceruini, uel caprini combuſti cuiusq; denariũ pondo duûm. Quod ſi regi hoc pharmacũ præparare uolueris redde odoratũ cum cinamomi denarijs duobus, uel caſſiæ ligneæ uel amomi tãtundem admiſce ad conciliandam fragrantiã. Ipſe uerò luxatis dentibus hac medela & dextrè quidẽ adfui, in qua continẽtur, æris cremati, comarũ cincinnalis herbæ (quã Græcorũ medici alij ἀδίαντον, alij καλλίτριχον, alij πολύτριχον, Romani nunc terræ capillum, nunc ſuperciliũ terræ indigitãt) uniuscuiusq; uncia una, aluminis fiſſilis unciæ tres, mali terræ rotundi, (quam ἀριστολοχίαν στρογγύλην Græcè nominãt) unciæ tres, ſpicæ nardi unciæ duæ, malabathri hoc eſt, folij piperis ſingulorũ uncia una, pyrethri quincunx. Redigantur aũt omnia in farinã, quæ gingiuis ad radices uſq; dentium infricetur.

De Angina faucium morbo, Caput XLI.

A Dentibus ad fauceis tranſitus eſt, quas interdũ Angina peſtiferũ acutũq; malum præoccupat, & obturata gula, hominẽ omnino ſuffocat. Proinde apud Græcos συνάγχην, quidem (ἀπὸ τοῦ συνάγχειν hoc eſt, à ſuffocando) non iniuria adpellationem obtinet, quoniam grande & acutiſſimum, ut dixi malum ſtrangulatu præſentaneum uitæ diſcrimen inferre adſolet. Quo circa extemplò ei malo medicamentorum præſidijs neceſſariò occurrendum eſt. Verùm quoniam id fieri commodè nequit, niſi exactiſſimè morbi cognita occaſione, res cognitionem eſſentiæ eiusdem ægritudinis efflagitat, cauſſas item & ſingulas earundem differentias, aut ſi mauis adpellare ſpecies. Priſci olim Medici pleriq; quãcunq; ſecundum gulam inflãmationem ſiue intrinſecus ſiue foris contractam, Græcè συνάγχην, Latinè Anginam adpellarunt. Verùm eam faucium phlegmonen poſteri in quatuor ſpecies dirimêre. Internũ enim muſculorum ac gulæ cum rubore feruorem nullo apparente euidenti tumore συνάγχην uocitarunt. Foris uerò faucium muſculis inflammatis παρασυνάγχην. Eodem modo & in gutture inflammatis interioribus muſculis κυνάγχην. Exterioribus uerò παρακυνάγχην adpellauerunt Græcorum Medici. Noſtri Anginan nuncupant indiſcriminatim ſingulas, niſi quum Græcè dicunt Synanche, Paraſynanche, Cynanche & Paracynãche. Nunc morbo in ſpecies diducto ſingularium ſpecierum, ſingularum curandi rationem competentem ſubijciam.

Anginæ curatio.

In uniuerſum itaq; ſciendum, quod in hac faucium affectione non modò quæ reprimendi, uel quæ digerendi & euaparatiouem ciendi uim habent, medicamentorum auxilia adplicanda ſunt. Sed promiſcuè ſunt eadem adhibenda. Temporis quoque oportunitatem ſtudioſè obſeruare conuenit, in qua uidelicet nunc Diaphoreticis, nunc reprimẽtibus, nunc promiſcuè utriſque utendum ſit. A principio itaque affectionis quum etiamdum materia influxu eſſe uidetur, & ipſa adhuc ſubinde decurrit deſtillatio, reprimẽtibus affatim illico oc-

currendum præcipio. Quod ſi malum in ſummo uigore extiterit, diſſipandi & diſcutiendi uiribus præditis (Græci ea διαφορητικὰ nuncupant) utendum eſt properè medicaminum præſidijs. Si remittitur iam morbus, quod quidem tempus παρακμὴν Græci cognominant, multò tunc ualentioribus diaphoreticis uti medicaminibus congruit. Nonnulli etenim ſolis, quæ omnes iam Græcè uocare chalaſtica, hoc eſt, relaxantia conſueuerunt remedijs ſiue intra in corpore, ſiue foris uſi magnã calamitatem machinati ſunt, auctaq́ue uehementius cauſſa, uel ſtrangulatum, uel incrementum phlegmones, ita quidem ut plerique ægrè euaſerint, magna uerò pars è uita miſerabiliter diſceſſerit. Neque enimuero tempus ſolum (cui ſani ſeruiendum eſt) ſed & medelarum uires perpendendæ ſunt. Ficulneis nanque, ut ita dicam, mortalibus, & corporis conſtitutione tenera, & delitijs denique delibutis remedia delicatiora, nõ adeò uehemẽtia, blandiora, ſeu mollia, & clementia cõpetunt. Verbi cauſſa, Eunuchis, fœminis, maribusq́ue candido corpore præditis. Contrà ualentioribus medelis, duris corporibus & atris ſubueniẽdum eſt. Nam perinde atque in rigidis & robuſtis medicamentorũ auxilijs, eiusdem notæ ipſo quoque exiſtente corpore, morbus facile ſuccumbit. Ita corpora mollia & delicata, dum remedia uehemẽtis potentiæ ferre non poſſunt, natura ſuccumbente, ab ægritudine promptius ſuppuratur. Quocirca curioſè animaduertendum eſt, ſedulaq́ue adhibenda eſt manibus ac pedibus opera, ut iuxta Hippocratis ſententiã, contraria contrariorũ ſunt medicamenta, affectioni ſemper hoſtilia adplicentur ſubſidia. Corporis uerò conſtitutioni peculiaria & amica, aut ea certè quæ ſuſtinere optimè queat ipſa natura, offerre expedit.

Simplicia medicaminum Anginæ præſidia.

Faciemus itaq́ue principio ſimpliciũ & lenium auxiliorum, quorum uſus probatur mentionem. Mox etiam ualentium, & eorum quæ commixtionem nullam efflagitant. ab hoc quæ confecturæ διὰ μόρων permiſcenda ſunt. Non eſt igitur ſimplicius ferè quàm id quod ex ſucco morum & melle cõſtat. Quod ſanè auſpicanti tonſillarum inflammationi, uuæ & gulæ præſens eſt auxilium, & ut paucis multa expediam, omnibus oedematis mediocribus, præſertim hominibus mollioris carnis & candidi corporis. Compoſitum autem medicamentum διὰ μόρων non inter morbi initia ſolum, uerum in ſummo etiam uigore, conducit, inflammatione obſeſſis. ualidum nanque eſt, & uireis diſijciendi habet non leues, maximè ſi myrrha adiecta ſit. Sunt etiam non pauci qui id à principio ſtatim morbi cum myrrha compoſitum miniſtrent. Satius uerò eſt, & longè conducibilius ut in conſiſtentia offeratur. quoniam humores digerit & diſijcit, aut euaporationem conciliat. Quod ſi tum uel pauxillum διὰ πηγάνου ἀγρίου, hoc eſt, confectionis rutæ ſylueſtris, (nos uerò ita interpretamur διὰ βησασᾶ) adijciatur, uel aliud quodpiam huius notæ antidotum, quod digeſtionem euaporationémue promoueat longè maioris fuerit efficatiæ. Quũ uerò inflammatio illa feruida, duricie loci perſiſtente cœperit diſcedere, ſulphuris uiui nonnihil &

nitri

nitri tantundem confecturæ ad διαφόρησιν excitandam admiſcendum eſt. Si craſſi, denſiq; humoris quidpiam ſubſit, ſatis fuerit, ſi nitri denarium pondo quatuor, ſulphuris igne intacti denarij pondo unius adijciatur. Vbi uerò ita affecti medicaminis acrorem mordicitatemq; nõ ſuſtinere modò nequiuerint, uerùm uentriculus, quem Græcè στόμαχον uocant, reddatur imbecillior, aut ſubuertatur penitus ſumpto remedio, deuitandum omnino erit nitrum ac ſulphur uſq; dum ἀντιάδας, hoc eſt, tonſillæ, quæ. quoniam locus cui adiacent, iſthmo ſimilis eſt, παρίσθμια adpellantur, ungento prius perungantur. Abſoluit autem hæc munia ſatis ſtrenuè ſola διὰ βησσικὰ confectio & mixturæ ſiue pulegij, ſiue origani, ſiue nepitæ, quam καλαμίνθην Græci uocant, ſeu hyſſopi, ſeu piperis. Ad domandam uerò eius aſperitatem, ne guttur ac fauces lædantur, liquor glycyrrhizæ cõmodiſſimè admiſcetur. Hactenus de ſuauibus & innoxijs medicaminum præſidijs his qui ualentiora ſuſtinere non ualent impendiò conducibilia. Cæterùm ut eum qui huius ſortis aliquod præparare medicamentum ſtatuerit, quærendi & alia uolumina euoluendi tædio laboreq; leuarem, operæprecium me facturum putaui, ſi ſingularum confecturas deinceps oculis tanquam in tabula ſubijcerem.

Confectura diá Moron, hoc eſt ex Moris, ſimplex & alia pleraq; contra Anginam remedia.

Confectio διὰ τῶν μόρων ſimplex, cuius uſus eſt medendis anginis, ad hunc modum conſtituitur: Succi mororũ ſextarios quinq; donec mellis liquidi cõtrahat craſſitudinem decoquito. Deinde mellis ſextarium unum adijcito, tantiſper dum mellis denſitatẽ obtineat denuò elixato. Verùm id obſeruandum perpetuò, in hac affectiõe, ut ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, id eſt inter mali exordiũ ea quæ reprimendi uim habent, ἐπὶ τῆς ἀκμῆς hoc eſt ſummo uigore, quæ digerendi, ἐπὶ τῆς παρακμῆς, quo eſt in declinatione, quæ leniendi phlegmonem mitigandiq; facultate prædita ſunt, adhibeantur.

Alia confectura Diá Moron compoſita.

Διὰ μόρων confectio, ſucci mororum ſextarius unus, croci friati, myrrhæ uniuſcuiuſq; denariũ pondo duûm, ſucci ex acerbis uuis expreſſi, quod Græci ὀμφάκιον uocãt) toſti & in puluerẽ redacti, aridarũue uuarũ denarij pondo unius, aluminis denariũ pondo duûm, mellis ſextarius dimidiatus. Areſcat aũt ſuccus mororũ per horam unam, deinde igni admotus reddatur nonnihil ſpiſſior. Mel uerò iniectũ ad tertias decoquito, & ubi gelaſcere cœperit, pulueres quoq; inijce, & ſicubi incidat uſus, utere.

Alia commixtura Diá Moron Galeni.

Compoſitionem διὰ μόρων Galenus ad hunc modum conſtruit: Mellis libra una, ſucci mororum heminæ quinq;, uini auſteri libræ quinq; miſceantur. Sed ut ad ſuperiora reuertar, ſi oleum illud ex oliuis acerbis & immaturis ad manum non ſit, ſuccum inijce, ſed ſuccos prius ſeorſim uſq; ad pinguedinem bullito. Deinde immiſſos ſimul elixato quò uſq; mellis cõtrahant ſpiſſitudinẽ, tũ demũ inſere puluerẽ, et denuò tantiſper dum omnia cõmiſceantur decoquito. Ha-

ctenus quidem de ſuccis mororum arboreorũ. Quin & mororum de rubis ſuccus eodem modo adornatus digna admiratione deſignat. Succus itidem malorum cotoneorũ, malorum Punicorum, pirorum nondum maturatorum, item de meſpilis, ſorbis ac prunis, mirificè conducit. Satis aũt manifeſtè liquet quòd tam auſteris & aſtringẽtibus fructibus ſemper, pars mellis admiſcenda eſt, quã doq; ad uniã ſucci duæ mellis partes nonnunq; tres. Sunt uerò hæc oris uitio laborãti ualde conducibilia auxilia, unde & uulgo appellata ſunt στοματικὰ, quæ adglutinata citra periculũ iuuant & ſi parũ tumoribus opis cõferant. Atq; hiſce cremoribus ſuccis uel ea quæ διὰ μόρων confectionem ingrediuntur ſunt admiſcenda. Succus præthereà de nucum corticibus puſillo his efficacior eſt. Ruborum item & malorum Punicorũ cotoneorumq; commixturæ. Nam ſtomachum roborandi ſummas ac præcipuas uireis obtinent. Conſit aũt διὰ καρύων cõfectura hoc modo.

Confectura Dià Karyon, hoc eſt, ex nucibus.

Menſe Auguſto confectura διὰ καρύων fit hoc modo, nucibus lectis, cortices exteriores detrahito, & in mortario ocyus cõtundito, & colato, magma abijcito, ſuccum mediocriter decoquito. Pauxillumq; mellis perinde atq; in cõpoſitione διὰ μόρων recenſui, adijcito, & denuò ad mellis uſq; conſiſtentiã elixato. Verùm ſi cui illa citra additamentũ haurienda uideat. Miſcere infantibus, mulieribusq; & intra affectionis principiũ, expedit. Myrrha uerò ammixta in ſummo quoq; morbi figore, adiecto ſulphure & nitro, item in mali remiſſione, & quibus, quemadmodum demonſtrarũ eſt, durities uel obturationes fauces occupant. Hactenus de confectura διὰ καρύων ſatis, ueluti & de διὰ μόρων & aliorum fructuũ. Neq; de his duntaxat, quæ recenſuimus, medicamentorũ præſidijs uſi ſumus, uerũ quibusdam etiã alijs, quæ in curatiõe Anginæ ſummis uiribus pollent, quorum deinceps mentionem facere ſtatuimus. Ab efficaciſſimo itaq; & admirandi admodum in hac affectione adminiculi, medicamento, quod plurimos à periculis maximis uindicauit & ſanitati priſtinæ teſtituit, auſpicabimur. Cuius equidem eximiam uirtutẽ ſæpius experimẽto cognoui. Conſtat id aũt ex ireos, piperis, croci ſingulorum uncia una, floris ſylueſtris Punici (quẽ βαλαύστιον Græcè uocãt) uncijs duabus, coriarij fruticis, quem Rhun obſoniorum dicũt uulgo rorẽ Syricacũ, Arabes Sumach denarijs ſex, uini ſextarijs tribus, defruti ſextario uno, mellis libris tribus, aluminis uncia una. Rediguntur hæc cuncta in confecturam, & ea ſicubi incidat uſus adhibẽtur. Et eius quidem remedij nullo non tempore, tempeſtiuiſſimus eſt uſus, præcipuè ſi quid uel calfaciendum, uel obſtructione immodica expediendum & ſubtiliandũ. Hic ſummũ ſanè & efficaciſſimum præſtat ſubſidium. Comparem ego potentiam re ipſa, & experimento cognoui, eius confectionis cui nomen διὰ βησασὰ (quoniam beſaſa id eſt, rutam ſylueſtrem habet) eſt inditum. Nuncupant autem eandem alij quidam διὰ χελιδόνων, hoc eſt ex hyrundinibus confectum, & δι᾽ ἁρμαλα, ita enim nõnulli

beſaſa

beſaſa hoc eſt rutam agreſtem, alij μῶλυ denominant. Eſt uerò id præſentiſſimum contra peſtiferas, acutiſſimasq́ & conclamatas iam anginas amuletum, in quo ſunt.

Διὰ τῆς Beſaſa, id eſt ex ruta ſylueſtri medela.

Conſtat διὰ βησασὰ ſeminis aniſi, apij, ameos floris rotundi, iunci odorati, aluminis fiſſi, ireos Illyricæ, Beſaſa, quæ à quibusdam harmala uocatur. Eſt uerò ruta ſylueſtris, caſſiæ, thuris, crocomagmatis roſarum aridarum, ſingulorum uncia una, pullorum hyrundinum crematorum cineris recentis unciæ quatuor, croci ſequiuncia, ſpicæ nardi, amomi cuiuslibet unciæ quatuor gallarum numero †nouem, melle ſufficiente excipiuntur, & uſui repoſtulante adhibentur. Hoc medicamine ſolo licet in medijs adflictionibus uti, circuncidere autem id (in morbis medijs, aut imbecillis) expedit, adiectis his, quæ potentiam ipſius infringere poſſint, nempe milio, roſis aridis, terra aſtere, aut creta lemnia terráue ſignata, aut polenta farináue hordeacea, & id genus ſimilibus, pro eo quod magis tibi ad iſta expedire uidebitur. Pari modo ſicubi incidat uſus, ut uires eius ſint impenſius roborādæ, admoueatur nitrum, liquor cucumeris ſylueſtris, quod elaterium uocant, fimus palumbinus, nunc crematum, nunc ignem non expertum. Quin & ſtercus canum, oſſibus alborum, ſicubi candidi ſit copia, admiſceto. Quo ſi oletulum hominis adijcias incombuſtum non parum efficacius reddas remedium. Porrò & ipſa quoque tempora in miſcendis medicaminibus ſunt curioſè perpendenda. Verbi cauſſa, Sal Armoniacum, quod per ſe non reprimendi tantummodo, ſed & διαφόρησιν hoc eſt, digeſtionem & euaporationem inducendi facultatem obtinet, ſi radicem uitis albæ (quam Græci ἄμπελον λευκὴν, & βρυωνίαν nuncupare ſolent) adijciat quis, multò uehementius diaphoreticum efficit remedium. Cuius itaque notæ medicamenti uſus in illis ut plurimum commendatur, in quibus nullo rheumate decurrente, duricies grandis cum loci inflammatione depræhenditur. Gargariſmatis item, ex ſinapi de more tanquā ad manducandum præparato, & oxymelite tepidis utendum. Tum διὰ βησασὰ denique confectura illita mirificè ſcirrhoſis inflammationibus ſuccurrit. Nam in rheumatiſmis, hoc eſt, fluoribus, citra controuerſiam omnibus reprimendum obnixè quod fluit, & id quod ſeſe in aliquē locum recepit, quaſiq́; inſinuauit digerendum & diſijciendum, ne inſtrumenta ſpiritus obturentur, néue ex toto laborantem ſtrangulet, id quod ſuffocationem quæ ex obſtructione inducitur, frequenter comitatur. Efficatius uerò linimentum efficiunt, tria hæc διὰ βησασὰ antidoto admixta. Verbi cauſſa canini ſtercoris, oletuli humani, ſucci cucumeris ſylueſtris uniuscuiusque denariūm pondo duūm uni unciæ diabeſaſa. Vel etiam quandoque amplius, ſemper pro languentis robore & corporis habitu, quæ nunquàm non uel in oculis habenda ſunt. Noui ego quidem complureis, quibus fauces ad priſtinam omnino habitudinem atque formoſitatem reuerſæ ſunt, hoc unico utiliſſimo medicamine, faucibus adhibito, citra uel ſanguinis qualemcumque emiſſionem, uel

†Alids uncia.

aluiper catharticum ſubductionem uel ullum, ut ſemel dicam aliud medicamenti præſidium. Quod ſi quiſpiam tanquàm abominabile & execrandum ſtercus humanum auerſetur, nauſeat, horreatq; penitus, elaterium cum ſtercore canino ſolum melle exceptum & tonſillarum inflãmationibus, quæ Græci παρίσθμια dicunt, anginisq; illitum ſatis, ſuperq; auxilij ſuppeditat. Verùm ſi nequit linimentum appoſito fieri, per harundinem, ſiue cicutam idem cum ſpiritu indere conuenit. Quo autem ſtercus minus tetro odore ſpiret canis per triduum ſolis oſſibus ueſcat, ita cunibit ſtercus candidum & minimè graueolẽs.

Aliud: Cum Raphani porrhò ſemine oxymelite excepto gargarizare in Angina comprimis expedit: proliciendo enim atq; educendo per multum humoris plurimũm proficit. Aliud: Pix liquida & nitrum adiecto melle, & exiguo cedrino liquore, anginis, quum diuturnis, tum ſcirrhoſis faucium inflammationibus ſubueniunt. Aliud Gargariſma: Folia ſalicis in aqua uſq; ad coloris metamorphoſim elixato, & gargarizandum propinato.

Aliud Gargariſma.

Furfuris & aridarum ficuum (quas caryocas dicunt) elixationem præſertim ſi inflammatio fauces ab initio occupet, gargarizandum exhibe.

Aliud: Iure quoque lenticularum & dactylorum, precipuè ab affectionis primordio fauces gargarizare expedit.

Aliud ualde conducibile.

Accipe æris cremati denariũm pondo quatuor, nitri, croci cuiuſq; denariũ pondo duũm mellis quantum ſatis eſt. Quæ modicè in uaſe æneo elixato, & utere. Mirè enim id uel in ſummo mali uigore adhibitum proficit.

Aliud: Abſynthium item cum melle decoctum opis confert plurimũm.

Aliud ad anginas non hulceratas: Aduerſus Anginas hulceris expertes, & diutinas ſyncopas, utile eſt medicamẽtum, quod habet, Euphorbij denariũ pondo duũm, mellis denariũm pondo octo, cum melle. Cæterùm mel ipſum primò decoquatur probè, deinde inijciat̃ & euphorbium, & conformẽt̃ globuli, quos perungito ouo, & duos deglubendum miniſtrato, uentrem laxant & ſtrangulatu liberant. Efficaciſſimum enim eſt hoc, aduerſus anginæ tenaces item & uiſcidos, craſſosq; humores, quibus phlegmone accenditur abſq; hulcere remedium.

De ſanguinis miſſione, per uenas, & cucurbitulas, deq; purgatione corporis in Angina.

In quacũq; Anginæ ſpecie, ſi uires patiuntur primũm à detractione ſanguinis per uenas neceſſariò auſpicanda eſt curatio, neq; uerò ea largior ſtatim imperanda, neq; ſemel modò ac iterum uena ſecanda ſed exilior ſanguinis dimiſſio, una quidem uice, ſubinde uerò iterata, probanda eſt. Noli uerò, auertendi cauſſa aliã q̃ ex affecta parte uenã pũdere. Verũ ſi parte dextra dolor magis excruciat eodẽ ſtatim latere uena ter quater, ut dixi, non copioſè ſoluenda eſt. Summo

Summoperè cauendo ne uenisecæ opera, angor aliquis inuehatur: quoniam uix quicquàm angina affectos magis lædit, quàm quæ ex importunè uel profundius, uel alioqui ineptius adacto ſcalpello prouenit anguſtia & ea quæ comitatur inde moleſtia. Quod ſi nullum impedimentum obſtiterit ſub lingua uenam uulnerare expedit, idq́ protinus inter morbi initia primo die, quoniam non ſine magno diſcrimine procraſtinabitur. Vidi equidem quendam cui dira urgente neceſſitate ſanguis mane per uenam miſſus eſt, & ueſpera demum uenis ſub lingua uulneratis, ſenusq́ exhibito in ptiſanæ cremore diagridio, morte proforibus excubante ægerrimè tandem euaſit languidus. Nouimus prætereà alterum cui primo ſtatim die, intra mali primordia ſectis utriuſque brachij uenis, medicamentum purgandi ui præditum miſcuimus, & tithymalli recentis herbæ, iam iam decerptæ expreſſum liquorem. Erit autem huius potionis non inconueniens datio denarius unus, uel largior, uel exilior, pro corporis uiribus, ætate & morbi magnitudine. Nam hæc uirtuti ualidæ, ætate iuuenili & robuſtis congruit. Si morbus inter incrementum nõ terminetur, tum omnis mora rumpenda eſt. Vidi nanq; ægrum ad integram ſanitatem reuerti, uenis ſub faucibus, quas Græci φαγίτιδας uocant, cum illæ ſub lingua ad manum non eſſent, neq́ reperiri poſſent inciſis. Mulierem inſuper iiſdem fermè temporibus angina laborantẽ cognouimus atq́ curauimus, ſanguinẽ per ſectam uenã ſub malleolo detrahendo, intellexeram quippe menſtruis eam purgationibus deſtitui. proinde magis conueniebat ei ſanguinis illa dimiſſio. Atq́ inde quidem geminum ſenſit auxilium: nam & Angina ritè curata conualuit & menſes in ordinẽ redacti ceu poſtliminio reuerſi ſunt. Aperienda etiam uiris ſub malleolis interdum uena eſt. Quando uidelicet uenæ, quas αἱμοῤῥοΐδας Græci uocant, ſolenniter fundere ſanguinem ſolutæ ſupprimuntur, & ſanguine exitum non habente, reclinata in fauceis materia angina correpti ſunt. *Hiſtoria.*

De ſanguinis detractione per cucurbitulas.

Illud hîc loci ignorandum non eſt, quod in hac faucium affectione ſcalpello ſcarificandum & cucurbitulis adpoſitis ſanguen neceſſariò detrahendum eſt. Quum uidelicet materia decurrens conſtitit, plenitateq́ omni non tam caput quàm uniuerſum reliquum corpus planè deſtituitur. Materia enim etiamdum decurrente, & hinc inde deſtillante rheumate partim ea quæ reprimere, partim quæ humores exhaurire, & è medio profligere nata ſunt, admoueri expedit. Quieſcente uerò, quæ officium faciebat defluens materia, ea quæ digeſtionem & euaporationem, Græci diaphoreſim dicunt, emoliuntur adhibere competit: nempe cucurbitulas, fotus, emplaſtra & cataplaſmata. Quũ neq́ ullum periculum neq́ timor ullus eſt ingruentis, aut ſuperuenietis ſucci. Quoniam quæ prius molitur euacuatio, ſcarificioq́ per ſcapellum materiam magis magisq́ prolicit atq; deducit.

Quæ

Quæ in Angina foris ſunt admouenda, quum in fomentis, tum in cataplaſmatis.

In curatione Anginæ forus quoq; & cataplaſmata quæ foris ceruici applicari conſueuerũt enumerãtur, uerbi cauſſa, lanæ oleo delibutæ, uel cerata mollia excera, butyro, oleo anſeris adipe cõpacta ſunt. Sunto autem καταπλάσματα eius facultatis quæ admota diaphoreſim propediem prolicere, & humorũ digeſtioné promouere ualeãt, uerbi cauſſa, ex farina hordeacea, è ſemine lini, dactylis in defruto elixis, croco, & mica panis ſimul decoctis. Vitãda uerò magnopere cenſeo cataplaſmata quæ nullam aliã q̃ laxandi poteſtatẽ poſſident, ueluti & ea quæ immodica reprimendi ui prædita ſunt. Quod ſi diuturno iam tempore perſeuerauêre & duriciẽ contraxêre inflãmationes, ſycus aridas, carycás ue admiſcere cõpetit. Neq; etiã fuerit abſurdũ, imò conducibile ſi rumecẽ adijcias, adipem item & paululum nitri. Extirpanda etenĩ materia, foris'q; euocãda quo & ipſa natura tendere, ut ſe exoneret, uidetur. Fotus præterea in diutinis affectionibus & ſcirrhoſis tanq̃ perutiles probant̃: nempe ex aqua calida in qua Chamæmelum herba & Althæa quæ & Hibiſcus dicit̃, macerata ſint atq; elixa. Longè uerò præſentiori fuerit remedio, ſi folia lauri adijciãtur, potiſſimũ ubi gelidi humores ſubeſſe & inhærere conſpiciuntur.

Nutriatus laborantium Angina.

Qui Angina infeſtantur primo ad tertium uſq; diem aqua mulſa uictitẽt & alijs aquoſis quæ ſubtiliare, & urinã ciere, aluũ'q; deducere aſſolẽt. Exhibẽda præterea ſunt, uuæ pulmoni & pectori uniuerſo amica ſunt, & eò tendant, eáſdem'q; parteis & quicquid inibi cõtinetur extenuẽt. Mulſam igitur per triduũ ut dictũ eſt, imprimis offerre congruit. A quo ſuccus ptiſanæ uel per ſe, uel cũ aliqua potiõe dulci miſcendus eſt. Præditus eſt enĩ is potentia, attenuandi, diſcutiẽdi, alendi, & feruorẽ deniq; refrigerandi. Deinde inflammatione cõminuta & utcũq; iam extenuata neceſſum eſt, permollia quidem, ſed pauca admodũ ouorũ lutea exhibeant̃. Aliméta enĩ immodica in morbo Anginæ ſuffocatio, & grauius denuo periculum comitat̃. Vitanda eſt enĩ cane peius & angue omnis alimẽtorum nimietas, quoniã inde ſumma incõmoditas Nam quũ immineat quẽadmodum adparet ex frugaliore nutrimento non leue diſcrimen, quanto dij boni grauius incumbit, ſumpta copioſiore alimonia. Hactenus de Anginæ quacunq; ſpecie ſatis: non multũ enĩ ne nihil dicã quod uel ad uictus rationẽ, uel mali ſeminariũ uel ad curandi deniq; rationé attinet ſilentio præteritũ eſſe puto. Verũ ſi quid prætermiſſum uel intactũ, uel minus abſolutum uidebitur, id aliorũ quoque medicorum monumenta euoluendo partim plenius haurire, partim & quidem pleraq;, ſi ſagacitas non deſit, ex his ſecum conijcere.

Finis Libri Primi Alexandri Tralliani de humani corporis partium uitijs, ægritudinibus, iniurijs'q;.

ALEXANDRI TRALLIANI, PRAECELLENTIS MEDICI DE SINGVLARVM CORPORIS PARTIVM AB HOMINIS VERTICE ad plantam uſq; uitijs, ægritudinibus & iniurijs Liber Secundus, Albano Torino Vitodurenſi interprete.

De morbo coſtali Pleuritideue *Caput I.*

LAteralis dolor qui πλευρῖτις à Græcorum Medicis nominatur, acutiſſimum & plerũq; lethale malum eſt, quod ex abſceſſu ſuppuratione'q; interioris membranulæ coſtas ambientis oritur. Qui ſanè Pleuritis exquiſita, ueráue adpellatur. Neq; etenim quiuis πλευρᾶς πόνος, id eſt Lateritius dolor, ſtatim πλευρῖτις nuncupãdus eſt. Verùm Pleuritis ad unguẽ inflammatio quædã eſt (ceu modò inſinuauimus) in latere dextro ſiue læuo oborta, in ipſa laterali mẽbranula coſtas ſuccingẽte, cui lateris dolor, difficultas anhelitus & tuſſis, & febris acutiſſima accedit, adiacens proximê cordi, unde per conſenſum febris accenditur.

Notæ Pleuritidis ueræ.

VBi itaq; in languente febrem acutã, ſpiritũ impeditũ, lateris dolorẽ cum punctura nũc ad iugulum, nunc ad præcordia pertingentẽ, & tuſſi depræhendens, uerã pleuritim iudicato. Febricitãt etenim ſemꝑ febre cõtinua & acuta, ſpiritus'q; trahũt ægerrimè. Quibus uerò in iocinore inflãmatio eſt his latus diſtendit̃, et ꝑ cõpatiẽdi rationẽ dolore, et tenore afficiunt̃, tuſſicula'q; dolet & per cõſenſum pulmo, cæterũ punctiões nõ inceſſant, ueluti pleuriticos neq; arteriarũ ꝑcuſſus adeò durus. Dirimunt̃ enim non leui diſcrimine, doloris & pulſus. Siquidem pleureticorũ arteriarũ percuſſus durus ac rigidus eſt. Hepaticorum uerò minimè durus, quemadmodum neq; eorũ qui pulmone laborant: nam quod uiſcera mollia ſunt, nullo huiuſmodi afficiunt̃. Quin & tuſſi quoq; diſſident, pleuritide & iocinore affecti. Pleuretici nanq; exigua quidẽ tuſſicula uexantur ſed progreſſu temporis ſputum admodũ tinctum excreant, unde euidenter quis humorum inflammationũ ſit parens tanquã in ſpeculo cernitur.

Qui ex ſputo humorem negocium exhibentem deprehendas.

RUffo etenim colore ſputum, ſanguineũ humorẽ phlegmones ſeminariam arguit. Quemadmodũ ſi lutei coloris fuerit, bileum humorẽ inflãmationis parẽtem innuit. Si candidum & tenax aut uiſcidũ ſit, quod expuitur, ex pituita malũ emergere, ueluti ſi atrũ & furuũ reddit̃ ſputũ ad atram bilẽ cauſſam referendã eſſe declarat. Cæterũ nolim te latere q̊d pleuritici quãdoq; tuſſiendo etiã, nihil ſputi excreant. Proinde non cõtinuo, ut quidã putant, eos q̃ tuſſiũt & nil ſaliuæ ꝓijciant nõ pleureticos, ſed iocinoroſos iudicare. Accidit etẽ nõ raro, ut pleuritide laborãtes crudis & nõ facile execrabilibus ſputis, ſaburrati ne gry qdẽ eijcere poſſint, & ei p̃cipuè qbus ſummũ uitæ diſcrimẽ ꝓ foribus

eſt

eſt. Solet uerò interdum ſub nothis & inferioribus coſtis inflammatio incidere thorace nihil impetito. ueluti quũ foris ingruit phlegmone, unde ſæpe medicis imponitur. Neq; enim quicquam ſputi eijciunt, ſed plurima infeſtans materia niſi euaporet in abſceſſum, licet ægerrimè, commutatur. Color itaq; ſingulorum non incurioſè obſeruandus eſt. Iocinoroſi enim, ut plurimum uultu ualde lurido ſunt, id quod in pleuritide rarenter admodum euenit. Nam rubea plerunq; facies hunc morbum comitatur. Huiuſmodi igitur notis oportet pleureticos ab hepaticis diſcernere.

De curatione Pleuritidis.

Cauſſa itaq; & natura grauiſſimi huius letaliſq; morbi acurata perpenſione prius obſeruata, datur Pleuriticis ſuccurrere. Nam ſi ſanguis abundat & ex eo humore oritur inflammatio, confeſtim mittendus eſt, præſertim quũ in ſupernis conſiſtit partibus, ita ut humeros infeſtat dolor uehementiſſimus. Atqui ſi horum nullo infeſtante, dolore ſub ſepto tranſuerſo, quod διάφραγμα Græci dicunt, excruciant, uenter purgante medicamẽto deducendus eſt, quẽadmodum demonſtratum eſt ab Hippocrate, docente: Noli inquiens, per uenam ſanguinem detrahere, uel catharticam medicinam præbere (ut quidam conſueuerunt,) priuſquàm ad unguem quiſnam humorum inflammationem induxerit pernoueris, & cuius nam dominiũ immẽſaq; redundãtia ſit in toto corpore. Pleraq; etenim etiã alia corporis plenitatem inſinuabunt, & fomenta eiſdem partibus admota. Nam ſi ex fotu marſupiorũ dolores demulcentur & ita ſedantur, ut euidẽtem ſentiat remiſſionem languidus, inflammationẽ non natam cenſeto. Atq; ita quidem ſolis fomentis & localibus adminiculis, quæ diaphoreſim, id eſt digeſtionem & euaporationem inducant, utere. Si horum nihil uſui ueniat, imò dolores magis magiſq; ingraueſcant; ad uehementiora tranſitus eſto. Nam hæc corporis plenitatem portendunt, & calfactas fomẽtis partes materiam etiã atq; etiã attrahere. Quod quam primũ olfeceris, citra omnem dilationem, præ cunctis alijs remediorum ſubſidijs euacuationẽ probabis. Quæ uerò accommoda futura ſit medendi ratio, deinceps, quanti poſſimus ſtudio explicabimus. ~~Reperiuntur etenim indigni ſanè nomine Medici, qui negant purgãdos eſſe pleuritide affectos, atq; ob id tanquàm perniciosum malum expurgationes deuitant. Sanguen uerò per uenas detrahendũ uno ore omnes iudicant, id enim inculpatum & omnis perniciei expers eſſe autumãt.~~ Illud uerò ſcitu omnino dignum eſſe arbitror, quod pleriq; auſpicatò ſatis, quũ aliâs, tum maximè in quibus ſanguis non multum abundare uidebatur ſcarificationem uſurparunt, & cute ſcalpello inciſa, extemplò cucurbitulam, ad extrahendum ex imo quicquid noxij humoris intus lateret, adplicauerunt. Qua re uix abſoluta, ne dicam inchoata, mirum dictum quàm cotinuo, nullo alio medicamine adhibito, dolores ita quidem profligati ſunt, ut neq; ullis fomentis, neq; quoquam alio medicamẽti præſidio eſſet opus. Suſpexère id ſummè ma-

num

num admouentes medici. Præſtantiſſimũ itaq; & longè præſentiſſimũ meden dis his, quos nulla plenitas urget, id fuerit auxilium. Cæterũ quod ad fomentati ones attinet, ſingulis humoribus redundantibus ſingula fomẽta deſpicio. Nam ſi ſanguis copioſior æquo abundare uidebitur, fotibus arefacientis & digerentis naturæ citra tamen immodicã calfactionem utendum cenſeo. Verbi cauſſa ex milio & panico. Si bileũ humor dominari creditur, ſpongiæ aqua calida, uel iu re chamæmelino imbutæ, & de more expræſſæ adhibẽdæ ſunt. Si pituitoſus hu mor excedat, eoſdem ex ſalibus, folijs lauri, uel eruo frixo, uel lanula oleo anethi no intincta compingo. Atræ bilis deniq; ſucco naturæ modum ſuperãte, fomẽ ta ex tritico, furfuribusq; elixis, & decocto chamæmelino approbo. Quin & ole um chamæmelinum fomentationes eximias, & tantum non contra omneis do lores idoneas, conſtituit, uerùm omnes hi fotus in cunctis doloribus proficiunt. Quod ſi res uehementiora calorifica efflagitet, radices althææ, & loco olei cha mæmelini anethinum admiſcere expedit. Cæterũ fouere quempiam poſca, po tiſſimè quadamtenus uellicante acrimonia, nullo modo cõuenit, reprimit enim ac reijcit negocium præſtantem materiam. Atqui exiliore acrimonia præditi fotus, inflammationes eliquant & fluidas reddunt. Adhibere itaq; cerota ſoleo, & fomentatiões nihil mordicantes, ex ſeuo ſeu adipe, præſertim inter principia Vbi uerò concoctionis quædam incipiunt apparere indicia, cum calorifica licet uſurpare medelarum ſubſidia. Verbi cauſſa διὰ μελιλώτου hoc eſt, ex ſertula Cam pana confecturam uel ſine additamento per ſe, uel adiecta adipe ſuilla. Ruta iti dem & διὰ πηγάνου hoc eſt ex ruta cõfectum medicamẽtum, nã id haud inſtrenuè inflammationes quantumuis altas coquere & digerere quum per ſe, tum cum alijs admixtum poterit. Mulſa uerò aquoſa (ut demonſtratum eſt ante) huber tim omnibus pleureticis ſine diſcrimine ingurgitanda eſt. Præſentius etenĩ nul lum reperias in hac affectione remedium. Verùm ſi febris immenſa excruciat, nihil refert, ſi loco Mulſæ aqueum ἀπόμελι, quod inter mulſam & oxymeli medi um locum habet miniſtres: conducit enim. Quocirca utraq; ſubinde potanda ſunt largiter, potius quàm leuiter ſorbenda, & obiter lambitanda. Quo pituita impacta, promptius per ſputũ eijciatur. Quod ſi tenacior pituita inhæſerit, nec facile fuerit excreabilis, hauriatᷓ oxymel, in cuius elixatiõe cõtineatur marrubiũ. In doloriũ prætereà medicamentũ διὰ κωδειῶν, hoc eſt ex papauerũ capitibus cõ formatum, & id præter eã quod uulgo uocatur Philoniũ, uel aliud id genus ano dynũ, hoc eſt cruciatus demulcens atq; ſtuporẽ inducendo leniens, quoniã ſum mũ periculum inducit, nempe proijciendi humores magnã uiribus omnibus de iectis & omnino extinctis, difficultatẽ. Quando enĩ crudis & indigeſtis corru ptisq; humoribus dolores ſuperuenerint, nocturnæq; uigiliæ intollerabiles in gruerint, robur uerò ineſt minimè ficulneũ tum ſanè conſentaneũ & rationabile fuerit, robur quod ex uigilijs erat uſq; ad perniciẽ deiectum, reſtituere. Si con trà ualde imbecilla fuerit laborantis uirtus, potus ſtuporẽ inducentes, (quos ναρκωτικοὺς dicũt) ne per ſomnũ quidem, ut aiunt, admittendi ſunt.

Fomenta

Quis tenax pituita dicatur.

De edulijs Pleuriticorum.

Succus proinde ptiſanæ probè donec quicquid flatulentum inſit euoporet, decoctus cibi loco offerendus eſt. Niſi enim ſcitè ac optimè elixetur, præcordia (ſic utiq; ὑποχόνδρια reddo) flatu haud aliter atq; cætera legumenta diſtendunt. Et ſi ægerrimè uix tantillum per ſcreatum eijciant Pleuritici, cum ptiſana amygdalæ mundatæ & tritæ decoquantur. Ita ſanè plus ſputi eliciet atque deducet humorum qui in pectore ſaburrantur. Porrhò ſi pauxillum duntaxat ſebrierint in hac affectione conſtituti, & inflammationis calor paululum ſe remiſerit, Vrticæ, (quæ Græcè ἀκαλύφη adpellatur) ſemen ptiſanæ confidenter admiſceatur, uel pariter cum ea hyſſopus decoquatur. Sic utique ſuperflua & negocium faceſſans materies craſſa & uiſcida poterit extenuari & incidi. Liquor adhæc amygdalarum cum exiguo mellis permixtus pleureticis exhibendus eſt. Præſtat uerò ut matutino ſumatur ſuccus ptiſanæ. Veſpere uerò lac amygdalarum. Vbi uerò uireis ægrotantis deiectas deprahendis panis puri micas cum apomelite, uel dulci hydrorosato, id eſt roſarum aqueo ſyrupo. Nam ea potio quæ uini loco præbetur, cognomento hydromalum, frigorifica quidem eſt, ſed febres incendit, & ita caput tentat ut mentis uacillationē inducat. Satius itaq; fuerit robore ægri deiecto iuris boni pauxillum ſine oleo ex ſola gallina offerre.

Ciclus. Et quanto tibi uidebitꝰ imbecillior languidus, tanto minus exhibeto. Faſtidienti quoque paululum offerendum eſt. Piſces etiam dari cōuenit, præſertim Ciclas, quem aliqui Ptiſanā marinam adpellant quoniā non adeò duræ eſt carnis, & humidæ temperatæ, & facilis coctu, & excrementi ſua natura expers, & proinde minimè deſpiciēdus eſt cibus, præterea pectines. Omnes uno uerbo cutem teſteam habentes uitandi ſunt, tanq; craſſiores generātes, ne humores difficulter excreabiles reddant. Si paciētis lingua ſcabredine & aſperitate careat, febriculaq; ignaua tantum & leuis infeſtet, interdicenda ſunt holera. Sin ſalebroſa fuerit lingua, ſitiſq; intenſa, & febris immenſa nihil neq; maluæ, neq; intybus in iure elixa officere exhibita poſſint. Expediūt etiā mala dulcia: Mala uerò Punica & omnia acerba ueluti hoſtilia pectori uitāda ſunt. Gelida itidem & ſiccifica, omneſq; breuiter quū fructus, tum holera.

Acerba inimica pectori.

Aquā proinde calidam potui offerre expedit, neq; enī ut quidam autumant bilem parit. Nam qui eam opinionē cum Hippocrate tueri nituntur, falluntur. Neq; rectè accipiunt quid ille dixerit: Qui ſuaptè natura inquit calidi temperamēti ſunt & aridi, hoc eſt biliosi, his præſtat cibum dare, qui bileum humorē, repugnando diu, tandem ſuperare ualeant. Adminiſtrāda uerò interim quoq; edulia ſunt, quæ alimēto ſint, quibus cum potui datur aqua calida. Nam illa uerò quæ ſimplicia ſunt, ueluti aqua, ægrotum porpriè neq; alunt, neq; humectant, ſed inde ſuccus magis amareſcit. Ad hunc itaq; modum, aqua interdicenda Mulſam cū uino & alios cibos, inquit, quò calida aqua inculpabilis ſit. Ea enī alias eſcas digerit & per omneis corporis parteis tranſmittit. Id ſanè eſſe uidetur quod aſſerit, uda eſſe cibaria, ut cōtinuò inter cibos & potus exhibeatur aqua calida. Quod clarè ibidem docuit: Haud inquiens neque

Mulſa

Mulſa, neque apomeli maiore cum utilitate quàm aqua potui datur. Propter/
eà enimuerò quod neq; alendi, neq; attenuandi uim obtinet, nullum medicami
nis præſidiũ præſtat. Atqui omnia hæc cibarijs aijs ammixta, inculpati humo/
ris aqua ſtrenuè deſignat. Fieri quippe nequit, quod acidi quidpiam ſiue eſcu
lentum ſiue medicamentum ſit citra liquorem profundius penetret, ſed in ſuper
ficie perſiſtens ne tantillum quidem uirtutẽ exerit aut functionem obit. Quàm
primum autem liquores confunduntur potentiam penetrandi competentia lo/
ca induit, & uel calfaciendo uel refrigerando proficit. Porrhò aquã licet, ut qui/
dam uolunt, non nutriat, omnium tamen nutriendi facultatem promouere, &
quaſi uitaleis auras indere, unite, & diuerſa continere liquidò conſtat. Ita & ter
ram, ut uidere eſt aridam, fiſſam & d. ſiccatã eadem tanquã in unam maſſam cõ
pingit, & cereres qua ueſcimur, prouenire & eiusdem incrementũ promouet,
& farinam deniq; maceratã, tractabilem, & ſequacem, in libũ, ut ita dicam red/
dit. Summis itaq; uiribus pollet aqua neq; quicquã uel eſculẽtorum uel poculẽ
torum tam multiplicis uſus eſt atq; aquæ. Nam, quemadmodum iam demon/
ſtrauimus, omnia ferè beneficio naſcunt aquæ, cuncta eadem aluntur, creſcunt,
adiuuãtur, & inunũ coguntur & contineri uidentur. In hunc igitur modũ mor
bo lateritio affectis ſubueniendũ eſt, niſi alius quiſpiã caſus (quod σύμπτωμα Græ
ci uocãt) impedimẽto ſit, quo minus liceat præfatã medendi rationẽ uſurpare.

De fluore Alui Pleuriticorum Caput II.

SI, ut fieri ſubinde ſolet, cõtraria ratione ſuccedant ſymptωmata, ſem
per'q; ſecus quàm uelis,

Tu ne cede malis, ſed contra audentior ito.

Verbi cauſſa, ſi in coſtali dolore inflammatio præter naturã aluum
exerceat, & eadem nõ ritè plus quã par ſit deijciat, adeò ut uireis corporis pro/
ſternat, uentri duntaxat curioſè proſpiciendũ atq; medendũ eſt neceſſariò neq;
priusq; is quoquo modo ſiue aſperginibus (quas Græci ἐμβροχὰς dicunt) ſiue epi
thematis conſtringatur, uel ſanguinis detractione per uenã, uel ut ſummatim di
cam) ullo medicaminis præſidio utendum. Quod ſi interim lateris dolor uehe/
mentius excruciat, negligẽdus nõ eſt, imò utriſq; pariter ſuccurrendum cenſeo.
Ventriculo itaq; ſuperiori & uentri inferiori medelis robur inducẽtibus, lateri
uerò calorificis, & relaxantibus ſubuenire conuenit. Quarũ adhibendi ratio ita
moderãda eſt ne inde uenter laxior reddat uel etiã iecur. Remediũ aũt eſt ma
gni, & intenſiſſimi doloris cum febre acuta embrochatio & fotus, quæ ex anody
nis conſtant, & citra omnem mordacitatẽ dolores placant & amputãt foris ad/
mota. At ſi leuior dolor eſt ceroris & epithematis maximè utẽdum. Præter hæc
rebus ita habentibus conducit eximiè medicamentũ διὰ στεάτων hoc eſt, ex adipi
bus confectum, & διὰ μελιλώτου quod eſt ex ſertula Campana conſtans. Deinde
quum paululum & morbus & inflammatio ſe remiſit, ab his tranſitus eſt ad ce
rota, quæ quoniam tutam continent πυγανικὰ Græcorum medici nuncupant,

& quæcunque diſijciendi & ex alto euellendi (gens eadem ἐπισπαστικὰ nuncupare conſueuit) potentiam ac energiam habent, præſertim quando nulla infeſtat febris pleureticum

De lateris ſine febre langoribus Caput III.

Latericijs abſq; febre doloribus quod malum Græcis πλευρᾶς πόνῳ opitulantur calidioris naturæ cuncta, potiões item & epithemata, præcipuum tamen eſt & præſentiſſimum auxilium braſſicæ & caulium cum radicibus aridarum & crematarum cinis uetere axungia exceptus, & ſuper dolentem locum impoſitus. Cæterùm potionibus quorum uſus probatur rectè inditur coſtum, & bdellium Arabicum. Sunt autem elixationibus (quæ Græci ἀποζέματα uocant) complures medicinæ authores feliciter uſi præſertim eius profeſſionis omnium facile princeps Cous Hippocrates in uolumine περὶ τῶν ὀξέων hoc eſt de morbis grauibus præcipuè ptiſanæ ſuccumq; & aquã mulſam, & oxymel ad humores non facile excreabiles extenuandas & euocandas præbere, & quaſi hoc unũ neceſſariũ foret propoſuit. Quod ſi malum ad bilem referẽ, ſolum ptiſanæ ſuccũ intra initia ſtatim & liberalius offerre præſenti remedio eſt. Si is ad manũ non ſit, ad alios cõfugiendum eſt cremores ſuccóſue & præcipuè auenæ. Nã is haud inefficaci rẽ habet ſputũ educendi facultatem ex pulmone ac pectore q̃ ptiſana. Quin & aqua calida ſicci humores cõmodiſſimè & præſenti utilitate perfundunẽ & humectãtur. Præfertur aũt bonitate in hac prouíncia Apomeli melicrato. Neq; ſanè quicq̃ reperias præſentioris auxilij in pleuritide ex bili prognata, quã quæ humectãt, & quæ ſputũ excreabile reddunt, & porrijciũt medicamina. Quod ſi id quod excreatur pituitoſum & uiſcidum ſit, & ægrè ob craſſiciẽ eijciatur cũ immani tuſſicula, plus erit negocij, & proinde præter ea quæ ſupra poſita ſunt, decoctum íridis & glycyrhizæ, & ἀπὸ πρασσίου, hoc eſt ex marrubio contextũ & oxymel, & melicratũ, quod eſt aqua mulſa, potui danda ſunt. Semper animaduertendo quid per uires liceat, & quid non, & ſaliuæ quum quantitas, tum ipſa quoq; qualitas.

Auenæ cremor.

De Catharticis, quorum uſus probatur in Pleuritide.

Aluus quoq; in morbo laterali deijcienda eſt, neque per clyſterem tantum uerũ & cum globulis, quos καταπότια Græci uocant ubi res exiget. Quando ſanè malum atque dolores ritè ſuperioribus peractis nihil ceſſauerint, & corpus prauis humoribus refertum conſpicitur, ſic ut medicamentorũ præſidijs ſuperfluis & negocium præbentibus ſuccis obrutis, nihil proficiatur, ſed irritẽtur potius dolores, quàm demulceantur, aut ſe remittant, & ſub præcordijs & inferioribus partibus dolor excruciat, medicamentũ purgandi uim obtinens aggrediundum eſt. Quo circa ſi bileo humori malum, adſcribiur ad ſcammoniũ confugiendum, nam id non tam calorificæ eſt potentiæ, atq; cætera cathartica. Cæterùm id partius. & per uices dari debet, uirium ægrotantis acurata ratione ſemper habita, & multitudinis officium facientis materiæ. Quod ſi non bileus

ſed

bileus,ſed potius uel pituitoſus aut atrebiliarius ſuccus. Obtemperandum erit in medelarum uſu præceptis Hippocratis, Ficularem uidelicet herbam, quam Græcè πολυπόδιον uulgo quoque adpellant, uel ueratri nigri farinam ad huiuſce modi uſurpando.

De globulis in Pleuritide deglubendis.

Pilæ, ſic enim uulgò Rhomani à rotunditate καταπότια interpretantur, quas nos in pleuritide deglutiendas cenſemus, ex eiuſmodi & ad hunc modum conformantur. Interioris medullæ, porrecto cortice, ueratri nigri denariūm pondo quatuor, ſcammonij, gummi Arabici uniuſcuiuſque denarij pondo unius, excipe ſucco braſſicæ, caulis ue, & redige in catapotia, hoc eſt globulos, quæ magnitudinem ciceris æquent, & ſingulis pro ætate, uiribus corporis, & morbi quantitate probè adminiſtrato. Pueris uidelicet ac imbecillis, pilulas quinque, robuſtioribus uerò ſeptem, maioribus natu undecim. Semper ceu iam poſitum eſt, cum ſumma perpenſione uirium hoc lateritio morbo laborantis. Ceterùm ne illud quidem hîc loci (quoniam imprimis operæprecium) ſilentio prætereundum arbitror, quod eiuſmodi globuli præſenti admodum remedio ab his quos ὀφθαλμίαι, hoc eſt oculorum dolores excruciant, deuorantur. Conferunt preterà eiſdem in morbo Arquato degulati, citra enim uentriculi ſubuerſionem ſuam functionem obeunt atque perficiunt. Sunt uerò ſemper à cibo potius quàm ante deglutiendi: ita enim citra m omnem noxam, angorem & moleſtiam ſuam prouinciam ad unguem abſoluunt.

De Tuſſi. Caput IIII.

Tuſſis ſunt tantum non eadem, quæ ſpiritus & animæ difficultatis (quod malum δύσπνοιαν Græci uocant) quum ſymptomata, tum ſpecies, tum qualitates. Quum uerò multis admodum modis contrahatur, nunc quidem & ſæpius ſanè, ex intemperie, quandoque uidelicet calidiore, ueluti in febribus, nunc frigidiore, interdum etiam humidiore, nonnunquam arida. Neque ex eiuſmodi quoque prauis tēperaturis ſimplicibus, & materia puris tantùm, uerùm ex humorum redundantia, comparis omnino diſtemperiei participe, calidæ ſcilicet, uel gelidæ, uel cuiuſcunque alterius qualitatis, accerſitæ. Operæprecium quoque fuerit non ignorare, quonam diſcrimine inter ſe diſſideant tuſſiculæ, non tam ſingularum cauſſarum, quàm & locorum reſpectu, & an ipſa per ſe loca malè adficiantur, aut per compatiendi rationem malè habeant. Siquidem haud una, ſed multipharia ſunt tuſſis occaſiones. Proinde omnibus neruis incumbamus cognitioni undecunque prognatæ tuſſis. Mea nanque ſententia, (quod res ipſa quoque clamitat) niſi medicus cognitæ ad unguem cauſſæ percōmodè occurrat, tuſſis minimè ægerrimè ue à quoquam elidittur. Dyſpnæa.

Notæ quibus ad calidam intemperiem tuſſim referendam ſignificatur.

TVſſim ſoli calidæ intemperiei & incompoſitæ acceptã noniniuria feras ſi feruorem quendam qualitatis modò affecti ſentiant, & ſpirando gelidiorem aërem adtrahere uehementi deſiderio affectant, & aëris frigidi attractione capiuntur magis, quàm aquæ egelidæ ſumptu, uultus pariter & caput uniuerſum rubore ſuffundatur. Et ſi huic affectioni ſola intemperies praua fuerit occaſio, ne tantillum quidem, quod uideatur, per ſputum eijciunt. At ſi quid expuunt, ſalſa qualitare imbuta uidentur, uel uitijs obnoxij fumi, aut bileo colore præditũ cum exigua & tenui ſubſtantia. His utiꝗ notis depræhendas ex calida origine natam tuſſiculam. Item ſi aër qui præceſſit fuerit calidus, & ſi, balneum, quod ſolenne eſt, præierit percalidum, & eiuſdem qualitatis uictus ratio. Quin etiam ex furore & anxietate quæ anteceſſerunt non rarò accidit tuſſicula;

Notæ tuſſis ex gelida intemperatura ortæ.

COntrahitur etiam ſæpe numero tuſſis ex frigida intemperie pectoris ſine materia immixta & incompoſita, quæ hiſce indicijs depræhenditur, quod facie ſunt & capite lurido, ſeu pallido, ſiti nulla premuntur, ſalſuginis nihil ſcreando eijciunt, frigidis malè, calidis optimè adficiuntur, ſaporem magis acidum quàm amarulentum ſentiunt. Conſtitutio anteſſit longè minus calida quàm gelida. Lauacrum item intempeſtiuum, poculenta denique & eſculenta frigorifica. Hæ ſunt notæ quibus tuſſim ex gelida intemperie profectum conijcimus.

Notæ tuſſis uda ſeu arida dyſtemperatura prouenientis.

Quum porrò ad humiditatem, ariditatẽ ue intemperies refertur, cũ pari modo ex functionibus qualitatum, actiuiſue qualitatibus depræhenditur. Dirimuntur itaꝗ nonnullo diſcrimine. Quoniam operantes qualitates euidentioribus ſunt portentis præditæ.

De tuſſi materiali *Caput* IIII.

TVſſis ex materia prouenientis prompta omnino & omnibus obuia eſt cognitio. Proinde notas eius altius repetere ſuperuacuum arbitror. Deſtillante igitur materia tuſſis oritur. Ex ipſo etiã ſputo plenitas euidenter liquet, quæ ex humoris fluore (quem Græci ῥευματισμὸν uocant) hinc inde alteratur, unde tuſſis ſcatutiginẽ trahit. Quapropter non tam ex quibus corporis ſedibus is humor defluat, ꝙ in quas ſe is conferat omnibus ueſtigijs inquirendũ eſt, uerbi cauſſa, de capitẽne an aliau e parte delabatũ tuſſim inferens materia, & cuiuſmodi membrũ ſit quod ſuſcipiat. Pulmo etenĩ ſolus eam principio ſuſcipit. & ſi interdũ pectus quoꝗ uniuerſum & latera aut præcordia occupent, quæ ſanè particulatim depræhẽdere opus eſt. Et ſingulis ſingulæ ſunt curandi ratiões deſpiciendæ. Omnis quoꝗ breuiter mouendus eſt lapis quin etiã omnem, ut aiũt, neceſſum eſt rudẽtem emittere, quo medendi metho-

dum

thodum turgente materia expeditam, commodè admoueamus.

De Tuſsi ex fluore capitis.

Iccirco ſi humor tuſſim inferens ex capite manarit, neceſſum eſt irritationem nonnullam in aſpera arteria cum ſonitu in faucibus excitato fieri.

Notæ quibus humores ex capite in Pulmone ſe conferre colligimus.

Si humores deſtillantes, in pulmonem ſe recipiant, anhelitus comitatur difficultas, febris acuta. Quandoque lingua ſalebroſa, rubedo malarum, & ponderoſitas pectoris. Poſt hæc ſi nihil expuunt, ægerrimeq́ trahunt ſpiritum, ex his omnibus inflammationem in pulmonem contractam colligito. Quod ſi arida admodum premantur ſiti languentes, crebroq́ reſpirent, feruorq́ ingens thoracem infeſtat, adeò ut frigidum aërem attrahere affectent, magis incendioſam pulmonis ſuſpicari oportet inflammationem. Si bileum ſputum eijciant, & obiter modò, leuiterq́ angantur circa præcordia, calidiores ignes ſacros, quæ ἐρυσιπέλατα Græcè dicuntur (hoc eſt quum ſuper inflammationem rubor bulcus ambit) iudicato apertè pulmonem occupare.

De Empyemate.

Notæ puris, humoris ue pectus occupantis.

Suppurationem factam eſſe in pectore uel ſolus ſputi color, uel alia, de quibus ſupra egimus, puris indicia, odor item ſputi carbonibus iniecti & cremati, ſatis euidentiſſimè arguunt. Præter hæc uel inde tanquam ex ſpeculo depræhendas, ſi proiectum in aquâ ſoluatur, neq́ pituitæ inſtar, crudiq́ humoris excreatur. His itaq́ & alijs id genus bene multis indicijs perſpicuè patet pure grauata teneri. Quin illud etiam hoc malum liquidò indicat. Si æger decumbens in parte non ægra, grauitatem quandam ſeu pondus in alia parte per ſentit, decurrésq́ pus confeſtim uentriculi neſcio quas ſubuerſiones & nauſeas inducat. Auriū quoq́ murmura occluſis auditorijs cauernis quos Græci ἀκουστικοὺς πόρους uocāt, ſæpe infeſtant. Hactenus ſatis de pure contento in pectore. Quod ſi hæc quæ memorauimus, lateris dolor, qui morbus Pleuriticus à Græcis nominatur, præeat, neq́ uel tātillum expuant manifeſtū, atq́ id quidē ipſum quod eijcitur, citra uiolentiam redditur, uel cæco, ut aiunt, liquidò conſtabit, ſaniem aut pus in pectore conſiſtere.

Notæ inflammationis Pulmonem occupantis.

Si inflammatio pulmoni ſuperuenerit, non poteſt non ſpirandi difficultas comitari, idq́ angore quo præcordia uexātur, neq́ id ueſtigio accidit, ſed obeunte etiamdum ſua munia functione, paulatim magis magiſq́ læditur Sputiq́ eijcitur nihil, neque ſoni aliquid, neque puncturam, ſiue aculei inſtar (Græci κέντρον uocant) ſtimulum quempiam ſentiunt, quoniam fieri citra cruditatem, quæ parens eſt & panū, quod φῦμα à Græcis adpellatur nequit. *Phlegmone pectoris.*

Notæ tuſsis ex craſsis, tenacibus & uiſcidis in pulmone contentis humoribus natæ.

Cæterùm in hac affectione conſtituti interdum inter initia ſtatim, & nulla infeſtante febricula, præcordiorum moleſtiam quaſiq; diſtrictioné præanguſtam patiuntur, tuſsiunt crebrius, & habent cum tuſsi rancoré quendam & acritudinem interius, expuunt humores apertè craſsiſſimos & glutinoſos, qui uel pulmonem ambiũt, uel cauernas eius obſident, eodem ex capite aliáue corporis parte delati. Vnde liquidò conſtabit ex columellæ & gurguliõis (quod mali genus γαργαρεῶνα Græci uocant) irritatione, quæ præceſſerunt capitis uitia conſiſtere, defluente nunc materia in thoracem. Ad hunc itaq; modum uniuſcuiuſq; tuſsis ſpecies & proprietates cognoſcendæ ſunt, & quicquid affectionem quũ pectus uniuerſum, tum ipſum quoq; pulmoné maleafficere poſſunt. Habẽtur porrhò pleraq; alia, ſuper quibus deinceps, quum de uenarum eruptione & exhulceratione & corroſione, quam Græci διάβρωσιν nuncupant, tractaturi ſumus.

Lapis è pulmone ſputatione eiectus.

Cæterùm ne id quidem quod hiſce oculis uſurpaui, & ſumma admiratione proſequutus ſum, ſilentio minimè ut reor, prætereundum eſt. Vidimus quempiam calculum expuere, neq; ut quis putet craſſum modò & ſolidum & glutinoſum quid lapidis inſtar, ſed reuera lapidem, planum ac leuem, nõ aſperum, ſed durum tamen & tactui ſtrenuè renitentem, ne dum quicquàm cedentem, adeò ut caſu in pauimentum crepitum cum euidenti ſonitu æderet. Is ſanè uir, multumq;, diuq; tuſsi miſerè excruciatus, ualidè tuſsire, uſque dum lapidé reijceret, nunquã potuit. Quoniam uerò gracilentus erat corpore, quaſiq; ſollicitudine emaciatus, in tantũ ut tabe confectus, quem Græci φθισικὸν dicũt, uideretur, uictu prius temperato & humectante enutritus eſt, & modicè refrigeratus deinde hũc, quem diximus lapidem, expuendo eijecit, multoq; melius ſe habuit. Cæterùm tempore haud ita multo interpoſito, perinde atq; tabidi fato functus eſt. Sed reuertamur eò unde digreſſi ſumus, atq; de tuſsis curandi ratione, paucis agemus. Licet etenim ſingulis occaſionibus, ſingulis medicaminum præſidijs, ſolertiſſimè omnibus ueſtigijs indagatis occurrere, atq; iiſdem multorum experimento cognitis ſuccurrere. Proinde generatim deinceps, & ſpeciatim, ne quid deſideretur, curationes ſedulò explicabo.

Curandæ tuſsi præſidia.

In tuſsis curatione hoc modo optimè ſuccurritur, ſi humor tenuis & acer ex capite in pectus ſe confert, thorace ſuperflua plenitate uacante, Styracem, myrrham, & papaueris lachrymam pari portione melle decocto excipias, & inde pangito pilulas quæ erui magnitudinem impleant. Noctu præbeto geminas, ſiue ternas uel unicam tantum pro ægri uiribus ac morbo. Plurimùm enimuero opis conferunt moderatè exhibitæ; tuſſes etenim inueteratas

attenuant,

attenuant, & fluxum praui & noxij humoris commodè curant.

Aliter: Lachrymam papaueris, myrrham, galbani pari pondere cum melle itidem excipito, & quemadmodum ſuperioribus utitor.

Aliud ad idem.

Galbani, caſtorei, piperis, lachrymæ papaueris æquas parteis melle excipito, & in globulos curioſè redigito. Quibus ubi non adeò ſubtilis ſuccus decurrit utitor. Quod ſi redundanti humore pectus tentari uidebitur, non admodum tutum erit torporem inducentibus medicamentis opitulari.

Aliud ſubſidium.

Accipe ſtyracis unciam unam, lachrymæ papaueris denarij pondo unius, galbani, ſulphuris uiui, piperis, rheſinæ terebinthinæ uniuſcuiuſq; denariûm pondo octo, & conformato.

Aliud pro his quibus quo diſtillat acre eſt, & quorum pectus deſiderat mediocria in medendo purgatoria auxilia.

Eius conditura cõficitur ex roſarum uiridium uncia una, nucleorum pini denarij pondere unius, rheſinæ terebinthinæ denariûm pondere duûm, uuæ paſſæ denariûm pondere quatuor, mellis quantum ad hæc diluenda ſatis eſt. Conformatoq; ecligmate, utitor.

Aliud eiuſdem ſortis.

Habet nucleorum pini unciam unam, tragachantæ ſeſquiunciam, amygdalarum dulcium unciam unam, carnis dactylorum uncias duas, iridis unciam unam & dimidam, mellis Attici quantum ſatis: quibus redactis in ecligma, porrige coclearium unum.

Aliud contra tenuem pariter & acrem fluxionem.

Seminis Alterci, quod ὑοσκύαμον Græci uocãt, denariûm pondo duodecim, nucleorum pini denariûm pondo ſex, croci denariûm pondo duûm, redige in catapotia quæ erui magnitudinẽ æquẽt cũ defruto, & deglutiẽdas exhibe noctu. Aliud quum tuſſibus tum affectionibus mixtis utile cognomẽto ὑγιὰ Hygía hoc eſt ſalutare.

Hygæ deſcriptio.

Ammeos frixi uncia una, aniſi ſeſquiũcia, lachryma papaueris, tragachantæ ſingulorum denarij duo, nucleorũ pini torrefactorum ſemiuncia, arida leuigentur, & cum tragachanta & opio aqua prius diluta & macerata miſceantur. Deinde conformatis paſtillis denarij pondere ſingulis in umbra ſiccato, poſtea quũ res exiget cum hydromelite, id eſt aqua mulſa tuſſiẽti præbeto.

Aliud Bechicon, hoc eſt contra tuſſim quam Græci βήχα uocant ualde conducibilis confectio. Habet ſtyracis, croci, galbani, lachrymæ papaueris cuiuslibet denarij pondo unius, nucleorũ pini denariũ pondo quatuor. Cõformato pilulas quãtitatem fabæ Aegyptiæ æquantes, quarum unam in nocte ægrotanti præbeto. Aliud Bechicum ualidiſſimũ & in primis cõducibile me- Becchicũ Bex.

dendo

dendo acri & ſubtili fluori, cuius beneficio complures uidi una duntaxat potione ſumpta, ſanitati integræ reſtitutos, etiam ſi longo tempore fluxus duraſſet. Eiuſmodi ſanè illud eſt remedium. ut non putem omnibus temerè cõmunicandum, uerùm his modò, quos ex animo diligimus, & qui medica arte initiari cupiunt. Habet enim in uniuerſum multiplices uſus. Eſt uerò eius compoſitio huiuſcemodi: Myrrhæ Troglodyticæ denariûm pondo ſex, thuris denariûm pondo quinque, lachrymæ papaueris, herbe Apollinaris, quem Græci ὑοσκύαμον uocant, linguæ caninæ cynogloſſiue radicis corticis cuiusque denariûm pondo quatuor. Cæterùm cortices prius in ſole exiccatæ in puluerem redigantur & per cribrum trajciantur, poſtea cum alijs confundantur. Papaueris uerò lachrymam aqua diluito. Pangito inde paſtillos pondere ſingulos denarij unius. Dato cuique pro ſuis uiribus & morbi magnitudine. Succurrit idem eximio ſanguinem ſiue cruorem eijcientibus, fluxibus dentium, & breuiter cunctis noxij humoris fluoribus, urinæ item ſtillicidio, ægrimonijs ueſicæ colicis & lienoſis.

Aliud Bechicum cui nomen eſt inditum Myſtirion, hoc eſt, Arcanum, anodynum. pluribus quidem affectionibus, ſed tuſſi potiſſimè expediens. In thoracem præterea, ſiue in pulmonem defluxioni, quam Ptyſin Græci nominant, & catarrho, & ucntricoſis, quos eadem gens Cœliacos uocat, & torminibus, quæ appellantur Dyſenteriæ. Compoſitio talis eſt.

Croci, teſticulorum fibri (quod Caſtoreum uocant) perpenſæ (quæ Græcè ἄσαρον adpellatur) ſeminis alterci, papaueris lacrymæ, ſtyracis uniuscuiusque denariûm pondo quatuor, mellis quantum ad diluendum ſatis eſt. Commodiſſimum uerò pariter & omnium utiliſſimum fuerit, ſi ſeminis alterci denarios duos, quatuor drachmis ſpecierum adjcias.

Contra tuſſim ex acri et tenui fluxione.

Aliud contra tuſſim, ex acri & tenui fluxu. Succurrit uerò ad hæc laxioris inteſtini (quod Kolon appellant) dolori, cuius hæc eſt confectio.

Glycyrhizæ, hoc eſt, dulcis radicis pulchrè mundatæ & quinquies aut ſexies lotæ unciæ tres cum dimidia, tragacanthæ unciæ tres, liquoris Glycythizæ uncia una, amyli denarij tres, ſucci lactucæ denarij duo & ſemis, ſeriatim accipiantur in hunc modum. Sumito dictum pondus Glycythizæ & leuigato in aula noua, capiente aquæ puræ ſextarios ſex elixato ad tertias, & ſinito refrigeſcere. Deinde capatiori & impollutæ ſartagini, paropſidique infunde. Mox tragacanthæ uncias, ut diximus tres injce. Atque ita decoctas, ſinito macerari per noctem, poſtea mane aquã hanc pilæ bene purgatæ infundito, & ſuccos inſuper glycyrhizæ atque lactucæ immitte. Quibus ita in mortario ſubactis leuigatisqꝫ, ſi craſſius uidebitur, uinum aurei atque optimi coloris & flauum ſimul admiſce, bene mouendo & mollificando uſque dum mellis craſſitudinem

&

& conſiſtentiā induat. Propinato mane experrecto, ieiunoq; ægrotāti cochle aria tria. Cū animaduerſione cauſſæ ſiue arida ſit aut quæcūq; alia. Huic ſanè cōdituræ tradita eſt appellatio, Medicamentū Iacobi Chriſti, à præclaro et magnifico uiro cognomēto Chriſtus, quod eſt unctus, eo quod in curatione mortalium frequenter humectantibus utebatur cibis, quoniam pleroſq; hominū conſpiciebat in rem attentiores eſſe & quærendis peculijs nimium addictos in mœſticia & curis & anxietate omnem uitam agentes exhauriri. Et hæc quidem ſatis ſint de his qui noxio, ſubtili & acre fluxu agitant, ac tuſſiunt. Galenus uerò & alij eiuſdem profeſſionis authores, compluria id genus alia tradiderunt medicaminum præſidia. Sed nos cum delectu modum ſeruantes non multa ſed optima quæq; ex his quæ explorata & multorum experimento cognita ſunt, & à nobis renouata, prodimus.

Medicamē Iacobi Chriſti.

Eligma tuſsi medendo.

Linctus tuſſientibus perquàm ſunt accommodi. Verbi cauſſa: Qui conſtituuntur Hyſſopi, ficuum, nucleorum pineorum, & ireos decocto. Quod utiq; ſorberi expedit. Conficitur item Linctus haud inutilis ex butyri denarijs quatuor, mellis denarijs octo, pariter decoctis. Conficiunt præterea & ex alijs pro ratione cauſſæ, nunc ex ſucco glycyrizæ, nunc è tragacantha.

De conditura Diàcodeion, hoc eſt ex papauerum capitibus contexta.

Antidotum præterea quod, quia papauerū capita continet διὰ κωδειῶν appellatur, haud uſpiam inefficatiores ſuppetias, his qui ad acrorem & ſubtilem fluxionem tuſſim & alias oblæſiones referant, ſuppeditat. Operæ itaq; precium ne dicam neceſſarium duxi, hîc loci id ipſum indicare & compoſitionē eius, uſumq; & ſpecies explicare. Conſit autem hoc modo. Papaueris capita numero uiginti in aquæ cæleſtis xeſta una elixato. Sint autem antea papaueris capita, ſi mollia & recens decerpta uno ſaltem die macerata. Sin duri & arida, diutius uno die ſunt maceranda. Præferuntur bonitate quæ molliuſcula adhuc immittunt. Aridis quippe ac duris ſucci minus ineſt. Humidioribus contrà plus, ſed cruda ſunt & aquea, imbecilliſq; uiribus prædita. Qua de cauſſa ne ex udis admodum locis colligātur cautio eſt. Modus uerò elixationis eius eſto, uſque ad colliquationem, neq; ad tertias, neq; ad quartam uſque partem decoquantur. Sed tantiſper, ut quum uolueris eorum ſuccos exprimere, cuncta, ut dixi, eliquata, diſcoctaq; compareant. Superuacuum itaq; fuerit amplius ultra elixare. Eſt uerò Aquæ mellis medietas cocturæ confundenda. Decoquatur autem in aqua cæleſti aut certè fontana inculpati ſaporis ad ignem uacantem fumo, uſque dum mellis Attici induat ſpiſſitudinem. Deinde repone, atq; ubi res poſcere uidet, utere. Contra tuſſim quidem in primis cōducibile ſenties.

Vtendum

Vtendum porrò eſt hoc medicamine uigilijs abigendis, ſomnū enim aſciſcit. Cui rei conſectura ex lachryma papaueris quoque expedit. Interdum enim ſomnus omnino noliſuelis conciliandus eſt, quam prouinciam nullum aliud melius hoc medicamento abſoluit. Porrigendum etiam in deſtillatione tenuis fluxus ex capite in aſperā arteriā qua propter tuſſim quā inducit, non eſt ſomno locus. His conditurā medicaminis cū defruto præparare ſoleo. Cui muneri ſufficit hæc utiq; confectio. Si papaueris capita ad conſumptionē dimidiatæ partis aquæ elixenē. Eſto autem defrutum Tyrium, ſeu Creticum. Salubrior enim eſt hæc, quàm quæ ex melle coquitur, quum negocium facientis humoris fluxus tenuis admodum extiterit. Quoniā mel extenuiatoriæ uirtutis eſt. Proinde ne oleum, ut aiunt, addes camino, maximè uitandum eſt. Radix quoque Glycyrhizæ ſapæ quo unà decoquantur adijcienda eſt. Quòd ſi ea ad manum non ſit, liquor eius decoctioni commiſcendus eſt. Verùm ſi ſaburra quædam fluoris ex capite thoracem occupet, præſtat conditurā m cum melle fieri. Perinde etenim atq; ſomnum accerſit melle confecta, ita & humorem attenuat, diſcutit, & deducit. Ad ſomnum uerò conciliandum, nihil refert cum mellē ne, an citra id adminiſtres confectionem. Nonnunquam pariter ex utriſque commixtis porrigitur. Debet autem id non ſine ſolerti perpenſione fieri. Refert enim plurimùm utrum in permixtione aliud iure excedat, pro affectionis quantitate ſeu qualitate. Eſto autem integra & ſumma huius medicinæ doſis cochlearia bina. Incremētum uerò eius pro corporis magnitudine, cum obſeruatione ætatis, temporis, fortitudinis, anni & locorum diſcriminis. Hyemalibus nanq; horis, & in regionibus gelidis, medijsq; ætatibus, liberalius exhibendum. In catarrho etiam quantū, & qualiter, plus minúsue dari conueniat, perpendendum iudico. Cæterùm commune id eſt in omnibus.

Aliud Catapotia Bechia.

Pilulæ præterea bechicæ in huiuſmodi conſtitutione competunt, quarum hæc eſt compoſitio. Styracis, lachrymæ papaueris (quod opium uocant) myrrhæ uniuſcuiuſq; denariūm pondo quatuor, ſemini balſami (quod καρποβάλσαμον Græcè nomināt) croci cuiuslibet denariūm pondo duūm. Commiſceantur ſemel atq; iterum, & redigantur in globulos, qui erui quantitatem impleant. Exhibeantur autem huiuſcemodi catapotia, tuſſientibus noctu ceu poſitum eſt etiam ſupra.

Aliud Bechicum nobile.

Accipe Hyſſopi, pulegij, piperis uniuſcuiuſq; denariūm pondo octo, nucleorum pineæ denariūm pondo quinq;. Petroſelini denariūm pondo quatuor. Quæ pariter omnia mellis cotyla excepta, tuſſi infeſtantis præſenti remedio ſunt.

De Hem

De hæmoptoica afflictione, hoc eſt reiectione ſanguinis, *Caput* V.

HAud ſcio aliiſne corporis morbus deterior ſit ſanguinis eiectione,
non tam quòd per ſe iugi inanitione exanimat, quàm quòd exitialis
& chronica cum horrenda mentis uacillatiōe naſcitur affectio. Pro
inde cōprimis fuerit & neceſſariū & operæprecium Medicum prin-
cipio ſtatim mali cauſſam nō ignorare, ſed diligenter diſcutere, uel ubi nam fons
locuſq́; , de quo eſt quæſtio, ſit cognoſcere. Quibus ad unguem prius exploratis,
tum demū conferen ē oportet medendi rationē aggredi. Neq; differendum hic
procraſtinandumq́; quicquā eſt, eò quòd affectio hæc, ut dixi, habetur omnium
ægritudinum longè pernicioſiſſima. Sciēdum uerò ante omnia, quod ſanguinis
exputatio trifariā fieri depræhenditur, puta uel ex fractura, uel in eroſione, uel
ore alicuius uenæ patefacto. Primā Græci ῥῆξιν uocant & ῥηγμόχασμον. Secun-
dam διάβρωσιν, tertiā ἀναστόμωσιν. ῥῆξις aūt dicit̄ ubi uaſa multo ſanguine diducta ῥῆξις.
& dilatata crepuerint. Διάβρωσις uerò uocat̄, quando ſuper ſanguinis receptacu διάβρωσις.
lū, alimēto deperdito, caro decreſcit, uenaq́; denudat̄, tunicaq́; ipſius extenuata
à ſe ipſa corroſa conferta fit ſanguinis refuſio atq; ita introrſum defluens excte
atione per os cum tuſſi eiicitur. Ἀναστόμωσις autem adpellatur, quociens ora ue- ἀναστόμωσις.
narum deiectis uiribus per irruptionem laxiora & apertiora reddita, ſanguen
extrorſus refundunt. Atq; ita quidem uel per uomitum eiicitur, uel aluum ſece-
dit. Depræhendes autem ſingulas id genus adflictionis facile ex his quæ ſtatim
ſubiiciam notis.

De interfractione quæ Rhexis eſt.

DEpræhenditur itaq; fractura in pulmone, quum ſanguis reiicitur. Primo quidem ex antecedente cauſſa manifeſta. Voco autem manifeſtam, antecedentem cauſſam. Lapſum è ſublimi, uel grauius aliquod corpus in thoracem prolabens. Vnde factio uaſis fit. Quod accidit quibuſdam ob clamorem ingentem uteunq; euenientē, quandoq; ex percuſſione, nōnunq; ex oppreſſiōe, uel grauioris alicuius ponderis ſubleuatiōe, aut ex nimio quod euitari non potuit frigore, aliáue id genus neceſſitate. Quin & ob ſanguinis uim multam, perfringit̄, crepatúrue eiuſdem humoris receptaculum. Vel ex nimio flatulentorum, qui corpus occupant, ſpirituum, multitudine. Calidus nanq; ſanguis ſæpe quidem aliqua uia peruim ſpiritoſè efflatur. Vnde uaſis perfractionem crepaturamq́; fieri ſæpenumero manifeſtè uiſum eſt.

De ſanguinis ſputatione ob exeſam aliquam corporis partem, & eius notis.

EXeſa aliqua corporis parte (hoc eſt per διάβρωσιν) ſanguinem expui, hunc in modum deprævhendes. Primo fit ſanguinis per ſputum exinanitio per paucula interualla ſingulis uicibus pauculum. Deinde uno quoque die magis atque magis increſcit: ita ut ex improuiſo magna uis cruenti ſputi cum tuſſi proiiciatur. Cæterùm eam affectionem plerunq; deſtillatio à capite in ſubiectas parteis quem Græci κατάῤῥουν adpellant, uel confecta in ore ſaliuæ ſalſæ collectio antece

fit, uel acuti ſucci cibaria uel nimium pinguia uel inedia diuturna. Quod ſi unà cum ipſo ſanguine carnoſæ quædam particulæ per eroſionē educãtur, uel membranis aſſimiles portiunculæ cõmixtæ expui uidentur, euidentius ſignũ eſt in gurgulione quæ γαργάλη uocatur. Eſt uerò pars gutturis & cannæ per pulmonis diabroſim factam & exhulcerationem.

De oris alicuius uenæ apertione.

Os alicuius uenæ patefactum eſſe his notis cognoſci datur. Principio quidem nulla manifeſta quemadmodum in ῥηγματώσει & in diabroſi fieri docuimus cauſſa præcedit. Sed uictus potius ratio humidior & calidior, frequens & multus balneorum uſus anteceſſit ut plurimũ ἀναστόμωσιν. Vel in calidiore aliquo loco puta cubiculo, uel in calida etiam regione mora. Nam ſi horũ quidpiã fuerit, & ſanguis qui ante pauciſſimus exputus eſt nõ parũ augumentari cõſpicitur noſſe cõuenit liquidiſſimè, uenarum patefactionẽ factam. Ex his itaq; indicijs cõſyderatis haud difficulter ſolers medicus mox à principio olfacere poterit quibus ex fontibus ſanguinis reiectio promanarit.

Quibus notis cognoſcas apertè unde nam ſanguis eductus profluat.

E quibus corporis partibus ſanguis ſcreatu reijciatur hoc modo potes haud obſcurè colligere. Si confertim & ſubitò ſanguen flauum aut ſpumoſum quis citra dolorem & omnem moleſtiam expeditè expuat, ualidiſſima hæc cognitio fuerit eductionis ex pulmone. Sed de alijs thoracis partibus eductus ſubitò fertur, & plerunque nigrior eſt. Educitur item ſanguis quandoque ex ipſo pulmone, quemadmodum ſuppuratis, qui Græcè dicuntur ἐμπύικοι hoc eſt ſanioſi, qui purulenta excreant. Quos inter thoracem & pulmonem hulcus infeſtat. Vbi noſſe oportet ſupernis quoque, non infernis partibus ſanguinem educi, nempe ex faucibus, quæ Græcis nunc λάρυγξ, nunc φάρυγξ uocatur. Cuius utique rei illud quoque perſpicuum argumentum eſt, quod uel citra tuſſiculam omnino, uel certè parua cum tuſſe ſputum eijcitur, tanquam ei qui ex ore ſanguinem expuunt. Quin ex ſtomacho quoque citra tuſſim ſanguinem licet euomere, quod cum ſputo non contingit. Ex dictis itaq; rebus diligente trutina perpenſis, licet cauſſam, & caput unde oriatur & ſcaturiat ſanguis exputus & quibus nam in locis conſiſtat affectio. Porrò de ſanguinis eductionis medelis & curandi modis, uerba faciemus.

Reiectionis ſanguineæ quæ per fracturam fit curatio.

Hæmoptoicos per interfractionem uenæ fieri docuimus, eius utique curationem principio exequamur, hoc modo. Nam ſi ſanguineus humor expuitur, quacũq; uenæ particula perfracta, quoquomodo ſine mora ſubueniẽdum eſt. Venam igitur brachij interiorem, quo fiat ad contraria euulſio, inter principia ſtatim ſecare expedit, ſed non ingentem ſanguinis uim ſubitò detrahere. Verùm iterum atque iterum uena pertuſa moderatè paulatim auferre.

Cæterùm

Cæterũ id tum præcipuè incunctanter eſt faciendum, ſi corpus fuerit, antequ corriperetur ea affectione plethoricũ & ſanguine, ſcilicet potiſſimè infartum, uel ſi ita affectus, fuerit flatuoſis ſpiritibus, quaſiq; uentorum excitationibus, uel inflatiõe uexatus, & iam ſit ætatis adultæ. Quod rem ualidam corporis robur adiuuare uidebitur, hubertim & copioſius ſanguen detrahendum, atq; adeò cõfidenter prima ſtatim uice & ſemel, haud minore quidem fructu, quàm ſi per interualla detrahatur. Nouimus porrò non paucos quibus cubitus uenis nõ repertis, manus uena pertuſa, factáque inde manitione ſanguinis, non minus uerò longè plus profluit (nihil enim aliud facientes ſalui euaſerunt) Quoniam quum ab extimis membrorum partibus ſanguis aufertur multò uehementior fit, ſublata peccante materia, in aduerſam partem retractio, quam Græcorum Medici dicere ſolent ἀντίσπασιν. Facta autem iuſta ſanguinis detractione, præcipiendum eſt ægrotanti, ne uehemeter reſpiret, & ſileat quàm maximè poſſit.

Quod ſi his peractis parum proficitur, ſed ſanguis etiam dum expuitur, mulſam dilutam potui dato, quam ſorbere impṙimis expedit, ad ſanguinem concretum, (quẽ θρόμβον Græci id eſt grumũ, hoc eſt, exigua fruſta in minimos globulos denſata nuncupare conſueuerunt) ſi adſit diſſecandum ac diluendum, & ad materiam fluentem reijciendum. Quidam ſecundo die poſt detractionem ſanguinis cerotam ex Thaſpia toti pectori imponunt paſtillos διὰ τῶν σπερμάτων, hoc eſt, ex ſeminibus confectos porrigunt.

De nutrimentis Hæmoptoicorum.

Nutricatus Hæmoptoicorum omnis moderatam quandam cõſtipandi facultatem obtineant, cuius farinæ eſt ſuccus halicæ, & ſuccus ptiſanæ. Præſtantior uerò non parum fuerit & ualentior etiam ſorbitio conſtituta ex amylo triticeo, & mellis exiguo pariter cum ſucco amylino decocto. Si autem ptiſana ad manum non ſit, farris ſuccus aut ſimilagineus, uel ſuccus ex uuis expreſſus adhibendus eſt. Ferunt prætereà utilitatis & auxilij plurimum, micæ panis ex aqua non frigida. Et præ cæteris omnibus lutea ouorum. Danda autem eſt opera acuratius ne uel ſorbitiones, néue ulla cibaria ſumantur calidiora, uerùm temperata ſingula, & quæ magis ad frigiditatẽ, quàm ad caliditatem uergeant. E quibus ſanè omnibus optima & præſentiſſimi præſidij cenſetur Hytria (Sunt autem ea quæ ex paſta azyma, multum, diuq; macerata, & in longũ tracto conſiunt, uulgo Tri adpellata) maximè ſi citra ſalem cum oleo plurimo manducentur.

De Holeribus quæ Hæmoptoicis expediunt.

In Hæmoptoica adflictione non alia olera magis congruunt, quàm maluæ probè elotæ, ſine ſale exhibitæ. Et lactucæ inpoſca elixæ, & cum in oxycrato commodè adminiſtratæ. Compari quoque modo intyba & portulaca & id genus alia.

L   a   De

eſt. Solet uerò interdum ſub nothis & inferioribus coſtis inflammatio incidere thorace nihil impetito. ueluti quū foris ingruit phlegmone, unde ſæpe medicis imponitur. Neq; enim quicquam ſputi eijciunt, ſed plurima infeſtans materia niſi euaporet in abſceſſum, licet ægerrimè, commutatur. Color itaq; ſingulorum non incurioſè obſeruandus eſt. Iocinoroſi enim, ut plurimum uultu ualde lurido ſunt, id quod in pleuritide rarenter admodum euenit. Nam rubea plerunq; facies hunc morbum comitatur. Huiuſmodi igitur notis oportet pleureticos ab hepaticis diſcernere.

De curatione Pleuritidis.

Cauſſa itaq; & natura grauiſſimi huius letaliſq; morbi acurata perpenſione prius obſeruata, datur Pleuriticis ſuccurrere. Nam ſi ſanguis abundat & ex eo humore oritur inflammatio, confeſtim mittendus eſt, præſertim quū in ſupernis conſiſtit partibus, ita ut humeros infeſtat dolor uehementiſſimus. Atqui ſi horum nullo infeſtante, dolore ſub ſepto tranſuerſo, quod διαφράγμα Græci dicunt, excruciant, uenter purgante medicamēto deducendus eſt, quēadmodum demonſtratum eſt ab Hippocrate, docente: Noli inquiens, per uenam ſanguinem detrahere, uel catharticam medicinam præbere (ut quidam conſueuerunt,) priuſquàm ad unguem quiſnam humorum inflammationem induxerit pernoueris, & cuius nam dominiū immēſaq; redundātia ſit in toto corpore. Pleraq; etenim etiā alia corporis plenitatem inſinuabunt, & fomenta eiſdem partibus admota. Nam ſi ex fotu marſupiorū dolores demulcentur & ita ſedantur, ut euidētem ſentiat remiſſionem languidus, inflammationē non natam cenſeto. Atq; ita quidem ſolis fomentis & localibus adminiculis, quæ diaphoreſim, id eſt digeſtionem & euaporationem inducant, utere. Si horum nihil uſui ueniat, imò dolores magis magiſq; ingraueſcant, ad uehementiora tranſitus eſto. Nam hæc corporis plenitatem portendunt, & calfactas fomētis partes materiam etiā atq; etiā attrahere. Quod quam primū olfeceris, citra omnem dilationem, præ cunctis alijs remediorum ſubſidijs euacuationē probabis. Quæ uerò accommoda futura ſit medendi ratio, deinceps, quanti poſſimus ſtudio explicabimus. ~~Reperiuntur etenim indigni ſanè nomine Medici, qui negant purgādos eſſe pleuritide affectos, atq; ob id tanquàm perniciofum malum expurgationes deuitant. Sanguen uerò per uenas detrahendū uno ore omnes iudicant, id enim inculpatum & omnis perniciei expers eſſe autumāt.~~ Illud uerò ſcitu omnino dignum eſſe arbitror, quod pleriq; auſpicatò ſatis, quū aliâs, tum maximè in quibus ſanguis non multum abundare uidebatur ſcarificationem uſurparunt, & cute ſcalpello inciſa, extemplò cucurbitulam, ad extrahendum ex imo quicquid noxij humoris intus lateret, adplicauerunt. Qua re uix abſoluta, ne dicam inchoata, mirum dictum quàm cōtinuo, nullo alio medicamine adhibito, dolores ita quidem profligati ſunt, ut neq; ullis fomentis, neq; quoquam alio medicamēti præſidio eſſet opus. Suſpexêre id ſummè ma-

num

num admouentes medici. Præſtantiſſimũ itaq; & longè præſentiſſimũ meden diſhis, quos nulla plenitas urget, id fuerit auxilium. Cæterũ quod ad fomentati ones attinet, ſingulis humoribus redundantibus ſingula fomēta deſpicio. Nam ſi ſanguis copiolior æquo abundare uidebitur, fotibus areſacientis & digerentis naturæ citra tamen immodicā calfactionem utendum cenſeo. Verbi cauſſa ex milio & panico. Si bileus humor dominari creditur, ſpongiæ aqua calida, uel iu re chamæmelino imbutæ, & de more expræſſæ adhibēdæ ſunt. Si pituitoſus hu mor excedat, eoſdem ex ſalibus, folijs lauri, uel eruo frixo, uel lanula oleo anethī no intincta compingo. Atræ bilis deniq; ſucco naturæ modum ſuperāte, fomē ta ex tritico, furfuribuſq; elixis, & decocto chamæmelino approbo. Quin & ole um chamæmelinum fomentationes eximias, & tantum non contra omneis do lores idoneas, conſtituit, uerùm omnes hi fotus in cunctis doloribus proficiunt. Quod ſi res uehementiora calorifica efflagitet, radices althææ, & loco olei cha mæmelini anethinum admiſcere expedit. Cæterũ fouere quempiam poſca, po- tiſſimè quadamtenus uellicante acrimonia, nullo modo cōuenit, reprimit enim ac reijcit negocium præſtantem materiam. Atqui exiliore acrimonia præditi fotus, inflammationes eliquant & fluidas reddunt. Adhibere itaq; cerota ſ oleo, & fomentatiões nihil mordicantes, ex ſeuo ſeu adipe, præſertim inter principia. Vbi uerò concoctionis quædam incipiunt apparere indicia, cum calorifica licet uſurpare medelarum ſubſidia. Verbi cauſſa διὰ μελιλώτου hoc eſt, ex ſertula Cam pana confecturam uel ſine additamento per ſe, uel adiecta adipe ſuilla. Ruta iti dem & διὰ πηγάνου hoc eſt ex ruta cōfectum medicamētum, nã id haud inſtrenuè inflammationes quantumuis altas coquere & digerere quum per ſe, tum cum alijs admixtum poterit. Mulſa uerò aquoſa (ut demonſtratum eſt ante) huber- tim omnibus pleureticis ſine diſcrimine ingurgitanda eſt. Præſentius etenĩ nul- lum reperias in hac affectione remedium. Verùm ſi febris immenſa excruciat, nihil refert, ſi loco Mulſæ aqueum ἀπομέλι, quod inter mulſam & oxymeli medi um locum habet miniſtres: conducit enim. Quocirca utraq; ſubinde potanda ſunt largiter, potius quàm leuiter ſorbenda, & obiter lambitanda. Quo pituita impacta, promptius per ſputũ eijciatur. Quod ſi tenacior pituita inhæſerit, nec facile fuerit excreabilis, hauriat oxymel, in cuius elixatiõe cōtineatur marrubiũ. Indoloriũ prætereà medicamentũ διὰ κωδειῶν, hoc eſt ex papauerũ capitibus cō formatum, & id præter eã quod uulgo uocatur Philoniũ, uel aliud id genus ano dynũ, hoc eſt cruciatus demulcens atq; ſtuporē inducendo leniens, quoniã ſum- mũ periculum inducit, nempe proijciendi humores magnã uiribus omnibus de- iectis & omnino extinctis, difficultatē. Quando enĩ crudis & indigeſtis corru- ptiſq; humoribus dolores ſuperuenerint, nocturnæq; uigiliæ intollerabiles in- gruerint, robur uerò ineſt minimè ficulneũ tum ſanè conſentaneũ & rationabile fuerit, robur quod ex uigilijs erat uſq; ad perniciē deiectum, reſtituere. Si con- trà ualde imbecilla fuerit laborantis uirtus, potus ſtuporē inducentes, (quos ναρκωτικοὺς dicũt) ne per ſomnũ quidem, ut aiunt, admittendi ſunt.

Fomenta.

Qui tenax pituita dicatur.

De edulijs pleuriticorum.

Succus proinde ptiſanæ probè donec quicquid flatulentum inſit euoporet, decoctus cibi loco offerendus eſt. Niſi enim ſcitè ac optimè elixetur, præcordia (ſi uti[que] ὑποχόνδρια reddo) flatu haud aliter atq[ue] cætera legumenta diſtendunt. Etſi ægerrimè uix tantillum per ſcreatum eijciant Pleuritici, cum ptiſana amygdalæ mundatæ & tritæ decoquantur. Ita ſanè plus ſputi eliciet atque deducet humorum qui in pectore ſaburrantur. Porrhò ſi pauxillum duntaxat ſebrierint in hac affectione conſtituti, & inflammationis calor paululum ſe remiſerit, Vrticæ, (quæ Græcè ἀκαλήφα adpellatur) ſemen ptiſanæ confidenter admiſceatur, uel pariter cum ea hyſſopus decoquatur. Sic utique ſuperflua & negocium faceſſans materies craſſa & uiſcida poterit extenuari & incidi. Liquor adhæc amygdalarum cum exiguo melle permixtus pleureticis exhibendus eſt. Præſtat uerò ut matutino ſumatur ſuccus ptiſanæ. Veſperè uerò lac amygdalarum. Vbi uerò uireis ægrotantis deiectas deprahendis panis puri micas cum apomelite, uel dulci hydrorofaro, id eſt roſarum aqueo ſyrupo. Nam ea potio quæ uini loco præbetur, cognomento hydromalum, frigorifica quidem eſt, ſed febres incendit, & ita caput tentat ut mentis uacillationē inducat. Satius itaq[ue] fuerit robore ægri deiecto iuris boni pauxillum ſine oleo ex ſola gallina offerre. Et quanto tibi uidebit imbecillior languidus, tanto minus exhibeto. Faſtidienti quoque paululum offerendum eſt. Piſces etiam dari cōuenit, præſertim Ciclas, quem aliqui Ptiſanā marinam adpellant quoniā non adeò duræ eſt carnis, & humidæ temperaturæ, & facilis coctu, & excrementi ſua natura expers, & proinde minimè deſpiciēdus eſt cibus, præterea pectines. Omnes uno uerbo cutem teſteam habentes uitandi ſunt, tanq[uam] craſſiores generātes, ne humores difficulter excreabiles reddant. Si paciētis lingua ſcabredine & aſperitate careat, febricula q[ue] ignaua tantum & leuis infeſtet, interdicenda ſunt holera. Sin ſalebroſa fuerit lingua, ſitisq[ue] intenſa, & febris immenſa nihil neq[ue] maluæ, neq[ue] intybus in iure elixa officere exhibita poſſint. Expediūt etiā mala dulcia: Mala uerò Punica & omnia acerba ueluti hoſtilia pectori uitāda ſunt. Gelida itidem & ſiccifica, omnesq[ue] breuiter quū fructus, tum holera. Aquā proinde calidam potui offerre expedit, neq[ue] enī ut quidam autumant bilem parit. Nam qui eam opinionē cum Hippocrate tueri nituntur, falluntur. Neq[ue] rectè accipiunt quid ille dixerit: Qui ſuaptè natura inquit calidi temperamēti ſunt & aridi, hoc eſt bilioſi, his præſtat cibum dare, qui bileum humorē, repugnando diu, tandem ſuperare ualeant. Adminiſtrāda uerò interim quoq[ue] edulia ſunt, quæ alimēto ſint, quibus cum potui datur aqua calida. Nam illa uerò quæ ſimplicia ſunt, ueluti aqua, ægrotum porpriè neq[ue] alunt, neq[ue] humectant, ſed inde ſuccus magis amareſcit. Ad hunc itaq[ue] modum, aqua interdicenda Mulſam cū uino & alios cibos, inquit, quò calida aqua inculpabilis ſit. Ea enī alias eſcas digerit & per omneis corporis parte s tranſmittit. Id ſanè eſſe uidetur quod aſſerit, uda eſſe cibaria, ut cōtinuò inter cibos & potus exhibeatur aqua calida. Quod clarè ibidem docuit: Haud inquiens neque

Ciclas.

Acerba inimica pectori.

Mulſa

Mulſa, neque apomeli maiore cum utilitate quàm aqua potui datur. Propter/
eà enimuerò quod neq; alendi, neq; attenuandi uim obtinet, nullum medicami
nis præſidiũ præſtat. Atqui omnia hæc cibarijs alijs ammixta, inculpati humo/
ris aqua ſtrenuè deſignat. Fieri quippe nequit, quod aridi quidpiam ſiue eſcu
lentum ſiue medicamentum ſit citra liquorem profundius penetret, ſed in ſuper
ficie perſiſtens, ne tantillum quidem uirtutẽ exerit aut functionem obit. Quàm
primum autem liquores confunduntur potentiam penetrandi competentia lo/
ca induit, & uel calfaciendo uel refrigerando proficit. Porrhò aquã licet, ut qui/
dam uolunt, non nutriat, omnium tamen nutriendi facultatem promouere, &
quaſi uitaleis auras indere, unire, & diuerſa continere liquidò conſtat. Ita & ter
ram, ut uidere eſt aridam, fiſſam & diſſectã eadem tanquã in unam maſſam cõ
pingit, & cereres qua ueſcimur, prouenire & eiuſdem incrementũ promouet,
& farinam deniq; maceratã, tractabilem, & ſequacem, in libũ, ut ita dicam red/
dit. Summis itaq; uiribus pollet aqua neq; quicquã uel eſculẽtorum uel poculẽ
torum tam multiplicis uſus eſt atq; aquæ. Nam, quemadmodum iam demon/
ſtrauimus, omnia ferè beneficio naſcunẽ aquæ, cuncta eadem aluntur, creſcunt,
adiuuãtur, & in unũ coguntur & contineri uidentur. In hunc igitur modũ mor
bo lateritio affectis ſubueniendũ eſt, niſi alius quiſpiã caſus (quod σύμπτωμα Græ
ci uocãt) impedimẽto ſit, quo minus liceat præfatã medendi rationẽ uſurpare.

De fluore Alui Pleuriticorum Caput II.

SI, ut fieri ſubinde ſolet, cõtraria ratione ſuccedant ſymptomata, ſem
perq; ſecus quàm uelis,

Tu ne cede malis, ſed contra audentior ito.

Verbi cauſſa, ſi in coſtali dolore inflammatio præter naturã aluum
exerceat, & eadem nõ ritè plus quã par ſit deijciat, adeò ut uireis corporis pro/
ſternat, uentri duntaxat curioſè proſpiciendũ atq; medendũ eſt neceſſariò, neq;
priusq; is quoquo modo ſiue aſperginibus (quas Græci ἐμβροχὰς dicunt) ſiue epi
thematis conſtringatur, uel ſanguinis detractione per uenã, uel ut ſummatim di
cam) ullo medicaminis præſidio utendum. Quod ſi interim lateris dolor uehe/
mentius excruciat, negligẽdus nõ eſt, imò utriſq; pariter ſuccurrendum cenſeo.
Ventriculo itaq; ſuperiori & uentri inferiori medelis robur inducẽtibus, lateri
uerò calorificis, & relaxantibus ſubuenire conuenit. Quarũ adhibendi ratio ita
moderãda eſt ne inde uenter laxior reddatẽ uel etiã iecur. Remediũ aũt eſt ma
gni, & intenſiſſimi doloris cum febre acuta embrochatio & fotus, quæ ex anody
nis conſtant, & citra omnem mordacitatẽ dolores placant & amputãt foris ad/
mota. At ſi leuior dolor eſt cerotis & epithematis maximè utẽdum. Præter hæc
rebus ita habentibus conducit eximie medicamentũ διὰ στεάτων hoc eſt, ex adipi
bus confectum, & διὰ μελιλώτου quod eſt ex ſertula Campana conſtans. Deinde
quum paululum & morbus & inflammatio ſe remiſit, ab his tranſitus eſt ad ce
rota, quæ quoniam rutam continent πηγανικὰ Græcorum medici nuncupant,

& quæcunque diſijciendi & ex alto euellendi (gens eadem ἐπισπαστικὰ nuncupare conſueuit) potentiam ac energiam habent, præſertim quando nulla infeſtat febris pleureticum

De lateris ſine febre langoribus Caput III.

Latericijs abſq; febre doloribus quod malum Græcis πλευρᾶς πόνῳ opitulantur calidioris naturæ cuncta, pòriões item & epithemata, præcipuum tamen eſt & præſentiſſimum auxilium braſſicæ & caulium cum radicibus aridarum & crematarum cinis uetere axungia exceptus, & ſuper dolentem locum impoſitus. Cæterùm potionibus quorum uſus probatur rectè inditur coſtum, & bdellium Arabicum. Sunt autem elixationibus (quæ Græci ἀποζέματα uocant) complures medicinæ authores feliciter uſi præſertim eius profeſſionis omnium facile princeps Cous Hippocrates in uolumine περὶ τῶν ὀξέων hoc eſt de morbis grauibus præcipuè ptiſanæ ſuccum; & aquã mulſam, & oxymel ad humores non facile excreabiles extenuandas & euocandas præbere, & quaſi hoc unũ neceſſariũ foret propoſuit. Quod ſi malum ad bilem referẽ, ſolum ptiſanæ ſuccũ intra initia ſtatim & liberalius offerre præſenti remedio eſt. Si is ad manũ non ſit, ad alios cõfugiendum eſt rremores ſuccóſue & præcipuè auenæ. Nã is haud inefficaciorẽ habet ſputũ educendi ſalulitatem ex pulmone ac pectore ꝙ ptiſana. Quin & aqua calida ſicci humores cõmodiſſimè & præſenti utilitate perfundunẽ & humectãtur. Præfertur aũt bonitate in hac prouincia Apomeli melicrato. Neq; ſanè quicꝙ reperias præſentioris auxilij in pleuritide ex bili prognata, quã quæ humectãt, & quæ ſputũ excreabile reddunt, & porrijciũt medicamina. Quod ſi id quod excreatur pituitoſum & uiſcidum ſit, & ægrè ob craſſiciẽ eijciatur cũ immani tuſſicula, plus erit negocij, & proinde præter ea quæ ſupra poſita ſunt, decoctum iridis & glycyrhizæ, & διὰ πρασσίου, hoc eſt ex marrubio contextũ & oxymel, & melicratũ, quod eſt aqua mulſa, potui danda ſunt. Semper animaduertendo quid per uires liceat, & quid non, & ſaliuæ quum quantitas, tum ipſa quoq; qualitas.

De Catharticis, quorum uſus probatur in Pleuritide.

Aluus quoq; in morbo laterali deijcienda eſt, neque per clyſterem tantum uerũ & cum globulis, quos καταπότια Græci uocant ubi res exiget. Quando ſanè malum atque dolores ritè ſuperioribus peractis nihil ceſſauerint, & corpus prauis humoribus refertum conſpicitur, ſicut medicamentorũ præſidijs ſuperfluis & negocium præbentibus ſuccis obrutis, nihil proficiatur, ſed irritẽtur potius dolores, quàm demulceantur, aut ſe remittant, & ſub præcordijs & inferioribus partibus dolor excruciat, medicamentũ purgandi uim obtinens aggrediundum eſt. Quo circa ſi bileo humori malum, adſcribitur ad ſcammoniũ confugiendum, nam id non tam calorificæ eſt potentiæ, atq; cætera cathartica. Cæterùm id partius. & per uices dari debet, uirium ægrotantis acurata ratione ſemper habita, & multitudinis officium facientis materiæ. Quod ſi non bileus

ſed

bileus,ſed potius uel pituitoſus aut atrebiliarius ſuccus. Obtemperandum erit in medelarum uſu præceptis Hippocratis, Ficularem uidelicet herbam, quam Græcè πολυπόδιον uulgo quoq; adpellant, uel ueratri nigri farrinam ad huiusce modi uſurpando.

De globulis in Pleuritide deglubendis.

Pilæ, ſic enim uulgò Rhomani à rotunditate καταπότια interpretantur, quas nos in pleuritide deglutiendas cenſemus, ex eiusmodi & ad hunc modum conformantur. Interioris medullæ, porrecto cortice, ueratri nigri denariûm pondo quatuor, ſcammonij, gummi Arabici uniuscuiusque denarij pondo unius, excipe ſucco braſſicæ, cauliſue, & redige in catapotia, hoc eſt globulos, quæ magnitudinem ciceris æquent, & ſingulis pro ætate, uiribus corporis, & morbi quantitate probè adminiſtrato: Pueris uidelicet ac imbecillis, pilulas quinque, robuſtioribus uerò ſeptem, maioribus natu undecim. Semper ceu iam poſitum eſt, cum ſumma perpenſione uirium hoc lateritio morbo laborantis. Ceterùm ne illud quidem hîc loci (quoniam imprimis operæprecium) ſilentio præteriundum arbitror., quod eiusmodi globuli præſenti admodum remedio ab his quos ὀφθαλμίαι, hoc eſt oculorum dolores excruciant, deuorantur. Conferunt præterà eijdem in morbo Arquato degulati, citra enim uentriculi ſubuerſionem ſuam functionem obeunt atq; perficiunt. Sunt uerò ſemperà cibo potius quàm ante deglutiendi: ita enim citram omnem noxam, angorem & moleſtiam ſuam prouinciam ad unguem abſoluunt.

De Tuſſi. Caput IIII.

TVſſis ſunt tantum non eadem, quæ ſpiritus & animæ difficultatis (quod malum δύσπνοιαν Græci uocant) quum ſymptωmata, tum ſpecies, tum qualitates. Quum uerò multis admodum modis con- *Dyſpnœa.* trahatur, nunc quidem & ſæpius ſanè, ex intemperie, quandoque uidelicet calidiore, ueluti in febribus, nunc frigidiore, interdum etiam humidiore, nonnunq; arida. Neq; ex eiusmodi quoq; prauis tẽperaturis ſimplicibus, & materia puris tantum, uerum ex humorum redundantia, comparis omnino diſtemperiei participe, calidæ ſcilicet, uel gelidæ, uel cuiuscunque alterius qualitatis, accerſitæ. Operæprecium quoque fuerit non ignorare, quo nam diſcrimine inter ſe diſſideant tuſſiculæ, non tam ſingularum cauſſarum, quàm & locorum reſpectu, & an ipſa per ſe loca malè adficiantur, aut per compatiendi rationem malè habeant. Siquidem haud una, ſed multiphariæ ſunt tuſſis occaſiones. Proinde omnibus neruis incumbamus cognitioni undecunque prognatæ tuſſis. Mea nanq; ſententia, (quod res ipſa quoq; clamitat) niſi medicus cognitæ ad unguem cauſſæ percõmodè occurrat, tuſſis minimè ægerrimèue à quoquam eliditur.

thodum turgente materia expeditam, commodè admoueamus.

De Tuſsi ex fluore capitis.

ICcirco ſi humor tuſſim inferens ex capite manarit, neceſſum eſt irritationem nonnullam in aſpera arteria cum ſonitu in faucibus excitato fieri.

Notæ quibus humores ex capite in Pulmone ſe conferre colligimus.

Si humores deſtillantes, in pulmonem ſe recipiant, anhelitus comitatur difficultas, febris acuta. Quandoque lingua ſalebroſa, rubedo malarum, & ponderoſitas pectoris. Poſt hæc ſi nihil expuunt, ægerrimeq; trahunt ſpiritum, ex his omnibus inflammationem in pulmonem contractam colligito. Quod ſi arida admodum premantur ſiti languentes, crebroq; reſpirent, feruorq; ingens thoracem infeſtat, adeò ut frigidum aërem attrahere affectent, magis incendioſam pulmonis ſuſpicari oportet inflammationem. Si bileum ſputum eijciant, & obiter modò, leuiterq; angantur circa præcordia, calidiores ignes ſacros, quæ ἐρυσιπέλατα Græcè dicuntur (hoc eſt quum ſuper inflammationem rubor bulcus ambit) iudicato apertè pulmonem occupare.

De Empyemate.

Notæ puris, humoris ue pectus occupantis.

SVppurationem factam eſſe in pectore uel ſolus ſputi color, uel alia, de quibus ſupra egimus, puris indicia, odor item ſputi carbonibus iniecti & cremati, ſatis euidentiſſimè arguunt. Præter hæc uel inde tanquam ex ſpeculo depræhendas, ſi proiectum in aquā ſoluatur, neq; pituitæ inſtar, crudiq; humoris excreatur. His itaq; & alijs id genus bene multis indicijs perſpicuè patet pure grauata teneri. Quin illud etiam hoc malum liquidò indicat. Si æger decumbens in parte non ægra, grauitatem quandam ſeu pondus in alia parte perſentit, decurrẽsq; pus confeſtim uentriculi neſcio quas ſubuerſiones & nauſeas inducat. Auriū quoq; murmura occluſis auditorijs cauernis quos Græci ἀκουστικοὺς πόρους uocāt, ſæpe infeſtant. Hactenus ſatis de pure contento in pectore. Quod ſi hæc quæ memorauimus, lateris dolor, qui morbus Pleuriticus à Græcis nominatur, præeat, neq; uel tātillum expuant manifeſtū, atq; id quidē ipſum quod eijcitur, citra uiolentiam redditur, uel cæco, ut aiunt, liquidò conſtabit, ſaniem aut pus in pectore conſiſtere.

Notæ inflammationis Pulmonem occupantis.

SI inflammatio pulmoni ſuperuenerit, non poteſt non ſpirandi difficultas comitari, idq; angore quo præcordia uexātur, neq; id eueſtigio accidit, ſed obeunte etiamdum ſua munia functione, paulatim magis magiſq; læditur. Sputiq; eijcitur nihil, neque ſoni aliquid, neque puncturam, ſiue aculei inſtar (Græci κέντρον uocant) ſtimulum quempiam ſentiunt, quoniam fieri citra cruditatem, quæ parens eſt, & panū, quod φῦμα à Græcis adpellatur nequit. *Phlegmone pectoris.*

attenuant,& fluxum praui & noxij humoris commodè curant.

Aliter: Lachrymam papaueris, myrrham, galbani pari pondere cum melle itidem excipito, & quemadmodum ſuperioribus utitor.

Aliud ad idem.

Galbani, caſtorei, piperis lachrymæ papaueris æquas parteis melle excipito, & in globulos curioſè redigito. Quibus ubi nona deô ſubtilis ſuccus decurrit utitor. Quod ſi redundanti humore pectus tentari uidebitur, non admodum tutum erit torporem inducentibus medicamentis opitulari.

Aliud ſubſidium.

Accipe ſtyracis unciam unam, lachrymæ papaueris denarij pondo unius, galbani, ſulphuris uiui, piperis, rheſinæ terebinthinæ uniuſcuiuſq; denariûm pondo octo, & conformato.

Aliud pro his quibus quo diſtillat acre eſt, & quorum pectus deſiderat mediocria in medendo purgatoria auxilia.

Eius conditura cõficitur ex roſarum uiridium uncia una, nucleorum pini denarij pondere unius, rheſinæ terebinthinæ denariûm pondere duûm, uuæ paſſæ denariûm pondere quatuor, mellis quantum ad hæc diluenda ſatis eſt. Conformatoq; eclegmate, utitor.

Aliud eiuſdem ſortis.

Habet nucleorum pini unciam unam, tragachantæ ſeſquiunciam, amygdalarum dulcium unciam unam, carnis dactylorum uncias duas, iridis unciam unam & dimidam, mellis Attici quantum ſatis: quibus redactis in eclígma, porrige coclearium unum.

Aliud contra tenuem pariter & acrem fluxionem.

Seminis Alterci, quod ὑοσκύαμον Græci uocãt, denariûm pondo duodecim, nucleorum pini denariûm pondo ſex, croci denariûm pondo duûm, redige in catapotia quæ erui magnitudinẽ æquẽt cũ defruto, & deglutiẽdas exhibe noctu. Aliud quum tuſſibus tum affectionibus mixtis utile cognomẽto ὑγιὰ Hygia hoc eſt ſalutare.

Hygæ deſcriptio.

Ammeos frixi uncia una, aniſi ſeſquiũcia, lachryma papaueris, tragachantæ ſingulorum denarij duo, nucleorũ pini torrefactorum ſemiuncia, arida leuigentur, & cum tragachanta & opio aqua prius diluta & macerata miſceantur. Deinde conformatis paſtillis denarij pondere ſingulis in umbra ſiccato, poſtea quũ res exiget cum hydromelite, ideſt aqua mulſa tuſſiẽti præbeto.

Aliud Bechicon, hoc eſt contra tuſſim quam Græci βῆχα uocant ualde conducibilis confectio. Haber ſtyracis, croci, galbani, lachrymæ papaueris cuiuslibet denarij pondo unius, nucleorũ pini denariũ pondo quatuor. Cõformato pilulas quãtitatem fabæ Aegyptiæ æquantes, quarum unam in nocte ægrotanti præbeto. Aliud Bechicum ualidiſſimũ & in primis cõducibile medendo Becchicũ Bex.

dendo acri & ſubtili fluori, cuius beneficio complures uidi una duntaxat potione ſumpta, ſanitati integræ reſtitutos, etiam ſi longo tempore fluxus duraſſet. Eiuſmodi ſanè illud eſt remedium. ut non putem omnibus temerè cõmunicandum, uerùm his modò quos ex animo diligimus. & qui medica arte initiari cupiunt. Habet enim in uniuerſum multiplices uſus. Eſt uerò eius compoſitio huiuſcemodi: Myrrhæ Troglodyticæ denariûm pondo ſex, thuris denariûm pondo quinque, lachrymæ papaueris, herbæ Apollinaris, quem Græci ὑοσκύαμον uocant, linguæ caninæ cynogloſſiue radicis corticis cuiusque denariûm pondo quatuor. Cæterùm cortices prius in ſole exiccatæ in puluerem redigantur & per cribrum traijciantur, poſtea cum alijs confundantur. Papaueris uerò lachrymam aqua diluito. Pangito inde paſtillos pondere ſingulos denarij unius. Dato cuique pro ſuis uiribus & morbi magnitudine. Succurrit idem eximio ſanguinem ſiue cruorem eijcientibus, fluxibus dentium, & breuiter cunctis noxij humoris fluoribus, urinæ item ſtillicidio, ægrimonijs ueſicæ colicis & lienoſis.

Aliud Bechicum cui nomen eſt inditum Myſtirion, hoc eſt, Arcanum, anodynum, pluribus quidem affectionibus, ſed tuſſi potiſſime expediens. In thoracem præterea, ſiue in pulmonem defluxioni, quam Ptyſin Græci nominant, & catarrho, & uentricoſis, quos eadem gens Cœliacos uocat, & torminibus, quæ appellantur Dyſenteriæ. Compoſitio talis eſt.

Croci, teſticulorum fibri (quod Caſtoreum uocant) perpenſæ (quæ Græcè ἄσαρον adpellatur) ſeminis alterci, papaueris lacrymæ, ſtyracis uniuscuiusque denariûm pondo quatuor, mellis quantum ad diluendum ſatis eſt. Commodiſſimum uerò pariter & omnium utiliſſimum fuerit, ſi ſeminis alterci denarios duos, quatuor drachmis ſpecierum adijcias.

Aliud contra tuſſim, ex acri & tenui fluxu. Succurrit uerò ad hæc laxioris inteſtini (quod Kolon appellant) dolori, cuius hæc eſt confectio.

Glycyrhizæ, hoc eſt, dulcis radicis pulchrè mundatæ & quinquies aut ſexies lotæ unciæ tres cum dimidia, tragacanthæ unciæ tres, liquoris Glycyrhizæ uncia una, amyli denarij tres, ſucci lactucæ denarij duo & ſemis, ſeriatim accipiantur in hunc modum. Sumito dictum pondus Glycyrhizæ & leuigato in aula noua, capiente aquæ puræ ſextarios ſex elixato ad tertias, & ſinito refrigeſcere. Deinde capatiori & impollutæ ſartagini, paropſidique infunde. Mox tragacanthæ uncias, ut diximus treis inijce. Atque ita decoctas, ſinito macerari per noctem, poſtea mane aquã hanc pilæ bene purgatæ infundito, & ſuccos inſuper glycyrhizæ atque lactucæ immitte. Quibus ita in mortario ſubactis leuigatisq́;, ſi craſſius uidebitur, uinum aurei atque optimi coloris & flauum ſimul admiſce, bene mouendo & mollificando uſque dum mellis craſſitudinem

&

& conſiſtentiã induat. Propinato mane experrecto, ieiunoq́ ægrotãti cochle aria tria. Cũ animaduerſione cauſſæ ſiue arida ſit aut qua cũq; alia. Huic ſanè cõdituræ tradita eſt appellatio, Medicamentũ Iacobi Chriſti, à præciato et ma gnifico uiro cognomẽto Chriſtus, quod eſt unctus, eo quod in curatione mor talium frequenter humectantibus utebatur cibis, quoniam pleroſq; hominũ conſpiciebat in rem attentiores eſſe & quærendis peculijs nimium addictos in mœſticia & curis & anxietate omnem uitam agentes exhauriri. Et hæc qui dem ſatis ſint de his qui noxio, ſubtili & acre fluxu agitanť, ac tuſſiunt. Galenus uerò & alij eiuſdem profeſſionis authores, compluria id genus alia tradiderunt medicaminum præſidia. Sed nos cum delectu modum ſeruantes non multa ſed optima quæq; ex his quæ explorata & multorum experimento cognita ſunt, & à nobis renouata, prodimus.

Medicamẽ Iacobi Chriſti.

Eligma tuſsi medendo.

Linctus tuſſientibus perquàm ſunt accommodi. Verbi cauſſa: Qui conſti tuuntur Hyſſopi, ficuum, nucleorum pineorum. & ireos decocto. Quod utiq; ſorberi expedit. Conficitur item Linctus haud inutilis ex butyri denarijs quatuor, mellis denarijs octo, pariter decoctis. Conficiunt præterea & ex alijs pro ratione cauſſæ, nunc ex ſucco glycyrizæ, nunc è tragacantha.

De conditura Dià codeion, hoc eſt ex papauerum capitibus contexta.

Antidotum præterea quod, quia papauerũ capita continet διὰ κωδειῶν ap pellatur, haud uſpiam inefficatiores ſuppetias, his qui ad acrorem & ſub tilem fluxionem tuſſim & alias oblæſiones referant, ſuppeditat. Operæ itaq; precium ne dicam neceſſarium duxi, hic loci id ipſum indicare & compoſitionẽ eius, uſumq́; & ſpecies explicare. Conſit autem hoc modo. Papaueris capita numero uiginti in aquæ cæleſtis xeſta una elixato. Sint autem antea papaue ris capita, ſi mollia & recens decerpta uno ſaltem die macerata. Sin duri & ari da, diutius uno die ſunt maceranda. Præferuntur bonitate quæ molliuſcula ad huc immittunť. Aridis quippe ac duris ſucci minus ineſt. Humidioribus con trà plus, ſed cruda ſunt & aquea, imbecilliſq; uiribus prædita. Qua de cauſſa ne ex udis admodum locis colligãtur cautio eſt. Modus uerò elixationis eius eſto, uſque ad colliquationem, neq; ad tertias, neq; ad quartam uſque partem deco quantur. Sed tantiſper, ut quum uolueris eorum ſuccos exprimere, cuncta, ut dixi, eliquara, diſcoctaq́; compareant. Superuacuum itaq; fuerit amplius ul tra elixare. Eſt uerò Aquæ mellis medietas coctura confundenda Decoqua tur autem in aqua cæleſti aut certè fontana inculpati ſaporis ad ignem uacan tem fumo, uſque dum mellis Attici induat ſpiſſitudinem. Deinde repone, atq; ubi res poſcere uideť, utere. Contra tuſſim quidem in primis cõducibile ſenties.

Vtendum

Vtendum porrò eſt hoc medicamine uigilijs abigendis, ſomnũ enim aſciſcit. Cui rei confecturæ ex lachryma papaueris quoque expedit. Interdum enim ſomnus omnino nolis uelis conciliandus eſt, quam prouinciam nullum aliud melius hoc medicamento abſoluit. Porrigendum etiam in deſtillatione tenuis fluxus ex capite in aſperã arteriã qua propter tuſſim quã inducit, non eſt ſomno locus. His conditurã medicaminis cũ defruto præparare ſoleo. Cui muneri ſufficit hæc utiq; confectio. Si papaueris capita ad conſumptionẽ dimidiatæ partis aquæ elixenẽ. Eſto autem defrutum Tyrium, ſeu Creticum. Salubrior enim eſt hæc, quàm quæ ex melle coquitur, quum negocium facientis humoris fluxus tenuis admodum extiterit. Quoniã mel extenuiatoriæ uirtutis eſt. Proinde ne oleum, ut aiunt, addes camino, maximẽ uitandum eſt. Radix quoque Glycyrhizæ ſapæ quouã decoquantur adijcienda eſt. Quòd ſi ea ad manum non ſit, liquor eius decoctioni commiſcendus eſt. Verùm ſi ſaburra quædam fluoris ex capite thoracem occupet, præſtat conditurã cum melle fieri. Perinde etenim atq; ſomnum accerſit melle confecta, ita & humorem attenuat, diſcutit, & deducit. Ad ſomnum uerò conciliandum, nihil refert cum mellẽ ne, an citra id adminiſtres confectionem. Nonnunquam pariter ex utriſque commixtis porrigitur. Debet autem id non ſine ſolerti perpenſione fieri. Refert enim plurimùm utrum in permixtione aliud iure excedat, pro affectionis quantitate ſeu qualitate. Eſto autem integra & ſumma huius medicinæ doſis cochlearia bina. Incremẽtum uerò eius pro corporis magnitudine, cum obſeruatione ætatis, temporis, fortitudinis, anni & locorum diſcriminis. Hyemalibus namq; horis, & in regionibus gelidis, medijsq; ætatibus, liberalius exhibendum. In catarrho etiam quantũ, & qualiter, plus minùsue dari conueniat, perpendendum iudico. Cæterùm commune id eſt in omnibus.

Aliud Catapotia Bechia.

Pilulæ prætereà bechicæ in huiuſmodi conſtitutione competunt, quarum hæc eſt compoſitio. Styracis, lachrymæ papaueris (quod opium uocant) myrrhæ uniuſcuiuſq; denariũm pondo quatuor, ſemini balſami (quod καρποβάλσαμον Græcè nominãt) croci cuiuslibet denariûm pondo duûm. Commiſceantur ſemel atq; iterum, & redigantur in globulos, qui erui quantitatem impleant. Exhibeantur autem huiuſcemodi catapotia, tuſſientibus noctu ceu poſitum eſt etiam ſupra.

Aliud Bechicum nobile.

Accipe Hyſſopi, pulegij, piperis uniuſcuiuſq; denariûm pondo octo, nucleorum pineæ denariûm pondo quinq;. Petroſelini denariûm pondo quatuor. Quæ pariter omnia mellis cotyla excepta, tuſſi infeſtantis præſenti remedio ſunt.

De Hem

De hæmoptoica affectione, hoc eſt reiectione ſanguinis, Caput V.

HAud ſcio aliíisne corporis morbus deterior ſit ſanguinis eiectione, non tam quòd per ſe iugi inanitione exanimat, quàm quòd exitialis & chronica cum horrenda mentis uacillatiõe naſcitur affectio. Proinde cõprimis fuerit & neceſſariũ & operæprecium Medicum principio ſtatim mali cauſſam nõ ignorare ſed diligenter diſcutere, uel ubi nam fons locusq́;, de quo eſt quæſtio, ſit cognoſcere. Quibus ad unguem prius exploratis, tum demũ conferen ẽ oportet medendi rationẽ aggredi. Neq; differendum hîc procraſtinandumq́; quicquã eſt, eò quòd affectio hæc, ut dixi, habetur omnium ægritudinum longè perniciosiſſima. Sciẽdum uerò ante omnia, quod ſanguinis exputatio trifariã fieri depræhenditur, puta uel ex fractura, uel incroſione, uel ore alicuius uenæ patefacto. Primã Græci ῥῆξιν uocant & ῥηγμόχασμον. Secundam διάβρωσιν, tertiã ἀναστόμωσιν. ῥῆξις aũt dicit̃ ubi uaſa multo ſanguine diducta ῥῆξις.
& dilatata crepuerint. Διάβρωσις uerò uocat̃, quando ſuper ſanguinis receptaculũ, alimẽto deperdito, caro decreſcit, uenaq́; denudat̃, tunicaq́; ipſius extenuata διάβρωσις.
à ſe ipſa corroſa conferta fit ſanguinis refuſio atq; ita introrſum defluens excreatione per os cum tuſſi eijcitur. Ἀναστόμωσις autem adpellatur, quociens ora uenarum deiectis uiribus per irruptionem laxiora & apertiora reddita, ſanguen ἀναστόμωσις.
extrorſus refundunt. Atq; ita quidem uel per uomitum eijcitur, uel aluum ſecedit. Depræhendes autem ſingulas id genus adflictionis facile ex his quæ ſtatim ſubijciam notis.

De interfractione quæ Rhexis eſt.

DEpræhenditur itaq; fractura in pulmone, quum ſanguis reijcitur. Primo quidem ex antecedente cauſſa manifeſta. Voco autem manifeſtam, antecedentem cauſſam. Lapſum ẽ ſublimi, uel grauius aliquod corpus in thoracem prolabens. Vnde factio uaſis fit. Quod accidit quibuſdam ob clamorem ingentem utcunq; euenientẽ, quandoq; ex percuſſione, nõnunq̃; ex oppreſſiõe, uel grauioris alicuius ponderis ſubleuatiõe, aut ex nimio quod euitari non potuit frigore, aliâue id genus neceſſitate. Quin & ob ſanguinis uim multam, perfringit̃, crepatúrue eiusdem humoris receptaculum. Vel ex nimio flatulentorum, qui corpus occupant, ſpirituum, multitudine. Calidus nanq; ſanguis ſæpe quidem aliqua uia per uim ſpiritosè efflatur. Vnde uaſis perfractionem crepaturamq́; fieri ſæpenumero manifeſtè uiſum eſt.

De ſanguinis ſputatione ob exeſam aliquam corporis partem, & eius notis.

EXeſa aliqua corporis parte (hoc eſt per διάβρωσιν) ſanguinem expui, hunc in modum depræhendes. Primo fit ſanguinis per ſputum exinanitio per paucula interualla ſingulis uicibus pauculum. Deinde uno quoque die magis atque magis increſcit: ita ut ex improuiſo magna uis cruenti ſputi cum tuſſi proijciatur. Cæterùm eam affectionem plerunq; deſtillatio à capite in ſubiectas parteis quem Græci κατάῤῥουν adpellant, uel contecta in ore ſaliuæ ſalſæ collectio antece

fit, uel acuti ſucci cibaria uel nimium pinguia uel inedia diuturna. Quod ſi unà cum ipſo ſanguine carnoſæ quædam particulæ per eroſionē educātur, uel membranis aſſimiles portiunculæ cōmixtæ expui uidenť, euidentius ſignū eſt in gurgulione quæ ταργίλα uocatur. Eſt uerò pars gutturis & cannæ per pulmonis diabroſim factam & exhulcerationem.

De oris alicuius uenæ apertione.

Os alicuius uenæ patefactum eſſe his notis cognoſci datur. Principio quidem nulla manifeſta quemadmodum in ῥηγμοχάσμῳ & in diabroſi fieri docuimus cauſſa præcedit. Sed uictus potius ratio humidior & calidior, frequens & multus balneorum uſus anteceſſit ut plurimū ἀναστόμωσιν. Vel in calidiore aliquo loco puta cubiculo, uel in calida etiam regione mora. Nam ſi horū quidpiā fuerit, & ſanguis qui ante pauciſſimus exputus eſt nō parū augumentari cōſpicitur noſſe cōuenit liquidiſſimè, uenarum patefactionē factam. Ex his itaq; indicijs cōſyderatis haud difficulter ſolers medicus mox à principio olfacere poterit quibus ex fontibus ſanguinis reiectio promanarit.

Quibus notis cognoſcas apertè unde nam ſanguis eductus profluat.

E quibus corporis partibus ſanguis ſcreatu reijciatur hoc modo potes haud obſcurè colligere. Si confertim & ſubitò ſanguen flauum aut ſpumoſum quis citra dolorem & omnem moleſtiam expeditè expuat, ualidiſſima hæc cognitio fuerit eductionis ex pulmone. Sed de alijs thoracis partibus eductus ſubitò fertur, & plerunque nigrior eſt. Educitur item ſanguis quandoque ex ipſo pulmone, quemadmodum ſuppuratis. qui Græcè dicuntur ἐμπυϊκοὶ hoc eſt ſanioſi, qui purulenta excreant. Quos inter thoracem & pulmonem hulcus infeſtat. Vbi noſſe oportet ſupernis quoque, non infernis partibus ſanguinem educi, nempe ex faucibus, quæ Græcis nunc λάρυγξ, nunc φάρυγξ uocatur. Cuius utique rei illud quoque perſpicuum argumentum eſt, quod uel citra tuſſiculam omnino, uel certè parua cum tuſſe ſputum eijcitur, tanquam ei qui ex ore ſanguinem expuunt. Quin ex ſtomacho quoque citra tuſſim ſanguinem licet euomere, quod cum ſputo non contingit. Ex dictis itaq; rebus diligente trutina perpenſis, licet cauſſam, & caput unde oriatur & ſcaturiat ſanguis exputus & quibus nam in locis conſiſtat affectio. Porrhò de ſanguinis eductionis medelis & curandi modis, uerba faciemus.

Reiectionis ſanguineæ quæ per fracturam fit curatio.

Hæmoptoicos per interfractionem uenæ fieri docuimus, eius utique curationem principio exequamur, hoc modo. Nam ſi ſanguineus humor expuitur, quacūq; uenæ particula perfracta, quoquomodo ſine mora ſubueniēdum eſt. Venam igitur brachij interiorem, quo fiat ad contraria euulſio, inter principia ſtatim ſecare expedit, ſed non ingentem ſanguinis uim ſubitò detrahere. Verùm iterum atque iterum uena pertuſa moderatè paulatim auferre.

Cæterùm

Cæterũ id tum præcipuè incunctanter eſt faciendum, ſi corpus fuerit, anteq̃ corriperetur ea affectione plethoricũ & ſanguine, ſcilicet potiſſimè infartum, uel ſi ita affectus, fuerit flatuoſis ſpiritibus, quaſiq́; uentorum excitationibus, uel inflatiõe uexatus, & iam ſit ætatis adultæ. Quod rem ualidam corporis robur adiuuate uidebitur, hubertim & copioſius ſanguen detrahendum, atq; adeò cõfidenter prima ſtatim uice & ſemel, haud minore quidem fructu, quàm ſi per interualla detrahatur. Nouimus porrhò non paucos quibus cubitus uenis nõ repertis, manus uena pertuſa, factáque inde manitione ſanguinis, non minus uerò longè plus profluit (nihil enim aliud facientes ſalui euaſerunt) Quoniam quum à b extimis membrorum partibus ſanguis aufertur multò uehementior fit, ſublata peccante materia, in aduerſam partem retractio, quam Græcorum Medici dicere ſolent ἀντίσπασιν. Facta autem iuſta ſanguinis detractione, præcipiendum eſt ægrotanti, ne uehemeter reſpiret, & ſileat quàm maximè poſſit.

Quod ſi his peractis parum proficitur, ſed ſanguis etiam dum expuitur, mulſam dilutam potui dato, quam ſorbere imprimis expedit, ad ſanguinem concretum, (quẽ θρόμβον Græci id eſt grumũ, hoc eſt, exigua fruſta in minimos globulos denſata nuncupare conſueuerunt) ſi adſit diſſecandum ac diluendum, & ad materiam fluentem reijciendum. Quidam ſecundo die poſt detractionem ſanguinis cerotam ex Thaſpia toti pectori imponunt paſtillos διὰ τῶν σπερμάτων, hoc eſt, ex ſeminibus confectos porrigunt.

De nutrimentis Hæmoptoicorum.

Nutricatus Hæmoptoicorum omnis moderatam quandam cõſtipandi facultatem obtineant, cuius farinæ eſt ſuccus halicæ, & ſuccus ptiſanæ. Præſtantior uerò non parum fuerit & ualentior etiam ſorbitio conſtituta ex amylo triticeo, & mellis exiguo pariter cum ſucco amylino decocto. Si autem ptiſana ad manum non ſit, farris ſuccus aut ſimilagineus, uel ſuccus ex uuis expreſſus adhibendus eſt. Ferunt prætereà utilitatis & auxilij plurimum, micæ panis ex aqua non frigida. Et præ cæteris omnibus lutea ouorum. Danda autem eſt opera acuratius ne uel ſorbitiones, néue ulla cibatia ſumantur calidiora, uerùm temperata ſingula, & quæ magis ad frigiditatẽ, quàm ad caliditatem uergeant. E quibus ſanè omnibus optima & præſentiſſimi præſidij cenſetur Hytria (Sunt autem ea quæ ex paſta azyma, multum, diuq́; macerata, & in longũ tracto confiunt, uulgo Tri adpellata) maximè ſi citra ſalem cum oleo plurimo manducentur.

De Holeribus quæ Hæmoptoicis expediunt.

In Hæmoptoica adflictione non alia olera magis congruunt, quàm maluæ probè elotæ, ſine ſale exhibitæ. Et lactucæ in poſca elixæ, & cum in oxycrato commodè adminiſtratæ. Compari quoque modo intyba & portulaca & id genus alia.

De Volucribus.

Quod ſi horum copia deſit, poſt ſeptimum diem pullis uefcendum eſt & gallinis, non adeò præpinguibus, ſumenda ſunt ἀπόζεματα potius quàm ζέματα. Conducit item eſus perdicũ, & pectoris Attagenæ. Conueniunt item gallinaceorũ reſtes. Quod ſi hæc uentrẽ amplius deijciunt, abſque ſale conferunt, & ob id frequens eius probatur uſus. Nam ita largius alimentum præſtant, & uenter non corrũpitur inter aſſandum ſuccos amittẽtes, atq; ita palato quoq; ſuauiores redduntur, & utiliores uentriculo. Anſeres uerò probantur non adeò duræ carnis, potiſſimè autem extremæ eiuſdem animantis cum uentre partes & eorundem ouorum crocea. In decremento uerò ſanguinis profluuij & reiectionis exhibere pedes etiam porcorum expedit.

De Piſcibus.

HAemoptoicis cum ſucco ptiſanæ piſces aliquos facile cõcoquibiles, bene cõditos dare conuenit. Et potiſſimè omniũ piſces ſquamis intectos, & aſperos (quos uulgò Aſpratiles cognominant, admixto aceto in quo elixandi ſunt.

De Leguminibus.

Legumina Hæmoptoicis non quælibet, ſed cum delectu ſunt offerenda, nempe halica, ciceres, citrũmue, & oriza egregiè decocta, quæ ſanè ex interuallo dare non tam his qui febre planè deſtituuntur, quàm his quos mediocris modò febris implicat & excruciat. Quum etenim non febrientibus offeruntur cum lacte elixare non erit ſuperuacuum, præſertim in hac affectione conſtituti dum incolumes eſſent lac eſſe conſueuerint.

De Fructibus.

Ex pomorum genere non aliena ſunt cognomento mela, inprimis uerò coronea decocta. pira, ſorba, meſpila. Quod ſi immenſa premat laborantem ſitis, interius fartum melonis & cucumeris eſitandum dari congruit. Vuæ quoq; paſſæ uel aridæ expediũt, Ficus aũt & manibus & pedibus fugiendæ ſunt.

De Bellarijs Tragematiſue.

Secundæ porrhò menſæ quæ Græci uocare ſolent τραγήματα omnis generis fermè cane peius & angue uitandæ ſunt. E quibus omnibus cõcedunt, tanq; non adeò inimica piſtacia, ſeu fiſtici, & amygdalæ & mala Punica quæ uulgo granata dicunt. Vuæ & nuclei pinei non niſi rarenter admittuntur, atque tum ubi ſanguinis reiectio ceſſauerit ac planè finita ſit.

De Propinationibus.

Per uniuerſum ægritudinis decurſum Hæmoptoicis aquã calidam quidem, ſed nequid nimis, tepidam, tepore uidelicet lactis recenter mulcti uel lactis ipſum potui offerre conuenit. Verũ ſi per uentriculi imbecillitatẽ calidam aquã haurire nõ licet, indulgendum eſt ut bibant modicè ὀμφακόμελι aut ὑδρόμελι: fit

aũt

aũt Omphacomeli ex duabus mellis partibus & una uuæ nondũ maturæ) uel ὑδρόμελι, id eſt aquam mulſam, ex malis coroneis confectus ſemel atq; iterum. Cæteris uerò temporibus aqua ſitim cõpeſcunt, ut diximus, calida & diluto oxycrato. Delicatoq; alio utatur & nutrimento & potu. Hæc eſt igit̃ quã obſeruandam ſedulò arbitror in ſanguinis reiectione per os uictus rationem.

Curatio quæ per medicamenta fit.

Vtendum præterea fuerit & medicamentorũ præſidijs in Hæmoptoica quidem affectione ad fracturã uenæ originẽ referẽte, præcipuè quibus nõ eſt integrũ expeditũ uictus rationẽ obſeruare. Inchoandũ uerò eſt & hic à ſimplicibus & imbecillioribus pharmacis, deinde paulatim ad ualidiora eſt deueniendũ. Ponderanda etenĩ ſemper ſunt æqua lance & medicaminũ uires, & ægritudinis quantitas & languẽtis robur, & tum demũ ſecurè adgrediunda eſt curatio. Sũt aũt ad hanc adfectionẽ & ratione & experientia cõprobata medicaminũ auxilia huiusmodi: Symphyti (quã Rhomani Conſolidã uocant) radicis elixatio quæ pota uenarũ eruptiões reprimit, & ſanguinẽ fluentẽ ſiſtit, & rupturæ medet̃ & cõſolidat. Succus deinde portulacæ in potu ſumptus plurimũ cõducit, & præſentis eſt auxilij. Quod ſi quæ enumerauimus, ſumere nequeunt, quæ ſubijciã herbæ cõſimiliter ſubuenire poſſunt, rubi uidelicet mora, flores quercini, uel eiusdẽ arboris corticis mẽbranulæ, uel glandis quæ inter cutem carnẽq; eius ſunt membranæ. Cæterũ ſatius eſt nõ dictas ſpecies contritas (propter nimiã uiolentiã & aſperitatẽ qui inde efficit̃ potus) potui dare, ſed prius in aqua elixare & decoctus eius laborãti miſcere. Aliud: Radix pontica in potu ſumpta Hæmoptoicis remedio eſt. Aliud: Succus foliorũ arboris lentiſci potui datus, ſanguinis reiectioni pari modo ſubuenit. Succus itidem herbæ ſanguinalis quod Græci πολύγονον egregijs laudibus à medicis in medẽdis Hæmoptoicis laudibus certatim extollit̃. Neq̃ abruptiõibus uenarũ modò ſed oĩbus quacũq; ex cauſa ſanguinis reiectionibus per os præſentaneã opẽ confert. Neq; tm̃ ſuccus illius id facit, q̃ ipſa quoq; trita & potui data per ſe, uel cũ terra Lemnia ſigillata ſummè prodeſt. Aliud: Terra itẽ Samia & terra Aſteris nõ ſolũ interfractionibus, ſed & diabroſi & anaſtomaſi, cauſis Hæmoptoicæ affectiõi calidæ aquæ pmixtæ uel cuipiã ex enumeratis decocto ſuccurrũt. Succus præterea porri cũ æquali mẽſura ſucci portulacæ & pauculo aceto hauſtus ſanguinis eruptiõi quæ per fracturã fit, occurrit. His itaq; & id genus cæteris medicaminũ præſidijs ſanguinis reiectioni medendæ obſeruata ſemp̃ tẽporis oportunitate utendũ cenſeo. Duco aũt oportunũ eſſe & optimũ tẽpus ſumendis potiõibus id quod Hæmoptoicã adflictionẽ anteit, & quod eandẽ affectionẽ ceſſante fluxu ſuccedit. Sunt uerò interdiu ſemel modò, ſed identidm atq; tum potiſſimè ubi uiolentior infeſtat, urget atq; laborantem moleſtia propter ſanguinis retenti moram.

De Aſperginibus & Epithematis Hæmoptoicis utilibus.

Conſpergantur præterea Hæmoptoici extrorſus circum thoraca aſperginibus quas (ἐμβροχὰς dicunt & ἐμβρέγματα) uel imponãtur epithemata concin

nata ex lana cum oleo roſarum, uel de corticis, uel myrtheo, uel aceto exiguo, uel uino auſtero non admodum ueteri, commixtis. Oporter aũt lanam identidem murare, quoniã calfacta ſanguinẽ denuo concitar. Si uerò dolores his actis permanſerint in pectore, haud abſurdum fuerit medicamina quæ dolores amouẽt, blanda παρηγορικὰ à Græcis adpellata, exiccandi & reprimendi gratia adplicare Conducunt uerò imprimis ad huiuſmodi affectiones epithemata quæ ex metallicis conſtant atq; aceto. Cuius generis ſunt Ambroſia, cuius frequens adparatus & uſus eſt, uel emplaſtrum δι' ἀλθαίων, hoc eſt, ex hibiſco confectũ, uel emplaſtrum barbarũ, & præcipuè id quod refert ad Galenũ. Delicatis uerò mortalibus & imbecillis qui ualidioribus medicinis nõ ſuff.ciũt, ſummopere cõfert διὰ φοινίκων hoc eſt ex palmulis dactylis ue contextũ, cum ceræ aliquãtulo, oleóq; roſarũ & acero dilutum. Præterea emplaſtrũ Mnalei, atq; eadem quorũ iampridem meminimus emplaſtra puta Barbarũ & δι' ἀλθαίων, ſi probè & ſcitè eliquent cum aceto roſaceo, uel ad inſtar mollis ceraræ redacta. Opem præterea magnam eidem langori, nempe natura corpore molle & imbecillum nactis Hæmoptoicis antidota, & paſtillorum confecturæ, conferunt.

Quatuor ad Rhygmochaſmum, hoc eſt, ex fractura uenæ factum ſanguinis reiectionem medicamenta.

Quod ſi blandis & mitioribus remedijs parum aut nihil proficiatur, ita ut & dolores & ſanguinis reiectio nihil ijs ipſis admotis quieſcant, ad ualentiora deueniendum eſt medicaminum, quæ aduerſus hunc morbum nata, factáq; habentur, ſubſidia, antidota uidelicet, paſtillos, ſeu globulos quæ Græci uocant καταπότια. Quæ uiribus utiq; ſanguinem manantẽ reprimendi, dolores ſedandi, & amouendi, uentris item fluxum reijciendi, & ſoporem deniq; conciliandi poteſtate ſint prædita. Quorum omniũ à ueteribus inuẽtorum, longum ſit catalogum pertexere, ſatis eſſe arbitror, ſi præſtantiſſima quæque ex his quum ab alijs non pœnitendis medicis, tum à nobis uſu & experientia ſæpius cognita atq; probata, ſumma fide recenſeam. E quorũ numero prima hæc eſt compoſitio.

Princeps aduerſus ſanguinis ex fractura reiectionem Confectura.

Thuris, amyli, ſymphyti (quam aperta ſignificatione, magis quàm concinnè uulgò Conſolidam uocant) uniuſcuiuſq; denariûm pondo trium, quaſſato in puluerem, & per anguſtiſſimũ incerniculum traijcito. Cuius doſis eſt myſtrum unum cum oxycrato pauco, in elixarione myrti ſiue lentiſci. Malíue Punici ſucco, ſeu lenticulæ.

Altera medendæ Rhexi confectura.

Accipe terræ Samiæ, amyli ſingulorum denariûm pondo quatuordecim Tragacanthæ, cõmeos Arabici lachrymæ papaueris uniuſcuiuſq; denariûm pondo duodecim. Succi arnogloſſi, uel herbæ ſanguinalis, quantum ad comprehendenda ea ſatis eſt, conforma paſtillos denarij unius pondere ſingulos, & cũ aqua ſuccóue plãtaginis aut herbæ ſanguinariæ potui dato. Et ſi nulla languẽ

tem

tem febris infeſtat,in oxycrato bibendum propina. Eſt uerò hic paſtillus non Hæmoptoicis modò,ſed immenſis quoq; thoracis,aut uentris doloribus præſens remedium.

Tertia confectura.

Habet terræ Lemniæ capra ſignatæ, amyli,thuris,terræ aſteris, cõmeos, aluminis ſiſſi, acaciæ giluæ atræ'ue (quam Græci κίρρα dicunt) ſingulorum uncias qutuor, Symphyti denariũm pondo ſex ſucci porri quantum ſatis eſt. Concinnant̃ inde paſtilli denarij unius pondere. Porrige illos languenti nõ tam morbi uim,quã ægri uireis perpẽdens. Dilue prius paſtillos in oxycrato, & miſce Hæmoptoico cum decocto Symphyti, aut rubi. Sæpius hoc medicamento in hoc morbo præſens auxilij experientia probatum eſt.

Quarta confectura.

Conſtat ex Aluminis ſciſſi, acaciæ ſingulorum uncia una, elixationis papaueris quantũ ſatis eſt. Rediguntur aũt hæc appoſitiſſimè in pilulas, quarum ſingulas ſub lingua tenere expedit. Conducit autem potiſſimè hæc confectio his qui ex gutture, & aſpera arteria cruorẽ ſpuendo reijciunt. Cæterũ dum è pectore & pulmone ſanguis expuitur, hanc in potu ceu diximus dilue, atq; propina. Mirificæ etenim eſt, aduerſum hanc affectionem, potentiæ.

Hæmoptoicæ affectionis ab exeſa aliqua corporis parte manans curatio.

SI ſanguinis ſputatio ad alicuius corporis particulæ διάβρωσιν, hoc eſt eroſionem ſuã referat originẽ, ſiue è pulmone, ſiue pectore, ſiue latere, ſiue gutture ſummo exeſis ſanguis feratur, nõ confeſtim rebus adſtringentibus, & medicamentis acutis aut epulis acribus molienda eſt curatio: ſed quæ acrimoniã humoris unde nata eſt abroſio domandi, emendandi, uertendi, diſcutiendiq; uirtutẽ obtineant medicaminibus ſedulò utendũ. Vitandaq; ſerio ſanguinis eſt, quæ per ſectionẽ uenæ fit, derractio, proptereà quod nõ pauci comperiant̃ gracilenti corpore, & aridi arcto admodum, anguſtoq; thorace præditi inhumeroſi qui huiuſmodi abroſione corripiuntur, & ob id promptius in Hæmoptoicam affectionem incidunt, & facilius Ptyſin tranſeunt.

De nutrimentis Hæmoptoicorum ex corroſione alicuius particulæ.

Sunt igitur ita affecti ptiſana in qua hordei grana unà cum ſucco exiſtant iugiter alendi. Halica itidem acoris pariter & ſalſoris experte, & ne per ſomnium quidẽ oportet quæ ſubtiliũ partiũ ſunt extenuandi gratia admiſcere. Sed contrà potius, quæ committendi conglutinandiq; & infarciendi uim obtinẽt adijcere. Verbi cauſſa: Amylum triticeũ, aut maluã. Si febris deſit, lac quoq; & tragachantã. Ex holeribus aũt ſumi cõmodè poſſunt quæ refrigerãdi, humectandiq; habent potentiã. Cuius ſortis ſunt intyba, ſeris, lactucæ & maluæ. Cæterũ qui imbecillarũ ſunt uiriũ, & ei poſt diem ſeptimũ gallinis nutriẽdi ſunt, præcipuè domeſticis abſq; ſale & oleo. Cauendũ tamẽ ne uel unq; uel certè rariſſimè manducẽt gallinarũ pectora, ne illis ſumptis calor ſedibus exeſis inueha. Hic utiq; eſt conferẽs nutricatus eorũ qui exhulcerata aliq̃ pte ſanguinẽ eijciũt.

Cura eorum qui præ mœſtitia, uel ſolicitudine, uel abſtinentia ſanguinē quoquo modo educunt.

ACcidit interdum ut ſanguinis reiectio, ex mœrore uel angore uel nimia inedia, uel multo labore, uel immodica uigilia, uel ex catarrho, uel ab acutis & ſubtilibus ſuccis oriatur. Quod ſi ex enumeratis aliquid anteceſſerit, hic langues non gallinis modò, ſed & ſolidioribus, nempe porcis grandioribus & caſtratis ueſci ſecurè poteſt. Præterea piſcibus duriuſculæ carnis, pectinibus, ex quibus Hyſitia quoque concinnata per accommoda ſunt.

Hyſitia dicuntur eſculēta ex carnibus ſuillis & ex piſcibus quinq; cōfecta quaſi gart.

Congruunt & piſces locuſtæ quos ἀστακοὺς Græcè nuncupant, bis cocti in aqua mutata, & pedes porcini abſque oleo elixi. Atq;, ut paucis plurima perſtringam, cuncta utilia cenſentur, quæ uirtutem habēt inſpiſſandi, explendi, uel acrimoniam hebetandi. Quibus utique ea, quæ ſe in pectus uel in pulmonem recipiunt, & temperant & domantur. Cuius rei gratia fructus quoque ita habentibus non interdicuntur, qui refrigerant atque humectant. Quorum ex claſſe ſunt carnes melonum, mela ſuſpenſa, uuæ paſſæ, mala nō aſtringētia. Ficus uerò manibus, pedibusq; fugiendæ in hac affectione conſtitutis ſunt.

De eo quod à capite deſcendit.

COnſyderandum eſt in Hæmoptoicis ſedulò de capite ne feratur acredo, mali huius caput & cauſſa. Prouidēdum etiam an Tuſſis quieuerit, locáue affecta obturata ſint. Niſi enim de capite tenuis ac acer defluat humor, tuſſis ſedatur. Si ex capite fertur ſanguis, capitis dolor excruciat, tinniunt aureſq; rubet uultus, uenæ frontis ſunt denſæ, & caligant oculi.

Signa ſanguinis fluentis ex capite.

Propter acreis humores ſanguinem ſpuentium curatio.

MEdela uerò quorum à capite delabitur acutus humor conſiſtit in adplicatiōe rerū refrigerātium & humectantiū caput. His enī adhibitis capiti calor eius ſedatur, & decreſcit acrimonia. Quibus nanq; gelida eſt capitis intēperies, huiuſmodi calore, acroreq; nō infeſtant, adeò ut ſanguinis deferat uis. Qua de re oleū roſarū per ſe, uel adiecto aquæ frigidæ paululo quo prōptius penetret capiti adglutinandū, atq; ita domat calorem, qui ex infernis corporis partibus attrahit ad ſe, atq; tranſmittit faucibus & gurgulioni unde ad pectus pulmoneq; deſcendit. Neq; alienū fuerit hoc malo ita correptos in balneū perduci. Quū uerò lauandū duxeris, oleū roſarū interdicito, uel oleū roſarū admixto aceto (q̄d Græci dicunt, ὀξυρόδινον) frigidā, potiſſimū ubi ſederit ægrotus in ſolio calidiore. Ad temperandā uerò capitis intemperiē, gelidā aquā, non in ratione eidem parti pfundito. Atqui talē curationē his adhiberi oportet, quibus ſanguinē ex capite deſcendere eſt ſuſpicio. Neq; de acutis humoribus ſup uenā fit carnis corroſio. Nā quibuſcūq; ex humorū acredine ſup uenæ tunicas, uel in ipſis tunicis fit corroſio, & ſauciāt loca, & inde cruor eijcit̄ p ſputū, his præcipiendū eſt ut oleū roſarū contineant uel lentiſcinū uel oxycratū, & de radicibus alterci, q̄d Græci ὑοσκύαμον uocāt, uel ſolano, ſemperuiuo, uel roſis uel aqua roſarum atq; id genus cæteris os languētis colluere expedit. Nos itaq; arbitramur, ſaguinis exputationem, ex eroſione acredinis factam cum catarrho, hac ratione curari. Nec poſſum nō demirari, q Galenus mirificus ac ſummus Medicus inter medelas huius mali nihil frigorificū, nihil item eorū quæ humectāt, recen

ſuit, ſed contrà omnia fecit. Nam intra initium confeſtim calorificis, ſiccificisq; uſus eſt, quibus mali cauſſam magis inflammauit, magisq; exiccauit, pulchrè nimirum excretionem ſanguinis ab eroſione ortam gnarus. Proinde rebus ita ſe habentibus, præſtat illico frigorifica & humectantia adhibere potius, quàm qualitati cauſſæ inſiſtere. Quod ſi ampliorem κακοχυμίαν ſubeſſe coniectura ueris, facienda eſt euacuatio, quo fiat humorum maximè acrium & bileoſorum euulſio, ne intemperie ſua & caput & pectus maiore acrimonia adficiant. Radebat ille ægri caput & imponebat medicamen ex ſtercore agreſtium columborum, ducens in Laconicum & balneum ſiccum languentem, exhibuitq; thiriacam & Thapſiam, (illam nonnunquam quum petendus eſſet ſomnus.) Neq; permittebat olei quicquam, neq; capiti, neque pectori, neq; reliquo corpori perfundi. Quæ ſanè omnia ampliorem acredinem inducunt, & aroſionem longè ſpacioſiorem efficiunt. Neq; enim placant, & fluentem materiã ſedes uellicando corrodendòue nõ prohibent, quũ tamen ſatius ſit acredinẽ temperare, ſedare, & quicquid fluit reprimere. Quinetiam tuſſim quæ ſanguinẽ quoq; extundit, mitiganda eſt. Et omniũ prætereà membrorũ temperamentum bonũ, quo nõ eſt aliud præſtantius adminiculum, ſtudioſè tueri expedit. Quibus omnibus ad unguem obſeruatis utendum eſt his, quæ deſiccandi cicatricẽ cõtrahunt. Mea utique opera cõplures ad priſtinã ſtatim reuerſi ſunt ualitudinẽ nulla adhibita neq; thiriaca, neq; aliis quibusdam antidotis. Vſi perpetuò non uellicantibus medicamentis, præcipuè uerò concinnatis è lapide Hæmatite

De Hæmatite lapillo.

Hæmatiten lapidem cõperi contra multam quoq; ſanguinis reiectionẽ magnã & ſalutarẽ admodum potentiã poſſidere cũ ſucco ex acinis malorũ Punicorũ, uel cũ ſucco ſanguinalis herbæ exhibitũ. His uerò qui nõ tantã ſanguinis uim expuebant cũ aqua tepida præbui. Oportet aũt ipſum ante reſoluere, & aſſulatim, & ſubtiliſſimè friare, ut leuior reddat uento. Offerendi aũt ſunt eius pulueris una doſi oboli bini, uel parũ, pro re nata, plus, minùsue. Pari inſuper cõmoditate uſi ſumus eo in his qui ob exhulcerationẽ quampiã pus etiã eiicere incipiebãt, unde mirificè, perfecto hulcere deſiccato ad priſtinã ſanitatẽ reuerſi ſunt, ita quidẽ, ut deinceps nihil puris prouenerit, neq; ullam tuſſiculã ſenſerit ægrotus. Nouimus prætereà aliũ quendã qui ob eroſionẽ non pus modò fœtidum eiiciebat, ſed ex faucibus, aſperaq; arteria mẽbranulas quaſdam cum ſanguine pariter expuebat, magna cum admiratiõe omniũ, ſolo hæmatite lapillo incolumitati integræ reſtitutũ. Exhibebatur aũt ei puluis ipſius poiũ cum uino tenuis eſſentiæ, & odoris ualde fragantis. Summo aũt ſtudio nitendum, ut in quàm fieri poteſt tenuiſſimum puluerem, ut mihi iam dictum eſt, comminuatur, & quaſi in pollinem, ut ita dicam, friatur. Quod ſanè ad hunc modum egregiè confir, efficiturq;. Hæmatiten ualidiſſimè contuſum atque leuigatum ſubtili lintheolo indito, idem cipho non capaci, cum uino optimo atque perodoro immittito, & à ueſpera uſque mane ita macerato, quo uinum illud perodorum ſubtiliorem aliquam

gal. medus curandi quinto meth. ... nobili Romano

aliquam eius partem attractam induat, adeò ut qui hoc uinum ſumpſerit qualitatem eius perſentiat. Hunc itaq; admodum potio præparata, & ut palatui arrideat magis adornata matutino tempore potandam porrige. Nam ſi æger quiſpiam, modo, quo diximus, affectus, frequenter hoc potu fuerit uſus, malo ſtatim propulſo, integram ſanitatem nihil aliud faciens recuperabit, & quod imprimis utile cenſeo, nulla ſtomachi ſubuerſio patientem comitatur. Atq; ita ſufficienter hactenus de lapidis Hæmatitæ in hac re uiribus dictum exiſtimo. Cuius uſuram præſentem in ſanguinis eiectione primus reperi, & ſæpenumero experientia comprobaui. Docuimus autem, his qui propter abroſionem ex deſtillatione (quem κατάῤῥουν Græci dicũt) factam, uel ob calidam intemperaturam, ſanguinem proijciunt, minimè utendum eſſe calfacientibus, & exiccantibus, uel aliqua acrimonia præditis medicaminum præſidijs, ſed contrà ijs potius, quæ nihil neque acredinis, neq; mordacitatis in ſe continent medicaminibus curationem eſſe machinandum & euentum feliciſſimè conatibus reſpondere. In cuius utiq; penuria ſuccenturietur lapis Armenicus.

De lapide Armenio.

Vbi uerò lapis Hæmãtites ad manum non fuerit, nec ulla detur illius utendi, quo modo demonſtrauimus, copia, in uicem eius lapidem Armenium ſumito. Quoniam is quoq; mirificam quandam in Hæmoptoicæ affectiones curatione uirtutem obtinet. Conducit etiam non parum terra Samia, lapis ue qui Samo reperit, (qui ſimiliter adſtringendi, refrigerandiq; potentiam habet) uel certè terra Lemnia quam indigenæ in rotulas concinnantes, capræq; figura ſignantes, σφραγίδα αἰγός, hoc eſt Capræ ſigillum (Medicorum uerò ſcolæ terram ſigillatam adpellant,) Habentur porrhò complura alia quoque præſentis auxilij ad eandem affectionẽ remedia, ſimplicia & compoſita, multis quidem modis huic rei adpoſita, cæterùm uſum eorum, quoniam exiccantis & acutæ ſunt qualitatis non admodum probo, neq; opis eorum opus eſſe magnopere cenſeo. Siquidem ſolus λίθος αἱματίτης, (quo non præſentius reperiri poteſt auxilium) ad perfectam exputationis ſanguineæ ex corroſione curationem eximiè ſufficit.

Terra Lemnia.
Terra ſigillata

Poſt hæc commendatur in huius morbi medicatione † διʼ ἀκόνης pharmacum. Quod minimè gentium, re hoc ipſum clamitante, eis dare conuenit, qui ob gelidam intemperiem, uel ob impetentem catarrhum hoc malo tẽtãtur, & quibus quod fluit humidum exiſtit aut pituitoſum, & qui nihil neque ſalſedinis, neque acredinis ſentiunt, uel habere conſpiciuntur, uel alia quapiam qualitate poſſidentur. Quibus tantum abeſt, ut Theriaca antidotus officiat, ut uehementer data proſit.

† *fortè διὰ κωδειῶν*

Qui

Quæ foris in ſanguinis reiectione adplicare expediat.

Horum, qui ſanguinem (culpa catarrhi) expuunt, capiti foris imponenda ſunt quæ cutis redundatias deſiccare nata ſunt remedia, ne partibus quæ fluxu humoris tentantur tuſſis uiolenter inferatur, & uena rupta ſanguis erumpat. Cognouimus uerò quempiam qui propter mali & noxij humoris fluxum in pectus è frigida intemperie hoc malũ incurrit, cauterijs caput inuſſiſſe, atq; omnibus illico ſymptomatis caruiſſe. Ira ſanè, ut ipſa, qua tenebatur humorum, officiũ facientium, plenitudine penitus exhauſta, tuſſiq; ſublata, exulcerationesq; exuſtionis beneficio fluxu deſtitutis, ſanitatẽ recuperarit. Ita porrhò affectis thermæ ſummo remedio ſunt. Quemadmodum contrà, qui ex calida intemperatura in morbũ incidunt, his calorifica ſunt aliena, frigida expediunt.

Cura ſanguinẽ in frigore reſpirando expuentium, ex monumẽtis Galeni.

Fractis uerò in pulmone uaſis reſpirando per frigus, reiectioneq; inde ſanguinis oborta, hũc in modum ſuccurrito. Sanguinẽ principio ſtatim per uenam ſectam detrahito, & ſecundo loco ſimiliter aliquantulum euacuato, ut ad contraria fiat euulſio, cuius ſanè gratia potiſſimũ fit ſanguinis pertuſa uena oblatio. Deinde manus & crura perfricare & reuincire expedit. Veſpere Trochiſchum διὰ σπερμάτων, hoc eſt ex ſeminibus confectum, præbeto. Detracto autem ſanguine die pectori ceratam ex thapſia imponito, quam ſub ueſperam, ne plus ſatis incaleſcat, deponito, & paſtillum διὰ σπερμάτων tertio die denuo porrigito, & Thapſiæ ceratam per horas fermè treis ruſus imponito. Deinde laborantem lauato. Cibato autem hominem primis quidem diebus ſorbitione. Tertio uerò die cum ſucco ptiſanæ, piſces concoctioni nihil renitentes probè conditos edendum dato. Inde in cubitum ducito, & paſtillos διὰ σπερμάτων (quoniam ſomnum accerſunt) & citra dolorem areſaciunt, repete. Ardore porrhò fractorum uaſorum quieſcente, & membrorum bono, ac ſuo reducto temperamento dandum eſt quod pectus expurget. Probatur aut theriaca ex uiperis, inde lactis potio, & alij cibi delicati, & ad priſtinam ſanitatem breui reuertetur.

Quæ fugienda ſint Hæmaptoicis.

Quicunq; ſemel ſanguinis ſputationi, uomitioniue obnoxij fuêre pro uirili ſua uitare debent ne denuo eandem affectionem incurrant. Quocirca longum, citatimue iter non eſt impetuosè arripendum, iugis & uehemens corporis exercitatio fugienda, uiolentus clamor, & frequens rei Venereæ uſus ſedulò uitandus. Vitare inſuper expedit eſum apij, rerum acetoſarũ, petroſelini ſylueſtris, uel ciborũ acriũ, & caſei antiqui. Quæ utiq; imprimis cauẽda ſunt ijs, qui ſanguinẽ ex abroſionis cauſſa expuũt. Cauenda itidẽ nimia cibariorũ inflantiũ repletio. Fugiẽdus prætereà ſi quid aliud, furor, medicamẽta grauia & uehemẽtia, & ponderũ quæ manibus fit ſublevatio.

ALEXANDRI TRALLIANI, PRAECELLENTIS MEDICI DE SINGVLARVM CORPORIS PARTIVM AB HOMINIS VERTICE ad plantam uſq; uitijs, ægritudinibus & iniurijs Liber Tertius, Albano Torino Vitodurenſi interprete.

De ſtomachi affectionibus, & ſymptomatis, quæ Cardiaca à quibusdam adpellantur, Caput I.

AFfligitur portò os uentriculi quem στόμαχον Græci nuncupāt uarijs & innumeris non tam ægritudinibus, quàm ſymptomatis, hoc eſt caſibus. Verbi cauſſa morbo Comitiali quem ἐπιληψίαν Græcorum Medici nominant, conuulſione, ſpaſmóue ſyncopa, mœſticia temeraria, timoribus atrebilarijs, hoc eſt, quæ melancholiam comitantur, & id genus alijs infinitis, puta appetentia canina, malicia, grandi fame, appetitus à cibis auerſione, nauſea, uomitu, ſingultu, corruptela, inde uiſcerum locellorum ſcilicet muliebrium, & ueſicæ, & pedum deniq; per compatiendi ratiōnē dolorem. Quandoq; ſtomachi affectus uigilias inducunt, & mentis uacillationes, & ſolicitudines quaſdam ſiuè angores, extremarumq; partium frigus. Ineſt enim illi ſumma, ut ita dicam ſenſibilitas quoniam nerueus eſt. Quo affecto per conſenſum iecur, uenis cōtē dentibus, & cor ipſum adficiuntur. Habet enim ſitum inter lienem, & iecoris fibras ſupra incumbit cor, & ſepium transuerſum. Infra inteſtina adiacent. Quin & cum cerebro connectitur (Si ægreſcat itaq; uita in ancipiti eſt) In principibus igitur hiſce uiſceribus dictas affectiones, caſusq; facile per compatiendi rationem concitat. Solertiſſima ergo perpenſione contemplandum cuiuſmodi adfectionibus ſtomachus per ſe, proprioq; adflictu, & cuiusmodi per conſenſum & colligantiam, tentari poſſit. Quibus ad amuſſim perpenſis, tum curatio aggrediunda eſt.

Signa frigidi uentriculi.

FRigidus natura uētriculus his notis liquidiſſimè depræhenditur, quòd ad appetēdum quidem plurimū urget, ad cōcoquendum uerò minimè, & quòd ſiti nulla premuntur eò præditi. Quod ſi non frigus modò, ſed humoralis quoq; frigidior materia, quæ negotium præbet, ſubſit, aderunt cuncta quæ commitari coſueuerunt accidentia. Habentur & alia gelidæ temperaturæ ſtomachi indicia, pituitam enim euomunt, ſumptaq; edulia continere & concoquere nequeunt, & more canis à uomitu ſtatim alias eſcas adfectant, quibus acceptis extemplò reuertuntur ad uomitū. Cuius utiq; rei gratia κυνόρεξιν Græci hoc eſt caninā adpetentiā cognominant. Eiusmodi itaq; indicijs frigidam ſtomachi intemperiē, ſiue ſola ſit ſiue materia eiuſdē qualitatis comitatā, facile datr̄ cognoſcere.

De Appetentia canina uentriculi Caput II.

QVoniam uerò non eſt una τῆς κυνώδους ὀρέξεως, hoc eſt, canini adpetitus, occaſio, ſed quàm plurimæ in notis depræhendendis, omnibus ueſtigiis inquirendæ ſunt mali differentiæ. Accidit autem eiuſmodi adpetentia, quandoque ex calida, quandoq; è gelida, uentriculi temperatura. Eſt quando è pituitoſo ſucco qui in uentriculo continetur, id mali potiſſimum contrahitur.

Curatio caninæ adpetentiæ ex calida uentriculi intemperie conflatæ.

Quod ſi plus ſatis caloris inſit ſtomacho, & ingenti imbecillitate quum uniuerſum corpus, tum potentia quoq; retentatrix quæ Græcis † cathecti-
† Aliás cathelτica, id eſt adtractrix.
ca uocatur, laboret, operæ precium omnino eſt, imò neceſſarium, quid cauſſæ ſit, quòd uentriculus ſine modo eſuriat, & cibos identidem adpetat, cognoſcere,
Id eſt mare nã quã prius uitẽtu leris.
τὸ μὴν πέλαγος πρότερον ὄισῃ ἄμπελον quàm idoneam morbi curationem incognita prius ad unguem cauſſa, mali ſeminario concipere. Vt enim diuerſæ eius cauſſæ, ita & remedia ſunt. Proinde ſi ex calidiore quàm par ſit intẽperie caninus ille, quo ſine modo cibus adpetitur, deuorandi adfectus oriatur, frigida, quoniã contraria contrariorum ſunt medicamenta, exhibeantur: (Si ex frigiditate proueniat, multò prolixius calida offerenda ſunt) quoniã neq; ſiti uacant, neq; humores acidos euomunt. Quũ enim calor augetur nequeunt ſuccedere id genus accidentia promptiſſima extenuatiõe & digeſtione per abditos meatus, atq; ob id aluus eorum aſtringitur, uel exiccantur uel gracileſcunt. Qui uerò ob totius corporis retentricisq; facultatis debilitatem caninam inediam contrahunt, cibaria cruda, liquida ſubinde magna copia euomere conſueuerunt. Proinde ob corruptionem graueolentius plerunq; olent.

Curatio adpetitionis caninæ ex frigiditate prouenientis.

Si qui uerò in eiuſmodi tam auaram incidunt ciborum adpetentiam propter frigiditatem uel pituitæ uentriculum occupantis eſſentiam, curatione communi quæ per contraria fit, hoc eſt, calorificis remediis ſuccurrendum eſt
Miſcere eſt potui dare.
præcipuè autem uinum meracius, & ſyncærum, rufique coloris miſceri expedit. Conferunt etiam præſentaneam opem edulia pinguiora, præſertim oleacea: magis uerò pinguitudines Phaſianorum, & carnium ſuillarum. Quæ ſanè ſumpta robur inducunt potiſſimè. Deinde Adpetitionem intenſam reprimunt, eamq; conſtitutionem inducunt, ut etiã ſi conentur deinceps cibum præter menſuram ſumere, nequeant.

Caninæ adpetitionis edendi ex calida intemperie ortæ curatio.

Quod ſi canina fames ad nimium calorem referat originem, à uino maximè abſtinendum eſt, cibi concoctioni renitentes præcipuè ſumendi ſunt. Vehementer enim calorifica ita habentibus, admodum hoſtilia (& ideo etiam fugienda) ſunt. Verbi cauſſa, piper, uel quod inde conficitur Hydrogarum, uel ex eo compoſitum conditum. Atqui, ut ſummatim dicam, cuncta quæ offeruntur frigorifica cum

frigorificum quiddam & concoctu difficile admixtũ habeant, cuius ſortis ſunt: caro bubula, ſtruthiones, & iuuencæ pedes.

Caninæ appetitionis ex deiectis uiribus facultatis retentricis prognatæ curatio.

Quando uerò contentricis potentiæ imbecillitati canina adpetitio accepta ferenda eſt, cauſſam ante omnia quæ, ut ſupra poſitũ eſt, diſtemperantiã lædit oportet cognoſcere. Deinde ad conferentem curandi rationem deueniendum. Temeraria etenim hæc eſt medici curatio, qui ſolis aſtringentibus ſtypticiſue agere conatur. Potiſſimum ubi gelida intemperies quæ retinendi uirtutẽ quam † cathecticam uocant, proſternit, ſubeſſe conſpicitur. Quo circa ea quæ promptiſſimè decoquuntur maximè expediunt. Contingit uerò nonnunquam, ut arida quoq; intemperies cathecticam, id eſt continentem facultatẽ deijciat. Cæterùm ea curationi medium unguem porrigit. † Aliàs cathelticam

Imbecillitatis cathecticæ uirtutis ex frigore natæ, & adpetentiam caninam inducentis curatio.

Vbi uerò frigidior temperatura huic malo uidebitur occaſionem dediſſe, calorificis pariter & ſiccificis ſubſidijs ſubueniendum eſt. Neq; ſolũ huius notæ uictus, ſed & id genus medicamentis utendũ eſt. Accõmodatus eſt itaq; illis & proficuus admodũ cibus ex holeribus braſſica ter elixa, gummiq; adiectũ Decoctio item ex uino, & conditi in eadem caules. Pari modo & rapa, & farina hordeacea & halica cũ uino Cyreo, & holera terreſtria. Ex uolucribus expediunt, perdices, merulæ, turdi, & anates. Ex carnibus carnes non carnes (ut ita nunc loquar, hoc eſt puſillorũ animantiũ, uerbi gratia, caprinæ, & ceruinæ, ſed partius ſumantur. Fructus ſunt cane peius & angue uitandi. Ex menſis ſecundis quæ Græci τραγήματα uocant, uuæ tantũ ſunt exhibendæ, & reliqua bellaria interdicenda ſunt. Eſto itaq; huiuſmodi uictus qualem deſcripſi ratio. Vngenta porrò & epithemata quorũ uſus in hoc morbo cõmendatur, ex lardano, maſtiche, myrrha, aloë & abſynthio ſunt præparanda. Potiões uerò medicæ, ex ſpica nardi, Rha pontico, & confectiõe διὰ μήλων, id eſt ex malis cotoneis, quæ ex gingibere conſtat. Antidotum autem quod congruit eſt Hiera, quod eſt ſacra, & theriaca potiſſimum. Nam ea omnium omnes & cõcoquere & ad ſanitatẽ perducere poteſt dyſtemperãtias. Laconica & quæ calidum uolũt hypocauſta uaporem & ſolia principiò effugiant. Puſilla aũt morula interpoſita remittẽte afflictione uſq; ad integrã ſalubritatẽ aquis utantur calidis, præſertim ijs quæ adſtringẽtis ſunt aliquantulum qualitatis participes. Exercitia hos egregiè iuuãt, armorũ nempe geſtationes, & locorũ longinquæ alteratiões, peregrinationes ue. Nam hæc ſingula reſtaurãdi uim obtinẽt, & uniuerſi corporis conſtitutionẽ robur inducendi facultatem habent. Vnde Contentrix potentia ſuo, & digeſtrix, cui apoctitica nomen eſt, itidem ſuo munere ſtrenuè fruitur, & mediocri delectu cibus adpetitur.

Retentricis facultatis, ex immodica caliditate curatio.

Quando autem retentrix humani corporis potentia, ex biliosi humoris intẽperie proficiſcit̃, præſentiſſima fuerit curatio panis aqua calida acceptus. Oua item dura hora diei tertia, & ex holeribus intybæ, lactucæ, & maluæ. Ex uolatilibus altilibus gallinæ non ſatis elixæ, & anſerum extremæ partes, & thorax Phaſianorum. Interdicere oportet ſylueſtria ſimul omnia. Ex piſcium genere probantur duræ carnis, uerbi cauſſa, acerina, Cyrini pectines, orphus condæ carabi, octocopa, ſepiæ, teſtaceā cutem habentes, aſtacus & cochleæ. Ex leguminentis uerò phaſeoli, fabæ & oriza. Ex fructibus mala dulcia & roſea, citreáue, uuæ paſſæ, caro melonũ, & medullæ cucumerinæ, perſica, mala perſica ſiccata.

Conueniunt prætereà in hac conſtitutione uentriculi conſtitutis, lauacra dulcium quidem aquarum & frigidarum. Thermæ etenim & aquarum calidarum balnea aliena ſunt his & inimica, canéq; peius uitanda & angue. Hactenus de his ſatis ſuperq;.

De Eſuritione intollerabili, quam Græci Bulimian, & Buliſmon adpellant, noſtri Bubulenam, ſiue Vaccinam nominant, Caput III.

Βούλιμος eſt (quod uocabuli quoque etymon euidenter declarat) inſatiabilis edendi cupiditas, ameſq;, ut aiunt, Saguntina. Proficiſcitur autem ex calore nimio ad intima (ut res ipſa manifeſtè oſtendit) coacto, & imbecillitate ſtomachi. Qua propter niſi citra menſuram cibos ingerant, anxiè & irrequietè infeſtabuntur, & adſiduè fameſcentes deficient. Quod imperiti aliquot a muſatoti (quos Græci *idiótas* adpellant) obſeruantes, continuo rebus fragrãtibus ingenteḿq; odoris ſuauitatem, nidoriśq; fluxum emittentibus, prægrandi fame preſſis, ſubueniunt, uitalem ſpiritum exhalantem reuocando. Adijciunt autem odoramentis plerunque panem uino madidatum, carnes ſuillas toſtas & ceruinas, & quaſcunque iucundi odoris, & conditas. Solent præterea, ſatis præſenti ſubſidio extremas ita affectorum corporis partes ligamentis conſtringere, pilos euellere, aureis uellicare, quo ſuſcitent à ſyncopa, & mamillarum denique capita pungere, uel lancinare aut trahere.. Refocillatis uerò illis angoribus remiſſis pãnem uino dilutum manducandum ante reliqua cibaria exhibe, mox inde cæteras eſcas. Sunt uerò reliquo deinceps tempore ocyus, crebrius, & cibis concoctioni renitentibus nutricandi. Danda item ſunt cibaria frigorifica pariter roboratrice uirtute prædita. Præſenti etenim ſunt eiuſmodi edulia ita habentibus auxilio, & tanquam poſtliminio temperiem reuocant. Proinde non defuerunt qui intollerabilis famis uiolentiam, incendioſuḿq; uentriculi feruorem extinguere conati ſunt, cuiusmodi quidem curandi rationẽ, manibus, pedibuśq; fugiendam, eſculentis uerò cõcoctu difficilibus potius utendũ cenſeo. Nouimus

Hiſtoria. quippe matronam, cuius uenter non fecerat officium plurimis diebus, quanquam prægrandem cibariorum uim uſque ingereret, probéque concoqueret

atq;

atque ob id lancinnationem & morſum quendam in uentre, & capitis dolorē iugiter conquerebatur. Hieram itaque catharticam ad propellendum id mali adſumpſit. Quæ functionem ſuam perficiente, lumbricum, uermémue immani amplitudinis duodecim cubitorum, aut plurium etiam, longitudinis eiecit. Et eo momento anxia & irrequieta, rabidâque cibariorum adpetione liberata eſt. Quocirca non bulimus, ſed anguis ille, inſatiabilem atque intollerabilem inediam inuexerat.

De Anorexia, hoc eſt inadpetentia, Caput IIII.

Non ignorandum ſanè eſt illud, quod cibariorum adpetitus, auerſio (quam Græci ἀνορεξίαν adpellant) uel ab aliqua uentriculi intemperie, uel à quopiam ſucco in eo contento proficiſcitur. Quum igitur ſtomachus omnia quæ offeruntur reſpuit, neceſſum eſt uno ex his ſuppetias fieri: uel humorum inanitione, uel temperamenti conciliatione, uel roboris inductione, & craſſorum, ſpiſſorumq́ humorum maximè infeſtantium inciſione, & extenuatione. Fit autem commodiſſimè euacuatio, uel per uomitionem, uel per alui deiectionem. Quando autem ἀνόρεκτος, hoc eſt eiuſmodi faſtidio adfectus naturæ aptitudine citra magnam difficultatem uomere poteſt, ſubtiles humores & non admodum craſſi & mixti commodius ac promptius per uomitum educuntur & exhauriuntur.

Quibus uomitum prouocare expediat.

Quum itaque humores negotium præſtantes, per uomitionem euacuandi uidebuntur, caue per medicamenta id faxis, ſed humectantibus magis, & fomētoſis. Expedit potio aquæ calidæ, & hydromelitis, hoc eſt aquæ mulſæ, quod frequentius ſumendum eſt, quoniam minore negocio euacuat, & uomitum aperiendo facilius elicit. Gelidam uerò mulſam in eiuſmodi caſu explodere quàmprimum conuenit, eò quòd prauum corpori temperamentum furtim ſuggerit & conciliat. Salubrior igitur fuerit calidæ aquæ mulſæ uſurpatio. Quippe ſi cibaria faſtidientem ouorum luteis aut ptiſana alas, miniſtrata inſuper aqua calida, idque exigua temporis intercapedine impoſita facias, deinde uomitio excitata, ut minorem moleſtiam infert, ita plus adminiculi præſtat. Quare multò præſentiore cum fructu hunc in modum uomitus cibum faſtidientibus prolicitur. Qui uerò non niſi ægerrimè, multoq́ ui addacti tandem euomunt, his cunctanter admodum uomitus arte proliciendus eſt, ne uentriculus præter ſolitum uim paſſus, plus detrimenti & perniciei, quàm adminiculi ex multa irritatiōe contrahat. Maior etenim uentriculi commotio, grandiorq́ euerſio, ampliorem educit eduliorum adpetitus auerſionem. Præſtat itaq; acconducit per alui ductionem humoris deiectionem moliri. Oportet autem corpora quæ quiſpiam purgare uoluerit prius affatim humectando fluida facere, & moderato nutrimento alere. Facilius enim purgationem ferunt

non deſint qui aliter conficiant. Longè autem, lateq́ cõmoditate præſtat ea confectura qua uſus eſt in huius affectionis cõſtitutione Galenus. Cuius deſcriptionem Capite de Anorexia, id eſt ciborum faſtidio ex gelida intemperie facta, deprehendes. Quod ſi uehementiore hac abſterſione opus eſſe uidebitur, oxymelite, quod ad Iulianum refertur, utendum eſt. Stupendæ enim poteſtatis eſt non modò in detergendo humores uentriculi, ſed & capitis, lienisq́ & totius pectoris quod thoracem nominant. Capitis adeò quidem ut morbo Comitiali correptis ſanitatem reſtituat, & ab alijs compluribus & diuerſi generis affectionibus uindicet. Cuius confecturam alibi memorabimus. Id ſanè genus præſidijs perpetuò utendum iudico. Foris porrò ungenta calorifica, & robur uentriculo inducentia ſunt adplicanda. Cuius notæ utiq́ eſt, cui cognomentum eſt inditum Martiaton. Reliqua uerò epithemata cognomento Baidon & εὐώδης, id eſt odoriferum, cenſentur ſaluberrima, & ſunt utiq́ à pluribus experimento cognita. Quorum compoſitiones mox ſubijciam.

Epithema ſtomacho accommodatum cognomento Baidon.

Habet caſſiæ denariũ pondo quattuor, iridis denariûm pondo octo, floris rotundi iunci odorati denariûm pondo duûm, herbæ ſabinæ (quæ βράθυ Græcè uocatur) denariûm pondo duûm cum obolis quatuor, bdellij, thuris, guttæ Ammoniacæ thymiamatis uniuſcuiuſque denariûm pondo uigintiduũ, maſtiches denariûm põdo ſedecim, ceræ uncias ſex, rheſinæ terebinthinæ uncias treis, rheſinæ piceæ lotæ ſeſquilibram, olei nardini uncias ſex, olei œnanthini, hoc eſt ex floribus labruſcæ uncias octo, aloës unciam unam, cardamomi, balſami ſingulorum uncias duas, Caryophyllorum unciam unam. Arida terantur in puluerem, liquida ſuperinfundantur. Deinde quicquid pulueris reſtat inſpargatur.

Epithema Euodes, id eſt fragrans ita habet.

Sordium quæ in apum aluearibus colliguntur (Græci πρόπολιν uocant) unciæ treis, crocomagmatis ſeſquiuncia, bdellij dioboli octo, aloës, myrrhæ ſingulorum unciæ duæ, malabathrei foliiue uncia una, rheſinæ terebinthinæ, thuris, ſtyracis ſingulorum unciæ duæ, maſtiches unciæ treis, ſpicæ nardi uncia una, cardamomi unciæ duæ, croci uncia una & ſemis, guttæ Armoniaci unciæ ſex, ceræ libra una, colophoniæ unciæ duæ, liquoris balſami unciæ ſex, inſpeciem epithematis redigantur & ubi res exiget, admoueantur.

Auerſionis appetitus cibariorum ex ſola calida intemperie, citra humorem, curatio.

Vbi autem ex modico uitalium locorum feruore, eduliorũ auerſionem & quaſi fugam pueniſſe cõſpicimus, uictus præſcribenda ratio eſt frigorifica, præſertim ex aceto confecta. Verbi cauſſa, poſca quæ uel potui danda, uel

ex ea panis dilutus manducandus eſt, & lac acetoſum, hoc eſt ex aceto & lacte conſtitutum quod ὀξύγαλα Græci uocant. Mela item & lactuca, & intyba, & aqua egelida modicè hauſta, ne calorem, qui aliqua ex parte tuendus eſt, extinguant. Nam ſi frigus præter modum introducatur, tantum abeſt, ut faſtidium expellatur, ut ei maiorem anſam hac ratione exhibeas, naturalem ſtomachi facultatem proſternendo & occidendo.

Cibariorum appetitus auerſionis ex ſola frigida ſine materia intemperie prognatæ curatio.

QVando uerò ſoli exuperanti uitalium partium algori eiuſmodi cibariorum quaſi nauſea & horror adſcribit̃, a quæ dulcis medicaminibus, quæ Græci ὑδραγωγὰ (hoc eſt aquam uel pituitam aquoſam prolicientia & educentia) adpellãt, ſuccurrendum eſt. Vino item perueteri & condito. Inter hæc rutam quoq; & aniſum ſæpius quidem, ſed parcaſem per manu offeras. Quin & antidotum ex ſimplicibus calorificis concinnatum exhiberi debet. Cuius farinæ eſt theriaca, quæ imprimis congruit. Quoniã adiuuat uentriculum, & malignos humores expellit, & natura faſtidij expultrix eſt. Semper Adagionis μηδὲν ἄγαν immemor. Ius quoq; columbinum intra menſuram, moduınq; exhibendũ eſt ita habentibus, & elixatio uuarum. Nam ea quoq; ingentes uentriculo ſuppetias conferre aſſolet. Vuæ enim ſunt εὐστόμαχοι, id eſt ſtomacho perutiles.

De ſiti tantum non inextinguibili   *Caput* V.

SItis quoque mortales ſæpius malè afficit. Vbi dignum eſt ſcitu, quod perinde atq; in βουλιμία & canino appetitu, cibi ingens deſiderium & uoracitas ſine modò accidit, ita in Bupina potus ſine menſura appetitur. Id quod duabus efficitur rationibus ἢ ἐκ τοῦ τῆς στομάχου πολλῆς θερμότητος, ἢ ἐκ πολλῆς ξηρότητος ἐκβοσκούσης τὰ ὑγρά. Hoc eſt, Aut ex uentriculi caliditate multa, aut ex ariditatis, humecta depaſcente, copia. Verũ quandoq; non de uentriculo & eius ore ſolum, ſed pleriſq; ex iocinoris, pulmoniſq; nimio calore bupina proficiſcitur. Hos tamen refrigeriũ delectat & adiuuat, frigidaq; aëris attractio. Sed qui febre ardente, quem καῦσον dicunt laborant, propter incendioſum feruorem potu ſitim ſummo affectu ſedare concupiſcunt. Illud uerò hic loci ignorandum non eſt, quod, ſi quos frequenter intollerabilis ſitis infeſtat, ex prauorum humorum plenitate ſtomachum moleſtante, uel ex bileo, pituitoſo'ue putreſcente naſcitur. Non ſolum igitur his quæ frigorificæ ſunt potentiæ, ſed quæ abſterſoriam, purgandiq; humores in uentre contentos poteſtatem obtinent utendum eſt. Vbi enim bilioſus quis fuerit, ea quæ eundem humorem euacuare nata ſunt, exhibeant̃. Veluti ſi pituitoſus ſit humor & ſalſus, qui ſupra modũ adauctus ſitim cõciliat, his quæ id genus hũores exhauriũt, & aſtringũt utendũ eſt. Vidimus ipſi quãdoq; eiuſmodi

ſitim, à pituita ſalſa prognatam eiuſdem qualitatis dapibus curatum. Verbi gratia, Sardinis piſcibus, Nicataris, porro & capparibus. Haud igitur frigotificis & humectantibus tantũ, ſed quæ cauſſæ, q̃ curioſè oportet expendere, imprimis occurrunt ſuccurrendum eſt. Cognita etenim cauſſa, unicuiq; peculiaris adhibenda eſt curatio. Exempli cauſſa, ſiti ex ariditate, humectantibus. Ex calore prouenienti frigorificis ſubuenire expedit. Quicunq; uerò ex ſalſa pituita impacienter ſitiunt, his quæ detergendi expurgandiq́; uirtutem poſſident auxilijs opitulandum.

Ad eos qui nimis ſiti ob ardorem ſtomachi uexantur.

Archigenes egelidam aquam ſorbendam eſſe his quos bupina ob immodicum uẽtriculi ardorem excruciat, pulcherrimè tradidit, præſertim ſi lanci naturidem, uel animi deliquium, feruorem incendioſum, & cibi adpetitus auerſionem comitetur. Vel uuæ acerbæ necdum matureſcentis ſuccum quem Græcè ὀμφάκιον uocant (& ſi ὄμφαξ eidem genti omnia acerba & nondum matura, neque uuã magis, quã oliuas cæteraq́; ſignificet) uel mali cotonij ius, uel cucumeris ſatiui ſemen cum aqua frigida. Vel ſuccum mali Punici dulcis, ſeu acidicum pari aquæ menſura mixtum. Vel mentæ ſurcu los cum aqua gelida leuigatos. Vel oleum roſarum compari modo admixta aqua frigida. Vel elixationem ſucci non dum maturatorum perſicorum. Vel lactucæ candidæ ſemen cum aquæ frigidæ menſura quatuor cyathorum. Hactenus Archigenes. Nos commixta potius quàm incompoſita medicamina in hac conſtitutione uſurpauimus. Quæ nobis iugi experimento ſunt cognita, & comprobata, quorum doctrinam & compoſitiones deinceps ſtudioſè lectoris gratia recenſere operæ precium iudicauimus.

Aduerſus ſitim globuli.

Catapotium id eſt, medicamen, quod non diluitur, ſed ita ut eſt deuoratur, ad ſitim compeſcendam: Seminis cucumeris ſatiui pondo denariûm octo, tragacanthæ pondo denariûm ſex, cum albore ouorum recentium diluuntur & conteruntur. Cui ſemen cucumeris leuigatum admiſcetur, finguntur pilulæ inſtar erui. Siccãtur in umbra. Dentur ſub linguam tenendæ, ubi eliquatæ cum ſaliua deglutiantur.

Alterum Catapotium.

Glycyrhizæ denariũ pondo quatuor, ſeminis cucumeris ſatiui denariũ pondo ſex, ſeminis portulacæ denariũ pondo duũ ouorũ candido excipiant̃, & finguntur pilulæ erui magnitudinis, teneantur ſub lingua tantiſper dum colliqueſcant, deglutiendo ſubinde ſaliuam.

Alud catapotium ad febre tentatos, quibus parum potus indulgendum eſt, & ad eos qui ex ardore, & qui ex itinere ſitim contraxerint.

Succi glycyrhizæ pondo denariũ ſex, ſeminis cucumeris ſatiui denariũ pondo quatuor, tragacãthæ denariũ pondo duũ mortario ſingillatim cõterito, admixtoq́; ouorũ albore pilulas efſingito, & quẽadmodum prædictũ eſt, utitor.

Paſtillus ad ſitim compeſcendam probatus.

Liquoris glycyrhizæ, ſeminis cucumeris ſatiui, ſeminis portulacæ, & corticis radicis eius, uniuſcuiuſq; denariûm pondo quatuor, albugine ouorũ ſufficiente excipiantur, & redigantur in paſtillos denarij pondo. Quorum ſinguli teneantur ſub lingua, ſubinde quicquid in ore colliquatum fuerit cum ſalúia degluciendo. Foris porrhò ſitientium non omnino leuiter, uentriculo cucurbitulæ imponendæ ſunt, aqua gelida refertæ, uel cucurbitæ raſamento plenæ. Vel hunc in modum præpara, & conducet contra febrem κάυσον. Raſamenta cucurbitæ luteo oui elixi, oleoq; roſacco excipito, & utitor.

Cataplaſmata.

Vel cataplaſmatis modò, præſertim febrientibus, impone, Seſamum crudum aqua maceratum & leuigatum admixto oleo roſaceo.

Aliud Cataplaſma.

Vel fiat cataplaſma ex uiridibus folijs uitis conquaſſatis, uel ex malis cotoneis, uel dactylis, uel meſpila cum ceroto adiecto.

Aliud Cataplaſma.

Poteſt prætereà caſeus nouus cũ farina hordeacea, facto cataplaſmate utiliter imponi. Et ut tribus, quod aiunt, uerbis expediam, quæcunq; in oſtij uentriculi, qui στόμαχος Græcè & καρδία (unde & hæc καρδιακὴ uocatur adfectio) adpellatur, dolore prodeſſe docuimus.

De ſtomachi inflatione ex atra bile, *Caput VI.*

Si præcordia inflantur, & ſtomachus reſoluatur, humoribus id μελαγχολικοῖς ibidem effluentibus acceptum ferendum eſſe compertum eſt. Bene in eius curatione rum facient ſpongiæ aceto acriore immerſæ & madidæ quidem, attamen expreſſæ loco affecto impoſitæ. Quod ſi his peractis parum proficiatur, nauſeaq; etiamdum perſeuerauerit, liquidum alumen ſiue rotunndum cum atramento ſutorio, quod Græci χάλκανθον uocant, cõtritum, pauxilloq; mellis commixto impingito. Hæderæ adhæc folia in uino elixa, cataplaſmatis ſpecie ſuperinducito.

Aliud: Aridum item bouis armenti ſtercus uino decoctum facto cataplaſmate inducatur. Quod ſi ſtomachi inflatio ex flatuoſo ſpiritu infeſtat, Nepitæ ius ad tertias decoctum aqua, mellis chocleari uno, & piperis denarij pondo unius ammixtis potui dato. Neq; enim eiuſmodi uentoſitas ex mala caloris intemperie, neq; etiã ex atra bile deuſta, ſed ex his potius unde atrebilarius ſuccus etiamdum naſcitur, ortum habet.

Conditura ad uentriculum temperaturæ frigidæ Dioporon.

Confectura medicamenti δι' ὀπωρῶν, id eſt fructibus cum æſtatis uniuerſæ tum Autumni aduerſus ſtomachi ſubuerſiões, cælicolas, id eſt uentrales torminoſos

torminoſos quos Græci appellant δυσεντερικούς. Conſtat ex malis cotoneis numero quinquaginta, roſarum rubearum denarijs quinquaginta, ſorbis meſpilis ſingulorum quinquaginta, aquæ chongijs ſeptem. Eſt autem Chongius idem quod Chus. Poma omnia confracta uaſculo aqua pleno immitte, & ad tertias decoque. & ſi quæ à coctura reliquiæ ſordium pomorum reſtare uidebuntur, denuo colabis, & adijce melli præſtantiſſimi libras treis, & ſuper carbonibusq; rudicula agitando denuo elixato. ubi uerò mellis ſpiſſitudinem contraxerit, ab igne deponito, & reponendum uaſe fictili, uitreóue curato, & ubi uſus exiget ante cibaria cætera chocleare unum bina, ſi uidebitur oportunum exhibeto.

Epithemata ad ſtomachum fluoribus tentatum.

Epithema uentriculo rheumate correpto, in febribus & ſine febribus, & cæliacis, & quorum uentriculus per conſenſum afficitur, & continentibus cibum in ſtomacho quos στομαχικούς uocant, ualde conducibile. Cuius utiq; compoſitio eſt huiuſmodi: Myrrhæ, croci, aloës, maſticis, ſucci abſynthij, ſtyracis ſingulorum uncia una, ceræ, olei nardini, pinguium palmularũ, quas Græci φοίνικας & δακτύλους dicunt, ſingulorũ ſeſquilibra, uini Hadriani quantũ ad palmulas macerandas, ſatis erit, commiſcenť. Sunt uerò nonnulli qui ceræ & olei nardini libras treis admiſceant, & arida leuigata pariter cum ſtyrace eliquato immittunt, tritiſq; omnibus & emollitis utuntur. Nos uerò uniuſcuiuſq; librã unam & dimidiam indimus, & longè præſtantius, multoq; efficacius reddiť.

Aliud Epithema.

Alterum ad idem admirandæ efficaciæ epithema medendis ſtomachi imbecillitatibus, & ſtomachicis, hoc eſt cibum non continentibus, accõmodatiſſimum eſt, quod habet Palmularũ pinguium Thebaicarũ, uncias treis, œnanthij, hoc eſt florum labruſcæ, ceræ cuiuslibet librã unam, maſtiches, thuris ſingulorum unciam unam, uini quod ad ea colligenda ſatis eſt. Palmulas ante omnia cum uino terito, & eliquanda eliquato: deinde pulueres immittito, & utitor.

Aliud Epithema ad roborandum uentriculum.

Oenanthiæ, ſucci oliuarum acerbarum, & nondum matureſcẽtium, quod ὀμφάκιον Græci appellant, florum roſarum, aloës iocinoris modo coactæ, unde & ἡπατικὰ uocatur, Gallæ Aſiaticæ, acaciæ, balauſtiæ, cotoniorum, uniuſcuiuſq; uncia una, myrobalanorum, ceræ rubeæ, olei cucumerini (hoc eſt cucumeris ſylueſtris cuiuſque unciæ ſex, uini prelo expreſſi quantũ ad comprehendenda ea ſatis eſt.

Aliud epithema ad ſtomachum.

Malorum cotoniorum ſceno inuolutorum, carnium ueru aſſatarum unciai tres, croci, abſynthij uniuſcuiuſq; põdo unciæ unius, & ſemis, & olei

cydoniorum

cydoniorum, denariûm pondo octo. Vini fragrantis quantum epithema poſtu lat, miſce & utere.

Aliud Epithema, non tam pro uentriculo & aluo, quàm uniuerſo corpore fluoribus preßo, quod accipit:

Gallarũ Aſianarũ, ſpumæ maris quod halcyoniũ Græcè dicũt, nitri, herbæ lanariæ ſtruthij ue ſingulorũ uncias quatuor, defruti uncias tres. Vtere.
Aliud: Optimè facit ad eundem ſtomachi effectũ uuarum paſſarum elixa tio (ſi ſtaphidis in aqua decoquantur) potui data. Quin & ipſæ uuæ paſſæ per ſe manducatæ proſunt.

Antidotum ad uentriculum algore tentatum.

Cæterùm quando ex algore ſtomachus ſuo non fungitur officio (cibaria ma lè conficiens) præſentaneum fuerit, & à me ſæpius experientia comproba tum, quod hîc ſubijciam auxilium. Vocatur autẽ id remedij genus κάψυξ, cuius confectio hæc eſt: Enulæ Campanæ pondo unciarum quatuor, ſeminis fœnicu li pondo unciarum trium, piperis pondo unciarum duûm, mellis Attici optimi non deſpumati pondo librarum duarum. Atqui ſi mellis Attici optimi copia nõ ſit, ſumatur id quod ad manum eſt qualecunq; ſit, ſed probè deſpumetur. Ipſe uerò adijcere conſueui ſeminis erucæ pondo unciæ unius, & petroſelini pondo unciarum duûm, mellis pondo unciarum ſex. Atq; ita longè ſalubrius & efficati us in omnibus comperi. Præclarũ enim in multis alijs affectionibus præter ſto machi inflationem & cruditatem, præſtat auxilium. Quin & muliebria non in ſtrenuè proritat & deducit. Exhibui ego non ſemel dyſpnœicis, hoc eſt, ægerri mè ſpiritum trahentibus, & admirandam ſemper efficatiam exerit. Eſto uerò integra doſis eius cochlearia bina matutino & ueſpere à cœna. Obtuli autẽ ue ſpere quidem cum diluta uini potione (quod Græci κρᾶμα uocant, & nectaris inſtar conficitur) Mane uerò cum ſimplici aqua, quoniam ructus ſuaueis con cinnat. Exhiberi uerò commodè poterit aduerſus quancunq; tuſſim, & contra fluxũ qui ſe à capite in thoracẽ confert. Et uno uerbo ad omneis internas corpo ris affectiones. Facit & contra cibarij adpetitus auerſionẽ, & in Venerẽ excitat.

Aliud Dià Melon Kydônôn, hoc eſt, ex malis cotoneis confectum ad eoſdem effectus.

Habet διὰ μήλων κυδωνίων ſucci eorundem foris intuſq; mundatorum expreſſi ſextarios quatuor, gingiberis uncias quatuor, piperis candidi uncias treis, piperis atri uncias duas, mellis xeſtas quatuor.

Aliud:

Succi cotoniorum pondo xeſtarum duarum, mellis pondo xeſtæ unius, gin giberis denariûm pondo trium, piperis atri pondo unciarum duûm, aceti cotylam unam, quæ cuncta cum ſucco & melle ſufficiente decoquito & utere. Sed id ante omnia ad carbones mediocriter decoquatur, & deſpumato tandem pulueres gingiberis & piperis inſerantur, & denuo quoad mellis craſſitudinẽ con trahat lento igne elixentur. Quod ſi purgandi uim indere illi fert animus, diagri

dij

drij uncias ternas adijcito. Quo circa medicamentum illud diagridio nullo ámixto, imbecillitati uentris ſummopere expedit, nec minus etiam iocinori ſtomachoq́ꝫ affectis. Porrigendum uerò frequentiſſimè cochleare unum. Quod ſi à cibo ſumatur tantum quidem abeſt ut uel tantillum lædat, ut etiam proficiat, uerùm multo maiore cõmoditate ſobrio mane, uel noctu daturo membra grabato, ita ut à cibo binis uel ternis horis laborans abſtineat datur. Optimè facit medendæ inappetentiæ & cruditate uentriculi.

Antidotum ad ſtomachum præcalidum.

Quando autem uenter nimio quàm par ſit ardore moleſtatur, uerbi cauſſa bilioſo exiſtente qui laborat abijcias piper cum gingibere & ſuccum tantum cotoniorum, melq́ꝫ & acetum decoquito, & quemadmodum ſupra poſitum eſt utitor.

Ad ſtomachum cibum non continentem.

His quorum uentriculus cibum reijcit, danda ſunt cochlearia terna uel quaterna medicamenti quod recipit, aloës, roſarum aridarum in unum cõtritarum, uuiuſcuiuſqꝫ denariũm pondo decem. Quod ſi euacuare uolucris, quæ uentriculum onerant, diagridij maſtiches cuiuſqꝫ denatiũm quatuor admiſce. Euacuabis uerò citra angorem & moleſtiam.

Aliud ad inflationem ſtomachi & inteſtinorum & ad cruditatem, adq́ꝫ iocinoroſos, tuſsientesq́ꝫ, ſed magis ſi ex algore ſit uitium.

Habet id piperis pondo unciarũ trium, ſeminis althææ, ibiſciue, pondo unciarum duarum, ammeos tantundem. Seminis epithymi purgati pulegij aridi ſeminis ſingulorum pondo unciæ unius, mellis cocti & deſpumati, quãtum ad compræhendenda ea ſatis eſt. Sunt qui adijciant his, ſeminis rutæ, ſeminis apij cuiuslibet pondo unciarum quatuor. Datur autem in iſta doſi quàm commodè cochleare unum.

Aliud ad uentoſitatem, & dolorem ſtomachi, alioſq́ꝫ dolores omnes.

Accipit piperis, teſticulorũ fibri ſingulorũ pondo unciæ unius, lacrymæ papaueris. quod opium dicunt, denarij pondo unius, ſeminis petroſelini pondo unciarum quatuor, Spicæ nardi Syriaci cuiuſq; denarij pondo unius. Redige in puluerem minutiſſimum. Doſis eſto cochelarium unum, admixta aquæ calidæ hemina una & dimidiata. Verùm ſi cum melle temperatum fuerit, cyathi menſura. Hauriat autem quis mane dum tollit, ſero quum tradit, ut dixi, membra grabato. Grandioribus quidem natu prolixior hauſtus exhibendus eſt. Mitigat etenĩ dolores & concoctioni nihil renititur, potiſſimè aluinis quũ marium tum mulierum, & uentoſitati, & crudis humoribus preſſis contra febreis, præcordiaq́ꝫ (ſic enim ὑποχόνδρια reddo) dolentibus, febre correptis ex cruditate & tuſſi adflictis, & in quibuſcunqꝫ tandem reſpoſcit prolicionem urinæ competit.

Aliud antidotum ſaluberrimum.

Conſtat ex ſpicæ nardi, piperis ſingulorũ uncia una, caſſiæ fiſtulæ uncijs duabus, coſti uncijs totidem. Detur autem in aqua mane & ueſpere. Optimè facit non modo cibum non continentibus quos στομαχικοὺς uocant, ſed & iocinoroſis & renum morbo laborantibus, qui νεφριτικοὶ dicuntur. Confidenter utendum eſt hoc remedio.

Aliud antidotum ad eandem ſtomachi paſsionem.

Habet aliud ad eandem affectionem utile antidotum piperis, petroſelini, uniuſcuiusq; pondo unciæ unius, cymini denariũm pondo quatuor. Datur illud commodiſſimè laborãti dum lauat in balaneo.

Aliud quum ſtomacho, tum cholera conducens.

Iridem probatiſſimam nempe Illyricam in puluerem comminutam & per ſecerniculum anguſtioris traiectam, mane cum aqua calida ieiuno potui dato, ſero autem petenti iam lectum temperato cum uino denariũm pondo triũ. Et per Apollinem non eſt uilipendenda neq; deſpicienda iſthæc potio.

Aliud antidotum compluribus utile:

Habet ſeminis althææ ibiſciue, ſeminis ammeos, ſeminis apij, ſeminis cardui ſingulorum pondo unciæ unius, piperis pondo granorum triginta, mellis quantum ad hæc compræhendenda ſatis eſt. Dandum eſt matutino adhuc ieiunanti myſtrum unum. Veſpere lectum petenti compari modo tantundem præbere conuenit.

Aliud antidotum.

Conficitur id ex picra cuius aloë fuerit ante condituram lota, floris rotundi, iunci odorati, ligni balſami, maſtiches. ſpicæ nardi, aſari, croci uniuscuiusq; pondo ſeſquidenarij, caſſiæ fiſtulæ denariũm pondo trium, aloës, iocinoris modo concretæ hepaticæ. ueotæ & rarefactæ denariorum pondo quindecim, uel binarum unciarum pondere. Illa confectione concinnata, utere.

Aliud ſtomachicum inflammationem uentriculi remedians.

Stomachi inflatiõem medetur, petroſelini Macedonici & cymini cuiuslibet denariũ pondo quatuor. Miſcenda autem eſt mane ieiuno, & ſero ſumpta cœna eunti cubitum, cochlearis unius menſura, in paucula admodum calida aqua.

De Cardiaco morbo, Caput VII.

Καρδιακὴ νόσος, hoc eſt, offenſio oſtij uentriculi, quam Græci ex multo tempore καρδίαν, id eſt, cor adpellãt, & à medicis, ab alijsq; hominibus ſtomachus uocatur, cauſſa ipſius uentriculi oboritur. Vſu autem uenit huiusmodi cardiæ, offenſio his in quorum ſtomacho prauiſſimi, ueneno ſi & morſu uellicantes morſu ſucci proueniunt & creſcunt.

Id autem

Id autem non alia ratione magis quàm ob nimiam imbecillitatem ſtomachi, adeò quidem ut eo languente nonulli interdum feſtina morte concidant intollerabilem humorum mordacitatem, ueneno imbutam ſuſtinere non ualentes. Dignum porrhò eſt ſcitu, quòd non rarò lumbrici relictis inteſtinis inferioribus, ſuprema petunt uiſcera, maximè ſtomachum. Vnde neceſſariò id morbi genus quod Cardiacum à Græcis nominatur, emergit, & cum angore animi deliquia ſyncopáſue ingerit: ita quidē ut nō pauci morſu lumbricorū læſi, paucis dein horis è uita diſcedāt. Quo circa nō omnes ſubitaneæ ſtomachi ſyncopæ ſtatim peſtiferis & uenenatis humoribus adſcribendæ ſunt. Proinde lumbricorū quoq; indicia ſunt perpendenda, quando ſtomachus mordicatiōe uellicatur, & animi deliquium cōciliat, indéq; cauſſa mali colligenda eſt.

Morbi cardiaci curatio.

In huius morbi curatione cibaria frigorifica, & quæ robur loco uiribus deiectoinducendi poteſtatem obtineant, offerenda ſunt. In quo cenſu habentur mali Punici quum liquor, tum grana, ſumpta enim ſtrenuam in refrigerando & corroborando operam nauare aſſolent. Eiuſdem farinæ cenſent loti plantæ fructus, quæ mela dicuntur, non admodum dulces, & moderatè aſtringentes. Pira item & mala Perſica ſicca, uuæ acerbæ cum exigua quadam auſteritate & ſtypticitate. Panis aqua egelida, calidáue maceratus. Præſertim ſi laborantis temperamentū ſit æquo calidius, & ſucci in ſtomacho contenti fuerint mordaces, & acutiſſimi, quorū curatio prima eſt adhibere quæ Cardialgiæ id eſt cordis (uocant autē ita os uentriculi) dolori ſuccurrunt. Secunda difficilis concoctionis cibos paulatim adijcere. Cuius notæ ſunt ex piſcibus bulbia, pectiues, aſtaci, id eſt cancri, locuſtæ'ue, hyſitia ex pectine confecta & ciritia, uentres anſerum, & pedes porcini, atq; ut ſummatim plurima, comprahendam, quæcunq; ægerrimè corrumpuntur, imò ſtrenuè reſiſtendo & confligtando cum humoribus, malos tandem ſtomachi ſuccos ſuccumbentes ſuperant. Conſulendum eſt autem his ut uel in quiete, uel morbi remiſſione incunctantius cibis ueſcantur. Neq; enī hīc ullum dari poteſt præſentius auxilium, quàm cibaria quæ & concoctioni & corruptioni, manibus pedibúſq;, ut aiunt, reſiſtunt tempeſtiuè ſumpta. Hortari itaq; diligenter oportet, ita habentes ut panem aqua uel calida uel frigida intinctum manducent, aut loti fructū, uel malum cognomento Medicum quod & citreum uocatur, foris purgatum. Victus ſanè ratio quæ Cardialgiæ conuenit, eſt huiuſmodi. Cæterum quantum ad medicamēta attinet ſummū eſt præſidium Glycia, cuius cōfectura ex his cōſtat. Sumito aceti xeſtam unā & ſeminis corticis radicis fœniculi uncias ſex, aloës hepaticæ, uncias tres, mellis Attici libram unam, & dimidiam. De more conditūram effingito, & myſtrā bina, ternáue miniſtrato. Molliorem autem reddit uentrem & robur inducit; & breuiter longè ſaluberrimum cenſetur. Neque Cardialgias tantummodò, ſed incipientem quoque morbum Comitialem & hypochondriorum & ſtomachum Glycia.

N 2 pi

pituita ſaburratum, & proinde frigidum, & alias denique plurimas affectiones quarum hîc non eſt narrandi locus. Compertum porrhò mihi eſt, Anacardinum antidotum id genus paſſionibus maximè etiam ſubuenire. Hiera item Picra, nulli bonitate ſecunda Glycia eſt. Hactenus de morbo Cardiaco ex humorum acrore & mordacitate proueniente ſatis. Porrhò de his quæ ſtomachum non abſque ſymptomate excruciant, ſiue ex caſuum accidentiúmue qualitatibus ſiue ex morbis, humoribus diuerſi generis auctis incrudeſcẽtibus, graſſantibusq́ preſſius agendum cenſeo.

De Nauſea & Vomitu, Caput VIII.

Vomitus ſiue Nauſea ſymptoma uidetur eſſe ſtomachi. Proficiſcũtur autem utraq; uarijs ſingulorum accidentium cauſſis. Proueniunt autem nunc ex plenitate, nunc ex cuiuslibet pernicioſiſſimorũ ſymptomatum qualitate. Quod ſi ad plenitatem referatur, ſuboritur nauſea quæ uomitum proritat, quoniam ſaburratur ſtomachus. Peſtiferi nanque humores, mordicationem concinnant, & uomitionẽ præterea aut nauſeam concitant. Contemplari itaq; in his expedit, et ſi plenitatis culpa orta ſit uomitio præſentiſſima curandi ratio erit euacuatio. Sin uerò ad acrimoniã referatur mali principiũ, Cacochymia id eſt uitioſus ſuccus eſt. Proinde opportunis præſidijs placare oportet, & tẽperare eos, quo imbecilliores redditi acredinẽ ponant & maliciã, potiſſimè ſi bilis flaua fuerit aut atra: nã pituita extenuanda & incidenda eſt, præſertim quãdo craſſa & tenax ac uiſcida exiſtit. Vbi uerò uenter tantũmodo humorũ redundãtia moleſtatᷓ, neq; in uniuerſum ſe corpus cõferunt aut diffunduntᷓ, non eſt quod medicamẽtis utantᷓ ita affecti: ſed ſatis eſt hiſce donec ad priſtinã reuertãtur ſanitatẽ (mutatis in melius qui uentrẽ excruciabãt humoribus) ſola conferens uictus ratio. At ſi ex toto corpore humoribus uitioſo, in uentrẽ ſe tanq̃ in ſentinã recipiant praui humores, ad efficatiora deueniendũ eſt præſidia. Nonnunq̃ inciſa uena ſanguis detrahẽdus eſt, ſi is abundare & nihil imp(e)dimẽto eſſe uidebatur. Et ubi uicioſi ſucci complures ſubeſſe conſpiciũtur, ad medicamentũ expurgãdi uim habens confugiendũ eſt. Quod ſi quũ ſanguinis redundantiã, tum cacochymiã conſpexeris, neceſſum fuerit & ſanguinẽ mittere, & cathartico medicamine euacuare: ita quidem ut catharticũ phlebotomiã ſuccedat. Fiet itaq; in principio humorum qui uentre continentur, tantũmodo deinde eorum qui ex uniuerſa corporis mole in uentre ſe conferunt, mentio.

Notæ qualitatis humorum, quomodo fluant, & ubi contineantur.

Neceſſarium fuerit omnino cognitu, initio ſtatim humorés ne alibi fixi hæreant, meatiſue obſtruant, aut ſtomachi tergoribus tunicisue aut crenis denique ſe inſinuarint, & infarcerint: Quæ ſingula ex ſequentibus indicijs obſeruatis facile depræhenduntur. Acidi nanq; ructus frigidum humorem negotium præſtantem portendunt meatus ſcilicet occupando, aut uentriculi membra-

nas

nas ſiue tunicas, qui inibi accumulatus regnat, idquod in hunc modum licet odorari. Si nauſeam mox uomitus comitatur, & is citra magnũ conatum & uiolentiam prorumpat, peſtiferum humorem ex capacioribus uentris ſpacijs proijci cognoſcito. At ſi irritus ſit uomentis conatus & à nauſea quis in uomitum nõ prorumpat, humores in ſtomacho imbibitos eſſe cenſeto, ſiue bileus ſit, ſiue ſeroſus, ſiue ſpiſſus humor qui conſiſtit in uentriculo. Sæpe etenim numero uentre omni humorũ ſuperfluitate uacuo, ſtomachus aliquo humore uitioſus eſt & occupatur. Quin & iecur quoq; aut lien aut aliud aliquod ex uiſceribus obruit. Locus enim qui ſuſcipit, aut mordacitatis affectu incitatur ad uomitum longè grauior exiſtit. Quæ ſanæ omnia & ſingula quoq; ſagaci quadam indagatione liquidò diſcernere & præuidere expedit. Quod ſi uomitũ ſubinde cũ conatu prorumpat, & mox magis, magiſq; in tantulo quidem intercalato temporis ſpaciolo, certum eſt in uentre uitioſos ſuccos eſſe conſtitutos. Sin autẽ inter nauſeam & uomitũ aliquid ſpacij interponatur, aut nihil effertur, aut rarius uomitionis moleſtias inferre uideatur, magis erit conſiderandum, humorẽ uomitũ prolicientẽ alicunde ſuperuenire. Vniuerſam itaq; corporis habitudinẽ cõtemplari, & aliaſq; notas rimari & diſcutere expedit, ac tum demum curationẽ aggredi, ſiue res ipſa ſanguinis miſſionẽ, ſiue medicamentũ purgatorium poſtulet. Neq; enĩ ſine ſagaci propẽſione prætereundum nauſcáne ac uomitus ſuboriatur, an abſq; hac ingruat illa, moleſtiamq; inferat, & ita per ſeceſſauerit. Niſi enĩ uniuerſum corpus probè humoribus uitioſis prius expurget nihil egerit quisquis ſuccũ, qui ſe in locũ aliquem receperit, expugnare aut expedire conabitur.

Nauſeæ ac uomitus bileo aut melancholico humore prouenientis curatio.

Quod ſi irritus ad uomendum conatus, hoc eſt ſola nauſea, ex humore bilioſo naſcatur, primo lenientibus, ſedantibus, & temperantibus omnino utendum eſt præſidijs. Secundo pernicioſi humoris acrimonia, cauſſa mali, ſedata, aut certè mitigata, uel per aluum inferiorem, uel per ſuperna euacuato. Exhibendus itaque ante omnia ita habentibus ptiſanæ ſuccus, qui utramque prouinciam, placandi nempe humoris acredinem & expurgandi eiuſdem retrimenta, egregiè abſoluit. Habet porrhò uireis purgandi, & humores ex ſtomacho profligendi Mulſa aquea. Cæterùm exiguam quandam calfaciendi facultatem retinet. Quo circa uitioſos ſuccos per ſe feruidos & acreis magis accendit, & auctiores redit. Vitare itaq; oportet aquam mulſam cum cæteris omnibus quæ calfaciendo purgatoriam poteſtatem poſſident. Præfertur itaque non iniuria ſuccus ptiſanæ, qui & ſi minimam habeat purgandi naturam, & uires humectãdo tamen, & meatus relaxando mitigat, & humorum acumen hebetat. Vnde laborantes præſentiſſimum & excellens ſentiunt præſidium. Licet enim uomitum minimè proritet, praua tamen qualitas, ſubſtantiáue ſtomachum occupans omnino auferetur, & propulſabitur, id quod etiam in ſordibus inquinatis ſpongijs eſt cernere. Neq; enim unquam ſpongiæ exactè mundantur, ſi nõ uirus *Succus ptiſanæ*

inde lauetur aqua, fœtor esq; eadem expurgent. Proinde niſi quæ infeſtat ſuperfluitas aliquo liquore humectetur, aut ſuperfundatur, aut diſſoluatur permanebit arida. Compari etiã modo meatibus iam internis relaxatis & reclusis, bileo, melancholicôue ſucco oppreſſis ſolo ſpongiæ exemplo purgari poſſunt. Potio etẽm aquæ, hiſce humoribus eximiè ſubuenire poteſt: nam etiã ſi denſus & ualidus inhæreat humor, ſola aqua calida exhibita promptiorẽ & liberiorẽ exitũ cõciliat. Eò quod ſubinde exhibita diſcutit humores ſpiſſos, etiã ſi uiſcida admodũ, tenaciterq; infixa fuerit pituita, præſertim ſalſa & inueterata, licet quem admodũ pleriq; faciũt medicamentũ areſaciendi facultate, calidæq; potentiæ præditũ præter rationẽ fuerit adhibitũ. Quo circa ſi humor in ſe ipſo excoctus & cõglutinatus efficitur & decreſcit, moleſtiaq; nulla afficit, neq; febris ulla moleſtat, tum deniq; mulſa quæ dictis uehemẽtius abſtergit & expurgat. Quod ſi his adhibitis nihil aut parũ proficiatur, humoribus nõ obtemperãtibus, ad alia

Picra ſubſidia cõfugiendũ eſt: præcipuè uerò ad picræ antidotũ habet eñ ſtrenuã quũ bilem, tum melancholiã è ſtomacho purgandi potentiã. Cæterũ qui hoc medicamento uti uoluerit, conſiderare debet, ne calidioris æquo naturæ ſit, cui exhibet, néue in ſolidis, puta neruorum, ac muſculorũ partibus, quæ ſunt firmiſſima corporis loca, retenta materia deſedeat. Nam quæ calidæ ſunt & aridæ temperaturæ, neceſſariò febres hecticas incurret, uel maraſmo, id eſt ſenili ariditate marceſcunt. Dandum eſt itaque hoc medicamentum breuiter omnibus quorum ſtomachum ſuperuenientes humores occupant, exceptis calidi & ſicci temperamenti hominibus. Hunc igitur in modum inſtruenda eſt bilioſorũ & melancholicorum in ſtomacho humorum curatio.

Nauſeæ ex ſtomacho pituita repleto, curatio.

Cæterùm ſi acidæ aut dulcis pituitæ uitio nauſea in ſtomacho ſuboriatur, his quæ extenuandi uim habent medicamẽtorum præſidijs utendum eſt. Offeratur itaque præcipuè acetum mulſum quod Græci uocant ὀξύμελι, uel raphani, uel certè acetum mulſum pariter cum raphano. Probantur in hoc cenſu etiam radices Capparis, & ſinapi, porrus, uel διὰ κυδωνίων μήλων, id eſt, ex malis coroneis confectio quæ ex zingibere conſtat, & petroſelino Macedonico. Inde enim non concoctio tantum, ſed omnium etiam pituitoſorum humorum quantumuis crudorum extenuatio fit. Cibaria ita habentibus intra modum & temperatè, ſomnus & quies indulgenter concedenda ſunt. Non rarò enimuero eiuſmodi uictus ratione mordicus obſeruata non pituitã tantũmodo immutauit & extenuauit, uerùm ipſam quoque materiam bella metamorphoſi in frugi ſanguinem alterauit, adeò ut citra lamentationem aleret eiuſmodi ſuccus: nam ſi acida exiſtat pituita, dulcibus occurrendum eſt. Si ſalſus humor idem ſit, attẽdere oportet illico unde ſalſuginẽ cõtraxerit. Quandoq; eñ ex cõmixtione ſeroſæ, ut uidetur, eſſentiæ ſalſorem induit. Eſt quando non inde, ſed ex calidiore intemperie calfacta & aſſata penitus pituita, & ſalſedine & pinguitudine inficitur. Proinde ſi ſalſitudinem quoq; uidetur ex nimio quàm par ſit ardore contraxiſſe

frigi-

frigidis oppugnanda eſt, quoniam à calorificis non expugnatur neque reſoluitur, ſed ab his quæ & refrigerandi & humectandi uim obtinent. Vt enim ardore magis conglutinantur, & frigorificis & humectantibus diluuntur exemplo ſalis & nitri, quæ perinde atq; à calore cōſtringuntur: uerbi cauſſa igne, & ſole, ita ab aqua reſoluuntur. Si pituita ab ardore exiccata & ceu torrida facta ſit, his quæ memorata ſunt, præſidijs ſubueniendum eſt.

Stomachi ſeroſo & tenui humore imbuti curandi ratio.

QUum tenuis & ſeroſus humor qui à Græcis ὀῤῥώδης, id eſt, ſereus nuncupatur: ὀῤῥὸς enim eidem genti ſerum lactis notat: quum uidelicet pinguitudine humor ſubtilis inſtar ſeri lactis defluit. Ita & liquidus quilibet humor à pingui decurrens Græcis ὀῤῥώδης dicitur. Si is inquam, hoc eſt cum pinguedine ſubtilis humor in uentré ſe conferat, omni conſideratione iuſſa ualere, incunctanter uomitus calida aqua exhibita affatim ciendus eſt, uel certè ptiſanæ ſucco potui dato proritanda eſt uomitio. Atqui ſi liberaliore humectatione uires deiectæ uidebuntur, & ſtomachus proſtratus eſt & exolutus (unde malis fons eſt) & creber uomitus, adeò quidem ut neque conterretrix neq; attractrix facultas ſuo fungatur officio: Tum utiq; ita affectis medicaminibus ſiccificis & reprimētibus, ſuccurre. Cuius notæ ſunt ipſa cotonia mala toſta, ſtomacho emplaſtri modo impoſita, uel manducata per ſe, uel quod cum his conficitur medicamentum cum pipere ſolum, uel, ut alij præparant, adiecto etiam zingibere, petroſelino Macedonico: Quidā admiſcere garyophylla, & coſtum: Verùm hæc ſunt quàm par ſit magis medicaminoſa. Optimum longè & excellentiſſimum eſt cui piper tantummodo adijcitur, aut ad ſummum profectò zingiber & piper. Nam hæc ad roborandum & calfaciendum ſtomachum, uentrémque ſola ſufficiunt, quæ utrique neceſſaria ſunt humido ſtomacho, acrimonia humorum uacanti. Vbi uerò perliquida & acisr admodum redundare tibi uidetur materia, his utendum quæ robur inducendi, conſtringendíq; & minimè calfactoriam uim obtinēt, in quo cenſu ſunt, malorum cotoniorum ſimplex ſuccus, & idem cum melle confectus. Compertum etenim eſt ſatis, hunc omnem humorem bileum & acrem mitigandi, & corroborādi uireis habere: quo nomine imbecillo, & calido ſtomacho, uel materia in bilem mutata. Conferunt caſtaneæ, meſpila permatura, fabulum cum poſca elixum, & uuæ, & alica ſimili modo exhibita, & ut quæ ſunt infinita pancis expediam, cuncta quæ roborare, reprimere & areſaccre nata ſunt, non in cibarijs tantummodo, uerùm in medicamentorum quoque præſidijs offerenda ſunt.

De inflammationibus ſtomachi & cura Caput IX.

HActenus de indicijs, & curationibus ſingularum à medio diſcedentium temperaturarum, ex humorum qualitatibus ſtomachum occupantibus, uel aliunde ex aliqua alia corporis parte, ſeu locis in hunc demanantibus, ſatis, ſupérque, ut uidetur, recenſuimus.

De phlegmone eiuſdem uiſceris deinceps differendum. Quum inflammatione aliqua ſtomachus tentatur, nauiter omnino & ſumma cum induſtria agendum eſt. Siquidem is, paterfamilias uocitatus, ut incolumis totũ animal ſolus gubernat, & ſingularum fermè partium functiones ſua uirtute promouet, ita ſi ægreſcat, uita (ut ſupra admonui,) in ancipiti eſt. Quo circa omnem rudentẽ, ut aiunt, mouere, plurima & uaria auxilia, neq; ut quidam cenſent, ſola laxatiua adhibere oportet, ne robur eius proſternatur, & inde ſummũ diſcrimen ſuccedat, neque enim alimento deperdito ſtatim cibos appetit. Offerenda itaque ſunt pariter cum relaxantibus cõfortantia ſtomachũ. Verbi cauſſa, Oenolæon, id eſt uinum & oleum cui abſynthij parum, & maſtiche admixtũ. Haud ſomnolenter autem animaduertendum eſt, utrum neceſſitas ipſa magis expoſtulet, laxatiuáne an quæ robur conciliãt. Nam ſi quæ reſoluunt magis deſyderabuntur, aſperginibus, quas Græci ἐμβροχὰς dicunt, oleum chamæmelinũ admiſceto. Et ſi febris remiſſior ſit, glaucininum, adipem quoque adijce & defrutum. Si uerò defectioni angor accedat, non admodum relaxantia quæ omnes iam Græcè uocare chalaſtica pharmaca adſperginibus indito, ſed oleum potius melinum, id eſt de malis cotoneis, uinumq; infundito: uino autẽ abſynthium & roſas immitte, & pariter decoque. Flores præterea labruſcæ, id eſt uitis ſylueſtris, quam œnanthon Græcè uocant, & fructus loti, & palmulas, atque ut ſemel dicam, omnia quæ robur inducunt, aut chalaſtica ſunt adhibenda, neque Embrochis tantum, aut cataplaſmatis, ſed & ceratis & epithematis curatio molienda eſt.

De Cerota & epithemate ex decretis Galeni.

Quod ſi phlegmone inflammatio non magna, ſed mediocris uexat, ſatis auxilij Cerotũ Galeni tulerit. Quod habet olei nardini in hyemalibus quidem horis denariũm pondo octo: in æſtate uerò denariũm pondo ſex, ceræ candidæ pondo unciæ unius, aloẽs denariũm põdo quinque, maſtiches denarij pondo unius. Oleum in uaſe duplici diluito & cætera admiſceto, & ubi uſus neceſſitas eſt utere. Si uerò maiore opus eſt robore, adijce aloẽs plus denarij pondo unius; potes etiam addere ſuccum abſynthij & flores labruſcæ, uel ſuccum tenellorum palmitum uitium. Aeſtiuis porrò horis ſi febris adſit non leuis, olei nardini loco oleum cotoniorum inſere. Si ſtomachus ualde imbecillus uidebitur Nileum ſiue Nilei Cerotum ſuperinductum remedio eſt. Quin & Philagrij epithema nullo alio adiecto per ſe, uel epithemate διὰ ναρδου ex ſpica nardo, admixto, ſi ſtomacho imponatur, iuuat. Si quando inflammationi durícies accedat, quæ emolliendi uim habeant adplica. Verbi cauſſa, διὰ μελιλώτου id eſt ex ſertula campana confectum. Eiuſdem notæ eſt aliud à nobis concinnatum, quum roborandi, tum mollificandi facultate præditum. Cuius confectionem hîc ſubijciam.

Bileum.

Cerotum

Cerotum miré confortans & emolliens.

Accipit thuris pondo unciarum quatuor, comarũ abſynthij tãtundem, guttæ ammoniacæ pondo unciarum ſeptem, ſtyracis pondo unciarũ ſex, ceræ pondo libræ unius, olei nardini tantundem, uini phalerni quantum ſatis eſt. Arida uerò in uino pridie, aut biduum macerato, & obnixè conterito. Deinde cera & oleo diluta cæteris indito, & utitor. Admirandæ etenim eſt in ſtomachũ emolliendo & confortando efficatiæ.

Aliud eiuſdem facultatis.

Maſtiches, aloës croci, myrrhæ uniuſcuiuſq; pondo unciæ unius, ſtyracis pondo unciæ unius & ſemis, ſucci abſynthij pondo unciarum duarum, ceræ pondo unciarũ ſex, olei nardini pondo libræ unius concinnato, & ad eaſdem operationes utitor. Quod ſi inflammatio in ſtomacho iam inueterauerit, id quod uſu interdum uenit, adhibenda ſunt ea quæ incidendi uim obtinẽt, Græci ea uocant Κοπτικά. In quo cenſu ſunt, quæ mox ſubijcio.

Malagma duriates ſtomachi inddendi uiribus præditum.

Propoleos, hoc eſt, ſordium aut fecis apium quæ in aluearibus colligitur, pondo unciarum ſex, ſtyracis pondo unciarũ duûm, maſtyches pondo unciæ unius, rheſinæ terebinthinæ denariûm pondo quatuor, magmatis olei nardini quantum ad comprehendenda ea ſatis eſt, concinnato.

Aliud malagma admodum conducibile duritiebus ſtomachi emolliendis, & fluxibus & doloribus, adeó ut tribus horis laborantem leuat & continuo præſens auxilium exerat cuius hæc eſt compoſitio.

Accipe ceræ rubeæ punicæ'ue pondo unciarum ſex, rheſinæ terebinthinæ pondo unciarum quatuor, myrrhæ pondo unciarum binarum, aloës pondo trium unciarum, aluminis ſiſſi galbani ſingulorum pondo unciæ unius. Myrrham primò in uino dilue, & quod uulgò dicunt, infunde, & leuigato: ſiccarum uerò rerum puluerem inſere, reliquaq; eliquata admiſce, uſui adhibeto in panno quod magnitudine quatuor digitos impleat.

Ad eos qui frigido humore laborant, & inflammationem habent.

Si ſuccus egelidus pariter & phlegmone ſollicitet, optimum ſanè excellens remedium fuerit epithema cognomento Εὐώδης. Cuius quidem plures admodum habentur confecturæ. Nos uerò eam cuius ſæpenumero periculum fecimus uſurpandam propinabimus. Compoſitio eius talis eſt: Croci pondo ſeſquiunciæ, aloës pondo unciarum duûm, Phylli, id eſt folij herbæ, pondo unciæ unius, ſordium ex aluearibus apum pondo unciarum trium, thuris pondo unciarum duûm, ſtyracis pondo unciarum trium, maſtiches pondo unciarum duarum, ſpicæ nardi pondo unciæ unius, cardamomi pondo unciarum geminatũ, crocomagmatis hoc eſt recremẽti & fecis crocini ungenti ſeu olei pondo unciæ unius & ſemis, guttæ ammoniacæ pondo unciarum ſex, ceræ pondo

libræ

libræ & dimidiatæ, colophoniæ pondo duûm librarum & dimidiæ, ſucci balſami pondo denariûm ſex, palmularum pondo unciarum ſex. Huic ſanè epithemati non eſt aliud præferendum curandis his qui ex algore infeſtantur, & duriciebus pariter anguntur, quibusq́ pituita moleſta eſt, & quos dolores, diſtentionesq́ excruciant. Neq́ ſtomachi tantummodo, ſed & iocinoris & inteſtinorum inflammationibus, & doloribus deniq́ uentris longè eſt commodiſſimum & præſentiſſimi auxilij.

Epithema cognomento (quia ex ſertula Campana conficitur,) Διὰ μελιλώτου diuinum medicamentum. Cuius deſcriptionem hic, ut citra ſudorē, querendiq́ moleſtiam ſit obuia, ponimus.

Accipit ſertulæ campanæ heminam unam, ceræ cotylam unam. Conducit autem id non ſolummodò non continentibus cibum, quos Græci dicunt στομαχικούς, ſed & iocinoroſis, & alijs affectionibus bene multis.

Malagma Polyarchion, pro ſtomachicis peripneumoniæ, doloribus renum, pleuritidi, iocinoris, aquæ intercutem laborantibus. Veſicæ item & locellorum muliebrium affectionibus utile.

Habet id ceræ, cardamomi, rheſinæ terebinthinæ uniuſcuiuſque cotylam unam, guttæ ammoniacæ denariûm pondo triginta quinque, croci, myrrhæ, Cyperi, thuris, ligni balſami, cinnamomi, ſertulæ campanæ, quam Græcè μελιλώτον uocant, uniuſcuiuſque denariûm pondo quindecim, ſpicæ nardi Indicæ denariûm pondo ſex, olei Cyprini heminam unam, uini Italici quantum ad ea colligenda ſatis eſt. Vbi uerò uſus neceſſitas eſt, oleo prius Cyprino cerotum dilue, & utere.

Aliud.

Succi abſynthij, florum labruſcæ, nardi ſingulorum pondo unciarũ triũ, maſtiches pondo unciarum quattuor, ceræ pondo unciarum ſex. Ceram liquefacito, nardinumq́ oleum & trita cætera immittito, & cerota concinnata, utitor.

Aliud Epithema ad dolorem ſtomachi.

Sumito ſulphuris uiui pondo unciarum duarum, maſtiches tantundem, ceræ pondo libræ unius & dimidiæ, olei irini tantundē. Sulphur ante omnia & maſtichen in pila leuigato, ceram & oleum eliquata ſuperinfundito, ſubactisq́ & emollitis inuicem, utitor.

Aliud Epithema ad omnem inflammationem ſtomachi, omnisq́ generis duriciæ, præſertim Aquæ intercutem inchoanti, & ſpiritibus flatuoſis in præcordijs expediens.

Styracis calamythæ pondo unciarum trium, aloës iocinoris modo concretæ pondo tantundem, rheſinæ terebinthinæ pondo unciarum quattuor, laudani pondo unciarũ duũ, bdellij tranſlucidi pōdo unciarũ trium, euphorbij recentis pōdo unciæ unius, uel adipis anſerini pondo unciarũ quattuor, olei nardini pōdo duũ unciarũ, ceræ Punicæ pondo unciarũ duodecim. Sũt alij nõnulli

qui

qui picis mundæ adijciunt pondo unciarum ternarum, uini fragrantis & odori quantum ad colligenda ea ſufficit.

Vnctiones ad algorem ſtomachi.

Vngenta aduerſus gelidam intemperiem ſtomachi ſimplicia plurima & innumera propemodum conficiunt. Cæterùm cui nomen inditum eſt Marciatom omnibus palmam bonitate facile præripuerit, & odoris ſuauitate gratius eſt & uiribus efficatioribus. Durícias ſi quæ infeſtãt permollit, & ſto- *Marciaton.* macho robur calfaciendo inducit. Conficitur autem eadem unctos ex ſtyracis calamithæ, ceræ ſingulorum pondo unciarum trium, medullæ ceruinæ pondo unciarum duarũ & dimidiæ, rheſinæ terebinthinæ pondo unciæ unius, ſucci balſami ſeſquiuncia ſi nouellus ſit, ſin antiquus immitte pondo unciarum duarum, olei nardini pondo unciarum ſex, redige in ungenti conditurã & utere, ſupramodum eſt utile.

Aliud Martiaton præſentiſſimæ commoditatis quod habet:

Styracis calamitæ unciarum pondo trium, medullæ ceruinæ unciarum pondo totidem, aloës iocinoris inſtar coactæ, maſtiches ſingulorum unciarũ pondo duûm, olei nardini unciarum pondo trium, ſucci balſami tantundem, ceræ unciarũ pondo quinque, effingito ungentũ & utere, optimũ & excellẽs eſt.

Aliud ungentum Myracopon, id eſt odoratum & dolores ſedans, atq; ad eadem quæ Marciaton conducent, eademq; omnino deſignans, niſi quòd hoc quàm illud calidioris eſt, potentiæ. Proinde quum uehementiorem caliditatem expoſcit ſtomachus, magis commendatur præſentis unguinis uſus. Compoſitionẽ habet eiuſmodi.

Myrrhæ troglodithicæ unciarum pondo trium, uini Syriaci meracioris libræ pondo unius, opobalſami unciarum pondo quatuor, mellis unciarum pondo trium, rheſinæ terebinthinæ unciarum pondo unius & ſemis, euphorbij unciæ pondo unius, ceræ rubeæ primicæ ue. guttæ ammoniacæ cuiuſ libet unciarum pondo trium, compinge, ungẽtur, & contra omnem algorem utitor.

Ad frigidum uentriculum intinctus, ſiue intrita.

Protrimenti (quod Græci ἐμβάμμα, ἀπὸ τοῦ ἐμβάπτειν id eſt intingẽdo uocant) ſtomachũ frigidum emendantis talis eſt compoſitio Barcarum iuniperi, quæ ἀρκευθίδες Græcè uocantur, unciarum pondo duûm, piperis tantundem, zingiberis unciarum pondo quattuor, Petroſelini unciæ pondo unius, mellis quantum ad comprehendenda ea ſatis eſt. Præpara & utere.

Antidotum. ſiue paſtillus, cognomento Amazonon.

Antidotum ſiue rotula quæ uulgò dicitur Amazonon multorũ ſæpe experimento in uehementibus ſtomachi doloribus mirificè prodeſſe cognitum eſt. Dolores etenim ſedat, ſi potui detur. Eſt autem eius confectio talis: Seminis apij, aniſi, uniuſcuiuſque denariũm pondo ſex, abſynthij denariũm pondo trium, myrrhæ, piperis denariũm pondo duûm, cinnamomi denariũm pondo

Paſtillus ad ſitim compeſcendam probatus.

Liquoris glycyrhizæ, ſeminis cucumeris ſatiui, ſeminis portulacæ, & corticis radicis eius, uniuſcuiuſq; denariûm pondo quatuor, albugine ouorũ ſufficiente excipiantur, & redigantur in paſtillos denarij pondo. Quorum ſinguli teneantur ſub lingua, ſubinde quicquid in ore colliquatum fuerit cum ſaliua degluciendo. Foris porrhò ſitientium non omnino leuiter, uentriculo cucurbitulæ imponendæ ſunt, aqua gelida refertæ, uel cucurbitæ raſamento plenæ. Vel hunc in modum præpara, & conducet contra febrem καύσῳ. Raſamenta cucurbitæ luteo oui elixi, oleoq; roſaceo excipito, & utitor.

Cataplaſmata.

Vel cataplaſmatis modò, præſertim febrientibus, impone, Seſamum crudum aqua maceratum & leuigatum admixto oleo roſaceo.

Aliud Cataplaſma.

Vel fiat cataplaſma ex uiridibus folijs uitis conquaſſatis, uel ex malis cotoneis, uel dactylis, uel meſpila cum cetoto adiecto.

Aliud Cataplaſma.

Poteſt præterea caſeus nouus cũ farina hordeacea, facto cataplaſmate utiliter imponi. Et ut tribus, quod aiunt, uerbis expediam, quæcunq; in oſtij uentriculi, qui στόμαχος Græcè & καρδία (unde & hæc καρδιακὴ uocatur adfectio) adpellatur, dolore prodeſſe docuimus.

De ſtomachi inflatione ex atra bile, *Caput VI.*

Si præcordia inflantur, & ſtomachus reſoluatur, humoribus id μελαγχολικοῖς ibidem effluentibus acceptum ferendum eſſe compertum eſt. Bene in eius curatione tum facient ſpongiæ aceto acriore immerſæ & madidæ quidem, attamen expreſſæ loco affecto impoſitæ. Quod ſi his peractis parum proficiatur, nauſeaq; etiamdum perſeuerauerit, liquidum alumen ſiue rotunndum cum atramento ſurorio, quod Græci χάλκανθον uocant, cõtritum, pauxilloq; mellis commixto impingito. Hæderæ adhæc folia in uino elixa, cataplaſmatis ſpecie ſuperinducito.

Aliud: Aridum item bouis armenti ſtercus uino decoctum facto cataplaſmate inducatur. Quod ſi ſtomachi inflatio ex flatuoſo ſpiritu infeſtat, Nepitæius ad tertias decoctum aqua, mellis chocleari uno, & piperis denarij pondo unius ammixtis potui dato. Neq; enim eiuſmodi uentoſitas ex mala caloris intemperie, neq; etiã ex atra bile deuſta, ſed ex his potius unde atrebilarius ſuccus etiamdum naſcitur, ortum habet.

Conditura ad uentriculum temperaturæ frigidæ Dioporon.

Confectura medicamenti διʼ ὀπωρῶν, id eſt fructibus cum æſtatis uniuerſæ tum Autumni aduerſus ſtomachi ſubuerſiões, cœlicolas, id eſt uentrales

torminoſos quos Græci appellant δυσεντερικούς. Conſtat ex malis cotoneis numero quinquaginta, roſarum rubearum denarijs quinquaginta, ſorbis meſpilis ſingulorum quinquaginta, aquæ chongijs ſeptem. Eſt autem Chongius idem quod Chus. Poma omnia confracta uaſculo aqua pleno immitte, & ad tertias decoque. & ſi quæ à coctura reliquiæ ſordium pomorum reſtare uidebuntur, denuo colabis, & adijce melli præſtantiſſimi libras treis, & ſuper carbonibusúſq; rudicula agitando denuo elixato. ubi uerò mellis ſpiſſitudinem contraxerit, ab igne deponito, & reponendum uaſe fictili, uitreóue curato, & ubi uſus exiget ante cibaria cætera chocleare unum. bina, ſi uidebitur oportunum exhibeto.

Epithema ad ſtomachum fluoribus tentatum.

Epithema uentriculo rheumate correpto, in febribus & ſine febribus, & cœliacis, & quorum uentriculus per conſenſum afficitur, & continentibus cibum in ſtomacho quos στομαχικούς uocant, ualde conducibile. Cuius utiq; compoſitio eſt huiuſmodi: Myrrhæ, croci, aloës, maſticis, ſucci abſynthij, ſtyracis ſingulorum uncia una, ceræ, olei nardini, pinguium palmularũ, quas Græci φοίνικας & δακτύλους dicunt, ſingulorũ ſeſquilibra, uini Hadriani quantũ ad palmulas macerandas, ſatis erit, commiſcent. Sunt uerò nonnulli qui ceræ & olei nardini libras treis admiſceant, & arida leuigata pariter cum ſtyrace eliquato immittunt, tritiſq; omnibus & emollitis utuntur. Nos uerò uniuſcuiuſq; librã unam & dimidiam indimus, & longè præſtantius, multóq; efficacius reddit.

Aliud Epithema.

Alterum ad idem admirandæ efficaciæ epithema medendis ſtomachi imbecillitatibus, & ſtomachicis, hoc eſt cibum non continentibus, accõmodatiſſimum eſt, quod habet Palmularũ pinguium Thebaicarũ, uncias treis, œnanthij, hoc eſt florum labruſcæ, ceræ cuiuslibet librã unam, maſtiches, thuris ſingulorum unciam unam, uini quod ad ea colligenda ſatis eſt. Palmulas ante omnia cum uino terito, & eliquanda eliquato: deinde pulueres immittito, & utitor.

Aliud Epithema ad roborandum uentriculum.

Oenanthiæ, ſucci oliuarum acerbarum, & nondum matureſcẽtium, quod ὀμφάκιον Græci appellant, florum roſarum, aloës iocinoris modo coactæ, unde & ἡπατικὰ uocatur, Gallæ Aſiaticæ, acaciæ, balauſtiæ, cotoniorum, uniuſcuiuſq; uncia una, myrobalanorum, ceræ rubeæ, olei cucumerini (hoc eſt cucumeris ſylueſtris cuiuſque unciæ ſex, uini prelo expreſſi quantũ ad comprehendenda ea ſatis eſt.

Aliud epithema ad ſtomachum.

Malorum cotoniorum fœno inuolutorum, carnium ueru aſſatarum unciai tres, croci, abſynthij uniuſcuiuſq; põdo unciæ unius, & ſemis, & olei

cydoniorum

cydoniorum, denariûm pondo octo. Vini fragrantis quantum epithema poſtu lat, miſce & utere.

Aliud Epithema, non tam pro uentriculo & aluo, quàm uniuerſo corpore fluoribus preſſo, quod accipit:

Gallarũ Aſianarũ, ſpumæ maris quod halcyoniũ Græcè dicũt, nitri, herbæ lanariæ ſtruthij ue ſingulorũ uncias quatuor, defruti uncias tres. Vtere.

Aliud: Optimè facit ad eundem ſtomachi effectũ uuarum paſſarum elixa tio (ſi ſtaphidis in aqua decoquantur) potui data. Quin & ipſæ uuæ paſſæ per ſe manducatæ proſunt.

Antidotum ad uentriculum algore tentatum.

Cæterùm quando ex algore ſtomachus ſuo non fungitur officio (cibaria ma lè conficiens) præſentaneum fuerit, & à me ſæpius experientia comproba tum, quod hic ſubijciam auxilium. Vocatur autẽ id remedij genus κλίμαξ, cuius confectio hæc eſt: Enulæ Campanæ pondo unciarum quatuor, ſeminis fœnicu li pondo unciarum trium, piperis pondo unciarum duûm, mellis Attici optimi non deſpumati pondo librarum duarum. Atqui ſi mellis Attici optimi copia nõ ſit, ſumatur id quod ad manum eſt qualecunq; ſit, ſed probè deſpumetur. Ipſe uerò adijcere conſueui ſeminis erucæ pondo unciæ unius, & petroſelini pondo unciarum duûm, mellis pondo unciarum ſex. Atq; ita longè ſalubrius & efficati us in omnibus comperi. Præclarũ enim in multis alijs affectionibus præter ſto machi inflationem & cruditatem, præſtat auxilium. Quin & muliebria nonni ſtrenuè proritat & deducit. Exhibui ego non ſemel dyſpnœicis, hoc eſt, ægerri mè ſpiritum trahentibus, & admirandam ſemper efficatiam exerit. Eſto uerò integra doſis eius cochlearia bina matutino & ueſpere à cœna. Obtuli autẽ ue ſpere quidem cum diluta uini potione (quod Græci κρᾶμα uocant, & nectaris inſtar conficitur) Mane uerò cum ſimplici aqua, quoniam ructus ſuaueis con cinnat. Exhiberi uerò commodè poterit aduerſus quancunq; tuſſim, & contra fluxũ qui ſe à capite in thoracẽ confert. Et uno uerbo ad omneis internas corpo ris affectiones. Facit & contra cibarij adpetitus auerſionẽ, & in Venerẽ excitat.

Aliud Dià Melon Kydônôn, hoc eſt, ex malis cotoneis confectum ad eoſdem effectus.

Habet διὰ μήλων κυδωνίων ſucci eorundem foris intusq; mundatorum expreſſi ſextarios quatuor, gingiberis uncias quatuor, piperis candidi uncias treis, piperis atri uncias duas, mellis xeſtas quatuor.

Aliud:

Succi cotoniorum pondo xeſtarum duarum, mellis pondo xeſtæ unius, gin giberis denariûm pondo trium, piperis atri pondo unciarum duûm, aceti cotylam unam, quæ cuncta cum ſucco & melle ſufficiente decoquito & utere. Sed id ante omnia ad carbones mediocriter decoquatur, & deſpumato tandem pulueres gingiberis & piperis inſerantur, & denuò quoad mellis craſſitudinẽ con trahat lento igne elixentur. Quod ſi purgandi uim indere illi fert animus, diagri

dij

dij uncias ternas adijcito. Quo circa medicamentum illud diagridio nullo ãmixto, imbecillitati uentris ſummopere expedit, nec minus etiam iocinori ſtomachoq́; affectis. Porrigendum uerò frequentiſſimè cochleare unum. Quod ſi à cibo ſumatur tantum quidem abeſt ut uel tantillum lædat, ut etiam proficiat, uerùm multo maiore cõmoditate ſobrio mane, uel noctu daturo membra grabato, ita ut à cibo binis uel ternis horis laborans abſtineat datur. Optimè facit medendæ inappetentiæ & cruditate uentriculi.

Antidotum ad ſtomachum præcalidum.

Quando autem uenter nimio quàm par ſit ardore moleſtatur, uerbi cauſſa bilioſo exiſtente qui laborat, abijcias piper cum gingibere & ſuccum tantum coroniorum, melq́; & acetum decoquito, & quemadmodum ſupra poſitum eſt utitor.

Ad ſtomachum cibum non continentem.

His quorum uentriculus cibum reijcit, danda ſunt cochlearia terna uel quaterna medicamenti quod recipit, aloës, roſarum aridarum in unum cõtritarum, uniuſcuiusq́; denariũm pondo decem. Quod ſi euacuare uolueris, quæ uentriculum onerant, diagridij maſtiches cuiusq́; denariũm quatuor admiſce. Euacuabis uerò citra angorem & moleſtiam.

Aliud ad inflationem ſtomachi & inteſtinorum & ad cruditatem, adq́; iocinoroſos, tuſsientesq́; ſed magis ſi ex algore ſit uitium.

Habet id piperis pondo unciarũ trium, ſeminis althææ, ibiſciue, pondo unciarum duarum, ammeos tantundem. Seminis epithymi purgati pulegij aridi ſeminis ſingulorum pondo unciæ unius, mellis cocti & deſpumati, quãtum ad compræhendenda ea ſatis eſt. Sunt qui adijciant his, ſeminis rutæ, ſeminis apij cuiuslibet pondo unciarum quatuor. Datur autem in iſta doſi quàm commodè cochleare unum.

Aliud ad uentoſitatem, & dolorem ſtomachi, alioſq́; dolores omnels.

Accipit piperis, teſticulorũ fibri ſingulorũ pondo unciæ unius, lacrymæ papaueris, quod opium dicunt, denarij pondo unius, ſeminis petroſelini pondo unciarum quatuor, Spicæ nardi Syriaci cuiusq́; denarij pondo unius. Redige in puluerem minutiſſimum. Doſis eſto cochelarium unum, admixta aquæ calidæ hemina una & dimidiata. Verùm ſi cum melle temperatum fuerit, cyathi menſura. Hauriat autem quis mane dum tollit, ſero quum tradit, ut dixi, membra grabato. Grandioribus quidem natu prolixior hauſtus exhibendus eſt. Mitigat etẽm dolores & concoctioni nihil renititur, potiſſimè aluinis quũ marium tum mulierum, & uentoſitati, & crudis humoribus preſſis contra febreis, præcordiaq́; (ſic enim ὑποχόνδρια reddo) dolentibus, febre correptis ex cruditate & tuſſi adflictis, & in quibuscunq́; tandem reſpoſcit prolicionem urinæ competit.

Aliud antidotum ſaluberrimum.

Conſtat ex ſpicæ nardi, piperis ſingulorũ uncia una, caſſiæ fiſtulæ uncijs duabus, coſti uncijs totidem. Detur autem in aqua mane & ueſpere. Optimè facit non modo cibum non continentibus quos στομαχικοὺς uocant, ſed & iocinoroſis & renum morbo laborantibus, qui νεφριτικοὶ dicuntur. Confidenter utendum eſt hoc remedio.

Aliud antidotum ad eandem ſtomachi paſſionem.

Habet aliud ad eandem affectionem utile antidotum piperis, petroſelini, uniuſcuiuſq; pondo unciæ unius, cymini denariũm pondo quatuor. Datur illud commodiſſimè laborãti dum lauat in balaneo.

Aliud quum ſtomacho, tum choleræ conducens.

Iridem probatiſſimam nempe Illyricam in puluerem comminutam & per ſecernicnlum anguſtioris traiectam, mane cum aqua calida ieiuno potui dato, ſero autem petenti iam lectum temperato cum uino denariũm pondo triũ. Et per Apollinem non eſt uilipendenda neq; deſpicienda iſthæc potio.

Aliud antidotum compluribus utile:

Habet ſeminis althææ ibiſciue, ſeminis ammeos, ſeminis apij, ſeminis cardui ſingulorum pondo unciæ unius, piperis pondo granorum triginta, mellis quantum ad hæc compræhendenda ſatis eſt. Dandum eſt matutino adhuc ieiunanti myſtrum unum. Veſpere lectum petenti compari modo tantundem præbere conuenit.

Aliud antidotum.

Conficitur id ex picræ cuius aloë fuerit ante conditur am lota, floris rotundi, iunci odorati, ligni balſami, maſtiches, ſpicæ nardi, aſari, croci uniuſcuiuſq; pondo ſeſquidenarij, caſſiæ fiſtulæ denariũm pondo trium, aloës, iocinoris modo concretæ hepaticæ, lotæ & arefactæ denariorum pondo quindecim, uel binarum unciarum pondere. Illa confectione concinnata, utere.

Aliud ſtomachicum inflammationem uentriculi remedians.

Stomachi inflatiõem medetur, petroſelini Macedonici & cymini cuiuslibet denariũ pondo quatuor. Miſcenda autem eſt mane ieiuno, & ſero ſumpta cœna eunti cubitum, cochlearis unius menſura, in paucula admodum calida aqua.

De Cardiaco morbo, *Caput VII.*

Καρδιακὴ νόσος, hoc eſt, offenſio oſtij uentriculi, quam Græci ex multo tempore καρδίαν, id eſt, cor adpellãt, & à medicis, ab alijsq; hominibus ſtomachus uocatur, cauſſa ipſius uentriculi oboritur. Vſu autem uenit huiuſmodi cardiæ offenſio his in quorum ſtomacho prauiſſimi, ueneno ſi & morſu uellicantes morſu ſucci prouenĩunt & creſcunt.

Id autem

Id autem non alia ratione magis quàm ob nimiam imbecillitatem ſtomachi, adeò quidem ut eo languente nonulli interdum feſtina morte concidant intollerabilem humorum mordacitatem, ueneno imbutam ſuſtinere non ualentes. Dignum porrhò eſt ſcitu, quòd non raro lumbrici relictis inteſtinis inferioribus, ſuprema petunt uiſcera, maximè ſtomachum. Vnde neceſſariò id morbi genus quod Cardiacum à Græcis nominatur, emergit, & cum angore animi deliquia ſyncopáſue ingerit: ita quidē ut nō pauci morſu lumbricorū læſi, paucis dein horis è uita diſcedāt. Quo circa nō omnes ſubitaneæ ſtomachi ſyncopæ ſtatim peſtiferis & uenenatis humoribus adſcribendæ ſunt. Proinde lumbricorū quoq; indicia ſunt perpendenda, quando ſtomachus mordicatiōe uellicatur, & animi deliquium cōciliat, indeq; cauſſa mali colligenda eſt.

Morbi cardiaci curatio.

In huius morbi curatione cibaria frigorifica, & quæ robur loco uiribus deiecto inducendi poteſtatem obtineant, offerenda ſunt. In quo cenſu habentur mali Punici quum liquor, tum grana, ſumpta enim ſtrenuam in refrigerando & corroborando operam nauare aſſolent. Eiuſdem farinæ cenſent loti plantæ fructus, quæ mela dicuntur, non admodum dulces, & moderatè aſtringentes. Pira item & mala Perſica ſicca, uuæ acerbæ cum exigua quadam auſteritate & ſtypticitate. Panis aqua egelida, calidáue maceratus. Præſertim ſi laborantis temperamentū ſit æquo calidius, & ſucci in ſtomacho contenti fuerint mordaces, & acutiſſimi, quorū curatio prima eſt adhibere quæ Cardialgiæ id eſt cordis (uocant autē ita os uentriculi) dolori ſuccurrunt. Secunda difficilis concoctionis cibos paulatim adijcere. Cuius notæ ſunt ex piſcibus bulbia, pectines, aſtaci, id eſt cancri, locuſtæ ue, hyſitia ex pectine confecta & ciritia, uentres anſerum, & pedes porcini, atq; ut ſummatim plurima, comprachendam, quæcunq; ægerrimè corrumpuntur, imò ſtrenuè reſiſtendo & confictando cum humoribus, malos tandem ſtomachi ſuccos ſuccumbentes ſuperant. Conſulendum eſt autem his ut uel in quiete, uel morbi remiſſione incunctantius cibis ueſcantur. Neq; enī hic ullum dari poteſt præſentius auxilium, quàm cibaria quæ & concoctioni & corruptioni, manibus pedibusq́;, ut aiunt, reſiſtunt tempeſtiuè ſumpta. Hortari itaq; diligenter oportet, ita habentes ut panem aqua uel calida uel frigida inanctum manducent, aut loti fructū, uel malum cognomento Medicum quod & citreum uocatur, foris purgatum. Victus ſanè ratio quæ Cardialgiæ conuenit, eſt huiuſmodi. Cæterum quantum ad medicamēta attinet ſummū eſt præſidium Glycia, cuius cōfectura ex his cōſtat. Sumito aceti xeſtam unā & ſeminis corticis radicis fœniculi uncias ſex, aloës hepaticæ, uncias treis, mellis Attici libram unam, & dimidiam. De more condituram effingito, & myſtra bina, ternáue miniſtrato. Molliorem autem reddit uentrem & robur inducit, & breuiter longè ſaluberrimum cenſetur. Neque Cardialgias tantummodò, ſed incipientem quoque morbum Comitialem & hypochondriorum & ſtomachum *Glycia.*

nas ſiue tunicas, qui inibi accumulatus regnat, id quod in hunc modum licet o-
dorari. Si nauſeam mox uomitus comitatur, & is citra magnũ conatum & uio
lentiam prorumpat, peſtiferum humorem ex capacioribus uentris ſpacijs pro-
ijci cognoſcito. At ſi irritus ſit uomentis conatus & à nauſea quis in uomitum
nõ prorumpat, humores in ſtomacho imbibitos eſſe cenſeto, ſiue bileus ſit, ſiue
ſeroſus, ſiue ſpiſſus humor qui conſiſtit in uentriculo. Sæpe etenim numero uen
tre omni humorũ ſuperfluitate uacuo, ſtomachus aliquo humore uitioſus eſt
& occupatur. Quin & iecur quoq; aut lien aut aliud aliquod ex uiſceribus obruit.
Locus enim qui ſuſcipit, aut mordacitatis affectu incitatur ad uomitum longè
grauior exiſtit. Quæ ſanæ omnia & ſingula quoq; ſagaci quadam indagatione
liquidò diſcernere & præuidere expedit. Quod ſi uomitũ ſubinde cũ conatu pro
rumpat, & mox magis, magiſq; in tantulo quidem intercalato temporis ſpaci
olo, certum eſt in uentre uitioſos ſuccos eſſe conſtitutos. Sin autẽ inter nauſeam
& uomitũ aliquid ſpacij interponatur, aut nihil effertur, aut rarius uomitionis
moleſtias inferre uideatur, magis erit conſiderandum, humorẽ uomitũ prolici
entẽ alicunde ſuperuenire. Vniuerſam itaq; corporis habitudinẽ cõtemplari, &
aliasnotas rimari & diſcutere expedit, ac tum demum curationẽ aggredi, ſiue res
ipſa ſanguinis miſſionẽ, ſiue medicamentũ purgatorium poſtulet. Neq; enĩ ſi-
ne ſagaci propẽſione prætereundum nauſeáne ac uomitus ſuboriatur, an abſq;
hac ingruat illa, moleſtiamq; inferat, & ita per ſeceſſauerit. Niſi enĩ uniuerſum
corpus probè humoribus uitioſis prius expurget nihil egerit quisquis ſuccũ, qui
ſe in locũ aliquem receperit, expugnare aut expedire conabitur.

Nauſeæ ac uomitus bileo aut melancholico humore prouenientis curatio.

Quod ſi irritus ad uomendum conatus, hoc eſt ſola nauſea, ex humore bilio
ſo naſcatur, primo lenientibus, ſedantibus, & temperantibus omnino uten
dum eſt præſidijs. Secundo pernicioſi humoris acrimonia, cauſſa mali, ſedata,
aut certæ mitigata, uel per aluum inferiorem, uel per ſuperna euacuato. Ex-
hibendus itaque ante omnia ita habentibus ptiſanæ ſuccus, qui utramque pro-
uinciam, placandi nempe humoris acredinem & expurgandi eiuſdem retrimen
ta, egregiè abſoluit. Habet porrhò uireis purgandi, & humores ex ſtomacho
profligendi Mulſa aquea. Cæterùm exiguam quandam calfaciendi facultatem
retinet. Quo circa uitioſos ſuccos per ſe feruidos & acreis magis accendit, & au
ctiores redit. Vitare itaq; oportet aquam mulſam cum cæteris omnibus quæ
calfaciendo purgatoriam poteſtatem poſſident. Præfertur itaque non iniuria *Succus ptiſanæ*
ſuccus ptiſanæ, qui & ſi minimam habeat purgandi naturam, & uires humectã
do tamen, & meatus relaxando mitigat, & humorum acumen hebetat. Vnde la
borantes præſentiſſimum & excellens ſentiunt præſidium. Licet enim uomi-
tum minimè proritet, praua tamen qualitas, ſubſtantiáue ſtomachum occu-
pans omnino auferetur, & propulſabitur, id quod etiam in ſordibus inquinatis
ſpongijs eſt cernere. Neq; enim unquam ſpongiæ exactè mundantur, ſi nõ uirus

inde lauetur aqua, fœtoresq́; eadem expurgent. Proinde niſi quæ infeſtat ſugi-
fluiras aliquo liquore humectetur, aut ſuperfundatur, aut diſſoluatur perma-
nebit arida. Compari etiã modo meatibus iam internis relaxatis & recluſis, bi-
leo, melancholicôue ſucco oppreſſis ſolo ſpongiæ exemplo purgari poſſunt. Po-
tio etenim aquæ, hiſce humoribus eximiè ſubuenire poteſt: nam etiã ſi denſus &
ualidus inhæreat humor, ſola aqua calida exhibita promptiorẽ & liberiorẽ exitũ
cõciliat. Eò quod ſubinde exhibita diſcutit humores ſpiſſos, etiã ſi uiſcida admo-
modũ, tenaciterq́; infixa fuerit pituita, præſertim ſalſa & inueterata, licet quem-
admodũ pleriq; faciũt medicamentũ areſaciendi facultate, calidæq́; potentiæ
præditũ præter rationẽ fuerit adhibitũ: Quo circa ſi humor in ſe ipſo excoctus
& cõglutinatus efficitur & decreſcit, moleſtiaq́; nulla afficit, neq; febris ulla mo-
leſtat, tum deniq́; mulſa quæ dictis uehemẽtius abſtergit & expurgat. Quod ſi
his adhibitis nihil aut parũ proficiatur, humoribus nõ obtemperãtibus, ad alia
Picra ſubſidia cõfugiendũ eſt: præcipuè uerò ad picræ antidotũ habet enim ſtrenuã quũ
bilem, tum melancholiã è ſtomacho purgandi potentiã. Cæterũ qui hoc medi-
camento uti uoluerit, conſiderare debet, ne calidioris æquo naturæ ſit, cui exhi-
bet, néue in ſolidis, puta neruorum, ac muſculorũ partibus, quæ ſunt firmiſſima
corporis loca, retenta materia deſedeat. Nam quæ calidæ ſunt & aridæ tempe-
raturæ, neceſſariò febres hecticas incurret, uel maraſmo, id eſt ſenili ariditate
marceſcunt. Dandum eſt itaque hoc medicamentum breuiter omnibus quo-
rum ſtomachum ſuperuenientes humores occupant, exceptis calidi & ſiccitem-
peramenti hominibus. Hunc igitur in modum inſtruenda eſt billioſorũ & me-
lancholicorum in ſtomacho humorum curatio.

Nauſeæ ex ſtomacho pituita repleto, curatio.

Cæterùm ſi acidæ aut dulcis pituitæ uitio nauſea in ſtomacho ſuboriatur,
his quæ extenuandi uim habent medicamẽtorum præſidijs utendum eſt.
Offeratur itaque præcipuè acetum mulſum quod Græci uocant ὀξύμελι, uel
raphani, uel certè acetum mulſum pariter cum raphano. Probantur in hoc cen-
ſu etiam radices Capparis, & ſinapi, porrus, uel διὰ κυδωνίων μήλων, id eſt, ex malis
cotoneis confectio quæ ex zingibere conſtat, & petroſelino Macedonico. In-
de enim non concoctio tantum, ſed omnium etiam pituitoſorum humorum
quantumuis crudorum extenuatio fit. Cibaria ita habentibus intra modum &
temperatè, ſomnus & quies indulgenter concedenda ſunt. Non rarò enimuero
eiuſmodi uictus ratione mordicus obſeruata non pituitã tantũmodo immuta-
uit & extenuauit, uerùm ipſam quoque materiam bella metamorphoſi in fru-
gi ſanguen alterauit, adeò ut citra lamentationem aleret eiuſmodi ſuccus: nam
ſi acida exiſtat pituita, dulcibus occurrendum eſt. Si ſalſus humor idem ſit, attẽ-
dere oportet illico unde ſalſuginẽ cõtraxerit. Quandoq; enim ex cõmixtione ſero-
ſæ, ut uidetur, eſſentiæ ſalſorem induit. Eſt quando non inde, ſed ex calidiore in-
temperie calfacta & aſſata penitus pituita, & ſalſedine & pinguitudine inficitur.
Proinde ſi ſalſitudinem quoq; uidetur ex nimio quâm par ſit ardore contraxiſſe
frigi-

frigidis oppugnanda eſt, quoniam à calorificis non expugnatur neque reſolui-tur, ſed ab his quæ & refrigerandi & humectandi uim obtinent. Vt enim ardore magis conglutinantur, & frigorificis & humectantibus diluuntur exemplo ſalis & nitri, quæ perinde atq; à calore cõſtringuntur: uerbi cauſſa igne, & ſole, ita ab aqua reſoluuntur. Si pituita ab ardore exiccata & ceu torrida facta ſit, his quæ memorata ſunt, præſidijs ſubueniendum eſt.

Stomachi ſeroſo & tenui humore imbuti curandi ratio.

Quum tenuis & ſeroſus humor qui à Græcis ὀῤῥώδης, id eſt, ſereus nuncupatur: ὀῤῥὸς enim eidem genti ſerum lactis notat: quum uidelicet pinguitudine humor ſubtilis inſtar ſeri lactis defluit. Ita & liquidus quilibet humor à pingui decurrens Græcis ὀῤῥώδης dicitur. Si is inquam, hoc eſt cum pinguedine ſubtilis humor in uentrē ſe conferat, omni conſideratione iuſſa ualere, incunctanter uomitus calida aqua exhibita affatim ciendus eſt, uel certè ptiſanæ ſucco potui dato proritanda eſt uomitio. Arqui ſi liberaliore humectatione ui res deiectæ uidebuntur, & ſtomachus proſtratus eſt & exolutus (unde malis fons eſt) & creber uomitus, adeò quidem ut neque conterretrix neq; attractrix facultas ſuo fungatur officio: Tum utiq; ita affectis medicaminibus ſiccificis & reprimētibus, ſuccurre. Cuius notæ ſunt ipſa cotonia mala toſta, ſtomacho emplaſtri modo impoſita, uel manducata per ſe, uel quod cum his conficitur medicamentum cum pipere ſolum, uel, ut alij præparant, adiecto etiam zingibere, petroſelino Macedonico: Quidā admiſcere garyophylla, & coſtum: Verùm hæc ſunt quàm par ſit magis medicaminoſa. Optimum longè & excellentiſſimum eſt cui piper tantummodo adijcitur, aut ad ſummum profectò zingiber & piper. Nam hæc ad roborandum & calfaciendum ſtomachum, uentrēm que ſola ſufficiunt, quæ utrique neceſſaria ſunt humido ſtomacho, acrimonia humorum uacanti. Vbi uerò perliquida & acisr admodum redundare tibi uidetur materia, his utendum quæ robur inducendi, conſtringendiq; & minimè calfactoriam uim obtinēt, in quo cenſu ſunt, malorum cotoniorum ſimplex ſuccus, & idem cum melle confectus. Compertum etenim eſt ſatis, hunc omnem humorem bileum & acrem mitigandi, & corroborādi uireis habere: quo nomine imbecillo, & calido ſtomacho, uel materia in bilem mutata. Conferunt caſtaneæ, meſpila permatura, ſabulum cum poſca elixum, & uuæ, & alica ſimili modo exhibita, & ut quæ ſunt infinita paucis expediam, cuncta quæ roborare, reprimere & areſacere nata ſunt, non in cibarijs tantummodo, uerùm in medicamentorum quoque præſidijs offerenda ſunt.

De inflammationibus ſtomachi & cura *Caput* IX.

Hactenus de indicijs, & curationibus ſingularum à medio diſcedentium temperaturarum, ex humorum qualitatibus ſtomachum occupant: busu, el aliunde ex aliqua alia corporis parte, ſeu locis in hunc demanantibus, ſatis, ſupérque, ut uidetur, recenſuimus.

De phlegmone eiuſdem uiſceris deinceps diſſerendum. Quum inflammatione aliqua ſtomachus tentatur, nauiter omnino & ſumma cum induſtria agendum eſt. Siquidem is, paterfamilias uocitatus, ut incolumis totũ animal ſolus gubernat, & ſingularum fermè partium functiones ſua uirtute promouet, ita ſi ægreſcat, uita (ut ſupra admonui,) in ancipiti eſt. Quo circa omnem rudentẽ, ut aiunt, mouere, plurima & uaria auxilia, neq; ut quidam cenſent, ſola laxatiua adhibere oportet, ne robur eius proſternatur, & inde ſummũ diſcrimen ſuccedat, neque enim alimento deperdito ſtatim cibos appetit. Offerenda itaque ſunt pariter cum relaxantibus cõfortantia ſtomachũ. Verbi cauſſa, Oenolæon, id eſt uinum & oleum cui abſynthij parum, & maſtiche admixtũ. Haud ſomnolenter autem animaduertendum eſt, utrum neceſſitas ipſa magis expoſtulet, laxatiuáne an quæ robur conciliãt. Nam ſi quæ reſoluunt magis deſyderabuntur, aſperginibus, quas Græci ἐμβροχὰς dicunt, oleum chamæmelinũ admiſceto. Et ſi febris remiſſior ſit, glaucininum, adipem quoque adijce & defrutum. Si uerò defectioni angor accedat, non admodum relaxantia quæ omnes iam Græcè uocare chalaſtica pharmaca adſperginibus indito, ſed oleum potius melinum, id eſt de malis cotoneis, uinumq; infundito: uino autẽ abſynthium & roſas immitte, & pariter decoque. Flores præterea labruſcæ, id eſt uitis ſylueſtris, quam œnanthon Græcè uocant, & fructus loti, & palmulas, atque ut ſemel dicam, omnia quæ robur inducunt, aut chalaſtica ſunt adhibenda, neque Embrochis tantum, aut cataplaſmatis, ſed & ceratis & epithematis curatio molienda eſt.

De Cerota & epithemate ex decretis Galeni.

Quod ſi phlegmone inflammatio non magna, ſed mediocris uexat, ſatis auxilij Cerotũ Galeni tulerit. Quod habet olei nardini in hyemalibus quidem horis denariũm pondo octo: in æſtate uerò denariũm pondo ſex, ceræ candidæ pondo unciæ unius, aloẽs denariũm põdo quinque, maſtiches denarij pondo unius. Oleum in uaſe duplici diluito & cætera admiſceto, & ubi uſus neceſſitas eſt utere. Si uerò maiore opus eſt robore, adijce aloẽs plus denarij pondo unius: potes etiam addere ſuccum abſynthij & flores labruſcæ, uel ſuccum tenellorum palmitum uitium. Aeſtiuis porrhò horis ſi febris adſit non leuis, olei nardini loco oleum cotoniorum inſere. Si ſtomachus ualde imbecillus uidebitur, Nileum ſiue Nilei Cerotum ſuperinductum remedio eſt. Quin & Philagrij epithema nullo alio adiecto per ſe, uel epithemate διὰ σαχύων ex ſpica nardo, admixto, ſi ſtomacho imponatur, iuuat. Si quando inflammationi durities accedat, quæ emolliendi uim habeant adplica. Verbi cauſſa, διὰ μελιλώτου id eſt ex ſertula campana confectum. Eiuſdem notæ eſt aliud à nobis concinnatum, quum roborandi, tum mollificandi facultate præditum. Cuius confectionem hîc ſubijciam.

Nileum.

Cerotum

Cerotum mirè confortans & emolliens.

Accipit thuris pondo unciarum quatuor, comarũ abſynthij tãtundem, guttæ ammoniacæ pondo unciarum ſeptem, ſtyracis pondo unciarũ ſex, ceræ pondo libræ unius, olei nardini tantundem, uini phalerni quantum ſatis eſt. Arida uerò in uino pridie, aut biduum macerato, & obnixè conterito. Deinde cera & oleo diluta cæteris indito, & utitor. Admirandæ etenim eſt in ſtomachũ emolliendo & confortando efficatiæ.

Aliud eiuſdem facultatis.

Maſtiches, aloës, croci, myrrhæ uniuſcuiuſq; pondo unciæ unius, ſtyracis pondo unciæ unius & ſemis, ſucci abſynthij pondo unciarum duarum, ceræ pondo unciarũ ſex, olei nardini pondo libræ unius. concinnato, & ad eaſdem operationes utitor. Quod ſi inflammatio in ſtomacho iam inueterauerit, id quod uſu interdum uenit, adhibenda ſunt ea quæ incidendi uim obtinẽt, Græci ea uocant κοπτικά. In quo cenſu ſunt, quæ mox ſubijcio.

Malagma duritiei ſtomachi indendi uiribus præditum.

Propoleos, hoc eſt, ſordium aut fecis apium quæ in aluearibus colligitur, pondo unciarum ſex, ſtyracis pondo unciarũ duûm, maſtyches pondo unciæ unius, rheſinæ terebinthinæ denariûm pondo quatuor, magmatis olei nardini quantum ad comprehendenda ea ſatis eſt, concinnato.

Aliud malagma admodum conducibile duritiebus ſtomachi emolliendis, & fluxibus & doloribus, adeò ut tribus horis laborantem leuat & continuo præſens auxilium exerat cuius hæc eſt compoſitio.

Accipe ceræ rubeæ punicæ'ue pondo unciarum ſex, rheſinæ terebinthinæ pondo unciarum quatuor, myrrhæ pondo unciarum binarum, aloës pondo trium unciarum, aluminis fiſſi galbani ſingulorum pondo unciæ unius. Myrrham primò in uino dilue, & quod uulgò dicunt, infunde, & leuigato: ſiccarum uerò rerum puluerem inſere, reliquaq; eliquata admiſce, uſui adhibeto in panno quod magnitudine quatuor digitos impleat.

Ad eos qui frigido humore laborant, & inflammationem habent.

Si ſuccus egelidus pariter & phlegmone ſollicitet, optimum ſanè excellens remedium fuerit epithema cognomento εὐώδης. Cuius quidem plures admodum habentur confecturæ. Nos uerò eam cuius ſæpenumero periculum fecimus uſurpandam propinabimus. Compoſitio eius talis eſt: Croci pondo ſeſquiunciæ, aloës pondo unciarum duûm, Phylli, id eſt folij herbæ, pondo unciæ unius, ſordium ex aluearibus apum pondo unciarum trium, thuris pondo unciarum duûm, ſtyracis pondo unciarum trium, maſtiches pondo unciarum duarum, ſpicæ nardi pondo unciæ unius, cardamomi pondo unciarum geminarũ, crocomagmatis hoc eſt recremẽti & fecis crocini ungenti ſeu olei pondo unciæ unius & ſemis, guttæ ammoniacæ pondo unciarum ſex, ceræ pondo

libræ

libræ & dimidiatæ, colophoniæ pondo duûm librarum & dimidiæ, ſucci balſami pondo denariûm ſex, palmularum pondo unciarum ſex. Huic ſanè epithemati non eſt aliud præferendum curandis his qui ex algore infeſtantur, & duriciebus pariter anguntur, quibusque pituita moleſta eſt, & quos dolores, diſtentionesque excruciant. Neque ſtomachi tantummodo, ſed & iocinoris & inteſtinorum inflammationibus, & doloribus denique uentris longè eſt commodiſſimum & præſentiſſimi auxilij.

Epithema cognomento (quia ex ſertula Campana conficitur,) Διὰ μελιλώτου diuinum medicamentum. Cuius deſcriptionem hic, ut citra ſudorē, quærendique moleſtiam ſit obuia, ponimus.

Accipit ſertulæ campanæ heminam unam, ceræ cotylam unam. Conducit autem id non ſolummodò non continentibus cibum, quos Græci dicunt σομαχικούς, ſed & iocinoroſis, & alijs affectionibus bene multis.

Malagma Polyarchion, pro ſtomachicis peripneumoniæ, doloribus renum, pleuritidi, iocinoris, aquæ intercutem laborantibus. Veſicæ item & locellorum muliebrium affectionibus utile.

Habet id ceræ, cardamomi, rheſinæ terebinthinæ uniuſcuiuſque cotylam unam, guttæ ammoniacæ denariûm pondo triginta quinque, croci, myrrhæ Cyperi, thuris, ligni balſami, cinnamomi, ſertulæ campanæ, quam Græcè μελιλῶτον uocant, uniuſcuiuſque denariûm pondo quindecim, ſpicæ nardi Indici denariûm pondo ſex, olei Cyprini heminam unam, uini Italici quantum ad ea colligenda ſatis eſt. Vbi uerò uſus neceſſitas eſt, oleo prius Cyprino cerotum dilue, & utere.

Aliud.

Succi abſynthij, florum labruſcæ, nardi ſingulorum pondo unciarū triū, maſtiches pondo unciarum quattuor, ceræ pondo unciarum ſex. Ceram liquefacito, nardinumque oleum & trita cætera immittito, & cerota concinnata, utitor.

Aliud Epithema ad dolorem ſtomachi.

Sumito ſulphuris uiui pondo unciarum duarum, maſtiches tantundem, ceræ pondo libræ unius & dimidiæ, olei irini tantundē. Sulphur ante omnia & maſtichen in pila leuigato, ceram & oleum eliquata ſuperinfundito, ſubactisque & emollitis inuicem, utitor.

Aliud Epithema ad omnem inflammationem ſtomachi, omnisque generis duriciās, præſertim Aquæ intercutem inchoanti, & ſpiritibus flatuoſis in præcordijs expediens.

Styracis calamythæ pondo unciarum trium, aloēs iocinoris modo concretæ pondo tantundem, rheſinæ terebinthinæ pondo unciarum quattuor, laudani pondo unciarū duū, bdellij translucidi pōdo unciarū trium, euphorbij recentis pōdo unciæ unius, uel adipis anſerini pondo unciarū quattuor, olei nardini pōdo duū unciarū, ceræ Punicæ pondo unciarū duodecim. Sūt alij nōnulli

qui

qui picis mundæ adijciunt pondo unciarum ternarum, uini fragrantis & odori quantum ad colligenda ea ſufficit.

Vnctiones ad algorem ſtomachi.

Vngenta aduerſus gelidam intemperiem ſtomachi ſimplicia plurima & innumera propemodum conficiunt. Cæterùm cui nomen inditum eſt Marciatom omnibus palmam bonitate facile præripuerit, & odoris ſuauitate gratius eſt & uiribus efficatioribus. Duricias ſi quæ infeſtãt permollit, & ſtomacho robur calfaciendo inducit. Conficitur autem eadem unctos ex ſtyracis calamithæ, ceræ ſingulorum pondo unciarum trium, medullæ ceruinæ pondo unciarum duarũ & dimidiæ, rheſinæ terebinthinæ pondo unciæ unius, ſucci balſami ſeſquiuncia ſi nouellus ſit, ſin antiquus immitte pondo unciarum duarum, olei nardini pondo unciarum ſex, redige in ungenti conditur am & utere, ſupramodum eſt utile. *Marciaton.*

Aliud Martiaton præſentiſſimæ commoditatis quod habet:

Styracis calamitæ unciarum pondo trium, medullæ ceruinæ unciarum pondo totidem, aloës iocinoris inſtar coactæ, maſtiches ſingulorum unciarũ pondo duûm, olei nardini unciarum pondo trium, ſucci balſami tantundem, ceræ unciarũ pondo quinque, effingito ungentũ & utere, optimũ & excellẽs eſt.

Aliud ungentum Myracopon, id eſt odoratum & dolores ſedans, atq; ad eadem quæ Marciaton conducent, eademq; omnino deſignans, niſi quòd hoc quàm illud calidioris eſt, potentiæ. Proinde quum uehementiorem caliditatem expoſcit ſtomachus, magis commendatur præſentis unguinis uſus. Compoſitionẽ habet eiuſmodi.

Myrrhæ troglodithicæ unciarum pondo trium, uini Syriaci meracioris libræ pondo unius, opobalſami unciarum pondo quatuor, mellis unciarum pondo trium, rheſinæ terebinthinæ unciarum pondo unius & ſemis, euphorbij unciæ pondo unius, ceræ rubeæ primicæ ue. guttæ ammoniacæ cuiuſlibet unciarum pondo trium, compinge, ungẽtur, & contra omnem algorem utitor.

Ad frigidum uentriculum intinctus, ſiue intrita.

Protrimenti (quod Græci ἔμβαμμα, ἀπὸ τοῦ ἐμβάπτειν id eſt intingẽdo uocant) ſtomachũ frigidum emendantis talis eſt compoſitio Barcarum iuniperi, quæ ἀρκευθίδες Græcè uocantur, unciarum pondo duûm, piperis tantundem, zingiberis unciarum pondo quatruor, Petroſelini unciæ pondo unius, mellis quantum ad comprehendenda ea ſatis eſt. Præpara & utere.

Antidotum, ſiue paſtilus, cognomento Amazonon.

Antidotum ſiue rotula quæ uulgò dicitur Amazonon multorũ ſæpe experimento in uehementibus ſtomachi doloribus mirificè prodeſſe cognitum eſt. Dolores etenim ſedat, ſi potui detur. Eſt autem eius confectio talis: Seminis apij, aniſi, uniuſcuiuſque denariûm pondo ſex, abſynthij denariûm pondo trium, myrrhæ, piperis denariûm pondo duûm, cinnamomi denariûm

pondo

pondo ſex, teſticulorum fibri, lachrymæ papaueris cuiuslibet denarium pondo
duûm, leuigato in aqua & redige in paſtillos. Et exhibe integra doſi denarium
unum. His qui cibum continere non poſſunt, ſtomachicisue cũ defruti cyathis
tribus, cum elixatione myrthi, lienoſis cum aceto mulſo. Verum & alijs quo
que multis affectionibus ſuccurrit ille paſtillus. Nempe & quidem primiter his
qui ſe aſſiduo uomitu, & iugi mordacitate ſtomachi expeſtiferis humoribus
uexantur. Hactenus de ſtomacho & uentre ſatis.

De uiſcerum duricia & curatione, *Caput* XIII.

HIc quoque loci, quemadmodum & ſupra admonui dignum eſt ſci
tu, quod non omnis duricies quum ſtomachi, tum iocineris, tum
lienis, tum cuiuſcũq; alterius partis ac uiſceris ex eadem fonte com
meat, ſed ex diuerſis occaſionibus prouenit. Humores ſiquidem
ariditate, feruoreq́; præcedente conglobati facile indureſcunt, & tumores con
ſtituũt. Nam & gelidi eiuſdem ſunt efficaciæ. Sunt itaq; uigilanter perpenden
da & ad unguem quæ præceſſerunt cognoſcenda, atq; ita ex indicijs conferenti
bus cauſſæ indagandæ diſcuſſa potiſſimé ſingulorum intemperie. Mox inde me
dicamentorum ſubſidijs occurrendum. Ingens enim mœſticia quandoq; & an
xia quæ anteſſit ſollicitudo, quin & labor & ſtudium, uel ciborum ac potuũ cir
cumciſione, & eorum itidem calidorum uſus id mali ſæpe concinnat, & efficiunt
quæ omnia, ut dixi, exacté cognoſcere & duriciei inde cauſſam olfacere expe
dit. Quoniam uerò maxima ex parte uiſcerum durities ex humoribus aduſtis &
mediam temperiem longé excedentibus proficiſcitur, neceſſariò igitur eiuſmo
di affectioni tepidis & tẽperatis medicaminũ adminiculis ſuccurrendum eſt, &
non ſemper ualde calorificis. Non deſunt uerò quibus, ceu demonſtratũ eſt, duri
tia ex algore naſcitur. Et proinde, quoniam res ita ſe habet, omnẽ oportet mo
ram rumpere, manus adhibenda eſt medica ocyſſimé. Docuit autem Ariſtote
les, alijq́; celeberrimi autores quod quicquid conſtringitur & cõgelaſcit, id etiã
indureſcit. Quapropter caput curationis eiuſmodi affectionum eſt, congelatio
nem inductam protinus ſoluere. Hunc ſcilicet in modum, ſi ad calorem, aridita
témue referatur conſtrictio neceſſarium omnino fuerit, rebus humectantibus
& frigorificis duritiem contractam reſolui, ueluti liquidò in ſale (ut ſupra poſitũ
eſt), & nitro fieri conſtat, quare ardore magis magiſq́; inareſcunt, & tãtum non
in lapidem indurantur, aqua uerò diluuntur promptiſſimé. Et quemadmodum
quæcunq; ex algore coëunt & congelantur citra ſedorem igne & ſole reſoluunt
ſicuti liquet in cryſtallo, glacie, & niue, quæ, ut uel cæcò adparet, Phœbi, Vul
caniq́;, ut ita dicam caloribus confeſtim eliqueſcuut. Curaui itaq; uiſcerum du
ricias ipſe, ſolis humectantibus & temperantibus remedijs adhibitis. Verbigra
tia, balneo, hydrolæo hoc eſt aqua mixta cum oleo humectante. Verum & o
leo prætereà roſarum, & chamæmelino in eadem curatione uſus ſum, atq; inte
gram inde ualetudinẽ æger recuperauit. Aſpergines ad hæc (quas ἐμβροχὰς Græ
ci uocant) tepidis perinde atq; in alijs ex gelida ſcilicet cauſſa duriciebus, de nar
do

do,glaucio,oleoglaucino,& anethino,& mattiatō,& id genus alia uſurpaui. Curioſum porrhò uictum iniunxi,calidum nempe,exempli cauſſa cibaria cum pipere,aniſo condire iuſſi,& alia huius notæ præſcripſi. Potui nouiſſimè dedi potiones è ſpica nardi concinnatas. Et alia,uno uerbo antidota quæ attenuandi & calfaciendi uirtutem obtinent.

De acida eructatione & acra *Caput* XI.

ACcidit præterea in ſtomacho ſæpius Acida eructatio, quæ item non ad algorem tantum,ſed calorem ſuam ſcaturiginem refert. Hallucinantur itaq; medici(nam ſunt plures in ea ſententia)quotquot frigori ſolummodo ſtomachi hoc quicquid eſt uitij adſcribunt, & proinde nō niſi calorificis in eius curatione medicamentorum præſidijs utuntur. Noui equidem bene multos eo malo uexatos qui ut calidis edulijs offendebantur, ita & gelidis dapibus ſumptis priſtinam ſanitatem recuperarunt. Vnde uſu ſanè non adeò raro uenit,ut uinū aceſcat in quorundam ſtomacho,& quæ de pipere & aniſo præparantur, & breuiter omnes calorificæ potiones. Quo circa quum hæc obſeruaſſem præcepi ut è medio ſublatis ijs,contrariam omnino amplecteretur curandi rationem,eoq; inſtituto aquam calidam liberaliter potui dedi,boniq; ſucci alimenta,& quæ concoctu ſunt difficilia. In quo cenſu dicūtur inteſtina grus,uentres anſerini,& buculæ,pedes cum poſca,& defruto,hoc eſt, uino decocto,& hyſitia,quod eſt cibus ex carnium extremitatibus porcinarum ὗς enim Græcis porcum,σῖτος cibum ſignificat. Ex piſcibus uerò Acerina orphósue pectines & oſtreæ coctioni renitentes huic affectioni præcipuè ſuccurrunt, adeò ut nulla amplius acida eructatio,neq; cruditas premat. Quorum uerò ſtomachus ex frigore acidus eſſe conſueuit,cibaria calfaciendi & pituitam incidendi tollendiq; poteſtate prædita ita affecti manducent. Vtendum autem eſt in eadem adflictione peculiariter hac conditura. Accipe piperis denarij pondo unius,ſeminis anethi denarium pondo quatuor,cymini tantundem,quæ trita in puluerem redigito,& lectum petenti myſtrum unum cum uino temperato,ubi neceſſitas poſtulabit,propina.

De Amarulentia oris, *Caput* XII.

ORis amaritudo haud aliter quàm acidi ructus cognoſcenda eſt, atque in illius quoq;,quemadmodum in his,non illico omnibus ſimpliciter frigorificis & humectantibus utendum. Quandoquidē ſpiſſi poſſunt habundare humoribus, à quibus bilis ſequeſtrata ſuperiora petit,& os amarore huiuſmodi inficit. Omnes namq; Regio morbo oppreſſi,oris amarulentia uexari poſſunt,cibi tamen frigidi non omnibus,ceu res ipſa declarat,ſuccurrunt. Pleriſq; etenim muria aut aliud id genus ſumpta,præſenti fuit auxilio. adeò quidem ut ſalute recuperata ab ardore & amaritudine penitus uindicati ſint. Vnde facile datur colligere Arquatum non ad unam modo cauſſam originem ſuam referre. Aliâs enim ex iocinoris inflammatione,aliâs ex

bus præſertim his quæ ſtomacho officiunt, & lædunt. In quo cenſe ſunt Limones, omnia pinguia, & dulcia cuncta, & oleum copioſe in eduliis oblatum. Naſcitur ad hæc & ex redundantia bilium, id eſt χολέραν ſupra infraq; natura ſtimmulāte erumpentiū. Eo uero à colica affectione ſecerniculo diſſidet, quod in laxioris inteſtini dolore, (quod κῶλον nominant) uenter ne officium quidē ſuum faciat, ne dum fluxu aliquo laboret. Eſt quādo χολέρα ex occaſionibus gelidis emergit, puta epithematis aliquibus frigorificis, uerbi gratia, multa aquæ algētis lotione, ſiue potata, uel certè ſuperfuſa. Quibus ſingulis acurata perpēſione animaduerſis, de ſingulorū curatione uerba neceſſariò facięda ſunt.

Cholerae ex cibariorum crudorum plenitute prouenientis curatio.

QVod ſi χολέρα morbus ad alimenta corrupta ſuam referat originē & nihil notatu dignū cum deiectione tum uomitu eijciatur, cū nauſea & conatu, confeſtim ad ea quæ uomitū uehementius proliriunt præſidia confugiendū eſt. Cuius farinæ præcipuè cenſei hydromeli hoc eſt aqua mulſa, quæ utrūq; iuxtà citra moleſtiam functionem abſoluit, hoc eſt ſupra infraq; eruptionem concitat. Si uerò cholericus aquā mulſam horreat, aquæ calidæ potū affatim bibat, & ad uomitum nolētem uolentem impellas, digitis aut penna ori inſertis, quoad quicquid corruptū intus continetur, prorſus porritiatur. Vbi uerò tibi quicquid corruptū erat uniuerſum proiectum uidebitur, auerſendus eſt uomitus, conciliāda quies, & calfacienda præcordia quæ Græci uocant ὑποχόνδρια. Summè etiam facit æſtiuis quidē horis olei dulcis calidiq; inunctio. Hyemis uerò tempore nardino, glaucininoūe ſiue unguento quod uocitatū eſt Marriaton, utere. Poſt uerò ſufficientem euacuationem inducta quiete ſi non febricitet æger à balneo induci præcipito. Et pedetentim nō cōfertim cibum miniſtrato, cruditatē manibus pedibuſq; euitās. Atq; ſi nihil uſu ueniat, quod iurè obſtet, confeſtim ad ſolitum nutricatū reuertimonero. Verū de cibariorū corruptorū plenitate prognata paſſiōe ut uocāt cholerica, haud propriè adpellēda eſt affectio cholerica, ſed eduliorū appendix.

Cholerae ex uitioſa qualitate ſtomachi prognatae curatio.

SI propter euacuationem, defectūq; qui anteceſſit ſtomachi ea affectio quæ propriè χολέρα adpellatur, importuna exiſtente deiectione & ut ſupra poſitū eſt uomitu, facta fuerit, & non ex corruptorum ciborum plenitudine, oportet ægrotantem, & imbecillem ſtomachū confortantibus & priſtinā ſalubruritatem recuperantibus inſtaurare. Nutricatus uerò negligendus non eſt, ſed curioſè offerendus, & Ceres inculpata cum Bacho bono, uinoue Myrtite, id eſt ex baccis myrti arboris, aut cum melle omphacino, quod ex una portione uuæ acerbæ & immaturæ & duabus mellis conficitur, aut uino †palmite, aut Scrapino potiſſimum ſi febre careant malehabentes & ſe frigidos eſſe putant, & uictus ſit debilis, & penitus depaſcentē infeſtatiut. Quippe hoc modo ſe habentes natura ſimul cum uomitu κακοστομαχία hoc eſt uitio & ma- †Palmatiano

tre collectis conflatæ fuerint, conſentaneum eſt cucurbitulas admouere, haud
etenim leniunt ſolum, ſed eximiè etiam ad miraculum uſque auxilio ſunt. Confe
runt etiam plurimum emolumentum iis qui ob imbecillitatem cibum contine
re non poſſunt, ſtomacho adglutinatæ, quæ ſi ſimulque adpoſitæ ſunt laborantis
uentriculo, detrahantur, & huc illuc deducantur, uomitionem arcent. Sed diuti
lè inibi perſeuerantes concoctionem ciborum promouent, & aluum plus æquo
ſolutam, aſtringunt. Præſtat autem ut calidæ & citra ſcarificationem adplicen
tur. Quod ſi phlegmone aliqua inueterata adfuerit, & ſcirrhoſa duricies præcor
dia occupauerit, tum facta prius ſcarificatiõe ſcalpello adhibitæ, tantum abeſt
ut noceant, ut etiam magnificè opitulentur.

Notæ Choleræ ex bilium plenitate procreatæ.

Ventris deiectionem cum uomitu immodicam ex bilium habundantia pro
uenisſe his notis collige: Ingens uellicatio & mordicitas, ardorque uentris,
& præcordiorum infeſtat. Et ea quæ per inferna deijciuntur pariter & uomitũ,
omnia biliosa ſunt, bupina excruciat, & lingua ſalabroſa eſt, præcipuè ſi æſtas fu
erit, & ſi calorifica cibaria, uel biliosa morbum præceſſerint. Quibus certiſſimè
depræhendes ex bilium nimietate morbum emerſiſſe.

Choleræ ex bilis copia redundanti prognatæ curatio

Gelidis itaque & humectãtibus rebus quum in potu, tum in cibis affectio
eiusmodi curanda eſt. Quin & cataplaſmatis & cerotis & epithematis,
ex eiusdem farinæ eſſentijs utendum eſt. Succum igitur ptiſanæ frigi
dum potare utiliſſimum cenſetur. Lactucæ itidem cum exiguo aceto exhibitæ
refrigerant. Pari etiam modo intyba, endiuia ſyluestris, ſeriſue. Præcipuè ue
rò panẽ gelida unda madidatum offerre expedit & pectines, & ciriatia ſæpius lo
ta, & inteſtina ſeu uuluæ, & grues & cancer aſtacisue bis coctus, & piſces durio
ris carnis, potiſſimũ quæ inde fit hyſitia. Ex anſeribus uerò, pullis item & gallis
conferũt uentriculi. Pomorũ aũt permatura expediunt, & modicè acerba,
hoc eſt conſtringẽtia, & præ cæteris fructus loti, & pira & mala Punica, & uuæ
pendulæ. Ex bellarijs uerò caſtaneæ. Conducit item aquæ frigidæ potio, non a
uarè, aut ſemel largiter præcipitata, ſed ſenſim & multis uicibus & præſertim
inter medium cibum pota. Quod ſi ex ingenti ſymp*mate robur deijciaí, haud
abſurdũ puto, fuerit uel hydromeli, uel omphacomeli potui dare, aut pauxillũ
certè uini Sabinenſis, uel Cydonite, uel Cnidiũ. Nam uigilijs infeſtantibus uel
ob nimiã exagitationẽ, uel ariditatẽ, uinũ, quo minus capiãtur mẽte, circũciden
dum eſt. Atqui tũ omniũ præſtantiſſimũ eſt remediũ ita habẽtibus confectio
διὰ κωδυῶν, è paſſo Cretico cõcinnata. Vbi uerò paululũ obdormierit paciens, ali
quid ſed parũ tamẽ potionũ, quæ ſupra poſitæ ſunt admiſcendũ eſt. Super ilia,
hypochõdriáue ſemperuiuũ & lactuca adiectis paniũ micis leuigatis, & oleo ro
ſacco, cataplaſmatis more ponantur. Quin & cerotum ex iiſdem concinnatũ ſtu
pendi eſt auxilij. Quod ſi per tempus licebit ſuccos palmitis uitiũ adijcere mul
tò præſtantius & præſentiſſimo fuerit remedio. Si adhuc efficatius reddere uo

lucris medicamentũ, herbam ſanguinalẽ prædictis adijcito. Hæc quippe cerota refrigerandi, robur inducendi, humorẽ in ſtomachũ manantẽ reprimendi, uentrẽ aſtringendi, temperandiq;, & adpetitus ciborũ auerſionẽ profligandi. Hæc inquam pariter omnia deſignabit dicta cerota, ſi modo, quo diximus, ſtudioſè conficiatur. Memoratis itaq; medicamentorũ ſubſidijs uſq; utendnm eſt cholericis, hoc eſt ijs quos iugis uexat alui deiectio, & aſſidua uomitio. Item his qui cõuulſione tentantur, & quibus laborantibus ſyncopa lætalis accidit. Certè præſentiſſima ſunt, quæ demonſtrauimus, ſimul & deiectioni & uomitui medicaminum auxilia, modò quemadmodum docuimus ritè adhibeantur.

Choleræ leuis ac paruæ curatio.

VBi autem Cholera perexiguam tantummodo alui deiectionẽ, & uomitionem itidem non magnã effecerit, ſed ſimulata ſolum natura, conatus, quum uomendi, tum cuniendi tantum non irritus ſit. non erit alienũ neq; ſuperuacuum purgatiõe uti, quo cholericus humor per aluum euacuetur, maximè ſi cauſſa nõ inueterauit, & ſi purgationẽ uentris per medicamẽta antea conſueta, quiſpiã ſuperſederit. Quam ſanè prouinciam nulli alij cõmites tutius & utilius quã ſcammonij liquori & oxycrato cum ſucco mentæ, aut aqua roſarum, aut melle roſato (quorũ hoc Græci ῥοδόμελι, hanc ὑδρορόσατον adpellant) exhibendo, citra omnẽ moleſtiam & angorem efficientem humorem exhaurit. Verũ ſi humor bilioſus uidebitur ſtomachi aut uentris tunicis imbibitus, atq; inde cum deiectionẽ tum uomitũ prolici, picram id eſt amarã antidotum cum ſcãmonio præparato, quod diagridiũ uocant. pro ægrotantis uiribus præbeto. Confert itaq; plurimũ ita affectos confidenter purgare. Euacuatione quippe peracta, & humoribus ſuperfluis ita exhauſtis, ne noxius humor ſeamplius in uentrẽ conferat, nauſeam protinus tolli neceſſum eſt. Nutricatus tum offerendus eſt paulatim, ægerrimæ corruptionis, ſed qui ad laborantis ſanitatẽ tuendam adprimè accomodatus ſit. Illud porrhò obſeruatu dignũ eſt, quod magna ex parte omnibus quotquot cholerica affectione opprimũtur, conducit aſſidua calidarum manuũ lenis & mollis frictio. Colligatio prætereà extimarũ partium expedit Et ſi uentris ſuperflua urgeat deiectio, commendantur imprimis brachiorum & coxarũ ligaturæ. Si contra uomitus magis infeſtant inferiores potius corporis parteis crura uidelicet tibiæq; & malleoli, deligandi ſunt. Quũ uerò manusq; pedesq; algeſcũt, cõuulſioq; impetit, ſi per uireis licebit, eaſdem parteis in aqua calida tantiſper foueas dum tumorẽ ponant, & rubore non paruo loca ſuffundantur. A fotu autẽ illico ne frigeſcant lanis inuoluito. Denuo quidem peragendum, quũ uomitiones crebrius ingruũt, & materia uidetur ſe ad ſuperiora conferre, brachia inquam rurſum ſunt ſtrenuè fouenda. Perinde atq; pedes ediuerſo ſi uentris fluor ſit profuſior. Præſcripta itaq; ſingula in choleræ curatione, ceu docuimus adamuſſim ſunt perpetranda.

De

De iocinoris affectibus, & primitus de inflammatione. Caput XV.

Haud aliter atq; in ſingulis corporis partibus omnes de calido & frigido ſanguine inflammationes oboriũtur, ita & omniũ, ut monumẽta eorum teſtantur, ſapientũ ſententia, oritur in iocinore quoq; inflammatio. Cæterũ non ſine diligenti perpenſione conſiderandum quibus notis depræhendatur aut diſcernatur, iecúrne an loca ad iecur attinẽtia, an tunicas eiusdem uiſceris, an foris partes hepati circũiacentes phlegmone occupet. Neq; enimuero febris continuo capit priusquàm hepar tentetur inflammatione. Pari etiã ſtudio cõtemplandum & acuratius etiã diſcutiendum, gibboſáne hepatis pars, quam κυρτὴν Græcorum medici cognominãt, ſimáue hoc eſt caua, uel utraq; pariter inflammatiõe opprimatur. Nam ſi hæc cuncta ad unguẽ perpenſa & cogitata fuerint, ſine obſtaculo ſtatim adhibitis medicaminũ præſidijs priſtina reuertetur ſanitas.

Notæ inflammationis in gibba iocinoris parte.

Quod ſi extrinſecus in gibboſa ſcilicet iocinoris parte potius quã aliàs phlegmone inſideat, cognitu haud erit difficile, potiſſimẽ ſi in ſpacioſum tumorem ſurrexerit. Nam tũ febres quas à multo ardore καύσους Græci nominãt, cũ bilis uomitu impenſius infeſtat. Et nos interdum certẽ non rarò uidimus uomitũ æruginoſum & dolorem uſq; ad iugulum aſcendere. Tuſſis præterea agitatur, & torquentur, & anguntur etiam præcordia, maiórq; grauitas & quaſi põdus loci exiſtit, quã dolor. Oritur item interdum inflammatio in iocinoris mẽbranis, quas tunicas uocant, uel in uenis iocinori adiacentibus, quàm longẽ grauiores cruciatus, quàm hepatis eſſentiam occupet commitantur. Hæc quippe indicia phlegmonen gibbam iocinoris partem obſidere portendunt. Deprehenditur idem quum uiſu tum tactu, aut alijs iam pridem poſitis indicijs. Quod ſi inflammatio leuis & exigua ſit ægrius depræhenditur. Nulla etenim febris oboritur niſi phlegmone notatu dignæ magnitudinis ſubſit. Neq; enim ſenſibus uel uiſus tactúsue liquidò adparet, cæterũ ex alijs quibusdam ſignis liquebit cognitio. Quo circa ſi laborantẽ ſpiritus ex imo trahere conſpexerimus, & grauedo cum dolore ſentiatur in eadem parte, argumentũ certiſſimũ eſt phlegmonẽ quantulamcũq; uel iecur ipſum, aut gibbum exti eiuſdem occupaſſe.

Notæ phlegmones concauam hepatis partem occupantis.

Inflammatiõis in ſima iocinoris conflatæ inditia hæc ſunt. Confeſtim à principio tument inferiores potius corporis partes quã ſupernæ. Angores cum animi deliquio urgent. Corpus neq; inſtauratur, neq; refocillatur, imò pallore ſuffunditur & gracileſcit. Qua propter refrigerato corpore, aqua intercutẽ cõmitatur. Quoutiq; modo, inflammatiõẽ ſimæ iocinoris, à gibboſæ eiusdem uiſceris partis phlegmone diſcernes.

uerbo omnium brutorum animãtium, quam ob rem non iniuria cane pêius & angue, ut aiunt, uitanda ſunt ita affectis dulcia. Neque etiam minore odio proſequenda, uitandaq́ꝫ ſunt ſtyptica, quoniã aſtringunt, & occludunt, congeſtosq́ꝫ tumores inducant, & concoctioni uehementer reſiſtunt. Qua de cauſſa mala Punica, & breuiter cuncta malorum genera ne per ſomnium quidem, ut ita dicam, in cibatu, aliàsue offerenda ſunt. Vinum uerò non circumcidendum modò ſed ne tantillum quidem concedendum, præſertim incendioſa admodum inflammatione oppreſſo. Cæterùm uinum minimè ſtypticum, obturationem ſaltem (quam Græci ἐμφράξιν adpellant) citra inflammationẽ, pacienti nihil officit, imò eximiè proficit. Hactenus de nutricatu eorum qui iocinoris inflammatione tentantur memorata ſufficiant.

Potiones & elixationes.

In hepatis inflammatione pro diuerſitate cauſſæ, uaria etiã adhibenda ſunt medicamentorum præſidia: Præcipuè quidem ſimplices nonnullæ potiones. Cuius ſortis utique ſunt, radicum apij decoctum, quod Græcis adpellatur ἀπόζεμα. Quin & potui dare conuenit, inflammatione inchoante concoqui, clanculum enim & furtim materiam per urinas ſubtrahit, & diminuitur inde tumor. Et ſi Medico uidebitur competere non erit alienum in remiſſione febris & indicijs concoctionis apparentibus, ea quæ maiorem uim incidendi, uel extenuandi, laxandiq́ꝫ ſiue aperiendi facultatem poſſident. Verbi cauſſa aſarum, radix Pontica quæ ab incolis Rha uocatur, nardum Gallicam, offerre. Compoſita autem, poſt omnium concoctionem & maturata iam exactè in affectione, exhibere congruit, quoniam & flammationes ſoluendi & duritias emolliendi, & ἐμφράξεις abſque febre liberandi, meatulosq́ꝫ obſtructos relaxandi, ſoluendiq́ꝫ & expurgandi deniq́ꝫ potentia regnant. Quorum confecturas haud erit, ut reor, ſuperuacaneum paulò inferius ſubijcere.

Notæ iocinoris obturati *Caput* XVI.

Emφράξιν autem iocinoris his notis liquidè compræhẽdes. Dolores pariter cum grauedine & diſtenſione ſimã iocinoris partem infeſtant, adeò quidem ut dextrum latus mole grauatum afficiatur. Febres nullæ, neque ardor ullus in eisdem locis apparent.

Obturationis hepaticæ curatio

Vbi igitur olfeceris iocinoris obſtructionẽ, ſuccis quibusdã noxijs eſſe adſcribendam, potionibus ſuccurrendũ eſt. Forinſecus medicaminũ ea præſidia quæ incidendi, attenuandiq́ꝫ uim habent, admouẽda ſunt. Quorum ſubſidijs incipiẽtibus quoq́ꝫ ſcirrhis quæ hepar quandoq́ꝫ obſident, meo cõſilio utendũ eſt.

De Scirrhomatis iocinoris *Caput* XVII.

QVicunq́ꝫ hepatis ſcirrho tentatur, in horum curatione ab initio ſtatim ea ſunt adhibenda quæ duritiam emollire, ut ſic dicam depſere nata ſunt. Deinde ubi ſcirrhus iam egregiè fuerit quaſi ſubactus & emollitus, materia inibi cõſtipata, res relaxãdi & aperiẽdi poteſtate

præ-

præditas efflagitat mox etiam quæ coquendi, digerendi & educendi obtinent potentiam. Nam ſi quiſpiam medicamentis, obturata condenſataq́ꝫ, antequã tumorem emolleſceret diſcutere moliatur, & plus nocumenti is quã emolumenti laborantibus intulerit, quum ea ratione id quod tenue & ſubtile adfuerit, partim digerit partim detrahit, & id quod craſſum ſpiſſumq́ꝫ eſt relinquit. Humores etenim deſiccati & ueluti torrefacti & exuſti, ueluti in lapidem dureſcunt, & deinde nulla neq; arte neq; ui concoqui ac digeri poſſunt. Enumerabimus igitur deinceps ea quæ in unaquaque affectionis cuiuslibet inflammatione imprimis expediant.

De Epithematibus & cataplaſmatis contra inflammationes & conſtypationes, quas Græci Emphraxes, & duriciem in ſenſilem quam eadem gens Sehirron uocat.

DE ſingularum itaq; affectionum hepatis medicaminibus tractaturi ab ijs quæ foris adplicari debent locis inflammatis, emphraxim aut ſcirrhoma patientibus, exordium ſumemus. Phlegmone igitur iecur infeſtante, cataplaſmate ex malis cotoneis cũ farina hordeacea aut fœno Græci decoctis facto, impoſitum medetor. Robur etenim inducit inflammationem maturat ac digerit & duricias emollit. Amplis autem inflammationibus quibus ſtomachus infeſtatur & latera intenduntur medendis, Dactylos exemptis oſſibus obnixè cum æquali pondere cerotæ oleo roſarum contritos, & in mortario unà curioſè uſque dum ſe inuicem comprehendant, ſubactos, admixto olei roſati pauxillo, factaq́ꝫ cerota, adhibe.

Altera cerota ijſdem affectionibus conducens.

HAbet Guttæ Ammoniacæ, ceræ ſingulorum denariũm pondo octoginta, croci denariũm pondo quatuor, olei cyprini menſuram heminæ unius, cerotũ refrigera alijſq́ꝫ immiſſis confice. Summè dictis affectióibus prodeſt.

Aliud epithema ad inflammationes non admodum incendioſas.

ACcipit Maioranæ uiridis, (quem σάμψυχον) denariũm pondo uiginti quatuor, thuris denariũm quatuor, ceræ denariũm põdo ſedecim, theſinæ picææ denariorum pondo ſedecim, ólei cyprini heminas ſex, mellis heminas quatuor. Quæ ſunt eliquanda eliquato, arida q́ꝫ leuigato, & emolliti aliqua tãque ſuperinducito.

Aliud epithema ad ingentiſſimas inflammationes & cætera expediens.

MAximis inflammationibus non muſculorum tantummodo, ſed iecinoris etiam multò commodiſſimum & experimento à plurimis ſæpe cognitum epithema, quod recipit. Comarum abſynthij, nardi Gallicæ, croci, aſari uniuſcuiuſque unciam unam, iridos, myrrhæ, ſtiracis, bdellij, guttæ ammoniacæ thymiamatis cuiuslibet denariorum pondo duorum, medullæ

medullæ uituli denariûm pondo quatuor, fingito epithema, & utere.

Epithema apolozantis admodum conducibile, ad eadem quæ ſuperiora.

Ceræ denariûm pondo octoginta, rheſinæ terebinthinæ denariûm pondo quadraginta, mannæ thuris tantundem, magmatis olei irini, guttæ ammoniaci thymiamatis cuiuſque denariûm pondo octoginta, in pila contunde, pila olei irini crocomagmate illinito, & facito epithema incidendi ui præditũ, quod Græci uocant κοπτικὸν, & ubi uſus neceſſitas eſt utere.

Epithema Galeni ad idem.

Ad inflammationem iocinoris Galenus commendauit epithema, cuius compoſitio talis eſt. Aloës denariûm pondo quattuor, maſtiches tantundem, ceræ denariûm pondo trium, olei ſpicæ nardi, ſiue de malis cotoneis denariûm pondo trium. Quod ſi maiorem roborandi uirtutem indere uidebitur, inſere aloës unciæ pondo unius. Nam id quum ſtomachi tum iocinoris inflammationi ſuccurrit. Quemadmodum & διὰ περσίκων, & διὰ μελιλώτων, hoc eſt ex malis perſicis, & ex ſertula campana cõdituræ. Præterea Epithema quoque ad maiorem iocinoris ſchirrhum, hoc eſt duriuſculum tumorẽ ſine dolore, qui citra febrim exiſtit factum. Ad eos uerò qui tumoribus & duriciebus hepate abſq; febre infeſtantur, & ſcirrhoſos tumores diutinos habent, ſummè conducit Emplaſtrum Aminonis, & Ariobarzanius, & cui cognomentum eſt Helladicum, & ut paucis plurima perſtringam omnia quæ incidendi uiribus ſunt prædita. Cæterùm compoſitiones eorum, quæ nobis uſu & experientia prope cognita ſunt, libenter tradimus.

Hepaticum optimum & excellens, & alijs quibuſdam affectionibus conducens.

Iocinoris affectibus, & lienoſis, ſtomacho item duro & diſtenſo, ita ut tactui non cedat, ſummè facit quod ſequitur. Præſtantiſſimum idem remedium & laude dignum eſt duriciebus emolliendis, adeò ut nulla deſideretur reſtauratiua curandi ratio. Eius deſcriptio hæc eſt. Ceræ denariûm pondo uiginti quinque, maioranæ denariûm pondo quinquaginta, piperis candidi denarium pondo octo, nitri unciæ pondo octo, fœno Græci, cremati, (ſiue elixi) denarium pondo quinquaginta, rheſinæ terebinthinæ denariûm pondo octoginta quinque, olei Cyprini libræ pondo unius, uini cotylæ pondo unius (Sunt autem qui Cotylam, hoc eſt heminam pondus nouem unciarum eſſe affirment.) Arida tundantur & per cribrum anguſtius traijciantur, & uino per triduum macerentur. Deinde conterenda fiũtur, & reſoluenda reſoluantur. Poſtremò ſubactis, & emollitis omnia curioſè in pila reponantur. Et ubi uſus neceſſitas fuerit, cum uncijs tribus huius medicaminis, permiſceto cerotæ ex oleo roſarum confecti uncias totidem, & utere.

Epithema

Epithema Euodes, id eſt odoriferum, iocinoris inflamationi & ſtomacho impendio conducibile.

Accipit epithema εὐώδης crocci pondo unciæ unius & ſemis, bdellij denariûm pondo nouem, aloës. myrrhæ ſingulorum pondo unciarũ duûm, folij unciæ pondo unius, ſordium ex alucaribus apium (προπόλις Græcè) unciarum pondo trium, rheſinæ terebinthinæ, tãtundem, thuris denariûm pondo ſedecim ſtyracis unciarum pondo trium, maſtiches denariûm pondo uiginti, ſpicæ nardi unciæ pondo unius, cardamomi unciarum pondo duûm, hydiocri paſtilli, crocomagmatis uniuſcuiuſq; unciarũ pondo unius & ſemis, guttæ ammoniaci thymiamatis unciarum pondo ſex, ceræ libræ pondo unius, Colophoniæ librarum pondo duûm, ſucci balſami, palmularum cuiuſq; unciarũ pondo ſex. Haudſcio an huic ſecundum, ne dicam utilius reſoluendis duriciebus, & medendis affectionibus frigidis reperiri poſſit.

Propolis.

Aliud malagma incidendi uim habens.

Κοπτικὸν & illud μάλαγμα quod ſubijciam eſt reſoluendis & emolliendis duriciebus factum, adeò ſanè duriuſculos tactui non cedentes ac ſine dolore tumores quos Σκίῤῥους Græci uocant, & omnes ſimul iocinoris & ſtomachi duricias relaxet, ac diſijciat. Compoſitio eius talis eſt: Propoleos, id eſt ſordiũ ex alucaribus apum denariûm pondo ſex, ſtyracis denariũ pondo duûm, maſtiches denarij pondo unius, rheſinæ terebinthinæ unciarum pondo quatuor, magmatis olei nardini, quantum ad colligendum ſatis eſt. Quibus contuſis repoſtulant cutitor.

De Potionibus & antidotis, quibus iocinoris affectionibus ſuccurritur.

Nunc demum, ut fidem liberemus, potiones ſiue antidota, quæ uſu & experiẽtia in iocinoris affectionibus ſæpe comprobauimus. promamus in medium. Hepati conducit, cui cognomentum, ab immortalitate Athanaſia nomẽ eſt, confectio. Expedit & doloribus renium, ſed morbum inducit uſus eius Regium, & ſudores proritat. Eius compoſitio ex his conſtat.

Athanaſia hepatica.

Sumit cinamomi denariûm pondo duũ, caſſiæ, myrrhæ electæ, ſchœnianitho, uulgò ſquinantum uocant, uniuſcuiuſq; denariũ pondo octo, mellis Attici quantum ad ea compræhendenda ſatis eſt. Doſis eius iuſta eſt fabæ Græcæ quantitas. Febre correptis cum aqua mulſa hydromelitéue. Cæterum hominibus temperamenti natura calidi hoc antidotum minimè exhibendum eſt. Verum his potius qui gelidam & udam temperaturam ſortiti ſunt.

Paſtillus iocinoroſis expediens, & Arquato.

Seminis anethi, ſeminis apij, aſari, amygdalorum amarorum & mundatorum, abſynthij cuiuslibet denariûm pondo quatuor, conficiantur cũ aqua,

&

& effingantur paſtilli pondo denarij unius, quos admixta aqua languenti potandum exhibe.

Ad Phlegmonem hepatis.

Contra iocinoris itaq; inflammationes utiliſſimè cum uino & melle chamæmelon (quam uulgò chamomillam dicũt) potui datur, extemplo enim quæcunq; phlegmone eius curatione penitus ſanéſcit

Antidotum ad ingentes inflammationes & hepatis obturationes & ſcirrhoſas affectiones experimento cognitum.

Habet id piperis denariorum pondo duodecim, ſpicæ nardi obulorum pondo quatuor, aloës, fœno Græci, aſari, ueratri, ſingulorum denariûm pondo duûm, mellis libræ pondo unius. Datio huius antidoti eſt miſtrum unum cum cõdito. Summè quidem id facit in temperatura non calida, ſed ubi obſtructio ad ſolos humores craſſos ac glutinoſos refertur.

Pulvis ad obturatum iecur, á nobis ſæpe numero expertus, habet:

Coſti, eupatorij, cuiusque denariorum pondo quatuor, piperis denariûm pondo duorum. Redige in puluerem & per triduum dabis mane ſemper menſuram cochlearij unius in uino Aſcalonite. Cæterum is qui aſſumit decumbat in latere dextro horam dimidiam. Accipiat porrò tantundem etiam ueſpere. Quisquis autem hoc remedio uti uoluerit, acetum imprimis cauere debet, ac balneũ, legumenta, item ut ſemel dicam omne genus, & rapas, & breuiter quæcunq; inflationem, quæ Græcis ἐμπνευμάτωσις uocatur, in corpore uehementer excitant.

Aliud contra iocinoris & ſplenis obturationem.

Medendæ iocinoris & lienis nimiæ emphraxi competit hoc precioſum antidotum, quod duricias quantumuis ingentes emollit & relaxat. Habet id quidem guttæ ammoniaci thymiamatis diobulorum pondo quatuor, thuris diobulorum pondo duorum. Adminiſtrabis autem per tres dies in condito. Præſentí enim eſt remedio, quoniam uiſcoſos humores collectos per uentrem euacuat. Aquam intercutem pro foribus cubantem profligit, quin & eadem mala affectione captos liberos reddit, id quod ipſe uſu & multa experientia ſæpe cognoui.

Aliud ad iocinoris Emphraxim.

Radicis capparis obulorum pondo octo, croci obulorum pondo quatuor, contundito, & per ſecerniculum traijcito. Non febricitantibus quidem datur commodiſſimè in uino. Febre uerò correptis utiliter cum aqua calida efferri expedit.

Purgantia gibbum hepatis.

Emundant, & à noxijs humoribus gibboſam iocinoris partē uindicant, nardus Gallica potu ſumpta, amomi decoctū, itidem hauſtum, ſchœniãthos hoc eſt rotundi iunci odorati flos, acori radix Agaricum unà cum uino ac melle epotum, Gentiana in aqua ſumpta, uitis albæ folia cum aqua mulſa, cortices radicum arboris lauri obulorum pondo trium cum uino potati. Radix Pontica dulcis radicis liquor. cum defruto, pentaphylli radicis ſuccus, ſalicis Amerinæ, uiticisue ſemen, Daucus Creticus, apij ſemen & petroſelini, baccarum folia, cardamomū, centaurium, Glycyſidæ, quod eſt Pæoniæ ſemē, aniſum frictum, abſynthium, coſtum, ſuccus balſami, myrrha, aſarum, meū. Hæc præter quã quod hepar expurgant, ægrimonias quoque eiuſdem uiſceris diutinas, ſiue cum tremore, ſiue ex intemperie quacunque natas, ad priſtinã ſanitatem reducunt, doloresq́ꝫ eius exti omnes perſanant.

De iocinoris imbecillitate & hepatica dyſenteria caput XVIII.

Super iocinoris phlegmones, obſtructionis, & ſcirrhi curatione hactenus memoratum eſt, de imbecillitate huius exti, nullo id genus infeſtante, tãtum ex intemperatura eiuſdem uiſceris prognatæ medendi methodo deinceps agendum uidetur.

Signa debilitatis hepaticæ.

Sunt hîc quoque ob oculos ponenda quædam indicia, ex quibus elicere & odorari, iocinoris imbecillitatem, (quæ ἀῤῥωςία Græcis uocatur) cum cauſſa facile eſt. Siquidem attractricis potentiæ, quã Græci ἑλκτικὴν dicunt, uires fuerint imbecilles uentris deiectiones quidem perſucculentæ reddunt, eò quòd nullam uentris affectionem præferunt, ſed liquidiora ſunt, quia debilior eſt iocinoris diſtractio, quæ Græcis ἀνάδοσις eſt, Latinis uerò digeſtio. Si uerò hepatis facultas quæ cibum potionemq́ꝫ mutat, ac confundit, cui ἀλλοιωτικὴ nomen eſt, infirmior exiſtat, alui ſedimina, aquæ in qua recens mactata caro abluta eſt, ſimilia deijciuntur. Et nominatur hæc Hepatica dyſenteria. Qua in re uulgus medicorum errans, huiuſmodi indicijs deceptus, hunc affectum non iecoris, ſed dyſenteriam eſſe putat. Et proinde non ſtatim, quemadmodum respoſcit, medicaminum præſidijs hepati ſuccurrũt, ſed robur uentri, factis ad hoc remedijs indere moliuntur. Foris enim medicamenta ex aloë, floribus mali Punici, malicorio, quod σίδιον Græci dicunt, & eſt cortex mali Punici, myrto & flore labruſcæ cataplaſmatis more imponunt. Intus autem intra corpus radicem Ponticam aut Macerem, quæ uulgò Macis dicitur, manducandum miniſtrant. Quin & theriacam aut aliud id genus antidotum in potionibus nonnulli exhibent, neq; dubitant potimata purgatoria, hoc eſt potiones mundandi uim habentes & paſtillos porrigere. Quibus ſanè omnibus languentem miſerè lædunt

& cruciatus longè maiores inferunt. Quoniãꝗ; inde magis, magisꝗ; corrũpitur languidus, & iecoris acrior intemperies, & maior imbecillitas depræhenditur. Non ſunt itaque id genus medicamenta adhibenda, imò ante omnia ſemper curioſè ſcrutandũ, & rudẽs omnis, ut aiũt, mouẽdus quid cauſſæ præceſſerit, unde hepatis pueniat defectio, uel cuiusmodi intẽperatura, calidá ne an frigida, uda ne an arida ſupuenerit. Quin & ex duarũ cõiugatione, calida ſcilicet & humida, calida & ſicca. Aut certè interſe copulatis gelida & uda, frigida & arida intẽperie hepatis imbecillitas, hoc eſt functiõis ipſius uiſceris infirmitas, puenit. Peſtifera nanque non rarò materia iecur ſaburratum malè afficit, & obſtructione ſeu pituita alijs humoribus permixta, in hanc affectionẽ incidit. Oriturꝗ; non ſimplex morbus ſed mixtus & uarius. Proſequi igitur ſtudioſè primo conuenit ſingulæ intemperiei indicia. Mox uniuscuiusꝗ; enumeranda ſunt medicamẽtorum præſidia.

Notæ calidi iocinoris.

Infirmitatem ad æquo calidius hepar referendam eſſe multis nominibus licet depræhendere, uerũ præcipuè ex immodica, qua afficiuntur, ſiti, oris amaritudine & bilis uomitu, interdum etiam & crebrius quidem æruginoſo aut uiridi æri ſimilem faciem obtinentem, eundem aſpectũ habent quæ per aluũ deijciuntur. Lingua ſunt ſalebroſa, corpore arido & gracili, iocinore uitiato, aut arido. Alui ſeceſſus, aquæ in qua nuper mactata caro abluta eſt, ſimiles, quaſiꝗ; ſanguinij liquores deijciuntur. Tractu uerò temporis diutius perſiſtente affectione iecoris tandẽ eſſentia ponit. Poſtremo uerò ipſum quoꝗ; iecur eliquatũ per uiroſo odore uideẽ deijcere. Hæc igitur calidi hepatis cognoſcendi ratio. Cæterum licet id etiam ex ætate, aut tempore, uel cibis qui anteceſſerunt conijcere. Nam quibus præcalidum iecur eſt, gracilento ſunt corpore & ſicco, criſpulo capillitio, & cirrato. Prompti præterea & perciti animo & furibundi. Hiſce igitur ſingulis ad amuſſim contemplatis, multò facilius temperaturam prauam elicies ac penitus etiam depræhendes.

Notæ frigidi iocinoris.

Qui autem affectum frigidiori hepatis intemperaturæ adſcribunt, ſiti propemodum nulla premuntur, neꝗ; bilioſum euomũt, neꝗ; oris amarore uexantur, ſed acidum potius quum ſaporem, tum uomitum, ſiquidem uomitiõe tentãtur, ſentiunt. Alui ſedimina neꝗ; bilioſa, neꝗ; graueolentia, teterrimeꝗ; fœtida, neꝗ; ſanioſos, aquoſosꝗ; ſanguinis humores, quos Græci ἰχῶρας uocãt, neꝗ; ſubtiles admodũ & extenuatos habent. ſed contrà ſanguineos, craſſioresꝗ; atꝗ; ſubnigros. Horũ facies nihil à ſua forma recedit, neꝗ; aridior fit, neꝗ; corporis uniuerſi habitudo quicquã cõminuitur, neꝗ; ut breuiter dicã uel tantillũ à ſani ſimilitudine recedunt, quin & curatior e cuticula eſſe uidentur. Malum quippe naturæ ipſorũ temperamentũ frigidius adparet, & nutricatus qui anteceſſit eiuſdem qualitatis extitit. Laborantes ad hæc corporis cõſtitutio natura pinguior

eſſe

eſſe depræhenditur. Præceſſit item uſus lauacrorũ, atq; is quidem frequẽter à cibo. Hæ ſunt utiq; notæ ex quibus citra ſudorẽ, ut aiunt, cuiuis ſolerti Medico gelida tanquam ex ſpeculo hepatis intemperies liquebit.

Aridi hepatis inditia.

Totius corporis habitus ariditas, & gracilentia ſicciorem iocinoris tempera turam quàm cõueniat, portendunt. Bupina item, id eſt ſitis tantum non inextinguibilis, alui ſediminum pinguior facies.

Vdi iocinoris inditia.

Quibus humidius eſt iecur, ij neq; ſiti premuntur, neq; linguã habent aridam, & habitiore ſunt corpore, & colore natura uenuſto, & uultu ſereno, humiditatequũ in facie, tum in corpore omni elucente. Quorum deiectiones alui liquidiores eſſe cernũtur. Cæterũ illud ignorandum non eſt quod ubi materiæ qualitates confundantur, alia atque alia pro earundem diuerſitate apparebunt inditia.

Calidi iocinoris curatio.

Calidiori hepatis dyſtemperaturæ frigorificis medicaminum præſidijs ſubueniẽdum eſt, & collecta diſijciendi, cõſtypata reſerandi, imbecillis robur inducendi poteſtate præditis, quæ diſtrictionem, quam ἀνάδοσιν Græci uocant, expeditiorẽ efficiãt. Cuius utiq; claſſis ſunt ſuccus ptiſanæ, qui ſanè præſenti utilitate cæteris omnibus palmã facile præripit. Panes ex decocto radicis apij confecti & intyba, & ſuccus ipſorũ magis uerò cicoriũ & endiuia, quoniam amarorem in ſe continent, & hepar obſtructione liberant. Nam ea eſt eorum quidem holerum natura, ut calidiori intemperaturæ adiumento, frigidæ uerò nocumẽto non ſint. Neque enim algoris immodici, ſed caliditate præditi cenſentur, ut ſolo tactu leniant, & citra omnem huius exti oblæſionem ſumi optimè poſſint, eò quod affatim omnia in ſe continent, quæ iecori ſunt neceſſaria, nedum utilia & quæ infirmitati ipſius præſenti poſſunt eſſe auxilio. Neq; enĩ ullum ex holerũ generibus aliud reperitur, quod eſu ſanguinem inculpatum generet, exceptis his quæ memorauimus, quæ utique non ſanguinem modò bonum efficiunt, ſed & hepar ab intemperie uindicant, & temperamentum inculpatum reſtituunt. Vidimus quippe non paucos iocinoris affectibus tentatos & fluore eiuſdẽ uiſceris, (quem dyſenteriam heparicam dicunt) oppreſſos, ſolo huiuſmodi holerum uſu priſtinam penitus ſanitatem recuperaſſe. Cæterum non ſunt hæc largius ægrotis corbitanda, ſed per uices identidem ſub crepuſculo, non tantum matutino, ſed & ueſpertino cottidie, nunc in iure, nunc aliter condita accipienda. Nam eſt coriandrum omnino horum elixationi inſerendum. Quod ſi in ſimis iocinoris partibus eueniſſe obſtructionẽ, aut in eius gibbo cõiecturaueris, præſentiſſimum ſanè & omniũ utiliſſimũ putato ſi decoctioni apium adijcias. Nam ut hoc maiorẽ cibo ſuauitatem conciliat, ita & digeſtionem & hepatis diſtrahendi potentiã concinnat. Sunt uerò oua in id genus affectibus maximè ui-

tanda potiſſimum ſi qua adſit duricies. Halica itidem niſi qua affectione alia fa
ſtidióue moleſtētur fugienda eſt. Nam quum cibi adpetitus auerſio planè quē
piam cœperit oppreſſeritq́; halica interdicenda non eſt. Si uerò cibi inadpeten-
tia nihil torqueat, ſatius eſt neque halicæ, neque citri, neque orizæ uel tantillum
admittere. Sed ante potius omnes eſcas ptiſana, & pane & memoratis oleribus
præuenire. Sin autem dictorum holerum ad manum copia non ſit, lactucas iu-
re conditas offerre cōuenit. Magis uerò delectabunt, & adiuuabūt ualidius ſi de
Volucres. coctioni aceti parum confundetur. Ex uolucribus autem gallina domeſtica uti
litate cæteris omnibus anteit, & iura ſuperioribus ex holeribus decocta. Exquiſi
ta proinde iura & ſalſamenta, præſertim pinguia ſeu cymino, ſeu origano condi
ta, breuiter omnia condimenta fugienda ſunt, quoniam condimenta eiuſmodi
ſemper & concoctionem & digeſtionem quam Græci anadoſim uocant, impe
diunt, & bilium humorem copioſiorem efficiunt. Perdices uerò & phaſiani non
ſaginati, longè ſaluberrimi in cibatu ſunt, & anſerum uentres, & galgulæ, & me
rulæ, & ficedulæ, & turtures & turdi, & aues perpuſillæ cæteræ. Anates mani-
bus pedibusq́; uitandi ſunt, & omnes uno uerbo paluſtres alites, & quæcunque
ſunt carnibus atrebilarijs uel nunquam uel perrarò ita habentibus ſunt mandu
canda. Nihil enim id genus in cibarijs exhibitum ex calida hepatis dyſtemperan
Piſces. tia languentem iuuare poteſt. Piſcium uerò comprimis probantur marini, ſqua
moſi ſcilicet, quas aſpratiles uulgo adpellant in mari puro non lutuſo, ſtagnóue
degētes. E quorum claſſe eſt merula, ſcarus, theſſa, chryſophi, ſygena. Ex his aūt
quæ acrore pariter & calore, uiribusq́; ualidis prædita ſunt: Verbi cauſſa, La-
baraca, orphus, atque cyrida, hyſitia concinnanda eſt, abſque melle & liqua-
mine uel ſaltem exiguo, nam inde conflata hyſitia tantum abeſt ut opis aliquid
Quadrupedantia. conferant, ut etiam uehementiſſimè uſurpantes lædant. Quadrupedantium ue
rò animalium conueniunt pulmones, & inteſtina, uel inde Cordylæ concinnatæ
uel nazacaræ. Nam ita adpellant eas, uulgò uendentes. Cæterum cordis
& lien admiſcere conſueuerunt. In hac uerò cauſſa non eſt quod admiſceātur.
Verum his ſublatis exhiberi oportet ne corrumpantur facile & calido iecori re-
pugnent. Nam ſi intemperies illa fuerit bilioſa, uitium humorum (quam uul-
go cacochymiam Græcè dicunt) uehementius augent. Quippe quos ob-
ſtructio exigua tantū, aut inflammatio infeſtat, ea ſanè offerenda ſunt quæ cō
coctu difficilia ſunt, aut ualentiora admodū cibaria. Fructus item ſi per tem
pus licebit permaturos & dulces uerbi cauſſa, fructus loti, quæ mela dicuntur.
Cæterum ijdem cum Gallina quū aſſati cum elixi maiore cum utilitate dabun-
tur. Cauendū uerò eſt ne inter aſſandū mela adurantur, ſed paulatim tempore
longo torreſiant & aſſenſ ſuccingēre paſta, ſpartóue; ita quidē ut amiciatur un-
diq; deinde clibano imponat. Nuclei porrhò malorū Punicorum quas πυρῆνας
Græci nomināt, ante cibum pauci. A pane uerò poſtea ſumpto cōpluria mādu-
canda ſunt. Nam hæc iecori quantūuis imbecillo, ſtomachoq́; debili ſumpta, ro
burindere poſſunt. Intolerandaq́; ſiti premēte duracinis utendū. Mollia quoq;
malorum

malorũ medicorum quæ & Citrea dicuntur,ante cibũ modicè edenda ſunt. Ceraſis item pirisq́ & meſpilis ſemel atq; iterũ modo utendũ eſt. Quoniã crebrior eorũ & omniũ etiã aſtringentiũ uſus,uires ſiccandi & uentrẽ ſuperiorẽ conſtipandi,alui retrimenta & omnẽ cuniẽdi ſolennitatẽ uel prorſus impediũt,uel durũ cacare faciũt. Vitandi adhæc ſunt fructus omnes ſtyptici,neq; cibariorũ ratiõe offerẽdi. Foris cõpetunt cataplaſmata pluripharia. Bellaria uerò quæ Græci τραγήματα Latini Secũdas quoq; menſas adpellãt,uerbi gratia,uuæ,et potiſſimè quæ Laſciniæ dicunt. Neq; ſanè quicq́ facile reperit,tã præſentaneũ excellẽtiſq́ in hepatica dyſenteria præſidiũ,q̃ uuæ ſunt Bonitates etenĩ omnes in ſe cõplectũtur,neq; promptè putreſcunt, & uires proſtratas recuperãt. Frugi nanq; & percõmodum omnino medicamentũ eſt,quia alimentũ præſtãt, & ſine multa dilatiõe in ſuccũ inculpatũ tranſeũt,& ſi quẽ fortè malignũ & noxiũ humorẽ deprænhendũt cõfeſtim expurgãt. Nucibus aũt piſtaceiſq́ & nucleis pineis tanq̃ hoſtilibus abſtinendũ eſt. Proinde caſtanearũ eſus nõ improbat, q̃m nõ tam minoribus natu, q̃ grãdioris ætatis hoĩbus bonos ſuccos nutriũt,corruptiõiq́ reſiſtunt ſi in calida hepatis intemperie exhibeant. Hunc in modũ etiã demõſtrauimus de dyſenteria hepatica quæ ad ardorẽ refert, in qua memorata imprimis eligenda ſunt cibaria,quoniã neq; diſtrahunt,neq; robur inferũt,ſed iocinoris in temperantiã pulchrè emendant, & nonnullã interim diſcutiendi,relaxandi,reſiſtendiq́ facultatẽ obtinent. Vbi uerò nihil id genus ad manũ ſit,alia quæ tempeiẽ cõciliant adijcienda ſunt:conficiũt enĩ potenter quæ cõtinentur in iecore. Ptiſanæ quoq; ſuccũ inter cætera ita ſe habentibus conferre dictũ eſt. Atqui grana quoq; ipſa elota,plerũq; ſi offerant,ſalutaria ſunt. Itidem & holera,uerũ omnium potiſſimè intyba, imò adhuc longè magis cõpetit eudiuia: primas nanq; tenet in hac conſtitutiõe,cuius rei gratia uel per ſe adminiſtrare hanc,uel unà cũ gallina,perdicẽue,aut uentribus anſerinis,uel adiectis aliquot carnibus,ad comparandam ſuauitatis gratiam elixare,oportet. Cæterum id te latere nolim holera in hac affectione conſtitutis non tam elixa, quàm & cruda ſumma cum utilitate exhiberi itentidem poſſe.

Hepaticæ dyſenteriæ ex gelida iocinoris intemperie cur atio.

Quando de uniuerſis calidi iocinoris medicaminum præſidijs hactenus ſatis ſuperq́,ut reor egimus, de contrariæ nunc eiuſdem uiſceris intemperiei curatione mihi deinceps diſſerendum arbitror Frigidæ igitur (quod perpetuum eſt) & humidæ intemperaturæ calidis & ſiccis edulijs occurrendum eſt. Quæ certè non ſine delectu à ſolerti Medico ſeligenda ſunt, nempe ea ſemper potiſſimè à quibus præſentaneum magis præſidium expectatur. Quo nomine principio ſtatim calidus panis,uel per ſe eſui,uel maceratus in uino aut Tyrio, aut Byrechio,aut Seraptino,aut palmite,hoc eſt ex palmulis confecto,aut odorato uel Cynodino denique porrigendus eſt. Frequentius autem cum Aſſenio Aſſiõue. Si febre non infeſtentur, & hepar ualde ſit algidum unà cum ſimilis dyſtemperantiæ ſtomacho. Nouimus quippe non paucos Medicæ

P 4 rei

rei pfeſſores, qui uẽtriculo egregiè pfrigerato, uel extis multò algore oppreſſis uinum conditum adiecta Cerere aut oryza porrexère, & ſanitatem laborantibus priſtinam reduxerũt. Quo circa ſi id quod uehementiorem habet calfaciendi facultatem præſentioris eſt auxilij in tempore oblatum, immanitas algoris quoque infeſtantis, & calfactoria medicaminis, quod offertur uis accuratè perpendenda eſt. Ex holeribus imprimis ita habentibus cõgruit Braſſica, aqua inter decoquendum tertio cõmutata, inde uino indita exhibenda eſt. Vbi uerò condita fuerint holera, uel citra additamẽtum per ſe, uel intybo adiecto ex diuiáue ſylueſtri. Nonnunquam uerò, uel gallinam,, uel perdices, uel turdos ſeu merulas denique admiſcere expedit. Carnibus porrhò torrefactis hepatica fluore oppreſſi uescantur, uentribus item & hyſitia. Sed aliorum cibariorum appetitus auerſione ingruente, laborantemq́ue acrius infeſtante non niſi rarenter hiſce utendum. Vitanda ſunt autem cibaria, quæ concoctioni renituntur, temperamenti admodum frigidi. Alteram porrhò nutriendi rationem huncin modum inſtituendam & diſponendam cenſeo: Panicum probè elixum, Pultes item ex milio offeruntur ſumma commoditate. Quibus uerò teſtea cutis eſt quæ Græci ὀστρακόδερματα adpellãt, in hac affectione cõſtitutis prohibeantur. Nam calidiori intemperaturæ ſunt accommodatiora. Ex piſcibus competunt, Merulæ, coſſi, orphus, teclæ. Qui ſanè quum aſſati, tum elixi remedio ſunt, præſertim ſi ſaliti aſſent. Quin & caſtaneæ toſtæ intra modum & ex interuallo non crebrius ſumptæ impendio proſunt, quoniam nihil algoris continent, & fluxus, præterea quos Græcè ῥευματισμοὺς uocant, placant, pinguis aliquãtulum humoris participes, reſſionis uerò inexpertes. Vuas ad hæc ita habentibus ſuppeditare expedit, quoniam omnibus iocinoris ægritudinibus citra inflammationem ualde conducibile alimẽtum eſt, quum quod robur inuehendi, tum quod noxium & prauum, qui inibi cõſiſtit in meliorem emendandi facultatem obtinent. Piſtacia uerò, quos uulgò Fiſticos adpellãt, & amygdala in hepatica dyſenteria ebnixè uitanda ſunt, eò quòd promptiſſimæ non corruptionis ſolum, & oleacea ſunt, ſed metamorphoſis etiã in bilem ualde obnoxia, & quod humorũ tum ſuperfluitatem tum aſperitatem conciliant, adeò quidem ut inde uenter & inclementius & frequentius irritetur. Hactenus igitur de hepatica dyſenteria ex algore prognata diſſeruiſſe ſatis eſt.

Si porrhò cæteræ qualitates, puta ſiccitas & humiditas cum materia morbum inuehant, ex ijs ipſis quæ mox recenſuimus cum delectu deſpicienda ſunt medicaminum præſidia. Seligere quippe in eam curationem expedit ea, quæ neque manifeſtam calfaciendi neque refrigerandi obtinent potentiam, ſed inter utrunque exceſſum calidi ac frigidi medium locum poſſidet. Proinde horum etiam medicaminum, quorum uſus in poticnibus & emplaſtris cataplaſmatiſue ſummæ probatur, mentionem facere in præſens conuenit.

Poliones

Potiones, cataplaſmata, & Embrochæ quæ malè temperato hepati ſubueniunt.

Potiones quæ Hepaticis dyſenterijs ex calida intemperie natis competunt, hæ ſunt: Citri ſuccus menſura cyathi unius cum aqua mulſa, (quod μελίκρατον Græci adpellant) ſumma cum utilitate potui datur. Pari commoditate ſuccus intybi, (quod holus ſerin Græcè nominant) ſimili modo porrigitur. Succus item endiuiæ ſylueſtris. Vbi uerò iocinoris intemperies non fuerit ſupra modũ calida, ſucci præpoſiti cum uino tenui hauriendi ſunt. Habent enĩ naturam & uim coacta diſſipandi & obſtructa expediendi. Quod ſi earum ſucci nequeat eſſe copia, aridæ & leuigatæ in potu oblatæ æquè ſuccurrunt. Cæterùm multò commodius rediguntur in globulos.

Catapotia ad eandem affectionem.

Accipiunt cicorij denarij pondo unius, intybi denariũm pondo trium, radicis aiugæ (quæ Græcis χαμαιπίτυς dicitur, hoc eſt ſi interpretêre humilis & coactæ ad terram breuitatis Picea,) denariũm pondo quattuor. Quæ ſingula contundito, & per cribrum trajcito, melleq́ deſpumato adiecto, cõfingantur pilulæ. De quibus nucis Ponticæ, hoc eſt auelanæ quãtitatem tum calidæ aquæ tribus cyathis potui dato. Sed quos incendioſus uexat iocinoris feruor, ijs aqua roſacea, Græcè hydrorhoſatũ uocatur, aut intybi ſuccus cuiuſq; menſura binorũ cyathorũ ſingulis diebus hauriẽda ſunt. Proſunt etiã Embrochæ.

Adſpergo ad calidam iocinoris intemperiem.

Adſpergo autem (quam ἐμβροχὴν Græci nominãt) calidiori quã par ſit iocinori ex oleo chamæmelino, & oleo nardino utiliſſimè inſpergitr. Quæ utiq; omnino ante cataplaſma inſperſa efficaciam acriorẽ exerit. Cataplaſma igitur iure ſequetur, cuius compoſitio talis eſt.

Cataplaſma pro iocinore calido.

Conſtat ex croci in uino Aſcalonite ſubacti & contriti denariũ põdere quattuor, herbæ arnogloſſi aridi & leuigati, & per ſecerniculum anguſti oris traiecti unciarum pondo duũm, farinæ lentis denariũm pondo quattuor. Vel farinæ hordeaceæ tantundem. Elixantur uerò hæc ſimul in hydrorhodino, hoc eſt aqua roſata iuxta carbones clementes ac molles. Atq; ita dein temperatũ, quum iocinori tum uentriculo cataplaſmatis more ſuperinducatur.

Antidotum Cyphi ad gelidum iecur.

Cyphi conditura & antidotum frigidis huius exti in temperaturis præſentaneum præſidium. Habet croci denariũm pondo quattuor, cinnamomi tantundem, aſpalathi, floriſq́ odorati iunci (quam ſquinantum uulgò dicunt) uniuſcuiuſq; denariũm pondo triũm, myrrhæ denariũ pondo duũm uel ut alijs uidetur, bdellij denariũm pondo quattuor, calami odorati denariũm pondo duũm, caſſiæ denarij pondo unius, ſpicæ nardi tantundem, rheſinæ terebinthinæ denariũ pondo ſedecim, uuæ paſſæ pinguis, ſuiſq; nucleis purgatæ unci-

arum

arum pondo duũ, mellis heminam unam, uini quantum ſatis eſt. Tum uuam paſſam exemptis nucleis & myrrham in uino, & rheſinam terebinthinam, cum melle ſubigito. Cætera deinde tuſa cribrataq́ꝫ his admiſceto, & ita diligentiſſimè ſimul trita in uaſe picato, repoſita, ſeruato. Optimum equidem hoc præſidiũ medendis iocinoroſis ex frigida cauſſa dyſinterijs in pluribus comperi. Quando quidem ſuccos prauos deſiccat, iecori robur indit, humores redundantes digerit, & cunctos ut ſummatim expediam quum uentris tum iocinoris, ſuperfluas tabes, putridosq́ꝫ humores emendat. Quoniã conflatum eſt, quod uides ex odoratis & aromatibus. Et uua paſſa ab acinis repurgata nutrit. Et habet peculiare quiddam in ſe quod iecoris eſt alimentum.

Aſpergines & cataplaſmata.

Diximus alibi ſupra, niſi nobis opinio imponat ἰμβροχὰς eſſe & ἰμβρέγματα, quæcunque humida & liquida fronti, temporibus, capiti, alijs'ue corporis partibus ad fouendum, diſſipandum, cõpeſcendum, & reprimendum inſperguntur. Nos adſpergines non ineptè, ut puto interpretamur. In ea hepatis affectione qua de hĩc agimus competunt, quæ oleo anethino, uel ſampſuchino, hoc eſt ex maiorana, nauiter concinnant. Aſpergines excipiant ſtatim cataplaſmata quæ ex ruta contuſa, & nigella, (quod Græci μελάνθιον uocant) cyminoq́ꝫ, & malo terræ procero (quæ eidem genti ἀριστολοχία μακρὰ uocatur) in hunc modum conſiunt. Redactis his in puluiſculum elixentur in melle & exiguo uino quodã loco quo naſcitur Arſinoëte, Atſitio ſimue dicunt, & in oleo præterea Cyperino, hoc eſt quod ex iunco odorato anguloſo fit. Cæterũ prius probè diuq́ꝫ decoctũ ſit admixtis ſpeciebus calorificis. Et inter coquendum oportet ad manũ uinum eſſe ne in paſtillos coëat, poſtremò infundendum & admiſcendum eſt oleum.

ἰμβροχαί. ἰμβρέγματα

Imbecillitatis iecoris curatio.

NVnc tandem ad genus, hoc eſt iocinoris debilitatem, atque adeò eius curationem reuertor. Proinde quando hepar immodica imbecillitate oppreſſum ſuccumbit, adplicandæ ſunt principio adſpergines ex abſynthio, epithymo, & oleo ſuprapoſito confectæ. Adhibendum itidem & cataplaſma cui inſerere oportet puluerem roſarum aridarum, & aloës loco palmulas, quos dactylos cognominant, adijcere, necnon & mala cotonea. Epithemata quoq́ꝫ huic rei aptantur, quæ robur inducendi uim obtinent, cuius ſortis eſt quod ſequitur.

Epithema iecori pariter ac pectori uires recuperans & inſtaurans, & inflammationes maturans & diſijciens.

Habet guttæ ammoniaci thymiamatis unciarũ pondo triũ, ſertulæ Campanæ tãtundem, florũ labruſcæ, ſucci abſynthij, ſpicæ nardi, caſſiæ, myrrhæ, croci, aloës, folij uniuſcuiusq́ꝫ unciæ pondo unius, maſtiches, ſtyracis, amomi cuiuslibet unciatũ pondo duũ, ceræ libras duas, olei Nardini quãtum ad conſtituendum epithema ſatis eſt. Conferũt etiã in hoc factæ potiones.

Potio Tonotica, id eſt robur concilians.

Potionem quæ hepatis imbecillitati, cum obſtructiõe (quam ἔμφραξιν Græci dicunt) coniunctus accommodatam, ex elixatione braſſicæ cõficies, admixto rere Syriaco, (quod ſumach quidam adpellare uidentur,) trito & in puluiſculum redacto. Quam in hepatica debilitate potui dato, & deprehendes, ui debisq; efficatiam admiratione dignam.

De uentris fluxu & curatione Philemonis Caput XIX.

Alocinore ad uentrem ueniendum eſt, qui & ipſe aliquot malis, & fluoribus maximè obnoxius eſt. Nonnunquam enim aluus liquida & in febribus & dum febres abſunt ſæpius quam ex conſuetudine fertur, quod Græcis eſt ῥευματίζεσθαι. Cæterũ rheuma uentris, id curationi magis repugnat, quod in febribus infeſtat, & proinde cum accurata perpenſione, & ſolerti cura præmeditatoq; adhibenda ſunt medicamentorum præſidia. Intra enim morbi ſtatim exordia, utiliter ſanè effunduntur qui intus læſuri erant humores ſuperflui, quibus ſe natura, quoniam aliter ſeruari non poteſt, exonerare molitur. Accidit uerò idem nonnunquã in ſummo morbi uigore. Interdum etiam in remiſſione, quam uulgò Declinationẽ adpellant. Et quandoq; profectò cum immodico fluxu & improuiſa ac ſubita effuſione, qui fluxus plerunque decretorius eſt, & pro ualitudine. Quandoq; uerò pedetentim, ſenſimq; ingruit, & per dies aliquot multos demorari conſueuit, & in ipſa remiſſione fermè conſiſtit. Huiuſmodi itaque exiſtente occaſione, aluus tantiſperdum natura ſe collegat, & priſtinam ualitudinem recuperet, contrahenda nõ eſt. Nam ſi quis ut Charybdim effugiat, aluum ſupprimere moliatur, periculũ eſt ne in Scyllam, ut aiunt, incidat. Quoniam ingẽti cuipiam morbo feneſtram, quod dicitur, apperiẽs, prægrandius malum concitabit. Vidi equidem ſæpenumero inter exordia ſtatim affectionis quibuſdam alui impetum intra quartum aut quintum etiam diem, uel per ſe, ut paululũ aſtringentis cibi ſumptione, prohibitam. Vnde ægrotãtes in ſummũ deuenêre periculum, adeò ut redderentur dementes phreneticiue, aut ueternoſi, quos Græci adpellant ληθαργικούς, uel circa aures periculoſi abſceſſus qui παρωτίδας uocantur, emergerent. Quo circa ſi principio ſit aluus liquida & leuior etiam dum recens, ceu dixi, deiectio, noli protinus conſtringere, ne infeſtans materia in aliam partem delata, prædictas ægritudines inferat. Verùm ratione uictus uix tantillum contrahente paulatim uſque ad ſummum uigorem, fluxu non ſuppreſſo frenum utcunque imponere, & temperare, ne immodicus fluxus (nam ut ſpacium ita & nimietas periculoſa eſt) habitum corporis conſumat, uires deijciat & febriculas alióſue morbos excitat, quin cõtraria animaduerſione opus eſt, circa uentris impetum: nimius ne ſit, an moderatus, aut certè nullus omnino. Si nimis ſit, prohibere, ſi moderatus ſinere. Si aſtricta ſit

aluus

aluus lubricam reddere, uel foris medicaminibus adplicatis, uel intus intra corpus ſumptis oportet: Vel alijs præſidijs in hoc factis adeſſe adiudicatoriũ uſq; diem conuenit. Bileus nanq; humor toſtus etiam atq; etiam mitigantibus cibarijs proliciendus eſt, atq; profligandus etiam ex corpore. Aceruato etenim in uentre bilioſo humore, uel in ieiuno inteſtino (quod hira à quibuſdam, hillaq; à Græcis uerò νῆστιν adpellatur,) collecto & ita impacto ut exitum nõ habeat, partes finitimæ malæ afficiuntur, ſtomachus ſubuertitur, caput per conſenſum obſtructione opprimitur, uiſcera inflammãtur. Febres magis incenduñ, ſitis acrior fit, & uniuerſi ſemel corporis morbi irritanť, & maximè ſuſcitanť.

Curatio fluoris bilioſi.

Huiuſmodi affectioni circa febrim, lac caprillum ſeu bubulum tepidum ac recens mulctum potui datum pulchrè ſubuenit. Subuenit item ad ignẽ uſque ad tertiæ partis conſumptionem decoctum, iugi interim adhibita cum rudicula agitatione, & inde tepidè hauſtum. Illud uerò quod lac diacochleon adpellať, comprimis alui fluores potiſſimè bilioſis expedit: fit autem id cochleis (pro quibus nos litterales calculos quos Græci κάχληκας uocant, ſumimus) ex igne candentibus lacti immiſſis. Prodeſt ſimiliter quod candente ferro decoctum eſt. Sunt porrhò qui lacti ita præparato, decocto mel expumatum adijciunt, atq; ita potandum exhibent. Cæterùm inter coquendum id quod abſcedſerit, nempe ſpumam, penna, cochleariòue undique detrahendum eſt, & ſi quid in labijs aulæ feruet, ſpongia purgato, nam id ſæpius reliquum lac corrumpit. Neque profectò, aluo fluenti, maximè ſi bilioſa fuerint excrementa, ullum inuenies aliud præſentius ſubſidiũ. Cunctis itaque alijs anteferẽdum. Verùm ijs quorum aluus identidem ῥευματίζεσθαι, id eſt prauo & noxio humore tentari, conſueuit ac purè exhibitum plus nocumenti quàm emolumenti attulerit. Lacti uerò quarta parte aquæ admiſcenda eſt. Coquendum autem ſenſim, paulatimq; ut pars media abſumatur, & altera pars concoquatur, atq; ita deniq; potui dandũ. Hæc utiq; aluo bilioſa excremẽta ſubinde egerenti eximiè proſunt.

Curatio fluoris aliorum humorum.

Cæteris alui fluctionibus, quos Græci ῥευματισμοὺς uocant, ab exordio adſpergines ex oleo, uinoq; ſuccurrunt. Eſto autem oleum ex oliuis acerbis necdum matureſcentibus expreſſum, quod omphacinum adpellant, uel roſaceum. Bonitate uerò in hac re reliqua anteit & excellit Myrteum, tertia quartàue parte uini admixta. Vel bilioſis quoque deiectionibus. Obſtruunt autem & conſtypant uehementius adſpergines quæ ex oleo myrtino, in quo galla Aſiana uel malicorium, (quod Græci σίδιον uocant. Eſt autem mali Punici cortex) uel radicis quinque folij, & tenellæ Cupreſſi galbuli, quæ Græcis τὰ σφαιρία, id eſt pilulæ & coni dicuntur, decocta ſunt. Lana quoque ſicca partibus ſub umbriculo impoſita, aluum exiccando ſiſtit. Quin & oleum purum cymino trito adiecto, ſeu apij ſemine, ſeu utriſq; partibus æquis commixtis cum lana ſuperinductum

perinductum

Curatio noxij humoris fluxus inteſtinorum.

Nunc ad inteſtina ueniendum eſt, quæ dum frigido humoris mali fluxu tententur, his medicaminum præſidijs curantur. Oportet autem ita habentes ſiue doloribus infeſtentur, ſiue doloris expertes ſint fomentis haudquanq; negligenter fouere. Habent prætereà maximã deſiccandi uim crumenæ ex milio, & panico cõcinnatæ. Multò magis & admiraculum uſq; auxilio ſunt ſaculi ex ſale, modò quis ſingulos ſalis & hordei calfactos ſaculos ſingulatim admoueat. Quod ſi fluxus fuerit immodicus, marſupia ex ſale uentri imponantur, cæterum de hordeo coxendici adplicentur. Si contrà fluor ſit exiguus, nõ frequens, conuerſo ordine marſupium ex hordeo anterioribus particulis de ſale poſterioribus imponas. Nam & ſedem quoq; ipſam huiſmodi burſis fouere expedit. Vel ex creta in area laris foc óue calfacta, ita ut ſuper has ſocetur. Vel ex creta Cimolea calente & mero extincta. Vel arca balneorum pari modo uino infuſo; tenera ſic lana ſedem (quam Græci ſphigereta uocant) affecti circundatam oblinito. Calor enim ſi inſeratur, adiuuat. Spongia porrhò aqua calida imbuta & expreſſa ſuperponatur, uapore nanq; ſuo ano fert ſuppetias. Quin & oleo lana imbuta & ei parti quæ ſeſe identidem inquinat indita eximiè ſubuenit. Poſteris diebus ſi inteſtina torquẽtur, uitiũ ex phlegmone tumoréue inteſtinorũ eſſe oportet. Qua propter facto ex farina tritici & ſeminis lini, uel milij, uel panici farina cataplaſmate curatio molienda eſt. Reddetur autem id magis ſtypticum ſi uini aut aceti paululum cum melle admiſceas, & inde poſt elixationem exiguum pollinis mannæ ue thuris, uel corticis malorum granatorũ, uel gallam deniq; inſeras emplaſtro. Atqui ſi nullus inteſtina dolor excruciat, epithematis quæ aſtringendi ampliorem uim obtineãt, utendum eſt. Cuius notæ ſunt, quæ ex palmulis conſtituuntur admixta acacia aut alumine aut cyrino hypociſtidéue, aut ſylueſtris Punici flore (quod βαλαύστιον uocant) uel decoctum malicorium. Et cerota cum oleo myrteo prædictarũ aliquot ſpeciebus adiectis nempe polline thuris & galla. Sunt porrhò nonnulli Medicæ artis non pœnitendi artifices qui emplaſtra quoque ſtyptica ad fluctionem alui contrahendam, concinnant. Primas uerò in ea retenent † Διὰ σιδίων, id eſt ex malicorijs, & Διὰ οἰνάνθης, id ex floribus labruſcæ. Eſt autem prioris confectio eiuſmodi.

Epithema Διὰ Sidiôn, id eſt ex corticibus mali Punici.

Habet gallarum, hypociſtidis, aluminis rotundi, acaciæ rhou obſoniorum quo culinarij utuntur, malicorij aridi, ſeminis apij ſingulorum unciæ pondo unius, uiſci quercini, guttæ ammoniacæ uniuſcuiuſq; denariûm pondo quatuor, picis aridæ ceræ cuiuslibet denariûm pondo ſedecim, olei myrtini uel cucumerini, quod fit ex cucumere ſylueſtri, ſingulorum pondo unciarum duarum. Gallam primo quidem & malicotium in uini tribus cyathis ad tertias uſq; decoquito, atque ita tum contunde & adiectis reliquis ſpeciebus cum eo uini decocto confunde. Gutta uerò ammoniaca cum aceto ad mellis uſque concretio-

nem ſiue ſpiſſitudinẽ leuigetur. Viſco autẽ cum aliquantulo olei ſubacto & emollito, picem quoq; & ceram eliquatam pariter cum alio oleo inſuper fundito & cõterito. Compeſcit item alui torminoſas fluctiones id quod hic ſubijciam cataplaſma.

Cataplaſma ad rheumaticam dyſenteriam.

Accipe polentæ, hoc eſt farinæ ordeaceæ (Græci id uno uerbo dicunt ἄλφιτον) unciarũ pondo ſex, pollinis thuris denariûm pondo octo, cum aceti duplo, & defruti tertia parte, & redige in cataplaſma. Satius uerò fuerit ea oleo myrtino in quo rubi radices aut malicoriũ aut galla elixa ſint excipere. Pari etiã modo conducit exulceratis intus inteſtinis alui fluxionibus (quas Græci δυσεντερίας uocant) illud cataplaſma.

Aliud cataplaſma.

Conficitur in hunc quoque uſum cataplaſma ex polenta hordeacea, aut halicæ (ſic enim ἄλιξ reddimus) aut tritici farina dum elixantur cum melle & exiguo acero, adiecta etiam redacta in puluerem galla. Miſſis omnibus & tritis in pila tantiſper dum coëant, utere. Expedit etiam quẽadmodum admonui Epithema δι' οἰνάνθης, hoc eſt ex floribus labruſcæ confectum. Nec uerò refugiat idẽ ex cataplaſmatum numero & epirhematũ emplaſtrorumq; cenſeri. Habet autem eximiam, & miram in inteſtinorũ fluctionibus medendis efficatiam. Optimè item facit ad ſtomachum, & cibariorum adpetitus auerſionẽ, & febrem ardentem quam καῦσον dicunt, & alios denique angores. Cuius utique compoſitio talis eſt.

Diœnanthes, hoc eſt ex floribus labruſcæ confictio.

Florum labruſcæ, ſucci gallarum Aſiaticarum, acatiæ, roſarum aridarum, ſucci uuarum acerbarum & non dum matureſcentium, (quod ὀμφάκιον Græci uocant, Latini Agreſtam) uniuſcuiuſque denariûm pondo octo, aluminis rotundi, aloës cuiuſque unciarum pondo duûm, olei myrtei, ceræ, picis ſiccæ, ſingulorum unciæ pondo unius, roris Syriaci cuiuslibet unciarum pondo quatuor, uini Phalerni uel Aminei quantum ad ea compræhendenda (pro ut uel epithema uel cataplaſma ſiue emplaſtrum contexere uoles) ſatis eſt. Cæterum arida in uino terantur, cætera pariter cum cæra infundantur & commiſceãtur, ita uſurpandum. Hæc igitur ſunt quum ſimplicia tum compoſita medicamentorum ſubſidia, quibus alui fluxionibus ſubueniendum eſt. Conſtat porrò ad easdem extimarum partium & articulorum conſtrictionẽ pluſculum conferre. Verbi cauſſa manuũ ac pedum. Fit autem ligatio illa faſcijs nunc lineis, nunc pro re nata laneis. Prodeſt etiam algentes corporis extremas partis è rebus calidis ungento quopiam & oleo cucumerino calfacere aut oleo perantiquo, cui ſanè pyrethrum, piperq; & nitrum cum baccis lauri indere expedit. Ad hæc ceræ etiam eliquatæ parum ſedandi doloris gratia admiſcere conuenit. (Reddetur enim hoc modo ἄκοπον) poſtea illinito. Pari modo ualebit ſi id ex communi

oleo

oleo medicamentum confeceris. Summè inſuper adhæc faciunt acopa quæ ex euphorbio & althea conſiunt: calfaciendi enim uim habent, & dum articulis illiniuntur pulchrè mordicant. Facit ad rem quod ſubijcitur hic cataplaſma.

Cataplaſma pro his qui torminibus excruciantur.

Aluminis unciarum pondo trium, acanthi Aegyptiacæ unciarũ pondo ſex, acaciæ pondo unius, myrrhæ tantundem. malicoriorum unciarum pondo ſex, atramẽti ſutorij quod χάλκανθον eſt, unciarũ pondo quatuor, ſucci uuarũ nondum maturarum unciæ pondo unius, farinæ lenticulæ unciarum pondo ſex. Conformato ex his omnibus puluere, reponito, & ubi res ipſa poſcet ſumito huius pulueris libram unam, farinæ hordeaceæ ſeſquilibram & cum aceto ſufficienti decoquito. Sunt & emplaſtra quæ meatus obturent.

Nutricatus qui affectionibus cũ alui fluoribus competit.

Cibaria quæ influctionibus alui conferre poterunt, ſunt quæ aſtringendo retinent, quæ corporibus ſpiſſitudinem conciliant, quæ impinguendi uim habent, quæ humores cogendi, quæ exiccandi & materiam denique conſumendi uirtute prædita ſunt. Cæterum nos uireis eorum aliquo ſecerniculo optimè dirimemus.

Frumenta.

Ex omnibus frumentis oriza in aſtringendo principatum tenet, maximè cũ aqua (quæ per ſe tale quid obtinet) in qua palmulæ, quas dactylos uocant, elixæ ſunt, ſed ita quidem ut in qua oriza decocta eſt ualidiſſimè exptimatur. Atqui his qui non febriunt cum uino diluto & auſtero præbenda eſt. In eundem quoque modum orizam dare licebit ex halica, in pultem ſimul redactam, cui ſani nonnulli uel gallarum, uel malicorij pulueres, decoctioni inſerentes, admiſcent. Nos uerò Rhun obſoniorum quod Gothi pro ſale obſonijs inſpergunt, elixatiõi huic libenter admiſcemus. Vel mala cotonea decocta, & cũ pulte mollificamus. Conficitur porrhò pulticula ſimili huic aſtringendi facultate prædita ex pane Alexandrino friato, per incerniculum traiecto, & inſtar pultis concocto. Prætereà ex milij farina ad focum diutilè elixata, factaq́ inde polenta. Prodeſt itidem & lenticula bis decocta, prima abiecta aqua, & demum ſale & aceto & oleo condita & commeſa. Longè uerò præſtantior & iucundior efficitur ſi mala cotonea, ſiue orizam admiſceas.

Holera.

Ex holeribus autem uti oportet intybo, plantagineue aut beta nigra ſimul aut ſeorſum ſingulis decoctis. Hæc quippe per ſe & cum lente aut cum oriza decocta eximiè ſuccurrunt, Braſſica quoque duabus aquis decocta priore abiecta, & ultimæ decoctioni paululò aceti admixto in affectionibus cum fluxu ſummæ utilitatis exiſtit. Conditutæ porrhò quæ Græci ἐμβάμματα Rhomani intinctus & liquamina (quorum uſus pro irritamento gulæ eſt) nuncupant in ea conſtitutione commendantur, hunc in modum conficiuntur. Ac- ἐμβάμματα

cipe cyminũ cum exigua quantitate ſalis, acetũ item & oleum quantũ ſatis eſſe uidebitur, fiat condimentũ perliquidũ quo obſonia & eſculenta immergantur, nam id eſt, unde deriuatur uocabulum ἔμβαμμα, Græcis ἐμβάπτειν, quod ſonat intingere, ſeu ut interpretati ſumus immergere.

De Piſcibus.

De uſu piſcium uix ſcio quid cõmemorem, quoniam plerique omnes uentrẽ lubricare ac ſoluere conſueuerunt. Reperiuntur tamen nonnulli exiles aſtrictoria facultate prædíti. Verbi cauſſa, Menæ, Streciæ, aruinæ, ſcauri, & erytrini, quos ſanè ſupra prunas aſſare, non torrere flammis, expedit. Scorpio item piſcis aſſatus atque cum præfati cymini embamate præſenti utilitate exhiberi nonnunquam poteſt. Proſunt item oſtrea pariter cum teſtis aſſata & manducata.

De Volucribus.

Ex auibus autem maritimæ magis congruunt & magis ſyluestres ac ſolitariæ. Exempli gratia, merulæ, turdi, perdices, palumbi, columbæ &c. Ex domeſticis autem pulli aſſati, & prius elixi longè maiorem aſtringendi uim obtinent. Adhuc autem multò uehementius aluum cohibent, ſi puluis myrteus carni toſtæ inſpergatur. Vel ſorba ſecta & in ſole ſiccata & in farinam demũ redacta, atque ita carnibus dictis (uel obſonijs etiã) pro ſale inſperſa. Eundem uſum, car-

Fructus. nes quoque pomorum aut liquor preſſus ex uuis acerbis & immaturis, quem agreſtam nũcupant, ſimul decoctus, eximiè præſtant. Adhæc comparatum quoque medicamentum eſt ex pomis, cui à Græcis Δι᾽ ὀπωρῶν id'eſt ex pomis quæ quum autumno, tum æſtate tota mature ſcunt, inditum nomen eſt, quod exhibitum ſummæ cohibendo fluxum utilitati eſt: ueluti de malis cotoneis, aut ſorbis, uel piris immaturis, & de malis Punicis denique cõtexta medicamina. Vuæ item in ampullis expreſſæ, uel folijs ſuis ſuſpẽſæ, & fumigatæ, aluum fluidam cõpeſcunt. Huiuſmodi igitur edulia in uentris fluxu comprimis expediunt.

Potiones quæ conferant.

In iſtiuſmodi alui fluxionibus has potiones propinare magnopere conuenit. Aqua cæleſtis probè decocta utiliter quidem exhibetur, ſed non ante cibum, neque prima aut ſecunda menſa, uerum, interpoſito aliquo temporis ſpacio, à cibo ſumpto. Quæ dum exhibetur non ἄθρουν, hoc eſt uniuerſum raptim & quaſi abſque interſpiratione potanda eſt, ſed pedetentim paulatimq́ue & modicè hauri enda eſt. Quod ſi pentaphylli herbæ radices pariter cum aqua cæleſti coquãtur præſentiſſimi reddetur adminiculi. Si rubi quoque radices unà elixentur, multò amplior cohibendi uis indetur. Nec deſunt qui triticũ, ſemen arnogloſſi, & uuaceorũ nucleos aridos leuigatos, & per incerniculũ traiectos potioni inſerũt. Vel ſorborũ aridorum farinã itidem. Sunt præterea potus alij complures qui bus fluxui uentris compeſcendo occurrit non tam ſimplices quam compoſiti, quos

in

in præſentia prudens prætereo. Quoniam quæcunq; ad abſolutam dyſentericorum curationem ſpectant, ea n. ex ſequenti capite quod ex profeſſione de dyſenteria agit, preſſius cuncta in medium promemus. Vinum porrhò ſuo tempore, nempe in mali remiſſione ſymptomatũ & inflammatione febris declinante meratius quidem ſed auſterum †Porentanũ, Albanum, Tygrinum, Marſicum, & ex Italicis Amineum, uel alia quæcunq; acerba & adſtringentia, ubiubi locorum prouenientia, & experimento cognita ſunt. †Vel Pherentanum.

Balnea.

Balnea quæ in hac affectiõe conſtitutis expediunt, potiſſimè oleo carere debent, nitri uerò naturam imitari. Confert enim ſi quicquam aliud nitrum crematum & læuigatum corpori in balneo aſperſum tantiſper dum cutis φοινιχθῇ, hoc eſt Puniceo colore rubeſcat, & cruento cum rubore tantum ex eroſione non exhulceretur & ex alto in cutis ſuperficiem fluorem trahat. Deinde cutis aſpredine, quam Græci λέπρας dicunt aut ψώρας, quæ ſcabiei genus ſunt inducta cutem balneo perungito, meaculisq; laxatiõe immodica apertis transmutatim in aluum deſtillationem (Græci ῥευματισμὸν uocant) ſanat.

De fluore Dyſenterico & curatione eius Caput XX.

Proximus his torminoſus fluxus eſſe conſueuit, qui Græcè δυσεντερία Latinè tormina uocatur, quum uidelicet ex inteſtinis exhulceratis cruor manat. Vocamus autem ῥεῦμα, καὶ δυσεντερίαν (id eſt deſtillationem cruentam in aluum cum exhulceratione & phlegmone inteſtinorum) quod ex eo inteſtino quod Græci μεσεντέριον, Latini Medium aut Medianum dicunt inter iecur ac uentrem medium poſitum habens, per uenas effunditur in inteſtinum.

Cauſæ fluoris Dyſentrici.

Eſculentorũ quippe ſuccus quum Allocotica uirtute in ſanguen alteratur, in inteſtina defluit, atque ita admixta bile excernitur, nequit enim propter bilis acrimoniam cõtineri cum cibo, ſed ab inteſtinis eliminatur. Atq; hæc eſt torminum cum fluore alui occaſio, cuius mali huiuſmodi habentur indicia.

Notæ fluoris torminoſi.

Signa dyſenteriæ ſunt: Alui ſedimina, quæ excernuntur bilioſa cruenta, acria, & uaria (propter multiparios humores) Sitis uis intolleranda, carnoſa interdum deſcendunt, emaciatur corpus, oboritur cibi adpetitus auerſio, torquenturq; dolore ſtomachus inteſtina & aluus. Quod ſi longo tempore id malum inueterauerit in ueram δυσεντερίαν, hoc eſt tormina inteſtinorum tranſit.

Curatio rheumaticæ dyſenteriæ.

Dyſentericus itaq; alui & inteſtinorum fluor impoſitis ſuper uentrem reprimentibus cataplaſmatis curari egregiè poteſt. Summum ad hoc momentum afferet lac ad medietatis uſque conſumptionem decoctum loco ac

præditas efflagitat mox etiam quæ coquendi, digerendi & educendi obtinent potentiam. Nam ſi quiſpiam medicamentis, obturata condenſataq́;, antequã tumorem emolleſceret diſcutere moliatur, & plus nocumenti is quàm emolumenti laborantibus intulerit, quum ea ratione id quod tenue & ſubtile adfuerit, partim digerit partim detrahit, & id quod craſſum ſpiſſumq́; eſt relinquit. Humores etenim deſiccati & ueluti torrefacti & exuſti, ueluti in lapidem dureſcunt, & deinde nulla neq; arte neq; ui concoqui ac digeri poſſunt. Enumerabimus igitur deinceps ea quæ in unaquaque affectionis cuiuslibet inflammatione imprimis expediant.

De Epithematibus & cataplaſmatis contra inflammationes & conſtypationes, quas Græci Emphraxes, & duriciem in ſenſilem quam eadem gens Schirron uocat.

DE ſingularum itaq; affectionum hepatis medicaminibus tractaturi ab ijs quæ foris adplicari debent locis inflammatis, emphraxim aut ſcirrhoma patientibus, exordium ſumemus. Phlegmone igitur iecur infeſtante, cataplaſmate ex malis cotoneis cũ farina hordeacea aut fœno Græci decoctis facto, impoſitum medetor. Robur etenim inducit inflammationem maturat ac digerit & duricias emollit. Amplis autem inflammationibus quibus ſtomachus infeſtatur & latera intenduntur medendis, Dactylos exemptis oſſibus obnixè cum æquali pondere cerotæ oleo roſarum contritos, & in mortario unà curioſè uſque dum ſe inuicem comprehendant, ſubactos, admixto olei roſati pauxillo, factaq́; cerota, adhibe.

Altera cerota iiſdem affectionibus conducens.

HAbet Guttæ Ammoniacæ, ceræ ſingulorum denariũm pondo octoginta, croci denariũm pondo quatuor, olei cyprini menſuram heminæ unius, cerotũ refrigera alijsq́; immiſſis confice. Summè dictis affectiõibus prodeſt.

Aliud epithema ad inflammationes non admodum incendioſas.

ACcipit Maiotanæ uiridis, (quem σαίσψυχον) denariũm pondo uiginti quatuor, thuris denariũm quatuor, ceræ denariũm põdo ſedecim, theſinæ picææ denariorum pondo ſedecim, olei cyprini heminas ſex, mellis heminas quatuor. Quæ ſunt eliquanda eliquato, arida q́; leuigato, & emolli taliqua tãque ſuperinducito.

Aliud epithema ad ingentiſſimas inflammationes & cætera expediens.

MAximis inflammationibus non muſculorum tantummodo, ſed iecinoris etiam multò commodiſſimum & experimento à plurimis ſæpe cognitum epithema, quod recipit. Comarum abſynthij, nardi Gallicæ, croci, aſari uniuſcuiuſque unciam unam, iridos, myrrhæ, ſtiracis, bdellij, guttæ ammoniacæ thymiamatis cuiuslibet denariorum pondo duorum,

medullæ

medullæ uituli denariûm pondo quatuor, fingito epithema, & utere.

Epithema Apolozantis admodum conducibile, ad eadem quæ ſuperiora.

Ceræ denariûm pondo octoginta, rheſinæ terebinthinæ denariûm pondo quadraginta, mannæ thuris tantundem, magmatis olei irini, guttæ ammoniaci thymiamatis cuiuſque denariûm pondo octoginta, in pila contunde, pila olei irini crocomagmate illinito, & facito epithema incidendi ui præditũ, quod Græci uocant κοπτικὸν, & ubi uſus neceſſitas eſt utere.

Epithema Galeni ad idem.

Ad inflammationem iocinoris Galenus commendauit epithema, cuius compoſitio talis eſt. Aloës denariûm pondo quatuor, maſtiches tantundem, ceræ denariûm pondo trium, olei ſpicæ nardi, ſiue de malis cotoneis denariûm pondo trium. Quod ſi maiorem roborandi uirtutem indere uidebitur, inſere aloës unciæ pondo unius. Nam id quum ſtomachi tum iocinoris inflammationi ſuccurrit. Quemadmodum & διὰ περσίκων, & διὰ μελιλώτου, hoc eſt ex malis perſicis, & ex ſertula campana cõdituræ. Præterea Epithema quoque ad maiorem iocinoris ſchirrhum, hoc eſt duriuſculum tumorẽ ſine dolore, qui citra febrim exiſtit factum. Ad eos uerò qui tumoribus & duriciebus hepate abſq; febre infeſtantur, & ſcirrhoſos tumores diutinos habent, ſummè conducit Emplaſtrum Ammonis, & Ariobarzanius, & cui cognomentum eſt Helladicum, & ut paucis plurima perſtringam omnia quæ incidendi uiribus ſunt prædita. Cæterùm compoſitiones eorum, quæ nobis uſu & experientia prope cognita ſunt, libenter tradimus.

Hepaticum optimum & excellens, & alijs quibuſdam affectionibus conducens.

Iocinoris affectibus, & lienoſis, ſtomacho item duro & diſtenſo, ita ut tactui non cedat, ſummè facit quod ſequitur. Præſtantiſſimum idem remedium & laude dignum eſt duriciebus emolliendis, adeò ut nulla deſideretur reſtaurativa curandi ratio. Eius deſcriptio hæc eſt. Ceræ denariûm pondo uiginti quinque, maioranæ denariûm pondo quinquaginta, piperis candidi denarium pondo octo, nitri untiæ pondo octo, fœno Græci, cremati, (ſiue elixi) denarium pondo quinquaginta, rheſinæ terebinthinæ denariûm pondo octoginta quinque, olei Cyprini libræ pondo unius, uini cotylæ pondo unius (Sunt autem qui Cotylam, hoc eſt heminam pondus nouem unciarum eſſe affirment.) Arida tundantur & per cribrum anguſtius traijciantur, & uino per triduum macerentur. Deinde contereenda frientur, & reſoluenda reſoluantur. Poſtremò ſubactis, & emollitis omnia curioſè in pila reponantur. Et ubi uſus neceſſitas fuerit, cum uncijs tribus huius medicaminis, permiſceto cerotæ ex oleo roſarum confecti uncias totidem, & utere.

Epithema

& effingantur paſtilli pondo denarij unius, quos admixta aqua languenti potandum exhibe.

Ad Phlegmonem hepatis.

Contra iocinoris itaq; inflammationes utiliſſimè cum uino & melle chamæmelon (quam uulgò chamomillam dicũt) potui datur, extemplo enim quæcunq; phlegmone eius curatione penitus ſanceſcit

Antidotum ad ingentes inflammationes & hepatis obturationes & ſcirrhoſas affectiones experimento cognitum.

Habet id piperis denariorum pondo duodecim, ſpicænardi obulorum pondo quatuor, aloës, fœno Græci, aſari, ueratri, ſingulorum denariûm pondo duûm, mellis libræ pondo unius Datio huius antidoti eſt miſtrum unum cum cõdito. Summè quidem id facit in temperatura non calida, ſed ubi obſtructio ad ſolos humores craſſos ac glutinoſos refertur.

Puluis ad obturatum iecur, à nobis ſæpe numero expertus, habet:

Coſti, eupatorij, cuiusque denariorum pondo quatuor, piperis denariûm pondo duorum. Redige in puluerem & per triduum dabis mane ſemper menſuram cochlearij unius in uino Aſcalonite. Cæterum is qui aſſumit decumbat in latere dextro horam dimidiam. Accipiat porrhò tantundem etiam ueſpere. Quisquis autem hoc remedio uti uoluerit, acetum imprimis cauere debet, ac balneũ, legumenta, item ut ſemel dicam omne genus, & rapas, & breuiter quæcunq; inflationem, quæ Græcis ἐμπνευμάτωσις uocatur, in corpore uehementer excitant.

Aliud contra iocinoris & ſplenis obturationem.

Medendæ iocinoris & lienis nimiæ emphraxi competit hoc precioſum antidotum, quod duricias quantumuis ingentes emollit & relaxat. Habet id quidem guttæ ammoniaci thymiamatis diobulorum pondo quatuor, thuris diobulorum pondo duorum. Adminiſtrabis autem per treis dies in condito. Præſenti enim eſt remedio, quoniam uiſcoſos humores collectos per uentrem euacuat. Aquam intercutem pro foribus cubantem profligit, quin & eadem mala affectione captos liberos reddit, id quod ipſe uſu & multa experientia ſæpe cognoui.

Aliud ad iocinoris Emphraxim.

Radicis capparis obulorum pondo octo, croci obulorum pondo quatuor, contundito, & per ſecerniculum traijcito. Non febricitantibus quidem datur commodiſſimè in uino. Febre uerò correptis utiliter cum aqua calida eſferri expedit.

Purgantia gibbum hepatis.

Emundant, & à noxijs humoribus gibboſam iocinoris partẽ uindicant, nardus Gallica potu ſumpta, amomi decoctũ, itidem hauſtum, ſchœniãthos hoc eſt rotundi iunci odorati flos, acori radix Agaricum unà cum uino ac melle epotum, Gentiana in aqua ſumpta, uitis albæ folia cum aqua mulſa, cortices radicum arboris lauri obulorum pondo trium cum uino potati. Radix Pontica dulcis radicis liquor cum defruto, pentaphylli radicis ſuccus, ſalicis Amerinæ, uiticis ſiue ſemen, Daucus Creticus, apij ſemen & petroſelini, baccarum folia, cardamomũ, centaurium, Glycyſidæ, quod eſt Pæoniæ ſemẽ, aniſum frictum, abſynthium, coſtum, ſuccus balſami, myrrha, aſarum, meũ. Hæc præter quã quod hepar expurgant, ægrimonias quoque eiuſdem uiſceris diutinas, ſiue cum tremore, ſiue ex intemperie quacunque natas, ad priſtinã ſanitatem reducunt, doloresq́ꝫ eius exti omnes perſanant.

De iocinoris imbecillitate & hepatica dyſenteria caput XVIII.

SVper iocinoris phlegmones, obſtructionis, & ſcirrhi curatione hactenus memoratum eſt, de imbecillitate huius exti, nullo id genus infeſtante, tãtum ex intemperatura eiuſdem uiſceris prognatæ medendi methodo deinceps agendum uidetur.

Signa debilitatis hepaticæ.

Sunt hîc quoque ob oculos ponenda quædam indicia, ex quibus elicere & odorari, iocinoris imbecillitatem, (quæ ἀσθένεια Græcis uocatur) cum cauſſa facile eſt. Siquidem attractricis potentiæ, quã Græci ἑλκτικὴν dicunt, uires fuerint imbecilles uentris deiectiones quidem perſucculentæ reddunt, eò quòd nullam uentris affectionem præferunt, ſed liquidiora ſunt, quia debilior eſt iocinoris diſtractio, quæ Græcis ἀνάδοσις eſt, Latinis uerò digeſtio. Si uerò hepatis facultas quæ cibum potionemq́ꝫ mutat, ac confundit, cui ἀλλοιωτικὴ nomen eſt, infirmior exiſtat, alui ſedimina, aquæ in qua recens mactata caro abluta eſt, ſimilia deijciuntur. Et nominatur hæc Hepatica dyſenteria. Qua in re uulgus medicorum errans, huiuſmodi indicijs deceptus, hunc affectum non iecoris, ſed dyſenteriam eſſe putat. Et proinde non ſtatim, quemadmodum reſpoſcit, medicaminum præſidijs hepati ſuccurrũt, ſed robur uentri, factis ad hoc remedijs indere moliuntur. Foris enim medicamenta ex aloë, floribus mali Punici, malicorio, quod σίδιον Græci dicunt, & eſt cortex mali Punici, myrto & flore labruſcæ cataplaſmaris more imponunt. Intus autem intra corpus radicem Ponticam aut Macerem, quæ uulgò Macis dicitur, manducandum miniſtrant.
Quin & theriacam aut aliud id genus antidotum in potionibus nonnulli exhibent, neq; dubitant potimata purgatoria, hoc eſt potiones mundandi uim habentes & paſtillos porrigere. Quibus ſanè omnibus languentem miſerè lædunt

& cruciatus longè maiores inferunt. Quoniãq́; inde magis, magisq́; corrũpitur languidus, & iecoris acrior intemperies, & maior imbecillitas depræhenditur. Non ſunt itaque id genus medicamenta adhibenda, imò ante omnia ſemper curioſè ſcrutandũ, & rudẽs omnis, ut aiũt, mouẽdus quid cauſſæ præceſſerit, unde hepatis pueniat defectio, uel cuiuſmodi intẽperatura, calidá ne an frigida, uidá ne an arida ſupuenerit. Quin & ex duarũ cõiugatione, calida ſcilicet & humida, calida & ſicca. Aut certè interſe copularis gelida & uda, frigida & arida intẽperie hepatis imbecillitas, hoc eſt functiõis ipſius uiſceris infirmitas, puenit. Peſtifera nanque non rarò materia iecur ſaburratum malè afficit, & obſtructione ſeu pituita alijs humoribus permixta, in hanc affectionẽ incidit. Orituŕq; non ſimplex morbus ſed mixtus & uarius. Proſequi igitur ſtudioſè primo conuenit ſingulæ intemperiei indicia. Mox uniuſcuiuſq; enumeranda ſunt medicamẽtorum præſidia.

Notæ calidi iocinoris.

Infirmitatem ad æquo calidius hepar referendam eſſe multis nominibus licet depræhendere, uerũ præcipuè ex immodica, qua afficiuntur, ſiti, oris amaritudine & bilis uomitu, interdum etiam & crebrius quidem æruginoſo aut uiridi æri ſimilem faciem obtinentem, eundem aſpectũ habent quæ per aluũ deijciuntur. Lingua ſunt ſalebroſa, corpore arido & gracili, iocinore uitiato, aut arido. Alui ſeceſſus, aquæ in qua nuper mactata caro abluta eſt, ſimiles, quaſiq́; ſanguinij liquores deijciuntur. Tractu uerò temporis diutius perſiſtente affectione iecoris tandẽ eſſentia ponit. Poſtremo uerò ipſum quoq; iecur eliquatũ per uiroſo odore uidet deijcere. Hæc igitur calidi hepatis cognoſcendi ratio. Cæterum licet id etiam ex ætate, aut tempore, uel cibis qui anteceſſerunt conijcere. Nam quibus præcalidum iecur eſt, gracilento ſunt corpore & ſicco, criſpulo capillitio & cirrato. Prompti præterea & perciti animo & furibundi. Hiſce igitur ſingulis ad amuſſim contemplatis, multò facilius temperaturam prauam elicies ac penitus etiam depræhendes.

Notæ frigidi iocinoris.

Qui autem affectum frigidiori hepatis intemperaturæ adſcribunt, ſiti propemodum nulla premuntur, neq; bilioſum euomũt, neq; oris amarore uexantur, ſed acidum potius quum ſaporem, tum uomitum, ſiquidem uomitiõe tentãtur, ſentiunt. Alui ſedimina neq; bilioſa, neq; graueolentia, teterrimeq́; fœtida, neq; ſanioſos, aquoſosq́; ſanguinis humores, quos Græci ἰχῶρας uocãt, neq; ſubtiles admodũ & extenuatos habent. ſed contrà ſanguineos craſſioresq́; atq; ſubnigros. Horũ facies nihil à ſua forma recedit, neq; aridior fit, neq; corporis uniuerſi habitudo quicquã cõminuitur, neq; ut breuiter dicã uel tantillũ à ſani ſimilitudine recedunt, quin & curatiore cuticula eſſe uidentur. Malum quippe naturæ ipſorũ temperamentũ frigidius adparet, & nutricatus qui anteceſſit eiuſdem qualitatis extitit. Laborantes ad hæc corporis cõſtitutione natura pinguior

eſſe

eſſe depræhenditur. Præceſſit item uſus lauacrorũ, atq; is quidem frequẽter à cibo. Hæ ſunt utiq; notæ ex quibus citra ſudorẽ, ut aiunt, cuiuis ſolerti Medico gelida tanquam ex ſpeculo hepatis intemperies liquebit.

Aridi hepatis inditia.

Totius corporis habitus ariditas, & gracilentia ſicciorem iocinoris tempera turam quàm cõueniat, portendunt. Bupina item, id eſt ſitis tantum non inextinguibilis, alui ſediminum pinguior facies.

Vdi iocinoris inditia.

Quibus humidius eſt iecur, ij neq; ſiti premuntur, neq; linguã habent aridam, & habitiore ſunt corpore, & colore natura uenuſto, & uultu ſereno, humiditate quũ in facie, tum in corpore omni elucente. Quorum deiectiones alui liquidiores eſſe cernũtur. Cæterũ illud ignorandum non eſt quod ubi mare riæ qualitates confundantur, alia atque alia pro earundem diuerſitate apparebunt inditia.

Calidi iocinoris curatio.

Calidiori hepatis dyſtemperaturæ frigorificis medicaminum præſidijs ſubueniẽdum eſt, & collecta diſijciendi, cõſtypata reſerandi, imbecillis robur inducendi poteſtate præditis, quæ diſtrictionem, quam ἐμφραξιν Græci uocant, expeditiorẽ efficiãt. Cuius utiq; claſſis ſunt ſuccus ptiſanæ, qui ſanè præſenti utilitate cæteris omnibus palmã facile præripit. Panes ex decocto radicis apij confecti & intyba, & ſuccus ipſorũ magis uerò cicoriũ & endiuia, quoniam amarorem in ſe continent, & hepar obſtructione liberant. Nam ea eſt eorum quidem holerum natura, ut calidiori intemperaturæ adiumento, frigidæ uerò nocumẽto non ſint. Neque enim algoris immodici, ſed ea uditate præditi cenſentur, ut ſolo tactu leniant, & citra omnem huius exti oblæſionem ſumi optimè poſſint, eò quod affatim omnia in ſe continent, quæ iecori ſunt neceſſaria, nedum utilia & quæ infirmitati ipſius præſenti poſſunt eſſe auxilio. Neq; enĩ ullum ex holerũ generibus aliud reperitur, quod eſu ſanguinem inculpatum generet, exceptis his quæ memorauimus, quæ utique non ſanguinem modò bonum efficiunt, ſed & hepar ab intemperie uindicant, & temperamentum inculpatum reſtituunt. Vidimus quippe non paucos iocinoris affectibus tentatos & fluore eiuſdẽ uiſceris, (quem dyſenteriam hepaticam dicunt) oppreſſos, ſolo huiuſmodi holerum uſu priſtinam penitus ſanitatem recuperaſſe. Cæterum non ſunt hæc largius ægrotis corbitanda, ſed per uices identidem ſub crepuſculo, non tantum matutino, ſed & ueſpertino cottidie, nunc in iure, nunc aliter condita accipienda. Nam eſt coriandrum omnino horum elixationi inferendum. Quod ſi in ſimis iocinoris partibus eueniſſe obſtructionẽ, aut in eius gibbo cõiecturaueris, præſentiſſimum ſanè & omniũ utiliſſimũ putato ſi decoctioni apium adijcias. Nam ut hoc maiorẽ cibo ſuauitatem conciliat, ita & digeſtionem & hepatis diſtrahendi potentiã concinnat. Sunt uerò oua in id genus affectibus maximè ui-

tanda potiſſimum ſi qua adſit duricies. Halica itidem niſi qua affectione aliaſa
ſtidióue moleſtetur fugienda eſt. Nam quum cibi adpetitus auerſio planè quē
piam cœperit oppreſſeritq́ꝫ, halica interdicenda non eſt. Si uerò cibi inadpeten-
tia nihil torqueat, ſatius eſt neque halicæ, neque citri, neque orizæ uel tantillum
admittere. Sed ante potius omnes eſcas ptiſana, & pane & memoratis oleribus
præuenite. Sin autem dictorum holerum ad manum copia non ſit, lactucas iu-
re conditas offerre cōuenit. Magis uerò delectabunt, & adiuuabūt ualidius ſi de
Volucres. coctioni aceti parum confundetur. Ex uolucribus autem gallina domeſtica uti
litate cæteris omnibus anteit, & iura ſuperioribus ex holeribus decocta. Exquiſi
ta proinde iura & ſalſamenta, præſertim pinguia ſeu cymino, ſeu origano condi
ta, breuiter omnia condimenta fugienda ſunt, quoniam condimenta eiuſmodi
ſemper & concoctionem & digeſtionem quam Græci anadoſim uocant, impe
diunt, & bilium humorem copioſiorem efficiunt. Perdices uerò & phaſiani non
ſaginati, longè ſaluberrimi in cibatu ſunt, & anſerum uentres, & galgulæ, & me
rulæ, & ficedulæ, & turtures & turdi, & aues perpuſillæ cæteræ. Anates mani-
bus pedibusq́ꝫ uitandi ſunt, & omnes uno uerbo paluſtres alites, & quæcunque
ſunt carnibus atrebilarijs uel nunquam uel perrarò ita habentibus ſunt mandu
canda. Nihil enim id genus in cibarijs exhibitum ex calida hepatis dyſtemperan
Piſces. tia languentem iuuare poteſt. Piſcium uerò comprimis probantur marini, ſqua
moſi ſcilicet, quas aſpratiles uulgo adpellant in mari puro non lutuſo, ſtagnóue
degētes. E quorum claſſe eſt merula, ſcarus, theſſa, chryſophi, ſygena. Ex his aūt
quæ acrore pariter & calore, uiribusq́ꝫ ualidis prædita ſunt: Verbi cauſſa, La-
baraca, orphus, atque cyrida, hyſitia concinnanda eſt, abſque melle & liqua-
mine uel ſaltem exiguo, nam inde conflata hyſitia tantum abeſt ut opis aliquid
Quadrupedantia. conferant, ut etiam uehementiſſimè uſurpantes lædant. Quadrupedantium ue
rò animalium conueniunt pulmones, & inteſtina, uel inde Cordylæ concinnatæ
uel nazacaræ. Nam ita adpellant eas, uulgò uendentes. Cæterum cordis
& lien admiſcere conſueuerunt. In hac uerò cauſſa non eſt quod admiſceātur.
Verum his ſublatis exhiberi oportet ne corrumpantur facile & calido iecori re-
pugnent. Nam ſi intemperies illa fuerit blioſa, uitium humorum (quam uul-
go cacochymiam Græcè dicunt) uehementius augent. Quippe quos ob-
ſtructio exigua tantū, aut inflammatio infeſtat, ea ſanè offerenda ſunt quæ cō
coctu difficilia ſunt, aut ualentiora admodū cibaria. Fructus item ſi per tem
pus licebit permaturos & dulces uerbi cauſſa, fructus loti, quæ mela dicuntur.
Cæterum ijdem cum Gallina quū aſſati cum elixi maiore cum utilitate dabun-
tur. Cauendū uerò eſt ne inter aſſandū mela adurantur, ſed paulatim tempore
longo torreſiant & aſſenī ſuccingēte paſta, ſpartôue; ita quidē ut amiciatur un-
diq́ꝫ deinde clibano imponat. Nuclei porrhò malorū Punicorum quas
Græci nomināt, ante cibum pauci. A pane uerò poſtea ſumpto cōpluria mādu-
canda ſuut. Nam hæc iecori quantūuis imbecillo, ſtomachoq́ꝫ debili ſumpta, ro
bur indere poſſunt. Intolerandaq́ꝫ ſiti premēte duracinis utendū. Mollia quoq́ꝫ
malorum

malorũ medicorum quæ & Citrea dicuntur, ante cibũ modicè edenda ſunt. Ceraſis item piriſq; & meſpilis ſemel atq; iterũ modo utendũ eſt. Quoniã crebrior eorũ & omniũ etiã aſtringentiũ uſus, uires ſiccandi & uentrẽ ſuperiorẽ conſtipandi, alui retrimenta & omnẽ cuniẽdi ſolennitatẽ uel prorſus impediũt, uel durũ cacare faciũt. Vitandi adhæc ſunt fructus omnes ſtyptici, neq; cibariorũ ratiõe offerẽdi. Foris cõpetunt cataplaſmata pluripharia. Bellaria uerò quæ Græci τραγήματα Latini Secũdas quoq; menſas adpellãt, uerbi gratia, uuæ, et potiſſimè quæ Laſciniæ dicunt. Neq; ſanè quicq; facile reperit, tã præſentaneij excellẽtiſq; in hepatica dyſenteria præſidij, quã uuæ ſunt. Bonitates etenĩ omnes in ſe cõplectũtur, neq; promptè putreſcunt, & uireis proſtratas recuperãt. Frugi nanq; & percõmodum omnino medicamentũ eſt, quia alimentũ præſtãt, & ſine multa dilatiõe in ſuccũ inculpatũ tranſeũt, & ſi quẽ fortè malignũ & noxiũ humorẽ deprehendũt cõfeſtim expurgãt. Nucibus aũt piſtaceiſq; & nucleis pineis tanq; hoſtilibus abſtinendũ eſt. Proinde caſtanearũ eſus nõ improbat, qm̃ nõ tam minoribus natu, q; grãdioris ætatis hoĩbus bonos ſuccos nutriũt, corruptiõiq; reſiſtunt ſi in calida hepatis intemperie exhibeant. Hunc in modũ etiã demõſtrauimus de dyſenteria hepatica quæ ad ardorẽ refert, in qua memorata imprimis eligenda ſunt cibaria, quoniã neq; diſtrahunt, neq; robur inferũt, ſed iocinoris intemperantiã pulchrè emendant, & nonnullã interim diſcutiendi, relaxandi, reſiſtendiq; facultatẽ obtinent. Vbi uerò nihil id genus ad manũ ſit, alia quæ temperiẽ cõciliant adijcienda ſunt: conficiũt enĩ potenter quæ cõtinentur in iecore. Ptiſanæ quoq; ſuccũ inter cætera ita ſe habentibus conferre dictũ eſt. Atqui grana quoq; ipſa elota, plerũq; ſi offerant, ſalutaria ſunt. Itidem & holera, uerũ omnium potiſſimè intyba, imò adhuc longè magis cõpetit endiuia: primas nanq; tenet in hac conſtitutiõe, cuius rei gratia uel per ſe adminiſtrare hanc, uel unà cũ gallina, perdicéue, aut uentribus anſerinis, uel adiectis aliquot carnibus, ad comparandam ſuauitatis gratiam elixare, oportet. Cæterum id te latere nolim holera in hac affectione conſtitutis non tam elixa, quàm & cruda, ſumma cum utilitate exhiberi itentidem poſſe.

Hepaticæ dyſenteriæ ex gelida iocinoris intemperie cur tio.

Quando de uniuerſis calidi iocinoris medicaminum præſidijs hactenus ſatis ſuperq;, ut reor egimus, de contrariæ nunc eiuſdem uiſceris intemperiei curatione mihi deinceps diſſerendum arbitror. Frigidæ igitur (quod perpetuum eſt) & humidæ intemperaturæ calidis & ſiccis edulijs occurrendum eſt. Quæ certè non ſine delectu à ſolerti Medico ſeligenda ſunt, nempe ea ſemper potiſſimè à quibus præſentaneum magis præſidium expectatur. Quo nomine principio ſtatim calidus panis, uel per ſe eſui, uel maceratus in uino aut Tyrio, aut Byrechio, aut Seraptino, aut palmite, hoc eſt ex palmulis confecto, aut odorato uel Cynodino denique porrigendus eſt. Frequentius autem cum Aſſenio Aſſióue. Si febre non infeſtentur, & hepar ualde ſit algidum unà cum ſimilis dyſtemperantiæ ſtomacho. Nouimus quippe non paucos Medicæ

rei pſeſſores, qui uẽtriculo egregiè ꝑfrigerato, uel extis multò algore oppreſſis uinum conditum adiecta Cerere aut oryza porrexêre, & ſanitatem laborantibus priſtinam reduxerũt. Quo circa ſi id quod uehementiorem habet calfaciendi facultatem præſentioris eſt auxilij in tempore oblatum, immanitas algoris quoque infeſtantis, & calfactoria medicaminis, quod offertur uis accuratè perpendenda eſt. Ex holeribus imprimis ita habentibus cõgruit Braſſica, aqua inter decoquendum tertio cõmutata, inde uino indita exhibenda eſt. Vbi uerò condita fuerint holera, uel citra additamẽtum per ſe, uel intybo adiecto endiuiáue ſylueſtri. Nonnunquam uerò, uel gallinam, uel perdices, uel turdos ſeu merulas denique admiſcere expedit. Carnibus porrò hò torrefactis hepatica fluore oppreſſi ueſcantur, uentribus item & hyſitia. Sed aliorum cibariorum appetitus auerſione ingruente, laborantemq́ acrius infeſtante non niſi rarenter hiſce utendum. Vitanda ſunt autem cibaria, quæ concoctioni renituntur, temperamenti admodum frigidi. Alteram porrhò nutriendi rationem huncin modum inſtituendam & diſponendam cenſeo: Panicum probè elixum, Pultes item ex milio offeruntur ſumma commoditate. Quibus uerò teſtea cutis eſt quæ Græci ὀστρακόδερματα adpellãt, in hac affectione cõſtitutis prohibeantur. Nam calidiori intemperaturæ ſunt accommodatiora. Ex piſcibus competunt, Merulæ, coſſi, orphus, teclæ. Qui ſanè quum aſſati, tum elixi remedio ſunt, præſertim ſi ſaliti aſſenĩ. Quin & caſtaneæ toſtæ intra modum & ex interuallo non crebrius ſumptæ impendio proſunt, quoniam nihil algoris continent, & fluxus, præterea quos Græcè ξυσματισμοὺς uocant, placant, pinguis aliquãtulum humoris participes, reſtionis uerò inexpertes. Vuas ad hæc ita habentibus ſuppeditare expedit, quoniam omnibus iocinoris ægritudinibus citra inflammationem ualde conducibile alimẽtum eſt, quum quod robur inuehendi, tum quod noxium & prauum, qui inibi cõſiſtit in meliorem emendandi facultatem obtinent. Piſtacia uerò, quos uulgò Fiſticos adpellãt, & amygdala in hepatica dyſenteria obnixè uitanda ſunt, eò quòd promptiſſimæ non corruptionis ſolum, & oleacea ſunt, ſed metamorphoſis etiã in bilem ualde obnoxia, & quod humorũ tum ſuperfluitatem tum aſperitatem concilliant, adeò quidem ut inde uenter & inclementius & frequentius irritetur. Hactenus igitur de hepatica dyſenteria ex algore prognata diſſeruiſſe ſatis eſt.

Si porrhò cæteræ qualitates, puta ſiccitas & humiditas cum materia morbum inuehant, ex ijs ipſis quæ mox recenſuimus cum delectu deſpicienda ſunt medicaminum præſidia. Seligere quippe in eam curationem expedit ea, quæ neque manifeſtam calfaciendi neque refrigerandi obtinent potentiam, ſed inter utrunque exceſſum calidi ac frigidi medium locum poſſidet. Proinde horum etiam medicaminum, quorum uſus in potionibus & emplaſtris cataplaſmatiſue ſummæ probatur, mentionem facere in præſens conuenit.

Foliorũ

Potiones, cataplaſmata, & Embrochæ quæ malè temperato hepati ſubueniunt.

Potiones quæ Hepaticis dyſenterijs ex calida intemperie natis competunt, hæ ſunt: Citri ſuccus menſura cyathi unius cum aqua mulſa, (quod μελίκρατον Græci adpellant) ſumma cum utilitate potui datur. Pari commoditate ſuccus intybi, (quod holus ſerin Græcè nominant) ſimili modo porrigitur. Succus item endiuiæ ſylueſtris. Vbi uerò iocinoris intemperies non fuerit ſupra modũ calida, ſucci præpoſiti cum uino tenui hauriendi ſunt. Habent enĩ naturam & uim coacta diſſipandi & obſtructa expediendi. Quod ſi earum ſucci nequeat eſſe copia, aridæ & leuigatæ in potu oblatæ æquè ſuccurrunt. Cæterùm multò commodius rediguntur in globulos.

Catapotia ad eandem affectionem.

Accipiunt ciceorũ denarij pondo unius, intybi denariũm pondo trium, radicis aiugæ (quæ Græcis χαμαιπίτυς dicitur, hoc eſt ſi interpretêre humilis & coactæ ad terram breuitatis Picea,) denariũm pondo quattuor. Quæ ſingula contundito, & per cribrum traijcito, melleq́ deſpumato adiecto, cõfingantur pilulæ. De quibus nucis Ponticæ, hoc eſt auelanæ quãtitatem tum calidæ aquæ tribus cyathis potui dato. Sed quos incendioſus uexat iocinoris feruor, ijs aqua roſacea, Græcè hydrorhoſatũ uocatur, aut intybi ſuccus cuiuſq; menſura binorũ cyathorũ ſingulis diebus hauriẽda ſunt. Proſunt etiã Embrochæ.

Adſpergo ad calidam iocinoris intemperiem.

Adſpergo autem (quam ἐμβροχὴν Græci nominãt) calidiori quã par ſit iocinori ex oleo chamæmelino, & oleo nardino utiliſſimè inſpergitᷓ. Quæ utiq; omnino ante cataplaſma inſperſa efficaciam acriorẽ exerit. Cataplaſma igitur iure ſequetur, cuius compoſitio talis eſt.

Cataplaſma pro iocinore calido.

Conſtat ex croci in uino Aſcalonite ſubacti & contriti denariũ põdere quattuor, herbæ arnogloſſi aridi & leuigati, & per ſecerniculum anguſti oris traiecti unciarum pondo duũm, farinæ lentis denariũm pondo quattuor. Vel farinæ hordeaceæ tantundem. Elixantur uerò hæc ſimul in hydrorhodino, hoc eſt aqua roſata iuxta carbones clementes ac molles. Atq; ita dein temperatũ, quum iocinori tum uentriculo cataplaſmatis more ſuperinducatur.

Antidotum Cyphi ad gelidum iecur.

Cyphi conditura & antidotum frigidis huius exti in temperaturis præſentaneum præſidium. Habet croci denariũm pondo quattuor, cinnamomi tantundem, aſpalathi, floriſq; odorati iunci (quam ſquinantum uulgò dicunt) uniuſcuiuſq; denariũm pondo triũm, myrrhæ denariũ pondo duũm uel ut alijs uidetur, bdellij denariũm pondo quattuor, calami odorati denariũm pondo duũm, caſſiæ denarij pondo unius, ſpicæ nardi tantundem, rheſinæ terebinthinæ denariũ pondo ſedecim, uuæ paſſæ pinguis, ſuiſq; nucleis purgatæ unciarum

Potio Tonotica, id eſt robur concilians.

Potionem quæ hepatis imbecillitati, cum obſtructiōe (quam ἔμφραξιν Græci dicunt) coniunctus accommodatam, ex elixatione braſſicæ cōficies, admixto rere Syriaco, (quod ſumach quidam adpellare uidentur,) trito & in puluiſculum redacto. Quam in hepatica debilitate potui dato, & deprehendes, ui debiſq; efficatiam admiratione dignam.

De uentris fluxu & curatione Philemonis Caput XIX.

A Iocinore ad uentrem ueniendum eſt, qui & ipſe aliquot malis, & fluoribus maximè obnoxius eſt. Nonnunquam enim aluus liquida & in febribus & dum febres abſunt ſæpius quam ex conſuetudine fertur, quod Græcis eſt ῥευματίζεσθαι. Cæterū rheuma uentris, id curationi magis repugnat, quod in febribus infeſtat, & proinde cum accurata perpenſione, & ſolerti cura præmeditatoq; adhibenda ſunt medicamentorum præſidia. Intra enim morbi ſtatim exordia, utiliter ſanè effunduntur qui intus læſuri erant humores ſuperflui, quibus ſe natura, quoniam aliter ſeruari non poteſt, exonerare molitur. Accidit uerò idem nonnunquā in ſummo morbi uigore. Interdum etiam in remiſſione, quam uulgò Declinationē adpellant. Et quandoq; profectò cum immodico fluxu & improuiſa ac ſubita effuſione, qui fluxus plerunque decretorius eſt, & pro ualitudine. Quandoq; uerò pedetentim, ſenſimq; ingruit, & per dies aliquot multos demorari conſueuit, & in ipſa remiſſione fermè conſiſtit. Huiuſmodi itaque exiſtente occaſione, aluus tantiſper dum natura ſe collegat, & priſtinam ualitudinem recuperet, contrahenda nō eſt. Nam ſi quis ut Charybdim effugiat, aluum ſupprimere moliat, periculū eſt ne in Scyllam, ut aiunt, incidat. Quoniam ingēti cuipiam morbo feneſtram, quod dicitur, apperiēs, prægrandius malum concitabit. Vidi equidem ſæpenumero inter exordia ſtatim affectionis quibuſdam alui impetum intra quartum aut quintum etiam diem, uel per ſe, ut paululū aſtringentis cibi ſumptione, prohibitam. Vnde ægrotātes in ſummū deuenēre periculum, adeò ut redderentur dementes phreneticiue, aut ueternoſi, quos Græci adpellant ληθαργικούς, uel circa aures periculoſi abſceſſus qui παρωτίδας uocantur, emergerent. Quo circa ſi principio ſit aluus liquida & leuior etiam dum recens, ceu dixi, deiectio, noli protinus conſtringere, ne infeſtans materia in aliam partem delata, prædictas ægritudines inferat. Verum ratione uictus uix tantillum contrahente paulatim uſque ad ſummum uigorem, fluxu non ſuppreſſo frenum utcunque imponere, & temperare, ne immodicus fluxus (nam ut ſpacium ita & nimietas periculoſa eſt, habitum corporis conſumat, uires deijciat & febriculas alioſue morbos excitat, quin cōtraria animaduerſione opus eſt, circa uentris impetum: nimius ne ſit, an moderatus, aut certè nullus omnino. Si nimis ſit, prohibere, ſi moderatus ſinere. Si aſtricta ſit

aluus

aluus lubricam reddere, uel foris medicaminibus adplicatis, uel intus intra cor-
pus ſumptis oportet: Vel alijs præſidijs in hoc factis adeſſe ad iudicatoriũ uſq;
diem conuenit. Bileus nanq; humor toſtus etiam atq; etiam mitigantibus ciba-
rijs proliciendus eſt, atq; profligandus etiam ex corpore. Aceruato etenim in
uentre bilioſo humore, uel in ieiuno inteſtino (quod hira â quibuſdam, hillâq;
à Græcis uerò νῆστιν adpellatur,) collecto & ita impacto ut exitum nô habeat,
partes finitimæ malæ afficiuntur, ſtomachus ſubuertitur, caput per conſen-
ſum obſtructione opprimitur, uiſcera inflammãtur. Febres magis incenduñ,
ſitis acrior fit, & uniuerſi ſemel corporis morbi irritañ, & maximè ſuſcitañ.

Curatio fluoris bilioſi.

Huiuſmodi affectioni ci*tra* rca febrim, lac caprillum ſeu bubulum tepidum ac
recens mulctum potui datum pulchrè ſubuenit. Subuenit item ad ignẽ
uſque ad tertiæ partis conſumptionem decoctum, iugi interim adhibita cum
rudicula agitatione, & inde tepidè hauſtum. Illud uerò quod lac diacochleco
adpellañ, comprimis alui fluores potiſſimè bilioſis expedit: fit autem id cochle-
is (pro quibus nos litterales calculos quos Græci κόχλακας uocant, ſumimus)
ex igne candentibus lacti immiſſis. Prodeſt ſimiliter quod candente ferro deco-
ctum eſt. Sunt porrhò qui lacti ita præparato, decocto mel expumatum adij-
ciunt, atq; ita potandum exhibent. Cæterùm inter coquendum id quod abſce-
ſerit, nempe ſpumam, penna, cochleariòue undique detrahendum eſt, & ſi quid
in labijs aulæ feruet, ſpongia purgato, nam id ſæpius reliquum lac corrumpit.
Neque profectò, aluo fluenti, maximè ſi bilioſa fuerint excrementa, ullum in-
uenies aliud præſentius ſubſidiũ. Cunctis itaque alijs anteferẽdum. Verùm ijs
quorum aluus identidem ῥευματίζεσθαι, id eſt prauo & noxio humore tentari,
conſueuit ac purè exhibitum plus nocumenti quàm emolumenti attulerit. La-
cti uerò quarta parte aquæ admiſcenda eſt. Coquendum autem ſenſim, paula-
timq; ut pars media abſumatur, & altera pars concoquatur, atq; ita deniq; po-
tui dandũ. Hæc utiq; aluo bilioſa excremẽta ſubinde egerenti eximiè proſunt.

Curatio fluoris aliorum humorum.

Cæteris alui fluctionibus, quos Græci ῥευματισμοὺς uocant, ab exordio ad-
ſpergines ex oleo, uinoq; ſuccurrunt. Eſto autem oleum ex oliuis acerbis
necdum matureſcentibus expreſſum, quod omphacinum adpellant, uel roſace-
um. Bonitate uerò in hac re reliqua anteit & excellit Myrteum, tertia quartáue
parte uini admixta. Vel bilioſis quoque deiectionibus. Obſtruunt autem &
conſtypant uehementius adſpergines quæ ex oleo myrtino, in quo galla Aſia-
na uel malicorium, (quod Græci σίδιον uocant. Eſt autem mali Punici cortex)
uel radicis quinque folij, & tenellæ Cupreſſi galbuli, quæ Græcis τὰ σφαιρία, id
eſt pilulæ & coni dicuntur, decocta ſunt. Lana quoque ſicca partibus ſub uen-
triculo impoſita, aluum exiccando ſiſtit. Quin & oleum puri in cyminotri-
to adiecto, ſeu apij ſemine, ſeu utriſq; partibus æquis commixtis cum lana ſu-
perinductum

Curatio noxij humoris fluxus inteſtinorum.

Nunc ad inteſtina ueniendum eſt, quæ dum frigido humoris mali fluxu tententur, his medicaminum præſidijs curantur. Oportet autem ita habentes ſiue doloribus infeſtentur, ſiue doloris expertes ſint fomentis haud quaquam negligenter fouere. Habent præterea maximã deſiccandi uim crumenæ ex milio, & panico cõcinnatæ. Multò magis & ad miraculum uſq; auxilio ſunt ſaculi ex ſale, modò quis ſingulos ſalis & hordei calfactos ſaculos ſingulatim admoueat. Quod ſi fluxus fuerit immodicus, marſupia ex ſale uentri imponantur; cæterum de hordeo coxendici adplicentur. Si contrà fluor ſit exiguus, nõ frequens, conuerſo ordine marſupium ex hordeo anterioribus particulis de ſale poſterioribus imponas. Nam & ſedem quoq; ipſam huiſmodi burſis fouere expedit. Vel ex creta in area larisfoc óue calfacta, ita ut ſuper has locetur. Vel ex creta Cimolea calente & mero extincta. Vel area balneorum pari modo uino infuſo, tenera ſic lana ſedem (quam Græci ſphigereta uocant) affecti circundatam oblinito. Calor enim ſi inſeratur, adiuuat. Spongia porrhò aqua calida imbuta & expreſſa ſuperponatur, uapore nanq; ſuo ano fert ſuppetias. Quin & oleo lana imbuta & ei parti quæ ſeſe identidem inquinat indita eximiè ſubuenit. Poſteris diebus ſi inteſtina torquẽtur, uitiũ ex phlegmone tumoréue inteſtinorũ eſſe oportet. Qua propter facto ex farina tritici & ſeminis lini, uel milij, uel panici farina cataplaſmate curatio molienda eſt. Reddetur autem id magis ſtypticum ſi uini aut aceti paululum cum melle admiſceas, & inde poſt elixationem exiguum pollinis mannæ ue thuris, uel corticis malorum granatorũ, uel gallam deniq; inſeras emplaſtro. Atqui ſi nullus inteſtina dolor excruciat, epithematis quæ aſtringendi ampliorem uim obtineãt, utendum eſt. Cuius notæ ſunt, quæ ex palmulis conſtituuntur admixta acacia aut alumine aut cyrino hypociſtidéue, aut ſylueſtris Punici flore (quod βαλαύστιον uocant) uel decoctum malicorium. Et cerota cum oleo myrteo prædictarũ aliquot ſpeciebus adiectis nempe poline thuris & galla. Sunt porrhò nonnulli Medicæ artis non pœnitendi artifices qui emplaſtra quoque ſtyptica ad fluctionem alui contrahendam, concinnant. Prima sua uerò in ea retenent †Διὰ σιδίων, id eſt ex malicorijs, & Διὰ οἰνάνθης, id ex floribus labruſcæ. Eſt autem prioris confectio eiuſmodi.

Epithema Dià Sidiõn, id eſt ex corticibus mali Punici.

Habet gallarum, hypociſtidis, aluminis rotundi, acaciæ rhou obſoniorum quo culinarij utuntur, malicorij aridi, ſeminis apij ſingulorum unciæ pondo unius, uiſci quercini, guttæ ammoniacæ uniuſcuiuſq; denariûm pondo quatuor, picis aridæ, ceræ cuiuslibet denariûm pondo ſedecim, olei myrtini uel cucumerini, quod fit ex cucumere ſylueſtri, ſingulorum pondo unciarum duarum. Gallam primo quidem & malicorium in uini tribus cyathis ad tertias uſq; decoquito, atque ita tum contunde & adiectis reliquis ſpeciebus cum eo uini decocto confunde. Gutta uerò ammoniaca cum aceto ad mellis uſque concretio-

nem ſiue ſpiſſitudinē leuigetur. Viſco autē cum aliquantulo olei ſubacto & emollito, picem quoq; & ceram eliquatam pariter cum alio oleo inſuper fundito & cōterito. Compeſcit item alui torminoſas fluctiones id quod hic ſubijciam cataplaſma.

Cataplaſma ad rheumaticam dyſenteriam.

Accipe polentæ, hoc eſt farinæ ordeaceæ (Græci id uno uerbo dicunt ἄλφιτον) unciarū pondo ſex, pollinis thuris denariûm pondo octo, cum aceti duplo, & defruti tertia parte, & redige in cataplaſma. Satius uerò fuerit ea oleo myrtino in quo rubi radices aut malicoriū aut galla elixa ſint excipere. Pari etiā modo conducit exulceratis intus inteſtinis alui fluxionibus (quas Græci δυσεντερίας uocant) illud cataplaſma.

Aliud cataplaſma.

Conficitur in hunc quoque uſum cataplaſma ex polenta hordeacea, aut halicæ (ſic enim ἄλιξ reddimus) aut tritici farina dum elixantur cum melle & exiguo acero, adiecta etiam redacta in puluerem galla. Miſſis omnibus & tritis in pila tantiſper dum coēant, utere. Expedit etiam quēadmodum admonui Epithema δι' οἰνάνθης, hoc eſt ex floribus labruſcæ confectum. Nec uerò refugiat idē ex cataplaſmatum numero & epithematū emplaſtrorumq; cenſeri. Habet autem eximiam, & miram in inteſtinorū fluctionibus medendis efficatiam. Optimè item facit ad ſtomachum, & cibariorum adpetitus auerſionē, & febrem ardentem quam καῦσον dicunt, & alios denique angores. Cuius utique compoſitio talis eſt.

Diœnanthes, hoc eſt ex floribus labruſcæ confectio.

Florum labruſcæ, ſucci gallarum Aſiaticarum, acatiæ, roſarum aridarum, ſucci uuarum acerbarum & non dum matureſcentium, (quod ὀμφάκιον Græci uocant, Latini Agreſtam) uniuſcuiuſque denariûm pondo octo, aluminis rotundi, aloēs cuiuſque unciarum pondo duûm, olei myrtei, ceræ, picis ſiccæ, ſingulorum unciæ pondo unius, roris Syriaci cuiuslibet unciarum pondo quatuor, uini Phalerni uel Aminei quantum ad ea compræhendenda (prout uel epithema uel cataplaſma ſiue emplaſtrum contexere uoles) ſatis eſt. Cæterum arida in uino terantur, cætera pariter cum cæra infundantur & commiſceātur, ita uſurpandum. Hæc igitur ſunt quum ſimplicia tum compoſita medicamentorum ſubſidia, quibus alui fluxionibus ſubueniendum eſt. Conſtat porrò ad eaſdem extimarum partium & articulorum conſtrictionē pluſculum conferre. Verbi cauſſa manuū ac pedum. Fit autem ligatio illa faſcijs nunc lineis, nunc pro re nata laneis. Prodeſt etiam algentes corporis extremas partis è rebus calidis ungento quopiam & oleo cucumerino calfacere aut oleo perantiquo, cui ſanè pyrethrum, piperq; & nitrum cum baccis lauri indere expedit. Ad hæc ceræ etiam eliquatæ parum ſedandi doloris gratia admiſcere conuenit. (Redde tur enim hoc modo ἄκοπον) poſtea illinito. Pari modo ualebit ſi id ex communi

oleo

oleo medicamentum confeceris. Summè inſuper adhæc faciunt acopa quæ ex euphorbio & althea conſiunt: calfaciendi enim uim habent, & dum articulis illi niuntur pulchrè mordicant. Facit ad rem quod ſubijcitur hìc cataplaſma.

Cataplaſma pro his qui torminibus excruciantur.

Aluminis unciarum pondo trium, acanthi Aegyptiacæ unciarũ pondo ſex, acaciæ pondo unius, myrrhæ tantundem. malicoriorum unciarum pondo ſex, atramẽti ſutorij quod χάλκανθον eſt, unciarũ pondo quatuor, ſucci uuarũ nondum maturarum unciæ pondo unius, farinæ lenticulæ unciarum pondo ſex. Conformato ex his omnibus puluere, reponito, & ubi res ipſa poſcet ſumito huius pulueris libram unam, farinæ hordeaceæ ſesquilibram & cum aceto ſufficienti decoquito. Sunt & emplaſtra quæ meatus obturent.

Nutricatus qui affectionibus cũ alui fluoribus competat.

Cibaria quæ influctionibus alui conferre poterunt, ſunt quæ aſtringendo retinent, quæ corporibus ſpiſſitudinem conciliant, quæ impinguendi uim habent, quæ humores cogendi, quæ exiccandi & materiam denique conſumendi uirtute prædita ſunt. Cæterum nos uircis eorum aliquo ſecerniculo optimè dirimemus.

Frumenta.

Ex omnibus frumentis oriza in aſtringendo principatum tenet, maximè cũ aqua (quæ per ſe tale quid obtinet) in qua palmulæ, quas dactylos uocant, elixæ ſunt, ſed ita quidem ut in qua oriza decocta eſt ualidiſſimè exprimatur. Atqui his qui non febriunt cum uino diluto & auſtero præbenda eſt. In eundem quoque modum orizam dare licebit ex halica, in pultem ſimul redactam, cui ſani nonnulli uel gallarum, uel malicorij pulueres, decoctioni inſerentes, admiſcent. Nos uerò Rhun obſoniorum quod Gothi pro ſale obſonijs inſpergunt, elixatiõi huic libenter admiſcemus. Vel mala cotonea decocta, & cũ pulte mollificamus. Conficitur porrhò pulticula ſimili huic aſtringendi facultate prædita ex pane Alexandrino friato, per incerniculum traiecto, & inſtar pultis concocto. Prætereà ex milij farina ad focum diutilè elixata, factaq́ꝫ inde polenta. Prodeſt itidem & lenticula bis decocta, prima abiecta aqua, & demum ſale & aceto & oleo condita & commeſa. Longè uerò præſtantior & iucundior efficitur ſi mala cotonea, ſiue orizam admiſceas.

Holera.

Ex holeribus autem uti oportet intybo, plantagineue aut beta nigra ſimul aut ſeorſum ſingulis decoctis. Hæc quippe per ſe & cum lente aut cum oriza decocta eximiè ſuccurrunt, Braſſica quoque duabus aquis decocta priore abiecta, & ultimæ decoctioni paululò aceti admixto in affectionibus cum fluxu ſummæ utilitatis exiſtit. Conditura porrhò quæ Græci ἐμβάμματα Romani intinctus & liquamina (quorum uſus pro irritamento gulæ eſt) nuncupant in ea conſtitutione commendantur, hunc in modum conficiuntur. Accipe ἐμβάμματα.

cipe cyminũ cum exigua quantitate ſalis, acetũ item & oleum quantũ ſatis eſſe uidebitur, fiat condimentũ perliquidũ quo obſonia & eſculenta immergantur, nam id eſt, unde deriuatur uocabulum ἔμβαμμα, Græcis ἐμβάπτειν, quod ſonat intingere, ſeu ut interpretati ſumus immergere.

De Piſcibus.

De uſu piſcium uix ſcio quid cõmemorem, quoniam plerique omnes uentrẽ lubricare ac ſoluere conſueuerunt. Reperiuntur tamen nonnulli exiles aſtrictoria facultate præditi. Verbi cauſſa, Menæ, Streciæ, aruinæ, ſcauri, & erytrini, quos ſanè ſupra prunas aſſare, non torrere flammis, expedit. Scorpio item piſcis aſſatus atque cum præfati cymini embamate præſenti utilitate exhiberi nonnunquam poteſt. Proſunt item oſtrea pariter cum teſtis aſſata & manducata.

De Volucribus.

Ex auibus autem maritimæ magis congruunt & magis ſylueſtres ac ſolitagæ. Exempli gratia, merulæ, turdi, perdices, palumbi, columbæ'ue. Ex domeſticis autem pulli aſſati, & prius elixi longê maiorem aſtringendi uim obtinent. Adhuc autem multò uehementius aluum cohibent, ſi puluis myrteus carni toſtæ inſpergatũ. Vel ſorba ſecta & in ſole ſiccata & in farinam demũ redacta, atque ita carnibus dictis (uel obſonijs etiã) pro ſale inſperſa. Eundem uſum, car-

Fructus. nes quoque pomorum aut liquor preſſus ex uuis acerbis & immaturis, quem agreſtam nũcupant, ſimul decoctus, eximiè præſtant. Adhæc comparatum quoque medicamentum eſt ex pomis, cui à Græcis διὰ ὀπωρῶν id'eſt ex pomis quæ quum autumno, tum æſtate tota mateſcunt, inditum nomen eſt, quod exhibitum ſummæ cohibendo fluxum utilitatis eſt: ueluti de malis cotoneis, aut ſorbis, uel piris immaturis, & de malis Punicis denique cõtexta medicamina. Vuæ item in ampullis expreſſæ, uel folijs ſuis ſuſpẽſæ, & fumigatæ, aluum fluidam cõpeſcunt. Huiuſmodi igitur edulia in uentris fluxu comprimis expediunt.

Potiones quæ conferant.

In iſtiuſmodi alui fluxionibus has potiones propinare magnopere conuenit. Aqua cæleſtis probè decocta utiliter quidem exhibetur, ſed non ante cibum, neq; prima aut ſecunda menſa, uerum, interpoſito aliquo temporis ſpacio, à cibo ſumpto. Quæ dum exhibetur non ἀθρόον, hoc eſt uniuerſum raptim & quaſi abſque inſpiratione potanda eſt, ſed pedetentim paulatim'que & modicè haurienda eſt. Quod ſi pentaphylli herbæ radices pariter cum aqua cæleſti coquãtur præſentiſſimi reddetur adminiculi. Si rubi quoque radices unà elixentur, multò amplior cohibendi uis indetur. Nec deſunt qui triticũ, ſemen arnogloſſi, & uinaceorũ nucleos aridos leuigatos, & per incerniculũ traiectos potioni inſerũt. Vel ſorborũ aridorum farinã itidem. Sunt præterea potus alij complures quibus fluxui uentris compeſcendo occurritũ non tam ſimplices quàm compoſiti, quos

in

in præſentia prudens prætereo. Quoniam quæcunq; ad abſolutam dyſenterico rum curationem ſpectant, ea mox ſequenti capite quod ex profeſſione de dyſenteria agit, preſſius cuncta in medium promemus. Vinum porrò ſuo tempore, nempe in mali remiſſione ſymptomatũ & inflammatione febris declinante meratius quidem ſed auſterum †Porentanũ, Albanum, Tygrinum, Marſicum, & ex Italicis Amineum, uel alia quæcunq; acerba & adſtringentia, ubiubi locorum prouenientia, & experimento cognita ſunt. †Vel Pherentanum.

Balnea.

Balnea quæ in hac affectiõe conſtitutis expediunt, potiſſimè oleo carere debent, nitri uerò naturam imitari. Confert enim ſi quicquam aliud nitrum crematum & læuigatum corpori in balneo aſperſum tantiſper dum cutis φοινιχθῇ, hoc eſt Puniceo colore rubeſcat, & cruento cum rubore tantum ex eroſione non exhulceretur & ex alto in cutis ſuperficiem fluorem trahat. Deinde cutis aſpredine, quam Græci λέπραν dicunt aut ψώραν, quæ ſcabiei genus ſunt inducta cutem balneo perungito, meaculiſq; laxatiõe immodica apertis transmutatim in aluum deſtillationem (Græci ῥευματισμὸν uocant) ſanat.

De fluore Dyſenterico & curatione eius *Caput* XX.

PRoximus his torminoſus fluxus eſſe conſueuit, qui Græcè δυσεντερία Latinè tormina uocatur, quum uidelicet ex inteſtinis exhulceratis cruor manat. Vocamus autem ῥευματικὴν δυσεντερίαν (id eſt deſtillationem cruentam in aluum cum exhulceratione & phlegmone inteſtinorum) quod ex eo inteſtino quod Græci μεσεντέριον, Latini Medium aut Medianum dicunt inter iecur ac uentrem medium poſitum habens, per uenas effunditur in inteſtinum.

Cauſæ fluoris Dyſenterici.

Eſculentorũ quippe ſuccus quum Allocotica uirtute in ſanguenalteratur, in inteſtina defluit, atque ita admixta bile excernitur, nequit enim propter bilis acrimoniam cõtineri cum cibo, ſed ab inteſtinis eliminatur. Atq; hæc eſt torminum cum fluore alui occaſio, cuius mali huiuſmodi habentur indicia.

Notæ fluoris torminoſi.

Signa dyſenteriæ ſunt: Alui ſedimina, quæ excernuntur bilioſa cruenta, acria, & uaria (propter multipharios humores) Sitis uis intolleranda, carnoſa interdum deſcendunt, emaciatur corpus, oboritur cibi adpetitus auerſio, torquenturq; dolore ſtomachus inteſtina & aluus. Quod ſi longo tempore id malum inueterauerit in ueram δυσεντερίαν, hoc eſt tormina inteſtinorum tranſit.

Curatio rheumaticæ dyſenteriæ.

Dyſentericus itaq; alui & inteſtinorum fluor impoſitis ſuper uentrem reprimentibus cataplaſmatis curari egregiè poteſt. Summum ad hoc momentum afferet lac ad medietatis uſque conſumptionem decoctum loco ac

tempore exhibitum. Eſto autem lactis non minus cotyla una. Sorbere, etiam oportet aquæ cæleſtis modicũ. Cui utiq; admiſcẽdus eſt panis, quem maceratũ æger deuoret. Vel cum lacte Ceres infundatur, & pari modo comedatur. Tractu uerò temporis, nempe à tertio die quod διὰ τρίτου Græci uocant, uuas in fidelia uitreáue uaſo repoſitas pani adijcere conuenit, uel pira uel mala cotonea elixa, uel ſorba, uel meſpilas. Cæterum inijciendi ſunt & paſtilli. Porrò ſi lac bibere detrectent, aut nequeant, pulticulam ex oriza, uel auena, uel milij polenta uel de pane Alexandrino confectam in uicem eius adminiſtrato. Ad hæc ptiſanæ uellentes uel oua in melicrato elixa ſumãtur. Ouorum autem lutea ſuper prunas aſſata cum rore Syriaco, & aceto, magna cum utilitate offeruntur. Quin & holera denuo elixa. Panem item bis coctum, & ex auibus quemadmodum ſupra compræhenſum eſt ſumi expedit. Multis præterea modis uinum ſtypticum huic rei aptum eſt.

Curatio mali inueterati.

Quod ſi diuturnitate radices iam altius morbus egerit maleficus & rebellis eſt, & genuini ſpiritus defectionẽ æger patitur, Non erit tum alienum ualidioris nutrimenti rebus & robur imbecillo corpori indere potentibus curationem moliri. Vtile autem fuerit hoc adhibere cataplaſma.

Cataplaſma.

Hordei combuſti farinæ unciæ pondo ſex, mannæ hoc eſt pollinis thuris denariũm pondo ſedecim, dupla aceti menſura & tertia defruti parte excipito. Et ſi æger id non ſentiat, nedum malum diſcrutiatur, malicorium adijcito, ſiue alumen tritum æquali pondere. Quod ſi ne tum quidem remittatur, grauiore exiſtente mali cauſſa, admiſce liquorem Cyrenaicũ rorem 'ue Syriacum & achantum Agyptiacum. Quibus pariter decoctis & in cataplaſma redactis tribus diebus cum uſus poſtulabit utere.

De dyſenteria, id eſt inteſtinorum torminibus ex Philomeno, Caput XXI.

DYſenteria, hoc eſt, Tormina inteſtinorum cum inflammatione & exhulceratione inteſtinorum ingruit. De qua priſci philoſophi uno ore omnes conſentiunt, & pro diuerſitate locorum (uarias enim inteſtinorum partes occupat) multipharijs & diſſidentibus cauſſis naſci, cuius rei alui ſedimina quæ excernuntur argumento ſunt. Proinde ſi hulcus aut phlegmone inteſtina occupauerit, his facile notis deptæhendi à ſolerti medico poteſt.

Signa dyſenteriæ hulceroſæ & inflammatæ.

Si in inteſtinis exhulceratio, inflammatióue ſuborta ſit, principio cruenta, mox ſanioſa, ac uelut aquoſi ſanguinis humores quos ἰχῶρας Græci uocant, per aluum excernuntur. Permultis cum uellicatione & morſu oritur, & proinde pinguia deijciunt. Quod ſi affectio perdita fuerit & malicioſa ualde feci ſimilia

&

& tetrum odorem ſpirantia eggerunt. Vbi uerò hulcera cancroſa de-
mum facta fuerint, excrementa uaria, atra, carnoſáq; (hoc eſt inſtar laminarũ
putridarum carnium) deſcendunt. Comitantur item febres & bupina hoc eſt ſi-
tis non tolleranda, cibi adpetitus auerſio, carnis liquefactio, & gracilentia, ſub-
uerſio inteſtinorum στρόφοι ue cum murmuratione uentris quem Græci βορβο-
ρυγμὸν hoc eſt rugitum nũcupant, & ingens deniq; cruciatus cum uigilijs. Hacte-
nus Philomenus.

De Dyſenteria & curatione eius.

Tormina porrhò inteſtinorum δυσεντερία à Græcis (quemadmodum non
ſemel admonui) adpellata morbis natura non acutis ſed longis & diutinis
annumeretur. Græci χρονικοῖς uocant, quæ frequentem deſidendi cupiditatem,
τεινεσμὸν Græci nominant, magna ex parte ſequuntur. Quod ſi id uſu uenerit,
ſemper grauior & acrior inteſtinorum exhulceratio à ceſſante teneſmo fieri ad-
ſolet. Et plerunque in aluo, quæ ab alijs longanon ab aliquibus rectum inteſtinũ Alum.
dicit̃, uel in craſſiore inteſtino quod κῶλον uocant, aut certè in gracilioribus inte
ſtinis cõſurgit. Orit̃ uerò interdũ comitãte febre, interdũ ſine febre; nunc cũ do-
lore, nunc doloris exors. Quod ſi febris comitet̃, difficilioris curæ fit, & hulcera
inteſtinorũ putreſcent, ſordibus obducuntur, fiuntq; inflammationes & cancri
In febribus enim peculiaris debet fieri curatio. Quin nec communis eſt utriſq;
uictus ratio, uerum qualitate & quantitate offerentium compoſita, potiſſimè
loco ac tempore pro febrium moleſtia. Deinde quum remiſit neque arida ad-
modum udifica nimium cibaria offerenda ſunt. Febris quippe aridis intenditur,
fluxus humectantibus prouocatur, inter utrũque itaque exceſſum medio tuti
ſimus ibis. Proinde accuratè animaduertendum eſt, quantum pro uiribus cuius
que laborantis exhibere cõueniat. Quoniam multa conficiendi poteſtas dyſen
tericis ob inteſtinorum, uentriſq; imbecillitatem, potiſſimè dum febre infeſtan
tur non eſt. Porrhò haud incommodum fuerit uel in phlegmone maximis cum
doloribus tentante, calida cataplaſmata toti uentri imponere: inflammationẽ
etenim quandoq; extinguunt & fluctionem compeſcũt, ueluti uſu pleruncq; ue-
nit in his quos mediocris uexat exhulceratio. Quo circa commodiſſimũ eſt in-
ter initia medico ad laborãtem accerſito, præſertim ſi febricitet iſtiuſmodi ſta
tim curationem aggredi. Primis duobus quidem diebus circuncidenda eſt nutri
catio, & præſcribenda abſtinentia eſt. Adhæc ſi per ætatem, tempus ac uires
licebit ad ſanguinis miſſionem, incisa uena brachij, cõfugiendum eſt, neq; minus
duabus heminis detrahẽdum. Adhibitis dapibus moderatis. Lapſis uerò tribus
dieculis lac propinari debet. Certè ſi uena pertundatur & nihil ſanguinis extra-
hatur poſt duorum dierum abſtinentiam lac omnino hauriendum eſt, idquod
tum maximè fieri cõuenit, dum ab exiguo affectu morbus ſumpſerit exordiũ.

num non eſt. Coquendum uerò illud eſt tantiſper dum quicquid ineſt ſeri coctura euaneſcit. Sunt qui lac ad tertias uſque decoquendum cenſeanr. Nos uerò uſque dum ter quater'ue inferbuerit. Deinde tolli ab igne præcipimus, & littoraleis calculos (quos Græci κάχληκας uocant,) maximè ex ripa torrentis rotundos ac ſolidos treis, igne ex lignis aridis ac roboreis candẽtes ſingillatim, ita ut uno extracto alter immittatur in uaſum lactis, iniicimus quod hoc modo probè decoctũ à Græcis γάλα σχιστὸν hoc eſt lac ſcisſile ſiue fiſſum cognominatur. Quod ſanè dyſenteriæ & alui profluuio, cœliacisq; haud mediocre præſidiũ eſt. Præſertim ſi calculorũ iſtiuſmodi incendioſorum, ur dixi, quater aut quinquies demiſſio. Et ubi deferbuerit, non ſolum torminoſis in nulla febræ conſtitutis, ſed & febre haud leuiter tentatis confidenter potui daro. Pari quoque modo conficitur demiſſione ferri ex igne candentis in lac. Quod haud aliter atque ſuperius potandum eſt. Hactenus de obſeruatione & adminiſtratione lactis in torminibus hoc eſt δυσεντερία.

De Dyſenteria iecoraria.

Inter inteſtinorum mala aluique fluctiones numeratur etiam haud iniuria puto δυσεντερία ἡπατική, hoc eſt, ex praua intemperie iocinoris prouenien-te, uentris non ſine torminibus fluor. Cuius in præſentia, & ſi locus efflagitare uideatur, mentionem, non dico facere, ſed repetere ſuperuacuum arbitror, ſiquidem iam pridem in cenſu nempe affectuum iocinoris tempeſtiuè nimirum, de hoc ſatis eſt ſupérque, mea quidem ſententia preſsè ac fuſè etiam tractatũ proinde ſi quid hic loci ſuper eadem reſcire laboras, eò te conferas & plenius omnia hauries. Nunc quæ uictus ratio in dyſenteria obſeruanda ſit docebimus.

De Nutricatu dyſentericorum.

Torminoſis pulmentaria ex frumento confecta offerre expedit. Cæterùm halica cæteris frumentorum facile omnium ualentioris alimenti eſt, & minus reliquis concoctioni reſiſtit. Oriza uerò minoris quidem nutrimenti, quã halica exiſtit, ſed ampliorem in aſtringẽdo uirtutem poſſidet. Deq; utriſq; pulticulæ maioris aſtrictoriæ facultatis quàm ex farre concinnantur. Pulmentum porrò ex milio & panico reliquis adhuc multò ualentioris nutrimenti eſt & incraſſat, ſtercusq; aridius facit, & quaſi in nucleos diuiſum cogit quod Græci σκύβαλα nuncupant. Ex pane inſuper Alexandrino in farinam contrito & per incerniculum traiecto pultem in hunc uſum conficiunt. Compari etiam modo ex itrijs ſeu libis aſſatæ. Atq; geminæ hæ ſpecies cum melicrato poſcáue & ſale pauco cõpoſitæ condimẽti loco exhibeantur. Congruit & puls ex auena cõcinnata. Cæterũ in omnes huiuſmodi pulriculas in olei uicem adipes auſerinas ſiue pullinas ſiue caprillas inſere. Quod ſi in dyſenteria uellicatiões quoq; ac morſus uentrẽ infeſtãt, & deiectiões bilioſæ excernãt pultes ex lacte cõſtituere cõuenit. Atq; ante oĩa halicã, uel orizã, uel far deniq; in aqua elixata

oportet

De Ptiſana.

Cæterum ptiſana per ſenullam habet adſtringendi, obturandiq́ facultatem, ſed expediendi potius & laxandi & accicit promptiſſimè. Ea cum melle cõdita frequentius laxat & acrius deducit. Conficienda uerò eſt hoc modo: Ptiſanam bene concoctam in fideliam nouam cum aqua cæleſti in ueſpertino dimitte & operculatam undique aulam circumlinito, fornaciq́ candentibus prunis inſtructo, impone, quæ inibi inuoluta in proximũ uſque diem perſiſtat. Hoc etenim pacto uapores ſoluũtur, & craſſior & glutinoſior efficitur. In matutino autem mel ſigillatim admiſceto. Detur inter decoquendum opera ne nullum nidorẽ contrahat. Cui adijcias itrias & denuo cum ptiſana decoques duabus horis aut tribus Hoc modo edendum præparatam dato. Quoniam non tam nutrimentum quàm præſentaneum etiam remedium eſt. *Ptiſanæ confectio.*

De Holeribus.

Inter holera autem maiorem adſtringendi, arefaciendiq́ uim habent, Intybum non tam ſatiuum, quàm erraticum, arnogloſſon quæ plantago eſt, beta nigra elixa, fortiter expreſſa, & contrita, & cum aceto condita. Hæc aluum efficaciſſimè compeſcit. Facit eadem cum lente decocta. Cæterùm quæ cruda quoque edendo, adiecto pane ſumantur, Braſſica ſatiua uel quæ in montibus prouenit bis cocta alui ſedimina incraſſat & ſiſtit. Sub cruda uerò εὐκοίλιος, id eſt bonum aluum facit. Eſtur autem compeſcendi, de quo hic agitur, gratia, cum aceto, & ſale, oleoq́ condita. Sunt qui alteram decoctionem in oxycrato id eſt poſca faciendam autument.

De Piſcibus.

Ex maritimorum genera piſcium uix pauci comperiuntur qui torminoſis cõducere, aluũq́ eorum compeſcere ualeant, cæterũ nullo morbo obnoxijs hominibus piſces nõnulli conſtypationẽ concilianr, qui ramen uentrem fluctione obrutum minimè ſiſtunt, imò ne expediunt quidem. †Scardua eſtur cocta & cum aceto. cyminoq́ condira. Murex uerò mugilis ue, & Erythinus ſaliti tenui ſale mediocriter in teſta aut ſartagine focóue puro aſſenrur & manducentur. Sunt quidẽ qui Teclas quoq; ſimili modo paratas eſirandũ miniſtrare non dubirent. Verũ hij quoq; pluripharios ſuccos comeſi procreant, & quorum uenter imbecillus eſt naturam perturbãt. Oſtrea autẽ in ſuis cõchis toſta præſentes concoctioni ſuppetias ferunt, & alui fluorẽ ſtrenuè compeſcunt. *†aliàs ſcarpetica*

De carnibus.

Carnes porrò omnes quoniam alimenti ualentioris ſunt & concoctioni reniruntur dyſentericis accommodatæ non ſunt. Conceduntur tamen aues potiſſimè ſylueſtres. Verbi cauſſà, Turdi perdices, turtures, merulæ, ſturni nonnunq́ & colũbæ atq; præ cæteris pipiones. Fugiẽda ſunt ſaginata oĩa pinguia, fœtida & concoctu difficilia. Volucres autem quas dixi admitti prius in oxycrato elixandæ ſunt, deinde aſſandæ, poſtea exhibendæ. Præſtat autem

exenterare

exenterare eas myrthis, uel ſorbis aridis, ac tritis, uel minutatim inciſis, uel meſpile, uel piris uiridibus infarcire. Neque alienum fuerit ex malis cotoneis contexta fartura euiſceratos alites implere, atq; ita decocta poſt hæc aſſata. Et condonandum eſt aliquid conſuetudine.

De carnibus quadrupedum.

Iumentorum & omnium quadrupedum carnes interdicere quidem oportet. Sed interdum propter libidinem illis ueſcendi, porcorum lumbi macerati, hædiniue admittendi ſunt.

De ouis & alijs quibuſdam.

Oua gallinarum oxycrato elixa, & tantiſper dum indureſcunt frixa & exhibita uentris profluuium torminoſum egregiè compeſcunt. Lutea uerò ouorum exempta ſine additamento aſſata, & cum aceto leuigata, cumq; rore marino mandendum oblata ampliorem conſtringendi facultatem obtinẽt.

Præterea ſi roſmarinus, uel malicorium exigua quãtitate, galláue aut agreſta pultibus admiſceatur efficaciſſimam alui compeſcendi potentiã habebũt.

Aliqui uerò ungulas uitulinas in hoc ptiſana totius noctis ſpacio dum eliquentur ungulæ decoquunt, unde ſuccus ptiſanæ craſſior, ac denſior, magiſq; uiſcidus ac glutinoſus redditur. Hunc alui compeſcendi gratia cum pauco aceto conditum eſitandum dyſentericis offerunt. Efficaciſſimè enim alui profluuium ſiſtit. Verùm non eſt præbendum niſi his qui ualida concoquendi poteſtate ſunt prædita. Quorum nanq; uentriculus imbecillus eſt, hos perturbat uehementius, & fluxum maiorem concitat. Hactenus de his quæ ab animalibus ſumuntur, ſatis ſit.

De fructibus.

Fructus dulces inflationem pariunt, & promptè acceſcunt, atquẽ ob id quidem interdicendi ſunt. Offerendi autem ſunt acerbi & aſtringentes. E quorum contubernio ſunt ſorba uetuſta, lapidoſa corna, pira uiridia, meſpila, mala cotonea, uuæ in aula, uel cum folijs in fumo ſuſpenſæ, dentibus tantiſper terendæ ſunt dum nuclei ipſarum comminuantur. Oportet autem fructus pariter omnes nõ ſine admixto pane comedere. Quoniam perſe promptiſſimæ corruptionis ſunt. Nuclei porrhò mali Punici ſanorum uentrem aſtringere; ægrorum uerò minimè, ſed dulciora potius in ſtomacho effici & corrumpi ſolent. Palmulæ Thebaicæ, uel ut alijs placet frixæ, maſticatæ cum pane efficaciſſimè uentrem cõpeſcunt. Hæc de dyſentericorũ cibarijs ſufficiant.

Potiones ſimplices alui fluorem compeſcentes.

Dyſentericis hæ potiones conueniunt. Nardus Indicus potu ſumptus alui profluuium ſiſtit. Myrrhæ item electæ fabuli quãtitas redacta in globulos & deuorata uentrẽ compeſcit. Idem facit rumicis ſylueſtris ſemen cum aqua leuigatum, hauſtumq;. Ventris dyſenterium fluxum coaguli leporis de-

naiju

narij pondo unius potatum aſtringit. In eundem quoq; uſum cornu cerui ni cremati & eloti myſtra duo cũ tragacantha potui dantur. Galla quoq; Aſiana & malicorium, burſaq́; paſtoris quod Græci πολυγόνιον dicunt in potu data conſtringũt cocta uſq; ad tertias. Ladanũ ad hæc cum uino auſtero potui datũ Acatia item rubea & hypociſtis & lyciũ Indicũ, & terra Samia, & terra Aſteris terra Lemnia quã eius inſulæ indigenæ σφραγίδα αἰγός, id eſt capræ ſigillum à figura (conformãt enim paſtillos inſtar capræ) adpellant, trita. Obeſt autem eorum decoctum ſtomacho. Quocirca ratione perpenſa, robuſto præbẽda ſunt uentriculo. Neq; unquã febre oppreſſo, neq; dolenti, neq; imbecillis ſtomacho conſtringendi gratia exhibenda arbitror.

De imperitorum medicorum præpoſtero iudicio.

Sunt artis imperiti qui ſibi uendicant nomen Medici, qui in dyſenteria mox à principio paſtillos, & antidota ſummis laudibus efferunt & commendant Vel, quod magis miror, ex papaueris lachryma, quod ὄπιον Græci & μηκώνιον uocant, uel ex Altereo quod eadem gens ὑοσκύαμον adpellat, confectiones, uel ex papauere nigro, uel mandragora exhibere non uerentur, quod, ut anodyna dolorem ſedare, & ſomnum accerſere conſueuerunt. Fallunt certè ſeipſos, & tota ut dicitur uia, errant, qui ſalutare putant eſſe ſi ægrotus huiuſcemodi potu ſumpto omnem noctẽ dormiat, & uentris profluuium narcoticorum (hoc eſt ſtupefacientium) remediorum uirtute compeſcatur. Poſtero nanq; die reſipſa docet hoc opus, hoc ſtudium plus noxæ quàm fructus adferre. Aceruatis etenim iam in unũ humoribus, cõtinuo & ſine interuallo ſemel deijciuntur, capiteq́; grauato, uiribusq́; corporis deiectis deterius uẽtris malũ ingruit, & grãdiore faſtidio tentantur. Proinde rarenter hiſce utendum eſt, imò nunq̃; niſi dira aliqua neceſſitas cogat, Quando uidelicet noxa, morti præſeruanda eſt. Poſt ſimplicium porrhò medicamentorum uſum, ſtatim eſt ad ſequentia auxilia compoſita confugiendum. Quorum compoſitiões uel eo nomine libentius ſubijciã, quod à me ſæpe ſæpius experimento cognitæ ſunt, & quod operæprecium me facturum non dubitem.

De Paſtillis dyſentericis conducibilibus.

Paſtillus dia Balauſtion, hoc eſt ex floribus ſylueſtris Punicæ confi ctus.

Accipe acatiæ, hypociſtidis, lycij, balauſtiorum, terræ Samiæ, terræ Aſteris, lachrymæ papaueris (quod nunc opium nunc meconiũ uocant) ſingularũ, pondus æquale. Conforma paſtillos cũ ſucco plantaginis, ſingulos ſemidenarij pondere, quorum unum in matutino duabus horis ante cibum, quandoq; etiam daturo iam membra grabato, cum aquæ cyathis tribus, offer. Præſentiſſimæ item utilitatis exiſtunt Rotulæ, quos τροχίσκους Græci adpellant, διὰ κοραλλίων, id eſt ex corallis, δι' ἠλέκτρου, hoc eſt ex ſuccino, διὰ πιτυῶν, id eſt coagulo nempe λαγωοῦ hoc eſt leporis concinnatæ. Quoniam fluxum eximiè mirificeq́; compeſcunt, & reprimunt, aluum ſiſtunt, & ſanguinis excretionibus pectoris,

quod malum Græci πτύσιν nuncupant: ualde utiles ſunt

Paſtillus Dia corallion.

Habet paſtillus διὰ κοραλλίου acaciæ rufæ denariûm pondo triũ, hypociſtidis denariûm pondo quattuor, ſeminis plantaginis denariûm pondo trium, balauſtij denariûm pondo quattuor, commeos, thuris, amyli uniuſcuiuſq; denariûm pondo duûm, ſeminis roſarum denariûm põdo unius, papaueris lachrymæ ſeu opij denariûm pondo duûm, corallorum tantundem, herbæ pulicaris (quod ψύλλιον Græci dicunt,) in apozemate quemadmodum nõ ſemel admonuimus cocti cyathum unũ. Omnibus ſimul contritis, redige in paſtillos denariûm æquantes pondere. Qui dandi ſunt in decocto quinquefolij.

Paſtillus Dia electru.

Δι᾽ ἠλέκτρου, habet electri, iridis Illiricæ, croci, maſtiches unciarum pondo decem cum denarijs quinque, lachrymæ papaueris, herbæ pulicaris congelatæ unciarum pondo quincũcem, cum denarijs quinq;. Compingas autem hoc modo: Mittito ſeminis herbæ pulicaris cyathos tres, in aquæ mundæ xeſtas Italicas quinque & coquito ad tertias, deinde tollito ab igne, & ubi refrigerata fuerit decoctio, in eius mẽſura xeſtæ unius ſpecies dictas triduum macerato, & in paſtillos denarij pondere conformato. Quorum unum in aquæ cyathis tribus potui dato.

Paſtillus dia Pityas.

Δια πιτυᾶς accipit Gallæ Aſianæ, hypociſtidis, acaciæ ruffæ, papaueris lachrymæ cuiuslibet denariûm pondo duûm, coaguli leporini, uel cymini, terræ Samiæ cuiusque unciarum pondo duûm, aquæ cæleſtis quantum ad ea compræhendenda ſatis eſt. Redige in paſtillos. De quibus unciam unam cum aquæ cyathis tribus propinato.

Paſtillus Dia Spermaton, hoc eſt ex ſeminibus confectus.

Paſtillus διὰ σπερμάτων quoque inteſtinorum torminibus utilis eſt, cuius hæc eſt deſcriptio: Aniſi, ſeminis fœniculi, ammeos, ſeminis papaueris candidi, opij Thebaici, malicorij ſingulorum denarij pondo unius, ſeminis alterci, quod ὑοσκύαμος Græcè dicitur denariûm pondo duûm, ſeminis apij denarium pondo trium, croci florum roſarum, gallæ Aſianæ denarium pondo quatuor. Arida redigito in farinam, opium autem aqua infundes, & conforma paſtillos dimidiati denarij pondo. Atque ita contra tuſſim in mulſa, contra uerò copioſos alui ſine inflammatione & exulceratione fluores, quam διάῤῥοιαν uocant, in ſucco orizæ. His autem qui tuſſiendo eijciunt, cum oxycrato, ad ſanguinis profluuium in elixatione lentiſci. Curandæ portho Nauſeæ, in aqua abſynthij, mendis inteſtinorum doloribus, & inflammationibus ſtomachi cum Melicrato. Succurrendum inteſtinorum torminibus & cœliacis in apozemate roſarũ. In matino dabis paſtillum unum, ueſperi totidem.

Paſtil-

Paſtillus Krocodes poly. chreſtos, hoc eſt multiplicis uſus.

Dauci Cretici denariorum pondo quatuor, teſtium fibri, (quod Caſtoreum dicunt) myrrhæ cuiuſque denariorum pondo duûm, croci denariorum pondo trium aut quatuor, lachrymæ papaueris denariorũ pondo trium, ſeminis herbæ Apollinaris quod υοσκύαμος eſt, unciæ pondo unius, aniſi, ſeminis opij, cuiuslibet denariorum pondo octo ſiue ſex, ſtyracis denariûm pondo quatuor. Cæterum lachrymam papaueris & myrrham in aqua eliquato, uel ut uulgo dicunt infundito, cætera in farinam tundito. Styracem uerò cum aqua infuſionis opij & myrrhæ eliquato reſolui tóque. Styracem denique cum his quæ infuſa ſunt contere, & dicta poſtremo farina indita paſtillos compinge, duûm, triúmue ſcrupulorum pondere. Hos potui quum ante cibum ieiunis, tum in menſa, tum à menſa, propinato. Sæpenumero etenim non tam ante cæteros cibos, quàm in ipſis dapibus & poſt edulia ſumpta, quum in prohœmio, tum in fine menſæ admiranda quædam deſignant eiuſcemodi paſtilli, ſtomachi dolorẽ demulcendo, acidos ructus compeſcendo, cruditati opitulando, aluúmque conſtringendo. Quin & cœliacis, uentriſque torminibus, ſtrophiſque dolores placando accommadati ſunt. Sunt etenim indolorij, uel ut Græci dicunt ἀνώδυνοι. Quo nomine fronti cum oleo roſaceo & aceto illiti, ei capitis malo quod Græci κεφαλαλγίαν, noſtræ ætatis medici una tantum mutata litera Cephalargiam, nominant, eximiè ſubuenit. Aurium inſuper affectiones & dentium cruciatus, quam ὀδονταλγίαν Græci uocant, cauis dentibus cum ſucco perdiciadis inditi medentur Chalbane admixta. Tetrapharmaco autem adiecto ophthalmias diſcutit. Plurimum ſanè utilitatis conferunt in lecti ingreſſu ſumpti, quoniam iucundum ac ſuauem ſomnum conciliant, fluxuſq; reprimunt, & articulorum denique doloribus (quod graue malum ἀρθρίτιν Græcorum Medici nuncupant) remedio ſunt. Compeſcunt prætereà menſtruas mulierum purgationes plus iuſtò fluentes. Vnus ex his trochiſcus trium denariorum pondo cum myrti decocto hauſtus, narium fluxui, & hæmorrhoidibus & cunctis breuiter fluoribus auxiliantur. Summè facit ad deſtillationes ex capite in ſubiectas parteis quas Græci κατάῤῥους nominãt, & ad ſuffocationem uuluæ & ad affectiones cholericas cum elixatione rubi, uel cum uino aſtringente in quo maduerit aniſum, aut myrrha, ſorbâue. Vtilis etiam eſt in circularibus periodicisue affectibus cunctis quidem, ſed potiſſimum qui cum rhigore & cum algore tremoribus accidunt. Tempus autem exhibendi eſt in his una hora ante paroxyſmum cum aquæ tribus cyathis. Conducunt prætereà his qui cibum uomitu eijciunt. Opem præter hæc confert tuſſientibus in defruto, aut melle deſpumato exhibitus. Iuuat & Phreneticos per morbi exordia ſumptus. Tritus cum cratæogono & ſumptus cum elixatione roſarum, uel cum uino myrti baccis expreſſo, uel tribus denarijs ſucci mentæ cibum continere non potentibus quos Græci στομαχικοὺς nuncupant, haud mediocre præſidium eſt.

Catapotia alia pro dyſentericis.

Myrrhæ, papaueris lachrymæ cuiuslibet denariûm pondo duûm, gallarũ Aſianarum denariûm pondo quatuor, uel ut alijs uidetur denariũ pondo duûm. Redige in pilulas, et dato noctu pariter & in matutino treis.

Potio ad dyſentericos.

Potionibus quoque ſuppetias torminoſis ferre licet. Nempe ea quæ accipit corticis quercus nouellæ denariûm pondo ſex. Qui mittũtur in aululam nouam, adiectis uini auſteri xeſtis duabus. Coquito tantiſper dum reſtet non niſi cotyla una, proiectoq; cum cortice, ieiuno potui dato cyathos duos.

Glandes, Collyriaue quæ uulgo Suppoſitoria nuncupant, ad Torminoſos.

Balani quoque, ſic enim Græcè glandes dicunt, in dyſenteria & iugi egerendi cupiditate quã τήνεσμον Græci indigitant, ualde accommodari & utiles ſunt. Verbi cauſſa qui conſtant ex myrrhæ, thuris lachrymæ papaueris, croci æquali pondere: cum aqua contenito & in collyria conformato, quæ amplitudinem æquent nuclei pinei, uel modice grandiora exiſtant.

Alij Glandes, collyriaue

Sunt inſuper & balani qui dolores leuant, ex quorũ conſorte habentur, qui accipiunt galbani, ſtyracis uniuscuiusq; denariorũ pondo ſedecim, lachrymæ papaueris, denarij pondo unius. Redacta in glande quemadmodum iam demonſtratum eſt, ſubijciuntur, inijciunturue.

Alia collyria Balaniue.

Conficiuntur item haud inutiliter glandes medendo Teneſmo & torminibus inteſtinorum in hunc modum: Sumito lachrymæ papaueris, myrrhæ cuiuslibet denariûm pondo quatuor, croci, teſticulorum fibri, quod caſtoreum cognominãt, ſingulorum denariũ pondo ſex, thuris denariûm pondo quatuor, & uino Attico redige in collyria.

Enemata ad torminoſos & immodicis doloribus ſedandis & inflammationibus curandis.

Vſus poſtremò in dyſenteria non infrequens Enematum eſt, qui κλυστῆρες quoq;, hoc eſt lauantina & infuſa dicuntur, ex ſequentibus ſpeciebus contexta. Adipem caprillam ſyncerã reſolue & inijce. Lac item bubulum unà cum medulla & oleo compari modo clyſtere inijcito. Aliud: Ptiſanæ præterea ſucci temperati caloris magna commoditate dyſentericis inijciuntur, ueluti & lac tepidum. Aliud: Oleum quoque roſarum admixto butyro utiliſſimè inijcitur.

Aliud Enema perutile.

Oleum itidem roſarum atq; butyrum, admixto ouorum albore. Vel aqua in qua lini ſemen elixum eſt, Lauamentum (ſic enim κλυστῆρα interpretor) multum conducibile & adpoſitũ huic affectioni præſtant. Aliud: Quod

uigilijs infeſtetur laborans, ad ſomnum accerſendum elixationem foliorum roſarum cum luteis ouorum enematis more infundito. Aliud: Tragacantha eliquata in decoctione roſarum, adiecto tantundem ſucci orizæ pari modo immitte. Aliud: Duabus acaciæ partibus adijce ſucci orizæ parteis tres, quibus cum decoquatur myrta, inductaq́ꝫ mellis ſpiſſitudine ex omnibus mixtis denariûm pondo quatuor inijce.

Aliud Ennema, hoc eſt iniectio inteſtinorum torminibus ſine fluxu expediens.

Si tormina inteſtinorum citra alui fluorem uexarint, hoc imprimis cõpetit. Accipe Lycij Indici denariûm pondo duorum & diſſolue in lacte caprillo ſufficiente & inijce. Aliud præſtantius: Salubrius uerò eſt quod ex lactis caprini cyathis ſeptem, uel octo, amyli denarijs quatuor, Licij denarijs duobus. Quæ ſimul mixta inijciantur. Aliud: Seuum hyrcinum cum oriza & farre decoctum immitte. Hactenus memorata mox à mali principio inijcere expedit. Quod ſi cancer quoque inteſtina obſideat, iniectione ſucci lenticulæ cum optimo melle præſertim Pontico ſuccurrendum eſt. Alumen uerò rotundum nonnunquam adijcere conuenit. Mel enim & ſuccus lentis cancroſa expurgant, alumen autem exiccat. At ſi carcinoma latius ſerpſerit, adeò ut corrupta quædam corpuſcula defluant, muria certè quamprimum ex ſale Armoniaco facta inijcienda eſt. Deinde immittendus etiam Fauſtini paſtillus. Cuius talis extat compoſitio.

Paſtillus Fauſtini:

Calcis, (quam Græci ἄσβεστον, hoc eſt aqua non reſtinctam, Rhomani uiuam dicunt, ſandaraches, uniuſcuiuſque denariorum pondo quinq́ꝫ, auripigmẽti denariûm pondo quinq́ꝫ, uel octo, chartæ crematæ denariûm pondo triginta Pange paſtillos cum uini denarijs quatuor. Fiet autem iniectio cum elixatione myrtæ & lenticulæ, & id genus alijs, admixto ſemper uino.

Paſtillus Marcelli egregius, & præclara deſignans.

Generoſus admodum eſt & magnificus paſtillus, cognomento ab anthore indito, Marcellinus. Cuius deſcriptio talis eſt: æris combuſti denariũ pondo duûm, auripigmenti denariûm pondo quatuor, ſquamæ æris tantundem, lachrymæ papaueris, quod opium dicunt, denariûm pondo duorum, croci denariûm pondo unius, gallæ denariûm pondo quinq́ꝫ, aluminis fiſſilis denariũ pondo quatuor, ſandaraches denariũ pondo ſex, agreſtæ, hoc eſt ſucci ex uuis acerbis expreſſi, (quod ὀμφάκιον Græci dicunt) denariũ pondo trium. Quæ excepta uino myrteo, defrutóue Cretico redigantur in paſtillos trium denariorum pondere, quos cum decocto myrtæ laboranti inijcito.

Alius Paſtillus opio & calce deſtitutus, quem ad idem malum tum ad cicatricem inducendam conducibilis & generoſus, purgandi quoq; ui præditus.

Eſt & alius prætereà trochiſcus, papaueris lachrymæ, & calce carens, inteſtinorum tormina ſanãs, eò quod expurgat & in cicatricem ſaucia contrahit.

Habet

Habet is malicorij (quod σίδιον Græci uocant, eſt uerò cortex mali Punici) cõmeos Arabici, hypociſtidis, rhu Syriaci ſingulorum denarij pondo unius, Lycij Indici, amyli uniuſcuiuſq; denariũ, pondo quatuor, acaciæ denarij pondo unius. His omnibus contritis cum elixatione myrtæ paſtillos compingito, & ubi res poſcet, cum ſucco or:zæ lentisue inijcito Quod ſi prima iniectio nihil profecerit, & eadem conſtitutio perſtiterit, mel quoq; laboranti infundere expedit.

Animaduertere autem oportet ex atra ne bile morbus emerſerit. Nam ubi ſeres ita habuerit, anceps ſanè malum eſt, & quod non facile medicaminum præſidijs euincitur. Si per ſuperiora ritè peractis omnibus morbus finitus nõ ſit, uel nel euatusquidem, confugiendum erit ad ualentiora remedia ex quorũ cœnobio fuerit illud.

Aliud uiolentius.

Salis Armoniaci, ueratri nigri ſingulorum portionem unam, acanthi Aegyptij parteis treis accipito. Acanthum autem prius cum ueratro in aqua elixato. Deinde apozemati huic ſalem Armoniacum inſere, poſtea inijce. Quod ſi res ipſa mortem minari uidebitur, Sandarachen quoq; & calcem aqua non reſtinctam, pari pondere, nam hæc inducta iam magna putredine, ita ut parum à ſanie, in quam paulatim uertitur, abſit, haud mediocri præſidio ſunt. Fert præterea ſuppetias minimè ficulneas Paſtillus, cognomento ab authore nimirum Muſa, cum melle uinoq; adhibitus. Si porrhò phlegmone inteſtinum rectum quod Longanonem adpellant, occupet, lactis iniectione dolor ſedabitur. Longanoni
Halicæ item ſuccus & ptiſanæ cremor, farrisque liquor quum dolores tum inflammationes ammouent. Quum immenſa infeſtarit defluxio rheumatiſmus ue oleum infuſum ſolatio eſt, cruciatusq; demulcet. Qua curandi ratione in ijs potiſſimè utendum eſt, qui iniectionem nolint, uelint, reijciunt. His uerò qui enemata continere ſine magna moleſtia poſſunt plures Medici Muriam quam Græci ἅλμην, id eſt ſalſuginem nuncupant, inijciendam iudicant. Nonnulli uerò medicamini ſalis Armoniaci heminam unam, uel (pro ut res ipſa poſtulare uidetur) plus minúsue admiſcere conſueuerunt. Ipſi uerò ſalſuginem, hoc eſt Muriam quâ oliuæ candidæ conditæ ſunt, & aquæ illius cotylam unam inijcere ſolemus Deinde poſt alui deiectionem, mediata modò uel paulò plus, horula interpoſita paſtillos inijcimus, nam ita retinentur, & ſi hulcera nuda depræhenderint. Iam uniuerſa inteſtinorum torminum, quæ dyſſenteriae eſt, enumerata eſt curatio.

Appendix.

Arida itaque intemperies, aridius quoque corpus reddit, & gracilius, ſitis acrior excruciat, alui retrimenta pauciora quidem, ſed longè pinguiora cernuntur.

De Cœliaca uentriculi affectione, quam alui quoq; fluor cõmutatur ex monumentis Philomeni Caput XXI.

COeliacus languor ex infirmitate cõcoctricis, digeſtricisque quæ ἀποκριτικὴ Græcis dicitur, facultatis ſtomachi, & uentris proficiſcitur, quoniam diminutis eorundem potentiarum uiribus nihil alimenti in corpus diſtribuitur. Quo circa crudis quidam & non legitimè digeſtus cibus per aluum deijcitur uermiculati coloris, hoc eſt multiphari j & inſtar lutei ſanguinis, perinde atq; ex uaſe anguſtioris oſculi deſtillantis. Proinde nihil mirum eſt ſanguinem non ſatis coctum, læſa aut perdita penitus potentia contentatrice (quam Græci καθεκτικὴν nominant) in uentrem d.fluere.

Notæ morbi Cœliaci.

QUicunque non recenti, ſed antiqua uentriculi debilitate alui fluoribus, hoc eſt morbo Cœliaco uexantur, huiuſmodi indicijs plerunque inſigniuntur. Copioſa alui excrementa diutino tempore identidem deijciuntur. Contracto habitu extenuatur macie corpus, nocturnaq; uigilia idem deminuitur, cruditas & uentris circa umbilicum torſiones (quos Græci στρόφους adpellant) non ſine uellicatione, morſuq; excruciant, & partes extremæ frigeſcunt, à cibisq; appetitus auerſione ita affecti laborant.

Curatio morbi qui Cœliacos à Græcis nominatur.

COmmodiſſimum eſt Cœliacæ ægritudini iiſdem medicamentorum auxilijs quibus uentris rheumati occurrendum eſſe docuimus, ſuccurrere. Nam quod ad uictum attinet cibaria non extrema cõſtringendi facultate prædita ſed mediocriter ſtyptica, concoctioniq; nihil renitentia ſunt offerenda, Cuius farinæ quidem ſunt: Panis probè & ſcitè elaboratus, furno, quem Græci κλίβανον dicunt, coctus, poſtea uino adſtringẽte imbutus, & ſorbillamenta de lente & oriza. Ex piſcibus ei qui durioris ſunt carnis. Ex auibus uerò, quæ ſaginatæ non ſunt, exceptis quæ in paludibus degunt. Decoquemus etiam quandoq; panem oſſatim conciſum cum malis cotoneis & myrtis. Conferũt item lutea ouorum in aceto aſſata Conuenit etiam lac ciſſum potui quemadmodum dictũ eſt porrigere. Carnesq; lepo r nas uel ſyluestriũ ferarum eſitandum, & breuiter quæcunq; alia iam pridem affectionibus cum fluxu coniunctis proficere demonſtrauimus, alacriter adminiſtrare. Profectò hic morbus ut inter initia ſtatim curatione ſolerter adhibita citra negocium ſaneſcit, ita ſpacium ægritudinem periculoſam & difficillimæ curatiõis reddit. Oportet aũt principio uno, alteróue die cibum nõ modò circũcidere, ſed ab eo etiã penitus abſtinere, & pectori ſupra hoſtiũ uentriculi adſpergines mediocris ſtypticitatis & robur partibus imbecillis inducẽtes ex uino uidelicet, & oleo roſarũ, myrteoq; & de malis cotoneis inſpergere. Sup hæc cataplaſma confectũ ex palmulis, farinaq; hordeacea, & malis cotoneis & aloẽ, & abſynthio adplicãdum eſt. Arno

gloſſon

gloſſon inſuper tritum, & myrrha, & herba ſanguinalis cum farina triticea, hordeaceâue admixta, ſummè proficit. Contra dolores autem qui hoc mali cum ardore committantur, quanquàm hæc rara auis ſit, oxymel, hoc eſt acetum mulſum ſumma commoditate adhibetur. Et deinde cataplaſmata ex palmulis & ſemine lini farináue cōfecta imponantur. præparentur autem in hūc modum. Oportet palmulas mero maceratas ante omnia terere, ſemen uerò lini, uel farinam in melle & aliquanto olei elixare, & ubi coierint, in pilam qua palmulæ † tritæ ſunt inijcere, & inuicem probè commixta lauare, & ubi neceſſitas eſt uti calido. † Aliâs elixæ

Cerota ad idem.

Cerotis porrhò in eodem malo utendum, his uidelicet quæ de oleo myrteo pariter & palmulis contexunt. Nam hæc fluxiones arefaciunt. Comparata ad hæc etiam habentur quædam Emplaſtra. Verbi cauſſa, διὰ τῶν ἰτεῶν à Græcis, eo quòd ſalices contineat, adpellatum, & Panacias & Iceſion, ſed anteferendum omnibus cognomento, quoniam ad Mnaſæum authorem refertur, emplaſtrum † Mnaſeium, & διὰ σιδίων. Cuius compoſitionem paulò ſuperius capite de fluctione uentris enumerauimus. De his quæ foris admouenda ſunt, ſatis ſit. Nunc potiones recenſere expedit. † Aliâs Minacias

Potiones medendis Cœliacis.

Porrhò de potionibus quoque huic morbo accōmodis memorandum eſt, in quorum numero non infimum bonitatis locum habet radicis quinque folij elixatio, potui data. Apozema item radicis rubi, & ſalicis arbuſculæ. Nuclei inter hæc uinacei in potu eiuſmodi utiliter teruntur, præſertim uuæ paſſæ.

Sunt qui hypociſtidis ſuccum, & acaciam rufi coloris, & Lycium Indicum, & mala Punica quum dulcia, tum acida potanda exhibēt, clyſtereq́ʒ infundūt.

Quidam & ſylueſtris mali Punici florē, quem βαλαύστιον uocant, læuigatū potioni inſerunt. Aliqui gallam in farinam tritam, aut malicorij puluerē. Horum quippe in torminibus inteſtinorum ſolemnis uſus eſt. Quæ aſtrictoriam quidem facultatem obtinent, ſed magna ex parte cuncta uentriculum lædunt, & noxam non uulgarem inferunt. Cibiq́ʒ horrorem pariunt, & concoctricem facultatem impediunt. Cuius utiq́ʒ rei gratia nō niſi rarenter iſta exhibere congruit. Cæterū ipſe ſequenti potione cum cataplaſmate ſimul uti conſueuimus: Siliquam dulcem Græcam'ue quam Græci κεράτιον uocant, & ſemen arnogloſſi, & nucleos uinaceos in aqua bullire ſinimus, & eandem aquam potui ita affecto porrigimus. Vtimur prætereà Rotula, quæ τρόχισκος Græcis uocatᷣ, ad hoc comparata.

Paſtillus generoſus contra affectum Cœliacon.

Factus ad cœliaci morbi curationem orbiculus eſt ita concinnatus. Apij ſemen in elixatione lentis per triduum maceratur: deinde conteritur, admixtoq́ʒ cum meos, cum plantaginis ſucco compingūtur in orbiculos. Quos in calido decocto quinque folij radicum'ue rubi potui dato.

Paſtillus

Paſtillus alius æquè nobilis.

Seminis arnogloſſi hoc eſt plantaginis denarĳ pondo unius, ſeminis rumicis ſylueſtris tantundĕ, hypociſtidis, herbæ pulicaris, acatiæ ſingulorũ denarĳ pondo unius, cõmeos denariũ pondo trium. Pange orbiculos admixto papaueris decocto, & cum aqua potui dato, uel per inferna infundito.

Alius paſtillus ocyſſimè alui fluores ſiſtens, & cœliacis ualde expediens.

Seminis tamaricis, quam Græci μυρίκη dicunt denariũ pondo quatuor, acaciæ rubicundi, lachrymæ papaueris ſingulorum denarĳ pondo unius, roris marini, foliorum myrti nigræ uniuſcuiuſq; denariũ pondo quatuor, ſtymmatis mellis admiſce denarĳ pondo unius, & redige in paſtillos. Et ubi uſus poſtularit cum oui aſſati luteo utere. Si uerò potui dare cũmodius uidebitur, paſtillos in corticum radicis rubi, myrtæ & malorum cotoneorum elixatione diluatos porrige. Cæterum ipſo quoq; apozemate utendum eſt.

De diuturno morbo Cœliaco.

Ubi uerò cœliaca ægritudo longo tempore inueterauerit, medicaminũ præſidĳs quæ robur indere & temperamẽtum emendare, poſſunt, ſuccurrendum arbitor. Vel oportet frictionibus, citra unctionem, tempore oportuno & auxilĳs commodioribus ſolertiſſimè uti: Verbi cauſa, coxendices multa frictione, & brachia itidem, nullo adhibito oleo cum ſyndone abſterſorio, alióue lintheolo crudo ac aſpero perfricare. Deinde nitrum membris pariter & Aſium lapillum, uel lapidem Pyritem, uel puluerem teſtæ ueteris toſtæ & friatæ cum pari pondere nitri admixtum inſerere. Poſtea oleo drapacino, & quibusdam diebus cum ipſo Dropacis ungẽto parteis corporis illinire, uel eius inſperſione uti. Potiſſimè uerò coxendices, ſecundo uerò brachia, tertio loco dorſum pariter & coxas, pectus denique & ὑποχόνδρια, quæ alĳ præcordia, alĳ ilia conuertunt. Neque uerò alienum fuerit aut ſuperuacuum dictis partibus admouere ſinapiſmon, quo nomine exhulcerationes, impoſito aliqua corporis parte ſinapi factas, nuncupant. Hæc ſi quis ritè & nauiter peregerit, priſtinã ſanitatem illico recuperabit.

De Teneſmo inteſtinorum morbo, Caput XXIII.

ISt prætereà inferioris inteſtinorum partis, longanoniſq; ipſius leuius malum, crebra uidelicet & inanis deſidendi cupiditas, frequens impetus, quem τεινεσμὸν Græci nominant.

Signa Teneſmi.

Quisquis igitur hoc malo tentatur, iugi deſiderio implacabiliq; impetu egerere conarĩ, & hoc eſt τείνεσθαι. Flatus item ac ſpiritus & quaſi uenti intra corpus excitantur. Sequuntur autem illam egerendi difficultatem uix exigua quædam mucis ac pituitæ ſimilia. Quandoq; etiam aquoſa & ſubcruenta retrimenta, & guttæ interdum ſanguinis.

Teneſmi curatio.

Oportet deſidendi crebra, cum puſillo excrementorum effectu, uoluntate preſſos ſæpenumero fouere, & præter fomenta enematis, (quæ Latini infuſa uocant) ex decoctione fœnugræci, & radicũ althææ, curare. Atque eodem decocto calente uaſi ſuppoſito, anum undiq; ne euaporet amictum, fouere. Idonea porrhò medicaméta ſunt, oleum roſaceum, butyrum, idem cum roſa adeps anſerina, cum exigua cera liquata, quibus ſedes intrinſecus perlinienda eſt. Multis prætereà modis huic rei apta eſt pix brutia, ſi inde fiat ſuffitus. Probatur inſuper enema ex lacte & melle concinnatum, & ut mucoſa expurgentur iniectum, uel decoctum lentis cum melle. Ad hæc adſtringentia enemata concinnato cum roſa, myrrha, elixatione corticis pini. Liquato præterea in duobus cyathis decocti roſarum fructus ericæ. Butyrum quoque & oleum roſarũ, uel oleum myrteum ex inferiore parte inditum remedio eſt. Lanitiũ item liciniũ ue emplaſtrum in id, quod τετραφάρμακον Græci uocãt, cum oleo roſarum eliquatum intinge, & ſedi inſedere. Vel puluere raſamentóue plumbi oleo roſaceo leuigato, perexiguo ceræ adiecto, cum lentiſco, ut ſupra præcepimus utere. Calida inter hæc commendatione digna ſunt marſupia ac ſacculi pectini ac lumbis, ſedique impoſita. Edulijs poſtremò inculpati ſucci quæ Græci εὔχυμα dicũt, & concoctioni nihil reſiſtentibus, & languidè adſtringentibus ſedulò utendum eſt.

De Lienis affectibus, & curatione ex monumentis Philagrij Caput XXIIII.

Quemadmodum cætera humani corporis uiſcera omnis fermè generis affectiõibus obnoxia ſunt, ita & lien multipharijs ægritudinibus ſubinde tentatur. Nũc etenim nimio algore, nunc immodico æſtu, nunc ariditate immenſa, & interdum humiditate à medio plus iuſtò excedente obruitur. Vnde perinde atque reliqua membra prauam temperaturam morborum parentem contrahens, ægroteſcit. Nam obturatur interdum, & nonnunquam intumeſcit, ſimulq; cum colatus leuum. Aliquanto in parteis aliquas extenditur, quandoq; increſcit. Nunc ſine æqualitate exaſperatur, & comminuitur. Quin & inflammationibus, quas Græci φλεγμονὰς uocant, patet. Excitanturq; in eo duricies & ſcirrhi. Quorũ ſi deinceps ſingula enumerauero indicia præter curationes haud erit, ut reor, abſurdum.

Lienis frigidi indicia.

Intemperatura ſæpe delinquit ſplen, præſertim diſtemperaméto gelido & udo. Atque id quidem maxima ex parte ſumptis identidem ac ſæpius quàm conueniat eſculentis, poculentiſque frigorificis. Equorum contubernio iſta præcipuè ſunt: Aqua gelida, oſtrea, omaza ſeu inteſtina, ſuillæ carnes, pomorum frequens eſus, poma pluripharia, potiſſimè æſtiuo tempore ſumpta.

pta. Ex quibus lienis calor comminuitur locis præcipuè humidis. Statim item à cibo balnei uſque & rei Venereæ luxus, idq; non in ijs tantummodo qui frequentius (nam id corpus uniuerſum frigidius reddit,) & plus æquò futuũt, uerùm etiam his & quidem maximè qui cum cibi, potusq; ſacietate & cruditate ſaburrati in Venerem congrediuntur. Quippe in liene, quemadmodum demonſtratum eſt g lida cytius intemperies. quàm calida excitatur & increſcit, præſertim in his corporibus quæ ſuccis habundant, & laborant moleſtijs, ſimulq; cum partis ſiniſtræ ingenti tumore dolent Id quoque darum & perſpicuum ſatis & eius uitij ſignum eſt, quod ita affectorum color nigreſcit quidem, ſed non per omnia, ſed languido nigrore ſuffuſi, ſubluridi redduntᷓ, & quaſi coloris plumbacei.

Lienis calidi indicia.

Calidior lienis intẽperies magna ex parte febres æſtuantes ex incendioſo ardore comitatur. Inflammato enim in febribus ſanguine, quoniam hoc extum natura rarum & laxum admodum eſt, atq; ob id ſanguinem deuſtum ac feruidum manãtem, facile excipit, promptiſſimè expanditur, & in tumorem aſſurgit. Aeſtus nanq; uel calida aëris qualitas iuxta ſpleni noxam inferre con ſueuerunt, ſi quis plus iuſtò calefiat. Haud aliter ſanè atque Hyemalibus horis frigidus aër, pariter & humidi, & aridi aëris qualitates aliam atq; aliam intemperaturam inducere poſſunt Quæ ſingula ad antecedentes qualitates referuntur. Quin etiam ex dapibus & ſumptis potibus huiuſmodi intemperies contrahuntut. Hinc autem fluores, quos Græci ῥεύματα uocant excitari & augeri. inflationes prætereà hoc eſt flatus, ſpiritusq; in corpore concitari, & ægritudinum genera multiphariam ſuboriri ſapientiæ aſſectatores & non imperiti Medici docuerunt.

Calidi & aridi lienis curatio.

Calidiore pariter & ſiccæ lienis intemperaturæ contrarij medicamentorũ auxilijs puta frigorificis & humectantibus ſubueniendum eſt. Siue hæc foris adhibeantur, ſiue intra in corpus cum eſculentis, poculentisq; ſumantur. Eſculenta autem quæ hanc prouinciam egregiè abſoluunt, ſunt ex holeribus lactuca, beta, attriplex, & cucurbita. Aptus eſt & ptiſanæ ſuccus. Vuæ itẽ acerbæ nec dum maturæ liquor utiliter eſui datur, & paſtinaca, amoracia, ſedum quod Græci ἀείζωον, hoc eſt ſemper uiuum dicunt, & tenera, mollisq; maximè uitis palmes & uno uerbo acida ſummopere congruunt. & dulcia omnia inimica ſunt. Potui uerò dare expedit ita affectis acetoſa, imò acetum per ſe quoque ſorbere conuenit. Foris autem oleum roſarum, & ex malis cotoneis confectum imponere expedit, conformatis inde & ex alijs idoneis rebus epithematis. Quin etiam lauacri ex aqua dulci concinnati peraccommodus in hac affectione cõſtitutis, uſus eſt.

Frigidi

Frigidi & humidi lienis curatio.

Frigidæ contra & humidæ lienis intemperiei colorificis & areſacientibus me
dicaminū præſidijs ſuccurrere expedit. Verum aridum pariter & gelidum
dyſtemperamētum potius, quàm udum & frigidum perpendendum eſt. Aptan
tur itaq; quibus iam forinſecus huic rei adhibenda medicamentorum ſubſidia
ex butyro, cera recente, hyſſopo, oleo Cyperino, uel Irino, ſatureia, ſerpillo, cyti
ſo, cumino ſemine trifolij. Vngento item ex palmulis, quod μυροβάλανον Græco
rum Medici nuncupant, uel id genus cæteris, uel ſeuo hircino, adipe anſerina, uel
ſu illa recente, unà cū ſtyrace Calamitha, & gutta Ammoniaca pingui. Quibus
utiliter adijciuntur bugloſſum, liquor glycyrrhizæ. Conceduntur inter hæc etiā
balnea admixto oleo. Quin & oleum de ſpica nardicum iam pridem poſitis me
dicinis, & croci non nihil, ſed perexiguum interim, quo lienis uireis & functio-
nem ſuam recuperet, porrigere utile eſt. Atq; ſatis ſit hactenus medelas quæ fo
rinſecus calfaciendo & humectando proſunt recenſuiſſe. Cauendum prætereà
ne corpus plethoricū hoc eſt malis humoribus refertum ſit, quoniam dum cor-
pus plenum calefit, humores in liene magis acetuantur. Quod ſi liquida plenita-
tis indicia cōpareant, euacuato prius languido, intemperici manus medica admo
uenda eſt. Edenda autem ſunt cibaria quæ Græci uocant εὔχυμα hoc eſt boni ſuc
ci & quæ ſanguinē nutriunt. Cuius notæ ſunt piſces aſperi, ſquamis intecti gal-
linæ domeſticæ, phaſiani perdices, & cunctæ quæ uitā in montibus agunt, & pi
piones hoc eſt columborū pulli parentibus ſubtracti. Ex animalibus cæteris, ca-
ro porcina, ſuis mediæ ætatis, non uerris quidē, ſed porci caſtrati: & hœdi quoq;
inter duros & molliuſculos medium locū tenētes, hoc eſt unius anni ſiue ad ſum
mum bidentes utiliſſimi ſunt. Præterea ſuccus priſanæ cū melle optimo & pi-
pere modicè conditus peraccōmodus in hac affectione conſtitutis, exiſtit. Eſt
etenim quod ex ta inflatione deſtituantur omnino ne à mellis colore, ariditatē
ue lædantur. Dulcia nanq; omnia præcordijs natura, uiſceribusq; ſunt inimiciſſi
ma. Acida contrà maximè amica. Interdicendum porrhò uinū eſt calidum ac hu
midum defrutūue, eò quòd natura plerunq; dulcia eſſe aſſolent. εὔχυμα.

Calidi & humidi lienis curatio.

Nunc ad calidam & humidam lienis intemperaturā deueniendū eſt. Prima
aūt eius curatio, eſt foris adhibenda, quod medicaminibus areſaciendi po
teſtate præditis perficere expedit. Verbi gratia his quæ ex alumine conſtant,
& pice liquida & aceto & floribus, aut oleo roſaceo, & polline thuris quā man-
nā uocant. & floribus labruſcæ & gallis Aſianis. Id nanq; genus aſtringentibus
remedijs eſt utendū. Intra aūt in corpus edulia pinguitudine carētia, & quæ ſan-
guinē exiccent & perfrigerēt ſumere expedit Cuius ſortis ſunt. carnes ceruinæ.
Lens aūt quoniā atrā bilem procreat & ſpiſſum ſanguinē interdicenda eſt. Ori-
za aūt & nuces Ponticæ quas Rhomani auellanas dicūt prohibendæ non ſunt,
imò ijs utendū maximè. Panis porrò ſimilagineus, ex ſimila lota cōfectus, mirè

perq; accõmodus eſt,& caſeus nouellus & quæcunq; ex lacte cõcinnata edulia Carnibus ueſcendũ eſt hœdinis recẽtibus pariter & anſerinis, ſpondyliũq;. Aſparago prætereà & bryonia & ſalſamẽtis omnibus. Cæterũ ſallamenta non ſunt edenda perpetuò, quoniã ſpacio diuturno atrã bilem pariunt, & denſum omnino ſanguinẽ manifeſtè. Competunt & aues macræ. Poteſt etiã dari uinũ acerbum & aſtringens, calida aqua dilutũ. Super mixtis intemperantijs tantũ diſſeruiſſe ſatis ſit. De ſimpliciũ intemperierũ curatione deinceps diſſerendum eſt.

De incompoſitis intemperiebus Lienis.

Simpliciſſimus à medio exceſſus quæ intemperies adpellatur, in calore, ariditate, frigore & humiditate ſolis cõſiſtit. Sumitq; intẽperies ex hac quæ exuperat nimium appellationem. Verbigratia, ſi in intemperatura calidum præualeat frigido plurimum, calida uocetur intemperies. Si frigidum præſtet calido, diſtemperantiam gelidam adpellant atq; ita de cæteris. Calidius igitur iuſtò corpus ut lienem ſi emendare fert animus, refrigerare, ut paulò ſuperius compræhenſum eſt, iubemus. Frigidiorẽ ſplenem excalfacere, uel rurſus, ut iam ſubijciam, humidiorem ſiccare, uel ſicciorem humectare, quo uidelicet temperatus quidam mediocriſq; ſtatus inducatur. Sed quod ad uictum incompoſitarum huius uiſceris intemperierũ attinet, cibi ac potus quum ſimplicis tum cõpoſiti ex his quæ enumerauimus ſunt pro re nata ſeligẽdi. Medicaminum item præſidia quæ humores modicos & inculpatos gererẽt ſunt adminiſtranda. Cæterum de ſimplicis intemperiei exceſſu curatione preſſius nunc agamus.

Calidi Lienis curatio.

Calidiori lienis exceſſui pulchrè medetur oleum roſatum per ſe citra appendicem. Vel oleum ex malis cotoneis conſtitutum quod Græci μήλινον uocant, ſine additamento. Et quæ ex his concinnantur prætereà medicamenta. Cerotæ nanque ex his contextæ & epithemata aptantur. Ad hæc prætereà ſuccus uuæ acerbæ, & nondum matureſcentis. Portulacæ item & ſedi cum ſuccis tum herba per ſe, & palmites deniq; uitium tenelli & id genus cætera commodiſſimè adhibentur.

Frigidi Lienis curatio.

Gelido lienis temperamento medendo innumera fermè præterea quæ dicta ſunt, medicaminũ auxilia nata & cõparata habentur, quibus huiuſmodi exceſſui occurrendum cenſeo ſed potiſſimè his quæ enumerauimus ſubſidijs Fiunt etiam haud incõmodè ad hanc rem ungenta colorifica, pariter & epithemata cerota itidem & ex liquore myrti confecturæ quæ ſatis adpoſitè & præſenti curatione priſtinam lieni ſanitatem reddere poſſunt. Cuius nimirum claſſis ſunt ἄκοπα à Græcis adpellata, hoc eſt quæ dolores leniunt & amouent medicamina, quæ uidelicet ariditatibus & algoribus ſuccurrunt, & protinus profligunt cum adiectione olei ſimplicis.

Humidi Lienis curatio.

Vdæ lienis dyſtemperantiæ præſentiſſimum eſt auxilium: Flos ſalis, uel per ſe, uel ceratis quibusdam incompoſitis mixtus. Per ſe quidem flos ſalis prius calfaciendus eſt, miſſusq́ꝫ inde in ueſſicam æneam lieni imponendus, atque opis plurimum haud dubio adferet. Quin etiam è ſale ipſo, & flore ipſius cum cera & pauculo aceto cōmodiſſimum humidiori lieni medicamentū cōcinnatur. Ad id enim munus maximè ea probantur: Quinqꝫ folij & plantaginis radices aridæ, alumen fiſſum tam ualidè combuſtum ut quicquid in eo adſtrictoriæ poteſtatis eſt, exuat. Poteſt autem quisque ingenio pollens pro arbitrio ſuo medicamentum huic functioni aptum ex arnogloſſi, hoc eſt plantaginis folijs conficere, & folijs itidem pentaphylli, & flore ſalis qui Nilo Aegypti flumine defertur. Compari, aut impari etiam, pro ut conuenire uidebitur pondere dilutis cum aceto & cum pice arida lotis, & contuſis, ceráqꝫ candida, & gutta āmoniaca, & oleo roſarū modicè admixtis. Cæterū Galenus florē ſalis ſcirrho quoqꝫ mederi aſſerit. Et mea quidē ſententia non perperā, tam enī tenuiū partiū flos ſalis eſt, tam acris qualitatis, tanqꝫ digerētis facultatis ut non intemperiei tm̄modo, ſed tumoribus etiam præter naturā, ex denſis uiſcidiſque humoribus induratis ſubuenire cōmodiſſimè poſſit. Conſumit etenim naturali ſua uirtute & diſſipat ualidè extenuatas duricierum materias. Cæterum hanc de qua hìc agimus intemperaturam, nempe humidiorem duntaxat deſiccare expedit. Multis autem modis huic rei accommodiſſimum eſt præſidium aqua ſalicis, cōtexta inde medela. Extrahitur autem huiuſmodi aqua ex ſalice hoc modo: Vulneratur aliqua in parte hæc arbor, è cuius uulnere promanant & deſtillant lachrymæ aqueæ, quibus collectis quantum ſatis uidebitur, prædictarum aliqua ſpecies excipitur, deinde lieni humido adplicatur remedium. Optimum autem fuerit ſi antequam medicamentum adhibeas locum egregiè perfricaueris, ita nanqꝫ humidiorem eius uiſceris intemperaturam digerere & diſcutere omnino haud difficulter ualebit.

Aridi Lienis curatio.

Arida lienis, ut dixi, intemperies humectanda eſt, ad quod ſcilicet munus frictionibus utendum arbitror, relaxandi etenim, nutriendi item & humectandi uim obtinent. Conducit itidem dulcis aquæ calidæ lauacrum. Et olei prætereà dulcis illinitio. Neque ſanè his bonitate & uſu inferior eſt ſuccus ptiſanæ, ſicci lienis regioni illitus. Vel huiuſmodi corporis perfrictio cuiuſmodi mentionem in capite de miſerabilis pedum doloris quam ποδάγραν Græcè adpellant, curati one infra faciemus.

De inflatione Lienis & curatione eius Caput XXV.

QVemadmodum in cæteris pleriſq; internis corporis partibus non nunquam flatulentorum ſpirituũ collectio, ita & in liene flatus quaſiq; uenti oritur ſæpe excitatio, quã ἐμπνευμάτωσιν Græci nominant: & incrementum quandoq; tumori præter naturã ſimile, quod eadem gens ἐμφύσημα cognominat. Quæ utraq; ſplenis incõmoda magna ex parte uſu ex legumentis, cœpis, bulbis, uel etiam palmulis, quas populari adpellatione Græci βαλάνους, id eſt glandes nuncupant, comeſis, ueniunt. Eſt quando uentoſitas ad eſum ficuum, uel malorum cotoneorum, originem referr, & ad mellis uiniq; uſum. Nam hæc ſunt, quæ non tantum lienem flatibus & ſpiritibus infarciunt ac inflant, uerum inteſtinum quoq; quod colon adpellant & meſenterium, id eſt medium inteſtinum quod lactes quidam interpretantur, uentréq; ac ſtomachum uentoſis flatibus diſtendunt.

Notæ inflationis Lienis.

EX cibarijs ne tantũmodo flatuũ fiat in liene collectio, facile admodum datur ex prædictis olfacere. Nam ſi horum nihil fuerit cõmanducatum aliam omnino mali occaſionem eſſe uel cæco apparet. Quoniam ſi ex uentoſis ſpiritibus lien diſtendit (quod mali genus diximus adpellari Empneumatoſin) uel nimium tumoris excrementũ aſſurgit, & in ſiniſtra parte circa lienis regionẽ nihil ponderis grauitatisue (quod ex ipſis ſciſcitandum eſt) ſentiãt, ex gelidis & frigorificis dapibus ſumptis hoc mali ortum habere reputandum eſt. Quum enĩ in uniuerſum lien flatulentis ſpiritibus infarcitur, ubi liberalius paulò ſe potu in-
Cymodes. uitarint, ſtatim cymodibus afficiuntur. Vocant aũt cymodas Græci quotiens in uentre haud aliter atq; in utre aqua agitat. Quod ſi adhuc largiore potu quis ſe ingurgitet, murmurat & ſonitus edit. Sin frigidis ueſcantur edulijs, acidum ſubinde ructant, & à cibo ſingultu afficiũtur. Atqui ſi nil eorũ quæ recẽſuimus, uentrẽ obturbat, lien uerò diſtendat, & perinde atq; acu pungat, idq; citra aliquod loci pondus, certiſſimũ uentoſi ſpiritus indicium eſſe cenſeo.

Inflationis Lienis curatio.

INflationi lienis medicamentum cognomento Dioſpoliticon maximè ſubuenit, piper enim quod hoc medicamen ingreditur, & cyminum calfaciunt, ruta uerò flatuũ collectionẽ diſcutit, membrũ hoc eſt ſplenem inſtaurat ac refi-
Nitrum. cit, & humores deniq; pituitoſos tollit. Nitrum aũt aluum ducit, pariter & meb purgat eremĩ id quoq; & calorificũ eſt, humoreſq; extenuat. Eandem itidem facultatẽ obtinent διὰ καλαμίνθης, hoc eſt ex nepeta confectũ, & id quod à Græcis
Piper. διὰ τῶν τριῶν πεπέρεων eò quòd ex tribus piperũ generibus conſtat, adpellatũ eſt. Epithema porrò διὰ σπερμάτων hoc eſt ex ſeminibus contextũ peracõmodum huic rei remedium eſt. Quin etiã nigella, quod Gith adpellant, & μελάνθιον Semen apij, & aniſum, & petroſelinũ, & cyminũ panibus ab artocopis indita. Vel

in

in uino leuigata, & hauſta lienis inflationem amputant, & diſſipant. Betonica quoque, quam Græci κέστρον indigitant utiliter his adijcitur, pariter & adianton potiſſimè quum ſplen induratus ſit. Tum etiam aſplenon herba quam alij ſcolopédrion uocant uino mixta lienem cõminuere poteſt, bibita. In quem ſanè uſum in aceto quoq; decoquitur, bibiturq́; elixatio hæc quadraginta diebus: mirificè iuuat. Conciſa porrò eiuſdem herbæ folia, ſpleni ex uino emplaſtri more ſumma cum utilitate imponuntur. Inflatione ergo liene infeſtato, pocula quæ ſufficienter demonſtrauimus uſurpanda & epithemata διὰ σπερμάτων is ſiquidem non parũ me hercle adferunt momenti: Quibus tum potiſſimè utendum ſi non Aqua intercutẽ (quod plerunq; cõtingit) protinus corripiat. Quũ enĩ hic morbus ab initio ſtatim inuadit, nihil minus q̃ hæc expediunt: quandoquidẽ ſi ea hydropis ſpecies quã Græci τυμπανίτην adpellãt, intra primordia (ut ſæpius uſu uenit) confeſtim ingruat, certè quæcũq; medicaminũ præſidia cõtra flatus & ſpiritus collectiones, admouentũ, uel quæ calfaciendo ſunt, ut inimica, malum uehementius adaugent. Nouimus quippe cõplures, qui dum medicamẽtis areſacientibus exiccare ſtuduerunt, longè ampliorẽ huic uiſceri duriciã inuexerũt. Horum uerò, qui ita habent potionibus ſemẽ uiticis toſtũ, apiũ ſaxatile item quod Græcè πετροσέλινον uocãt, & nigella quod uulgo Gith nominãt, aniſumq́; & apium ſylueſtre. Nam hæc unicuiq; medentũ lienis duriciei, etiã nõ ſenſili. Quod ſi lien turba flatulentorũ ſpirituũ obruatur, dare eadẽ potui cũ aceto, uel oxymelite uel cum poſca oxycratóue expedit. Sunt uerò & alia nonnulla quorũ uſus ꝓbatur in hac re, nempe ſerpillum, thymus, liber lauri & origanũ, nepeta quũ arida tum uiridis, piper & rutæ ſemen, potiſſimè ſylueſtris, & peucedanũ, præſertim ſuccus ipſius & coſtũ & cardamomũ, & marrubiũ & inuolucrũ maius, & febrifugia quod Græci uocãt κενταύριον τὸ μικρὸν, id eſt centauriũ exile, & imprimis liquor ipſius, & trixago & aiuga quæ à Græcis χαμαιπίτυς, hoc eſt humilis & coactæ ad terram breuitatis picea adpellatur. Hæc quippe ſingulatim, uel aliquot ex his mixtis, uel uno faſce omnia iunctim potui data, ſummam lienoſis opem conferunt.

De inflammationibus Lienis & curatione eius Caput XXIIII.

Oboriuntur in liene non rarò, ceu dictũ eſt prius Inflammatiões quas Græci φλεγμονὰς nuncupant, quarum uniuſcuiusque ſinguli humores poſſunt ac ſolent exiſtere parentes: Puta ſanguen, phlegmones ſanguineæ, Bilis bilioſæ, Pituita, pituitoſæ, quarum ſingularũ ſua habentur indicia.

Notæ inflammationis Lienis è ſanguine prouenientis.

Quod ſi ſanguineus humor ubertim in ſplenem deferatur, & inibi phlegmonen creet, dolor non citra tumorem & diſtentionem, & ingens eius pondus, acriter excruciat. Quandoque etiam abſque dolore augetur & indureſcit.

& in inflationem aſſurgit ac turgeſcit. Quandoquidem à tangentibus ex ſolo tactu haud obſcurè deprahenditur & quando ſplen duricie poſita iam molliot, erigit ac quaſi eleuat ſe, ita uti muſculi obducentes, id extum ſupercreſcere conſpiciantur. Sæpenumero præterea uel hiſce oculis conſpeximus non uentrem modò & ſtomachum, uerum uniuerſam præcordiorum partem, & pubis ſcrotum quod ὀσχεὸν Græci uocant, à phlegmone & tumore lienis tentata, occupataq́ꝫ. Docet enim Hippocrates ex lienis habundantia uentrē iliaq́ꝫ affici, & clauem, ſcapulasq́ꝫ uehementer dolitare, corpusq́ꝫ humoribus & uigilijs emaciari & extenuari, iugulū maciatū anguſtius fieri, Corpulētia etērn & carnes lienis uitio eliquari. Premūtur inſuper ſiti immenſa: per exordia etenim lienis incrementum quod tumoris inſtar turgeſcit humidius iudicatur, quum uidelicet etiam dum meat humot: Verum quamprimū coit quaſi q́ꝫ in lapidem indureſcit, clauem neceſſe eſt nutrimento priuari, & uenas extrinſecus inter muſculos elucere, & colorem nigreſcere, qui atræ bilis color eſt & lutideſcere & Aquam intercutem eueſtigio ſubſequi.

Notæ inflammationis bileoſæ Lienis.

Quando autem bileus fluot lienem obruit, corpus totum calere, & abſq́ꝫ febre conſpicitur, oculi tinguntur, locium cum tenui ſubſtantia rubeſcit, uel lutei coloris effigiem exhibet. Sitiq́ꝫ magna oppreſſi laborantes, aquam gliſcūt gelidam, & μικρόψυχοι, hoc eſt pauidi animoq́ꝫ perabiecto redduntur, leuiq́ꝫ momento ſtomachantur & furiunt ocyſſimè. Amareſcit præterea os, uexat è cibarijs appetitus auerſio, ingruunt uigiliæ cum frequenti alui deiectione, quæ egeruntur, flauo colore tincta ſunt, adhæc alia id genus compluria certè, quæ bilis redundantiam comitari conſueuerunt apparent, quæ omnia hoc loco recenſere ſuperuacuum arbitror.

Notæ inflammationis in liene ex atra bile prouenientis.

Facta iam ex atra bile inflammatione in ſplene, laborans paulatim atribilario colore ſuffuſus nigricare uidetur. Nec tam cutis quàm urina quoq́ꝫ nigricat, lien per ſe friget, nec increſcit admodum, ſed dureſcit. Melancholicus humor redundat in omni corpore, gingiuæ atriores uidentur, & ſiti uexantur, qui ſi frigidi poculi copiam habeant, plus cibi appetunt.

Notæ inflammationis ſplenem occupantis ex humore pituitoſo prognatæ.

Quum lien pituitam ad ſe uberiorem trahit, & inde phlegmonem contrahit, ſubitò durus fit, color laborantis exalbidus, buxeus, ſubluteus, ſqualidusque, & breuiter pituitæ ſimilis redditur. Oculi & lingua, & totius corporis cuticula eius naturam præfert. Siti nulla premuntur hoc malo capti, ſed edu liorum permaximo deſiderio tenentur. Ob id uidelicet quod lienem occupauit, modò pituita inſulſa ſit. Fit autem huiuſcemodi Phlegmones lienis

cauſ

cauſſa,uel inde perſpicua,quod quum ad pituitam refert originem febris acceſſio indies ingruit. Si ad bilem die tertio. Si ad bilem atram die quarto imperit & ſubinde remeat febris exacerbatio.

Inflammationis Lienem infeſtantis curatio.

Phlegmones itaque in ſplene generatæ nunc tempeſtiuum eſt curationem dicere. Ante omnia uerò ſingulorum humorum peculiaribus(quæ ſufficienter enumerauimus)indicijs diligenti perpenſione obſeruatis, demum manum medicam admouere expedit. Neque eſt quod hic prolixioribus logis docere perſequamur quàm magna opus ſollicitudine ad tuendam ſemel recuperatam ſanitatem,quoniam ſemel profligato lienis uitio,quam καχίαν Græci adpellant haud ita facile,ne dicam minimè gentium unquam poſtliminio reuertetur. Nam id extum & ſi morbis temptetur,rarius tamẽ quàm cæteræ corporis partes ac reliqua uiſcera. Enimuerò,ut rem adgrediamur, in huius mali curatione, acurata ſanè trutina perpendendum eſt,ut adpoſita humori unde nata eſt lienis inflammatio adhibeantur medicaminũ ſubſidia, ne contraria & inimica,quæ plus officiant,quàm proficiant,ægrimoniæ adplicentur. Contemplandum igitur eduliá ne(cuiuſmodi quædam ſunt) malo occaſionem præbuerint, ânquid foris inciderit,atque ita breuiter non tam quæ forinſecus aduenìunt, quã quæ intrinſecus morbum excita nt,

Omnia iudicio diſcutienda tuo.

Pari quoque modo deſidioſus neſuerit is qui ægrotat, & deditus ocio καὶ μισόπονος, ancontrà exercitationibus operam nauarit, & ſtudioſus fuerit καὶ πολύπονος, καὶ κακοπάθης, hoc eſt laborioſus, & ân negocijs denique inuolutus,utrum frequentibus lauacris,ân nullis omnino operam dederit. Vel ân hic morbus quo tentatur proſapiæ peculiaris uel à parentibus ad ſe tanquam hæditario iure deuenerit. Poſt hanc animaduerſionem ad mali denique curationem deueniendum eſt. Proinde ſi ſplenem phlegmone occupauerit, initio ſanguinem mittere optimum eſt. Deinde cæteris purgationum generibus utendum. Poſt hæc epithemata,malagmatáque foris adhibenda. Sunt autem reliquæ quas putamus perpurgatiões, deiectiões alui,quæ medicaminibus ad hoc factis emoliuntur,quæ Græci ὑπήλατα,id eſt medicinas laxatiuas per oſſumptas adpellant,quarum uſus imprimis eſt utilis,ne dicam neceſſarius. Neque alienum eſt uti interdum clyſtere. Prorirandus utique etiam uomitus eſt, quum in uentriculum deferuntur ſucci & inibi in ſummo fluitant, & quaſi ſupernatant. Tum quidem rupta omni mora,quemadmodum præcepimus perpurgare maximè expedit. Quod ſi ſanguinis quoque detractio, uena inciſa uidebitur expediens imò & neceſſaria, erit ſanè ſemper, ſi quid aliud præſentiſſimum uiſceribus inflammatis auxilium. Cæterũ præ cæteris competit inflamato lieni,niſi quid aliud obſtiterit,quod iure poſſit detractionis eſſe remora:

Verbi cauſſa, ætas, uel uires, uel locus uel conſuetudo, uel aëris conſtitutio ſeu †qualitas, uel quæ præceſſit alimẽtorum cruditas, uel immodicus alui fluor aut ſolutio. Nam iſtiuſmodi in hac re ſanguinis miſſioni impedimento ſunt, præſertim ſi per ætatem ac robur non liceat. Pertundere itaque expedit brachij leue uenam inferiorem, quæ quum depræhendi non ocyus poteſt, nigra hoc eſt, Media incidenda eſt. Atqui ſi ne huius quidem (quod quandoq; contingit) copia ſit, eam quæ in promptu eſt in leua manu inter μικρὸν καὶ παράμεσον hoc eſt breuiſſimũ aut paruum, et huic proximũ annulorum geſtamini deputatum, quem etiam medicinalem uocant, ſecare cõuenit. Quæ etſi minus euacuat, præſidium tamen eximium ad recuperandam ſanitatẽ lieni præſtat per factam eius quoque uenæ inciſionem ſanguinis detractio. Cæterum promanante iam ſanguine & è uena ſecta quaſi prorumpente, obſeruandum curioſè eſt: quónam colore præditum ſit, admodum'ne rufo puróue aut lurido. Qui ſi luti.us ſit, aut rubeus ampliore copia detrahendum. Sin purus minus auferendum. Cæterum in uniuerſum ita ſanguen minuere expedit ne uitalis potentiæ uires (quod in omni ægritudine ſonticum eſt) deijciantur.

† lege illatu

De his quæ per os ſumpta aluum deijciunt, à Græcorum Medicis Hypelata.

Facta porrhò ſanguinis uena ſcalpello inciſa, iam detractione, per os quoq; medicamenta ſumenda ſunt, quæ alui deiectionem clementer moliantur, & humores negocium præſtantes per inferna exhauriant, quæ Græc ὑπήλατα uocantur, porrigere operæprecium eſt. Poſitum autem eſt infra libro quarto capite de ποδάγρα huius rei exemplũ. Sunt uerò Hypelata lenes quædam ac blandiores, purgandi facultatẽ obtinentes medelæ, Verbi cauſſa, Mercurialis herba, polypodiũ, quam Latini filiculam adpellant, cnicus, braſſica canina, ſolaris maior, ſemen urticæ, & id genus pleraq; cætera.

ὑπήλατα.

De Fomentis.

Tempeſtiuum nunc erit medicamentorum quoque adſtringentium, quæ Græci uocant στυπτικὰ mentionem quampiam facere. Quibus non ante utendi locus eſt, quàm ubi corpus iam probè perpurgatum fuerit. Fouere igitur poſt euacuationem fomentis redundantem humorum uim reprimentibus principio neceſſum eſt. Mox humore decurrente magna ex parte detracto & comminuto, quæ maturẽt & deijciãt eos qui in lienem iam delati ſunt, adhibere oportet medicaminum auxilia. Adhiberi uerò pariter cum his etiam debent, ea quæ uires eius uiſceris tueri poſſunt ne ijs proſtratis nequeat partes ſuas abſoluere, & ſingulis functionibus ſuis ſatisfacere. Quod ſi cauſſa mali non admodum magna, ſed mediocris ſit, fomentatio facta ex ſolo uino auſtero, ac ſubtilis eſſentiæ ſufficit. Nihil igitur commodius ferè quàm fluentem materiam reijcere & ut diximus reprimere. Idq; cauſſa exiſtente leui, medicaminibus

minibus lentis ac lenibus. Si acris & uehemens morbus ſit, præſidijs acrioribus, efficacioribusq́ expugnandus eſt, ſi non calor manifeſte lædat.

Si calidus humor ſplenem infeſtet, curatio.

Quod ſi caliditas acrior urgeat, oleum ex nõdum maturis oliuis expreſſum, quod Græci ὠμοτριβὲς & ὀμφάκινον adpellant, & roſaceum admiſcendum eſt. Atqui ſi hæc ad manum non ſint, oleæ cymata, aut poma aut mespila, uel oleum lentiſcinum, uel ex malis cotoneorum confecturæ admiſcebis in uino. Quibus adijcere competit roſas, lentiſcum, & rubum, aſtrictoriæq́ facultatis quidpiam unà cum oleo cõferente elixans. ita quidem ut quicquid adſtringentis naturæ ſubtilioris rebus ſtypticis inſit, elixatio eadem attrahat, & uirtutẽ induat ſtypticam.

Frigidi humoris lienem uexantis curatio.

Quod ſi gelidus qui in liene cõtinetur humor eiuſdem partis phlegmonẽ inuexit, pulegio utendũ eſt, & ſuperius cõpræhenſis adijciendũ modicè. Et niſi ſuus calor impediat, thymus, origanũ, & oleum nardinum. Quod ſi locus quẽ phlegmone occupat nimio calore ferueat, uel aliqua febris incidat οἴσυπον, hoc eſt lanam ſuccidam & ſordidam diſcerptam & attenuatam, cum quopiam oleo prædicto, uinoq́ copioſo imponere conuenit. Quam cum ſucco ex uuis acerbis & nondum matureſcentibus admiſcebis, uel roſarum flores, aut cyperum, uel florem labruſcæ, uel acanthi Aegyptij ſemen. Hoc utiq; modo per exordia ſtatim mediocris inflammationis agendum eſt. Atqui ſi calor incendioſus admodũ adſit, oleis ſupra paulò compræhenſis & id genus alijs & aceto cum uino utendum eſt. Vinũ nanq; acetoſum eſt neceſſariò oleis confundendum. Cauere autem modis omnibus oportet ne caput tentet: in febre etenim capite perculſo ſenſus quoq; tentantur. Quapropter defrutum ita habentibus, uel merum dulce competit, admixto interim oleo per exiguo ad humectãdum. Si uerò defrutũ craſſius ſit, diluatur aqua. Si humor qui negociũ præbet, & inflammationẽ peperit, pulegiũ, ceu iam pridem demonſtratũ eſt, & thymum, & origanum adijcere congruit. Quoniã eadem pariter & euacuandi humores, & robur inducendi naturam obtinent. Vſus utiq; uini & olei creberrimus, reliquarũ rerũ ſuffitus fomẽtatioue rarior in hac cõſtitutione, eſto.

De enematis Clyſteribusue.

Non tam intra morbi ſtatim exordia quàm in incremento utilis ad uentris expurgationẽ uſus enematum exiſtit. Atq; tum quidem imprimis, dum ardor non fuerit adeò feruidus. Fiat itaq; in hac affectiõe per clyſterem cum aqua mulſa, nitro, ſpuma nitri, ſaleq́ euacuatio. Oportet autẽ omnino ſingulis diebus iterum atq; iterum inijcere.

De Edulijs.

Solus ptiſanæ ſuccus hiſce temporibus competens alimentũ exiſtit. Qui ubi ad manũ non fuerit, ſolus panis & aqua ita habẽtibus cibi loco miniſtrandus eſt. Detur aũt aqua calida, & mel cũ aceto q̃d ὀξυμέλι Græci cognominãt.

Si

Si languidus autem calore incendioſo ferueat, non admodum calidam neq; feruentem, uerũ tepidam & refrigeratem nõnihil potui dare conuenit. Hæc quippe & per ægritudinis exordia ſtatim & in ſummo uigore cum uigilanti ſtudio abſoluenda ſunt.

Quid in ſummo morbi excremento facere expediat.

Quando iam malum in uigore & ſummo incremento (quod Græci nunc ἀκμὴν nunc κατάστασιν adpellant) conſiſtit, his qui intra principia euacuati ſunt, ſtatim à fomentatione adplicanda ſunt cataplaſmata: Quippe ſi localibus utamur præſidijs (cuius rei iam ſæpe admonui) ante euacuationem humorum generalem neceſſe eſt uel noxiam quandam aliam uel excalfactionem nimiam ſubſequi. Corpore nempe κακοχυμικῷ, hoc eſt prauis ſuccis infarto: Vel crudo quopiã humore cõgeſto, idq; uel ex auaro & immodico cibariorũ eſu, uel excupediarũ nimietate magna libidine deuorata: Vel ex nutricatu conchiliorũ, aut ſepiarũ, aut oſtreorum aut aliorũ id genus piſciũ: Vel carnibus porcinis, uel cupedijs pinguibus ſiue placẽtis quæ Græci uocãt τραγήματα, id eſt bellaria (quo nomine aromata eadem gens interdũ indigitat) ualde gelidis: Vel ex deſidi & ignaua deniq; uita, lauacriſq; à menſa. Cæterũ ſi æger egeſtuoſus ſit, & tanta paupertie laboret, ut rerum tam precioſarum uſus nihil poſſit (quoniã copia eius deſtituitur) officere. Nulla aũt panis laboret indigentia, & ueſcatur ſubinde lentibus, uel carnibus bubulis, uel ouillis, uel piſcibus qui atrã bilem non ſegniter & ſanguinem nutriũt ac pariunt, & ut ſummatim dicam, cibis utatur melancholicis, topica uitet pro uiribus remedia, ſiue fotus ſiue emplaſtra ſiue quiduis quod foris adhiberi ſolet aliud fuerit. Quod ſi qui hoc uictu utentes noluerint neq; ſecare uenã, neque uentrem euacuare, illis tamen in ſtatu uoluerint uti, paucis diebus uitam finierint. Quoniam adhibitis fomentationibus & cataplaſmatis percalfacti humor ubertim ſe ad ipſum calorem prorripiens hominẽ interficit. Quocirca dum per ſummum morbi uigorem eiusmodi cauſſam cernis cum materia clyſtere euacuato. Quum autem febris remiſſior facta ſit (quod tempus declinationem adpellant medici) & meliuſculè iã habeat ægrotus, tum abſynthio in oleo elixo fouere partem affectam concedimus. Quod ſi abſynthium ad manum repoſitũ non ſit, alia quædam amara & adſtringentia adhibere conuenit. Cuiusmodi eſt oleum roſarum & malorũ cotoneorum Melinũ à Medicis uulgò adpellatum. Quum uerò diſtenſio quædam uel cum dolore, uel citra dolorẽ urget, parum Iridis & Cyperum aut aliud quiddam id genus ualde erit conducibile. Quoniã ad lienis robur ea tuendũ cõparata ſunt. Summè utique facit ſiue interdiu ſemel duntaxat, ſiue iterũ, ſiue longiore ſpacio continuò adhibeatur. Tertio autem ex oleo fouere tantum abeſt ut probem, ut uehementer execrandum cenſeam. Eadem porrhò diligentiſſimè obſeruanda ſunt in adhibitione cataplaſmatum.

De purgante medicamento quod Græci dicunt Catharticon, decoctóq; ab eadem gente Apozema adpellato & in inuctionibus denique.

Quando igitur in melius commutare uidebitur affectio, medicaminum quoque præſidia commutanda ſunt. Catharticum itaq; per os ſumendũ eſt quod aluũ clementer deijciat, coctũ in ptiſana, uel idem cũ aqua bibendũ. Bibere item expedit ægro tum etiã oxymel, modice cum cæteris temperatũ. Aqua præterea mulſa pariter & Apomelite (ita enim Græcorũ medici de ablutis ex aqua fauis cremorem uocant,) & lotiũ proritantibus poculis. Verbi cauſſa, apij & aſparagi radicum in aqua elixarum apozemate utendum eſt.

Per inferna porrhò inijcere conuenit liquores ptiſanæ, cui in elixatione adijcias filiculam, thymum, origanum, interius factum colocynthidis, ad hæc etiam ueratrum nigrum, centaurium minus, Cnicum (quam recentiores Cartamum uocant) & capparis cortices, & pedem gallinaceum quod Græci λάψάνη dicunt, adiecto ſale uidelicet. Nitrum inſuper & mel & oleũ inijcienda ſunt. Euacuat proinde colocynthis petuitam, Cnicus & ueratrũ nigrum, atram bilem, Thymus & thlaſpi & centaurium maius deducunt bilem. Ea & per inferna infundi, & potari poſſunt egregiè trahunt. Ab exordio autem modicè adhibendo, utere.

Pocula cathartica.

Quum igitur curatio proficit, & languenti dolorem remittit, medicamenta cathartica ualidiora, hoc eſt purgatoria non tantum per inferna, ſed & per ſuprema exhibenda ſunt. Exempli cauſſa: Epithymus cnicus, polypodiũ, ſemen thlaſpi & daphnoides, uel camælæa quod coccocnidium uulgo dicunt. Trahit autem Cnicus elixus bilem rubeam polypodium mixtos humores, ueluti & capparis, cortex, & centaurium. Quæ ſanè in potu dare, & ſenſim adhibere expedit. Adminiſtranda quoq; ſunt in ptiſanæ ſucco, uel oxymelite in poculis. Cnicus igitur & polypodiũ, & ueratrum nigrum mixta ptiſanæ decoquantur. Quod ſi id facere detrectaueris, & ſumpſerit laborans pro edulio halicam, uel alia quæ craſſum humorem procreant cibaria, (quæ Græcis παχύχυμα dicunt,) lien omnino in ſcitrhum conuertetur, & uel omnem curationem reſpuit, uel ægerrimè medicabitur. Cæterum illud ignorandum non eſt, quod lien & iecur neque per auſpicia inflammationis, neque in ipſa inflammatione efficatioris potentiæ medicamento exactius perpurgari citra anceps diſcrimen poterit. Quoniam inflammato iocinore tumeſcit, tumens autẽ arctiores redduntur meaculi: proinde medicamentum catharticum nullo modo poteſt inibi accumulatos humores exhaurire & educere. Lien itaq; quũ in ipſo ſummo phlegmonis incremẽto, tum in remiſſione quoq; uiolentis poculis magis magiſq; exacerbatur. Quin ne foris ſiquidẽ proficuũ fuerit in uigore inflãmationis pluribus medicaminũ præſidijs lienẽ onerare, proinde atq; ſpes aliqua mutãdi uel diſcutiendi malũ reſtaret. nã uniuerſa tãta quãta eſt lienis eſſentia, inde nõ modò

non emendatur, ſed in deterius ſubinde uertitur, & magis indureſcit. Quocirca in ipſa lienis phlegmones conſiſtentia placida & blanda admodum medicaminum auxilia, quæ Græci ἀνετικὰ dicuntur, gnauiter adhibenda ſunt. Cuius ſortis cenſentur quæcunque quæ exiguas & mediocres in calfaciendo & humectando uireis obtinent, & nullo modo ea quæ ſiccifica ſunt. Porrhò cataplaſmata pariter & fomenta, ut ſupra compræhenſum eſt admouere expedit. Corpus itaque perpurgatum humoribus calidis decurrentibus lætatur. In ſummo igitur uigore ad cataplaſmata huiuſmodi confugiendum eſt.

Qui, & ex quibus oporteat cataplaſma concinnari.

Vbi ergo ad ſummum mali incrementum deuentum olfeceris, deueniendum ad cataplaſmata eſt. Si ægri naturam calidam cognoueris, & humore exhibentem negocium biliosum, ex rebus moderatè calidis fingere cataplaſma conuenit. In quo cenſu numerantur ſemen lini & oleum ex anthemide quā noſtri uulgò Chamomillā uocāt, per moderatè etenim calfaciūt. Quo nomine fabuli etiam farinam, uel polentam hordeaceam (quam una uoce Græci ἄλφιτον adpellant) adijcere competit: nam & ipſa mediocres in calfaciendo uireis poſſiēdt. Nos uerò in ſolemni uſu, quemadmodum pluribus conſtat, Artomeli (Eſt uerò Græcis Αρτόμελι panis cū melle cōfectus) cū aqua habemus, quanquam in affectionibus lienis interdū admixto aceto melleā, ut ſic dixerim, Cererē exhibere meo more, licebit. Cæterū ubi particula quā obſedit inflammatio, nō fuerit ingēti ardore oppreſſa, res autem ipſa digeſtionē, euaporationemque (quam Græci διαφόρησιν dicūt) neceſſariò efflagitet, eis utique quæ à nobis enumerata ſunt τῆλιν hoc eſt fœno græcum abſque admixtione aqua adijcito. Verùm ſi inflammatio extiterit ſcirrhoſa, quēadmodum ſi lienis humoribus denſis ac craſſis fuerit obruta, acetum uſurpare conuenit. Aptiſſimū ad hæc fuerit ſi amarulenta quædam admiſceas, id quod præcipue proficit lienoſis. Lien etenim craſſioris ſucci ex iocinore abacti quaſi receptaculū eſt quoniam ſemper pinguiorem ex eo uiſcere humorem attrahit. Proinde cataplaſmata ex abſynthio & cappari concinnata, lienoſis ſumma cum utilitate adplicantur. uel eadem extra quoque cataplaſma commodiſſimè adhibentur, & acetum affectione remittente. In morbi præterea remiſſione, medicamēta purgante copioſiore uti congruit. Edulia ad hæc ſubtilioris eſſentiæ & uinum partim tenuium & colore candidum in hac affectione conſtitutis porrigendū eſt. Hac enimuero ratione perpurgantur, alui ſedimina deijciuntur, & inditur robur lieni, locioque ita proritato febris profligata per urinam facile diſcedit.

Qui nutricatus in ſtatu expediat.

Caro ueruecea porrhò pariter & ſuilla, alica item & oua, piſceſque qui maritimi tū in paludibus ſtagniſue degētes, ut hoſtilia manibus, pedibuſque fugienda ſunt. Ex auibus. Vt illarum quæ in montibus & aridis ſedibus

uitam agunt, utiliſſimus eſus, ita & paluſtrium & aquatilium alitum pernicioſiſſimus cibus eſt. Profectò quum ignari Pœoniæ artis, indigni nomine medici, uel hallucinantes clynici, liene pinguibus & prauis humoribus obruto laborantibus quadrupedum carnes, & in ſummo mali incremento oua tremētia ſorbiliáue edendum offerunt. Et qui malè ſani (in quorum numero nonnulli habentur) ita habentibus ſorbitionibus ex tritico, uel potione cui propterea quod maximæ in alendo poteſtatis ſit cognomento alica, quam dicunt ex Zea fieri quæ à quibuſdam adpellatur Alica. Vel ſe cōcinnatis ex ijſdem rebus edulijs copioſioribus ſuccurrere moliuntur, nō modò ſpe, proh dolor, fruſtrātur & turpiter ſe exhibent, ſed languētibus ſontico periculo & maximo incommodo exiſtūt, adeò ut labores, doloresq́ ſubeant grauiſſimos, ut uel mortē citā oppetant. Nā alica ut in morbi deceſſione exhibita nonnihil auxilij adferre poterit: Ita in ſtatu ſemper officere plurimum conſueuit.

Quæ potiones expediant.

Remittente itaq; iam ſe inflammatione non tam quæ ſupra compræhenſa ſunt, q̃; quæ pingues & glutinoſos tenacesq́ ſuccos in phlegmone compactos non extenuandi ſolum uireis poſſident, ſed proijciendi quoq; & diſcutiendi uiſcidos inibiq́ fixos humores pocula offerre expedit. Præterea quæ obturationes expediendi, relaxandi, & prorſus tollendi quæcūq; lieni mordicus adhærent potentiā obtineut, & robur interim lieni inſerunt. Cuius utiq; ſortis cēſetur aſplenon herba (quā uulgò Latini Scolopendriā uocant) capparis tum cortex tum ſemen & id genus quædam alia quorū mentionē paulò poſt uberiorē faciemus ubi de lienis duricia non ſenſili, quē ſcirrhon Græci uocant agemus. Hīc uerò loci nō niſi hæc duo quibus prærogatiua quæ indita eſt in medicando Lienem recenſeo. Galenus nanq; ſuper his duabus ſpeciebus hunc in modū infit: Cuiuſmodi ſalubritatem abſynthiū iocinori adhibitū adfert, eiuſmodi lieni Capparis cortex: & q̃; ſalutare eſt illi Eupatoriū, tam ſalubre eſt huic ſcolopendria aſplenon à Græcis (ut diximus) adpellata. Hiſce igitur rebus medicaminoſis & id genus alijs remedijs utraq; hæc uiſcera egent.

Epithemata Lieni conferentia.

Epithema uerò cui ab authore Nileon inditū nomen eſt, in huiuſmodi extimis huius ægritudinibus tempore quū ſummi uigoris tum remiſſionis aptiſſimum iudica. Adhæc præterea ceratum lienoſis in ſummo incremēto, potiſſimè in tenella & molliuſcula corporis conſtitutione imponere ſummè proficit. Et certè epithema quod ad me authorem refertur.

Epithema Traliani nobile.

Id habet bdellij, aloës, thuris, croci, hyſſopi, cerati, & ſordiū quæ inter ouiū coxendices colligunt, ſingulorū portiones æquales uel cuiusq; quantū rei præſenti cōuenire uidebitur & alias inſuper ſpecies quæ inibi recēſentur. In Decremēti uerò tēpore phlegmones, numeroſa ſunt & alia epithemata quorū uſus nō iniuria cōmendatur, ex gutta nēpe ammoniaca, & bdellio cōcinnata. Quū igitur

phlegmone in ſummo uigore incendioſa uidebit̃, Nilei epithema, oleo chamæmelino & cerato, aliquantulũ aceti habente, diluendũ eſt. Illud uerò hic ſilentio præterire non poſſum, eodẽ quoq; epithemate, ceratóue perinde atq; oxylæo dſſeu tendũ. nempe cũ lana ſuccida & ſordida ceu recens ab ouibus detracta necdũ mũdata, in eodẽ epithematis cõfectura imbuta lieni ſuperinducito, atq; ſi diſtẽtione uexant̃, ſanitati reſtituet̃. Proinde per exordia febricitãtibus aquã frigidã in paroxyſmo porrigi nõ debet, neq̃ eſt eadẽ ſemel auidè ingurgitãda. Nos etherclè haud infeliciter, lienis inflãmationes adſperginibus ex aceto, uino, & oleo cõſpergere, & fouere locũ cõſueuimus. Quibus nõ rarò aliquid & parũ quidem ceræ, hyſſopũq; ceratũ cõfundere expedit. Fructus præterea uino uel aceto, uel oxycrato, uel melle Attico, uel hydrælæo decocti, facto cataplaſmate nonnunq; uſurpandi ſunt. Quin & pulegiũ & thymũ & origanũ & folia lauri, & ſaluia, & artemiſia, ſal itẽ & nitrũ cataplaſmati admiſcẽda ſunt. Certè ſi ea quorũ meminimus nõ accuratè ſummaq; cura perpetrata fuerint, in ſcirrhũ trãſit inflammatio: Quo circa in præſens non abſurdè de illo quoq; orationẽ facere inſtituimus.

De ſcirrho Lienis & eius curatione. Caput XXVII.

PHlegmone igitur lienis improbè curata in tumorẽ præter naturã ſpacioſiſſimũ cum duricia inſenſili, quẽ σκίῤῥον Græci adpellant, tantæ duriciei aſſurgit, ut tactu non cedat, ſed renitatur. Praua adhæc quædã partis intemperies ingruit. Cæterũ eius mali quantitas eſſentiæ eſt occaſio, quoniã in eo humor quidã fixius adhæſit, uel flatulentus ſpiritus uel utriq; pariter mixti & præter naturã aucti, à naturali amplitudine nimiũ diſcedunt. Depræhendes aũt diſſidiũ inter humorẽ & flatuoſum ſpiritũ his notis: Si flatus duntaxat tumorẽ inducit, tactui ſtrenuè renititur, neq; uel tantillũ ſubſidet, diſtẽſióq; cũ dolore pungitiuo lienẽ excruciat. Si cũ pondere grauedo unà cũ memoratis indicijs leuã corporis partẽ adfligit, cũ humoribus uentos lienẽ occupare certiſſimè putato: idq; ſtatim per exordia. Tractu nãq; tẽporis inueterato morbo, & humoribus incraſſatis uel ex algore exuperãte, uel ariditate ſcirrhus efficitur. Eſt uerò quando citra inflammationẽ oborit̃. puta in tumore nimio. Hæc utiq; hunc in modũ uſu uenire aſſolent. Diſtenſio itaq; pariter & ponderoſitas cũ intenſiſſimis punctiõibus fit, duricie nõ accedente. Commixta uerò humore & flatu uidebitur mali occaſio, ueluti ſi tumor mollis ſimul & puncturæ eius partis uehementes infeſtã: , ſolum humorem mali cauſſam portendunt.

Scirrhi Lienis curatio.

Hiſtoria. NOn te fugit, puto clariſſime Coſma militẽ quendam ueniſſe ad me, qui uniuerſum lienis locũ barbaricis cauterijs ardentibus miſerè & immaniter notatum habebat, noſtrũ implorantẽ auxilium. Admouimus itaq; rei manũ, & in hoc tum per biduũ ac triduũ clementibus medicaminibus purgatorijs hominẽ euacuauimus. Poſtmodũ ſummo ſtudio exactaq; diligentia idoneis & opportunis medicaminũ præſidijs adhibitis, breui ſanè militem male affectũ priſtinæ ſanitati, eo qui ſequitur ritu, reſtituimus.

Q

Qui cibatus Spleneticis ſcirrhoſis conueniat.

Præcepimus porrhò ut indies ſumeret cum melle conditos ptiſanæ ſuccos, & piſces ſquama intectos, & aſperos. Ex auiũ uerò genere pullos & perdices, phaſianos atq; id genus alias coctu non difficiles, boni ſucci, quæ non temerè, ſed antea pulchrè macerata obtuli. Eduliјs uerò cæteris quæcũq; uidelicet humores uiſcidos & ſpiſſos procreant, interdicimus. Carnibus item bubelis, ſuillis, uerueccis, caprillis, hœdinis. Auibus præterea aquatilibus, paluſtribusq;. Piſcibus inſuper, in lacubus & ſtagnis degentibus cunctis, maritimis itidem ijs quæ carnibus duriuſculis, & ſpiſſis & non candido colore præditi ſunt. Neque admiſimus etiam polypos, telphos, techlias, neque ſæpias, orphiósue, non oſtrea, non cõchias, non bulbos, nõ peponas ex melle & eo pane quem Triuulgo Arabes nos it ria adpellamus concinnatas. Et ut paucis innumera abſoluamus, non quæcunq; flatus ſolent gignere & duræ carnis ſunt & ſpiſſa, & cõcoctioni renituntur uel ſumpta ægerrimè conficiuntur ne per ſomnium quidem, ut aiunt, manducare mandauimus. Merũ porrhò craſſum ſubſtantia, atrũ colore, & uiribus aſtringens, minimè gentium ita habentibus potandum eſt: Verum his conditionibus quas Hippocrates deſiderat præditum. Præcipit autem ille uinum in lienis duricie non eſſe præbendum niſi craſſitudine deſtitutum, non multum algidum, neque adeò calidum, ſed medium inter utrunque exceſſum obtinens. Hæc eſt igitur nutricatus ratio, qua ſplenetici nempe uiſceris eius ſcirrho obnoxij maximè cibandi ſunt.

Pocula quæ in Lienis ſcirrho ex re & uſu ſunt.

Pocula adhæc quæ ex re & uſu uidebantur miſcuimus ex radicibus capparis confecta, & ex aſpleno, tamaricis radicis cortice. Quæ ſane hunc in modum in uino elixa potui dare expedit. Principio huiuſmodi ſimplicia quidem ſingulatim porrigenda ſunt. Poſtremo autem uel in oxycrato cocta, uel cum oxymelite uel ſolo cum aceto elixa, miniſtrantur. Exhibuimus uerò nonnunquam & certè non inauſpicato huiuſmodi ſpecies crudas quidem, ſed cum dictis liquoribus contritas ſuo dierũ ambitu, & certa lambente periodo. Cæterum non erãt potiones iſtiuſmodi perpetuæ aut diuturnæ, imò ultra biduũ ac triduum nunquam ſuppeditauimus. Quinetiam per uniuerſum hyemis ſpacium oxymel purum, & citra ullam admixtionem bibere iuſſimus: Quandoquidem ammixtis iam pridem enumeratis ſimplicibus elixis, aqua calida dilutum & temperatum quum ante cibum, tum ſumptis eduliјs quotienſcunque bibendi libidinem habebat ſiue noctu ſiue interdiu nullo diſcrimine, haurire per me licuit.

De Sanguinis detractione.

Quum igitur per hyemem huiuſmodi tam lentã medicatione adhibita primo ueris tempore longè meliuſculus, & pleriſque doloribus immunis eſſet miles ille cœpiſſet, & lienis eſſet utcunq; comminutus, & magna ex parte

emendatus uiſum eſt mihi non importunum eſſe ſi iam poculis uberioribus & maiorum uirium potentioriſq; facultatis, quæ lienem ad unguem perpurgare ualerent, uterer. Quam obrem ſplene, ut dixi comminuto, ad medicamenta ualentiora (quæ etiam largius exhibui) confugimus: Deinde ſtatim circa medium uer ſanguen ubertim facta inciſione uenæ leui brachij, detraximus. Poſtea uigintiquinq; dierum ſpacio interpoſito, medicamentum hunc in modum concinnatum adhibui: Spicæ nardi, corticum radicum capparis, foliorum tamaricis, herbæ aſpleni (quam ſcolopendriam uocari uulgo oſtendimus) lapidis pyritæ uniuscuiusque denariorum pondo duodeuiginti, myrobalani denariorum pondo decem, guttæ ammoniacæ thymiamatis denariorum pondo octodecim, capilli terræ (quam Græci ἀδιάντον & πολύτριχον uocant, Itali Cincinnalem herbam & ſupercilium terræ) denariûm pondo ſex, ſtœchados denariorum pondo quatuor, ſcolopendrij denariûm pondo trium. Pange paſtillos cum melle denarij unius pondere. Militi una datione porreximus ſemper unũ paſtillum oxymelite dilutum. Mox uerò ubi lien duritiam poſuiſſe & ſatis molle ne dicam eliquatũ uidebatur, lenibus ac lentis per os exhibitis catharticis ſuccos redundantes euacuauimus. Per aluũ uerò ualentiora medicamẽta purgandi ui prædita exhibuimus. Nempe Διὰ κολοκύνθιδος Hieræ denariorum pondo trium. Hinc inter æſtatis primordia non denarios modò treis, uerum iam unciam dimidiatam præbui. Adeò quidem mordicus prædictorum medicaminum titum obſeruans, ut ne latum quidem unguem diſcedere ab ijs languidum permitterem, non unam superſedendo dieculam. Porrhò quum iam tantum non ad priſtinam reuerſus eſſet ſanitatem, iuſſimus deinceps ſemel atque iterum rapi terræ (quæ κυκλάμινος Græcè uocatur) radicis denarij pondo unius in aqua mulſa poſt ſingulas potiones ſumere. Emundat etenim cyclaminos per occultos meatus ac ſudores, lieni negocium exhibentes prauos humores, maximè ſi medicus uel is qui aſſumpſit ei ad expellendum ſuppetias tulerit pannos forinſecus percalidos officioſè adplicando.

Videtur Alex. Aſplenon accepiſſe pro Scolopendrion.

Pocula quæ robur Lienoſis indunt.

Inter hæc, & poſt hæc magis quæ enumerauimus medicamirum auxilia lienem quoque ipſum roborare expedit (uireis enim ipſius deiectas eſſe non eſt dubium) quod utique munus, ſi cuique alij, tutiſſimè huic potioni, quæ ex ſequentibus inſtituta eſt, committitur. Potiſſimè autem ne omnia recenſeam, ex aſpleno ſcolopendriáue & cappari. Neque fuerit alienum in hoc etiam epithemata conficere puta ex Auripigmento quod à Græcis uocatur ἀρσένικον & alumine, & id genus cæteris. Id ſanè remedium locũ inter gelidum & feruidum medium ad unguem obtinet. Cuius generis cõfecturas aliquas nempe precioſas & ad rem plurimũ pertinentes in præſens haud importunè, puto, memorabo, inter quas non ultimum locum hæc obtinet.

Poto

Potio Lienem roborans.

Lienoſis comprimis cōpetit potio conſtans ex guttæ ammoniacæ, pulegij ſingulorum denarij pondo unius, quæ potui detur cum aceto. Aliud poculum ſplencticis expediens hoc eſt. Altera potio lienoſis conferens, habet corticem ſalicis mediaſtinam & foliorum eius pondo quantum uidebitur. Coquuntur in aquæ xeſtis duabus uſque ad conſumptionem partis dimidiatæ, quas tribus diebus oportet potui dare.

Epithemata pro Lienoſis.

Tranſitus nunc eſt ad epithemata, quorum ſanè primas tenet id cuius eſt laxandi, & emolliendi. Conficit etiam quæ deuorata ſunt in uentre. Summè prætereà facit ad ſtrumas, & abſceſſus ſub auribus, quas Græci παρωτίδας nuncupant, & ad ægrimonias artuum, & ad medendam calcanei plantæ ueſuppurationem, uel alios huius partis dolores, & ad torſiones denique uentris. Eſt uerò eius compoſitio huiuſmodi: Bdellij Scythici, ſeui porcini, guttæ ammoniaci thymiamatis iridis Illyricæ cuiuslibet denariū pondo ſedecim, liquoris panacis, quod oppopanacum uocant, denariorum pondo octo, canchryos, ſtyracis, thuris, galbani ſingulorum tantundem, rheſinæ terebinthinæ denariū pondo quadraginta octo, piperis grana centū & ſexaginta, amurcæ olei (quod Græc. ὑποσάθμην uocāt,) Irini quantum ſatis eſt. Habet uerò hoc medicamentū uim incidendi & uirtutē emolliendi. Neque profectò reperiri poteſt aliud, quod illi duricias mollie ndi uiribus reſpondeat. Concinnatur autem non aliorū epithematum more ad ignem eliquatum, ſed in mortario contuſum, adiecta cera cum cæteris ſimplicibus. Verum inter tundendum piſtillus fecibus irini perungatur uſque dum ſingula probè commiſceantur. Eſto autem gutta quæ ſumitur ammoniaca recēs & ſtyrax pinguis, bdelliū, ut diximus, Scythicū, quibus oppopanacū ritè admiſcendū eſt. Quibus omnibus ſimul cōtritis, re poſtulāte utere.

Malagma Amthonis.

Epithema ſiue malagma à re uocare mauis, propterea quod eſt μαλακτικόν, hoc eſt mollificatiuū, adhæc etiam διαφορητικόν exiſtit, hoc eſt euaporationem faciens & digeſtionē. Conducit aūt ad iliorum (quæ ὑποχόνδρια dicuntur) diſtenſiones, quoniā duricias diſcutit & ſoluit. Medetur quoque impeditis artubus qui ægerrimè mouentur. Et ſummè facit ad lienis affectus, cuius duricias egregiè permollit, diſſicit, & amputat. Huius autē compoſitio talis eſt: Guttæ ammoniaci thymiamatis denariū pondo ſedecim, ceræ tantundē, rheſinæ terebinthinæ denariū pondo nouē, bdellij pondo octo, thuris, myrrhæ denariū pondo quatuor, galbani denariū pondo octo, olei Cyperini heminæ ſex. Myrrhā, bdellū, thus macerato in uino. Guttā uerò ammoniacā in aceto eliquato. Contundantur inde omnia in mortario, piſtillū oleo Cyperino quēadmodum cōprehenſum eſt ſupra oblinito. Habent etenim hæc duo emplaſtra eximiam emolliendi facultatem.

Aliud generoſum epithema.

Eſt uerò hoc quod nunc tradam longè efficatius epithema,& ualidius ad inducendam euaporationem ſiue etiam digeſtioné & duricias attenuandas, atque tollendas quàm proximum. Quemadmodum ex ſtercore captino pariter & oppopanace cum aceto inſtitutũ: nam id humores ſtrenuè extenuat,& diſcutit,nec euacuat ſolum ualidè ſuccos uiſcidos & incraſſatos,ſed ſolidas etiã corporis particulas. Facit idem ſtercus caprillum per ſe cum aceto. Proinde Galenus quoq; non uno in loco idem tumoribus ex ſpiſſis humoribus induratis ſummopere expedire aſſerit. Inſcribitur autem altera hæc de qua agimus nunc confectura μάλαγμα Aſclepij,ſumpto ab authore nimirum cognomine,eſt autem eius hæc deſcriptio.

Malagma Aſclepij.

Habet id ceræ libram unã & dimidiam ,picis Brutiæ quam uulgo Colophoniam dicunt denariûm pondo ſex,chalbanes denarij pondo unius,ſucci panacis denariûm pondo ſex,ſordium ex aluearibus apum denariûm pondo trium guttæ ammoniacæ denariûm pondo ſex,uel ut alijs uidetur denarij pondo unius & ſemis,olei heminas duas,aceti xeſtas treis,excrementi caprilli (quã σπύραθον propriè Græci uocant) thuris cuiusque denariorum pondo trium,myrrhæ tantundem. Guttam Ammoniacam primo in aceti xeſta una leuigato,deinde thus,& myrrham,& liquorem panacis,& ſpyrathum immitte & denuo conterito. Sordes uerò ex aluearibus & Chalbanen in mortario contundito; cerã cum rheſina colophoniæ in olei heminis duabus dilue. Quæ ubi coierint, Propolin hoc eſt ſordes apium quæ lecta eſt ex aluearibus inſere,rudiculaq; agitato aſſiduè,& ꝗprimum incraſſata & coacta in unũ cernuntur,ſublatũ ab igne refrigerari ſinito,& circunfricato,oraq; undiq; abradito,& ſpecies cõtritas immitte. Deinde commixtis interſe omnibus,collige. Hæc quippe ſunt quæ euaporandi & digerendi, emolliendiq; uireis obtinent medicamina.

Epithema robur indens lieni.

Medicamenti ex auripigmẽto & alumine,cuius mentio facta eſt paulò ſuperius, imbecillo lieni robur inſerẽtis,quod militi impoſuimus,hæc eſt cõpoſitio. Ceræ Creticæ Tyrenicæ'ue denariũ pondo nonaginta ſex,rheſinæ piceæ pitymæ'ue denariũ pondo ſedecim, rheſinæ frixæ denariũ pondo nonaginta ſex auripigmẽti fiſſi, aluminis cuiuslibet denariũ pondo duodecim. Metallica curioſè in aceto acriore læuigato,& inceratũ cõpingito admixto pauculo olei utere. Hæc eſt ſanè curatio qua miles ille lienoſus ritè curatus, ad integram ſanitatem reuerſus eſt.

Aliud epithema ſpleneticum & hepaticum.

Eſt præthereà adhuc aliud epithema, quod in utriſq; corporeæ molis lateribus diaphoreſim,hoc eſt digeſtionem euaporationém ue elicit,& proinde

denon tam lienoſis quàm iocinoroſis præſentaneo eſt auxilio. Eius deſcriptio eſt huiuſmodi: Ceræ, rheſinæ terebinthinæ, hyſſopi Athenienſis, iridis Illyricæ denariûm pondo ſex. Quæ eliquanda ſunt, eliquant̃, cæteriſq; ammixtis, utere. Quod ſi manat ubertim ſudor, quem, ne impedimento ſit, è medio ſublatum cupias abſterge, & oleo de abſynthio perlinito. Deterſoq́; ut dixi, ſudore, ad illud epithema confugito.

Diſtentionis, inflationis ue lienis curatio.

VBi porrò ex ſupra cõpræhenſis notulis lienem ob flatulentos quoſpiam ſpiritus inibi concitatos, diſtendi & indureſcere olfeceris, ita quidem ut ſcirrhus ſubeſſe uideatur, & punctionibus neſcio quibus dolorificis admodum, citra omnem loci lienis grauedinem, excrucietur languidus, mirum quàm præſenti auxilio fuerit Diſpoliticon medicamentum in hũc modum inſtructum, ritè ſumptum.

Dioſpoliticon & eius compoſitio.

RUtæ uiridis pridie decerptæ, piperis, cumini ſingulorũ denarij pondo unius, nitri denariûm pondo quattuor. Quod ſi languentis aluus aſtricta ſit, ſumatur nitri denarius unus. Macerabitur autem per triduũ cuminum in aceto maximè acri: dein continuo ſiccatum contundatur in puluerem, cæteriſq; tribus ſigillatim in farinam redactis, mel optimũ & deſpumatum adijcitur. Poſtea concinnatũ ſcitè in pixide uitrea reponitur. Sumendũ eſt medicamentum hoc & ante & poſt cibum, mẽſura myſtri unius. Diſcutit id eximiè flatuũ ut antea demonſtratũ eſt collectiones uentriculi, & reliquorũ uiſcerum flatulentũ ſpiritum expellit, & ſtomachum excitat, coquendiq; facultatẽ adiuuat, † Aliàs bilem
aluum adſtrictam lubricam reddit, †pituitã diſſerat, ructus tollit, thoracis ægritudines ac uitia lateris item & iocinoris, lienisq; & renum demulcet, placatq;. Appoſitum præterea ſic affectis puta ſtomachi, uentris, iecuris & ſplenis uitio oppreſſis, exiſtit, eligma διὰ καλαμίνθης, id eſt ex nepita confectum, & διὰ τῶν τριῶν πεπέρεων quod eſt è tribus piperum generibus, & διὰ σπερμάτων hoc eſt ex ſeminibus, inſtitutum. Quin & cucurbitula uentri impoſita utilis ad idem eſt. Summæ ad hæc utilitatis ſunt: Nigella, apium ſaxatile quod Græcè uocant petroſelinon, aniſum, & cuminũ, uel panibus indita, uel cæteris cũ epulis ac dapibus ammixta. Cõuenit uerò imprimis infantibus, & maximè in uino læuigata potui dare, uel ſemina cõpræhenſa redacta in puluerẽ adſpergantur. Vetonicam inſuper & adiantum & filiculam admiſcere alienum non eſt, potiſſimè ſi duricie ſumma lien afficiat̃. Qua in conſtitutione ſcolopendrion quoq; & aſplenon adijcere expedit. Hic mihi tempeſtiuum uidetur ex Galeni medendi methodo eiuſdem authoris ſententiam ſuper huius uiſceri flatulentis ſpiritibus decerptã in medium promere, Quo cõmodius unicuiq; cauſſæ opportuna antidota, uel paſtillos, uel epithemata, quæ uir ille expertus eſt, uel quæ nos experimento & uſu cognouimus, & compoſiturã eorũ explicare queamus.

C. Galeni de lienis ſcirrhoſis pariter & flatulentis uitijs ſententia Caput XXVIII.

SCirrho igitur (cui lien ualde oportunum eſt,) ſplenis laborantibus non extrinſecus modò ualentiora medicaminum præſidia, adhibere congruit, uerùm pocula quoque uiolentiſſima potui dare. Facillimè etenim & citra moleſtiam tollerabunt. Oportuniſſima itaq; capparis corticũ radices, & ſcolopendriũ, & tamaricis quũ cortices tum radices, ſiue etiam cymæ, hoc eſt tenerrimi in ſumma ſtirpe coliculi. Sunt uerò hæc omnia in aceto, ſeu oxymelite elixanda. Proinde lienis interdum, & id quidem frequentius tactui præ duricie, ut apparet, reniti contumatius uidetur. Neque tamen ob id ſcirrhoſus ſtatim tumor eſt, ſed flatulentorum potius ſpirituum collectio. Quapropter huic malo medendo, locum abſynthij macerati decocto fouere, dein rei adpoſitum medicamen emplaſtrum ue inducere expedit. Cæterùm quæcunque in hac conſtitutione adplicantur, mixtæ ſint, confuſæ'que potentiæ. In quo cenſu eſt id, quod ex ſulphure, & alumine conſtituitur. Cuius utique ſortis compluria in commentarijs de medicaminum compoſitionibus tradita ſunt cætera. Animum autem attendere oportet, ut eadem quæ adhibentur medicamina, triplicem, euentandi ſcilicet emolliendi, & adſtringẽdi facultatẽ obtineant. Quantitas item permixtionis obſeruanda. Nam quibus lien ex ſpirituum inflatione in tumorem aſſurgit ampliorem, non fuerit alienum ſanè plus aluminis medicamini adijcere. Sin ſcirrhoſus magis inibi tumor ſit, quàm flatulentus uehementioris diaphoreticæ mollificantis'que facultatis, mediocris uerò adſtrictoriæ uirtutis admiſcenda ſunt medicamenta. Inter incompoſita autem quæ extenuandi uim habent medicaminum auxilia, flos ſalis principatum tenet, indurata lieni extrinſecus cum ueſica ænea impoſitus. Emolumenti nanque plurimum is hac in re adferre conſueuit.

Cymæ.

Epithema iocinori, lieniq; iuxta competens.

ADiecur pariter & lienem confert epithema quod habet: Aluminis liquidæ, ſulphris ignem non experti, (quod ἄπυρον Græci, Rhomani uiuum nuncupant,) nitri rubentis uniuſcuiuſque denariorum pondo ſex. guttæ ammoniaci thymiamatis, florum labruſcæ, corticis radicis capparis cuiuſlibet denariorum põdo ſex, picis aridæ, rheſinæ frixæ ſingulorum libræ pondo unius, olei Cyperini uncias ſex, aceti quantum ſatis eſt. Hoc quippe ualde generoſum, ſummæ'que efficaciæ in id genus uiſcerum adfectionibus exiſtit epithema.

Hypotirion epithema.

Lienoſis porrhò & aqua intercutem laborantibus, nonnulla quoque alia epithemata ſummè congruunt, cognomento Hypotiria. Quoniam non humores tantummodo ex alto foris extrahunt, ſed & dolores quoque amouent, & ſcirrhos, cæteraſq́ duricies ſoluunt & diſcutiunt. Verbi gratia illud quod accipit: Rheſinæ frictæ libras treis, ceræ, picis aridæ ſingulorum libras duas, aluminis atri ac liquidi, nitri, ſulphuris uiui, pollinis thuris (quam mannam uocant) uniuſcuiuſque libram unam, aloës uncias ſex, pyrethri, mali terræ,) quam ἀριστολοχίαν Græci dicunt) cardamomi, uiſci quercini, guttæ ammoniacæ, bdellij, radicis cucumeris agreſtis uncias quatuor, olei hyrundinariæ tantundem, aceti xeſtam unam. Alumen itaque eliquato, ſulphur & nitrum læuigato, guttam ammoniacam cum aceto diluto, atidisque in puluerem redactis, liquida admiſceto. Reputare uerò inter hæc oportet id quod ex alumine fit & ſulphure medicamentum, quoniam ad eadem eſt efficax, adhæc etiam epithema διὰ σπερμάτων, præſertim in lienis ſpiritibus inflati medicatione. Illud enim uerò quum per ſe, tum, & tum quidem imprimis, adiecto alumine & ſulphure eandem efficatiam obtinet. Sed ex ſeminibus concinnatum, atque ob hoc διὰ σπερμάτων à Græcis adpellatum flatuum materiã eſſentiamq́ abſcindit, & congeſtat, diſſipat, cætera maturat, digerit, & expurgat. Proinde geminas διὰ τῶν σπερμάτων epithematum compoſitiones ſubnectere haud indignum operæ precium putaui.

Epithema dià tôn ſpermaton, hoc eſt ex ſeminibus contextum.

Habet cardamomi, herbæ ſabinæ ſingulorum uncias ſex, Cyperi, baccarum lauri, caſſiæ fiſtulæ, ſertæ Campanicæ, fœnogræci Gallici, ſeminis apij, maioranæ, aniſi, panacis radicis, thuris, ſeminis fœniculi, guttæ ammoniacæ, rheſinæ terebinthinæ uniuſcuiuſque uncias treis, mellis, olei nardini, ſeui taurini, ceræ, cuiusque libram unam. Summè facit ad inflationem uentriculi, iocinoris atque lienis.

Aliud epithema dià ſpermaton.

Alterum διὰ σπερμάτων quod ad idem facit conſtat ex cardamomi iyrci Cyperini, ſampſuchi, nitri, aniſi, ammeos, apij ſeminis, fœnogræci, baccarum lauri, guttæ ammoniacæ, cuiuslibet uncias treis. Seui taurini cotylam unam, ceræ denariorum pondo decem, colophoniæ tantundem, mellis libram unam, conformato epithemate utere. Poteſt idem pari pondere uel ampliore miſceri cum medicamento ex alumine ſulphureq́ confecto. Cæterum ſi tumor lienem infeſtat, calor item & ariditas magna cum utilitate miniſtrantur folia, uel cymæ uel radices tamaricis, & herba aſplenon, lactucæ. Sunt enim hæc quæ nullam habent neque euidentem, neque nimiam calfaciendi naturam, neque lien accendunt, tum porrhò præcipuè ſi cum oxymelite exhibeantur. Oportet autem ab initio eadem elixare, tractu uerò temporis bene cõquaſſata eadem

exhibere

exhibere conuenit. Ex eodem cenſu ſunt folia ſalicis, & liber eiuſdem arboris & radix. Quin & purgamenta ferri quæ in aquæ temperamento relinquuntur lien egregiè cõminuunt, remittunt & reſoluunt. Vinum igitur uel acetum in quo ignitum ferrum recens ex igne ſublatum, extinctum ſit potui dato, potiſſimè durioris carnis corporibus & robuſtis cuiuſmodi is de quo iam egimus miles extitit.

Pocula ad lienem.

Reuertor denuo ad potiones, quibus in ferrum candens extinctum ſit, intra exordia enim ingentium affectionum lienis in mollibus ac delicatis etiam corporibus, haud parum emolumenti conferunt. Nec ab initio ſaltem, ſed multis deinceps diebus. Adijcere ergo quis poterit ſquamam ferri, cymas abſynthij, piperis paululum, ne lædant ſtomachum. Præſtantius autem redditur ſi
πελεκῖνον, in huiuſmodi lienis intẽperie Pelecinum admiſceas & herbam auriculam mu-
Galenus uocat ris μυὸς ὦτα à Græcis cognominata. Quemadmodum cõtrà in frigida diſtem-
ἡδύσαρον. perantia caſſia, coſtum, ſerpillum, aniſum, & huiuſmodi. Dantur autem in calida intemperie pelecinus, & auricula muris utiliter. quoniam perquàm efficaces ſunt, & lienem ſtrenuè reſoluunt, intemperiemq́ue emendant, & ut comminuunt ita rurſum increſcere prohibent. Frigidam uerò inteperaturam ac aridam præcipuè iuuãt, trixago, gentiana. myrobalanũ, calamentum, cyclaminus (quam rapum ſiue umbilicum terræ Rhomani nominant,) Peucedanus, acorus, ſcordium, trifolium, hypericum, uitex, liquor pineſtelli (qui ὀποπανακίδιον Græcè uocatur,) Centaurium quum maius, tum minus aridum, ſcolopendria, farina lupinorum, & id genus cætera. Alia uerò cum uino, & aqua, & oxymelite pota proſunt Phœnicobalanus qui & myrobalanus uocatur, & à quibuſdam dactylus, niſi cum oxycrato, id eſt poſca ſumatur, uomitione cõtinuo eijcitur. Oportet aũt ſingula præſcripta ratione, rituq́ue accuratius admouere.

De Paſtillis.

Vus etiam rotularum quarundam probatur, potiſſimè quæ ſtomacho ſnon officiunt. Quarum trium confecturas ſelegimus. E quibus primus eſt orbiculus uentriculo peridoneus. Vtilis uerò eſt contra omnes lienis affectiones, cõuulſiones, attritus, eroſiones'ue, flatuum collectiones, & muliebres afflictiones. Habet autem is. myrrhæ denariorũ pondo ſex, ſpicæ nardi Indicæ denariorũ pondo quatuor: uel loco nardi Indicæ ſume nardum Gallicam pondere denariorum ſex, coſti denariorum pondo ſex, ſucci panacis dyptami, corticis radicis herbæ ſtatariæ, corticis radicis capparum, Periclymeni (Latini inuolucrum maius uocant,) radicis corticis, rubiæ aptæ tingendo, guttæ ammoniacæ uniuſcuiuſque denariorum pondo quattuor. Sunt qui iridis quoque denarios duos cum dimidio adijciunt. Conformantur hæc in paſtillos cum oxymelite ponderantes grammata duo ſinguli: Quorum unus

unus iuſtam doſim explet, admixto oxymelite. Hic uerò paſtillus, cuius ipſe parens ſum, cum additamento admirandi effectus eſt, & cunctis lienoſis affectionibus peraccommodus, maximè uerò grandi eiuſdem exti tumori, & duriciæ immodicæ. Conuenit idem non tam adultis & natu grandioribus, quàm ipſis quoque pueris, præcipuè ſi amyli pluſculum admiſceas. Deſcribam nūc alium qui in potione hauritur orbiculum, nulli bonitate ſecundum, quem ipſi crebetrimè porreximus, & uſu commoditatem eius cognouimus.

Alius paſtillus nobiliſſimus.

Habet corticis radicis capparum, tamaricis, aſpleni herbæ, ſquamæ ferri, lupinatiæ peliciniue u[illegible] ſ[illegible]iuſque denatiûm pondo ſex, myrobalanorū denariûm pondo decem, guttæ ammoniacæ denariûm pondo octo, ſtochatdos denatiûm pondo decem, abſynthij pontici denariū pondo quattuor. Conformato inde paſtillos denarij pondere & cum oxymelite potui dato ſemper una doſi unum.

Epithema aliud ad idem.

Reſtat adhuc præſentis auxilij à nobis concinnatum haud inutile epithema, cuius compoſitio talis eſt: Mytobalanorum piſtatorum, florem labruſcæ, guttæ ammoniacæ, bdellij ſcythici, corticum radicum capparis, floris ſalis cuiuslibet denariū pondo quadraginta octo, liquotis panacis craſſi denariûm pondo octo, ſtyracis, pollinis thutis ſingulorum denarij pondo unius, uiſci roboris denariū pondo duodecim, ceræ denariū pondo uiginti quattuor. guttā ammoniacā cum flore ſalis eliquato, atq; diſſolue. Cappatē uerò & dactylos, mannamq́; in aceto læuigato. ceram autem igne liquefacto. commiſce & contere, & confecto inde epithemate. utere. Conducit hoc enim medicamentū mirificè lienoſis. Quoniā duricias, diſcutit, tumoresq́; cominuit, ſcirthon eiuſdē uiſceris emollit, ſoluit & amputat Quin & ipſi dactyli, quos myrobalanos dicunt ſoli quaſſati, & emplaſtri more inducti, ſtrenuam nauant opitulando operam. Trixago item & uerbenaca cum ueteri anxungia ſuilla cataplaſmatis modo impacta proſunt.

De tuſſe ex liene affecto Caput XXIX.

Si quando lienoſis tuſſicula ex tenui & acri diſtillatione obotitur, eidē ſumpto medicamine διὰ τῶν κωδειῶν, hoc eſt ex capitibus pauerinis inſtituto, uel paſtillo trigono ſuccurrendum eſt. Lieni uerò epithema extenuandi uiribus præditum ſuperinducito. Verū ſi qua ſint quæ horum uſum prohibeant, adſperginem (quā embrochā Græcè uocant) ex quopiā idoneo ad hanc rem otbiculo cum aceto & oleo rolarum ad mellis uſq; conſiſtentiā temperato capiti toratim infunde. Cōmodiſſimus autē ad hanc rem eſt, etſi qd alius, utiliſſimus paſtillus κροκώδης, hoc eſt croceus, in aceto

in aceto & oleo roſarum leuigatus & adſperginis modo, quod Græcè dicitur ἔμβρεγμα impoſitus. (Eſt uerò id medicaminis genus quod liquidum corporis partibus, puta fronti, temporibus & cæteris, fouendi gratia, uel diſijciendi, uel reijciendi, compeſcendiue gratia nunc inſpargitur, nunc ne cito dilabatur, linteolis, ſtuppis & lanis maximè ſuccidis inſperſa imponuntur.) Deſtillationem nanq; (quod ῥεῦμα Græci uocant) tenuem incraſſat atq; condenſat, inflammatum & incendioſum'q; & acrem fluxum refrigerio temperat, tuſſim ſedat, & ſomnum acceſſit.

De Aqua inter cutem, id eſt hydropico morbo & eius curatione Caput XXX.

Hic morbus ſi non primis ſtatim diebus diſcutiatur, lõgus eſſe conſucuit, Græci ὕδρωπα uocant. Naſcitur autem magna ex parte, ex iocinore intantum perfrigerato ut nequeat pro ſuo munere ſumpta cibaria coquere, & in ſanguineã ſubſtãtiam conuertere, ſed in aqueam modò eſſentiam tranſmutare, uel in flatulentos ſpiritus, uel in pituitam deniq; transformare. Proinde tres ſubeuntium cutem aquarum ſpecies medici faciũt. Vocatur'q; prima Ἀσκίτης quaſi utricularia quæ ex ſubtili & tenuis eſſentiæ humoribus & aquoſis gignitur, ob id hydrops aquoſus dicitur. Secunda deinde τυμπανίτης, id eſt tympania quæ ex flatuoſo aëre copioſo, & aqua perexigua fit. Tertia ὑποσάρκα & ἀνάσαρκα uel λευκοφλεγματία quam nos Albam pituitam dicere poſſumus, quæ ex pituita quadam liuentiore uniuerſum ſanguinem occupante concinnatur. Liquidiſſimè igitur lippis ac tonſoribus conſtat, Aquam inter cutem multò tempeſtiuius & minore negocio ſi eius ſpecies adamuſſim cognoſcatur, curari.

Notæ morbi hydropici.

Quum igitur in uentre circa abdomen ſiue ſumen aquoſi humores tanq; utercùlo quem ἀσκὸν Græci dicunt, collecti continentur, uentrem'q; intendunt, & moto huc illuc corpore cum borborygmo euidente decurrũt. (Eſt autem βορβορυγμὸς uentris ſtrepitus ueluti aqueus quaſi'q; in eadem parte quidam tumultus.) Hydropem aquoſum, quem Ἀσκίτην, id eſt Aſcitem uocant iudicandum eſt. Ventre autem uehementer intento, adeò quidem ut compulſus tympani modo ſonitum ædat, Tympaniam, id eſt τυμπανίτην eſſe cenſeto. Quãdo autẽ toto corpore ſolidæ partes quæ in aquã reſoluuntur & ad cadaueris inſtar uniuerſum intumeſcit corpus, impreſſis'q; digitis ſubſidet, & iiſdem ſublatis ſinus ac fouea ad tempus relinquitur, tum tertiam paruæ paludis ſpeciem quam Græci, ut docuimus iam pridem λευκοφλεγματίαν, Latini uerò Candidam pituitam nominant, eſſe putato. Proueniũt autem omnes Aquæ inter cutem ſpecies, uel â iocinoris primario affectu, uel per compatiẽdi rationem eodem uiſcere afflictione implicito. Adficitur autẽ per conſenſum maximé,

mē, uel liene iecori aduerſo uel inteſtino quod κῶλον Græci, uel medio inteſti-no quod μεσεντήριον eadem gens adpellitat, uel locellis muliebribus, uel renibus, uel ueſica deniq; morbo correptis. Vel ex hæmorrhagia in ſexu fœmineo. uel retentione menſium, uel pergelida pulmonis, & ſepti tranſuerſi intemperie cæteris partibus non paucis malè habentibus. Quorū uniuscuiusq; primoge-nia affectione diligenter prius perſpecta morbi curatio tentanda eſt.

Notæ Hydropis ex frigore partium.

Quicunq; igitur ad algorem iocinoris ſeu pulmonis ſeptiue tranſuerſi Hydropicum morbum referunt, magna ex parte tuſſi uexantur, & nihil memoratu dignum eijciunt, ſed infeſtat inanis tuſſiendi impetus, aluus aſtringitur & uiſcerum inflatione uenter exiccatur, retenta humiditate. Si contrà alui pro fluuium, & inteſtinorum aſſiduæ uellicationes cum morſu moleſtarint hydropicum ad ueſicam & medium inteſtinum gelu oppreſſa, morbi originem referendam eſſe liquidò declarant. Seceſſum nanq; bilioſum cōmitatur uellicatio, bileaq; ſuperfluitas uentrem occupat, acri pituita inteſtina obſidente. Si uerò pulmon ſ uitio per compatiendi rationem affecto hepate aqua cutē ſubeat tuſſis miſerè languentes exagitat. Et corde perfrigerato uniuerſum quidē corpus in tumorem aſſurgit, cæterum cunctis partibus reliquis pedes inflantur. Ingruit eiusmodi morbus præcipuè Auctumnalibus horis.

Aquæ inter cutem curatio.

Omnibus ſubeuntium cutem aquarum generibus commune quidem præſidium eſt nimiæ humoris abundantiæ inter principia ſtatim euacuatio. ſed ἀσκίτης & τυμπανίτης ſe ſolis purgātibus (quæ καθαρτικὰ Græci uocant) medicaminibus, ἀνάσαρκα uerò nonnunquā ſanguinis detractione per uenam ſcalpello inciſam, quoniam ex eiusdem humoris nimietate gignitur euacuandæ ſunt. Quanquam ſi frigus reſpicias uenam pertundere alienum ſit, uerum quia plenitas infeſtans hoc modo exhauritur, & languentis natura exonerata alacrior fit, & morbi cauſſa minuitur, & inde neceſſariò, minore negotio redit ſanitas, uenæ admittenda eſt ſecatio. Nam quemadmodum uidere eſt ignē uiridibus & humidis ſub lignis periclitari & extingui, ſublatiſq; è medio his. denuo accendi Ita & conſimili de cauſſa in Hypoſarcidio (ſic enim & Anaſarcā adpellitant) ſanguinem anferre expedit. Proinde cuiusq; particulatim curandi modus præſcribendus eſt. Quæ nam uidelicet conueniat in hydrope uictus ratio, quæ cataplaſmata, quæ medicamenta, & qui ſint eadem adhibenda. Auſpicabimur autem ab eius ſpeciei, quæ ὑπόσαρκα uocatur medendi rationem.

Curatio Hypoſarcæ.

Inter initia itaque huic ſubeuntium cutem aquarū generi confeſtim, ſi per uirtutem & ætatem licuerit, ſanguinis miſſione ſuccurrendum eſt. Sin autē uires deiectæ, ætáſue impediant, hac longum ualere iuſſa, robur inducendum.

Inſtauratiſq; iam uiribus phlebotomiam aggredi competit, prauiſq; humoribus detractis, ad alia medicaminum præſidia deueniẽdum, atq; mox intra principia antidoto Picra utere. Nam hæc obſtructiones laxat, uiſceribus robur indit. Quod equidem probatiſſimũ in hac re amuletum arbitror. Ab hoc tranſitus eſt ad ualentiora aliquantulum, purgatoriã uim habentia medicamenta, conſtypatione iam reſerata, extiſq; deſiccatis, & humoribus modice ſublatis, & meaculis deniq; laxatis. Exhaurire autem infeſtantem humorem, ſenſim pedetentimq; expedit cathartico, & ſi nimiũ habundet, ne ſemel adfluentius exhibito medicamine uires deijciantur. Vix enĩ quicquã eſt, ſat ſcio, quod languẽtem magis adfliget ꝙ prolixior alui purgatio. Satius igitur fuerit humorẽ negociũ præbentem paulatim, & cũ ſumma perpenſione, ꝙ ſemel & confertim & uiolenter euacuare. Pulcherrima uerò & utiliſſima in hac affectiõe conſtitutio quæ ex ſambuci radicum alteræ corticis ſucco conficitur purgatio, concinnata inde cõditura & potui data. Prodeſt itidem & quæ ex ebulo fit. Eadem nanq; ſambuco & ebulo uis eſt. Purgant enĩ utraq; tum bilem tum pituitã. Conducũt ex æquo ictaríæ, tithymalus & ricinus, cicíue. Conſimiliter etiã ſquama æris. Primas uerò facile tenet in hac re. Præſtantiſſimũ enim ſi quicquã aliud eſt remedium, hunc in modum confectum poculum.

Hiera Picra. — Sambucus. — Ebulus.

Potio medendæ Hypoſarcæ nobilis.

Foliorũ oleaſtelli (quæ chamælæa eſt) unde granũ cnidiũ decerpitur, denarij pondo unius, æris cremati, denariũ pondo duũ, aniſi denarij põdo unius. Potui cũ aqua præbeto. Principio quidẽ denarij pondo unius. Viribus inſtauratis denariũ pondo duũ, uel amplius ſeu minus ſemper habita uiriũ ratione. Ab his potionibus ſumptis, ad euacuationes confugiendũ eſt. Quibus peractis nõ alienũ erit poculis quæ loca obturata, obſtructaq; liberent & expediãt uti. Verbi cauſſa Διὰ ἀμυγδάλων paſtillus, is etenĩ multis modis huic rei accõmodus eſt, quĩ oppilatiões eximiè laxat ac diſcutit. Quin & iocinoris duritiã ſcirrhonq; ab exordio ſtatim aſſiduè potui datus emollit, & reſoluit in tantũ ut hepar priſtinæ ſanitati eius beneficio reddatur, & ne ueſtigiũ quidem duriciei inibi relinquatur. Compoſitio autem eius orbiculi talis eſt.

Paſtillus diá Amygdalôn, hoc eſt ex amygdalis conſtitutus.

Aniſi, ſeminis apij aſari, abſynthij, amygdalarũ amararum, uniuſcuiuſq; denariũ pondo quatuor. Conformentur cum aqua paſtilli denarij pondere. Vtendum autem ijs potiſſimè rotulis medendis hiſce quos iocinoris ἐμφράξις ex pingui craſſoq; & denſo humore infeſtat. Vel etiã ad medicandũ eos qui non adeò uehementi eius exti dolore uexantur. Quod ſi doloribus inteſtina, uenter, tententur, paſtillus cognomẽto Amazonius ritè exhibitus magnificè ſubuenit, quoniã oppilationes relaxandi uim obtinet, dolores demulcet & amouet, quia anodynus eſt. Nos uero his qui huiuſmodi doloribus inteſtinorum ſcilicet, uentris & hypochondriorũ obnoxij ſunt, elixationẽ caſſiæ ligneæ, ſpicæ nardi, & aſari potui dare conſueuimus.

Cataplaſma ad Hypoſarcam.

In anaſarca hydrope comprimis utile eſt cataplaſma ex fænogræco, polenta farináue hordeacea, & puluere herbæ abſynthij confectũ & adhibitũ. Quoniam robur uiſceribus indit, & humores intimius hærentes citra uellicationem & mordacitatem deſiccat. Eſto autem pulueris abſynthij plus quã cæterorum. Quibus etiam cymini farina & aniſi, & maſtiches & ſeminis rutæ magna commoditate adijcitur. Et ſemina uino melleq́ꝫ elixa cataplaſmatis modo impone. His igitur ubi uiſcera relaxata fuerint, & rariora effecta quinis ſeptenisue diebus utendum eſt. Poſt hæc oporret epithema adplicare facultatis cõpoſitæ, quod roborandi uidelicet & rarefaciendi emolliendiq́ꝫ uiſcera potentiã habeat. Cuius ſortis eſt ex his compoſitum.

Epithema ad Hypoſarcam.

Croci denariũ pondo duodecim, aloës denariũ pondo octo, maſtiches, guttæ Ammoniaci thymiamatis, bdellij, ſingulorum denariûm pondo octo, ſtyracis denariũ pondo quatuor, ceræ denariûm pondo uigintiſex, adipis anſerini denariũ pondo ſedecim, Hyſſopi cerati denariûm pondo duũ triginta, olei Cyperini quantum ſatis eſt. Hyemalibus horis, æſtatis uerò tempore, febre infeſtante loco olei Cyperini roſaceum infunde. Aridis autem uino læuigatis, cætera inijce. Atqui ſi præter caput extorum iecur uidelicet, lienis ac ſtomachus non citra duriciẽ tumore tententur, ſanguinẽ ſtatim, ſed non ita multũ detrahito, præſertim quũ ſanguinis uaſa prauorum ſuccorum plenitatem præferũt, & per corporis robur & laborantis ætatẽ id liceat, & temporis cõſtitutio nõ fuerit nimiũ gelida, tum quidẽ tempeſtiuũ euacuationẽ moliri. Idq́ꝫ nõ ſemel affatim ſed ſenſim ac pedetentim, quò natura plenitatis ſaburra depreſſa euaporet, & fumidis excrementis exoneretur. Nam ſi repente ad uiuũ uſq́ꝫ quod aiunt, euacuetur ægrotãs uires, proſterni, & iecur perfrigerari neceſſariò, incõfeſſo exiſtit. Cuius rei certè gratia ſummo ſtudio & perpenſione nõ leui conſiderandũ eſt ân ſanguis detrahendus ſit necne hydrope implicitis: anceps etenim ac ſonticũ ſecũ adfert nõ in loco ac tẽpore facta ſanguinis miſſio. Quoniã non circũſpectim in hoc morbo ſanguineo humore ablato ſæpenumero interitũ accerſit & cõciliat. Quare in his duntaxat ꝓbatur tanq́ꝫ utilis phlebotomia, quos uiſcerũ uexat obturatio haud mediocris, & phlegmone ſcirrhoſa, & ſi tum quidem maximè uires deiectæ nõ ſint. Et profectò rebus ita ſe habẽtibus, ab eo remedij genere auſpicanda eſt hydropicæ ægritudinis curatio: quibus utiq́ꝫ epithema quoq́ꝫ contra lienis & iocinoris duriciẽ ualidum ſuperponere expedit. Efficaciſſimũ aũt ad hanc rem eſt in hunc modum confectum medicamentum & impoſitum.

Epithema ad Anaſarcam.

In aqua ἀνὰ σάρκα magna utilitate inducitur epithema quod habet guttæ ammoniacæ, iridis Illyricæ denariũ pondo ſedecim, liquoris panacis denariûm pondo octo, libanotidis, κάγχρυος denariũ pondo ſex, bdellij denariũ pondo ſede

cim,ſtyracis,ſeui uitulini, chalbanes ſingulorum denariū pondo octo, piperis grana centū & ſexaginta, ceræ denariū pondo duodequinquaginta, magmatis (hoc eſt fecis) olei irini quantū ſatis eſt. Vini aūt quantū ad læuigandū aridares poſtulat. Illud aūt ſcire oportet quod in hac conſtitiutiōe nō eorū modò medicaminū, quæ emolliendi, aur diſiiciendi, diſcutiendiꝗ uireis obtinent, uerū eorū etiā quæ tumorē reijciendi reprimendiꝗ potentia prædita ſunt, uſus cōmendarur. In quo cenſu numerantur quorum compoſitio talis eſt.

Epithema Dialecticon & Diaphoreticum.

Id accipit ceræ, picis aridæ, aluminis liquidi, nitri, pollinis thuris uniuſcuiusꝗ denariū pondo centū & nonaginta duū, aloēs denariūm pondo nonaginta ſex pyrrhetri denariū pondo duodetriginta, mali terræ, denariū pondo uigintiquatuor, olei tantundem, aceti quantū ſatis eſt Redige in epithema, cataplaſmáue. Huiuſmodi quidem medicaminū ſubſidijs Hydropi Anaſarcæ & obturationibus, duriciebusꝗ ſuccurritur. Cæterū ſi ἔμφραξις hoc eſt obſtructio mediocris infeſtet, ſumma utilitate in potu præbetur paſtillus Δι' ἀμυγδαλῶν cuius ſupra in capite de affectiōibus iocinoris eſt cōpoſitio. At ſi quos prægrādis & immodica oppilacio excruciare uidetur, nō imbecillis, ſed ualentioribus occurrendū eſt antidotis, præſertim quū iecur ſcirrho tentatur. E quorum numero primas facile tenet paſtillus in hunc modum concinnatus.

Paſtillus ualde nobilis.

Sumito croci, ſpicæ nardi, florum rotundi iunci odorati, cinamomi optimi, myrrhæ, cuiuslibet denariū pondo duûm, mellis Attici crudi denariū pondo uigintiquinꝗ. Conformato paſtillos denarij pondere ſingulos, quorum unum in uino melleꝗ præbeto. Vtiliſſimum etenim eſt præſidium, iocinoris inſenſilem duritiem (quē Gæcri σκίῤῥον nuncupant) inſigniter expurgans & præſentiſſimo auxilio curans.

De aqua Hydrope Asite & Tympanite uocata Caput XXXI.

Quæ hactenus enumerata ſunt medicamentorum auxilia, non tam Anaſarcæ, quàm Aſcitæ & Tympanitæ etiam uehementer expediunt, quæ alioqui medicaminibus purgandi uim habentibus, & lotium proritantibus aquamꝗ prolicientibus deducētibusꝗ quæ ὑδραγωγὰ id eſt Aquiduca Græci cognominant, potiſſimè curantur. Et ſi frictiones quoq; cum ſale & oleo ex nondum maturis oliuis expreſſo, quod ὠμοτριβὲς uocat, & cucumerino & Cyperino adhibeas non minus efficies. Eſto autem frictio mediocris, ne uiolentia quadam materia ex imo rapiatur, ſed ex ſuperficie potius ſummæ cutis, aut ex cute ſola trahatur, quo melius euaporet & digeratur. Proinde his adijcienda ſunt quæ & humores digerāt & tumores arceant & ericcēt. Cuius generis cenſentur, quæ Hypotiria uocantur, cuiuſmodi cōpluria extant à priſcis reperta & huic rei deſtinata. E quibus omnibus præſtantiſſimū, ualidiſſimum, & cæteris etiā uiolentius habetur, quod ex hiſce conſtituitur.

Hypotirium

Hypotrion imprimis conducib.le.

Habet rheſinæ toſtæ frixæ'ue denariûm pondo centum octogintatrium, ce
ræ, picis aridæ cuiusq; denariûm centum nonagintaduûm, aluminis liqui
di, nitri, ſulphuris ignem non experti, pollinis thuris, ſingulorum denariû pondo
nonagintaſeptem, pyrethri denariû pondo duodetriginta, bdellij, guttæ ammo
niaci, cardamomi, uiſci quircini, mali terræ, olei, uniuscuiusq; denariû pondo ui
ginti quatuor, aloës denariû pondo quadragintaſex, aceti quantû ſatis eſt. Com
para, & utere. Atqui id quod proximè ſequitur huic in digerendo, & tumores re-
ptimendo ne tantillum quidem concedit.

Aliud diſcutiens & reijciens.

Habet atramenti ſutorij, ſpumæ nitri, aloës, uniuscuiusque uncias quatuor
ceruſæ, ceræ, ſingulorum uncias ſex, olei uncias decem, aceti acetrimi quã
rum ſatis eſt. Arida conterantur cum aceto ad mellis uſq; craſſitudinem. Ceruſ
ſam in oleo tantiſper dum digitos non inquinet, decoquito. Deinde ceram im
mitte, & in pila particulatim emollito, & utere. Nam id non Aquæ inter cutem
modò, ſed & pluribus alijs affectionibus præſenti eſt remedio, quoniam lien in-
duratum reſoluit, abſceſſus deſiccat, duricies ſcirrhoſas, & ophienas, humoresq;
in artubus conglobatos toſósue diſcutit & exiccat. Hydropem prætereà capitis
adipis in quacunq; præter naturam incrementum, & pultationem à Græcis ἀθι-
ρωμα uocatum. Admota uerò rheſina, abceſſionibus ſecundum aureis paroti-
dib ùsue medetur, & alijs prætereà multis languoribus ſubuenit. Proinde
non erit deſpiciendum, eò quòd immenſæ commoditatis eſt, in ea Hydropis ſpe
cie quam ἀσκίτην Græci nominant, maximè duritia non magna ilia hypochon
driáue moleſtante. Sin amplior duricies eas parteis & iecur compræhendat, ijs
ſanè medicaminum auxilijs, quæ exta emolliendi, & humores qui profundè in
omento, quod à medio uentre pendet, ἐπίπλοον à Græcis uocatur, & ea mem- ἐπιπλέον.
brana quæ omento iungitur περιτόναιον ab eadem gente dicta, continentur o-
mnes diſcutiendi uireis obtinenr, ſubueniendum eſt. E quorû numero eſt quod περιτόναιον
proximè ſequitur. Conſtat autem id ex ceræ, picis pineæ, picis Brutiæ,
nitri rubei, ſiccarum baccarum lauri, ſeui taurini, guttæ ammoniacæ, pollinis
thuris' ſingulorum libra una, quæ ſoluenda ſunt ſoluantur, & contundenda con-
tundantur in puluerem quæ eliquatis inſerantur. Deinde pariter in mortario
conterantur. Sublatisq; omnibus, utere. Optimè facit quum ad aquam in-
ter cutem, tum ad eam ſpeciem qua uenter plurimum flatibus intenditur, cre-
berq; intus ex motu ſpiritus ſonus exiſtit: quam τυμπανίτην uocitarunt Medici
tum ad iocinoris ſcirrhos & ad alia ferè infinita. Cæterum id quod ſubnectã,
diligentius ceu conducibilius conſyderandum eſt, quoniam nõ tam flatulentos ſpi
ritus diſſipare, quàm duricies quoque & ſcirrhos expeditè & exactius permollire
ſolet & efficaciter poteſt.

De cute teſtacea præditis.

Piſces & cætera quæ putamine, teſtulaq́ continentur ὀστρακόδερμα à Græcis uocantur, puta oſtrea, cirrhitia, aut ſchema, oblectationis modo gratia deſiderantibus moderatè offerantur, id præſertim ſi deſiderio eius tenētur maximo, reſpectu nāq; affectionis, præcipuè quum feruor neſcio quis, aut febris aliqua potius, ne per ſomnium quidem concedunt̃, potiſſimè ſi hydrops Timpanites infeſtat.

De Legumentis.

In quauis hydropis ſpecie legumina quidem prohibenda ſunt, fermè omnia ſed imprimis utiq; in Tympanite.

De Bellarijs.

Secundæ præterea menſæ quæ à Græcis τραγήματα adpellantur, è quorum cenſu ſunt, amygdalæ & piſtacea neutiquam expediunt. Vuæ uerò & palmulæ rariſſimè. Caſtaneas quoq; & nuces manibus & pedibus fugere in aqua inter cutem congruit.

De uino Hydropicis congruo.

Vinum in hydrope præcipuè commēdatur uermiculum, uel Cyreum, uel Aſcalonite, præſertim ualde annoſum, & auſterū. Quæ ſanè non lotium modò proritāt, ſed, quo nihil in hoc morbo præſentius eſt, humiditatē exiccāt. Niſi fortè propinationē (πρόπομα Græci nocant,) abſynthij potiſſimè cui caſſia admixta ſit, & ſpica nardi cōmoditatis plus adferre contendas. Præferr̃ uerò fructu nō parum prædictis omnibus ꝓpinatio apij. Quibus utiq; demptis reliqua cuncta (ut inimica) damnantur propomata.

De exercitijs Hydropicorum.

In hydropicis curatione uix quicquam utilius cenſetur exercitationibus, præſertim ſi in maritimis regionibus exerceantur languidi. Expedit uerò imprimīs equitatio, & huc illuc in cathedra circūferre. Cæterū pedibus, ſi per uireis laborantis fieri queat, deambulare multum, & quandoq; currere, quàm geſtari, ſatius eſt.

De Frictionibus.

Hydropicis conducit cottidie ter quater'ue, uti frictione uehementi. Quoniam hæc meatus conniuentes aperit, humores deſiccat, & extenuat, & diſijcit. Neq; etenim quicquam in hydrope alienius, & peſtilentius quàm ſi per meaculos obturatos, uel conniuentes non datur diſſipatio, ita ut flatuoſi ſpiritus cū humoribus conflati nequeāt digeri. Nam ſi impediatur in corpore occluſis meatibus digeſtio, conſequēs eſt, & certè neceſſarium in uentrem aut peritonæum ſeſe recipiat & deriuetur quicquid humoris, ſpiritusq́ intra corpus cōtinetur. Perfricandi ſunt itaq́ in hoc malo conſtituti, aridis manibus, uel cū oleo & ſale quandoq;, uel oleo Sycionio, hoc eſt cucumerino, uel Cyperino, & alijs quibuſdam calfacientibus.

De Balneis.

Balneorum uſus in morbo Hydropico, perinde atque quilibet humor alienus eſt, propterea quòd plus obſit quàm proſit. Atque ijs potiſſimum qui temperamentæ ſunt frigido. Lauacris etenim (ceu de Balneis demonſtratum eſt) multò uehementius perfrigerantur hominis corpora, quàm percaleſiant. In uniuerſum enim uiſcerum affectionibus non multum expedit. Proinde extenuantibus potius, diaphoreticisq́ue uel diſſipantibus utendum eſt ſub ſidijs, cuius ſortis ſunt farina eruacea, ſal nitrum, & id genus cætera. Siquidẽ pleraq; alia maiores noſtri obſeruauêre, & tradidêre quæ corpus extenuandi, & digerendi quoque uirtutem obtinent. Sunt igitur huiuſmodi quæ imprimis expediunt, ſolicitius perpendenda, & ex ijs ipſis id genus alia deligenda. Atque ad hunc quidem modum aquæ inter cutem nulla febre comitante ſuccurrendum, cenſco.

De Hydropici morbi cum febre coniuncti curatione

Caput XXXII.

VBi porrò Hydropem febris comitatur, edulijs, haud adeò calorificis utendum eſt. Quin etiam neque uiſcera ſunt calidis rebus obtuenda. Faceſſant & propinationes calidæ potentiæ, & eiuſdẽ facultatis quæcunque antidota, & purgatoria medicamina. Imò ſatis fuerit, ſi ægrotans oleribus intybo uidelicet & ſyluestri endiuia ſcariolàue, σέρις adpellata & κιχώριον καὶ τρώξιμα nutriri. Quibus & Braſſicam, & maluam, uel rapum, & Cithorium utiliter adijcias, & præcipuè radices apij. Capita inſuper porrorum cocta ſæpenumero, & elixos aſparagos mixturæ implicita dare conuenit. Antidota ſæpius iterare malum eſt. potiſſimè quæ ex ſpeciebus conſtant aridis, & acritudine præditis. Vitanda ſunt ad hæc medicamenta calidioris facultatis purgatoria. Nullum enim reperies medicamen calidæ potentiæ, hydropẽ cum febre implicitis conducibile. Quoniã ſitis quæ alioqui quum febris tum hydropis comes eſt. inde augetur, & febres magis inflammantur, & alia ſub his ingraueſcunt, imitantur'que incommoda. Nam ſi ancipites morbos intercus comitetur, æſtus perpetui adſunt, quoniam continuo febricitant. Neque ſanè, ut quibuſdam uidetur, admirandum eſt ardorẽ accedente hydropico morbo non extingui, & febrim continenter perſiſtere. Quin etiam ſub aqua non rarò febris quoque æſtuoſa & ardens ingruit & durat cui utique iuxta qualitatem delinquentem mederi oportet. Nempe pro re nata nunc calfacere, nunc refrigerare, uel utrumq; pariter: Vt enim febres frigidantibus ſolantur, aqua uerò inter cutẽ ijſdem malè afficitur: ita Hydropi calfaciendo ſuccurres. febrim magis incendes. Præſtat igitur rebus ita ſe habentibus mixta ex his duobus curatione & undique temperata occurrere, & his quæ uiolentius uigent, alijs interim quæ minus lædere uidentur nõ neglectis,

inſiſtere,

inſiſtere. Verbi gratia: Si febris longè excedit, frigida potius quàm calida ſunt adhibenda, quibus febres leniuntur & expugnantur, quoniam contraria contrariorum ſunt medicamenta. Nulla enimuerò ratione Aquæ inter cutem mederi poſſis febre non prius profligata, & ardore præter naturam non extincta. Nam hæc diuturnior interimit, illa ſolitaria quoque languentē exanimat. Quælibet namque intemperies ſiue æſtus ſiue frigoris ſi longo tempore radices egerit, uireis deijcit. Viribus autem proſtratis alimentum ſumptum neque concoquitur neque digeritur, neque in ſanguinem permutatur, uerum ipſo corporis uapore aquam nutrit. Nam ex eo quod hominis corpus non alitur (quod malum Græci ἀτροφίαν & σύνθεσιν quæ tabis ſpecies ſunt uocant) Hydrops prouematiat. Faciat autem tibi fidem Galenus. Cernimus etenim inquit σύνθεσιν natam & hanc ex æſtu potius quàm ex algore. Oportet ergo Medicum Hippocrate authore, non tam præſentia, quàm præterita & futura cognoſcere, ac tum denique manum medicam adhibere. Sunt enim qui Hydrope cum febre pariter implicitos calorificis curandum autument, at illi toto quod aiunt cœlo à uero ſcopo aberrant. Nouimus namque complures gelidis medicaminum præſidijs priſtinæ ſanitati redditos. Id quod cum maximè accidit, quum corporis ſingulæ partes in ſuam remeant naturam ex uiſcerum intemperie. Iocinore quoque bene temperato pro ſuo munere probum ſanguinem generante. Ardore nanque algoréue eodem exto malè temperato, ſanguifica uirtus improbè ſua functionem abſoluens, non frugi ſanguinem, ſed corruptum & malè coſummatum, uel aquam potius in corpus diffundit ac ſpargit. Proinde tum quoque ceu in ſingulis de omnibus Hydropis ſpeciebus memoratum eſt, ab inculpata uictus ratione auſpicanda eſt curandi ratio. Deinde ad ea quæ purgandi uim obtinent deueniendum eſt. Sed pauliatim, ſenſimque, ut diximus non repente & una modò uice hubertim, neque medicamenta purgatoria, quæ à Græcis nuncupantur, neque Hydropicorum edulia, aggrediunda ſunt. Verum inter exordia ſtatim uitare oportet cibaria ſiccifica, & medicaminum quæ acrimoniam habent auxilia, ſed pedetentim potius, quaſique per gradus quoſpiam ab imbecillis, blandis, & mediocribus ad uehementiora, ualidioráque procedendum eſt remedia. Poſt hæc tutius adhibentur, quæ ampliorem calfaciendi corpùſque extenuandi potentia prædita ſunt. Euacuationes etenim quæ hubertim ſubitò fiunt, & epulæ plus quàm par ſit calidæ carnes hominis malis eliquant, & remittunt, humiditatibúſque inde reſolutis corpus humoribus magis infartiunt, quàm exonerent. Pari ratione ſi refrigerium morbus poſtular, frigorificis quidem agendum, ſed lente confertim, ſemper à paucis & mediocribus [&] particulatim auſpicando, & per paucula interualla in ſingulas parteis adijciendo aliquantulum, paulatim ad grandiora ualidioráque, hoc eſt quæ maximam atque uehementiorem adeò refrigerandi uim poſſident, deueniendum eſt adminicula. Quod ſi hoc modo procedatur in iſtiuſmodi

morbi curatione, citra omnē planè oblæſionē ſanari poterit languidus, adeò ſcilicet uti haud difficulter curandi rationem ferat, & ex conſuetudine corpus paulatim temperaturam nanciſcatur. Cōfugiendum uerò ad purgationes eſt. Nam tales egent euacuatione. Quibus ritè peractis, ad balnea deueniendum. Præter hæc geſtationes quoque (quæ in uicem exercitationum fiunt) in hac hydrope, mediocres expediunt. At qui natura pituitoſi ſunt & frigidioris temperamēti, his thermæ optimè conueniūt. Graciles uerò & aridi natura & quos febris affligit, lauacra ſibi ex aquis fluuiatilibus utiliter oleo illiti præparant. Cæterum nec illa ſint perpetuò calida, ſed identidem tepida in calidiora & hæc rurſus in temperata, ut ſupra cōpræhenſum eſt, pro diuerſa intemperiei qualitate permutentur.

De Morbo regio quem & Arquatum dicunt *Caput* XXXIII.

AVrugo quod uitium Græci ἴκτερον uocant, bilis eſt per totū corpus refuſio. Cuius plurimæ quidem habentur ſpecies, ſed cauſſæ & notiones eædem. Quū enī is à ſeptimo die, inquit Hyppocrates, febrienti ægro ſuperuenit, tutus eſt, febrimq́ꝫ pacare aſſolet, mollibus tantummodo hypochondriis illis ue ſubſtantibus. Quod ſi cum febre ſiat, &, grauitate quidem ad hypochondria dextræ partis cum inflammatione exiſtente, excrementa ſint biliosa, ferrior iocinoris exprimit: Si uerò citra grauitatem feruor in ipſo fuerit, ob ſolam calidam eius uiſceris diſtemperantiam indicatur langor. Si abſq; febre fuerit, albicantibus excrementis, morbus ueſiculæ quæ fel excipit à Græcis χολήδοχος adpellatus, uel meatuum ipſorum grauitate exiſtente obſtructorum in dextris hypochondriis, ſine quo uiribus deiectis, uel ſummum ex hepatis attrahentis potentiæ, uel expellentis, detrudētisq́ꝫ in inteſtina, plapſum ſignificat. Prouenit nonnunq; uerò Regius morbus etiam ex calida intemperie ſolidarū partium pro nutrimento bilem commutantium, haud aliter atque in pituitoſam humiditatem anaſarca implicitì alimentum commutant.

Signa morbi Icteri.

MOrbum Arquatum color arguit, quum reliqui corporis, tum & quidem maximè oculorum, in quibus id quod candidum eſſe debet luiore inficitur. Affligit prætereà ſitis & capitis dolor, & accedit plerunq; ſingultus, & hypochondrij dexteri lateris duricies, & dyſpnœa, membrorumq́ꝫ reſolutio.

Icteri morbi curatio.

MAgnam curæ Icterici morbi partem licet ex his quæ ſuperius de calidæ intemperiei iocinoris, eiuſdemq́ꝫ exti phlegmōes, uiriūq; imbecillitatis curatione recenſuimus, colligere. Obturatis autem folliculi fellis meatulis ſanguen, per ruſa dextri cubiti uena, detrahito. Quidam in hac affectione conſtitutis, ſanguinem de uena ad minimum dextræ manum digitum auferunt. Commendantur præterea cataplaſmata, & purgationes cum Hiera. Potiones

tiones uerò ex apio, uel adianto, uel lapathio, uel ſerpillo elixis. Abſynthium quoque utiliter potui ingeritur. Qui uerò ob inflammationem iecoris arquantur, (ut ita dicam) œnomeli hauriant, uel tenuis mali terræ (quam Græci ἀριστολοχίαν uocant) elixarionem, uel hypini, uel adianti, uel ſtruthij, uel rubeæ ſatiuæ, uel raſamenti cornu ceruini denarij pondo unius, cum uino, quæ obſtructionem pulcherrimè liberant. Dato inſuper & cinnamomum cum œnomelite. Vel myrrhæ fabæ quantitate cum piperis granis quinque, & cinnamomi tantundem, & cætera quæcunque obſtructiones expediunt, & inflammationibus ſuccurrunt, & calores extinguunt pro diuerſitate cauſſæ adhibeto.

Arquati curatio ex monumentis deprompta Galeni.

Ab Andromacho inexplicatim quattuor remediorum genera ad Regium morbum ſunt tradita. Quorum uſus quidem ſi febris non adſit, à periculo immunis, ſi adſit pernicioſus eſt, ac minimè tutus, præſertim ſi cum uino quis, aut œnomelite ipſa porrexerit, quemadmodum ipſi interdum propinauimus, in febribus ſcilicet blandis & mediocribus, lienisq; obturatione. Cæterum in oxymelite non ualde peracri minus tutum eſt, huiuſmodi medicaminibus in ictericis medendis, uti. Sunt uerò quattuor illa, de quibus agimus medicamenta in hunc modum ac ſeriem ab Adromacho deſcripta.

Ad Arquato morbo correptos.

Vinum putamini colocynthidis infunde, & ubi calfeceris potui præbeto, aluum ſubducit, cæterum rhus quoque idem præſtat.

Alterum ad Arquato implicitos.

Adianthi triobolum, ſpicæ nardi obulos duos, abſynthij denarij pōdo unius, myrrhæ obulos treis, paſſo ſapâue excipito, & in duobus aquæ cyathis nucis Ponticæ, hoc eſt auelanæ quantitatem potui dato.

Tertium ad ictericos quo ſolemniter utor.

Herbam lanariam croco infice, & auelanæ quantitatē cum aqua uel hydromelite præbeto. Dari quoq; poteſt Anchuſæ unius cochlearij menſura.

Quartum ad ictericos ſecundum Apolonium.

Erui denariū pondo uiginti quatuor, cornu ceruini cremati denariū pondo octo, thuris denariū pondo trium, nardi Gallicæ denariū pondo duū, nardi Syriacæ denarij pondo unius piperis denarij pondo unius & ſemis, floris rotundi iunci odorati (Græci σχοίνου ἄνθος dicunt,) denarij pōdo unius, myrrhæ obulorum pondo duorū, caſſiæ obuli pondo unius, cinnamomi tantundē. Quo medicamine utendum eſt arido cū œnomelite triū cyathorū mēſura.

Victus ratio ictericorum.

In Auruginoſorum porrhò competenti nutricatu, uiuendique ratione, per omne morbi tempus utendum eſt idoneis deambulationibus, & multa cum unctionibus frictione, ſiccis prætereà balneis (quas Græci πυρίας

in aceto & oleo roſarum leuigatus & adſperginis modo, quod Græcè dicitur ἐμβρεγμα impoſitus. (Eſt uerò id medicaminis genus quod liquidum corporis partibus, puta fronti, temporibus & cæteris, fouendi gratia, uel diſſiciendi, uel reijciendi, compeſcendiue gratia nunc inſpargitur, nunc ne cito dilabatur, linteolis, ſtuppis & lanis maximè ſuccidis inſperſa imponuntur.) Deſtillationem nanque (quod ῥεῦμα Græci uocant) tenuem incraſſat atque condenſat, inflammatum & incendioſumque & acrem fluxum refrigerio temperat, tuſſim ſedat, & ſomnum accerſſit.

De Aqua inter cutem, id eſt hydropico morbo & eius curatione Caput XXX.

HIc morbus ſi non primis ſtatim diebus diſcutiatur, lõgus eſſe conſueuit, Græci ὕδρωπα uocant. Naſcitur autem magna ex parte, ex iocinore intantum perfrigerato ut nequeat pro ſuo munere ſumpta cibaria coquere, & in ſanguineã ſubſtãtiam conuertere, ſed in aqueam modò eſſentiam tranſmutare, uel in flatulentos ſpiritus, uel in pituitam denique transformare. Proinde tres ſubeuntium cutem aquarum ſpecies medici faciũt. Vocaturque prima ἀσκίτης quaſi utricularia quæ ex ſubtili & tenuis eſſentiæ humoribus, & aquoſis gignitur, ob id hydrops aquoſus dicitur. Secunda deinde τυμπανίτης, id eſt tympania quæ ex flatuoſo aëre copioſo, & aqua perexigua fit. Tertia ὑποσάρκα & ἀνάσαρκα uel λευκοφλεγματία quam nos Albam pituitam dicere poſſumus, quæ ex pituita quadam liuentiore uniuerſum ſanguinem occupante concinnatur. Liquidiſſimè igitur lippis ac tonſoribus conſtat, Aquam inter cutem multò tempeſtiuius & minore negocio ſi eius ſpecies adamuſſim cognoſcatur, curari.

Notæ morbi hydropici.

QUum igitur in uentre circa abdomen ſiue ſumen aquoſi humores tanquam utercuIo quem ἀσκόν Græci dicunt, collecti continentur, uentremque intendunt, & moto huc illuc corpore cum borborygmo euidente decurrũt. (Eſt autem βορβορυγμὸς uentris ſtrepitus ueluti aqueus quaſique in eadem parte quidam tumultus.) Hydropem aquoſum, quem ἀσκίτην, id eſt Aſcitem uocant iudicandum eſt. Ventre autem uehementer intento, adeò quidem ut compulſus tympani modo ſonitum ædat, Tympaniam, id eſt τυμπανίτην eſſe cenſeto. Quãdo autẽ toto corpore ſolidæ partes quæ in aquã reſoluuntur & ad cadaueris inſtar uniuerſum intumeſcit corpus, impreſſiſque digitis ſubſidet, & iiſdem ſublatis ſinus ac fouea ad tempus relinquitur, tum tertiam paruæ paludis ſpeciem quam Græci, ut docuimus iam pridem λευκοφλεγματίαν, Latini uerò Candidam pituitam nominant, eſſe putato. Proueniũt autem omnes Aquæ inter cutem ſpecies, uel à iocinoris primario affectu, uel per compatiẽdi rationem eodem uiſcere afflictione implicito. Adficitur autẽ per conſenſum maximé,

mè, uel licne iecori aduerſo uel inteſtino quod κῶλον Græci, uel medio inteſtino quod μεσεντήριον eadem gens adpellitat, uel locellis muliebribus, uel renibus, uel ueſica deniq; morbo correptis. Vel ex hæmorrhagia in ſexu fœmineo. uel retentione menſium, uel pergelida pulmonis, & ſepti tranſuerſi intemperie cæteris partibus non paucis malè habentibus Quorū uniuscuiusq; primogenia affectione diligenter prius perſpecta morbi curatio tentanda eſt.

Notæ Hydropis ex frigore partium.

Quicunq; igitur ad algorem iocinoris ſeu pulmonis ſeptiue tranſuerſi Hydropicum morbum referunt, magna ex parte tuſſi uexantur, & nihil memoratu dignum eijciunt, ſed infeſtat inanis tuſſiendi impetus, aluus aſtringitur & uiſcerum inflatione uenter exiccatur, retenta humiditate. Si contrà alui profluuium, & inteſtinorum aſſiduæ uellicationes cum morſu moleſtarint hydropicum ad ueſicam & medium inteſtinum gelu oppreſſa, morbi originem referendam eſſe liquidò declarant. Seceſſum nanq; biliofum cōmitatur uellicatio, bileaq; ſuperfluitas uentrem occupat, acri pituita inteſtina obſidente. Si uerò pulmon s uitio per compatiendi rationem affecto hepate aqua cutē ſubeat tuſſis miſerè languentes exagitat. Et corde perfrigerato uniuerſum quidē corpus in tumorem aſſurgit, cæterum cunctis partibus reliquis pedes inflantur. Ingruit eiusmodi morbus præcipuè Auctumnalibus horis.

Aquæ inter cutem curatio.

Omnibus ſubeuntium cutem aquarum generibus commune quidem præſidium eſt nimiæ humoris abundantiæ inter principia ſtatim euacuatio, ſed ἀσκίτας & τυμπανίτας ſe ſolis purgātibus (quæ καθαρτικὰ Græci uocant) medicaminibus, ἀνάσαρκα uerò nonnunquā ſanguinis detractione per uenam ſcalpello inciſam, quoniam ex eiusdem humoris nimietate gignitur euacuandæ ſunt. Quanquam ſi frigus reſpicias uenam pertundere alienum ſit, uerum quia plenitas infeſtans hoc modo exhauritur, & languentis natura exonerata alacrior ſit, & morbi cauſſa minuitur, & inde neceſſariò, minore negotio redit ſanitas, uenæ admittenda eſt ſecatio. Nam quemadmodum uidere eſt ignē uiridibus & humidis ſub lignis periclitari & extingui, ſublatisq; è medio his denuo accendi Ita & conſimili de cauſſa in Hypoſarcidio (ſic enim & Anaſarcā adpellitant) ſanguinem auferre expedit Proinde cuiusq; particulatim curandi modus præſcribendus eſt. Quæ nam uidelicet conueniat in hydrope uictus ratio, quæ cataplaſmata, quæ medicamenta, & quì ſint eadem adhibenda. Auſpicabimur autem ab eius ſpeciei, quæ ὑποσάρκα uocatur medendi rationem.

Curatio Hypoſarcæ.

Inter initia itaque huic ſubeuntium cutem aquarū generi confeſtim, ſi per uirtutem & ætatem licuerit, ſanguinis miſſione ſuccurrendum eſt. Sin autē uires deiectæ, ætásue impediant, hac longum ualere iuſſa, robur inducendum.

Inſtauratiſq; iam uiribus phlebotomiam aggredi competit, prauiſq; humoribus detractis, ad alia medicaminum præſidia deueniẽdum, atq; mox intra principia antidoto Picra utere. Nam hæc obſtructiones laxat, uiſceribus robur indit. Quod equidem probatiſſimũ in hac re amuletum arbitror. Ab hoc tranſitus eſt ad ualentiora aliquantulum, purgatoriã uim habentia medicamenta, conſtypatione iam reſerata, extiſq; deſiccatis, & humoribus modicè ſublatis, & meaculis deniq; laxatis. Exhaurire autem infeſtantem humorem, ſenſim pedetendimq; expedit cathartico, & ſi nimiũ habundet, ne ſemel adfluentius exhibito medicamine uires deijciantur. Vix enĩ quicquã eſt, ſat ſcio, quod languẽtem magis adfliget quàm prolixior alui purgatio. Satius igitur fuerit humorẽ negociũ præbentem paulatim, & cũ ſumma perpenſione, quàm ſemel & conferiim & uiolenter euacuare. Pulcherrima uerò & utiliſſima in hac affectiõe conſtitutio quæ ex ſambuci radicum alteræ corticis ſucco conficitur purgatio, concinnata inde cõditura & potui data. Prodeſt itidem & quæ ex ebulo fit. Eadem nanq; ſambuco & ebulo uis eſt. Purgant enĩ utraq; tum bilem tum pituitã. Conducũt ex æquo lactariæ, tithymalus & ricinus, ciciue. Conſimiliter etiã ſquama æris. Primas uerò facile tenet in hac re. Præſtantiſſimũ enim ſi quicquã aliud eſt remedium, hunc in modum confectum poculum.

Hiera Picra.

Sambucus.

Ebulus.

Potio medendæ Hypoſarcæ nobilis.

Foliorũ oleaſtelli (quæ chamælæa eſt) unde granũ cnidiũ decerpitur, denarij pondo unius, æris cremati, denariũ pondo duũ, aniſi denarij põdo unius. Potui cũ aqua præbeto. Principio quidẽ denarij pondo unius. Viribus inſtauratis denariũ pondo duũ, uel amplius ſeu minus ſemper habita uiriũ ratione. Ab his potionibus ſumptis, ad euacuationes confugiendũ eſt. Quibus peractis nõ alienũ erit poculis quæ loca obturata, obſtructaq; liberent & expediãt uti. Verbi cauſſa Δι' ἀμυγδαλῶν paſtillus, is etenĩ multis modis huic rei accõmodus eſt, quĩ oppilatiões eximiè laxat ac diſcutit. Quin & iocinoris duritiã ſcirrhonq; ab exordio ſtatim aſſiduè potui datus emollit, & reſoluit in tantũ ut hepar priſtinæ ſanitati eius beneficio reddatur, & ne ueſtigiũ quidem duriciei inibi relinquatur. Compoſitio autem eius orbiculi talis eſt.

Paſtillus diá Amygdalôn, hoc eſt ex amygdalis conſtitutus.

Aniſi, ſeminis apij aſari, abſynthij, amygdalarũ amararum, uniuſcuiusq; denariũ pondo quatuor. Conformentur cum aqua paſtilli denarij pondere. Vtendum autem ijs potiſſimè rotulis medendis hiſce quos iocinoris ἐμφράξεσι expingui craſſoq; & denſo humore infeſtat. Vel etiã ad medicandũ eos qui non adeò uehementi eius exti dolore uexantur. Quod ſi doloribus inteſtina, uenter, tententur, paſtillus cognomẽto Amazonius ritè exhibitus magnificè ſubuenit, quoniã oppilationes relaxandi uim obtinet, dolores demulcet & amouet, quia anodynus eſt. Nos uero his qui huiuſmodi doloribus inteſtinorum ſcilicet, uentris & hypochondriorũ obnoxij ſunt, elixationẽ caſſiæ ligneæ, ſpicæ nardi, & aſari potui dare conſueuimus.

Cataplaſma

Cataplaſma ad Hypoſarcam.

In anaſarca hydrope comprimis utile eſt cataplaſma ex fænogræco, polenta farináue hordeacea, & puluere herbæ abſynthij confectũ & adhibitũ. Quoniam robur uiſceribus indit, & humores intimius hærentes citra uellicationem & mordacitatem deſiccat. Eſto autem pulueris abſynthij plus quã cæterorum. Quibus etiam cymini farina & aniſi, & maſtiches & ſeminis rutæ magna commoditate adijcitur. Et ſemina uino melleq́ꝫ elixa cataplaſmatis modo impone. His igitur ubi uiſcera relaxata fuerint, & rariora effecta quinis ſeptenisue diebus utendum eſt. Poſt hæc oportet epithema adplicare facultatis cõpoſitæ, quod roborandi uidelicet & rarefaciendi emolliendiq́ꝫ uiſcera potentiã habeat. Cuius fortis eſt ex his compoſitum.

Epithema ad Hypoſarcam.

Croci denariũ pondo duodecim, aloës denariũ pondo octo, maſtiches, guttæ Ammoniaci thymiamatis, bdellij, ſingulorum denariûm pondo octo, ſtyracis denariũ pondo quatuor, ceræ denariúm pondo uiginti ſer, adipis anſerini denariũ pondo ſedecim, Hyſſopi cerati denariúm pondo duũ triginta, olei Cyperini quantum ſatis eſt. Hyemalibus horis, æſtatis uerò tempore, febre infeſtante loco olei Cyperini roſaceum infunde. Aridis autem uino læuigatis, cætera inijce. Atqui ſi præter caput extorum iecur uidelicet, lienis ac ſtomachus non citra duriciẽ tumore tenentur, ſanguinẽ ſtatim, ſed non ita multũ detrahito, præſertim quũ ſanguinis uaſa prauorum ſuccorum plenitatem præferũt, & per corporis robur & laborantis ætatẽ id liceat, & temporis cõſtitutio nõ fuerit nimiũ gelida, tum quidẽ tempeſtiuũ euacuationẽ moliri. Idq́ꝫ nõ ſemel affatim ſed ſenſim ac pedetentim, quò natura plenitatis ſaburra depreſſa euaporet, & fumidis excrementis exoneretur. Nam ſi repente ad uiuũ uſqꝫ quod aiunt, euacuetur ægrotãs uires proſterni, & iecur perfrigerari neceſſariò, in cõfeſſo exiſtit. Cuius rei certè gratia ſummo ſtudio & perpenſione nõ leui conſiderandũ eſt ãn ſanguis detrahendus ſit necne hydrope implicitis: anceps etenĩ ac ſonticũ ſecũ adfert nõ in loco ac tẽpore facta ſanguinis miſſio. Quoniã non circũſpectim in hoc morbo ſanguineo humore ablato ſæpenumero interitũ accerſit & cõciliat. Quare in his duntaxat ꝓbatur tanqꝫ utilis phlebotomia, quos uiſcerũ uexat obturatio haud mediocris, & phlegmone ſcirrhoſa, & ſi tum quidem maximè uires deiectæ nõ ſint. Et profectò rebus ita ſe habẽtibus, ab eo remedij genere auſpicanda eſt hydropicæ ægritudinis curatio: quibus utiqꝫ epithema quoqꝫ contra lienis & iocinoris duriciẽ ualidum ſuperponere expedit. Efficaſſimũ aũt ad hanc rem eſt in hunc modum confectum medicamentum & impoſitum.

Epithema ad Anaſarcam.

In aqua ἀνὰ σάρκα magna utilitate inducitur epithema quod habet guttæ ammoniacæ, iridis Illyricæ denariũ pondo ſedecim, liquoris panacis denariúm pondo octo, libanotidis, κάγχρυος denariũ pondo ſex, bdellij denariũ pondo ſede-

cim,ſtyracis,ſeui uitulini, chalbanes ſingulorum denariũ pondo octo, piperis grana centũ & ſexaginta, ceræ denariũ pondo duodequinquaginta, magmatis (hoc eſt fecis) olei irini quantũ ſatis eſt. Vini aũt quantũ ad læuigandũ arida res poſtulat. Illud aũt ſcire oportet quod in hac conſtitiutiõe nõ eorũ modò medicaminũ, quæ emolliendi, aut difiiciendi, diſcutiendiq́ uireis obtinent, uerũ eorũ etiã quæ tumorẽ reijciendi reprimendiq́ potentia prædita ſunt, uſus cõmendatur. In quo cenſu numerantur quorum compoſitio talis eſt.

*Epithema Dialectic*on *& Diaphoreticum.*

Id accipit ceræ, picis aridæ, aluminis liquidi, nitri, pollinis thuris uniuſcuiuſq; denariũ pondo centũ & nonaginta duũ, aloẽs denariũm pondo nonaginta ſex pyrthetri denariũ pondo duodetriginta, mali terræ, denariũ pondo uigintiquatuor, olei tantundem, aceti quantũ ſatis eſt Redige in epithema, cataplaſmáue. Huiuſmodi quidem medicaminũ ſubſidijs Hydropi Anaſarcæ & obturationibus, duriciebusq́ ſuccurritur. Cæterũ ſi ἔμφραξις hoc eſt obſtructio mediocris infeſtet, ſumma utilitate in potu præbetur paſtillus δι' ἀμυγδαλῶν cuius ſupra in capite de affectiõibus iocinoris eſt cõpoſitio. At ſi quos prægrãdis & immodica oppilacio excruciare uidetur, nõ imbecillis, ſed ualentioribus occurrendũ eſt antidotis, præſertim quũ iecur ſcirrho tentatur. E quorum numero primas facile tenet paſtillus in hunc modum concinnatus.

Paſtillus ualde nobilis.

Sumito croci, ſpicæ nardi, florum rotundi iunci odorati, cinamomi optimi, myrrhæ, cuiuslibet denariũ pondo duûm, mellis Attici crudi denariũ pondo uigintiquinq;. Confotmato paſtillos denarij pondere ſingulos, quorum unum in uino melleq́ præbeto. Vtiliſſimum etenim eſt præſidium, iocinoris inſenſilem duritiem (quẽ Græci σκίῤῥον nuncupant) inſigniter expurgans & præſentiſſimo auxilio curans.

De aqua Hydrope Aſcite & Tympanite uocata *Caput* XXXI.

Quæ hactenus enumerata ſunt medicamentorum auxilia, non tam Anaſarcæ, quàm Aſcitæ & Tympanitæ etiam uehementer expediunt, quæ alioqui medicaminibus purgandi uim habentibus, & lotium proritantibus aquanq́ prolicientibus deducẽtibusq́ quæ ὑδραγωγὰ id eſt Aquiduca Græci cognominant, potiſſimè curantur. Et ſi frictiones quoq; cum ſale & oleo ex nondum maturis oliuis expreſſo, quod ὠμοτριβὲς uocat, & cucumerino & Cyperino adhibeas non minus efficies. Eſto autem frictio mediocris, ne uiolentia quadam materia ex imo rapiatur, ſed ex ſuperficie potius ſummæ cutis, aut ex cute ſola trahatur, quo melius euaporet & digeratur. Proinde his adijcienda ſunt quæ & humores digerãt & tumores arceant & exiccẽt. Cuius generis cenſentur, quæ Hypotiria uocantur, cuiuſmodi cõpluria extant à priſcis reperta & huic rei deſtinata. E quibus omnibus præſtantiſſimũ, ualidiſſimum, & cæteris etiã uiolentius habetur, quod ex hiſce conſtituitur.

Hypotirium

Hypoſtrion imprimis conducibile.

Habet rheſinæ toſtæ frixæ'ue denariûm pondo centum octogintatrium, ceræ, picis aridæ cuiusq; denariûm centum nonagintaduûm, aluminis liquidi, nitri, ſulphuris ignem non experti, pollinis thuris, ſingulorum denariũ pondo nonagintaſeptem, pyrethri denariũ pondo duodetriginta, bdellij, guttæ ammoniaci, cardamomi, uiſci quircini, mali terræ, olei, uniuscuiusq; denariũ pondo uiginti quatuor, aloẽs denariũ pondo quadragintaſex, aceti quantũ ſatis eſt. Compara, & utere. Atqui id quod proximè ſequitur huic in digerendo, & tumores reprimendo ne tantillum quidem concedit.

Aliud diſcutiens & reijciens.

Habet atramenti ſutorij, ſpumæ nitri, aloẽs, uniuscuiusque uncias quatuor ceruſæ, ceræ, ſingulorum uncias ſex, olei uncias decem, aceti acerrimi quãtum ſatis eſt. Arida conterantur cum aceto ad mellis uſq; craſſitudinem. Ceruſſam in oleo tantiſper dum digitos non inquinet, decoquito. Deinde ceram immitte, & in pila particulatim emollito, & utere. Nam id non Aquæ inter cutem modò, ſed & pluribus alijs affectionibus præſenti eſt remedio, quoniam lien induratum reſoluit, abſceſſus deſiccat, duricies ſcirrhoſas, & ophienas, humoresq; in artubus conglobatos toſósue diſcutit & exiccat. Hydropem præterea capitis adipis in quacunq; præter naturam incrementum, & pultationem à Græcis ἀθέρωμα uocatum. Admota uerò rheſina, abceſſionibus ſecundum aureis parotidib úsue medetur, & alijs præterea multis languoribus ſubuenit. Proinde non erit deſpiciendum, eò quòd immenſæ commoditatis eſt, in ea Hydropis ſpecie quam ἀσκίτην Græci nominant, maximè duritia non magna ilia hypochondriáue moleſtante. Sin amplior duricies eas parteis & iecur comprehendat, ijs ſanè medicaminum auxilijs, quæ exta emolliendi, & humores qui profundè in omento, quod à medio uentre pendet, ἐπίπλοον à Græcis uocatur, & ea membrana quæ omento iungitur περιτόναιον ab eadem gente dicta, continentur omnes diſcutiendi uireis obtinent, ſubueniendum eſt. E quorũ numero eſt quod proximè ſequitur. Conſtat antem id ex ceræ, picis pineæ, picis Brutiæ, nitri rubei, ſiccarum baccarum lauri, ſeui taurini, guttæ ammoniacæ, pollinis thuris ſingulorum libra una, quæ ſoluenda ſunt ſoluantur, & contundenda contundantur in puluerem quæ eliquatis inſerantur. Deinde pariter in mortario conterantur. Sublatisq; omnibus, utere. Optimè facit quum ad aquam inter cutem, tum ad eam ſpeciem qua uenter plurimum flatibus intenditur, creberq; intus ex motu ſpiritus ſonus exiſtit: quam τυμπανίτην uocitarunt Medici tum ad iocinoris ſcirrhos & ad alia ferè infinita. Cæterum id quod ſubnectã, diligentius ceu conducibilius conſyderandum eſt, quoniam nõ tam flatulentos ſpiritus diſſipare, quàm duricies quoque & ſcirrhos expeditè & exactius permollire ſolet & efficaciter poteſt.

ἐπιπλόον.

περιτόναιον

Aliud generoſum epithema.

Eſt uerò hoc quod nunc tradam longè efficatius epithema, & ualidius ad inducendam euaporationem ſiue etiam digeſtionẽ & duricias attenuandas, atque tollendas quàm proximum. Quemadmodum ex ſtercore caprino pariter & oppopanace cum aceto inſtitutũ: nam id humores ſtrenuè extenuat, & diſcutit, nec euacuat ſolum ualidé ſuccos uiſcidos & incraſſatos, ſed ſolidas etiã corporis particulas. Facit idem ſtercus caprillum per ſe cum aceto. Proinde Galenus quoq; non uno in loco idem tumoribus ex ſpiſſis humoribus induratis ſummopere expedire aſſerit. Inſcribitur autem altera hæc de qua agimus nunc confectura μάλαγμα Aſclepij, ſumpto ab authore nimirum cognomine, eſt autem eius hæc deſcriptio.

Malagma Aſclepij.

Habet id ceræ libram unã & dimidiam, picis Brutiæ quam uulgo Colophoniam dicunt denariûm pondo ſex, chalbanes denarij pondo unius, ſucci panacis denariûm pondo ſex, ſordium ex aluearibus apum denariûm pondo trium guttæ ammoniacæ denariûm pondo ſex, uel ut alijs uidetur denarij pondo unius & ſemis, olei heminas duas, aceti xeſtas treis, excrementi caprilli (quã σπύραθον propriè Græci uocant) thuris cuiusque denariorum pondo trium, myrrhæ tantundem. Guttam Ammoniacam primo in aceti xeſta una leuigato, deinde thus, & myrrham, & liquorem panacis, & ſpyrathum immitte & denuo contenito. Sordes uerò ex aluearibus & Chalbanen in mortario contundito: cerã cum rheſina colophoniæ in olei heminis duabus dilue. Quæ ubi coierint, Propolin hoc eſt ſordes apium quæ lecta eſt ex aluearibus inſere, rudiculaq́; agitato aſſiduè, & q̃primum incraſſata & coacta in unũ cernuntur, ſublatũ ab igne refrigerari ſinito, & circunfricato, oraq́; undiq; abradito, & ſpecies cõtritas immitte. Deinde commixtis inter ſe omnibus, collige. Hæc quippe ſunt quæ euaporandi & digerendi, emolliendiq́; uireis obtinent medicamina.

Epithema robur indens lieni.

Medicamenti ex auripigmẽto & alumine, cuius mentio facta eſt paulò ſuperius, imbecillo lieni robur inſerẽtis, quod militi impoſuimus, hæc eſt cõpoſitio. Ceræ Creticæ Tyrenicæ'ue denariũ pondo nonagintaſex, rheſinæ piceæ pitymæ'ue denariũ pondo ſedecim, rheſinæ frixæ denariũ pondo nonagintaſex auripigmẽti fiſſi, aluminis cuiuslibet denariũ pondo duodecim. Metallica curioſè in aceto acriore læuigato, & inceratũ cõpingito admixto pauculo olei, utere. Hæc eſt ſanè curatio qua miles ille lienoſus ritè curatus, ad integram ſanitatem reuerſus eſt.

Aliud epithema ſpleneticum & hepaticum.

Eſt præterea adhuc aliud epithema, quod in utriſq; corporeæ molis lateribus diaphoreſim, hoc eſt digeſtionem euaporationém ue elicit, & proin

denon tam lienoſis quàm iocinoroſis præſentaneo eſt auxilio. Eius deſcriptio
eſt huiuſmodi: Ceræ, rheſinæ terebinthinæ, hyſſopi Athenienſis, iridis Illy-
ricæ denariûm pondo ſex. Quæ eliquanda ſunt, eliquant, cæteriſq; ammixtis,
utere. Quod ſi manat ubertim ſudor, quem, ne impedimento ſit, è medio ſub
latum cupias abſterge, & oleo de abſynthio perlinito. Deterſoq;, ut dixi, ſudo-
re, ad illud epithema confugito.

Diſtentionis, inflationis ue lienis curatio.

VBi porrhò ex ſupra cõpræhenſis notulis lienem ob flatulentos quoſ-
piam ſpiritus inibi concitatos, diſtendi & indureſcere olfeceris, ita qui
dem ut ſcirrhus ſubeſſe uideatur, & punctionibus neſcio quibus dolo
rificis admodum, citra omnem loci lienis grauedinem, excrucietur languidus,
mirum quàm præſenti auxilio fuerit Diſpoliticon medicamentum in hũc mo-
dum inſtructum, ritè ſumptum.

Dioſpoliticon & eius compoſitio.

Rutæ uiridis pridie decerptæ, piperis, cumini ſingulorũ denarij pondo uni-
us, nitri denariûm pondo quattuor. Quod ſi languentis aluus aſtricta ſit,
ſumatur nitri denarius unus. Macerabitur autem per triduũ cuminum in ace-
to maximè acri: dein continuo ſiccatum contundatur in puluerem, cæteriſq;
tribus ſigillatim in farinam redactis, mel optimũ & deſpumatum adijcitur.
Poſtea concinnatũ ſcitè in pixide uitrea reponitur. Sumendũ eſt medicamen
tum hoc & ante & poſt cibum, mẽſura myſtri unius. Diſcutit id eximiè flatuũ
ut antea demonſtratũ eſt collectiones uentriculi, & reliquorũ uiſcerum flatu-
lentũ ſpiritum expellit, & ſtomachum excitat, coquendiq; facultatẽ adiuuat, † *Aliás bilem*
aluum adſtrictam lubricam reddit, † pituitã diſſerat, ructus tollit, thoracis æ-
gritudines ac uitia lateris item & iocinoris, lieniſq; & renum demulcet, pla-
catq;. Appoſitum præterea ſic affectis puta ſtomachi, uentris, iecuris & ſple-
nis uitio oppreſſis, exiſtit, eligma διὰ καλαμίνθης, ideſt ex nepita confectum, &
διὰ τῶν τριῶν πεπέρεων quod eſt è tribus piperum generibus, & διὰ σπερμάτων
hoc eſt ex ſeminibus, inſtitutum. Quin & cucurbitula uentri impoſita utilis ad
idem eſt. Summæ ad hæc utilitatis ſunt: Nigella, apium ſaxatile quod Græcè
uocant petroſelinon, aniſum, & cuminũ, uel panibus indita, uel cæteris cũ epu-
lis ac dapibus ammixta. Cõuenit uerò imprimis infantibus, & maximè in uino
læuigata potui dare, uel ſemina cõpræhenſa redacta in puluerẽ adſpergantur.
Vetonicam inſuper & adiantum & filiculam admiſcere alienum non eſt, potiſ-
ſimè ſi duricie ſumma lien afficiat. Qua in conſtitutione ſcolopendrion quoq;
& aſplenon adijcere expedit. Hic mihi tempeſtiuum uidetur ex Galeni me-
dendi methodo eiuſdem authoris ſententiam ſuper huius uiſceri flatulentis ſpi
ritibus decerptã in medium promere. Quo cõmodius unicuiq; cauſſæ oportu
na antidota, uel paſtillos, uel epithemata, quæ uir ille expertus eſt, uel quæ nos
experimento & uſu cognouimus, & compoſiturã eorũ explicare queamus.

C. Galeni de lienis ſcirrhoſis pariter & flatulentis uitijs ſententia Caput XXVIII.

Cirrho igitur (cui lien ualde opportunum eſt,) ſplenis laborantibus non extrinſecus modò ualentiora medicaminum præſidia, adhibere congruit, uerùm pocula quoque uiolentiſſima potui dare. Facillimè etenim & citra moleſtiam tollerabunt. Oportuniſſima itaq; capparis corticū radices, & ſcolopendriū, & ramaricis quū cortices tum radices, ſiue etiam cymæ, hoc eſt tenerrimi in ſumma ſtirpe coliculi. Sunt ue-rò hæc omnia in aceto, ſeu oxymelite elixanda. Proinde lienis interdum, & id quidem frequentius tactui præ duricie, ut apparet, reniti contumacius uidetur. Neque tamen ob id ſcirrhoſus ſtatim tumor eſt, ſed flatulentorum potius ſpirituum collectio. Qua propter huic malo medendo, locum abſynthij macerati decocto fouere, dein rei adpoſitum medicamen emplaſtrum ue inducere expedit. Cæterùm quæcunque in hac conſtitutione adplicantur, mixtæ ſint, confuſæ'que potentiæ. In quo cenſu eſt id, quod ex ſulphure, & alumine conſtituitur. Cuius utriuſque ſortis compluria in commentarijs de medicaminum compoſitionibus tradita ſunt cætera. Animum autem attendere oportet, ut eadem quæ adhibentur medicamina, triplicem, euentandi ſcilicet emolliendi, & adſtringēdi facultatē obtineant. Quantitas item permixtionis obſeruanda. Nam quibus lien ex ſpirituum inflatione in tumorem aſſurgit ampliorem, non fuerit alienum ſanè plus aluminis medicamini adijcere. Sin ſcirrhoſus magis inibi tumor ſit, quàm flatulentus uehementioris diaphoreticæ mollificantis'que facultatis, mediocris uerò adſtrictoriæ uirtutis admiſcenda ſunt medicamenta. Inter incompoſita autem quæ extenuandi uim habent medicaminum auxilia, flos ſalis principatum tenet, indurata lieni extrinſecus cum ueſica ænea impoſitus. Emolumenti nanque plurimum is hac in re adferre conſueuit.

Cymæ.

Epithema iocinori, lieniq; iuxta competens.

Ad iecur pariter & lienem confert epithema quod habet: Aluminis liquidæ, ſulphris ignem non experti, (quod ἄπυρον Græci, Rhomani uiuum nuncupant,) nitri rubentis uniuſcuiuſque denariorum pondo ſex, guttæ ammoniaci thymiamatis, florum labruſcæ, corticis radicis capparis cuiuſlibet denariorum pōdo ſex, picis aridæ, rheſinæ frixæ ſingulorum libræ pondo unius, olei Cyperini uncias ſex, aceti quantum ſatis eſt. Hoc quippe ualde generoſum, ſummæ'que efficaciæ in id genus uiſcerum adfectionibus exiſtit epithema.

Hypotirion epithema.

Lienoſis porrhò & aqua intercutem laborantibus, nonnulla quoque alia epithemata ſummè congruunt, cognomento Hypotiria. Quoniam non humores tantummodo ex alto foris extrahunt, ſed & dolores quoque amouent, & ſcirrhos, cæteraſq́ue duricies ſoluunt & diſcutiunt. Verbi gratia illud quod accipit: Rheſinæ frictæ libras treis, ceræ, picis aridæ ſingulorum libras duas, aluminis atri ac liquidi, nitri, ſulphuris uiui, pollinis thuris (quam mannam uocant) uniuſcuiuſque libram unam, aloës uncias ſex, pyrethri, mali terræ, (quam ἀριστολοχίαν Græci dicunt) cardamomi, uiſci quercini, guttæ ammoniacæ, bdellij, radicis cucumeris agreſtis uncias quatuor, olei hyrundinariæ tantundem, aceti xeſtam unam. Alumen itaque eliquato, ſulphur & nitrum læuigato, guttam ammoniacam cum aceto diluto, aridisque in puluerem redactis, liquida admiſceto. Reputare uerò inter hæc oportet id quod ex alumine fit & ſulphure medicamentum, quoniam ad eadem eſt efficax, adhæc etiam epithema διὰ σπερμάτων, præſertim in lienis ſpiritibus inflati medicatione. Illud enim uerò quum per ſe, tum, & tum quidem imprimis, adiecto alumine & ſulphure eandem efficatiam obtinet. Sed ex ſeminibus concinnatum, atque ob hoc διὰ σπερμάτων à Græcis adpellatum flatuum materiã eſſentiamq́ue abſcindit, & congeſtat, diſſipat, cætera maturat, digerit, & expurgat. Proinde geminas διὰ τῶν σπερμάτων epithematum compoſitiones ſubnectere haud indignum operæ precium putaui.

Epithema dia tôn ſpermatôn, hoc eſt ex ſeminibus contextum.

Habet cardamomi, herbæ ſabinæ ſingulorum uncias ſex, Cyperi, baccarum lauri, caſſiæ fiſtulæ, ſertæ Campanicæ, fœnogræci Gallici, ſeminis apij, maioranæ, aniſi, panacis radicis, thuris, ſeminis fœniculi, guttæ ammoniacæ, rheſinæ terebinthinæ uniuſcuiusque uncias treis, mellis, olei nardini, ſeui taurini, ceræ, cuiusque libram unam. Summè facit ad inflationem uentriculi, iocinoris atque lienis.

Aliud epithema dia ſpermatôn.

Alterum διὰ σπερμάτων quod ad idem facit conſtat ex cardamomi, yrci Cyperini, ſampſuchi, nitri, aniſi, ammeos, apij ſeminis, fœnogræci, baccarum lauri, guttæ ammoniacæ, cuiuslibet uncias treis. Seui taurini cotylam unam, ceræ denariorum pondo decem, colophoniæ tantundem, mellis libram unam, conformato epithemate utere. Poteſt idem pari pondere uel ampliore miſceri cum medicamento ex alumine ſulphureq́ue confecto. Cæterum ſi tumor lienem infeſtat, calor item & ariditas magna cum utilitate miniſtrantur folia, uel cymæ uel radices tamaricis, & herba aſplenon, lactucæ. Sunt enim hæc quæ nullam habent neque euidentem, neque nimiam calfaciendi naturam, neque lien accendunt, tum porrhò præcipuè ſi cum oxymelite exhibeantur. Oportet autem ab initio eadem elixare, tractu uerò temporis bene cõquaſſata eadem

exhibere

exhibere conuenit. Ex eodem cenſu ſunt folia ſalicis, & liber eiuſdem arboris & radix. Quin & purgamenta ferri quæ in aquæ temperamento relinquuntur lien egregiè cõminuunt, remittunt & reſoluunt. Vinum igitur uel acetum in quo ignitum ferrum recens ex igne ſublatum, extinctum ſit potui dato, potiſſimè durioris carnis corporibus & robuſtis cuiuſmodi is de quo iam egimus miles extitit.

Pocula ad lienem.

Reuertor denuo ad potiones, quibus in ferrum candens extinctum ſit, intra exordia enim ingentium affectionum lienis in mollibus ac delicatis etiam corporibus, haud parum emolumenti conferunt. Nec ab initio ſaltem, ſed multis deinceps diebus. Adijcere ergo quis poterit ſquamam ferri, cymas abſynthij, piperis paululum, ne lædant ſtomachum. Præſtantius autem redditur ſi
πελεκῖνον, in huiuſmodi lienis intẽperie Pelecinum admiſceas & herbam auriculam mu-
Galenus uocat ris μυὸς ὦτα à Græcis cognominata. Quemadmodum cõtrà in frigida diſtem-
ἡδύσαρον. perantia caſſa, coſtum, ſerpillum, aniſum, & huiuſmodi. Dantur autem in calida intemperie pelecinus, & auricula muris utiliter. quoniam perquâm efficaces ſunt, & lienem ſtrenuè reſoluunt, intemperiemq́ue emendant, & ut comminuunt ita rurſum increſcere prohibent. Frigidam uerò inteperaturam ac aridam præcipuè iuuãt, trixago, gentiana. myrobalanũ, calamentum, cyclaminus (quam rapum ſiue umbilicum terræ Rhomani nominant,) Peucedanus, acorus, ſcordium, trifolium, hypericum, uitex, liquor pineſtelli (qui ὀποπευκέδανος Græcè uocatur,) Centaurium quum maius, tum minus aridum, ſcolopendria, farina lupinorum, & id genus cætera. Alia uerò cum uino, & aqua. & oxymelite pota proſunt Phœnicobalanus qui & myrobalanus uocatur, & à quibuſdam dactylus, niſi cum oxycrato, id eſt poſca ſumatur, uomitione cõtinuo eijcitur. Oportet aũt ſingula præſcripta ratione, rituq́ue accuratius admouere.

De Paſtillis.

Vus etiam rotularum quarundam probatur, potiſſimè quæ ſtomacho ſnon officiunt. Quarum trium confecturas ſelegimus. E quibus primus eſt orbiculus uentriculo peridoneus. Vtilis uerò eſt contra omnes lienis affectiones, cõuulſiones, attritus, eroſionesúe, flatuum collectiones, & muliebres afflictiones. Habet autem is, myrrhæ denariorũ pondo ſex, ſpicæ nardi Indicæ denariorũ pondo quatuor: uel loco nardi Indicæ ſume nardum Gallicam pondere denariorum ſex, coſti denariorum pondo ſex, ſucci panacis dyptami, corticis radicis herbæ ſtatariæ, corticis radicis capparum, Periclymeni (Latini inuolucrum maius uocant,) radicis corticis, rubiæ aptæ tingendo, guttæ ammoniacæ uniuſcuiuſque denariorum pondo quattuor. Sunt qui iridis quoque denarios duos cum dimidio adijciunt. Conformantur hæc in paſtillos cum oxymelite ponderantes grammata duo ſinguli: Quorum

unus

unus iuſtam doſim explet, admixto oxymelite. Hic uerò paſtillus, cuius ipſe parens ſum, cum additamento admirandi effectus eſt, & cunctis lienoſis affe-ctionibus peraccommodus, maximè uerò grandi eiuſdem exti tumori, & duri-ciæ immodicæ. Conuenit idem non tam adultis & natu grandioribus, quàm ipſis quoque pueris, præcipuè ſi amyli pluſculum admiſceas. Deſcribam nūc alium qui in potione haurirur orbiculum, nulli bonitate ſecundum, quem ipſi creberrimè porreximus, & uſu commoditatem eius cognouimus.

Alius paſtillus nobiliſſimus.

Habet corticis radicis capparum, tamaricis, aſpleni herbæ, ſquamæ ferri, lupinariæ peliciniue ui... ...iuſque denariūm pondo ſex, myrobalanorū denariūm pondo decem, guttæ ammoniacæ denariūm pondo octo, ſtochar-dos denariūm pondo decem, abſynthij pontici denariū pondo quatuor. Con formato inde paſtillos denarij pondere & cum oxymelite potui dato ſemper una doſi unum.

Epithema aliud ad idem.

Reſtat adhuc præſentis auxilij à nobis concinnatum haud inutile epithe-ma, cuius compoſitio talis eſt: Myrobalanorum piſtatorum, florem la-bruſcæ, guttæ ammoniacæ, bdellij ſcyrrhici, corticum radicum capparis, floris ſalis cuiuslibet denariū pondo quadraginta octo, liquoris panacis craſſi denari-ūm pondo octo, ſtyracis, pollinis thuris ſingulorum denarij pondo unius, uiſci roboris denariū pondo duodecim, ceræ denariū pondo uiginti quattuor. guttā ammoniacā cum flore ſalis eliquato, atq; diſſolue. Capparē uerò & dactylos, mannamq; in aceto læuigato. ceram autem igne liquefacto. commiſce & con tere, & confecto inde epithemate. utere. Conducit hoc enim medicamentū mi rificè lienoſis. Quoniā duricias, diſcutit, tumoresq; comminuit, ſcirthon eiuſdē uiſceris emollit, ſoluit & amputat Quin & ipſi dactyli, quos myrobalanos di-cunt ſoli quaſſati, & emplaſtri more inducti, ſtrenuam nauant opitulando o-peram. Trixago item & uerbenaca cum ueteri axungia ſuilla cataplaſmatis modo impacta proſunt.

De tuſſe ex liene affecto *Caput* XXIX.

SI quando lienoſis tuſſicula ex tenui & acri diſtillatione oboritur, eidē ſumpto medicamine διὰ τῶν κωδειῶν, hoc eſt ex capitibus pa pauerinis inſtituto, uel paſtillo trigono ſuccurrendum eſt Lieni uerò epithema extenuandi uiribus præditum ſuperinduciro. Verū ſi qua ſint quæ horum uſum prohibeant, adſperginem (quā embrochā Græ-ce uocant) ex quopiā idoneo ad hanc rem orbiculo cum aceto & oleo roſarum ad mellis uſq; conſiſtentiā temperato capiti roratim infunde. Cōmodiſſimus autē ad hanc rem eſt, etſi q̄d alius, utiliſſimus paſtillus κροκώδης, hoc eſt croceus, in aceto

mè, uel liene iecori aduerſo uel inteſtino quod κῶλον Græci, uel medio inteſtino quod μεσεντήριον eadem gens adpellitat, uel locellis muliebribus, uel renibus, uel ueſica deniq; morbo correptis. Vel ex hæmorrhagia in ſexu fœmineo. uel retentione menſium, uel pergelida pulmonis, & ſepti tranſuerſi intemperie cæteris partibus non paucis malè habentibus Quorũ uniuſcuiusq; primogenia affectione diligenter prius perſpecta morbi curatio tentanda eſt.

Notæ Hydropis ex frigore partium.

Quicunq; igitur ad algorem iocinoris ſeu pulmonis ſeptiue tranſuerſi Hydropicum morbum referunt, magna ex parte tuſſi uexantur, & nihil memoratu dignum eijciunt, ſed infeſtat inanis tuſſiendi impetus, aluus aſtringitur & uiſcerum inflatione uenter exiccatur, retenta humiditate. Si contrà alui profluuium, & inteſtinorum aſſiduæ uellicationes cum morſu moleſtarint hydropicum ad ueſicam & medium inteſtinum gelu oppreſſa, morbi originem referendam eſſe liquidò declarant. Seceſſum nanq; bilioſum cõmitatur uellicatio, bileaq; ſuperfluitas uentrem occupat, acri pituita inteſtina obſidente. Si uerò pulmon s uitio per compatiendi rationem affecto hepate aqua cutẽ ſubeat tuſſis miſerè languentes exagitat. Et corde perfrigerato uniuerſum quidẽ corpus in tumorem aſſurgit, cæterum cunctis partibus reliquis pedes inflantur. Ingruit eiuſmodi morbus præcipuè Auctumnalibus horis.

Aquæ inter cutem curatio.

Omnibus ſubeuntium cutem aquarum generibus commune quidem præſidium eſt nimiæ humoris abundantiæ inter principia ſtatim euacuatio, ſed ἀσκίτης & τυμπανίτης ſe ſolis purgãtibus (quæ καθαρτικὰ Græci uocant) medicaminibus, ἀνάσαρκα uerò nonnunquã ſanguinis detractione per uenam ſcalpello inciſam, quon am ex eiuſdem humoris nimietate gignitur euacuandæ ſunt. Quanquam ſi frigus reſpicias uenam pertundere alienum ſit, uerum quia plenitas infeſtans hoc modo exhauritur, & languentis natura exonerata alacrior fit, & morbi cauſſa minuitur, & inde neceſſariò, minore negotio redit ſanitas, uenæ admittenda eſt ſecatio. Nam quemadmodum uidere eſt ignẽ uiridibus & humidis ſub lignis periclitari & extingui, ſublatiſq; è medio his. denuo accendi Ita & conſimili de cauſſa in Hypoſarcidio (ſic enim & Anaſarcã adpellitant) ſanguinem auferre expedit Proinde cuiuſq; particulatim curandi modus præſcribendus eſt. Quæ nam uidelicet conueniat in hydrope uictus ratio, quæ cataplaſmata, quæ medicamenta, & qui ſint eadem adhibenda. Auſpicabimur autem ab eius ſpeciei, quæ ὑποσάρκα uocatur medendi rationem.

Curatio Hypoſarcæ.

Inter initia itaque huic ſubeuntium cutem aquarũ generi confeſtim, ſi per uirtutem & ætatem licuerit, ſanguinis miſſione ſuccurrendum eſt. Sin autẽ uires deiectæ, ætáſue impediant, hac longum ualere iuſſa, robur inducendum.

Inſtauratíſq; iam uiribus phlebotomiam aggredi competit, prauiſq; humoribus detractis, ad alia medicaminum præſidia deueniẽdum, atq; mox intra principia antidoto Picra utere. Nam hæc obſtructiones laxat, uiſceribus robur indit. Quod equidem probatiſſimũ in hac re amuletum arbitror. Ab hoc tranſitus eſt ad ualentiora aliquantulum, purgatoriã uim habentia medicamenta, conſtypatione iam reſerata, extíſq; deſiccatis, & humoribus modicè ſublatis, & meaculis deniq; laxatis. Exhaurire autem infeſtantem humorem, ſenſim pedetendimq; expedit cathartico, & ſi nimiũ habundet, ne ſemel adfluentius exhibito medicamine uires deijciantur. Vix eñi quicquã eſt, ſat ſcio, quod languẽtem magis adfliget quã prolixior alui purgatio. Satius igitur fuerit humorẽ negociũ præbentem paulatim, & cũ ſumma perpenſione, quã ſemel & confertim & uiolenter euacuare. Pulcherrima uerò & utiliſſima in hac affectiõe conſtitutio quæ ex ſambuci radicum alteræ corticis ſucco conficitur purgatio, concinnata inde cõditura & potui data. Prodeſt itidem & quæ ex ebulo fit. Eadem nanq; ſambuco & ebulo uis eſt. Purgant' eñi utraq; tum bilem tum pituitã. Conducũt ex æquo lactariæ, tithymalus & ricinus, ciciue. Conſimiliter etiã ſquama æris. Primas uerò facile tenet in hac re. Præſtantiſſimũ enim ſi quicquã aliud eſt remedium, hunc in modum confectum poculum.

Hiera Picra.

Sambucus.

Ebulus.

Potio medendæ Hypoſarcæ nobilis.

Foliorũ oleaſtelli (quæ chamælæa eſt) unde granũ cnidiũ decerpitur, denarij pondo unius, æris cremati, denariũ pondo duũ, aniſi denarij põdo unius. Potui cũ aqua præbeto. Principio quidẽ denarij pondo unius. Viribus inſtauratis denariũ pondo duũ, uel amplius ſeu minus ſemper habita uiriũ ratione. Ab his potionibus ſumptis, ad euacuationes confugiendũ eſt. Quibus peractis nõ alienũ erit poculis quæ loca obturata, obſtructáq; liberent & expediãt uti. Verbi cauſſa Διὰ ἀμυγδαλῶν paſtillus, is etẽi multis modis huic rei accõmodus eſt, quĩ oppilatiões eximiè laxat ac diſcutit. Quin & iocinoris duritiã ſcirrhonq; ab exordio ſtatim aſſiduè potui datus emollit, & reſoluit in tantũ ut hepar priſtinæ ſanitati eius beneficio reddatur, & ne ueſtigiũ quidem duriciei inibi relinquatur. Compoſitio autem eius orbiculi talis eſt.

Paſtillus dià Amygdalôn, hoc eſt ex amygdalis conſtitutus.

Aniſi, ſeminis apij aſari, abſynthij, amygdalarũ amararum, uniuscuiusq; denariũ pondo quatuor. Conformentur cum aqua paſtilli denarij pondere. Vtendum autem ijs potiſſimè rotulis medendis hiſce quos iocinoris ἐμφράξεις ex pingui craſſóq; & denſo humore infeſtat. Vel etiã ad medicandũ eos qui non adeò uehementi eius exti dolore uexantur. Quod ſi doloribus inteſtina, uenter, tententur, paſtillus cognomẽto Amazonius ritè exhibitus magnificè ſubuenit, quoniã oppilationes relaxandi uim obtinet. dolores demulcet & amouet, quia anodynus eſt. Nos uero his qui huiusmodi doloribus inteſtinorum ſcilicet, uentris & hypochondriorũ obnoxij ſunt, elixationẽ caſſiæ ligneæ, ſpicæ nardi, & aſari potui dare conſueuimus.

Cataplaſma

Cataplaſma ad Hypoſarcam.

In anaſarca hydrope comprimis utile eſt cataplaſma ex fœnogræco, polenta farináue hordeacea, & puluere herbæ abſynthij confectũ & adhibitũ. Quoniam robur uiſceribus indit, & humores intimius hærentes citra uellicationem & mordacitatem deſiccat. Eſto autem pulueris abſynthij plus quã cæterorum. Quibus etiam cymini farina & aniſi, & maſtiches & ſeminis rutæ magna commoditate adijcitur. Et ſemina uino mellec̨ elixa cataplaſmatis modo impone. His igitur ubi uiſcera relaxata fuerint, & rariora effecta quinis ſeptenisue diebus utendum eſt. Poſt hæc oportet epithema adplicare facultatis cõpoſitæ, quod roborandi uidelicet & rarefaciendi emolliendic̨ uiſcera potentiã habeat. Cuius ſortis eſt ex his compoſitum.

Epithema ad Hypoſarcam.

Croci denariũ pondo duodecim, aloës denariũ pondo octo, maſtiches, guttæ Ammoniaci thymiamatis, bdellij, ſingulorum denariũm pondo octo, ſtyracis denariũ pondo quatuor, ceræ denariũm pondo uiginti ſex, adipis anſerini denariũ pondo ſedecim, Hyſſopi cerati denariũm pondo duũ triginta, olei Cyperini quantum ſatis eſt. Hyemalibus horis, æſtatis uerò tempore, febre infeſtante loco olei Cyperini roſaceum infunde. Aridis autem uino læuigatis, cætera inijce. Atqui ſi præter caput extorum iecur uidelicet, lienis ac ſtomachus non citra duriciẽ tumore tenentur, ſanguinẽ ſtatim, ſed non ita multũ detrahito, præſertim quũ ſanguinis uaſa prauorum ſuccorum plenitatem præferũt, & per corporis robur & laborantis ætatẽ id liceat, & temporis cõſtitutio nõ fuerit nimiũ gelida, tum quidẽ tempeſtiuũ euacuationẽ moliri. Idc̨ nõ ſemel affatim ſed ſenſim ac pedetentim, quò natura plenitatis ſabutra depreſſa euaporet, & humidis excrementis exoneretur. Nam ſi repente ad uiuũ uſc̨ quod aiunt, euacuetur ægrotãs uireis proſterni, & iecur perfrigerari neceſſariò, incõfeſſo exiſtit. Cuius rei certẽ gratia ſummo ſtudio & perpenſione nõ leui conſiderandũ eſt ãn ſanguis detrahendus ſit necne hydrope implicitis: anceps etẽm ac ſonticũ ſecũ adfert nõ in loco ac tẽpore facta ſanguinis miſſio. Quoniã non circũſpectim in hoc morbo ſanguineo humore ablato ſæpenumero interitũ accerſit & cõciliat. Quare in his duntaxat pbatur tanc̨ utilis phlebotomia, quos uiſcerũ uexat obturatio haud mediocris, & phlegmone ſcirrhoſa, & ſi tum quidem maximẽ uires deiectæ nõ ſint. Et profectò rebus ita ſe habẽtibus, ab eo remedij genere auſpicanda eſt hydropicæ ægritudinis curatio: quibus utic̨ epithema quoc̨ contra lienis & iocinoris duriciẽ ualidum ſuperponere expedit. Efficaſſimũ aũt ad hanc rem eſt in hunc modum confectum medicamentum & impoſitum.

phleb^o. quibus [illegible]

Epithema ad Anaſarcam.

In aqua ἀνὰ σάρκα magna utilitate inducitur epithema quod habet guttæ ammoniacæ, iridis Illyricæ denariũ pondo ſedecim, liquoris panacis denariũm pondo octo, libanotidis, κάγχρυος denariũ pondo ſex, bdellij denariũ pondo ſede

Hypotrion imprimis conducibile.

Habet rheſinæ toſtæ frixæ'ue denariûm pondo centum octogintatrium, ceræ, picis aridæ cuiuſq; denariûm centum nonagintaduûm, aluminis liquidi, nitri, ſulphuris ignem non experti, pollinis thuris, ſingulorum denariũ pondo nonagintaſeptem, pyrethri denariũ pondo duodetriginta, bdellij, guttæ ammoniaci, cardamomi, uiſci quircini, mali terræ, olei, uniuſcuiuſq; denariũ pondo uiginti quatuor, aloës denariũ pondo quadragintaſex, aceti quantũ ſatis eſt. Compara, & utere. Atqui id quod proximè ſequitur huic in digerendo, & tumores reprimendo ne tantillum quidem concedit.

Aliud diſcutiens & reijciens.

Habet atramenti ſutorij, ſpumæ nitri, aloës, uniuſcuiuſque uncias quatuor ceruſæ, ceræ, ſingulorum uncias ſex, olei uncias decem, aceti acerrimi quantum ſatis eſt. Arida conterantur cum aceto ad mellis uſq; craſſitudinem. Ceruſſam in oleo tantiſper dum digitos non inquinet, decoquito. Deinde ceram immitte, & in pila particulatim emollito, & utere. Nam id non Aquæ inter cutem modò, ſed & pluribus alijs affectionibus præſenti eſt remedio, quoniam lien induratum reſoluit, abſceſſus deſiccat, duricies ſcirrhoſas, & ophienas, humoresq; in artubus conglobatos tofóſue diſcutit & exiccat. Hydropem præterea capitis adipis in quacunq; præter naturam incrementum, & pultationem à Græcis ἀθέρωμα uocatum. Admota uerò rheſina, abceſſionibus ſecundum aureis parotidib úsue medetur, & alijs præterea multis languoribus ſubuenit. Proinde non erit deſpiciendum, eò quòd immenſæ commoditatis eſt, in ea Hydropis ſpecie quam ἀσκίτην Græci nominant, maximè duritia non magna ilia hypochondriáue moleſtante. Sin amplior duricies eas parteis & iecur comprehendat, ijs ſanè medicaminum auxilijs, quæ exta emolliendi, & humores qui profundè in omento, quod à medio uentre pendet, ἐπίπλοον à Græcis uocatur, & ea membrana quæ omento iungitur περιτόναιον ab eadem gente dicta, continentur omnes diſcutiendi uireis obtinent, ſubueniendum eſt. E quorũ numero eſt quod proximè ſequitur. Conſtat autem id ex ceræ, picis pineæ, picis Brutiæ, nitri rubei, ſiccarum baccarum lauri, ſeui taurini, guttæ ammoniacæ, pollinis thuris' ſingulorum libra una, quæ ſoluenda ſunt ſoluantur, & contundenda contundantur in puluerem quæ eliquatis inſerantur. Deinde pariter in mortario conterantur. Sublatisq; omnibus, utere. Optimè facit quum ad aquam inter cutem, tum ad eam ſpeciem qua uenter plurimum flatibus intenditur, creberq; intus ex motu ſpiritus ſonus exiſtit: quam τυμπανίτην uocitarunt Medici rum ad iocinoris ſcirrhos & ad alia ferè infinita. Cæterum id quod ſubnectã, diligentius ceu conducibilius conſyderandum eſt, quoniam nõ tam flatulentos ſpiritus diſſipare, quàm duricies quoque & ſcirrhos expeditè & exactius permollire ſolet & efficaciter poteſt.

ἐπίπλοον.

περιτόναιον

De cute teſtacea preditis.

Piſces & cætera quæ putamine, teſtulaq́; continentur ὀστρακόδερμα à Græcis uocantur, puta oſtrea, cirrhitia, aut ſchema, oblectationis modo gratia deſiderantibus moderatè offerantur, id præſertim ſi deſiderio eius tenētur maximo, reſpectu nāq; affectionis, præcipuè quum feruor neſcio quis, aut febris aliqua potius, ne per ſomnium quidem concedunt, potiſſimè ſi hydrops Timpanites infeſtat.

De Legumentis.

In quauis hydropis ſpecie legumina quidem prohibenda ſunt, fermè omnia ſed imprimis utiq; in Tympanite.

De Bellarijs.

Secundæ prætereà menſæ quæ à Græcis τραγήματα adpellantur, è quorum cenſu ſunt, amygdalæ & piſtacea neutiquam expediunt. Vuæ uerò & palmulæ rariſſimè. Caſtaneas quoq; & nuces manibus & pedibus fugere in aqua inter cutem congruit.

De uino Hydropicis congruo.

Vinum in hydrope præcipuè commēdatur uermiculum, uel Cyreum, uel Aſcalonite, præſertim ualde annoſum, & auſterū. Quæ ſanè non lotium modò proritāt, ſed, quo nihil in hoc morbo præſentius eſt, humiditatē exiccāt. Niſi fortè propinationē (πρόπομα Græci nocant,) abſynthij potiſſimè cui caſſia admixta ſit, & ſpica nardi cōmoditatis plus adferre contendas. Præfert uerò fructu nō parum prædictis omnibus ꝓpinatio apij. Quibus utiq; demptis reliqua cuncta (ut inimica) damnantur propomata.

De exercitijs Hydropicorum.

In hydropicis curatione uix quicquam utilius cenſetur exercitationibus, præſertim ſi in maritimis regionibus exerceantur languidi. Expedit uerò imprimīs equitatio, & huc illuc in cathedra circūferre. Cæterū pedibus, ſi per uires laborantis fieri queat, deambulare multum, & quandoq; currere, quàm geſtari, ſatius eſt.

De Frictionibus.

Hydropicis conducit cottidie ter quater'ue, uti frictione uehementi. Quoniam hæc meatus conniuentes aperit, humores deſiccat, & extenuat, & diſijcit. Neq; etenim quicquam in hydrope alienius, & peſtilentius quàm ſi per meaculos obturatos, uel conniuentes non datur diſſipatio, ita ut flatuoſi ſpiritus cū humoribus conflati nequeāt digeri. Nam ſi impediatur in corpore occluſis meatibus digeſtio, conſequēs eſt, & certè neceſſarium in uentrem aut peritonæum ſeſe recipiat & deriuetur quicquid humoris, ſpiritusq́; intra corpus cōtinetur. Perfricandi ſunt itaq́; in hoc malo conſtituti, aridis manibus, uel cū oleo & ſale quandoq;, uel oleo Sycionio, hoc eſt cucumerino, uel Cyperino, & alijs quibuſdam calfacientibus.

De Balneis.

Balneorum uſus in morbo Hydropico, perinde atque quilibet humor alienus eſt, propterea quòd plus obſit quàm proſit. Atque ijs potiſſimum qui temperamentæ ſunt frigido. Lauacris etenim (ceu de Balneis demonſtratum eſt) multò uehementius perfrigerantur hominis corpora, quàm percaleſiant. In uniuerſum enim uiſcerum affectionibus non multum expedit. Proinde extenuantibus potius, diaphoreticisq́ue uel diſſipantibus utendum eſt ſubſidijs, cuius ſortis ſunt farina eruacea, ſal nitrum, & id genus cætera. Siquidẽ pleraq; alia maiores noſtri obſeruauêre, & tradidêre quæ corpus extenuandi, & digerendi quoque uirtutem obtinent. Sunt igitur huiuſmodi quæ imprimis expediunt, ſolicitius perpendenda, & ex iјs ipſis id genus alia deligenda. Atque ad hunc quidem modum aquæ inter cutem nulla febre comitante ſuccurrendum, cenſeo.

De Hydropici morbi cum febre coniuncti curatione

Caput XXXII.

VBi porrhò Hydropem febris comitatur, edulijs, haud adeò calorificis utendum eſt. Quin etiam neque uiſcera ſunt calidis rebus obruenda. Faceſſant & propinationes calidæ potentiæ, & eiuſdẽ facultatis quæcunque antidota, & purgatoria medicamina. Imò ſatis fuerit, ſi ægrotans oleribus intybo uidelicet & ſylueſtri endiuia ſcariolâue, σέρις adpellata & κιχώριον καὶ τρόξιμα nutriri. Quibus & Braſſicam, & maluam, uel rapum, & Cithorium utiliter adijcias, & præcipuè radices apij. Capita inſuper porrorum cocta ſæpenumero, & elixos aſparagos mixturæ implicita dare conuenit. Antidota ſæpius iterare malum eſt, potiſſimè quæ ex ſpeciebus conſtant aridis, & acritudine præditis. Vitanda ſunt ad hæc medicamenta calidioris facultatis purgatoria. Nullum enim reperies medicamen calidæ potentiæ, hydropẽ cum febre implicitis conducibile. Quoniã ſitis quæ alioqui quum febris tum hydropis comes eſt, inde augetur, & febres magis inflammantur, & alia ſub his ingraueſcunt, imitantur'que incommoda. Nam ſi ancipites morbos intercus comitetur, æſtus perpetui adſunt, quoniam continuo febricitant. Neque ſanè, ut quibuſdam uidetur, admirandum eſt ardorẽ accedente hydropico morbo non extingui, & febrim continenter perſiſtere. Quin etiam ſub aqua non rarò febris quoque æſtuoſa & ardens ingruit & durat cui utique iuxta qualitatem delinquentem mederi oportet. Nempe pro re nata nunc calfacere, nunc refrigerare, uel utrumq; pariter: Vt enim febres ſrigidantibus ſolantur, aqua uerò inter cutẽ iјſdem malè afficitur: ita Hydropi calfaciendo ſuccurres, febrim magis incendes. Præſtat igitur rebus ita ſe habentibus mixta ex his duobus curatione & undique temperata occurrere, & his quæ uiolentius uigent, alijs interim quæ minus lædere uidentur nõ neglectis, inſiſtere.

inſiſtere. Verbi gratia: Si febris longè excedit, frigida potius quàm calida ſunt adhibenda, quibus febres leniuntur & expugnantur, quoniam contraria contrariorum ſunt medicamenta. Nulla enimuerò ratione Aquæ inter cutem mederi poſſis febre non prius profligata, & ardore præter naturam non extincta. Nam hæc diuturnior interimit, illa ſolitaria quoque languentē exanimat. Quælibet namque intemperies ſiue æſtus ſiue frigoris ſi longo tempore radices egerit, uireis deijcit. Viribus autem proſtratis alimentum ſumptum neque concoquitur neque digeritur, neque in ſanguinem permutatur, uerum ipſo corporis uapore aquam nutrit. Nam ex eo quod hominis corpus non alitur (quod malum Græci ἀτροφίαν & σύντηξιν quæ tabis ſpecies ſunt uocant) Hydrops prouenit. Faciat autem tibi fidem Galenus. Cernimus etenim inquit σύντηξιν natam & hanc ex æſtu potius quàm ex algore. Oportet ergo Medicum Hippocrate authore, non tam præſentia, quàm præterita & futura cognoſcere, ac tum denique manum medicam adhibere. Sunt enim qui Hydrope cum febre pariter implicitos calorificis curandum autument, at illi toto quod aiunt cœlo à uero ſcopo aberrant. Nouimus namque complures gelidis medicaminum præſidijs priſtinæ ſanitati redditos. Idquod tum maximè accidit, quum corporis ſingulæ partes in ſuam remeant naturam ex uiſcerum intemperie.
Iocinore quoque bene temperato pro ſuo munere probum ſanguinem generante. Ardore nanque algoréue eodem exto malè temperato, ſanguifica uirtus improbè ſua functionem abſoluens, non frugi ſanguinem, ſed corruptum & malè coſummatum, uel aquam potius in corpus diffundit ac ſpargit. Proinde tum quoque ceu in ſingulis de omnibus Hydropis ſpeciebus memoratum eſt, ab inculpata uictus ratione auſpicanda eſt curandi ratio Deinde ad ea quæ purgandi uim obtinent deueniendum eſt. Sed pauiatim ſenſimque, ut diximus non repente & una modò uice hubertim, neque medicamenta purgatoria, quæ à Græcis nuncupantur, neque Hydropicorum edulia, aggrediunda ſunt. Verum inter exordia ſtatim uitare oportet cibaria ſiccifica, & medicaminum quæ acrimoniam habent auxilia, ſed pedetentim potius, quaſique per gradus quoſpiam ab imbecillis, blandis, & mediocribus ad uehementiora, ualidioráque procedendum eſt remedia. Poſt hæc tutius adhibentur, quæ ampliorem calfaciendi corpúsque extenuandi potentia prædita ſunt. Euacuationes etenim quæ hubertim ſubitò fiunt, & epulæ plus quàm par ſit calidæ carnes hominis malis eliquant, & remittunt, humiditatibúsque inde reſolutis corpus humoribus magis infartiunt, quâm exonerent. Pari ratione ſi refrigerium morbus poſtulat, frigorificis quidem agendum, ſed lente confertim, ſemper à paucis & mediocribus [&] particulatim auſpicando, & per paucula interualla in ſingulas parteis adijciendo aliquantulum, paulatim ad grandiora ualidioráque, hoc eſt quæ maximam atque uehementiorem adeò refrigerandi uim poſſident, deueniendum eſt adminicula. Quod ſi hoc modo procedatur in iſtiuſmodi

mor

morbi curatione, citra omnẽ planè oblæſionẽ ſanari poterit languidus, adeò ſcilicet uti haud difficulter curandi rationem ferat, & ex conſuetudine corpus paulatim temperaturam nanciſcatur. Cõfugiendum uerò ad purgationes eſt. Nam tales egent euacuatione. Quibus ritè peractis, ad balnea deueniendum. Præter hæc geſtationes quoque (quæ inuicem exercitationum fiunt) in hac hydrope, mediocres expediunt. At qui natura pituitoſi ſunt & frigidioris temperamẽti, his thermæ optimè conueniũt. Graciles uerò & aridi natura & quos febris affligit, lauacra ſibi ex aquis fluuiatilibus utiliter oleo illiti præparant. Cæterum nec illa ſint perpetuò calida, ſed identidem tepida in calidiora & hæc rurſus intemperata, ut ſupra cõpræhenſum eſt, pro diuerſa intemperiei qualitate permutentur.

De Morbo regio quem & Arquatum dicunt Caput XXXIII.

AVrugo quod uitium Græci *ἴκτερον* uocant, bilis eſt per totũ corpus refuſio. Cuius plurimæ quidem habentur ſpecies, ſed cauſſæ & notiones eædem. Quũ enĩ is à ſeptimo die, inquit Hyppocrates, febrienti ægro ſuperuenit, tutus eſt, febrimq́; pacare aſſolet, mollibus tantummodo hypochondrijs illis ue ſubſtantibus. Quod ſi cum febre ſiat, &, grauitate quidem ad hypochondria dextræ partis cum inflammatione exiſtente, excrementa ſint biliosa, ferrior iocinoris exprimit: Si uerò citra grauitatem feruor in ipſo fuerit, ob ſolam calidam eius uiſceris diſtemperantiam indicatur langor. Si abſq; febre fuerit, albicantibus excrementis, morbus ueſiculæ quæ fel excipit à Græcis *χολήδοχος* adpellatus, uel meatuum ipſorum grauitate exiſtente obſtructorum in dextris hypochondrijs, ſine quo uiribus deiectis, uel ſummum ex hepatis attrahentis potentiæ, uel expellentis, detrudẽtisq́; in inteſtina, plapſum ſignificat. Prouenit nonnunq̃; uerò Regius morbus etiam ex calida intemperie ſolidarũ partium pro nutrimento bilem commutantium, haud aliter atque in pituitoſam humiditatem anaſarca implicati alimentum commutant.

Signa morbi Icteri.

MOrbum Arquatum color arguit, quum reliqui corporis, tum & quidem maximè oculorum, in quibus id quod candidum eſſe debet lutore inficitur. Affligit præterea ſitis & capitis dolor, & accedit plerunq; ſingultus, & hypochondrij dexteri lateris duricies, & dyſpnœa, membrorumq́; reſolutio.

Icteri morbi curatio.

MAgnam curæ Icterici morbi partem licet ex his quæ ſuperius de calida intemperiei iocinoris, eiuſdemq́; et ſi phlegmões, uiriũq; imbecillitatis curatione recenſuimus, colligere. Obturatis autem folliculi fellis meatulis ſanguen, pertuſa dextri cubiti uena, detrahito. Quidam in hac affectione conſtitutis, ſanguinem de uena ad minimum dextræ manum digitum auferunt. Commendantur præterea cataplaſmata, & purgationes cum Hiera. Potiones

tiones uerò ex apio, uel adianto, uel lapathio, uel ſerpillo elixis. Abſynthium quoque utiliter potui ingeritur. Qui uerò ob inflammationem iecoris atquan tur, (ut ita dicam) œnomeli hauriant uel tenuis mali terræ (quam Græci ἀρι-στολοχίαν uocant) elixationem, uel hypini, uel adianti, uel ſtruthij, uel rubeæ ſatiuæ, uel raſamenti cornu ceruini denarij pondo unius, cum uino, quæ obſtructionem pulcherrimè liberant. Dato inſuper & cinnamomum cum œnomelite. Vel myrrhæ fabæ quantitate cum piperis granis quinque, & cinnamomi tantundem, & cætera quæcunque obſtructiones expediunt, & inflammationibus ſuccurrunt, & calores extinguunt pro diuerſitate cauſſæ adhibeto.

Arquati curatio ex monumentis deprompta Galeni.

Ab Andromacho inexplicatim quattuor remediorum genera ad Regium morbum ſunt tradita. Quorum uſus quidem ſi febris non adſit, à periculo immunis, ſi adſit perniciosus eſt, ac minimè tutus, præſertim ſi cum uino quis, aut œnomelite ipſa porrexerit, quemadmodum ipſi interdum propinauimus, in febribus ſcilicet blandis & mediocribus, lienisq; obturatione. Cæterum in oxymelite non ualde peracri minus tutum eſt, huiuſmodi medicaminibus in ictericis medendis, uti. Sunt uerò quattuor illa, de quibus agimus medicamēta in hunc modum ac ſeriem ab Adromacho deſcripta.

Ad Arquato morbo correptos.

Vinum putamini colocynthidis infunde, & ubi calfeceris potui præbeto, aluum ſubducit, cæterum thus quoque idem præſtat.

Alterum ad Arquato implicitos.

Adianthi triobolum, ſpicæ nardi obulos duos, abſynthij denarij pōdo unius, myrrhæ obulos treis, paſſo ſapáue excipito, & in duobus aquæ cyathis, nucis Ponticæ, hoc eſt auclanæ quantitatem potui dato.

Tertium ad ictericos quo ſolemniter utor.

Herbam lanariam croco infice, & auclanæ quantitatē cum aqua uel hydromelite præbeto. Dari quoq; poteſt Anchuſæ unius cochlearij menſura.

Quartum ad ictericos ſecundum Apolonium.

Erui denariū pondo uiginti quatuor, cornu ceruini cremati denariū pondo octo, thuris denariū pondo trium, nardi Gallicæ denariū pondo duū, nardi Syriacæ denarij pondo unius piperis denarij pondo unius & ſemis, floris rotundi iunci odorati (Græci σχοίνου ἄνθος dicunt,) denarij pōdo unius, myrrhæ obulorum pondo duorū, caſſiæ obuli pondo unius, cinnamomi tantundē. Quo medicamine utendum eſt arido cū œnomelite triū cyathorū mēſura.

Victus ratio ictericorum.

In Auruginoſorum porrhò competenti nutricatu, uiuendique ratione, per omne morbi tempus utendum eſt idoneis deambulationibus, & multa cum unctionibus frictione, ſiccis præterea balneis (quas Græci πυ-

ρίας

ρίας uocant, utere, & his quæ mox ſubijciam. Sunt qui eos quicunq; febre correpti ſunt, arquatum inſuper incidunt, ſi fuluo cynoſbari id eſt rubi canini fructu ueſcantur, ſanitatem confeſtim priſtinam recuperare affirment. Succus ad hæc herbæ Chelidonij cum uino, uel hydromelite in potu ſumptus præſentis eſt auxilij. Vel Adianthi, uel rubiæ (quam ἐρυθρόδανον Græcé nuncupant) radicis triobulum cum aqua mulſa miniſtrato. Vel linctum ex herba lanaria & melle concinnatum, dato. Vel fellis urſini cyathi unius menſuram potui dato. Vel Hyperici denarij pondo unius, cum ænomelitis, id eſt uini mulſi, aquæ ue mulſæ (quod μελίκρατον Græci dicũt) cyatho uno. Vel Helxines decoctum diebus quinq; aut ſex cum uino mulſo. Vel ſtercoris canini candidi uncias duas cum † uncia dimidia per triduum potui dato. Potionantur item utiliter cum lichenibus ſaxorũ hydromelite permixtis. Vel lichenis in teſtaceis lapidibus uec õtractis denariũ unum bibendum porrigito. Vel cardamomũ cum olei cyatho uno potui præbeto naribus uerò (quas Græci ῥῖνας uocant) radicẽ eius inijce. Vel abſynthij cochlearia quatuor, aniſi cochlearia tria, in oxymelite dato. Vel rumicis acutæ, rumicis radicis (hanc Græci λάπαθον illã ὀξυλάπαθον cognominant) læuigatæ, uel oxybaphum, cum hydromelite miniſtrato. Si febris deſit cum uino ſeu oxymelite. Vel adianti, & mentæ, & rubiæ æquas portiones in aqua elixatas cotylam unam potui dato, & inſolatam ſub dio tempore longo, & ſitibundo & anhelanti, ut bibens ſudat & illico colorem permutat. Vel leporis coagulum in uino meraciore præbeto diebus quinq; aut ſex. Vel ſcolopendrij denariũ pondo quatuor in uino ieiunanti potui dato per dies quinq; aut ſex. Vel mentam, & herbam rubiam & Adiantum cum aquæ cyathis duobus. Vel foliorum crudorum betæ denariûm pondo ſex, myrrhæ obulos duos cũ aqua mulſa ieiuno potandum exhibe. Vel lauans prius accuratè ieiuno cum uini heminæ dimidiũ porrigito Adianti denarij pondo unius, myrrhæ denariũm pondo octo, mentæ denarij pondo unius, aquæ heminas duas donec media pars conſumatᷣ decoquito. Poſt hæc deambulantem plurimum ſcitè fricans potui dato: Et id per biduũ cenſemus faciendum.

† *talâs unciis tribus.*

De Renum morbis & curationibus, atque adeò primum de calculo, Caput XXXIIII.

EX renum morbis qui Græcis νεφρίτιδες dicuntur, princeps ferè conſtituitur λιθίασις, hoc eſt morbus calculoſus, qui ex uiſcidis craſſiſq; humoribus immenſo ardore in renibus in calculos crematis gignitur. Quemadmodum enim figulus ex luto terræ uaſcula & imagunculas fingere cernimus, & eadem uel à ſolis æſtu exiccari uel igne decoqui: adeò ut tanquam in lapidem indurata Thetidiq; (ut ſic loquar) largita non diluantur Ita & ingens quaſiq; igneus renum calor (talis enim quandoq; renes occupat) ex humoribus lapillos procreat. Quæ cum ignorare non poſſumus, quia perſuaſum id omnibus eſt, acuratius ſolicitiusq; demus operam, ne qua craſſior aut uiſcoſior colligatur in eo uiſcere materia, neq; incendioſus quiſpiam calor excalidiore

lidiore intemperatura proueniente, eam partem occupet, ſed potius ſubinde minuendo temperetur.

Notæ Nephritidis.

Eſt uerò acuratè diſcutiendum, ſi án calculi renum dolores inferant, nam eis eadem ferè quæ Colicis contingunt, & adeò paria ſunt utriuſq; morbi indicia, ut intra principia uix ſagaciſſimus quiſq; diſcernere queat. Vtrinq; ẽm uomitus elicitur, & aluus conſtricta non reſpondet, inflationes tenſiones ue ſtomachi atq; iecinoris impetunt. Quũ igitur huiuſmodi cõmuniter & in nephritide & in colica ægritudine iuxtà uſu ueniant, officiũ fuerit egregij artificis ſolertim & accurata perpenſione utriusq; cauſſas ne quo modo lateãt, examinare. Dirimunt ergo eiusmodi diſcrimine: Vomitus, & ſi cõmunis ſit utriq; affectioni, in morbo tamen qui in pleniore inteſtino quod κῶλον uocatur, peculiariter frequentior & largior ſit, & in his qui cruditate laborant & natura pituitoſi ſunt. Venter item acrius cohibetur & flatus magis quàm in nephritide uexant. Nephretici uerò non ita afficiuntur, ſed partim aluo, quum aliter non reſponderet, ducta, & curatione iuſta admota ſuo deinceps munere uenter fungitur partim ſua ſponte peditus æduntur, & uentris munia cõmitantur, quod in colico morbo nunq; accidit. Eſt præterea lotium eorum ſummo ſtudio conſpiciendum, inde enim maxima cognitionis pars conſtabit. Nam colici urinam emingunt pituitoſam, cum plurimo ſedimine. Nephretici uerò ſabuloſam cum pauca hypoſtaſi quum in colica ægritudine nihil unquam ſabuli conſpiciatur. Vbi porrò renes affecti ſunt, dolor cum grauitate ac pondere fixius in uno uidetur hærere loco, nempe renũ, ac fœmoribus retro, & hypochondria, quæ ilia dicuntur uehemẽtius dolitant. Plenioris uerò inteſtini morbo uexati, anteriore magis parte dextra'q; potius excruciantur, & inflatione uexati ſpiritum elidunt. Nephreticis ad hæc urina ſupprimitur Colicis nunquam. Ad hunc itaq; modum diſcrimẽ inter Nephreticam & Colicam ægritudinem olfacere oportebit. *Differentia inter colon et nephritin.*

Nephritidis curatio.

Calculoſus renum morbus hac ratione curatur. Inter ipſam ſtatim morbi acceſſionem relaxantia & mitigantia medicaminum auxilia adhibe. Et ſi balnea cæteris cunctis utilitate præſtent, quoniã dolores ſedare pariter & morbo mederi aſſolent (colicos igitur dolores mitigare quidem, ſed non tollere, nephreticos uerò & placare & ſuccurrere itidem conſueuerunt) Vbi uerò lauerit ægrotus, locus affectus oleo chamæmelino perungendus eſt. In'q; ſolio multũ diu'q; perfricandus. Expedit præterea uno quoq; die non ſemel tantum, ſed bis ac ter aut ſæpius in frigidam Nymphæam deſcendere, quam & piſcinam cognominant. Aeſtiuo autem tempore diutilè inibi immorari cõuenit. Sumptis uerò à lauacro lintheis abſterſorijs decoctum radicis cardui ſylueſtris cum apij radicibus & modico aniſi in aqua ad tertias elixũ potui dato. Quod ſi poſt hæc dolores etiamdum permanſerint, neq; quicquã urinæ adiunctis calculis emin- *Nymphæa.*

X gatur,

De poculis Nephreticorum.

Pocula quæ calculos comminuere poſſunt ex his hoc modo conſtituuntur. Sanguinem hircinum probè ſiccato, ſecatumq́ꝫ læuigato, & per incerniculum traijcito, deinde pulueris huius cochlearium unum his qui calculum quum in renibus tum in ueſica habent potui dato. Cicadas porrhò ſimili modo arefactas & in farinam tritas ſublatis pedibus ac pennis in balneo languenti potandum miniſtrato: potiſſimè dum in ſolio eſt. Præſtat uerò ſi cũ œnomelite propinetur, uel admixto condito. Sunt uerò hæc ualidæ potẽtiæ & ſimplicia, & multorum teſtimonio probata. Bonitate uerò & uehementia cætera anteit ſanguis hircinus hunc in modum præparatus: Menſe Auguſto ſartaginem patellámue teſtaceam recens à figulo abſolutam aqua impleto & ad focum dum bulliat & terræ ſaporem exuat, ponito, interemptóq́ꝫ hirco ſanguinẽ nec primum nec ultimum ſed medium uaſe excipito, quem ubi coierit, minutim inciſum in ſartagine denſo linteolo duplici, eandem coopertam ſub dio ut à ſole lunáq́ꝫ torrefiat, ubi aruerit, conterito, atque in pyxide reponito, & ubi neceſſitas fuerit, myſtrum unũ potui cum defruto (ut oſtenſum eſt) porrigito. Eſt uerò medicamẽtum illud non recens à nobis repertum, ſed à priſcorũ quoqꝫ medicis probatiſſimis, unde ceu hæreditario iure accepimus, experientia olim cognitum. Mactãdus uerò hircus eſt integræ ætatis. Eſto autẽ iuſta ætas quatuor annorũ neqꝫ plures neqꝫ pauciores, & ſaginetur prius, quo ſanguinis odor cõmendabilior reddatur folijs fœniculi, ſeu hederæ, ſeu lauri, potuſq́ꝫ eius amomo cõdiatur. Nos uerò ſanguini Hircino myrrham Troglodyticã adijcere conſueuimus, & intenſiſſimis doloribus infeſtantibus, & nihil lotij præ magnitudine lapidis emittẽtibus, potui exhibuimus. Qua potiõe ſumpta calculos perfractos atqꝫ cõminutos unà cum lotio redditos ſæpe cõſpeximus. Hoc porrhò identidẽ hauſto potu, lapillus minutim confriatus pauxillatim proiectus eſt, neqꝫ in eius locũ alij renati ſucceſſerũt, nã & hoc ſanguis ille prohibet. Vocatur aũt hoc poculũ Θεῶν χεῖρες, hoc eſt deorũ manus (quo nomine medicamentũ perq̃ſ ſalutare, & diuinũ quodammodo nũcupauêre) eò quòd & ἀνώδυνα eſt, hoc eſt dolores placat & amouet renũ lapillos eximiè cõterit, & expurgat, neqꝫ deinceps alios renaſci ſinit. At ſi in promptu ſanguis ille hircinus, quũ res poſtulat, non ſit, potio, quã nunc ſubijciã cũ cõdito, eius loco, ſumenda eſt, quæ parẽ ferè calculi cõminuendi, expellendi et nouam eius generationẽ arcendi facultatem obtinet. Eius deſcriptio talis eſt.

Alius lapidem confringens ac proijciens potus.

Accipe ſpicæ nardi, phu, ſaxifragæ, betonicæ, aſari, ſeminis lini, petroſelini uniuſcuiuſqꝫ denariũ pondo ſedecim, coſti, folij cuiuslibet denariũ pondo octo, quibus redactis in puluerem dabis myſtrum unum ante prandium cum condito communi bibendum ægroto.

Potio Dià Nardôn, hoc eſt è ſpica nardi confecta ualde utilis.

Poculum Διὰ νάρδων conſtat ex ſpicæ nardi, piperis ſingulorũ uncia una, caſſiæ, coſti uniuſcuiuſqꝫ uncijs duabus. Rediguntur pariter in farinã omnia

tenuiſſimã, cuius datio exiſtit cũ aqua quũ ueſpere, tum mane cochleariũ unũ.

Alia ad eadem conducibilis.

Sumito rutæ ſylueſtris, maluæ ſylueſtris, & apij radices æquis partibus &
cum uino decoquito, cremoremq́; expreſſum aquæ cõfundens, cochlearia
inde bina potui dato. Has igitur & id genus alias potiones infeſtante paroxy/
ſmo & urinarijs meatibus, per quos lapidi iter eſt, obſtructis, uſurpare expedit.
Caueat proinde languidus ne extra acerbationẽ, nullo cruciatu ſcilicet uexante,
huius farinæ medicamentis utatur, ne prauè temperata repræhendantur renũ
loca. Atqui ſi huius claſſis medicaminibus ſumptis parũ aut nihil proficiatur, do
loresq́; perſiſtant, diſcrimẽq́; haud ita leue portendant, adeò ut uiribus planè de
iectis uigiliæ perpetuæ moleſtent, diſpicienda ſunt antidota anodyna, quæ mi/
tigatis doloribus ſomnum accerſeant, calculos confringãt & cõminuant. Ver/
bi cauſſa: Philoniũ, Panicea, & Theriaca haud admodũ annoſa uel per ſe, uel ad
mixto Philonio. Quod omniũ præſtantiſſimũ cenſetur, quoniã uireis reſtaurat
& dolores lenit. Simile præſidiũ nephreticis præſtat hoc antipharmacũ, cuius
compoſitio eſt huiuſmodi.

*Antidotum pro renum doloribus, Hulceribus item renũ ac ueſicæ ualde ano
dynum, hoc eſt confeſtim omnem dolorẽ ſedans & amputans.*

Piperis candidi, ſeminis albi alterci, quod ὑοσκύαμον Græci uocãt, cuiusq; de
nariũm pondo uiginti, lachrymæ papaueris (quod ὄπιον eſt) denariũ pondo
decem, crocci denariũ pondo triũ, pyrethri, euphorbij ſingulorũ denarij pondo
unius, ſeminis cucumeris ſatiui, ſeminis apij uniuscuiusq; denariũ pondo ſex, ſe
minis rumicis, ſeminis cicutæ, amygdalarum amararũ mundatarum, ſeminis
fœniculi cuiuslibet denariũ pondo trium, mellis quantũ ſatis eſt. Fiat confectu
ra, & uehementiſſimis doloribus infeſtantibus utere.

De Renum inflammatione Caput XXXV.

ISt præterea quãdo & inflammatiõe renes tentantẽ (quemadmodũ
& ueſica) id ſi ex ſanguinis nimietate plethoráue & cũ earundẽ par/
tiũ oppilatione prouenit, mox à curationis exordio ſanguinis detra
ctione obuiã ire expedit, q̃; ſi comitentẽ illico medicamẽta, quæ uul
gò dicuntur laxatiua, nihil delinquitur. Vidimus nanq; cõplures nihil aliud faciẽ
tes hiſce duntaxat remediorũ ſubſidijs ad priſtinã omnino ſanitatẽ fuiſſe reuer/
ſos. Reuoca porrò ad memoriã quũ eas quæ à nobis tum quæ à priſcis autho
ribus ſuper eadem re traditæ ſunt, & experimẽto cognitæ medendi ratiões, & ex
uiribus affectionis, robore languentis, habituq́; corporis haud difficulter ſingu/
lis idonea deprǽhendes medicaminũ auxilia, quæ calculos conterũt, eijciunt, &
alios repullulare nõ ſinũt. Perpetuũ quippe illud eſt: Si ex nimiũ calida renũ in
tẽperie renũ morbus & calculus naſcatẽ, neceſſum eſt ex calidis poculis, ſi quando
ſumantur, lapillos denuo promptiſſimè gigni. Proinde manibus ac pedibus, ut
aiunt

aiunt, nimis calorificæ potiões ſine diſcrimine omnes pariter & acrimonia quadam præditæ fugiendæ ſunt. At ſi quando res ita feret, ut nolis uelis utendũ ſit ſemel atq; iterũ calidis, utere, ijsdem tamen poſteaè medio ſublatis, ſedes ad mediam temperiẽ perducendæ ſunt. Caue hĩc cõmittas, quod pleriq; cõmittere nõ uerentur, qui in fine morbi eadem præbenda eſſe falsò autumant, ne uidelicet cõgeſtis denuo inibi craſſis & glutinoſis humoribus, calculorũ materia, deniq; lapideſcat. Contraria potius ratione agendum (lapit enim ſemper in hac conſtitutione calor) atq; ob id quidem pulchrè temperantibus, ſciteq; extenuantibus rebus, idq; citra omnẽ ardorẽ uti etiã tum cõpetit. E quorũ grege cenſentur oxymeli, hoc eſt acetum mulſum, adiantus, decoctũ aſparagi in frutetis ſeu uliginoſis locis nati, quẽ Græci ἐλειον adpellant, Latini Aſparaginẽ ſyluestrẽ dicere poſſunt, gramen, radices apij, radices capituli cardui, & pentaphylli, radices foliaq; plantaginis, atqui his omnibus præſtantior eſt ſeminis ciceris nigri decoctio, ſemen itẽ pæoniæ, quã & glycyſidẽ dicũt, & amygdala. Neq; tamẽ horũ frequẽs uſus, niſi quũ craſſæ materiæ in renibus ſuggeſtæ uel accumulantis & colligẽtis ſe ſuſpitio. Atq; hæc quidem ieiuno, ut uulgò loquũtur, uentriculo, & ante alios ſemper cibos haurienda ſunt, aqua in qua elixa ſunt exiſtente non frigida, uel elixatione in aqua decocta. Neq; eñ facile quicquã reperiri poteſt quod æquè renes tẽperet, atq; ſolennis uſus aquæ calidæ, obnixius eñ cæteris, renititur, ne quo modo lapides inibi deinceps rurſus creſcere poſſint.

Victus Nephreticorum.

Inter alias uerò eſcas puta in medio prandij, uel aqua bibatur gelida, uel uinũ frigidũ, uel roſatũ aut uiolatũ & ſanabitur indubiè languidus. Conditũ nãq; omnino, & aquoſum liquamẽ, hydrogatũ quod dixêre, interdicenda ſunt, item quæcũq; piperata, uel cũ pipere cõdita, quæq; acria ſunt cibaria, & quæ craſſos denſosq; humores procreãt. Cuius claſſis habenẽ quæ uulgò Tri uocantur, nos itria nominamus, halica pariter & oua dura, piſtoriũq;, opus è lacte contextũ, & caſeus. Vinũ præterea ualde nigrũ & adſtringens cuiusmodi eſt auſterũ, & de plumis culcitra quoniã renes ſumopere calfacit fugienda eſt. Vitare inſuper expedit quæ cõcoctrici facultati plurimũ negocij faceſcunt, & nõ facile concoquibilia ſunt. Verbi cauſſa, ſæpiæ, & piſces duræ carnis, cynnus, piſces teſtacei, capitoſus, cephalis ue, & omnia breuiter ὀστρακοδέρματα, hoc eſt pro cute teſtã habentes exceptis pectinibus. Echinis uerò ſubinde, ſi fieri poteſt, uescendum eſt, quoniam temperiem conciliant, & lotium proritant. Aſtacus uerò & marinæ teſtudines nonniſi rarenter admittantur, Oſtreæ uerò nunquam. *Vinum.*

Quæ carnes obſint aut conferant.

Pingues itidem carnes prohibendæ ſunt, auesq; paluſtres. Offerendæ uerò ſunt extimæ anſerum partes, & aues nonſaginatæ.

Fructus pomáue.

Fructuum uſus non interdicitur, cucumeres item, maximè uerò carnes & interius fartum, præſertim melones. Ficus quum uirides tum aridi, uuæ præ

tereà & mela, piraq́ꝫ, neq; hubertim neq; ſubinde crebroq́ꝫ accipiantur.

Notæ inflammationis renum ex plenitate humorum.

Oriuntur in quauis quidem corporis parte inflammationes ex plenitate humorum fluentium, præcipuè uerò in locis corpulentis atque carnoſis. Quapropter, quum renes ſint admodum abditi neque uiſui patentes, acuratius contemplandum ân phlegmone eorum ex ſola plenitudine, ân ſola qualitate uel utriſque pariter trahat originem. Plenitudinis quidem cauſſa eſt, multum & inutile ſanguen, uel certè ex plenitate facta obſtructio, uel quum extenditur uel altius inſurgit locus affectus. Ex qualitate uerò fit, quum laborans natura fuerit bilioſus humorq́ꝫ ualde acutus, uel atra bilis denſa craſſaq́ꝫ ac pinguis. Quod ſi ex his quæ copioſè defluunt, & cacochymia prætereà, id eſt ex prauis ſuccis eueniat, ex utriſq; ſanè infeſtatur locus, expandit enim plenitas & infeſtat inſuper praua humorum qualitas. Conſiderandum igitur ſtudioſius diſtillét ne humor eodem ex uniuerſo corpore, an ex aliquo ſuperiore uiſcere puta iocinore ſiue liene, uel quacunque alia corporis parte. Nam inde ſumma naſcitur curationis diuerſitas, nam ſi ex uniuerſo corpore manarit humiditas, plethoriam totius corporis arguit. Cui rei medendæ peculiaris diſpicienda eſt curandi ratio. Deinde topicis utendum eſt præſidijs. Verbi gratia, ubi ſanguineus humor iuſtum naturæ modum plus iuſtò excedere uidebitur, & inflammationē efficere, ſanguis citra controuerſiam pertuſa uena auferendus eſt. Si uitium humorum (quam κακοχυμίαν dicunt) mali occaſionē præbuerit, purgante medicamento uitioſum ac redundantem ſuccum confeſtim euacuare expedit. Atqui priuſquàm corpus purgatorio medicamine, prauitate ſua exonerare tentaueris, conferentibus prius cibarijs fluidum reddas oportet materiam negocium præbentem concoquas, aluum temperes, & huic planè rei idoneam compares. Cui prouinciæ imprimis quadrant ſucci ptiſanæ, ſucci intyborum, piſces humectantes & temperātes. Quod ſi humor officiens tenax fuerit & craſſus, omniſq́ꝫ acrimoniæ expers coquendus ante omnia ac præparandus eſt, aceto mulſo (quod ὀξύμελι uocant Græci) edulijs prætereà, & elixationibus quæ humores ſpiſſos extenuandi ac diſſipandi poteſtatem obtineant. Cæterum quum ſubtiliantia magna ex parte omnia uellicando exacerbationem ſedibus inflammatis cieant, ea quæ citra omnem mordicationem hæc munia abſoluunt ſeligere conuenit. Inter quæ principem locum poſſidet aqua mulſa, quæ ut non inſtrenuè extenuat, ita uellicatione omnino caret. Proinde cū ea præcipuè, humores uiſcidi & tenaces, ante medicamentū catharticū attenuādi, & acres leniendi tēperandiq́ꝫ ſunt. Poſtea ſi res poſcere uidebit̃, ſequatur purgatoriū, maximè ſi ſola uictus ratione ſuperfluū humorē educi poſſe deſperes. Enimuerò ſemper cauendū eſt ne loca phlegmōe correpta cathartico purgare moliamur, præſertim inter ipſa ſtatim primordia humore etiādum crudo & indigeſto, & tumore immenſo adhuc feruore occupato: nulla etenim corporis pars, ampliore cū periculo purgante medicamēto tentatur atq; renes & urinæ inflammatū receptaculū. Vtraq; uerò hæ partes, renes pura

Cocta medicamento non cruda.

&

& ueſica ut procliuius natura humores redundãtes ſuſcipiunt, ita ægrius in eis ſuſcepti digerũtur. Vbi autem euidentiſſima crudi & indigeſti humoris ſigna cõparuerint, minimè gentiũ offerenda ſunt cathartica. Vno igitur uerbo ubi uitioſus ſuccus (quam cacochymiã adpellitãt) prauaq́ꝫ materia ſuperare nimi um conſpiciunt, tum deniqꝫ locus eſt medelæ catharticæ. Sin corpus minimè plethoricũ, neqꝫ multa redundarit materia, ſed qualitatis potius uerbi cauſſa, calidæ leue delictum cõpareat, fugere oportet, mulſam, & cũcta quæ urinam proritant, (διουρητικὰ à Græcis nuncupata,) & mordicitatem in ſe continent pariter & quæ morſu omnino uacant. Sed largiore contrà manu aqua por rigatur calida. Quæ ſuæ naturæ aptitudine acrorem hebetat atque obtun dit, & mordicationem abluendo abſtergit, caloremq́ꝫ extrahendo ad tempera turã reuocat, & dolores deniqꝫ ſedat, phlegmone infeſtatis locis, acredine pro fligata, admirãdo eſt auxilio: Sin æqualiter inter ſucci adaucti, (quod pletho *Plethora.* ram, Græci uocant, nos plenitudinem & ſuccorum redundãtiam rectè, puto, dixerimus, inflammationẽ renũ aut ueſicæ induxerint, tantũ abeſt, ut lotium mouẽtia expediãt, ut plurimũ officiant, quoniã ſemper aliquid craſſi humoris ſecũ aduehunt, & ſerei liquores, tumore in renibus ꝑſiſtente, uiasq́ꝫ obſidente, erũpere ꝓhibiti, humorem adaugẽt. Foris autẽ, ſi inflãmatio ex bileo humore trahat originem, frigorifera adplicanda ſunt, potiſſimè inter principia & phle gmone etiamdum feruente. Ad quam ſanè rem innumera fermè frigorifica ſummè faciunt, omnibus uerò facilè palmam præripuerit, ceratum cum oleo roſarum ad hunc modum contextum: Accipe olei roſarum quantum uidebitẽ, aceti pauxillum uel ſuccum ſanguinariæ ſiue portulacæ redige in ceratam. In morbi uerò incremento quiddam inſuper eorum quæ euaporationẽ, digeſtio nem'ue, (quæ Græcè διαφορητικὰ uocãt) induunt adijce. Verbi cauſſa, oleũ cha mæmelinum, uel adipes non antiquos porcorum, uel parum medicamẽti διὰ χυλῶν. Circa finem uerò morbi largius admiſceri debent diaphoretica.

Phlegmones ex humoribus natæ curatio.

Quod ſi ad ipſos humores harum partium phlegmone referatur, extror ſum huiuſmodi medicaminũ ſubſidijs ſuccurrere expedit, quæ citra uelli cationem extenuandi humores uim obtinent. Equorum claſſe ſunt: Oleum chamæmillæ, & cataplaſma ex farina hordeacea & ſemine linii in elixatione her bæ chamæmillæ & ſertæ Campanicæ, abſynthij item & altheæ radicum, & ali quantulo paſſi ſeu defruti, elixatũ. Atqui ſi incẽdioſus affuerit ardor, paſſum de frutum'ue interdicendũ, & demulcentibus utendũ. Interdicere nanqꝫ oportet omnibus uehementer calorificis, ne ad ſuppurationem perducant eam quæ in phlegmone renum cõtinetur, materiam. Quẽadmodum & multũ frigorificis ne uſu frequenti, multóuè σκίῤῥος, ideſt durities uix ſentiens renibus inducatẽ. Quælibet nanque & cuncta quæ modum ſeruare non uidentur, ceu hoſtilia

uel œnomelite, aut paſſo Cretico. At ſi paſſum ſapâue minus ad palatũ languẽtis fecerit, adeò ut iniucũdus uideatur eius potus, dandum eſt certè uinum aut hydromelum, uel uinum Guidium, uel Cruptinũ, uel Tyrium, uel aliud id genus modicè. Nam ſi largius hauſerint fluxiore grandiore corripiuntur uiſcera & oritur amplior inflammatio. Summè etiam prodeſt eſus uuarum, amygdalarum, & nucleorum pineorum cum defruto, niſi ex ſolenni conſuetudine naſcantur in renibus calculi. Pluſculum prætereà tulerint auxilij, oua gallinarum mollia temperata, hoc eſt tepida manducata. Vidimus quippe quẽpiam oua *Hiſtoria* recens in lucens à gallinis ædita confeſtim, etiam dum cruda, ſed à matre adhuc tepida ſorbentem, qui præſens ſe auxiliũ ſentire teſtabatur. Vellicationes enim cum doloribus ueſicæ repente mitigatas affirmabat. Echinus porrhò lotus per ſe uel cum mero fuluo, uel hydromelite dulci ſumptus. Lori item pectines, & Aſtacus bis coctus duabus uidelicet aquis & perpurgatus ſummo remedio ſunt.

Quæ cibi loco ſumenda ſunt.

Intybas adhæc & Braſſica ter elixa cum uino ſumenda ſunt, plurimum enim emolumẽti in hac cõſtitutione adferũt. At ſi pus quod eijcitur, careat acredine & mordicatione, lupini inſulſi multum auxilij cõtulerint. Conferunt non minus & ſumpta ex fœnogræco cymata. Cymæ item fabarum manducatæ parem commoditatem præſtant. Præſentis ſunt auxilij caſtaneæ cum elixæ tum aſſatæ, maximè ſi pus, quod emingitur ſubtile efferatẽ & bilioſum.

Vbi uerò uerò pus quod effertur craſſum fuerit & compactum adeò, ut ægerrimè defluat cibaria ui·ioſum ſuccum generantia prohibere ne coaguletur, in corpore oportet.

Ad ueſicæ, renumq́ue dolores.

Veſicæ, renumq́ue doloribus eximiè conferunt pulueris ſeminis lini denariũ pondo duûm, amyli denarij pondo unius. Dabis inde potui cum aqua cochlearium unum.

Paſtillus ad renum & ueſicæ hulcera.

Antidotus medendis hulceribus, uulneribusq́ue renum & ueſicæ placandis item doloribus earundẽ partiũ, quæ repente ſuccurrit. Cuius talis eſt cõpoſitio: Accipe piperis candidi denariûm põdo uiginti, herbæ Apollinaris, quã ὑοσκύαμον dicunt Græci, tantundem, croci denariûm pondo trium, lachrymæ papaueris denariûm pondo decem euphorbij, pyrethri uniuſcuiuſque denarij pondo unius. Hæc quidem confectura Philonij antidoti exiſtit. Cui adijcere oportet in confectione ſeminis cucumeris ſatiui, ſeminis apij, amygdalarum amararum, ſeminis fœniculi ſinguloru denariûm pondo ſex, ſeminis cicutæ, ſeminis rumicis, cuiuslibet denariûm pondo trium, petroſelini, dauci cuiuſque denarij pondo unius, mellis quãtum ad cõpræhendenda ea ſatis eſt. Offer haud aliter atque Philonium antidotum.

cuncta quæ placandi,demulcendi & temperię̃ inducendi,domandiq́ acumen, poteſtatem obtinent,offerre ita habentibus congruit.

Frigidæ intemperiei curatio.

Vbi uerò ex gelida prouenerit intemperatura urinæ ſtillicidij affectio,iuxta Hyppocratis illud.Contraria contrariorũ ſunt medicamenta,neceſſariò calorificis quũ cibarijs tum medicaminũ præſidijs obuiã eundũ eſt: Cuius ergo ita affectis merũ calidioris natura potentiæ,uerbi cauſſa:Abſynthite & aniſatum,ut ita dicam,potum remedio eſt.Holera quorũ eſus probãtur ſunt:Apium,daucus,porrus recoctus,& ut uno uerbo eloquar,quæcũq; calorificam natura habent potentiam. Hæc quippe intra in corpus utiliſſimè ſumuntur. Cæterum forinſecus adplicare oportet ungenta ex oleis calorificis. Verbi cauſſa, olei Aneti,de glautio,uel mareiaton, & ut paucis expediam omnia ſecundum naturam calida. Eſt quando & allij & artemeſiæ decoctum in potu ſumptum, per interualla temporis ſtillarũ urinæ fluxui,quam Græci,uti diximus,στραγγουρίαν uocant,eximiè ſubuenit,nec nõ & ei ueſicæ uitio quo per colem ægerrimè, nec ſine magno dolore,conatuq́; urina exit,(quod malum Græci multa à difficultate,& à dolore δυσουρίαν adpellauêre,) ſi non ſit ex aëre multo inflãmatio. *Vinum.* *Holera.*

De difficultate mingendi,quam Græci Dyſurian uocant
Caput XXXVIII.

Multo conatu urina (quod malum à Græcis δυσουρία uocatur,) interdum non ſine magno cruciatu,interdum citra dolorem effluit. Si enĩ ægrè id,uel toto canale obſtricto nihil fluit, (quæ propriè ἰσχουρία eſt,)cum ingenti dolore, ueſicam affligi exiſtimãdum eſt. Et ſi citra grauitatem, cum immenſa uellicatione ac ſtimulo puncturáue id mali afficiat,hulcus ueſicã tentaſſe iudicare oportet. Sin grauedo pariter moleſtat:it,euidentius id & longè certius,phlegmones ſiue abceſſus (quod ἀπόστημα uocatur,) indicium eſſe putato. At,ſi nulla infeſtante grauedine,ſola diſtenſio uideatur uexare languentem, multam flatuoſi ſpiritus uim ueſicam occupaſſe,& inde urinæ ſuppreſſionem,ex obſtructione naſci,ſciri debet. Vbi uerò nullo penitus neq; dolore,neq; tumore,neque tenſione, lotij folliculus tentatur, renes aut urinarios meaculos,qui οὐρητῆρες dicũtur obſtructione aut inflamatione,calculóue occupari,affligiq́; conſyderandum eſt. Amuſatim itaq; omnibus quæ memorauimus cognitis, ſingula ſunt ſingulis cõferentia medicamentorum ſubſidia adminiſtranda.

De Meiendi difficultatis curatione.

Remedia quibus renum inflãmationibus, abſceſſibus item, quæ ἀποστήματα dicuntur, ſuccurrẽdum eſt iam pridem enumerauimus. In præſentia igitur Dyſuriæ idonea ſcito ordine medicaminũ auxilia proſequemur. Quũ ex dẽſo, tenaci ac uiſcido urina obſtruit̃,oxymelite, uel mulſa,uel elixatiõe radicũ raphani,

raphani bruſci, aſparagi & origani, atq; id genus cæteris obuiam ire conuenit. Sed his magis admirandæ uirtutis eſt aduerſus grandiores obturationes corticũ lactariæ herbæ decoctio, adeò ut lotiũ uehementer ſuppreſſum protritet, & meatus extenuando laxet. Cæterũ inflammatione infeſtante eiuſmodi interdicenda ſunt, quorum loco non mordicantia & digerentia competunt. Equorũ claſſe eſt Aqua mulſa. Foris autem inflammationes diſſipantia adplicare expedit. Quod ſi renum petræ duriores minusq; friabiles extiterint, & inde propter obſtructionem lotium ſupprimatur, ſummè prodeſt glycyſis hoc eſt herba Pæonia cum uino, melleq; epota. Eſto autem iuſta eius herbæ datio dioboli bini aut terni. Summè facit ad idem decoctio radicũ quinq; folij, radicibus in aqua elixis. Conducit etiam Irion, quæ à Græcis ἐρύσιμον uocatur. Succus item ſerpilli, & ſanguis hircinus, & ex cicadis facta potio. Atq; hæc omnia & ueſicæ calculos particulatim comminuere cenſemus. Cæterum compoſitum ex his commemorarum iam antea eſt medicamentum.

Ceroma ad ſtranguriam & dyſuriam cum alui aſtrictione.

Radices maluæ agreſtis tantiſper dum in ſartagine phrygeant in oleo Sycionio cum aliquantulo aquæ decoquito radicibusq; porrectis ſucci rutæ quartam partem oleo adijce. Ceræ uerò & caſtorij quantum ſatis eſt.

De Calculo ueſicæ Caput XXXIX.

Quemadmodum in renibus, ita & in ueſica gignuntur calculi, quod malum λιθίασιν Græci, id eſt, calcularem morbum adpellitant. Cæterum urinæ folliculo pueris crebrius, quàm uiris adultis generari conſpicimus, atq; id quidem non ob eius ætatis calorem, uerum ex craſſis potius quibus abundat ſuccis, procliuior ea ætas ad calculoſum ueſicæ morbum eſt, cognato inſitoq; calore humores illo expeditius conſpiſſante. Atq; ob id quidem in eorum curatione oportet imprimis craſſis humoribus occurrere rebus extenuantibus, ne amplior materia craſſa parens calculi in ueſſica urinæ accumuletur. Cuius rei gratia non immeritò obeſis, quæ ἀνάφαγα Græci uocãt & uiſcidis quibusq; abſtinendum eſt. Fugienda adhæc à cibo ſtatim qualibet agitatio.

Notæ Calculi.

Signa calculi ueſicæ. Fieri λιθίασιν, hoc eſt calculoſam affectionem in ueſica haud aliter atq; in renibus diximus, cuius euidentiſſima ſanè habentur in urinis indicia. Quãdoquidem maximè cruda & candido colore conſpiciuntur, atq; id quod in matulæ fundo reſidet ſabuli imaginem præfert. Porrò hò eo uitio implici ti ſcalptura penis mirificè capiuntur, qui ſubinde etiam nullo uenereorum ſtimulante deſiderio explicatur ac turget. Adq; lotium emittendum identidem facile urgeri cognitum habemus.

Calculoſi

Calcularis ueſicæ morbi curatio.

Superiore capite medicamentorum quæ potenter, ne uiolenter dicam, calculos in ueſica prognatos, effringunt comminuuntq́, facta eſt mentio. Repetenda ſunt in præſentia efficatiora ex his, à priſcis exquiſitè inuẽta & à clariſſimis medicinæ authoribus experimento probata. E quorum utiq; grege ſanguis hirci principẽ locum obtinet, qui ſi calidus injciatur, uel inungatur, iuxtà quidem admirando quodam modo confringendo lapidem prodeſſe conſueuit. Præſtat uerò ſi fuſus ſuper ueſicæ regionẽ illiniatur. Optimũ autem ſi in calido balnei aẽre ueſicã hoc ſanguine perfundas atq; ita perungas. Faciendum uerò id quidem eſt, per interualla identidem ac ſæpenumero.

Conditura lapillos comminuens.

Calculos non tam ueſicæ quàm renũ confringit confectura quæ accipit ſaxifragæ, ſpicæ nardi columbæ, quod λιθόσπερμον hoc eſt lapidei ſeminis herbam uocant, betonicæ & piperis candidi uniuſcuiuſq; denariũ pondo octo petroſelini, folij cuiuslibet denariũm pondo duodecim, ſeminis rutæ agreſtis denariũ pondo quatuor, mellis ſextarium unum, uini Aſcalonitæ xeſtas ſedecim, facito conditum, & ubi res poſtulat utere. *Noſtri uulgo milium ſolis.*

De ſcabie Veſicæ · Caput XL.

Adficitur nonnunquam ueſica ſcabie, quod uitium Græci πιτυρίασιν Rhomani uerò Porriginem uocant. Quod ex lotio oculatus ſpectator facile depræhendet, quoniam in eo furfuracea quæ fruſtula conſpiciuntur, & ſi furfuribus ſimilia nonnũquam ex uenis deferantur. Quæ diſcernere hoc modo oportet: quod ſi lotium reddatur tenuis eſſentiæ, & acutæ conſtitutionis, clara tum ex uenis potius quàm ex urinæ folliculo furfuracea illa quæ in lotio adparẽt iudicandum. Sin contrà lotium craſſum ac pingue emingitur, ſcabie ueſicam laborare cognoſcito.

Scabiei ueſicæ curatio.

Veſicæ ſcabioſæ medelis citra mordicitatem purgantibus & extremè deficcantibus & cicatricem denique hulcuſculis ac uulneribus contrahentibus obuiam eundum eſt. Cæterum ueſicæ ſcabies per ſe affectio quædam eſt ægerrimæ curationis, & tantum non immedicabilis. Et proinde ſummo ſtudio curationem eius indagandam arbitror. Et uerò in eius curatione medicaminũ auxilijs quæ urinã proliciũt & educunt imprimis utendum. Lac in hoc aſininũ creberrimè expedit, multus nanq; ipſius uſus præſens eſt remedio. Quod ſi lac aſininum ad manũ no fuerit, lac capræ quũ in potu tum in cibo præbendum eſt, uel cum pane, uel cũ ſimilagine cocta, uel cum hytria, quã Tri uulgò cognominãt uel cũ farina tritici cocta † cicere. Proſunt etiã magnificæ oua mollia, & melones & cucumeres, & nuclei pinei recẽtes, & uuæ & ſemẽ cacumeris deniq; potũ breuiter quæcunq; inde conſtituuntur. Vel nucleis pineis utere per ſe, uel lachryma papaueris, quod opium eſt, aduerſus immenſiſſimos dolores. Cæterũ *† Aliàs atro.*

medicaminũ quod ex papaueris lachryma conſtant non eſt largius ꝙ pro uiribus languentis utendũ. Confecturæ uerò medicaminis quo ſere eis affectiõibus & minctionis difficultatibus, inflammationibus item renum atq; ueſicæ, quin & ijſdem eiuſdem partis hulceribus cum inflammatione ſuccurrit, talis cõpoſitio.

Accipe nucleorum pini obulos duos, cucumeris ſeminis ſatiui diobulos duos amyli denarij pondo unius, ſpicæ nardi tantundem, ſeminis apij denariũ pondo quinq;, & in xeſta aquæ una ad tertias decoque. Quo cum elixatione enumerata contere, & cyathos geminos potui dato.

De Vrinæ profluuio Diabetæue *Caput* . XLI.

REnũ affectio eſt διαβήτης qua exuperãter & plus iuſtò lotiũ emingitũ Rhomani inde urinæ uocitãt profluuiũ. Quod mali genus ſimili & eadẽ omnino cauſſa qua inteſtinorũ lubricitas (quã Græci λειεντερίαν dicũt) accidit: nã quemadmodũ in liẽteria ſumpta cibatia nihil à ſua qualitate mutata ꝑniciter adeò transmittũtur, ut ne parũ quidẽ, ne dũ donec cõficiant̃ & digerant ac nutriãt corpus differãt. Quo fit ut pleriq; nõ διαβήτην hanc, id eſt urinæ celerem tranſitũ, ſed eiuſdem liquoris διάρροιαν, hoc eſt urinæ profluuiũ, atq; decurſum, eò quòd pernix aſſumptorum potuũ per ueſicã acuentẽ perinde atq; potata ſunt, tranſitus eſt. Atq; ob id quidẽ potus qui à laborãtibus hoc modo ſumitur nihil humectat, neq; corpus reficit. Qua de cauſſa in hac affectione conſtituti ſupra modum ſitiũt, unde & diſpacon pleriq; eandẽ affectionẽ cognominant. Atq; hæc quidẽ cõtrouerſia eſt ſup huius ægritudinis adpellatiõe.

Cauſſæ urinæ profluuij.

Oritur uerò eiuſmodi ægritudo uel ex retentricis potentiæ renũ imbecillitate, attractricis poteſtatis robore uigente, uel aliquo immodico ardore, ꝑ quæ renes uehementer ad ſe trahunt, ſed, uicella contentrice ut dixi facultate cõtinere nequeunt, ſeduenæ confeſtim effuſæ ſanguine ſpoliantur & corpus nõ alitur. Quam obrem ad ſuccurrendum huic malo intemperies omni conatu inducenda eſt. Et curandi rationem hunc in modum proſequi congruit.

Vrinæ profluuij curatio.

Si igitur cõmodè huic ægrimoniæ ſubuenire eſt animus, loca quæ afficiũtur imprimis, refrigerare, uniuerſum corpus temperare, & quia ex iugi ſeroſi liquoris effuſione aridum & quaſi exuccum eſt, humectare expedit. Quo nomine pocula ijs ſunt, quàm pro conſuetudine largius adminiſtranda, ne arenti deinceps ſiti premantur. Alimenta item copioſius quidem, ſed concoctioni renitẽtia acceptare cõuenit, eò quòd tenuioribus edulijs iecur percalfactũ & acredine imbutum, uentreq; arido inde effecto membrorũ humiditatẽ attrahit atq; cõſumit. Exhibendi ſunt itaq; affatim cibi pinguiores. Verbi gratia, halica quæ cõmodiſſima eſt, uel cũ roſato, uel uino aureo, uel rhodomelite, & exiguo ſerapino Tyrio, uel Cnidio, uel †hydromelite, uel quopiã alio calorifico. Ex holeribus

† Aliàs rhodomalo

probantur

probatur, intyba, ſeris ſeu cichoriũ, lactucæ. Carnes prætereà ſolidiores, ſeu uuluæ, pedes porcini, & maximè bubuli, & roſtra porcina, hyſtitiáq;. Ex piſcibus uerò, ſcrophi, ſaxatiles, & alij quicũq; durioris carnis. Melones prætereà exemptis ſeminibus ſeu nucleis, & poma permulti dulcoris uehementer expediunt.

Quæ uitanda ſint diabeticis.

Salſamenta omnia acutáq; cætera tanquã inimica fugere debent diabetici, quin neq; iuſculis inſerere eadem cõceditur. Pari quoq; modo nihil neq; aniſi, neq; cymini, neq; fœniculi, uel quorũcunq; ſeminũ, uel quicq; ut ſimpliciter dicã eorũ quæ lotiũ proliciunt, ammiſcendũ eſt. Vitare itidem oportet echinos amygdala, piſtacia, ficus, atq; palmulas quos dactylos uulgò nominant. Caſtaneæ uerò tanquam innoxiæ admittuntur.

De incontinentia geniture & libidinoſis inſomnijs Caput XLII.

Γονόῤῥοια eſt importuna præter uoluntatem prolifici ſeminis ſine ueretri erectione profluuium. Oritur autem id mali nõ una ſaltem ratione. Quandoq; enim & quidem ut plurimum, ex contentricis potentiæ uaſculorum ſeminarium, genituram cohibere non potẽtium, imbecillitate naſcitur. Eſt uerò eius rei plerũq; patens nimietas qua uirtus hæc quã καθεκτικὴν Græci uocant grauatur ac deprimitur. Quandoq; uerò ex acrimonia ſeminis prouenit. Nonnunq; ex tenuitate ipſius procliuiter effunditur. Cauſſe.

Indicia incontinentiæ ſeminis prolifici.

Sciſcitari itaq; medicũ conuenit ſuper genituræ qualitate, craſſáne ſit an ſubtilis quæ ejicitur, & quid cauſſæ acceſſerit, cuiusmodi uictus ratio, quæ cibaria An Veneri plus quàm par ſit indulſerit. Nam ſi redundantia quidem & nimia plenitudo affuerit, conſequens eſt imò neceſſarium effundi. Si uerò nihil redundarit & ſemen quod promanat bileum magis & acre uidebitur, tenuitatem proritationem illam ſeminis efficere reputandum eſt. Quam plerunq; comitatur ac ſuccedit Retentatricis potentiæ langor & imbecillitas, quæ immodicæ etiam fututionis interdum comes eſt.

Incontinentiæ prolifici ſeminis curatio.

Quod ſi γονόῤῥοια à ſeminis habundantia traxerit originem, magna ſollicitudine opus eſſe ducito. Defraudare imprimis oportet Genium & circuncidere alimenta, præcipuè quæ naturæ aptitudine ad ſemen procreandum genitale comparata ſunt, & flatus procreant ſeu concitant. Quorum uberrima eſt in medicina materia, quũ inter edulia, tum inter medicamẽta numerata. Ex edulijs ſunt nuclei pinei faba cicercs omne genus, bulbi, cepæ, erucæ, rapæ, potiſſimè ſemẽ, in potu ſumptũ, perinde atq; ſemina dauci, & ſemina mentæ, & pleraq; cætera legumina. Medicamẽta uerò quæ ſemen generant & libidinem ſolicitãt & ad eam impetus augent, ſunt ſemen urticæ potum cum uino & melle, Herba teſticulus, quam Græci ὄρχιν, uel radix quæ quibusdam canis teſticulus uocatur *Quæ ad Venerem incitent.*

Radix adhæc myxor pota ad Venerẽ ſtimulare maximè poteſt. Facit idẽ & Satyrion, uel Cnicus, uel ſemẽ ſtruci, uel tribulus marinus quẽ termenin dicunt, & ea quæ circa renes ſunt, quæ tanquam colis ueretriue incitamenta potantur. Ab his utique omnibus atque id genus cæteris abſtinere oportet huic cõſtitutioni obnoxios, & non tam in cibis quàm in medicaminibus eorundem uſum fugere. Contrà autẽ edenda ſunt affectioni hoſtilia quæ ſemen extinguunt potius quàm creent uel auctius reddant. Vel ibi cauſſa: ſemẽ uiticis, (quam Græci ἄγνον uocant) frictum & non frictum idem præſtãt & folia eius. Flores item eundem habent effectum in culcitram cubiliue ſtrati. Semen porrhò lactucæ aqua ſumptum geniture profluuiũ ſupprimit. Atque ob idquidem crebrius cõtra prolifici ſeminis fluxũ potui datur. Pari quoque modo canapis ſylueſtris ſemẽ frequẽter potũ geniturã deſiccat. Eiuſdem efficatiæ eſt ſemẽ herbæ teſticuli, quẽ canis, ut dictũ eſt teſticulum nominant. Plumbi itidem lamina lumbis impoſita ſeminis genitalis profluuio pulchrè ſuccurrit.

Quæ geniturã extinguunt.

Onirogmi curatio.

Ad Veneris porrhò inſomnia, libidinoſasque per ſomnũ imaginationes quos Græci ὀνειρωγμοὺς nuncupãt, radix nymphææ pota in uino nigro, & auſtero uehemẽter prodeſt. Idem præſtat & ſemẽ. Quin & quantũuis maximã ſeminis incontinentiã ſiſtit Nymphæa. Inuolucrũ prætereà maius cõtra nocturnas in ſomno imaginationes ſumma utilitate bibitur, eas enĩ cõpeſcit & finit. Habẽt eaſdem uireis & folia & ſemina. Sunt qui continuato eius potu uirilitatẽ hominis frangi, ſterilitatẽque inuitis cõciliari, affirment, eò quòd ſemẽ planè extinguit. Expediũt eidem uitio, cubile frigidius, & frigorifica lumbis adhibita auxilia.

De Priapiſmo. Caput XLIII.

AEquè notus morbus Priapiſmus eſt, quo ueretrum ſubinde, & citra coeundi deſideriũ turget, & in longũ extenditur. Cuius curatio haud multũ abſimilis eſt ſuperiori. Abſtinendũ itaque à rebus calidis, utendum uerò frigidis & quæ flatulentos ſpiritus diſcutere, arterias ſeminaliũ uaſorũ aperire nata ſunt. Fugere uerò oportet quæ inflandi & calfaciendi, ut dixi, potentiã obtinent. Ad hæc quæcunque craſſos humores (tenaces etenĩ craſſique humores, cum modico calore hunc morbũ conſtituũt) poſt ſe relinquũt ac pariũt cibaria, & eiuſdem facultatis ſemina. Quæ ne per ſomniũ quidem, ut aiunt, ſunt offerenda. Adplicandæ uerò cerotæ ex oleo roſaceo & aqua incidendi facultate prædita & aliquãtulo aceti, cõfectæ. Sunto aũt quibus utimur intra modũ & clementer frigida, minimeque obſtruẽtia, & ſtuporẽ nullũ inducentia, quorũ illa Græci ἐμψυκτικὰ, hoc uerò ναρκωτικὰ nominãt. Bibere uerò cõuenit cuncta quæ geniturã neque promouent, neque generant, inter quæ principẽ locũ obtinent Nymphææ herbæ ſemina atque radices. Prodeſt itẽ ſemẽ uiticis atque rutæ.

De

De plenioris inteſtini morbo quem Colicum dicunt Caput XLIII.

ACutiſſima, & quæ grauiſſimos dolores infert, ægritudo, κωλικὴ διάθεσις id eſt, Coli affectio eſt, & difficilis cognitu: grauiſſimos quidem cruciatus inde fieri minimè mirũ, eò quòd plenius inteſtinum quod κῶλον uocatur (unde morbo nomẽ inditum eſt) ex pinguitudine neruisq́ conſtat, & quod idem quaſi ſentina humorum congeſtis inibi excremẽtis humoribusq́ ſeſe diffundentibus particulatim haud aliter atq; in tenuioribus inteſtinis uehementer expandit. Difficilis uerò cognitu, propter uicinitatẽ locorũ qui iiſdem omnino doloribus ſubinde tentant, quibus craſſius inteſtinũ cognomẽto κῶλον. Qua de cauſſa, quo minus hallucinetur medicus, & auferatur è medio omnis curandi difficultas, præcipuũ eſt & omnino neceſſariũ ut minimè ignoret ſed præuideat & quaſi numerato habeat quibus ex cauſſis & quomodocũq; morbus huius inteſtini oriatur, & cuiusmodi notis inter adiacentiũ partiũ & coli dolores inter quos ſumma germanitas eſt, diſcrimẽ habeatur. Proinde, breuiter, eſt quod ſingula ſuis idiomatis ad unguẽ cognoſcãtur. Neq; una modò colum inteſtinũ corripit affectio, ſed multipariæ & innumeræ propemodum.

Cauſſæ ægritudinis Coli.

NAſcitur igitur Colica affectio ex pituitoſo gelidoq́ humore, quandoq; ex humore calido ac bilioſo: quandoq; ex his quæ è ſupernis ingruũt. Interdum ad inflammationẽ eius partis dolor refertur, nonnunq; olectulo ſupramodum areſacto & indurato uentris ille implacabilis dolor adſcribitur. Quin & flatuoſi ſpiritus nimij cruciatũ non tollerandum excitant. Oritur item ex aliis occaſionibus benemultis, quos referre longum ſit.

Signa ægritudinis coli.

SI ex ſola pituita uenerit, grauedine inteſtinum uexatur, febris nulla infeſtat, ſoletum tanq; ad deſidendum ſubinde ſtimulat, non tamẽ pro conſuetudine ſed ano quaſi ex flatibus grauato. Sunt qui ſtercus pituitoſum, uitreo liquori non abſimilem egerant. Ex his utiq; notis hoc malum depræhenditur. Verũ ex his prætereà quæ anteceſſerunt liquidè nõnunquam cauſſa morbi perſpicua fit. Magna etenĩ parte cibaria frigorifica, potusq́ frigidi frequenter præceſsêre. Et importunũ balneum, hoc eſt, non in loco adhibitum, præſertim à cibo. Vita malè feriata & ignaua, cum eduliorum immodica plenitudine, & temulentia Atq; hæc quidem inditia morbũ plenioris inteſtini è frigida intemperie, pituitaq́ prognatum portendunt. De uictu porrhò & curatione Colicorum nunc memorandum eſt.

De uictus ratione in colica ægritudine ſeruanda.

De Panibus.

QUod ad nutricatum attinet, huiusmodi cibatu utendum eſt. Ex paniũ generibus, omniũ maximè panis ſiligineus, (quem Græci σιλιγνίτην uocant)

bene coctus cõgruit, qui elixatione anethi, uel aniſi, uel cymini cõſpergendus eſt ſumenduſq́ tenuiter cũ aliquãtulo uini. Dulces quippe & aſtringentes modis omnibus officiunt. Illud tibi polliceri auſim panem in condtiura piperata macceratum præſentiſſimo remedio exiſtere.

De Holeribus.

Inter holera primũ bonitatis locũ obtinẽt, apium, porri elixi, præſertim capita corũ. Poſt hæc braſſica, uolutæ capreoliue aſparagi (Sic enĩ ἑλειοσπάραγον reddimus) & alliũ largius ſumatur, quoniã ex eo cõplures integrã ſanitatẽ recuperaſſe nouimus. Et ſanè multorũ experientia cõprobatum eſt illud. Atq; ob id quidem nonnulli ſimul atq; dolores uentris coliq́ ſentiunt accedere nõ interrogato Medico eſu allij ocurrunt, præſertim agricolæ, atq; à dolore ſtatim ſumpto eo liberantur.

De uolucribus.

Ex uolucribus eſſe cõuenit pipiones, perdices, columbas, gallinas cõtubernales. Atq; ut ſummatim expediã cũcta nõ excremẽtoſa, nõ obeſaq́ & ſaginata quæ cũ iure aniſi exigui, & porrorũ aut apij, ſeu pipere deniq; cõdire expedit.

De Piſcibus.

Piſcium pauciſſimi conceduntur, neq; alij quã ſquamis intecti & aſperi, quos uulgo aſpratiles cognominãt, qui dũ cõditi exhibent multò ſalubriores ſunt.

De Carnibus.

Carnium omne genus inſalutare creditur, cunctis qui plenioris inteſtini morbo implicitiſunt. Proinde ſi quoquomodo fieri poteſt, per omnẽ morbi decurſum uſq; ad recuperatam ualetudinem perfectam, eſum carnium interdicat in hac affectione conſtitutis Medicus.

De Leguminibus.

Pari quoq; modo & legumenta omnis generis prohibenda ſunt, exceptis ptiſanis, quarũ decoctioni ut ſimul elixentur adijcere oportet radices apij, uel cymas porrorum, uel pulegium uel origanũ, uel aniſum, uel piper, uel amygdalas. Cum his nanq; decoctæ ptiſanæ quicquid algoris in ſe continẽt exuunt, & inflationem amittunt, & ampliorem profligandi, extenuandiq́; humoris redundantiam, friguſq́; arcendi potentiam induunt.

De Bellarijs.

Bellaria Colicis, ſi quicquam aliud, maximè conueniunt, præſertim amygdalæ, ſed magis ipſarum ſuccus admixto mellis aliquãtulo, ac pipere. Nam ad hunc modum craſſi tenaces, & redundantes humores extenuantur.

De uino.

Vinum porrhò propinandũ eſt, in coli ægritudine, quò minimè deſes facillime in corpore digerit, & à Græcis ob id εὐανάδοτον uocat, & nihil aſtringens

gens. Expedit aũt id genus uini ijs potiſſimũ, quorum dolorẽ uehementiſſimũ coli ad flatulentorũ ſpirituum nimietatẽ referendũ eſt, ſuſpicio. Quos meratius uinum exhibitum promptius adiuuat.

De propinationibus.

Pocula uerò propinationesúe quæ Græci προπόματα adpellãt, maximè conueniunt, & utiliſſima ſunt. Conditũ ex aniſo, apio, althæa, ſiue hiliſce, abſynthio, malis Medicis quæ Citrea dicunt, & ex maſtiche deniq; confectum. Quæ utiq; cuncta & ſingula laxioris inteſtini (quod κῶλον uocant,) cruciatibus eximiè opitulantur.

De balneis quæ Coli doloribus congruunt.

Si coli dolores ex frigidis & craſſis humoribus originem traxerint, lauacra ex dulcibus aquis non ualde accõmodata ſunt, ſiquidẽ dolores modò placãt morbũ uerò minimè tollunt. Nouimus quippe & experti ſumus, balnea dulcis aquæ frigorificã & humectantẽ obtinere facultatẽ. Oportet autẽ in hoc morbo aëris calidioris balnea & ſolium calidiſſimũ inſtruere, & affectos dolore locos ungẽtis ualde calorificis, uel oleo anetino, uel glutino, unguine Marciaton perlinire, & inſup pulueres de nitro aut ſinapi aſpergere. Partes uerò dolentes, uel uniuerſum corpus pfricare. Inter ardẽtia porrò marmora ægrotos ſe uolutare, ſi ea recapiunt, & loca afflicta calfacere, cõuenit. Quoniã hoc modo nõ dolores tantũ leniuntur, ſed morbo quoq; ſuccurrit. Thermæ item & aquæ natura calidæ ad huius morbi curationẽ accõmodatiores ſunt, ſanitatẽq; cyti us reſtituũt, maximè ſi ſulphuris & bituminis & ſalis naturã immittant. Quæ hauſtæ potionis loco uehemẽter proſunt. Sunt etenim pijciendi quoq; & purgatoria quadã facultate prædita. Adeò ut ſi quid uiſcidi humoris in uentre inteſtinisúe deſederit, aut fixus inhæſerit, eo protinus ſublato, crebro earũ uſu, perfecta reſtituat ſanitas. Hactenus de uictus ratione Colicorum ſatis, quæ ad curandi quoq; rationem, ſi quis ritè utatur, ſufficere arbitror. *Thermæ.*

De Fomentationibus.

De his nunc medicaminum auxilijs memorandum eſt, quæ foris adhibita dolores ſedant, & à morbo planè uindicant. Fomentis itaq; ante om̃ia maximè in frigida cauſſa utendũ eſt. Neq; temerè è quauis materia, ſed ex ſale, panico & hordeo deniq; cõfectæ crumenæ ſunt commodiſſimæ. Vbi uerò res haud ita amplã neq; euentationẽ neq; exiccationẽ poſtulat ſacculi ex furfuribus cõtexti ſufficiũt. Cæterũ furfures aut hordeũ huic muneri deſtinata in aneti, herbæ chamomillæ, radicũ althææ, pulegij, baccarũ uel foliorum lauri, Artemiſiæ, maioranæ & id genus aliorũ, elixatione, decoquant. Oleũ ad hæc chamæmelinũ & anetinũ, & Cyprium ſimul eidem decoctioni admiſcenda ſunt. Loca præterea affecta in qua marſupia aut ſacculi ponuntur, oleis ſunt perungenda. Pluſculũ porrò auxilij tulerit facta in dolentibus partibus cũ ungento Pẽtamyro ſedula illinitio. Quin & eo cui nomẽ eſt Pſteleus locum affectũ un

morbo (ueluti in pleriſq; cæteris) expurgatio, ubi humores negociũ præbentes iam per uentrẽ maturati & digeſti fuerint. Nam qui audaculi & confidẽtes nõ cocta medicari & mouere cruda, uel inflammatione imas internasq; parteis infeſtante, audent, diſcriminis plus q̃ emolumẽti languẽtibus inferunt, & interitus nonnunq; inducto naufragio Cadmea, ut aiunt, potiũtur uictoria. Quoniã locus quẽ obſedit phlegmone tumore perſiſtente, nõ purgatur, ſed cruditate ad aucta magis, humor increſcit, eò quòd quicquid euacuatur non ex parte inflammata, ſed ex corpore incolumi hauritur.

De inſeſſionibus ad Coli dolorem.

Confugiendũ præterea quãdoq; ad ἐγκαθίσματα id eſt inceſſus, quibus uix eſt aliud ullum præſentius cõtra coli dolorẽ auxiliũ, cruciatus nanq; lenit, locis affectis ſuccurrit, potiſſimè ſi inibi ſemina herbæ'ue quæ inflationes diſcutiunt. Verbi cauſſa Apium, anetum, aniſum, cyminum, Althæa quã & hibiſcum nominant, folia lauri, ruta, maiorana quæ σάμψυχον Græcè uocatẽ, & Artemeſia. Ex his etenim conſtans aqua miris modis ad hanc rem accommodabilis eſt, & quaſi Delphicus, ut ita loquar, gladius. Quòd ſit fomentis, quæ aduerſus hunc morbũ fabricantẽ, ualde adplicabilis ſudatorijs laconicisúe reſiſtendi gratia idonea, & ſolio item quod in hunc ſit adpoſita.

De Epithematis.

Poſt fomentorũ & adſperginũ ungentorũq; uſum, adplicare etiam conuenit epithemata, aduerſus coli dolorem cõparata. Verbi cauſſa, διὰ μελιλώτου, hoc eſt ex ſerta Campanica, & διὰ σπερμάτων quod eſt ex ſeminibus, & δι' ἀνίσου, id eſt aniſo contexta. Atq; his omnibus magis congruit cognomento Polyarchion. Quod ſanè in calidiore intemperie ſyncerũ & citra immixtionẽ temperatarũ rerum minimè adplicãdum eſt, ſed dilutum. Diluatẽ autẽ cum cerato ex oleo roſaceo, uel chamæmelino, deinde imponatẽ. Nam hoc modo compoſitum nullius erit particeps acuminis, magiſq; accõmodabile, & tẽperatius atq; ob id quidẽ multò etiam cõmodius in hac afflictione cõſtitutis ſuccurrit.

De infuſis enematisue.

Infuſa porrhò, quæ Græci ἐνέματα uocant atq; κλυστῆρας, modis omnibus neceſſariæ ſunt, & maximè doloribus nõ ſedatis, adhibendæ. Siquidẽ cruciatus nõ fuerint nimium uiolẽti, ſed mediocres, ſimplicia & imbecillia enemata ſufficiunt. Si uerò dolores intenſiſſimi excruciẽt, ad ualidiora confugiendũ eſt, quæ dolores acrius mitigent, humorẽq; colo fixius inhærentẽ extenuent. Sũt autẽ ſimplicia illa aclenia, quæ ex oleo ſolo calfacto cũ ſeminibus quibuſdam uentos deſtituunt, & inflationes amouent. Quod ſi adipem anſerinũ oleo admiſceas longè præſtantius, utiliuſq; fuerit enema. Eſt uerò ad hunc modum præparandum.

Concinnatio enematis.

Accipe oleum tenuium partium (quod Græci λεπτομερὲς uocant,) quãtum ſatis uidetur, in quo ſemina flatuum collectiones diſſipantia decoquito.

Cuius

Cuius ſortis ſunt aniſum, ſemen apij, fœniculum cum herba, tum ſemen, cyminum atq; id genus alia. Quæ ut diximus, in oleo elixato, & ubi per linthcolum colaueris adipem anſerinā in eo diſſolue. Non fuerit uerò abſurdum ſi ſæuum adijcias gallinaceum. Inter coquendū ſemina cum rutæ cymatis rudicula quadam agitato atq; ita inijcito. Atq; hoc quidem modo enema ſimplex cōficitur. Quo ſanè in mediocri inteſtinorū algore utitor. Neque ſemel duntaxat, ſed iterum atq; iterum parato. Quod ſi lento hoc enemate ſæpius ſumpto, dolores placati non ſint, ualidiora medicaminū adminicula aggrediūda ſunt. E quorū numero eſt διὰ χυλῶν nomine ex herbis contextū, cuius cōpoſitio talis eſt.

Enema Dià chylôn.

Iniectio διὰ χυλῶν habet fœnograeci, ſertulæ Cāpanæ, aneti, altheæ radicū, ſeminis lini, hordei toſti, chamomillæ aridæ, & pulegij ſingulorū libram unā. Herbas ollæ nouæ immitte, cacaboúe ſtanneo. Infundes aquæ xeſtas undeuiginti. Macerentur autem in aqua diebus quindecim, atque ita elixentur tantiſper dum cremor incraſſeſcat, deinde colato, & herbas proijcito. Accipe aūt ſucci libras duas, adipis anſerinæ, medullæ cerui, ſtyracis, ſucci mādragoræ, butyri, rheſinæ terebinthinæ, uniuſcuiuſq; uncias ſex, thuris, auripigmenti, ſeminis alterci, aloēs, ſucci cyclamini recentis, ſingulorū denariū pondo octo. Concinnato artificioſè atq; repone, & ubi res poſtularit, oleo anetino inſere, medicamentiq; cochlearia bina, trináue inijce. Strenuè admodum ſuccurrit ſiue phlegmone, ſiue humor gelidus morbū induxerit. Eò quòd humores educit, dolores (nam impensè ἀνώδυνον, hoc eſt indolorium exiſtit) lenit, & ocyſſimè ſuppetias adfert.

Aliud nobile infuſum.

Magnificū quoq; ἔνεμα cenſet, quod ita contexit: Aloēs, teſtiū fibri (quod caſtoreū dicunt) uniuſcuiuſq; denariū pondo octo, cyclamini aridi, & recentis, lachrymæ papaueris cuiuslibet denariū pondo trium, confice de more, redactosq; omnibus in enema cū oleo fœnograeci, & aliquātulo ſeui anſerini, utere. Præſtat enim ſupperias ampliſſimas, proinde ſuſpicienda eſt propter utilitatem iniectio.

Aliud, clyſter ad conuolulum.

Aliud prætereà quod morbo gracilioris inteſtini (quē Hileon Græcè uocant) & ex gelidis hūoribus languētibus ſummope ſubuenit, habet rheſinæ terebinthinæ, cōfecturæ διὰ χυλῶν, butyri, teſticuli fibris, ſiſeleos latioris ue cymini quod Græci πλατυκύμινον uocant, uniuſcuiuſq; uncias ſex. Baſilici, baccarū lauri, ſpicarū allij ſigillatim læuigatarū numero quinquaginta unum, rutæ faſciculū unum, olei Cyperini libras quinq;. Eſt autē cōfectionis hæc ratio. Oleum Cyperinum, & ſabinum aulæ quam Græci κακάβην adpellāt, unà cum uini xeſta una infunde una, teſtes fibri, latiúsque cyminū, baccarū lauri, allium & rutam per triduum inibi macerato, deinde lenis prunis ad uini conſum-

prio

ptionem uſque elixato. Poſtea ſublato ab igne cacabo, colabis oleũ, cui immittas rheſinam terebinthinam & baſilicum, & butyrum, & διὰ χυλῶν, clementer calfacito dum coëant poſt hæc in pixidem uitream ampullámue reponito, & ubi uſus feret neceſſitas, cochlearia inde bina ternáue ſumito, & de adipibus aliquantulum. Magnifici eſt & admirendi auxilij, cruciatus namq; intenſiſſimos lenit, uel ob hoc laudem meret̃ maximã quòd nihil in ſe cõtinet narcotici.

Aliud Infuſum utilißimum.

Optimum ſanè infuſum quod humores craſſos, uiſcidos tenacéſque euacuat, & dolores ſedat. Concinnatur ex malo terræ rotundo, quam Græci ἀριστολοχίαν uocant, cõtuſo, ſale frixo & contrito, in eo herba trita oleo fœnogræci, rutaceo, & oleo anethino. & herbis, quas memorauimus, pulueris herbarũ cochleariũ unum tum ſalis tantundem admiſce, atque ita per anum immitte. Illud enim enema pituitam educit maximè, neque coli doloribus modò efficaciter, ſed & coxendicis laboribus eximiè ſuccurrit.

Aliud Infuſum.

Enema aliud quum plenioris, tum tenuioris inteſtini morbo, quorum illum priorem κωλικὸν & κόρδαψ, hunc εἰλεὸν Græci nominant, impendiò conducibile. Sumito nitri Alexandrini denariorum pondo quattuor, uel ſi uidetur paulò plus, olei aquæ calidæ quantũ res poſtulat, mixtisq; inter ſe omnibus cotylam unam per anum immittito, & mirificam uidebis in aperiendo durum & aridius oletulum quæ Græci σκύβαλα adpellãt, glutinoſos item & pituitoſos, ſpiſſosq; humores, quæ excerni oportet, educẽdo eius clyſteris efficaciã. Nos quippe hoc clyſtere in hilo ſæpius uſi, languentes cum ſumma omnium qui uiderunt ammiratione à morbo uindicauimus.

Aliud Infuſum.

Hic quoque clyſter miræ utilitatis eſt: Accipe ſtyracis, teſticuli caſtoris, myrrhæ, lachrymæ papaueris quod ὄπιον eſt, ſingulorum denariorum pondo octo, quibus omnibus commixtis, reponito. Et ubi res poſcet, quãtum fabæ Aegyptiacæ quantitatem æquare uidetur cum oleo de ruta, & aliquantulo adipis anſerinæ, ſiue gallinaceæ, immittito. Hoc quidẽ enema omnibus modis huic rei aptum eſt, ſomnũ enim acceſſit, & uehementiſſimos immenſosq; cruciatus mirabiliter amouet. Ipſe quidem ſæpenumero maximas eius dotes expertus ſum.

De poculis ſimplicibus aduerſus coli dolorem.

Quum uerò plerique medendi rationem, quæ per clyſterem fit minimè admittant, præſertim gentiles noſtri, pocula omnino, quæ condio ſubuenire creduntur, ſumi neceſſum eſt. Cuius utiq; facultatis à maioribus innumera ferè, à nobisquoq; experimẽto cognita, memoriæ ſunt prodita, quorum præcipua & compertiſſima nobis in medium promere inſtituimus, à ſimplicibus & dolores mediocres ſedantibus ſanantibúsque ſumpto exordio.

Praſſum itaq; in aqua elixato, decoctumq; ipſius cum uino ac melle potui dato. Aliud Poculum ſimplex ad coli dolorem: Baccas lauri mundatas numero nouem probè cum uini cyathis tribus conterito, bibendumq; porrigito, probatum eſt teſtimonio multo.

Aliud poculum contra coli & renum dolores.

Colicæ affectioni & renum doloribus modis omnibus apta eſt hæc potio. Acceptis lauri folijs redige in liquorem potabilem, quem ubi propinare uolueris ſingulis hauſtibus piperis grana ſeptem nouémue, mellisq; cochlearia bina admiſceto. Dabis autem tepidum, ſedenti in ſolio, admiratiōe dignā intelliges ac uidebis efficatiam adeò quidē ut paulatim ac breui languidus dolorum immunis, & expers reddatur. Cæterū hoc quidem non colicis modò, ſed & Nephreticis, ut docuimus, opitulatur, & obturationem prætereà patientibus, lapilloq; ueſicæ uexatis, & humores denſos educit.

Alia potio.

Vtilis porrhò in hac affectione eſt potio, decoctum pulegij ſi cum uino potui detur. Pari quoque modo hyſſopus, diptamus, petroſelinum, & aniſum pota expediunt.

Alia potio optima ad coli dolorem.

Laxioris inteſtini uehementiſſimis doloribus ſuccurrit poculum ex origani obolis octo, & uino Aſcalonite, uel alio tenuis eſſentiæ uino cōtextum: experientia ſæpe numero probatum eſt.

Aliud ualde conducibile poculum.

Pluſculum emolumenti adfert propinatio hoc modo concinnata. Accipe teſtium fibri, quod caſtoreum uocant, diobolos quattuor, origani diobulos duos. Quos nō febrientibus quidem cum uino, ſeu melle, febricitātibus uerò cum aqua mulſa potui dato.

Pocula ad coli dolorem compoſita.

Compoſita inſuper coli doloribus medendis pocula ex hiſce ſimplicibus cōtexuntur. Seminis fœniculi aniſi, ſpicæ nardi uniuſcuiuſque denariū pondo octo, ſeminis apij denariū pondo quattuor, grani cnidij tantundem, ammeos denariorum pondo nouem, caſſiæ denariūm pondo quattuor, redige in farinam. Propinatoq; non tam in pleniotis inteſtini, quàm in renum doloribus quos nephreticos dicunt. Quin & in hydrope conducibilis potio eſt.

Aliud polychreſtum.

Multiplicis quoque uſus, commoditatiſq; admirande poculum eſt, quod accipit Cardamomi ex interiori ſemine botri Armonij, ſpicæ nardi, folij malabatri, ſeminis papaueris candidi, cymini Aethiopici, mentæ aridæ, ſeminis aſari ſingulorum unciam unam, myrrhæ troglodyticæ, ſcammonij uniuſcuiuſque uncias quattuor, mellis cocti quantum ad comprahendenda ea ſatis eſt. Dabis Arquato implicitis deglutiendum ad quātitatem nucis Ponticæ

quam

quam Rhomani Auellanam dicunt. Colicis uerò hydromelitis egelidi c yathis tribus. Vbi coniecturæ pariter, quæ danda eſt, quantitatem perpendendam iu dico Eſto itaqꝫ datio iuſta, non modò nucis Ponticæ, ſed nucis etiam Baſilicæ, id eſt regiæ, quæ Latinis iuglans adpellatur, magnitudo præſertim ſi morbus ſit conuoluuli, quem Diocles Caryſtius & alij quidam χορδαψὸν cognominant, & quũ uehementiſſimis doloribus urgentibus exhibetur. Simpliciter aũt & in uniuerſum inquã in corporis robore ualido, & doloribus intenſiſſimis differentibus, tum itaqꝫ confidenter iuglandis quantitatẽ uel amplius propinare non du bitem neqꝫ cũ quicqꝫ continet, quod hebetudinẽ inducat, queadmodum Philoniũ, & aliæ pleræqꝫ antidoti, ue. um euacuat furtimqꝫ negociũ præbentes humores unà cũ doloribus tollit.

De Theriaca danda in Colica & Iliaca afflictione.

Summè præterea in hoc morbo aduerſus iſtiuſmodi pituitoſos, uitreoſqꝫ humores, cruciatus inducentes facit antipharmacum Theriaca. Danda uerò eſt in hac cõſtitutionẽ quantitas quæ nucis Ponticæ magnitudinem æquet, cũ aqua mulſa. Nos aũt in frequẽti uſu illud habuimus, & quotquot ſumpsẽre ad ualitudinẽ reuerſi ſunt. Certè ſi quis eam antidotũ in fine morbi (quã deceſſionẽ ac decrementũ uulgò uocant) ſemel per menſem hauſerit perfectam ſanitatem, deinceps ab omni dolore immunem atqꝫ exortem recuperabit.

De Philonio antidoto.

Dolores è frigida intemperie prognatos Philoniũ Antidotus lenit quidem atqꝫ demũ cet, ſed ſanitatẽ profligato morbo non reſtituit. Eos uerò qui ex ibleo humore originẽ habent dolores idem non placat modò, ſed opitulaẽ etiã magnificè exhibitũ plus minúsue pro uirĩũ modulo. Solatio itidẽ fuerit quoniam ex narcoticis magna ex parte conſtat Marcellinum Antidotum. Cuius talis eſt compoſitio.

Marcellinum Antidotum.

Antidotus quæ ad Marcellum authorẽ refertur mitigandi, ſedandiqꝫ dolores obtinens (quod Græci παρηγορικὸν uocant) conſtat ex croci denarijs decem, ſulphuris ignẽ nõ experti denarijs ſex, cinamomi præcellentis denario uno, piperis candidi denarijs uiginti, ſeminis alterci tantundẽ, & melle Attico quãtum ad excipienda ea ſatis eſt. Datur aũt huius cõfectura una datione potui in aqua calida, quæ nucis Ponticæ magnitudinẽ æquet, quantitas. Cæterũ ſuper antipharmacis dyſtenterbusqꝫ hactenus dicta ſufficiant. Fiunt Hercle præterea è papaueris lachryma (quod opium uocant) & alia ſtuporẽ conciliantibus medicamenta huic morbo occurrendo neceſſaria, quorũ nos hic quoqꝫ mentionẽ faciemus, nempe inſigniũ quorundã, quæ clariſſimi Medici celebrauerunt.

De Antidotis hebetudinem inducentia.

Conficiunt interdum medici in implacabilibus doloribus & in mortis diſcrimine antidota ex papaueris ſucco ſeu opio, alterci ſemine herbáue, aut mã

Z drago-

Narcotica. dragoræ radice ſtupefaciẽtia, quæ Græci ναρκωτικὰ, ut diximus iam pridem, ad
pellantur, quibus cunctanter admodum, quia corporis habitũ nonnihil lædunt,
utendum eſt. Vbi uerò dolores negociũ præbentes attenuati & acriores reddi
ti fuerint, tum profectò tempeſtiuè eiuſmodi potionibus incũctanter utare, nul
lum quippe tum læſionis periculum incũbit. Confeſtim enĩ partibus affectis he
betudinè inducta omnis dolor amolitur. Reuerſo aũt tanq̃ poſtliminio dolore
non uiolentius modò ſæuit, ſed prolixiore etiã temporis ſpacio inceſſanter du
rat. Hac nimirũ & certè neutiquã, mea quidem ſententia, abſurda ratiõe, quum
meatus corporis medicamẽti ſtupefacientis algore obturantur, humoribus ob
ſtructis ſuoq́ tramite prohibitis, neceſſariò uniuerſa adflictio auctior fit, & lon
gè impedirior eius euaporatio, digeſtiòue. Plurimi aũt atq; utinã nõ adeò multi
bis aut ter in colica adflictione id genus pocula exhibere conſueuerunt. ſed quot
quot acceperunt, uel ſubitaneo interitu periêre, uel magno cũ uitæ periculo pa
ralyſi correpti ſunt. Quã ob rẽ ab uſu ſtupefacientiũ ſemper abhorrẽtes, imple
nioris quoq; inteſtini morbo ex algida materia nunq̃ exhibebimus, niſi immo
dici & intollerabiles cruciatus adeò uexent, ut læſio potius, q̃ mors uel funeſta
ſyncope optanda ſit. Tunc ſanè ad præoccupandã grauiorẽ noxã ſi per uireis la
borãtis licebit, remedia narcotica uocata colicis potui exhiberi poſſunt, neq; ta
mẽ plus ſemel. Qui ſecus faciũt ægros ut carnifices iugulãt. Cæterũ in calida, ceu
iam pridem oſtenſum eſt, intemperie & grauiſſimis doloribus ex acriore & bi
lioſa materia, tantũ abeſt ut officiant, quũ aliàs tum in poculis ſumpta narcotica
ut etiã pluſculũ ſecũ præſidij adferãt, quoniã humores tenues & acuminis non
expertes craſſitudine quadã imbuũt, tẽperant & cõgeſtos digerunt & diſſipant.

Super uomitione danda Colicis.

Si Coli dolores ad algidũ humorẽ referuntur, uomitus eos, ſi quid aliud præ
ſentiſſimè iuuat, præſertim ſi cum raphani elixatione, aquáue eius, uel ſalſi
gine, uel ſalſis & ſuauibus edulijs, uel plurimis deniq; cibarijs proliciatur uomi
tio. Vna quippe opera uomitus craſſos, tenaces, pituitoſos humores exhaurien
do proijcit, & ne aliunde collecti humores ſeſe in inteſtina ſtatim recipiant, &
dolores inibi excitent, nõ inſtrenuè prohibet. Proritãda uerò eſt, nõ tam in ipſo
morbi uigore, quã in decremẽto eius, ipſa uomitio.

De Sinapiſmo atq; Dropaciſmo.

Compati præterea modo & ſinapiſmi pariter & dropaciſmi in loco ac tem
pore adplicati noſtro iudicio proſunt (Eſt uerò σιναπισμὸς facta ex impoſi
Sinapiſmus. tu alicui corporis parti exulceratio uel ſinapis ſaltem: Quemadmodũ & δρωπα
Dropaciſmus. κισμὸς Dropacis in aliqua corporis parte inſperſio, præſertim in diutinis adfecti
onibus adhibita, illita nanq; calfaciũt. Quos ſi quis locis affectis adplicet in ſum
mã cutis ſuperficiẽ ex imo humores delinquẽtes euocãt. Quod ſi ex eorũ impo
ſitu cutis exaſperatur, & ueſiculæ perexiguæ, puſtulæq́ ſubalbidæ, acutæ & du
riores, quæ ψυδράκια Græci uocant, erumpunt, bono animo eſto, ſiquidem diu

turnæ adflictiones ſuſtinere uidentur uiolentiã præſidij, gaudent enĩ exolui. Cæterum non eſt ijs in acceſſione aut quouis morbi tempore utendum, ſed tutelæ gratia, in declinatione, ne detur ægritudini habitum conciliare in languente.

De Exercitio.

In diutina Coli affectione, præſertim eadem ſæpius ingruente, corpus uniuerſum gnauiter exercitandum eſt, uel deambulatione quæ pedibus perficitur, uel caballo, uel carpẽtho uehiculóue, uel naui deniq; mouendum eſt. Quin & paleſtra, & frictio totius corporis, peregrinatio itẽ & longinqua inambulatio, ſoli mutatio, confert, quoniã quodcũq; corporis redundans excrementũ hæc omnia extenuare, ac digerere poſſunt, & corporis omnem habitũ corroborare, adeò ut affectæ partes nequeant lædi, aut algidum cumulare humorem. Quin neq; aliunde defluens in eum qui afficitur locũ defertur, eò quòd pars plus roboris nacta eundem nullatenus ſuſcipit, ne dicam repellit.

De plenioris inteſtini dolore ex flatulentis ſpiritibus progenito curatio Caput XLV.

Quod ſi ex flatuoſis ſpiritibus laxius inteſtinũ quod κῶλον adpellant, doloribus excruciatur, locũ affectũ milio panico aut furfuribus modicè fouere ſummo remedio eſt. Enema item ex oleo conſtans eo, quod ſupra ex ſeminibus fieri docuimus, multis modis huic rei aptũ eſt: nam id intra in corpus ſumptum, omnẽ flatuũ collectionem diſijcit atq; profligit. & dolores prætereà lenit & amputat. Sunt itidem pyxides uentoſæ quas σύτιας Græci uocant, umbilico adplicatæ, adeò præſentis adminiculi, ut celerem ex impoſitu earũ ad ſequundã ualetudinẽ regreſſum conſpicati homines in ſummam eius rei admiratione perducti ſint, atq; ita quidem ut id præter rationẽ fieri arbitrantes, Magicis artibus reſtitutos contenderent, dolore ſubito omni eliminato.

Nutricatus in flatulento Coli dolore.

Si ex flatus ſpirituſq; & quaſi uenti in inteſtina excitatio huius mali parens, ut ſupra oſtenſum eſt fuerit, in cibo utiliter ſumũtur, aniſum, fœniculum, cyminũ, & in uniuerſum omnia alimẽta potentiæ admodũ calorificæ. Sunt itaque præ cæteris ea quæ memorauimus nempe calorifica adminiſtranda.

De plenioris inteſtini dolore ex obturatione duri ſtercoris proueniente & eius curatione Caput XLVI.

Vbi uerò coli adflictionẽ ex durioris oleuliſcybalorũq; obſtructione natam perſpicuè conſtat, rupta omni mora cum multo hydrelæo mulſi iniectione uel potione ipſius obuiã eundum eſt. Hiſce enĩ uero interiectiõibus potionibuſq; identidẽ per os ſiue clyſterẽ infuſis aridius & quaſi in nucleos diuiſum ſtercus, (quæ Græci σκύβαλα adpellant) quaſi dilutũ ad inferna educitur. Vniuerſam porrò uictus rationẽ humectãtis potẽtiæ eſſe cõuenit: præcipuè uerò ea quæ durã aluũ emolliunt, & omniũ maximè chamelæa herba quã alipiada uoco, elixa cũ holeribus, Mercurialis itidem per

ferna egregiè purgat. Ius quoq; gallinacei euiſcerati exhibitũ magnam cõmoditatem affert. Oportet uerò gallum illũ exenteratũ ſale infarcire & cõſuere atque ita cum anetho in aqua multa elixare, neq; inter elixandũ alia infundatur aqua uſq; dũ longa, multaq; decoctiõe caro ipſius quaſi exoſſis reddatur. Quod ſi polypodij unciam unam pariter cum gallo decoxeris, longè ampliorem deducendi uim habebit elixatio. Si uinũ uel œnomeli admiſceas maiorẽ ſaporis authoritatẽ, uehementioremq; alui deijciendi potentiã, habebit. Sunt qui ſe ſuperius cõpræhenſis enematis ac poculis nihil efficere arbitrenẽ, atq; ob id quidẽ ad ea medicaminũ præſidia, tanq; efficatiora, quæ nõ diluũtur ſed integra ut ſunt deuorantur (unde & apud Græcos κατεπότια nomen habent) è plumbo cõſtituta, confugiũt. Proinde ijs quoq; referre neceſſariũ eſt. Qua propter ſi plenioris uel tenuioris inteſtini langor abſq; internarũ partium inflammatione cõſiſtere uideaẽ, medendi ratio quæ cũ utriculo peragitur, uſurpanda eſt. At ſi anteceſſerit inflammatio, & ob id uenter clauſus non reſpondeat, uterculus plus nocumẽti quã emolumẽti infert. Eſt aũt uterculi adhibendi talis ratio. Fiſtulam exiguã qua medici utuntur, à Græcis αὐλίσκον adpellatã folliculo uentoſo ſcitè coaptato, & ſedi adplicato, deinde in altũ attollito tantiſper dum follis flatu auraq; ſatus uidebitur, tum agitando premendoq; follẽ uento tumeſcentẽ clyſteris modo ad interna auras immitte. His ſedulo peractis cõfeſtim clyſterẽ iniçce, ex hydrolæo & aliquantulo nitri cum iniectione nanq; pariter in uentre contenta & in inteſtinis commouet, adeò ut oletum, humores & flatus pariter eijci quiſpiam admiretur.

De his quæ indiluta ita ut ſunt deglutiũtur mediaminibus catapotia Græcè dicta.

GLobulos nunc de plumbo, quorũ uſus potiſſimè probatur in hac affectione incenſionẽ nullam habẽte, præcipuè inter morbi principia, attingã. Lapſis itaq; diebus aliquot multis, & mollitudine eiuſmodi apparente quæ maturitatem digeſtionẽue factam arguat, pilulas de plumbo, ſiue de euphorbio deglutiendas præbeto. Atq; hæc quidem præſentiſſima eſt obſtructionis curandi ratio. Hactenus igitur de methodo ſuccurrendi Coli doloribus ex flatuũ ſpirituumq; collectione, & algidis craſſiſq; humoribus prognatis. Tempeſtiuũ nunc fuerit de eo coli inteſtini cruciatu uerba facere qui ex bile & acutis humoribus originẽ trahit, ſumpto, à ratione cognoſcendi ipſius qualitatẽ & quantitatem exordio.

De plenioris inteſtini dolore ex bile prouenient e Caput XLVII.

COli langorẽ ad calidos, acreiſq; & bileoſos humores referendos eſſe hæc ſigna euidentiſſimè arguunt. Adfligit quædam uellicatio, uiſcera interioreſq; partes quædam flagrare confodiq; creduntur: lingua redditur arida, ſitis arens, uigiliæq; adeò excruciant, ut magna ex parte mente capiantur & delyrent. Vrina quæ defertur eſt lympida & acutiem præfert, alui excremẽta excernuntur bilea. Ad hæc ſi calorifica ualde quum eſculenta, tum poculenta, uel quæcũq; eiuſdẽ naturæ medicaminũ præſidia offe-

runtur

tuntur tantũ abeſt ut uel tantillum inde ſolatij accipiant, ut etiã magis magiſq́ exacerbentur, & febris deniq; appẽdix eſt perpetua. Atq; hæ quidem ſunt notæ è quibus clariſſimè perſpicuũ eſt chordapſum ex bileis & feruidis humoribus prognatum.

Coli doloris ex bile prognati curatio.

Quod ſi bileoſus & calidus humor plenioris inteſtini cruciatum induxerit, contrarijs omnino his quibus pituitoſæ eidem affectioni ſubuenire ſolet, medicaminum præſidijs ſuccurrendum eſt. Proinde ante omnia conueniens uictus ratio ita habentibus præſcribenda eſt.

Paſtus Colicorum ex bile.

Quando igitur è bile naſcitur colica affectio ſuccum ptiſanæ ſimplicem citra alterius rei admixtionẽ, præterquàm fortaſſis aliquantulo ſalis quãdoq; adiecto offerre conuenit. Sumpto enim eo Coli feruor temperatur, bilis per lotium in imumq́ uẽtrem excernitur. Quare identidem ſuccũ illum ſumere expedit. Cuius ergò & ouorũ lutea frigida accipienda ſunt.

De holeribus quæ expediunt Colicis.

Colicis holera non tam elixa, quàm cruda quoque magnificè conducunt. Præter cætera uerò lactuca quoque grandior, dulcisque offertur utiliter, præſertim his qui uigilijs infeſtantur, & temperamento calido ſunt, natuq; maiores.

De fructibus qui conueniunt.

Pomorum omne genus quod frigorificam & humectantem naturam habet Colicos adiuuat, nec quicquam noxæ inde ſperandum eſt. Solius cucurbitæ eſus modis omnibus uitandus eſt: quoniam inſita quadam natura in hac conſtitutione colica ſcilicet, non ſanitati ſolum reſiſtit, ſed ad lædendum etiam nata conſpicitur, id quod Diætetici omnes uſu & experientia obſeruauêre. Ipſi quidem complures non iuuenes modò ſed & ætate confectos priſtinam ocyus ſanitatem recuperaſſe ſola eiuſcemodi uictus ratione cognouimus. *Cucurbita lædit colicos.*

De potu.

Sed quod ad pocula attinet uidimus non paucos qui ualido erant corporis robore, aquæ frigidæ potu uitalibus partibus inoffenſis, ab omni læſione immunes atq; exortes, dolores penitus ſedaſſe, & omni ægritudinis cauſſa extincta priſtinam omnino ualetudinem recuperaſſe. Ei etiam qui identidem colicis paroxyſmis impetitur eadem aqua opitulatur. Qui ſi omni acumine prædita cibaria, merumq́ uitet & gelidis utatur, ab hoc morbo uindicabitur. At ſi frigidam bibere aquam propter extorum quampiam incenſionẽ, aut uirium imbecillitatem, horreat quis, oleum roſarũ algidum habundantius potui dedi, & per anũ idem oleũ roſarũ immittere præcepi, & plurimum ſtatim opis obtemperã

tes perſenſerunt. Solitus uerò ſum oleo roſaceo adipē anſeris adijcere, ubi multum ſcilicet acrimoniæ uel mordicationis biliosi humoris ſubeſſe putaui. Quod ſi raſamēta per aluum excernuntur, præſentiſſimas ſuppetias tulerit ſuccus ptiſanæ cum oleo chamomillæ per inferna iniectus. Proſunt itidem crocea ouorum cum oleo roſarum ſi iniiciantur.

De Piſcibus.

Colicos prætereà ex bileo ſucco, piſces durioris carnis nōnihil adiuuant. Verbi cauſſa, cedria, orphus glaucos, corpina, ſepia, & quæ Græci uocant ὀςρακοδέρματα hoc eſt teſtacea, quales ſunt pectines, oſtreæ, & cochleæ marinæ. Echinus porrhò marinus hoc malo implicitis prodeſt, eò quòd ſuccum temperandi & refrigerandi facultate præditum poſſidet, & ſtomacho utilem, aluum prætereà duram emollit & facilem reddit, urinā proritat, qua in re præ cæteris omnibus quæ enumerauimus regnat.

De Carnibus.

Carnibus ueſcendum potiſſimè difficilis concoctionis cuius generis ſunt pedes bubuli & uentres, omaſa ſuilla, præſertim ſcropharum, ungulæ probè elixæ & refrigeratæ.

De pomis.

Ex pomis mela omnium maximè competunt, ne autem eorum eſu uentriculus ſubuertatur, acetum admiſcēdum eſt. Reliquum pomorum omne genus quod inflandi uireis non habet, utiliter exhibetur. Dulcia cuncta nihil officiunt & uoluptatis ergò porriguntur, ſed ne quid nimis.

De Placomatis & tragematis.

Qui coli doloribus ex bilioſo & mordaci humore torquentur, Placomata, ſiue placentas quas Græci πλακοῦντας uocāt pariter & Tragemata modis omnibus caue, quod aiunt peius & angue uitent.

De Balneis.

In hac conſtitutione non Thermæ, ſed dulcis aquæ balneæ conducunt. Quibus tantum non omnes, ſed omnium maximè mediæ ætatis & calidæ temperaturæ homines indulgeant. Aëris autem uaporiſque balnei temperies & ſolij mediocritas commendatur. Sunt porrhò oleo pariter & aqua calida perungendi. Loci uerò affecti oleo chamæmelino & nullo modo neq; intro, neque maiorana, quam σάμψυχον Græci uocant, neq; ſapone uel id genus cæteris perfricentur. Fomentationibus nunquam uti, neque aquis, ſalis, nitriue naturam imitantibus, atque uno uerbo omnibus ſua ſponte calidis. Porrhò in ipſa doloris conſtitutione interdicendum uinum eſt. Neque alio potu quàm ſucco ptiſanæ, uel aqua calida arentem ſitim extinguendam cenſemus.

Cæterum

Cæterum ſi inter edendum ac medio prandio aquæ recentis libido magna languente cœperit, ab eius potu arcendi nõ ſunt eò quòd opitulaꝰ quàm plurimũ. Atqui magna præſentiſſimi auxilij pars eſt, ſi in Coli ex bile doloribus ne per ſomnium (ut ita loquar) uinum bibatur. Quo ſi quis æger ſe eo penitus defraudari non patiatur, tenuis eſſentiæ, lymphatumq́ & quaſi aqueum exhibendum cenſeto.

De exercitationibus.

Colicis bilioſis exercitia geſtationes & omne genus deambulationes, ſolatij & placationis ergò (morbum enim demulcere uidentur) cõueniunt, ſi nõ fuerint neque multa, neq; ualida. Quæ tollerare neutiquam poſſunt: inducta enim intemperie, multis ac uehementioribus exercitijs dolores magis magisq́ ingraueſcunt, & exacerbantur. Vitent inſuper pro uirili iracundiã, furorem, omnem curam, & quemcunque laborem. Quiſquis hoc modo geſſerit, dictisq́ in rebus modum ſeruauerit breui, ad priſtinam reuertetur ſanitatem.

De medicamentis purgantibus.

Vbi autem res ipſa in Colica afflictione quæ ex acribus ſuccis oritur, purgationem exigere uidebitur, obſeruandum eſt, ne ullum acritudinem habens catharticum exhibeatur. Cuiuſmodi ſunt, euphorbium, grana Cnidij, cremor cucumerinus quod ἐλατήριον Græcè uocant, ſeu ueratrum, nam his ſingulis circa umbilicum tormina, qui στρόφοι dicuntur à Græcis magis excitantur, mixtiq́ cum materia bilioſa, dolores etiam atque etiam intenduntur, tantum abeſt ut præſidij quicquam conferant. Præcipuum uerò & omnium optimum ad hanc rem medicamentum eſt Picra. Quod ſi bileus humor omnino ſe inſinuauerit & fixius hæreat, è ſuperniſq́ partibus ad inteſtina deferatur, non picram ſolum ſed ſcammonij præparati (quod diagridium uocatur) grammata bina uel aliquantulò plus minúsue. Atque ita quidem languentis naturam perpendens euacuato. Quin ſi cum Theodorico præparatum ſcammonium mixtum exhibeatur, ſummè facit. Aeſtiuo autem tempore diagridium cum rhodomelite, uel nitro & aqua roſarum miſceatur. Huncin modum Colicus ex bile & acutis humoribus purgandus atque curandus eſt. Purgante enim medicamine ſumpto non urgẽtes modò dolores placantur, ſed profligato penitus morbo ad perfectam & priſtinam regreditur æger ſanitatem.

De Coli doloribus ex inflammatione natis.

Caput XLVIII.

QVum uerò plenioris inteſtini morbus cum inflãmatione eiuſdẽ partis exiſtit, lõgum ualere iubeas medicamenta purgatoria præcipuè intra morbi principia. Auſpicante autem phlegmones maturitate digeſtionéque, iiſdem uti tempeſtiuum cenſemus.

Quisquis autem temerè ante phlegmones concoctionem, diſſipationemq́; medela purgatoria ſuccurrere machinatur, cauſſa lætali inducta, in mortis diſcrimen laborantē conſtituunt: eò quòd exhibito medicamine purgatorio humores nō ex partibus (ceu ſupra oſtēſum eſt affectis) ſed ex ſanis ui quadā euelluntur, commotiq́; iam ſuo loco humores confertim ad locos patientes deferuntur qui dum expellere nituntur, diſtentionem fieri oportet, & dolores augeri, & εἰλεόν. id eſt tenuioris inteſtini morbū ingruere. Neq; etenim Ileos quicquam aliud eſt, quàm plenioris inteſtini immodica augmentatio. Proinde Colo inteſtino cum inflammatione infeſtato. non purgāte medicamento, ſed ſanguinis detractione pertuſa uena ſuccurrendum, paulatim uniuerſum corpus euacuandum. Quod ſi propter inflammationis amplitudinem lotium ſupprimatur de malleolo ſanguinem detrahere expedit. Sæpe nanq; numero hoc nobis agentibus, non tam aluus, quàm urina quoq; ipſa ſemper reſpondebat.

De uictus ratione.

In Colica affectione cum inflammatiōe ptiſana ueſcendum eſt, & ſuccis hordei. uel auenæ. Clyſteres porrhò ex ſucco ptiſanæ & oleo Chamæmelino ſucco ſeminis lini & hydrolæo. Quibus tum maximè utendum eſt, quum uehementior premit febris. Perpetua enim ferè inflammationis inteſtinorum Coliue adpendix ac comes febricula eſt.

De cataplaſmatis adplicandis.

Foris autem dolentibus locis ſuper inducēda ſunt cataplaſmata, epithemaue, mediæ temperaturæ & acritudinis nihil habentia. Verbi cauſſa, ex oleo chamæmelino, hordeacea polenta, quam Græci ἀλφίτων λύσιν adpellant, & ſemine lini concinnata.

De Cerotis.

Cerotæ itidem ex cera, & oleo chamæmelino, & roſato, luteiſq́; ouorum contextæ adplicandæ ſunt. Quarum una ad hunc modum conficitur. Accipe ceræ uncias quinque, olei chamæmelini uncias duas & dimidiam, farinæ fabaceæ denariorum pondo quattuor, lutea ouorum quinque uel ſex. Vitella ouorum, & fabaceam farinam, ſucco ſeminis lini diluito, & ceram admiſceto, & uſque dum omnia inter ſe commiſceātur, ſedulò conterito, & utere. Illita enim inflammationes mitigat. Neque Coli & inteſtinorum modò, ſed renum quoque & ueſicæ inflammationis eximiè dolorem tollit & remediat.

De Balneis.

Crebertimus balnei uſus in hac cōſtitutione plurimū cōmendat, niſi ægrotātis corpus πληθωρικόν, id eſt ſuccorū redundātia oppreſſum fuerit. Poſt hæc uerò ſanguis inciſa uena detrahēdus eſt. Et ſi his pactis dolor ſedatus nō fit

uti

uti balneis haud incõmodum eſt. At ſi uſus obſtaculo fuerit, laborante oleo chamomillæ peruncto uinoq; in ſolio locato, opem ſentiet præſentiſſimam. Cæterum in inflammatione etiam dum incendioſa, & febre uexante hæc interdicenda ſunt.

De uini potu.

Peracta uerò iam phlegmones digeſtione ſi uires deiectæ propemodum uideantur, uinum tenue & lymphaton præbere bibendum non erit inutile. Vnum hoc certè affirmare poſſum, quod quiſquis memorato cõſilio fuerit per omnia uſus, nihil aliud foris adplicans ſaluus euadet.

De his quæ alicui corporis parti alligata Colicum ſanant, ab alijs ligaturæ Phyſicæ, ab alijs uerò empiricæ adpellatæ.

Quandoquidem nõ pauci Coli doloribus impliciti, præſertim qui magnis opibus pollent, nullas omnino medicas potiones haurire, uel nequeunt, uel penitus nolunt, & enema ſibi ne per ſomnium quidem injci permittunt, alia uia aggredi morbum conuenit. Ligacula igitur phyſica & characteres, quorum celebris uſus eſt, memorare conſentaneum uidetur. Nam ea quoque adhibita mirificè cruciatus placare uel protinus tollere conſueuerunt. Quã de re nõ ſine delectu quælibet ſed ea potiſſimè quæ partim à priſcis medicis, partim à nobis quoque experientia cognita ſunt, à Coli doloribus præſeruare, & præſentem iam morbum profligere, in medium referre & deſcribere. Præcipuum igitur fuerit ac omnium utiliſſimũ ſi in procinctu fuerit ſtercus lupinum & eius uidelicet animantis, ſi quoquo modo fieri poſſit, cui oſſa fuerint paſtus. Id uerò uaſculo teſtaceo includere oportet & dextro brachio, uel humero, uel collo alligare, uel coxendicibus ipſis doloribus ex cruciatibus ſuſpendere. Cauendum tamen modis omnibus eſt ne humum attingat neq; ſecum in balneo geſtet ægrotus, atque id quidem experimento à multis eſt admodum probatum.

De characteribus.

Si quis de recens in lucem ædito partu exiguam umbilici particulam amputauerit, argenteoq; metallo, auroue incluſam ſecum geſtauerit, immunẽ ſe doloribus exortemq; tuebitur, atque hoc quidem experientia probatum eſt multum.

Aliud probatum teſtimonio multo.

Coli porrò doloribus haud inefficacius ſuccurrit interius farctum abietis incenſum & cõtritum, ſi inde à ieiuno ægrotante cochlearia bina, ternáue in potu ſumantur. Hauriatur autem hic potus per triduum aut quadriduũ.

Aliter: Idem interius farctum abienum eidem malo ſubuenit in cibo ſumptum. Aliter: Quum uerò eadem diffinditur, & cor eius ſubtractu coxendici læuo alligatur, à Colico cruciatu liberat.

De uiribus lapidis medici in Coli doloribus.

Præſentis quoq; auxilij geſtamē eſt Lapis Medicus ſculptilis, ſi, in eo recta Herculis imagine leonem ſuffocante, inſculpta, aureo annulo incluſus, in digito geſtetur. Aliud teſtimonio multo probatum, contra Coli dolorē.

Stercus lupinum in tenuiſſimum puluerem friatur, & peranguſtiſſimis foraminibus perforatum in cerniſculum trāſjcitur, præſentiq; auxilio myſtrū eius dimidiatum in aqua calida potui datur.

Aliud experimento cognitum

Iecur denique captillum crematum terito, & cum uino languenti potui dato: magnificè opitulatur, & Coli dolores omnino ſedat atq; profligit.

Finis libri III.

ALEXANDRI TRALLIANI, PRAECELLENTIS MEDICI DE SINGVLARVM CORPORIS PARTIVM AB HOMINIS AEQVAMENTO AD PLANTAM VSQ; uitijs, ægritudinibus & iniurijs Liber Quartus, Albano Torino Vitodurenſi interprete.

De miſerabili pedum dolore, quam Podagram Græcè uocant, quo ſub morbo omnium omnes articulorum dolores comprehendi poſſunt Caput I.

PRæ omnibus cæteris Podagræ affectionis cauſſæ ſedulò diſcutiendæ ſunt, quas ſanè adeò plurifarias, diuerſiq; generis exiſtere conſtat ut propter originis diuerſitatē, ne cognoſci quidem planè, nedum ad unguem curari poſſit: ſemper enim reliquiarum nonnihil relinquitur. Atq; ob id quidem clariſſimi artis medicæ artifices, ei morbo, quoniam generationes eius ignorant, mederi nequeunt. At mihi ſanè uidetur, non eſſe, ut pleriq; putant, immedicabile malum, ſi medici, manum admouentes multifarios fontes, eiuſq; ſpecies probè cognitas haberent, ſed contra cauſſis exactè cognitis citra ſudorem, ut aiunt eidem malo ſuccurri. Qua de cauſſa ante omnia ſingularum ſpecietū notiones, mox et iam medendi rationes, exponemus. Indubiè etenim quiquis adamuſſim & accuratiſſimè quæ tràdemus inter medendum ſeruauerit, longè pluribus, non his modò quibus à principio adeſt, ſed inueterato etiam morbo ſuppetias minimè ficulneas tulerit.

Cauſſæ podagricæ.

Pluribus itaque malis infeſtantur quicunque Podagra incurabili correpti ſunt. Sanguen enim feruidum quod in articulos, ſinuſq; eorum defertur

ſeſe dilatat atque expandit. Nerui à Græcis *σύνδεσμοι* adpellati immenſis & grauiſſimis doloribus pedes excruciant. Bilioſus itidem humor neruos uſque percurrens, uel inter ipſos reſidens, præſertim eos quos *συνδέσμους* uocari narrauimus, qui oſſibus ſunt finitimi, partibus affectis incenſionem, diſtentionémque & ſummos cruciatus infert. Pituita ſimiliter affligens inuehit dolores admodum intenſos, & algores, locosq; anguſtiores expandit. Atrebilarius pari modo humor infeſtat, neq; frigus inducit modò & opprimit, uerum pondere etiam ſuo mediocrem quandam agitationem ſenſu perceptibilem concitat. Neq; profectò coniectandum eſt mali & noxij alicuius humoris fluxu tantum artus tentari: uerum & ſimplici quoque qualitate, uerbi cauſſa, intemperie calidiore, aridiore, frigidiore & humidiore. Vel compoſita ex feruido & arido, feruido & udo, algido & udo, uel algido & ſicco, ſæpe numero articulos *ῥευματίζεσθαι*, hoc eſt diſtillationibus in eam partem, quemadmodum in Podagris fit, opprimi. Proinde accuratiſſimè ſolicitiusq; omnia, ut antea docuimus, perpendere, uniuſcuiuſque cauſſæ quum qualitates tum quantitates, conſiderare & ſingulorum, poſtremò mali occaſionibus conferentem medendi rationē diſpicere conuenit.

Notæ Podagricæ ægritudinis ex bilioſo humore proſilientis.

Quam obrem ſi ad bileum humorem originem ſuam retulerit podagra, (Nam ex eo in articulis creberrimi fiunt *ῥευματισμοὶ*) huiuſmodi notionibus facilè depræhenditur. Bile redundante & ſeſe in articulos inſinuante nulla euidens uomica locum occupat. ardor uerò ingēs excruciat, magisq; inflammatus impoſitu manuū ſentitur locus, quàm diſtentione & grauedine occupatus. Quin & ruſo colore idem qui affligitur, locus ſuffundi conſpicitur, & adplicatione rerum frigidarum magis oblectantur languentes, longè quod plus adminiculi inde quàm ex feruidis rebus percipiunt. Porrhò hîc quoque uiuendi ratio quæ pr.xceſſit, & curæ rimandæ & ſtudioſè perſcrutandæ ſunt, laborantis item ætas, naturaq; ſeu temperamentum. Tempus ſimiliter atque locus, & id genus quæcunq; cætera. Quæ omnia. ſingulaq; perſpecta, ægritudinem arguunt, & ex cuiuſmodi humore plus iuſto adaucto morbus proſiluerit emetſcritq;.

Podagræ calidæ biliq; prognatæ curatio.

Vbi euidenter conſtabit humorem bileum in pedes deferri, ſanguinem auferri pertuſa uena minimè gentium congruit, ſed medicamento potius quod naturæ aptitudine bilem proiicere atq; deducere natum eſt (Græci id *χολαγωγὰ* quaſi Latinè bilagium uoces nuncupant,) uten:um cenſeto. Cæterum priusq; purgante utare medicamēto, corpus humectātibus fluidū reddito, ut bilioſi humoris acritudo temperet. Neq; enimuero medicamen catharticū languēti cōfertim & ſemel dūtaxat, ſed pauxillatim & identidē præbendū eſt. Hoc qppe pacto hūorū redundātia tollit, & à mali noxijq; humoris deſtillatione defendunt articuli, uel humorē iuſtū modū excedentē furti particulatimq;

detrahe

dettahe & ſi fieri poteſt planè auferè medio. Eſto autem medicamentũ purgatoriũ ſimplex, minimè calorificum. Cuius farinæ exiſtit, quod de ſucco roſarum conficitur. Qualia ſanè & odoratu & ſapore iucunda uidentur & uentriculum neq; lædunt, neque ſ.ibuertunt, quibus utique identidem & perpetim utendum. Maiorem uerò curã adhibere debent, hi qui noxij humoris fluxu tentantur, ne quando uentriculus à purgante medicamento peſſum eat. Vbi nanque uentriculus fuerit catharticis proſtratus, cæteræ cunctæ per conſenſum affliguntur corporis partes neruiq;, atque tum quidem ampliore mali humoris fluxione impetuntur. Præcipuum uerò hoc eſt.

Medicamentum purgatorium podagricis utiliſſimum.

Accipe ſucci roſarum xeſtas duas, mellis xeſtam unam, ſcammonij præparati cocti unciam unam. Succum unà cum melle donec conſiſtentiam craſſitudinẽq; eius induat, decoquito. Præparatum uerò ſcammonium tritũ adijcito. Integra eius medicaminis datio conſiſtit in cochlearibus quinq;, ad minimum uerò duobus, tribúsue, uel plus minúsue pro humoris qui infeſtat redundãtia.

Aliud carthaticum Dià rodôn ijs maximè quorum ſtomachus frigidus admodum exiſtit.

Habet id uerò piperis nonnihil, ut calfaciendi quampiam facultatem obtineat. Cuius compoſitio talis eſt. Sumito ſucci roſarum libram unam, ſcammonij denariorum pondo octo, agarici denariorum pondo quatuor, piperis obulorum pondo quatuor, mellis uncias ſex. Succo roſarũ pariter cum melle lentis carbonibus elixato, & ibi coire, coagularíq; cœperit, ſcammonium agaricum, & piper inijcito, præbeto autem myſtrum dimidium, uel pro robore languentis.

Aliud Dià rodôn catharticum pro ijs qui ægerrimè purgantur.

Habet id quidẽ ſcammonij denariũm pondo octo, lactis tithymalli denariũ pondo trium mellis Attici libram unam, ſucci roſarum uncias tres. Dabis autem huius medicaminis cochlearium unum uel duo, habito ſemper reſpectu uirium ægroti. Summè autem hoc medicamentum facit ad complures prætereà alias ægritudines, maximè uerò ad febrim tertianam, & felle ſuffuſos & oculorum dolores. Citra enim angorem probè euacuat, neq; acumen habet immenſum, proinde confidenter exhibendum.

Aliud Dià Cydonon melon, hoc eſt ex malis cotoneis contextum catharticum.

Sumito cotonea octo à nucleis ſuis & interiore parte omni tanquam ad bibendum inutili probè repurgata, ſcammonij denariorum pondo octo, & denarios ſingulos ſingulis cotoneis inſere, & extrorſum fermẽto triticeo diligẽter inuolue & operculato ne per os ſcammonium eliquatum proſiliat, uel euaporet. Vbi autem fermẽtum coctum uidebitur è clibano depoſito, cotoneaq;

cum

cum ſcammonio,ſarmento abiecto,contere. Melliſu erò quantum ſatis uidebitur,ita ne liquidius iuſtò neq; durius ſit, admiſceto. Accuratecq; contritū in ampulla reponito. Re autem poſtulante myſtium unum, binâue ternâue pro uiribus ægroti propinato.

Aliud quo utendum eſt in ſubuerſione uentriculi.

Quod ſi ſtomachus uidebitur ſubuerſus, degluti edum dabis catapotia, hoc eſt globulos ex ſcammonio præparato, quod diagridiū uocant ad hunc modum concinnata. Accipe abſynthij denariūm pondo quatuor, ſcammonij præparati obulos quatuor, roſati aliquantulum. Pangito catapotia, & languenti deuorandum præbeto. Facere uerò potes has pilulas uel ſimpliciter ex dicto, uel duplicato diagridij pōdere. Hunc igitur in modum ei qui ex bilioſo humore articulorum rheumatiſmo excruciantur expurgandi ſunt.

Quæ podagricis ſint foris adplicanda.

In miſerabili hoc pedum dolore non hac modò medendi methodo utendum, uerum in eiuſmodi cauſſis, prudentem ſe præſtare Medicus laboret. In calida itaque podagra feſtinare oportet, ad refrigerandum, leniendūcq; loca adflicta, ne ex immodico feruore, doloribusq; grauiſſimis ampliore noxij humoris fluxu obruantur. Quoniam ardores immenſi in partibus quæ afficiuntur plus quàm res exigat humoris attrahunt, uehemētiſſimosq; cruciatus inferunt. Quapropter in eiuſmodi conſtitutione refrigerantia, anodyna, temperātiáq; adplicanda ſine mora ſunt.

Quæ aſpergines linimentaq; podagricis conueniant.

Compeſcere præterea reprimere item ac ſedare dolores podagricos cōuenit ijs medelarū præſidijs quæ Græci ἐμβροχὰς dicunt. Quorum omnium præcipuum eſt, quod ex oleo roſacco cōſtituitur, ſi cottidie cum eo pedes illinias ac perfrices. Præſtantius uerò idem efficitur, ſi lutea ouorum trita & eliquata admiſceātur, ad formā linimenti. Quo cum ſero eunti cubitum, & matutino ubi è grabato membra ſuſtulerit æger, pedes circunliniantur & perfricētur: prohibet etenim illud ne pedes alimentorum ſuccos deſtillantes promptè ſuſcipiāt ſed quadam prouiſione ab iniuria præſeruentur. Quo nomine Græci id προφυλακτικὸν eſſe contendunt. Quo utiq; remedij genere etiā quū dolor non urget ſed certis temporibus reuerti conſueuit, utendū eſt, quò articuli omnino refrigerium, roburq; tantū recuperent, ut inutili materiæ reſiſtant. Super cuius farinæ cæteris medicaminū præſidijs mox deinceps inter topica remedia diſſeremus.

De uictus ratione podagricorum.

Tempeſtiuum nunc fuerit rationis quoq; uictus mentionē facere. Proinde ſi podagra ex bilioſo humore originē traxerit, cauenda ſunt modis omnibus quæ ardore eundem humorē augere & gignere conſueuerūt: Sed contrà ea offerre expedit quæ frigorifica ſunt & humectantia. Cuius claſſis ſunt quædam holera, uolucres, piſces & quædam cætera.

De Holeribus.

Ex holeribus podagricis biliofis conueniunt intyba, lactucæ, maluæ, & beta ſi ad ægri palatum facere uidetur, & ſuccus atriplicis quam χρυσολάχανον Græci uocant & ἀτράφαξιν, atq; ut ſemel dicam quæcunq; ſunt frigorificæ & humectantis potentiæ. Braſſica uerò, cardamomum, & eruca, porri, allia, cepæq; tanquam podagræ calidæ hoſtilia manibus pedibusq; uitanda ſunt.

De Auibus.

Volucria autem quæ dare conuenit, ſunt phaſiani, pulli contubernales quidem, ſed minimè ſaginati, perdices, merulæ, gantulæ, & ficedulæ, & id genus cæteræ.

De Piſcibus.

Piſces probantur ſquamis intecti quos uulgo aſpratiles nominant, præſertim duræ carnis, pinguitudinisq; omnis planæ expertes. Vitare uerò oportet paluſtres & qui in uliginoſis degunt locis. Laudatur item maximè piſcium conditura ſequalis, id eſt qualitatis expers, quam Græci ἄποιον uocant: neque oleo multo neq; ſeminibus acritudinem habentibus infecta & garus hyſitiáue ex id genus piſcibus confectus præcipuè durioris carnis: uerbi cauſſa, orpho, ciride ſepia pectinibus. Oſtrea porrhò & conchylia quoq; prodeſſe creduntur.

De Carnibus.

Eſtur in podagra calida magna cum utilitate caro ueruecina iuſſulenta præcipuè uerò uentres. Prodeſt bubula ſimiliter. Nouimus autem quempiam tenuis & acris humoris fluxu tẽtatum, ſolo bubulæ carnis frequenti eſu priſtinã ſanitatem recuperaſſe. Cupiam autem ego id quoque intra modum fieri. Vbi uerò extremi dolores pedes excruciẽt, tum tenuis & exquiſitus uictus præſcribẽdus eſt. Sunt aũt mãducandi maximè pedes bouini ſiue ueruecei, præſertim iuruléti, ſi qui laborat tẽperamenti fuerit natura calidi, iuuenis mediæq; ætatis.

De leguminibus.

Ex legumentis conceduntur ceu minimè inutiles fabæ quũ uirides tum aridæ, aqua prius maceratæ. Phaſeli porrhò, qui & dolichi adpellant. Alexandrini accõmodati cenſent præſertim macerati. Cymata item fœnogræci & alica & ptiſana eſitanda ſunt. Cætera legumenta ad unũ omnia interdicere podagricis expedit.

De fructibus.

Ad horã ſecundã ac tertiã cenſeo podagricis perq; dulcia maturaq; offerenda, præſertim perſica Duracina, & uuas Duracinas nõ adſtringẽtes, & domeſticas. Mala prætereà dulcia, Citreũq; pbè repurgatũ. Pira autem, malaq; Punica & reliqua pomorũ genera uel rarenter, uel nunquã omnino ſunt deguſtanda nedum manducanda.

De

De Bellarijs.

Τραγήματα à Rhomanis bellaria uocata conducere non parũ uidentur, ſed omniũ potiſſimè caſtaneæ. Nuces enim, nucleíq; pinci, & amygdalæ neutiquam ſunt, quia inimica, accipienda. Fugere itidem oportet placentas, contuſa, intrita, & condiméta. Siquidem iſtæc ſingula iudicantur ijs quibus bileoſus humor in articulos deſtillat ualde noxia & peſtifera.

De geſtatione.

Manu potrhò modicè clementerq; geſtati podágra bilis ratione laborantes oportet, ſed citra laborem multum, & ante cibum potius quàm cibo ſumpto. Equitare quoq; podagricis inimicum eſt.

De Laboribus.

Labor præterea omnis ei cui pedes dolent alienus eſt, eò quòd laboribus articuli magis magiſq; inflammantur, humoreſq; noxios ex longinquis etiã partibus, laboribus defatigati attrahunt, unde confeſtim eiuſmodi rheumatiſmus prouenit.

De Lauacris.

Conferunt Podagricis balneæ potiſſimum dulcis aquæ, nullius metalli aut ſubterranei ignis contagio infectæ, quibus ueſperè potius quàm mane uacandum eſt. Sed qui à cibo in calida intemperie lauant egregiè iuuantur, præſertim ij qui macilento ſunt & arido corpore uel tenuem acutumq; humorem continent. Quicunq; in huiuſmodi conſtitutione ſunt, ij ſi indies balneis operã dabunt plurimum auxilij ſentiunt. Verum priuſquàm aërem admittant, pedes gelida aqua aſpergendi ſunt. Vbi uerò mediã balnei cellam ingreſſi fuerint, tantiſper dũ ſudores promanare cœperint morẽtur, atq; tũ quidẽ cũ ſitula tepida aqua perfundãtur. Deinde corpus uniuerſum hydrelæo circũliniatur. Oportet aũt aërẽ balnei temperatũ exiſtere ſimul & ſoliũ. Poſt unctionẽ uerò cõfeſtim in ſolium deſcendendũ eſt, & aqua frigida pedes perfundendi, etiã ſi temporis cõſtitutio ſit frigida. Egreſſi aũt ſolium piſcinã petant, & ſi tempus æſtiuũ ſit & oblectenẽ natationẽ fieri brachiaq; iactare nõ impbo. Vbi à balneis fuerint ægroti lintheolis abſterſorijs, ita ut ſit inuoluti, aquã frigidã denuo accipiãt, reuerſiq; deinde domũ loti potũ à uino præcipuè mero nõ auſpicẽtur, uerũ à ptiſana & aqua calida. Propinationes uerò penitus interdicendæ ſunt. Si quibus pedes dolent ex bilioſis humoribus, fuerint natura molles atq; delicati, roſatũ ſumãt uel abſynthite in aqua pergelida refrigeratum, quemadodum Rhomanorum mos eſt. Atque hac quidem uictus ratione Podagrici ex bilioſo humore (& quicunque ab eiuſdem ſucci fluxu tentantur) longè tutiores ab id genus doloribus perpetuò exiſtunt.

Partes balnei.

Quæ Podagricis doloris placandi, ardoriſq; extinguendi gratia forinſecus adplicare conueniat.

Quibus uerò articulorum pedum dolor cum noxij humoris fluxu reuertitur, eò quòd parum curioſo uictu degerint, ſumptis hoſtilibus, & alienis huic ægritudini edulijs, denuo id genus curandi ratio aggrediunda eſt. Neque ceu diximus, quicquã, quod calfaciat eſt adhibendum, ſed ea potius quæ frigorifica ſunt potentia. Vei bi cauſſa, herba pulicaris, beta, ſolanũ, portulaca, altercum, lactucæ, lenticula paluſtris, & uliginoſis locis collecta. Quorũ utiq; ſingula trita & impoſita auxilio ſunt. Cæterũ uirides herbæ perpetuò ampliore ſolatio dolores cum impetu ſuperuenientes placant atq; demulcent aridis. Qui adhuc ampliorẽ habent dolores mitigandi facultatẽ, ſi his ſemel atq; iterũ aliquantulum farinæ hordeaceæ admiſceatur. Verum ne cataplaſma cytius quã conueniat aridum reddatur, oleum roſarum cõmodiſſimè confundi ſciendum eſt. Algidæq; naturæ, quas enumerauimus ſpecies, ſunt identidem adplicandæ, &, ne incaleſcant, ſubinde aliæ imponendæ. Sciri autem oportet ſemen Pulicaris herbæ in aqua eſſe macerandum, & ualidè conterendum, probeq; iam confriato hordeaceã farinam adijciendam, & tum deniq; pedibus ſuperinducendum. Sic enim dolores mirificè demulcet, incendium extinguit, membra languentis ad temperiẽ reducit. Quod ſi pulicaris herbæ ſemen in procinctu fuerit, nihil erit præſtantius in hac conſtitutione. At ſi ad manũ id ſemen nõ ſit, neq; aliud quicquam ex memoratis, quod hyberno quandoq; tempore uſu uenit, cerotã roſaceam eorum loco uſurpato, dolores enim uarias intemperies lenit ac mittigat. Eſt uerò eius compoſitio huiuſmodi.

Cerota Rhodina.

Accipe olei roſarum, ceræ cuiuſq; æquales partes. Vtere, ampliſſimam enim habet contra calidam intemperiem potentiã, & obnixè repugnantem. Eſt uerò cera prius in aqua gelida infrigidanda, aqua ſemel atq; iterũ mutata. Efficatior autem redditur hæc cerota ſi uuarum ſeu portulacæ ſuccum, uel alborem ouorum ſuccũue ptiſanæ admiſceas. Cerota porrhò ex farina fabacea cõcinnata haud parũ contra mediocrem intemperaturam feruidam conducit. Cuius hæc eſt deſcriptio.

Cerota ex farina fabuli.

Habet ceræ uncias quinq;, olei chamæmelini, olei cõmunis ſingularum uncias duas & dimidiam, farinæ fabaceæ uncias quatuor, lutea ouorũ quatuor ſeu quinq;. Fabaceam farinã ante omnia cum croceis ouorum diluito, deinde cerotã inijce & in pila cõtere, & utitor, identidem renouando. Vbi uerò dolor uehemẽs urget crocrũ, glaucium, & papaueris lachrymã adhibere cõuenit, quæ oportet utiq; in poſca diluere. Sciri aũt debet quod huiuſmodi narcoticis hoc eſt hebetudinẽ inducẽtibus nõ temerè ſed ſumma cautiõe eſt utendũ, ſiue in epithematũ ſiue ungentorũ forma adplicare uidebitur. Nam frequens ac multus

eorum

eorum uſus ſemper plus officit, quã proſit. Intenſiſſimis aũt cruciatibus & incendioſis grauiter urgentibus adeò ut ad mortis diſcrimẽ æger tendat, tum, profectò tempeſtiuè eiuſmodi medicamẽtis, neceſſitate cogente, utimur, nõ ignari corporis habitũ nõnihil ex his lædendum. Danda uerò etiã tum eſt opera, ne prolixo ſpacio adhærere eiuſmodi medicamẽta ſinamus. Sed ſimul atq; feruidus ille ardor extingui, dolores ſedari cõſpeximus, omnia narcotica protinus è medio ſunt tollenda ſiue illinitiones ſiue epithemata ſuperinducta fuerint. Nam ſi diutiùs id genus medicamẽta ſuper articulos durauerint, torporẽ inducunt, motũ eorũ impeditũ efficiunt, & frigiditatẽ relinquunt. Vbi uerò horũ medicaminũ uſu, iſtiuſmodi quiddã uſu uenerit, difficilis uidelicet articulorũ motio, uel torpedo locorũ, conſentaneũ fuerit medicamẽto διὰ χυλῶν uti, oleo chamæmelino diluto, & locis dolẽtibus impoſito, uel etiã medicamine quod mox ſubijciã δι᾽ἀλθίας hoc eſt ex hibiſco cõfecto, quæ torporẽ loci emendant. Nam hæc maturant, digerunt, & frigus narcotico medicamine contractum foras propellunt. Eius deſcriptio talis eſt.

Confectura dialthias, hoc eſt ex hybiſco.

Habet δι᾽ἀλθίας, hibiſci radicũ libram unam & dimidiã, fœnogræci cotylam unã, ſeminis lini tantundem. Quæ omnia per triduũ aquæ xeſtis nouẽ in uaſe æneo macerentũ, deinde dũ magnã ſiccitatẽ contrahat decoquẽtur. Poſtea colato, extractũq; ualidè exprimito. Eius ſucci libras duas in cacabũ infunde, & leni Vulcano cũ aſſidua agitatione uſq; dum ſuccus cõſumetur, & oleũ modò ſuperſit, atq; tum denuo colabis, oleũq; in cacabum purũ demitte, & foco adhibe uiuenti. Adijce aũt ceræ, colophoniæ ſingulorũ librã unã, chalbanes præſtantis uncias quatuor, cõcinna & utere. Contrà etenĩ plurifarias affectiones remedio eſt, uidelicet Podagras, uiſcerũ duricias, febreiſq; quartanas. Stomachi malis ſubuenit, impoſitũ. Duricias, ſi quæ moleſtant, diſcutit, omneis ſtomachi inflãmationes, nec inflammatiõibus modò, ſed uentris quoq; lubricitati quãq; inueteratæ citra difficultatẽ omnẽ ſuccurrit, & ad miraculũ uſq; tẽperat atq; liberat. Quin & ſtercus aridius quaſi in nucleos diuiſum reſoluit, uentriculi diuturnam ægritudinẽ ſoluit. Cibi quoq; auerſionẽ, pfligit, geluq; intenſiſſimũ laxat. Quũ enĩ calorifica uirtute algorẽ podagricis expugnauerit, articulos rurſum ad functionẽ motũq; reuocat, & integrã ſanitatẽ inſtaurat, loca afflicta corroborat, ne mali noxijq; humoris fluxũ ſuſcipiãt. Motũ inquam articulorũ & ſenſim priſtinæ ualetudini reſtituit. Quin & in alijs locis idẽ præſtat. Neruorumq; diſtenſiones conuulſionesq; & membra languida quæ doloribus excruciantur pulchrè admodum remediat, ſi uel in balneo uel iuxta ignem hoc unguine illiniantur & perfricentur.

De emplaſtris.

Emplaſtrum porrhò Phœniceũ quod eſt ex palmulis contextũ huic morbo medendo mirificã poteſtatẽ obtinet, ſi eo cũ oxyrhodino diluto utare. At

ſi oleum roſarum in promptu nõ ſit, in oleo acerbo quod ex oliuis nondum maturis expreſſum fuerit, & folia oliuæ amplioris amaritudinis, acerbitatisue gratia obtineat, idquod Græci ὀμοτριβὲς nominant, diſſolutum opis præſentaneæ cenſetur. Quin & cum oleo puro communiue dilutum articulorũ doloribus in manibus pedibusq́ & alijs artubus ſummé prodeſt illud emplaſtrum illitũ per omnem morbi decurſum, hoc quum à capite morbi, tum in incremẽto, tum in ſummo uigore, tum in fine ſeu diſceſſione. Conducit & doloribus qui gingiuas excruciant & ad perniones hulcera quæ Græci χίμετλα nũcupant, & ut uno uerbo expediam aduerſus quãcunq; corporis cum diſtillatione coniunctã ægritudinem præſens habet remedium. Cuius hæc eſt cõpoſitio: Accipe palmularum uncias decem & reſolue in olei uncijs octo, tempore æſtiuo. Hiemalibus uerò horis ſint olei unciæ undecim. Quod ſi ora uulnerum occupet phlegmone, uel citra uulnus ingens inflammatio fuerit, emplaſtrum oleo diluito, & ubi inalgeſcere cœperit in pilam demittito, & manibus depſito, uinum acetũue pauxillatim addendo uſq; dum uniuerſum quod miſeris imbibatur (hoc quippe lienis quoq; inflammationibus medetur, iam in decremento exiſtente morbo) imprimis enimuero molliſſimum ſit medicamentum oportet, quod ægrotis pedibus ſuperinducitur, maximè in prima exacerbatione. Progreſſu uerò temporis ſolidũ magis ac ualidius. Vbi uerò articulos duriores eſſe cõſpexeris medicamentũ, quo uſurus uiſcidam quandam aſtringendi facultatẽ obtineat. Qua ratione palmularum uſus hîc egregiè congruit.

De linimentis.

Atqui ſi ægrotantes propter grauiſſimos morbi cruciatus nequeant emplaſtrorũ molẽ ſuſtinere, plerîq; etenim medicamine impoſito cõfeſtim adeò grauãtur, ut animæ deliquiũ ſequatur. Conſentaneũ fuerit linimẽta locis affectis inducere, quæ plurifaria in hunc uſum cõparata conſiunt. Quotũ alia in locis afflictis robur reuocãt & inſtaurant, alia tẽperandi uim obtinent. Præcipuũ uerò eſt & omniũ utiliſſimũ quod ex ſucco acatiæ conſtitutũ cum oxycrato quod eſt poſca illinitur. Lyciũ item unà cũ croco ſimul & glaucio illitũ, ſummê prodeſt. Succus quoq; perdiciadis (quæ herba à Latinis nunc uitrago nũc parietaria uulgò adpellatur, neq; deſunt qui perdicion dicũt) illitus ſiue per ſe ſiue cũ oxycrato temperatus amplã habet recuperandæ ſanitatis poteſtatẽ. Sunt uerò id genus innumera fermè cætera è qbus pauca hæc receẽſuiſſe ſatis eſt. Quod ſi quis incolumi adhuc corpore ea uſurpat, immunẽ ſe ab hoc morbo exortẽq; per omnia facile cuſtodibit. Quibus uerò articulorũ dolor, ſiue ποδάγρα ſiue χειράγρα fuerit certis tẽporibus reuertit, hos ante id tempus quo dolor ſolenniter, ceu poſtliminio redit, uel noxij humoris fluxũ tentare conſueuit, curioſo & frequẽti taliũ linimentorũ uſu cauere oportet, & occupando ſicut fieri poteſt rheumatiſmũ prohibere. Atque ad hunc quidem modum podagræ è bile & acri humore prognatæ occurrendum eſt.

De

De Podagra frigida è pituita proueniente
Caput II.

Quemadmodũ ergo hactenus gnauiter, puto, de pedum, ex calidi & bilioſi acutiq́ humoris fluxu, doloris immenſi, curandi ratione diſſeruimus, ita nunc eius quoque medendi modum qui ad pituitam, frigidum humorem refertur, præſcribemus. Licet id uerò ſuis peculiaribus notis liquidò diſcernere.

Notæ Podagræ pituitoſæ.

Quod ſi igitur fluxus qui in pedes fertur bilioſus fuerit, huiuſmodi plerũq; commitantur inditia. Materia quæ deſtillat, ſenſum quendam algoris infert, ſpecimenq́; pituitoſi humoris exhibet. Amplior ponderis moles & diſtentio potius, quàm uellicatio pedum articulos uexare, ægrotis id teſtantibus uidetur. Neque color rufus locum affectum inficit, neque tactui feruorem incendioſum idem locus exhibet. Vtq́; frigorificis rebus adplicatis promptiſſimè læduntur, ita calorifica admota ocyus opitulantur & oblectant. Euidentiorem coniecturam, & ampliorem etiam fidem his faciet ſi frigidiorem uictus rationem præceſſiſſe cognoueris, & laborantem magna ex parte pituitoſis edulijs uſum conſtiterit. Atque adhuc magis uerisimile eſt pituitoſum rheumatiſmum articulos petere, ſi maximam uitæ partem in ocyo frequentius quàm in exercitationibus degerit, & ea cibari, quæ craſſos, tenacéſque humores relinquunt, cottidie aut creberrimè qui ægrotat, ſumpſerit. E quotum cenſu habentur, garus ſeu hyſitia, præſertim aſtacorũ, lutariarum, pectinum aut polypodorũ deniq; liquamen. Vel ſi legumenta plurima aſſiduè manducauerit, atque fructus, & balneis dederit operã frequenter, & præcipuè cibum adhuc crudum ſecum in balnea portans. Huiuſmodi quippe omnia indicia, perſpicuè admodum arguunt podagram ad gelidi & pituitoſi humoris fluxum eſſe referendam. Cui confidenter (& ſi quidam malum incurabile dicãt,) manum medicam adpoſitis & conferentibus medelis adhibeto.

Podagræ pituitoſæ curatio.

Tempeſtiuum nunc eſt, Podagræ ex pituita prognatæ curandi rationem præſcribere. Vbi ſanè lippis, quod aiunt, ac tonſoribus, ut ita loquar, notum eſt, quod calorificis medicaminum auxilijs, ceu morbo è gelida occaſione nato occurrendum eſt. Cæterum quoniã humor qui in pedes defertur non eſt ubiq; ſui ſimilis ſiue qualitatem, ſiue quantitatem, ſiue conſtitutionem, tẽporiſue rationẽ conſideres. Quibuſdã etenim liberalius, quibuſdã uerò parcius defluit. Aliq̃bus itẽ craſſus ac denſus. Aliq̃bus autẽ ſubtilis ac ſereus, cruduſq́;. Alijs deniq; in ſuperficie cutis, nõnullis uerò intimius in ipſis mẽbranis, etiã neruis, oſſibus uicinis q Græcis σύνδεσμοι uocant, podagræ exiſtit cauſſatio,

neceſſum omnino eſt, qualitatem coſtitutionis præter naturam animaduertere, & ſolicitius perpendere, ne natura affectionem diutilè ferendo alterata, in morbum naturalem cõuertatur. Proinde & hic quoque medendi ratio quũ qualitati tum quantitati conferens, diſcutienda & ammouenda eſt. Atque, ut paucis rem infinitam expediam, ijs etiam ipſis quæ adhibentur modus quidam & certi denique fines ſtatuendi ſunt, ſemperq́ pro ratione cauſſæ cum ſtudio agendum.

De purgantibus medicinis.

Qua propter ubi ex euidentibus indicijs conſtabit, pituitoſum humorem negocium præbere, tum eundem humorem imprimis medicamentis ad hæc comparatis, quæ Græci φλεγμαγωγὰ (quod eſt pituitã proliciẽtia, educentiaq́) adpellãt, euacuandum cenſeto, mox deinde topicis medicaminũ præſidijs utendũ. Singulis etẽ corporis partibus ſolatij plurimũ & certè auxilij nõ nihil ex tẽpeſtiua (hoc eſt quæ ab initio ſtatim fit,) redundantis humoris cauſſæ morbi, inanitione. Vbi autem non pituita modò, uerum ſanguinis etiã unà cum ea uis, moleſtiam infert, illa phlegmagogis, ut diximus euacuanda, hic detractione auferendus. Auſpicandum tamen à ſanguinis miſſione. A qua uiribus inſtauratis, exhibendum eſt catharticum quod pituitã craſſam ac denſam, & minimè ſeroſam aut tenui lotio ſimilem proritet atque educat. Sicuti plerique medicorum ſtudio habẽt. Atq; in hoc cremorem cucumerum, quod Græcè ἐλατήριον uocant, miniſtrare ſolent, uel liquorem herbæ lactariæ quã τιθύμαλον Græci dicunt, & granum cnidium. Atq; ita quidem ſuccos tenueis, & aqueos à Græcis ὀῤῥώδεις, id eſt ſeroſos uocatos exhauriunt. Cæterum mihi à carnificibus nihil differre uidentur, quoniam non modò nihil auxilij adferunt, ſed longè grauiores cruciatus inducũt, & maximè lædunt, dum tenueis humores euacuant, & ſpiſſos, craſſosq́ relinquunt, qui contracta ariditate humoribus liquidis ſequeſtratis natura contumaces redduntur contumaciſſimi, adeò ut ægerrimè deinceps queant concoqui, digeri & euacuari. Quocirca eiuſmodi purgatoria medicamina ſuperſunt manibus, pedibusq́, ut aiunt, fugienda. At ſi quando res omnino id genus medicaminibus uti cogat, quæ leniendi & extenuandi uim obtinent admiſcere conuenit. Quibus ſanè admixtis, nihil planè nocumenti inferre poterit medicamentũ purgandi facultate præditum.

Oxymel Iuliani purgandi uim obtinens.

Præceptum uerò eſt & mirificum ualde de reſoluenda quæ ſtricta ſunt, attenuanda quæ craſſa ſunt, oxymel, quod ad Iulianũ authorem refertur. Conſtat uerò, ut paucis dicam, ex his quæ craſſos, ſpiſſosq́ humores extenuãt & euacuant, ſubtileſque cõmixtos quũ in corpore uniuerſo, tum in articulis, tum

tum in membris ceſſantes. Eſt uerò eius compoſitio talis: Foliorum rutæ, origani, elaterij, alypiadis ricinìue, ſcillæ abiectis eius extimis partibus cunctis, (id enim quod μεσαίτατον, id eſt maximè intimum eſt ſumitur,) cymarum ebuli chameactésue, corticis interioris ſeu mediaſtini, ſambuci, pulegij, acori, uniuſcuiuſque denariorũ pondo uiginti, foliorũ iridis, coſti, ſpicæ nardi, radicis Ponticæ, aſari, amomi, hyperici, cumini, ſingulorum denariorum pondo octo tedæ pinguis libram unam, agarici, filiculæ quod polypodium uocant, epithymi, ueratri candidi, aniſi, cuiuslibet denariorum pondo ſedecim aceti xeſtas decem, mellis xeſtam unam. Præparato autem hoc modo: Elaterium, coſtum, cocognidium, radicem Ponticam, amomum, & ſpicam nardi acuratè terito, reliquas herbas per triduum macerato. Dein tantiſper dum media pars relinquat decoquito, herbas porrijcito, mel admiſceto, ruſumq; ad mellis craſſitudinem uſque decoxeris ubi, memoratarum ſpecierum farinam ſimul inſere, atque ita habita ratione uirium cuiuslibet, offer. Integra uerò & ſumma eius datio eſt uncia una. Mediocris uncia dimidiata, infima dioboli octo. Ad præſcriptum itaque modum nonnulli præparare conſueuerunt medici. Nos uerò decocto oxymelite agaricum duntaxat tenuiſſimè friatum aſpergimus, atq; ita quidem confectura redditur ſuauior, & citra faſtidium, omnemq; moleſtiam ſumitur. Non ſemel autem & ſcammonium admiſcuimus, ut ampliorem haberet expurgandi potentiam. Verum maiorem habebit ſaporis authoritatem, ſi abſque admixtione ſcammonij potui detur.

De his quæ non diluuntur, ſed integra, ut ſunt corbitanda præbentur, à Græcis Catapotia uocata, à Rhomanis pilulæ, ac globuli.

Vbi autem oxymel huiuſmodi tanquam iniucundum palato ſuo ægrotus ſumere detrectabit, catapotia ouis indita corbitanda præbeto: & ita eua cuetur. Nam ex articulis craſſos, denſos ac tenaces humores euellere, & omnẽ, breuiter, ſuperfluitatem eorum proſcribere nata ſunt. Non pauca enim eius rei cauſſa à ueteribus comparata, inuenta & uſurpata ſunt, & à nobis quoque ſæpiſſimè exhibita. Verbi gratia, ea quæ in hoc ad iſtum modum contexuntur.

Catapotia ad Podagram phlegmaticam.

Accipe aloës, interioris farti, colocynthidis, ſcammonij uniuſcuiuſque denariorum pondo octo, euphorbij, tragacanthæ, nitri cuiuslibet denariorum pondo quatuor, ſucci braſſicæ, uel malorũ cotoniorum, uel citreorũ quantum ſatis eſt ad ea compræhendenda. Dabis autem pro uiribus laborantis.

Satius enim eſt ſæpius & pauxillatim, quàm ſemel confertim purgare. Crebra enimuero atque per interualla uentris blanda ac lenis deiectio, ſpiſſos

& uiſcidos

& uiſcidos humorus commodius furtim ſubtrahit. Quoniã una uiolenta purgatio uniuerſam corporis molem exagitat, & quæ in ſummo fluitant, tenuiã que educit, cæterum quæ craſſa ſunt & uiſcoſa & intus ceſſantia, relinquit. Proinde purgante medicamento identidem pauxillatim ſumpto, noxij humoris fluxum melius & facilius euacuat, attenuant nanque glutinoſos & ſpiſſos humores cathartica quum ſubinde parca manu ſumuntur. Hoc uerò ignorandũ non eſt, quòd non prouiſionis tantum gratia, doloribus ſedatis, ac morbi diceſſione, ſed in ipſis etiam morbi acceſſionibus, eiuſmodi catapocijs utendum eſt. Dolores enim leniunt, & humores negocium præbentes ex locis affectis proritant, atque detrahunt, & ne ſe denuo noxij humoris fluxus locis inſinuat, ſtrenuè prohibet.

De Antidotis.

Vtile prætereà fuerit à medicamento purgante eorum quidpiam quæ attenuandi uim habent, & à nobis experimento cognita ſunt, offerre. Sentiunt uerò illi modò opem ex his qui ſortiti ſunt temperamentum natura pituitoſum udum & algidum. Quemadmodum contrà, ſumptis eiuſmodi antidotis, feruidæ & aridæ temperaturæ homines, quiq́; tenui ſunt natura atque ſubtiles & per omne uitæ ſpacium magnis ſolicitudinibus, uigilijsq́; uexantur, ſummopere lædi conſueuerunt. Cæterum & ſi innumera ferè habeantur quæ inſita uirtute non inſtrenua pituitoſæ, algidæ & humidæ intemperiei occurrant antidota, nullum tamen præſtantius, præſentiusq́; aliud neque reperire, neque experiri potui, quàm eſt id quod obtinuit uulgò nomenclaturam διὰ κοραλλίων. Præterquàm enim quod eſt citra controuerſiam efficaciſſimum guſtui quoque arridet nihil auſteritatis, ſed ſuauitatis plurimum obtinens, & citra omnem noxam uirtutem ſuam exerit, & munus ſuum ſtrenuè obit, Medium quoddam in areſaciendo, extenuandoq́; aureum ſeruans humores ſuperfluos, & in articulis ceſſantes diſcutit. Eſt autem eius compoſitio talis.

Antidotus Διὰ κοραλλίων.

Διὰ κοραλλίων antidotus conſtat ex corallorum denarijs ſex, myrrhæ troglodyticæ denarijs octo, caryophyllorũ granis quinq́;, radicis Ponticæ uncijs tribus, folij denarijs quatuor radicis glycyſidis Pœoniæ'ue, ariſtolochiæ rotundæ ſingulorum uncia una ſpicæ nardi uncijs quattuor. Præparantur autem hoc modo. Omnes hæ ſpecies contunduntur in puluerem tenuiſſimum, & per incerniculum traijciuntur. Miniſtrabis ægrotanti ieiuno & per horas ſex abſtinenti in aquã calida denarij pondo unius. Incipiatur autem eius propinatio Calendis Ianuarij. Continuetur diebus perpetuis centum, deinde ab eo triginta dierum ſpacio abſtineatur, impletisque ducentenis diebus & toties ſumpta potione, alternis rurſum diebus eadem hauriatur: hoc eſt, centenis & ſexaginta diebus, octoginta ſumat hauſtus. Poſtea tertio quoque

die

die, eadem propinata, ducentenis & ſexaginta diebus, octogeſies inde bibat ægrotus. Erunt autem in ſumma hauſtus trecenteni & ſexaginta, quos intra uigintiduos menſeis fieri expedit. Cauendum autem modis omnibus ne qui hoc potu utatur, ira aut furore unquam corripiatur. Vino adſtringente abſtineat, uel admodum dulci, & in Venerē minimè cōgrediatur. Quæ acritudine prædita ſunt omnia fugiat, & holera cuncta, capitibus piſcium nūquam ueſcatur, Neque gambaratis, neque aſtacis, aut ſæpia, muliſue. Beta item ac carnibus leporinis. Vitet præterea legumina quæq; præſertim fabas. Exhibeatur itaq; antidotus iſta ratione prædicta nec ſine diſcrimine omnibus, ſed pituitoſis tantummodo & ſola intemperatura humida ac frigida præditis, impoſſibile enim eſt, omne genus Podagris uno antidoto ſuccurrere. Cuius rei gratia res mihi poſtulare uiſa eſt non unius modo antidoti deſcriptionem, ſed aliorum quoque celebrium non frigidam mentionem, quo medendi artifex cum delectu commodius, & expeditius ſuperflui & uitioſi humoris diſtillantem in pedes & articulos fluxum digerere ac profligere.

De antidoto Trachij philoſophi.

Ea igitur quæ ad Trachiū Philoſophum authorē refertur antidotus multorum teſtimonio, ſummam habere in Podagra uirtutem, probata eſt. Habet ea, ſpicæ nardi, folij, myrrhæ Troglodyticæ ſingulorum denariorum pondo quattuor, gentianæ Creticæ, mali terræ longi cuiuſque obulos octo, baccarum lauri purgatarū uncias octo, radicis Ponticæ tantundem. Abſoluta ac ſumma eius antidoti doſis eſt denarius unus. Caue autem hanc antidotū ſine diſcrimine potandum præbeas, ſed in loco ac tempore. Oportuniſſimum uerò offerendi tempus eſt initium Veris Sole tranſmeante in Piſces. Et certè eo tempore præſentiſſimum eſt eiuſmodi potionem primum inchoare. Vbi uerò per id tempus non licuerit eam potionem incipere, deſcendente Autumno eam auſpicari oportet. Præſtat autem à capite, ut diximus Veris, ab ijs initiū potionis fieri, qui intēperie natura ualde frigida ſunt præditi. Quemadmodū cōtrà utilius eſt calidioris temperamenti hominibus deficiente Auctumno primitus eiuſmodi potiunculam aggredi.

Quæ in potionibus ſint obſeruanda.

Oportet autem potiones cottidie, facta prius coctione matutino offerre. Vel hora diei ſecunda, ſeu tertia dum coquendi, facultatem ſua munia abſoluiſſe, & cibum confeciſſe olfeceris. Sumpta autem potione, horis plus minus quatuor aut quinq; ab omnibus cibarijs abſtinere, animo eſſe ſedato, iracūdia, furore, mœſtitiaq; & omnibus breuiter uitæ incomodis lōgè ualere iuſſis. Quò medicamentum pro ſuo munere poſſit cōcocti cibi diſtractionē impeditè abſoluere. Sunt itaque non in oculis tantū, ſed animo ſemp uerſanda quæ diximus. Sumatur autem eius potionis menſura trium unciarum diebus ſingulis, neque ullum unquam intermittat diem æger, quin antidotū iſtam ſumat, uſque

uſque ad dies ſeptuaginta: ſi quos uerò ſuperſederit, refartire hos diuturnitate ſtudeat. At qui natura ualde pituitoſi & humidæ temperaturæ ſunt conſultiſſimè, mea quidem ſentia, fecerint, ſi uniuerſum annum continuo hoc medicamento utantur. Quo enim diutius quis accipere id medicamentum cunctatur eò promptius à morbo uictus ſuccumbit. Accepto autem hoc medicamine, interpoſitis binis ternisue menſibus purgante medicamento euacuandum omnino cenſeo, ne quis rheumatiſmus confluere, uitium humoris renaſci, & morbo denique occaſionem præbere denuo poſſit. Vbi uerò medicamentum catharticum ſubinde ſumere quiſpiam horruerit, ex interuallo ipſum antidotum, eo uidelicet tempore quo catharticū omittitur. ſed in primis uel in principio Veris uel in fine Autumni, ſumatur. Quiſquis hæc diligenter peregerit, omnem humoris redundantiam, & diſtillationem abſcindet, neque in ſuffocationis, neque in aliud acutæ affectionis diſcrimē incurret. Eſt uerò hic inter cætera notā dum eos in extremo periculo uerſari, qui uniuerſum luſtrum, ſexenniūmue eo langore uexati eiuſmodi antidoto utuntur. Quicunque autem per morbi huius exordia ab affectionis mutatione in melius medicamentum purgatorium neglexerint periculo uacare non poſſunt. Hactenus de propinationibus, nunc ad topica deueniendum eſt medicamenta, ſumpto à cataplaſmatis uel alijs id genus localibus medicamentis, quæ algidæ intemperiei expediunt, exordio.

Topica remedia Podagræ ex humoribus frigidis.

Quum itaque doloris ſenſus his ritè peractis nonnullus permanſerit, ad topica remediorum præſidia confugiendum eſt, ubi cauſſa, cataplaſmata. Cuius generis eſt, quod ex Baſilico contextum eſt, apij item folijs & libanotidis herbæ, quam Roſmarinum dicunt itidem confectum. Vel etiam de Braſſica huncin modum concinnatum cataplaſma. Folia Braſſicæ in aceto elixata, & contrita, cum geminis ouorum luteis coctis & aliquantulo olei roſarum in cataplaſma redigito, & imponito. At ſi (quod ſolenne eſt) grauiſſimi & intollerabiles cruciatus inſurgant, & his quoque cataplaſmatis, ſed dolorem maximè lenientibus utendū. Cuius ordinis ex fœnogræci farina, ſemine lini, farina lolleacea, & aliquatulo mellis conficitur. Sunto autem farinæ fœnogræci, & ſemine lini partes tres, & lolleaceæ farinæ portio una. Neque nocere uel tantillum poterit ſi cum cæteris farina fuerit decocta. Elixandum uerò cataplaſma cum uino pertenuis eſſentiæ & calorifico adiecto oleo nardino, aut Cyperino exiguo potiſſimè hyberno tempore. Et ſi calidiora adijcias non modo non lædes, ſed auxilium haud leue adferes Lenit etenim dolores hoc cataplaſma, & diaphoreſim, quam Latinè digeſtionem euaporationēmue dixeris, ſcitè efficit. Quod ſi hoc medicamine adplicato adhuc aliquantulo calidiore opus eſſe uidebitur, lauri folia adijcere conuenit. Oportet autem in hac conſtitutione, cuncta quæ emplaſtri aut cataplaſmatis modò imponuntur mollia eſſe, & uel ē croſmarino, (quæ λιβανωτὶς eſt) ſiue apij folijs, ſiue ſmyrnio, uel id genus alijs

confici,

confici. Quod ſi plures ſpecies quàm res aliæ cataplaſmati induntur, lædit, maximè ab initio exacerbationes. Præſtat enim ampliorẽ rebus calorificis euaporationem indecremento moliri, & ante omnia dolores linire. Si uerò ſuperinducto cataplaſmare dolores magis irritãtur, fotu diaphoreſim prolicere, & humoribus frenum imponere, neceſſum eſt Cuius farinæ & facultatis eſt fomentatio, quam ipſi ſæpenumero uſu & experientia in huiuſmodi conſtitutiõe probauimus. Eſt uerò eius confectio talis: Accipe thymi, origani, puleg ij thymbræ (quam Rhomani cunilam & ſatureiã dicunt) nepitæ calamynthæ 'ue ſingulorũ æquas parteis (uel pro re nata quantũ uidetur) in acerrimo aceto elixato. Sunt uerò herbæ iugoſis in locis ac mõtibus collectæ. Vbi uerò probè decoxeris, adeò ut quicquid uirium in his fuerit exuant, in acetum porrectis herbis, affectas parteis calida illa lixatione foueto, nec ſemel modò, ſed ſingulis diebus identidem. Et confidenter hoc fomẽto utere. Nos quippe bonitatem eius ſæpe ſumus experti & aliorũ præterea plurium teſtimonio ſpectatũ dicitur. Et certè hæc confectura rheumatiſmo calido infeſtante præſentis eſt auxilij. Neq; præſenti malo tantum medetur, ſed medicamentum humoris fluxum renaſci prohibet, & dolorem amputat. A fotu uerò ſi res efflagitarit cerotã adhibe, quæ teporẽ conciliando, euaporationem promoueat, neq; ex ſumma cutis ſuperficie, ſed interna quoq; penetens ex imo digerat. Qua utiq; in re διὰ τοῦ ςρυθίυ cerotã regnare uidetur, atque ob id quidem imprimis eadem puto utendum. Vel ea quæ præterq̃ quod dolores mitigat, interim una opera & euaporationem quam διαφόρησιν Græci dicunt moderatam concitat, cuius confectio talis eſt.

Cerota Diaphoretica Podagræ pituitoſæ ualde utilis.

Sumantur guttæ ammoniacæ unciæ quatuor lactis bouis atræ unciæ tres, ſeminis lini unciæ octo, oua quatuor. Prius tamen infundentur picis Brutiæ unciæ tres, ſeui taurini unciæ duæ & ſemis, olei ueteris unciæ tres. Rediganturin cerotam & utere.

De remedijs quæ ſtrenuè calfaciunt.

Podagricis doloribus quo ad uehemẽtiſſimum frigus & pituitoſum humorem referuntur, & his quos extrema in articulis humorum obturatio uexat eximiè ſuccurrit διὰ τῶν φοξῶν confectio. Quæ accipit olei antiqui, nitri Alexandrini, rheſinæ terebinthinæ, euphorbij ſingulorum libram unã, iridis uncias duas, farinæ fœnogræci xeſtam unã & dimidiam. Confice ungentũ & utere, exquiſitum eſt & perq̃ conducibile medicamẽtum. In hac affectione conſtitutis non à nobis ſolum, ſed ab alijs pluribus ſæpenumero experientia probatum. Quod euaporationẽ, digeſtionẽmue efficit, ſummam cutẽ calfacit, intus in imo ceſſantes ſuccos euellit, obſtructiõem humorũ diſcutit, dolores lenit & penitus abſcindit. Quo in genere primũ bonitatis locum habet, quod cutem non inquinat & citra omnem uiſcoſitatem aut glutinum detrahitur.

Aliud ungentum nobile dià tu euphorbiu.

Vngentum quod ex euphorbio oleo & cera ſimpliciter fit, nõ minorem habet extremos dolores ex algore prognatos placandi, amputandíq; potentiam. *Euphorbium.* Neq; id profectò admirandum quod euphorbiũ calorificum eſt, & cum morſu uellicat, uerum hoc nomine magis cõmendandum quod dolores nõ modò podagricos, ſed genuũ quoq; & capitis uniuerſi & hemicraniæ ex algidis humoribus natos ſtrenuiſſimè lenit, & quod maius eſt morbis earundẽ partiũ eximiè medetur. Quibus utiq; calorificis medicaminibus non ſuccurritur, niſi acutum aliquod medicamen inter curandum fuerit adhibitum. Quod dialecticis argutijs addictus minimè concedit, ubi illud magni Hippocratis oraculum cognouerit: Contraria contrariorum ſunt medicamenta. Eſto autem eius compoſitio talis: Sumito euphorbij denariûm pondo octo, olei dulcis libram unam, ceræ denariûm pondo triginta duorum. Atq; id quidem, ut diximus, unguentum non podagricis tantum, ſed & cunctis alijs ex frigida cauſſa doloribus ſuccurrit.

De Balneis.

In affectionibus porrò cum fluxu, lauacris quoque præſertim ex dulcibus aquis uti conuenit. Pulchrè etenim dolores leniunt. Proinde ſedulò conſiderare oportet quibúsnam & qua ratione ſit ijs ipſis uacandum. Siquidem balnea eis potiſſimè ſubueniunt, quos tenuis & acris humor infeſtat. Quibus contrà ex algidi humoris fluxu doloribus tentantur articuli, membranis temperatè calfactis, moderatáq; frigedine iuuantur. *Hiſtoria.* Vidimus enimuero quempiam in Trallibus noſtratẽ doloribus grauiſſimis oppreſſum balneis tantiſper operam dediſſe cum dolores omnes ſedarentur. Qui in medio calore aridas ficus quas caryças dicunt, aceto læuigatas ualidè emplaſtri more imponebant. *Alia hiſtoria.* Nouimus præterea & alium quendam frigida podagra tentatum, qui dum haud abſimili modo lauacris operam nauaret, confecturam *διὰ κανθαρίδων* ſibi imponebat, ut ſiculisq; ex impoſitu eius inductis acu confoſſis, uis ampla humoris profluebat, unde ſummum ſibi ſolarium fieri aſſerebat. *Tertia hiſtoria* Fuit alius quidam, qui allio tantum contrito dolentibus ex frigore locis impoſito, ſanitati ſe reſtitutum affirmabat. Nonnullus poſtremò alius Barbarorum more pedibus, qui doloribus excruciabantur, cauteria applicabat. cauteria improbat Quam ſanè medicinam tantum abeſt ut commendem, ut uehementer etiam uituperem eò quòd magis lædat quàm opituletur dolorémue mitiget, quoniam nullam neq; emolliendi, neq; frigidos humores inibi ceſſantes educendi facultatem obtinet, ſed ſubtile modò detrahit craſſum uerò relictum in articulis quaſi in uiſcum conglutinatur, & adhuc magis ex arefacientibus & calorificis & acris potentiæ medicamentis humor exiccatur, & ſolidatur. Quare ab his prorſus abſtinere expedit. At ſi quando adhibeantur, mox ea quæ emolliendi uim habent, ſequantur, quæq; educunt aut attenuant uiſcidos humores, artubus & in alto hærentes, unde articuli motum, ſu

amq;

am'q; functionem recuperant. Id quod interdum pharmacis quæ omnes iam Græcè uocate chalaſtica, id eſt relaxantia ſolent, & acribus lanientibus, ſeu hau rientibus, quæ eadem gens ἀμυκτικὰ uocat, & diaphoreticis denique adhibi tis, efficitur. *Chalaſtica.*

De Vnguinibus digerentibus.

Faciunt itaq; ad eam rem ungenta quæ euaporationē quam Græcè diapho reſim dicunt, promouere & artuum ſoluere nata ſunt. Cuius generis eſt il lud quod accipit olei populei, ceræ candidæ, adipis anſerini uniuſcuiusq; dena rium pondo octo, euphorbij obulos decem. Ceram in oleo populi diluito, dein de adipem ammiſceto, temperatis ſimul in pila, euphorbium tritum adijcito. Et ubi neceſſitas poſtulabit utere.

Aliud eiuſdem facultatis diaciſſu, hoc eſt ex ſucco hederæ.

Alterum ungentum quod, quia hederam habet, διὰ κισσοῦ appellant, eiſdem affectionibus ualde conducibile. Habet autem olei cōmunis libras decem galbulos cupreſſi uirideis, (quas Græci σφαιρία id eſt pilulas uocant) numero ui gintiquinq;, herbæ Samiæ uiridis libram unam, roris marini (quæ λιβανωτὶς eſt) uiridis libram unam, baccas lauri uirideis numero centum, fœnogræci xeſtam unam, uel libras duas hibiſci altheæ 'ue radicum corticum pini ſingulorū libram unam, ſucci hederæ uncias quinq;. Hæc tuſa in aquæ xeſta una per triduū mace rato. Poſt triduum, admiſce oleum, & uſque dum aqua conſumatur elixato. Deinde colato, tum deniq; adijce picis Brutiæ libram unam, liquoris hederæ un cias quatuor. Diluc cum uino Aſcalonite optimo, atq; ita omnibus mixtis ute ra Magnificum eſt, & ualde mitigatiuum.

Vngentum lixoporium.

Eſt & aliud ungentum quod lixoporium uocant, egregium quidem & miri ficū, ſed admodum uiolentū atq; ob id quidem contra diuturnas affectio nes, & ad omneis neruorum curationes ualde proficuum. Cuius deſcriptio talis eſt: Accipe teſticulorum fibri, quod caſtorium uocant unciam unam, piperis un cias quinque, guttæ ammoniacæ, ſucci panacis, galbani, medullæ ceruinæ ſingu lorum uncias duas, rheſinæ terebinthinæ uncias ſex, ceræ libram unam, olei ne teris tantundem, olei Cyperini, laurini, irini, glaucinini, cimini uniuſcuiusq; un cias treis. Redige in ungentum & utere.

Aliud ungentum.

Vngentum quod ſubijciam utile eſt hominibus duri & non delicati corpo ris, & diuturna affectione oppreſſis. Conducit præterea ad ἀντιάδας, hoc eſt tonſillas, (ſunt autem duri in ea parte tumores) & neruos cōniuentes & con tractos ſoluit, duroſq; mollit. Accipit autem Adarcæ, galbani, rheſinæ terebin thinæ, liquoris panacis teſtium fibri, piperis, hyſſopi, ſingulorum uncias duas, euphorbij unciam unam, pyrethri uncias quatuor, ſtyracis tantundem, ceræ li

ſi, piperis terræ Cimoliæ, nardi Gallicæ, ueratri candidi, & atri, ſtruthij, fecis uini ueteris, radicis Chamæleonis, uuæ Taminiæ quam Græci σταφίδα ἀγρίαν quod eſt ſtaphidem ſylueſtrem nominant, ſinapis glycyſidis, Cyperi, ſeminis uiticis, aridarum baccarum lauri, gallæ Aſianæ, farinæ lupinorum, cumini, uniuſcuiuſque uncias treis, pyrrethri, floris iunci rotundi odorati, thuris, auripigmenti, commeos, iridis Illyricæ, radicum aridarum, cucumeris ſylueſtris, marrubij aridi, oſſis ſepiæ, fœnogræci, grani cnidij, pulegij, coſti, ſucci graminis, radicum aridarum, uitis candidæ (quã Græci ἄμπελον λευκὴν uocant) cuiuslibet uncias treis, ſampſuchi, maioranæ'ue, folij ſingulorum unciam unam.

Oportet autem ſalem & nitrum ſuper ignem in fictili noua ſimul phrygere, cætera arida trita per incerniculum traijcere, deinde omnia commiſcere, & eo identidem in balneo uti. Vbi uerò ſudare ægrotus cœperit uniuerſo corpori hũc puluerem cum elixatione corticũ radicum ſalicis in aqua coctarum inſperge. Sinapiſmus hic eſt optimus & uiolentiſſimus, conducit uerò maximè ijs qui nõ habent intemperaturam calidam, neq; bilioſi acriſq; humoris fluxu tentantur uel ex ſanguine calido, eo malo adfliguntur. Quin & ad alias parteis quaſcunq; cum deſtillatione affectiones impendiò prodeſt.

De podagricorum depilatorijs.

In podagra itaq; ex pituita proueniente ψίλωθρα (quod eſt, depilatoria quæ glabretà inducunt) in balneis præſertim quibus ſumma cutis ſuperficies extenuanda eſt, adhibere conuenit. Ex quorum cenſu eſt, quod conſtat ex thuris, maſtiches, lapidis Aſii, pumicis toſti halcionij, ſtaphidis ſylueſtris, terræ cimoliæ, ueratri, maioranæ ſampſuchiue, ſpumæ argenti, quod Græci λιθάργυρον nuncupant, amyli uniuſcuiuſq; uncijs tribus, ſpicæ nardi uncia una, caryophyllorum uncijs tribus. Quo puluere cum priſanæ ſucco utere. Vel orizæ ſigillatim elixæ. Eſto autem menſura æqualis. Saponum ad hæc Celticum in memoratis liquoribus calfactis diluito, pulueriſq; cochlearia quinque. calcis aqua non extincti, cretæ libram unam, auripigmenti, ſandarachæ ſingulorũ unciam unam & dimidiam inſuper adijcito, probatoq; unguine cum penna utere.

Aliud depilatorium.

Ψίλωθρον quod hic cõponam non tam podagricis quàm Arthriticis & ſtomaticis, & quibúſue diutinis ægritudinibus impendiò prodeſt. Habet Amyli, terræ Cimoliæ, pumicis, ſandarachæ, aluminis, thuris, floris Aſii lapidis, ſtaphidis ſylueſtris, (quam herbam pedicularem & pituitariam & uuam Taminiam uocant) ueratri nigri & candidi ſingulorum unciam unam, arſenici uncias quatuor. Contuſis omnibus per incerniculum anguſtiſſimum traijcito. Deinde commiſceto, & in ampullam puluerem hunc reponito. Et ubi res poſtulare uidebitur in elixatione radicum altheæ ſiue hibiſci, diluito, uel maluæ agreſtis, & Saponis Gallici uncias ſex, calcis uiuæ uncias quatuor inibi reſoluito, pul

uetis dicti pondere denariũ quinq;, & auri pigmẽti uncia una adiectis. Decoqui
ro. Fac eius periculum cum penna, & ſudantem ægrotantem in balneo ita ſudo
rem abſterge. Nam hæc omnium fortiſſima cenſentur, præſertim in pedum re
liquiq́; corporis tumoribus. Cæterum ſi mediocris modò tumor fuerit in pedi-
bus uel cæteris corporis partibus, farina iridis Illyricæ cum aceto cataplaſmatis
modo impacta ſummo eſt remedio. Calx itidem aqua non extincta, cum axun-
gia ſuilla in mortario trita & malagmatis inſtar impoſita ſummè facit: cunctos
enim tumores ſimul & inflammationes potiſſimè geniculorum diſcurit ac diſ
ſipat. Mala ſimiliter Punica acida in aceto elixa atq; in eodem probè cõtuſa em-
plaſtri more inducta proſunt, & euaporationẽ quã diaphoreſim Græcè dicunt,
eximiè promouent, idquod experientia ſæpe cognitũ eſt. Theriaca deniq; unà
cum tenuis eſſentiæ uino illita non inſtrenuè podagræ è pituita prouenienti ſuc
currit, dolores enim mitigat & humorem haud ſegniter exiccat.

De podagra è ſanguine nata & eius curatione
Caput III.

NVnc de podagra ex habundante ſanguine originem trahẽte, & eius
curatione uerba facere inſtitui. Quocirca ubi ſanguineo humore ar
ticuli miſerè uexantur, principio ſtatim ſanguinis detractionẽ fieri
expedit. Nouimus quippe plurimos nihil aliud facientes ſola ſangui
nis miſſione ſalutem recuperaſſe & uel omino ſe immunes atq; exortes à poda-
gra cuſtodiuiſſe, uel rariſſimè articulari morbo tentatos. Oportet aũt eam ſin-
gulis annis in capite Veris nõ euacuandi ſolum, ſed tuendi corporis gratia fieri.
Et cibaria quæ ſanguinẽ nutriunt circumſcribet ene dicam in totum abſtinere.
Generant autem augentq́; ſanguinem carnes omnes quidem ſed maximè ſuil
la (quod non nos modò tradimus, ſed omnibus medicis, puto, liquet) & uinum
dulce, & uaria multaq́; cibaria & exercitatio mediocris. Vbi igitur quis lauta &
habundanti uictus ratione uſus in primo Vere ſanguinem detraxerit, corpus iu
giter exercuerit, & haud ſegniter uectationi operam dederit, facile à ſuperfluo
humore liberabitur. Profligata autem nimia humorũ copia nulla infeſtabit de-
ſtillatio, nullo humoris noxĳ fluxu tentante articulos. Porrhò aqua potius cali-
da quàm uino ita habentibus utendum. Cauendum ab omni curatione algi-
da & breuiter ab ĳs quæcunq; ſanguinem pariunt. Vidimus quippe bene mul
tos qui nihil aliud facientes ſola uini abſtinẽtia podagram ita abigerunt, ne unq;
reuerteretur poſtliminio. Vbera nanq; uini potatio, regnante in corpore ſan
guine, hoſtilis eſt. Optimũ igitur ita affectis uinum interdicere. At ſi in totũ id
fieri nequeat, à ueris æſtatisq́; initio præſcribatᷓ eiuſmodi abſtinentia, quã ſa-
nè mordicus obſeruare impendiò utile eſt, ĳs qui ex ſanguinis ſuperfluitate fluxi
one tentantur. Quod ſi abſq; ciborũ obſeruatione humoris fluxu pedes tentan
tur, haud abſurdum ſanè fuerit, imò ſummopere neceſſarium topicis medicami
num uti præſidĳs.

Localia præſidia ad ſanguineam Podagram.

Vbi igitur partes fluxu noxij humoris ſanguinei tentatæ inflammatione obſeſſa fuerint bifariam curationem inſtituendam eſſe ignorandum nõ eſt. Quum in fluxu iam humores ſunt & articulos petunt, refrigerium, & diaphoreſin, quam euaporationem Latinè digeſtionémue dixeris, medicamentis in hoc efficacibus conciliare in primis expedit, ad humorem qui in phlegmone obſidente continetur, diſſipandum, & eum qui defluit reprimendum. Cataplaſma itaque ex ſedo herba quam Græci ἀείζωον adpellant, & ex malicorio in uino decocto & roſis & polenta hordeacea, quam una uoce Græci uocant ἄλφιτα, conficitur, præſentiſſimi auxilij eſt. Repellit enim quod deſtillat & defertur in articulos, euaporationem inducit, humorem infeſtantem abſtergit, uireisq; deiectas reuocat & languidis partibus robur inſerit. Eſt uerò eius huiuſmodi præparatio: Punici mali cortices (quam eadem gens priuatim σίδια Rhomani uerò malicoria dicunt,) in uino, ut diximus, elixandæ ſunt, roſæ & ſedum acuratè terenda. Deinde farina hordeacea decocto malicorij, admiſcenda & ualidè agitanda. Poſtremò facto cataplaſmate partibus afflictis inducere expedit. Aeſtiuo tempore frigidè. Hyberno autem tempore tepidè. Conuenit uerò id adhibere ab exacerbationis principio, & doloribus nondum uiolenter ſæuientibus. Vbi uerò magis magisq; intenduntur & increſcunt dolores, adſperginis, cui Cerotis nomen inditum eſt, uſus cõmendatur, cuius hæc eſt compoſitio:

Embrocha Cerotis.

Habet defruti ſapæ'ue partes quinque, ceræ & olei roſarum partẽ unam. Eſto uerò ceræ pauxillulum modò, & tantulum ſanè ut Embrochã craſſiuſculam atque utunque denſiorem efficiat. Imponere autẽ oportet eam cum lanicio recens ab ouibus detonſo, nec dum purgato, quam lanam ſuccidam uulgò adpellant. Hyemalibus quidem horis temperatam. Aeſtiuis uerò gelidam. Quando autem ima uidetur obſidere phlegmone, olei roſacei loco oleum purum aut commune, & aliquantulum nitri ſapæ admiſceto, & præſentioris erit auxilij ſi adhibeas. Quod ſi his actis parum profeceris & dolores nihil ceſſauerint, ad cataplaſma διὰ τῆς κράμβης confugiendum eſt. Cuius confectio eſt huiuſmodi.

Cataplaſma Dià tes crambes.

Δὶα τῆς κράμβης, id eſt ex braſſica cataplaſma fit ex braſſicæ folijs decoctis, & acuratiſſimè contritis, quibus adijciuntur feces aceti, quantũ ſatis uidetur, lutea crudorũ ouorũ duo, & olei roſati aliquantulũ. Commiſceant̃ ſimul omnia, & ubi coierint, cataplaſmatis modo impone, & ſubinde detrahito. Solet hoc medicaminis præſidiũ, q̃d liquidò affirmare poſſum uehemẽtiſſimos podagræ dolores lenire. Summè etiã facit ſi cataplaſmatis loco ſpõgiã uino aſtringente imbutã modicè imponas. Atq; ſi uinei eiuſmodi copia in promptu nõ ſit,

ſpongiam oxycrato intinctam ſuper impone. Noli uerò pedes ita affecti aqua calida fouere, & triticeum uel hordeaceum cataplaſma impingere. Quoniam hæc ſingula inimica ſunt, præſertim in magna ſanguinei humoris redundantia, & torquentur enim ex eorum impoſitu non leuiter articuli. At ſi non fuerit nimia in corpore ſanguinis plenitas, non fuerit alienum neque nociuum, doloribus excruciantibus, cataplaſma ex hordeacea farina confectum adhibere. Conſice uerò hoc modo.

Cataplaſma Dialphitu, hoc eſt ex farina hordeacea.

Accipe farinæ hordei parteis duas, ſeminis lini partem unam. Decoquito diligenter, & impoſitum ſubinde permutato. Quod ſi quorundam qui nihil penſi habent, medicorum more, cataplaſma non udum, ſed admodum calidum adplicaueris, lædes non articulos modo, ſed alias etiam parteis ut plurimum. Quemadmodum qui ex farina tritici nimium elixa emplaſtrum imponunt, ignari ſummam inde cutem comburi magis & exiccari, quàm in affectis partibus quidpiam diſſipari ac digeri. Quoniam cataplaſma plus quàm opus ſit decoctum magnam deſiccandi uim obtinet, præſertim ſi quid olei eadem decoctio complectatur. Liquidiſſimè enim conſtat, quòd quæcunque in oleo friguntur, ſiue carnes, ſiue piſces fuerint arida fieri & ſtricta ceu in anguſtum cogi. Quo circa cauẽdum arbitror, ut compræhenſum iam pridem eſt, ne cuiquam medicus cataplaſma, niſi prius euacuata humorũ redundãtia, imponat. Néue unquã farinã tritici emplaſtri modò calidam ſuperinducat. Enimuero mea ſententia ne ſtypticas quidem ſpecies ullas, neque repellendi, reijciendiq́; potentiam habentes adhibere conuenit, corpore non prius uniuerſo ab omni humorum ſuperfluitate expurgato. Periculum quippe eſt ne qui articulos petit humor ad uitalia remeat & ſuffocationis cauſſam, uitæq́; diſcrimen inferat. Quapropter maturè corpus uniuerſum prius euacuandum, deinde cataplaſmate utendũ, ſiue euaporationẽ machinari, ſiue reijcere iiſdem ſtatueris.

De lapidoſis articulorum duriciebus tophisue
Caput IIII.

Caeterum quia ſæpenumero calculoſæ duricies (qui πῶροι Græcè uocantur) in manibus pedibusq́; tophi inſtar contra naturã concreſcunt, in articulis craſſo terrenoq́; humore illic per ſe ingruente, uel ex intempeſtiuis aliquot cibariis crudis in corpore humoribus collectis, uel medicamenti alicuius uſu quod multam diſcutiendi, ſiccandiq́; nullam autem emolliendi uim habuerit, maximè uerò medicaminibus quæ hebetudinem inducunt, uel dolores placant, quorum illa Græci ναρκωτικὰ, hæc uerò ἀνώδυνα uocant. Conſentaneum omnino eſt non ignorare medicum, qui nam, aut quibus medicaminum præſidiis toſi (ſic enim πώρους Latinorum quidam interpretantur) diſiiciendi aut reſoluendi ſint.

Si igitur

Si igitur calida neruorum intemperie materia toſta in podagris articulariue malo in articulis, uel alijs partibus lapidoſæ duricies cõcreſcunt, non oportet calorificis & acritudinem habentibus remedijs occurrere. Quod ſi acribus adhibitis medicaminibus currat calculorum materia, ex adminiſtratione eorum lapides fieri conſentaneũ eſt. Vbi igitur quis reſoluentibus concretos in membris lapides remedijs utatur, protinus ad ea rurſum quæ moderatè calfaciunt atq; humectãt, uel remolliunt, tranſire expedit. Reliquis medicaminibus ſiccificis omnibus, edulijsq; eiuſdem facultatis & antidotis calfacientibus & exiccantibus longum ualere iuſſis Nam hæc ſingula tofos citius pariunt quã diſijciant atq; emolliant. In eorum uerò curatione qui temperamenti feruidi non ſunt, ſed algidis admodũ & craſſis, crudisq; excruciantũ in articulis humoribus, præſenti cum utilitate adhibentũ quæ extenuant & calfaciũt. Diſcutiunt etenĩ & emolliunt hæc calculoſas huiuſmodi iam natas duricies, & ne denuo repullulent ſtrenuè prohibent. Vidimus quippe hominem nihil aliud facientem ſolis huius potentiæ remedijs præ grandes articulorũ tofos diſijciſſe & ſalutem inde priſtinam, adeò ut ingredi quoque impeditè poſſet, citra omnem eius medicaminis, quo uſus eſt, iniuriam, recuperaſſe. *Hiſtoria.*

De remedijs quæ antidota uocant.

Tofis in podagra articularíq; morbo infeſtantibus hoc ἀντίδοτον perpetuo anno bibendum eſt. Quod habet, centaurij uncias quinque, hyperici, trixaginis ſingulorum uncias nouem, mali terræ rotundi, gentianæ, petroſelini, agarici, phu (pro qua hodie herbarij noſtri herbam Valerianã oſtendunt) mei uniuſcuiuſq; uncias quattuor, ſpicæ nardi unciam unã, mellis Attici quantũ ſatis eſt. In aqua calida potui dato Nouimus alium præterea quẽdam cui in articulis inchoabant πῶροι, necdum in calculos concreti, qui proxima elixatione uſus, crudis & craſſis humoribus ex hac attenuatis, ſaluus euaſit: Quã hunc in modum concinnabat. Elixabat in cacabo recenti origanũ, trixaginem, pulegium & piceam terreſtrem, quæ χαμαιπίτυν Græcè uocatur: Decoctũq; ipſius potabat. Quorũ utiq; nihil dare cõuenit eis qui bilioſæ ſunt & calidioris temperaturæ, quemadmodum paulò ante dictum eſt mihi. *ἀπόζεμα*

Varia ſuccurrendis tofis medicamentorum præſidia.

Quoniam non tam multa, quàm diuerſi generis habentũ medicaminũ, ſoluendi lapidoſas duricias præſidia. quæ ex ſpeciebus acrimõia multa præditis cõſtiunt, quæ emolliendo & humectãdo tofos, ut diximus, ſoluũt & diſcutiunt, uarias eorum ſpecies explicauimus, ut diuerſis medijs, diuerſis laborantium intemperiebus, & amplitudini uitioſæ materiæ quæ in articulis continentũ, ſelectis ad hoc medicaminibus ſingulis expeditè liceat ſuccurrere, ijs maximè quæ articulorum calculoſas duricias ita diſſipant, ut nunquam reuertantur, neque repullulare poſſint. Ad quam rem comparatum eſt, quod mox deſcribam, experientia à multis cognitũ. Accipe ſpumæ nitri uncias octo, rheſinæ terebinthinæ uncias duodecim, ceræ uncias quindecim, olei ex oliuis im

maturis

ſeptem. Valde eſt πολύχρηστον, hoc eſt, multis affectibus diuerſis conferens medicamentum. Reſoluitur enim quandoque uirtus eius, & ob id mollioribus & delicatis corporibus, ualde eſt conducibile, ſi confecturæ eius binæ mellis admiſceantur portiones. Sunt prætereà & alia nonnulla, uerbi gratia δι' ἀνεμώνης medicamenta, non medendo huic morbo ſolum, ſed aduerſus grauiſſimos alios complureis affectus puta tuberoſos, calcarios, & petroſos denique ſalutaria remedia. Hactenus quippe de uarijs medicaminum præſidijs quæ memoratis ægritudinibus ſufficiunt, quibus ſanè διὰ ψιμμιθίου medicamētum nō ſemel adiunximus, eò quòd delicati uehementioris medicinæ mordacitatem ſuſtinere nequibant, & utriſque ſanè ægrotantes mirificè adiuti ſunt: altero uellicationem cum morſu tollente, altero efficatiam ſuam exercente. Torquatus porrhò & Galenus docent lapidoſas eiuſmodi articulorum durities tofóſue ueteris caſei impoſitu eximiè diſcuti atque reſolui, quem hunc in modum conficiebant. Caſeum acritudine maxima præditum, & perdiutiè inueteratum in hoc decoquebant. Ipſe uerò iſtoc modo idem medicamentum ita habētibus admoui. Lardum ſalſum in aqua probè & exactè ſemper elixare conſueui, & caſeum uetuſtiſſimum cum decocto eius in pila confricaui uſque dum emplaſtri formam indueret. Quo poris impoſito laborans mirificam ſemper opem prædicabat.

De Anodynis & purgantibus medicaminibus, exhibendis podagricis.

SIquidem plerique grauiſſimis & non ferendis cruciatibus præ ægritudinis uiolentia torquentur, medicis nonnunquam ad ſomnifera medicamenta, quæ Græci ἀνώδυνα (quod eſt dolorem ſedantia) uocant, deueniendum eſt. Quocirca iam pridem rationem quando, & quī, interdum ea ſint adhibenda tradidimus & conditurarū inſuper quaſdam formulas, nempe cerotas quæ è papaueris lachryma conſtituuntur, quas Græci etiam κηλητικὰ, hoc eſt mulcimenta adpellant Nos uerò eorum uſum & ſi dolores mitigent, minimè probamus, niſi uehemētiſſimo dolore crucientur ægri, & temperamentū natura calidum caloris acceſſu ſit ſupra modum auctum, tum denique tutius & utilius ſumuntur. Videndum tamen ne unquam in eorum medicaminum uſu modum excedamus medici.

De purgante medicamine ex his quæ uulgò hermodactyli dicuntur, (Relinquo ipſe peritioribus diſcutiendum medicis ſint ne Colchicon, an Ephemeron, an neutrum)

SUnt qui in Podagra potum ex hermodactylis confectum, potui miniſtrēt, quoniā protinus, à ſolutione uentris inde facta, euacuando aqueos humores, dolore liberat, adeò ut ſuo munere ſtatim fungantur pedes, miſerabili dolore iam pridem enecati. Et ſanè quod illi affirmant minimè uanum, cæterum neutiquam frequentanda eſt hermodactylorum potio. Noxium enim quiddam in ſe ac lethale continet, nam qui crebro huiuſmodi potione utuntur, plerunque mali humoris fluxu tentantur, Eò quòd uentriculum in ſua natura Hermodactylus.

mea

mea quidem opinione, lædunt hermodactyli, unde rheumatiſmi ſubinde emer gunt. Et in hoc ſanè cuminũ, uel maſtiche, uel gingiber hermodactylis de more adijcitur, ut maliciam illam emendet. Sunt qui euphorbium admiſceant, rati non nihil frigoris ineſſe eis, atq; ob id quidem nonnullam hebetudinem inducere, & torporare. Ipſe uerò arbitror hermodactylis non multum ineſſe frigoris, minuſq; uirtutis narcoticæ, quoniam expurgandi facultate ſunt præditi. Si natura algidi forent, cathartici non eſſent. Semper porrò ſtomachum aliqua ſpecie ſumpta læſum, atq; debilitatum, eduliorum faſtidium cõmitatur. Optimum igitur fuerit cuminum, uel zingiber, aut piper correctionis gratia, ne uentriculo noceat potio, adijcere. Quin & aloëm quoque haud minore utilitate hermodactylis admiſcere poſſumus. Quæ ſi adijciatur, maiorem induit euacuandi poteſtatem, & amplius præſidium. Subijciemus itaque ne quis ignorare poſſit compertam quidem & inuentam à ueteribus, à nobis uerò non ſemel experientia probatum. Habet ita eius deſcriptio:

Potio de Hermodactylis.

Accipe hermodactylorum ſolidi pondo unius, zingiberis ceratia nouem, piperis, aniſi ſingulorum ſiliquas duas, omnibus commixtis una fiat potio, & hauſtus unus. At ſi efficatius reddere uolueris, adijce ſcammonij ceratia id eſt ſiliquas quattuor. Cæterũ ſi anodynum facere uolueris adeò ut eo utentes doloribus liberentur hunc in modum confectionem inſtrue. Accipe hermodactylorum uncias quattuor, cumini grammata tredecim, zingiberis diobulos duodecim, piperis ſcrupulos decem, perfecta datio eius ſunt oboli octo. Qui in aqua calida exhibendi ſunt.

Alia ex hermodactylis potio.

Habet hermodactylorum obolos octo, zingiberis diobolos ſeptem, cymini ceratia quattuor, aniſi tantundem, ſcammonij præparati, quod diagridium uocant, ceratia octo, confice, & dabis cum uino & melle, ſummè utique prodeſt. Ipſe enim ea ſæpenumero ſum expertus. Simul enim atque uentrem ſoluit & euacuat dolores quoque mitigat, & laborantem ita inſtaurat, ut ambulare poſſit, ſiue intra morbi primordia, ſiue in fine podagræ fuerit exhibita, quin & in ſummo uigore pota expedit.

Alia experimento cognita potio.

Aniſi ceratia duodecim, cymini, piperis candidi, & atri uniuſcuiuſque obolorum pondo quattuor, zingiberis diobolorum pondo octo, euphorbij diobolorum pondo quattuor, maſtiches denariũ pondo ſex, caſſiæ diobolorũ pondo duûm, hermodactylorum diobolorum pondo quattuor. una conſtituatur inde potio, quam in aqua calida porui dato.

Alia quæ ad Iacobum authorem refertur commodiſſima potio.

Accipit hæc, hermodactylorum, ſcammonij præparati uniuſcuiuſque obolorum pondo octo. Bibenda ea eſt potio, ſumptis cibarijs, cum aqua calidæ

lidæ potu, ſint autem qui ſumuntur cibi humidi.

Alia, quæ ad Theodoſium philoſophum authorem refertur poto.

Habet Hermodactylorum denariũ pondo octo, cymini Aethiopici, diobolorum pondo quatuor, aniſi denarij ponde unius, herbæ alipiadis denariũ pondo duũ, agarici denarij pondo unius, moſchi ceratij pondo unius, phu denarij pondo unius, maſtiches ſcrupulorũ pondo duorum, zingiberis denarij pondo unius, ſpicæ nardi, diobolorũ pondo duũ, cnici denariũ pondo duûm. Dabis aũt obolos octo cum hydromelite, admirabilis efficatiæ hæc eſt potio, nõtam à me quàm ab alijs pluribus probata.

Nutriatus eorum qui de Hermodactylis accepturi ſint antidotum.

Sumpturi Hermodactylos ante potionẽ bina, trináue ouorum lutea accipiant, panis prætereà aliquantulum, & aliquid gallinæ pectoris. Deinde una uel duabus horis interpoſitis lauandum eſt Protinus à balneo domũ reuerſo antidotum modo & menſura præſcripta potui dato. Nam ad hunc modũ exhibita potio, omniũ utiliſſima & efficaciſſima eſt. Ventriculum etenĩ non afficit, & aluũ molliendo reſpondere facit. Hactenus de uiribus Hermodactyli ſatis, quo pacto à priſcis medicinæ authoribus inuentæ & experimento cognitæ, & à me quoq; experientia ſæpius probatæ.

Catapotia quorum uſus in podagra probatur.

Nos uerò in hac affectione cõſtitutis aloën Hermodactylis admiſcentes, nõ in potu ſed in pilulas redactã medicinã deglutiendum præbuimus, & protinus dolore omni ſedato noxij quoq; humoris fluxus ceſſabat. Quarũ compoſitio talis eſt: Aloës diobolorũ pondo duûm ſcãmonij diobolorũ pondo quatuor, ſeminis cucumeris agreſtis denariũ pondo quatuor, Hermodactylorum tantundem, Iuſta exhibitio eſt denariũ pondo duûm, uel plus minúsue pro robore cuiusq; laborãtis. Sunt hi mea ætate globoli reperti, & à me experiẽtia cogniti.

Alia Catapotia podagricis utilia.

Habentur prætereà æquæ efficaces & aliæ pilulæ nõ tam in podagra, q̃ in articulari morbo eorũ qui natura ſunt pituitoſi. Habent aloës, interioris farti colocynthidis ſingulorum uncias quatuor, hermodactylorũ unciam unam Exhibe denarios duos, uel habita uiriũ ratione amplius minúsue.

Alia Catapotia chalaſtica.

Vbi uerò catapotia χαλαστικὰ id eſt relaxantia facere uidebitur, ex his pilulas cõformato. Accipe ceratia ſex, ſcammonij præparati, ceratia nouẽ, ſerici, hermodactylorũ uniuſcuiusq; ceraria tria. Contere cum Rhodomelite uel hydromelite, & redige in globulos, quos exhibere nõ podagricis modò & arthriticis ſed cæteris quibuscunq; aluũ ſoluere uolueris, cõuenit: citra enĩ omnem angorẽ & abſq; moleſtia euacuãt, neq; iniucundi aut inſuaues ſumentiũ guſtui exiſtũt.

Potio de coronopode, id eſt herba cornicis pede.

Κορωνόπους.

Sciendum porrhò quod in podagra non de Hermodactylis ſolum, conficiũtur pharmaca quæ omnes iam uocare ſolent anodyna maximè potiões, ſed ex alijs quoq; bene multis, è quorum cenſu eſt herba cornicis pes, quam Græci κορωνόποδα uocant, Rhomani Caſiarticem & ſanguinariã. Quæ eandem habet cum hermodactylo facultatẽ & efficatiam, nec adeò officit ſtomacho. Dolores lenit, aluũ deijcit, atq; ſubducit, idq; intra omnem modum uiolenter. Perfecta eius doſis eſt denarij pondo unius cum grãmate. Quã licet interdum per ſe, quãdoq; cum piperis granis quadraginta adminiſtrare. Pleriq; aũt plures admiſcuerunt ſpecies, & certè maiore efficatia & ampliore cõmoditate. Componitũ aũt confectura hoc modo: Zingiberis diobolos duos, piperis diobolum unũ, agarici diobolos decem, interioris medullæ Cnici, quã recentiores Cartamũ uocant, diobolos quatuor radicũ coronopodis denarios duos in mortario contundito, friato & per incerniculum traijcito, & reponito. Δόσις eius eſto denarij pondo unius. Sed quibus uenter eſt natura ad egerendum & ad expurgandum difficilior, his dioboli quatuor una datione exhibendi ſunt, uel plus minúsue prout res ipſa poſcere uidebitũ. Protinus à uentris inanitione cũ lauare expedit. Poſt lauacrũ oua cum pane manducet. Et breuiter (quod te latere nolim) in uehementiſſimis paroxyſmis hoc medicaminis præſidium exhibitũ, labores cruciatusq; mitigat & amputat.

Alia potio quæ ſimul atq; ſumpta fuerit dolores profligat.

Eſt præterea & aliud egregiè anodynũ poculum quod in ipſa morbi exacerbatiõe ſumptũ omnẽ dolorẽ ocyſſimè nõ lenit modò ſed planè è medio tollit, & quaſi pſcribit. Eius cõpoſitio hæc eſt. Seminis eryſimi diobolorũ pondo quatuor, zingiberis denariũ pondo ſex, radicũ coronopodis, amomi, piperis cuiuslibet diobolorũ pondo ſex, redige in puluerẽ, cuius doſis integra ſit denariũm pondo duũ. Cæterũ quoq; id genus potiones accepturi ſunt uideant ut probè cũ rhodomelite, aut in oxycrato digeſtæ ſint. Auricula porrhò muris herba haud minore efficatia dolores mitigat, nec quicq; in ſe cõplectitur, quod uitioſos humores creare poſſit in uentriculo, lædere articulos. Conſtat aũt ex ſequentibus cõfectio: agarici, auriculæ muris uniuscuiusq; denarij põdo unius. Dabis inde una doſi obulos octo, adijce aũt potioni diobolum unum. Exhibebis autem in uino melléue uel in uino flauo.

Aliud antidotum contra podagram cui nomen eſt Clymax.

Habet agarici denariũ pondo octo, phu denariũ pondo ſedecim, petroſelini unciarũ pondo triũ, mei unciarũ pondo quatuor, hypericonis unciarũ põdo quinq;, gentianæ unciarũ pondo ſex, mali terræ unciarũ pondo ſeptẽ, centaurij unciarũ pondo octo, trixaginis unciarũ pondo nouẽ, mellis quantũ ad eã cõprehendenda ſatis. Offer autem hoc antidotum per uniuerſum anni curſum.

Aliud antidotum podagricis toto anno exhibendum.

Aντίδοτον istud quod ſubiungam ſumma cum utilitate & præſenti ſalubrita
te nõ podagricis modò & arthriticis exhibetur, ſed iocinoris etiã, lienis itẽ
ac renũ doloribus torminibusq́ꝫ & inteſtinorũ cũ inflammatiõe exulceratio-
ni eximiè ſubueuit. Quin & contra callos articulis inſinuatos ac uiſcidos opem
diſſoluendo eos cõferre aſſolet. Cuius cõpoſitio talis eſt: Accipe radicis Ponticæ
unciã unam, agarici uncias duas, phu uncias treis, petroſelini Macedonici unci- † alias dena-
as quatuor, mei † uncias quinqꝫ, hypericonis uncias ſex gentianæ uncias ſeptem, rios, treis.
mali erratici quã Ariſtolochiã nominant uncias octo, centaurij uncias nouẽ, tri
xaginis uncias decẽ. Dantur aũt iuſta datione uiris quidem oboli quaterni, fœ-
minis uerò bini. Præparabis aũt ad hunc modum. Miſſis prius his in mortariũ
unũquodqꝫ ſeparatim diligẽter in puluerẽ contundito, & ſingula ponderata cõ
miſceto, & denuò in pila diutulè cõfricato, & per incerniculum anguſtiſſimis fo-
raminibus traijcito. Atqꝫ ita quẽadmodum hic præcipimus quolibet mẽſe per
integrũ annũ utere. Per menſem quidẽ Ianuariũ diebus quinqꝫ. Per Februariũ
diebus totidem & diebus alternis. Per Martiũ, alternis diebus uſqꝫ ad decimum;
hoc eſt quinquies. Per Aprilem altero quoqꝫ die per idem dierũ ſpaciũ & totiens
Menſe uerò Maio ternis diebus tertio quoqꝫ die. Menſe Iunio, binis diebus inter
calato uno die. Menſe Iulio ſemel. Menſe Auguſto per diẽ unã. Menſe Septem
bri totidem. In Octobri ruiſus binis diebus. In Nouembre totidem quidem die
bus, ſed alternis hoc eſt uno quietis interpoſito. In Decembri deniqꝫ offeras hoc
pharmacũ laboranti alternis diebus uſqꝫ ad datiões quatuor. Atqꝫ ita per duo-
decim anni menſeis circumuolutos diebus triginta ſex in ſumma accipi oportet
hoc quicquid eſt pharmaci. Sunt uerò his, qui eã porionẽ hauriũt hæc manibus
pedibusq́ꝫ uitanda. Carnes bubulinæ, atqꝫ ſuillæ fungi, ſinapi, & holera cuncta
quæ acritudinẽ habent Hydrogarũ præterea (id eſt liquamẽ aqueũ ſalſugino-
ſum ex piſcibus ſalſis) & braſſica. Oportet præterea languidum minimè crudo eſ
ſe ſtomacho, & lauare deniqꝫ pedes in calida, atqꝫ ita oleo perungi, & lac ſuo tẽ
pore potare cõuenit. Hactenus igitur de anodynis & purgantibus pharmacis
quæ intra corpus ſumuntur, nunc de his quæ foris ſedibus affecti adhibentur.

De topicis medicaminum præſidijs anodynis.

Oportet omnino in miſerabili pedum dolore & morbo articulari ad ea quæ
iam ab omnibus Græco uocabulo ἀνώδυνα uocantur, cõfugere. Cæterum
quoniã nõnulli ob imbecillitatẽ uentriculi dicta, & id genus alia ſumere nequeũt
uel ſumpta cõtinere non poſſunt, ſed protinus ſoluũtur in uomitũ, horrore ne-
ſcio quo ſuſpecti medicaminis. Atqui grauiſſimos interim labores cruciatusq́ꝫ
in paroxyſmo ſuſtinere non poſſunt, operæpreciũ me facturũ, imò rem omni-
no neceſſariã, puto, ſi aliqua quæ ratiõe & experimẽto læuationẽ doloris ſomnũ
acceſſendo moliri utiliter uidentur, exponam. Cuius utiqꝫ claſſis ſunt quæ mox
ſubijcio cerotæ indoloriæ.

Cerota lenitiua doloris egregia.

Habet croci, lachrymæ papaueris ſingulorũ uncias quatuor, panis libram unam, ceræ tantundem, olei roſarũ libram dimidiam. Confice autẽ ſic: Crocum ſimul & papaueris lachrymam in uino prius macerato. panem aqua, perfundens, & eum manibus ualidè exprimens, croco & papaueri lachrymæ contritis admiſce, & denuo tantiſper cõterito dum omnia confuſa & inter ſe probè cõmixta ſpectantur, tum deniq; ceram eliquatam admiſce, agitato & abſolue cum ſtudio ac utere. Quippe hæc Cerota in ſummo exacerbationis uigore admota partem doloribus excruciatam omni confeſtim labore, doloreq; liberat.

Alia Cerota in morbi extremo incremento adhibenda.

In ſummo acceſſionis incremento dolores lenit cerota, quæ conſtituitur ex ceræ uncijs quatuor, ſpumæ argẽti, ceruſſæ ſingulorum uncijs duabus, ſucci ſolani libram unam, olei roſarũ tantundem. Succum infunde donec omnino coëat, deinde utere.

Alia Cerota dolorem mitigans.

Hæc quoq; cerota dolores haud ſegniter lenit, & ſic omnibus incendioſis inflammationibus ſuccurrit. Papaueris lachrymam lacte humano diluito, olei roſati, & ceræ ſingulorum adijcito uncias ſex, miſce & redige in cerotam, & utere.

Alia Cerota admirandæ uirtutis.

Mirifica admodum, uſu & experimẽto probata eſt cerota. Si duas olei communis xeſtas in cacabo cum uitium ſarmentis (quæ Græci κλήματα uocant,) inſtructo igne donec ferueat elixabis, & ubi iam deferbuerit, Narces hoc eſt Torpedinis piſcis marini libræ pondo unius oleo immitte, & tantiſper dum iterum ferueat & ebullitionem alteram atq; tertiam ædat, decoquito. Poſt hæc adijce ſanguinis Aſphaltici animantis, quod à quibuſdam Mandanus uocatur, uncias quattuor, & elixabis pariter cum piſce torpedine uſque dum diſcoctione carnes planè ab oſſibus ſoluantur, tum deniq; ab igne tollito, & ubi inalguerit, colato, & in aliud uaſum transfundito, reponito, & ubi uſus neceſſitas poſtulabit, quantum res poſcere uidebitur, tantum accipies, admixtaque cera in trulla læuigato, diluito & detrullato inq; ceroræ emollientis formam redigito, & lintheolo deniq; ſuperinductam leua imponito. Eſt autem oleum ipſum in hoſpitio pede planè die Veneris Menſis Martij elixandum. Eo namq; pacto rituq; concinnata potio præſentis erit auxilij. Hactenus de anodynis & quæ podagricis expediunt cataplaſmatis diſeruiſſe ſatis.

Finis libri IIII.

ALEXANDRI TRALLIANI, PRAECELLENTIS MEDICI, DE SINGVLARVM CORPORIS PARTIVM AB HOMINIS VERTICE ad plantam uſque, uitijs, ægritudinibus & iniurijs Liber Quintus, Albano Torino Vitodurenſi interprete.

QVum tu ſæpenumero ex animo, chariſſime Coſma, cum alijs quibuſdam amicis non paucis, cottidianis à me precibus efflagitaueris, ut tibi non fallaces diuerſarum ægritudinum quibus ſpeciatim ſingulæ corporis partes corripi poſſunt, & generatim febrium quoq;, indices, medendiq́; methodum, conſcriberem, ego ſanè ſupplicijs tandem ſuperatus, tibi inprimis gratificari, & poſteros nonnihil pro uiribus iuuare ſtudens, utraq; aggreſſus ſum, altera'q; parte, quam petebas, iam haud infeliciter (ut puto) abſoluta, alteram nunc, de diuerſis febrium generibus, quantum fieri poteſt compendio perſtringam. Indices ubiq; primò, mox curationes, quemadmodum gliſcere uiſus es, diligenter exponens. Sumamus itaque principium à febribus diurnis, quas Græci ἐφημερίδας adpellant, ubi cuncta pro noſtro uirili ad Galeni doctrinam, tanquam ad Lesbiam Polycletiúe (ut ita loquar) regulam diſponere nitemur, quid febris ſit prius exponentes. Eſt itaque febris nihil aliud quàm ardor, qui præter naturam accenditur in corde & arterijs, qui ſecundum naturã ignis cor poſſidens, corpori uniuerſo dominatur, authore Galeno, & extra aleam poſito Hippocrate. Proinde conſentaneum eſt, à corde potius quàm ab ulla alia corporis parte febrim manare. Spiritus quippe uitalis ille (qui Græcis ζωτικὸν adpellatur) in corde ſubſiſtens, exuperantia caloris morboſi præter naturam inflammatus, febres per arterias ex corde propagatas, toto corpore accendũt. Neq; enim iam ſimplex ignis exiſtit, ubi fuerit præter naturã incenſus, febriente homine. Accenduntur porrhò febres aliæ quidem in materia, nempe humorum qualitatibus, quæ uulgò dicũtur putridæ. Aliæ uerò internis ac ſolidis partibus, quas Hecticas uocant. Aliæ ex intemperie uitalis ſpiritus in ſtatum calidiorem atq; aridiorem uergente conſurgũt, puta Dieculatis. Trifariam itaq; in ſumma febres ingruunt, in ſpiritibus uidelicet, humoribus, & ſolidioribus membris. Vbi ſpiritus tantummodo accenſus febrem excitauerit, uniuerſum inflammatur corpus, adpellatur'q; id febris genus Græco nomine ἐφήμερος, Latinè Diaria. Ex humorum autem putredine bifariam accenduntur, in uenis ſcilicet, & extra uenas. Si intra uenas quidem humores cum ſanguine mixti computruerint, febrim ardentem, cui nomen ab ardore καῦσος, & continuas febres, quas συνεχεῖς Græci nuncupant, inducunt. Si extra uenas per diuerſas corporis parteis putridi humores diſcurrunt, febres quæ ſtatuta intentionum remiſſio *Febris.*

numq́ repercuſſione ingruunt, per ſe diuerſæ, quas τυπικὰς uocant, impetunt. Quòd ſi membra quæ in corpore firmiſſima ſunt, febre tentantur, hecticæ febres, uulgo dicuntur, quæ carnes omneis conſumunt. Memorabimus itaque nunc ſingularum febrium qualitates, indices, atq; curationes, ſumpto à febribus diarijs ſimplicibus, quæ homines identidem corripiunt, exordio.

De febre Diaria, Ephemeraue, & eius cura.

Caput I.

DIariatum febriũ, quæ in ſpiritibus uiuilibus, quatum ſedes in corde eſt, conſiſtunt, nullum neq; pecularius neq; euidentius ſui ſymbolum præſtant, quàm quòd ſubitò oboriuntur, & cum principio pariter incrementum habent, ſummumq́ uigoré atq; deceſſionem. Cuius ergo Græci has ἐφημέρους, Rhomani dieculares adpellare conſueuerũt. Cognoſcuntur autem ſignificationibus huiuſmodi.

Indices febris Diariæ.

DEprehenduntur uerò febres Diariæ imprimis tactu, mox lotio, deinde arteriarũ quoq; percuſſu. Tactu quidem hoc modo: quia ab initio confeſtim morbi incrementum, quemadmodũ in balneo calor ſeu uapor accedit. Ex lotio uerò, quoniam primo acceſſionis die adparent in eo manifeſta concoctionis indicia, cum nullis alterius febriculæ indicijs. Motu uerò arteriarum, in hunc modum: Faciũt arteriarũ percuſſus diductionem (quam Græci διαστολὴν uocant) admodum citatam: unde nullum febris refrigerium fieri ſignificatur. Compreſſionem uerò (quam eadem gens συστολὴν nuncupare conſueuerunt) lentiorem, quæ refrigerationem potius quàm excrementorum expurgationem declarant. Summũ præterea febris incrementum, quem Statum uulgo adpellant, principio ad unguem æquale eſt, & decrementũ purum, & à febre planè liberũ. Sunt uerò & aliæ Ephemerarum febriũ notæ complurimæ: ſed has ceu proprias (nam in alijs febribus nunq̃ reperiuntur) numeraſſe ſatis eſſe exiſtimo.

Cauſæ febris Diariæ.

HAbẽt enim febres Diariæ omnes cõmunem atq; eandem etiam, quantũ ad ſe attinet, parentem: atq; ob id quidem uniuerſæ dieculares febriculæ cõmuni quoq; medendi ratione curãtur. Cæterum nunc de ſingularum cauſſis preſſius agendum arbitror, quoniam ex pluribus admodum & quàm diuerſiſſimis occaſionibus proficiſcuntur. Siquidem interdum æſtu, & quidem multo ſæpius, ex defationibus laboribusue, quos Græci κόπους adpellant, uel ex obturationibus, quas ijdem ἐμφράξεις uocant, uel ex cibi potusq́; uaria ſatietate, uel ex inedia, uel ex uigilijs, uel ex nutrimentorum facta corruptela & parum idonea alimenti in corpus deductione, atque ut ſummatim omnia perſtringam, alijs euidentibus initiatricibusq́; ægritudinis cauſſis, quas Græcorum medici προκαταρκτικὰς nuncupare ſolent, originem trahere conſueuerunt dieculares febriculæ. Proinde nos fuſiorem hic ſermonem facere alienum non eſt, quò ſingulis iam cauſſis ad unguem cognitis atqui perpenſis unicuique conferentibus medicamentorum ſubſidijs quàm commodiſſimè ſuccurras.

Diariæ febris ex nimio ardore curatio.

Qui ex æſtu quocunque immodico Diariam contraxerũt, ei magna ex par
te medicorum opem non expectant. Sed ſimul atque morbus leuatus
uidebitur, balneum petunt, eò quòd decedat, ut ipſis quidẽ uidetur febris, quẽ
admodũ quibuſdam alijs diarijs putrida uel hectica fieri ſolet, ꝓpterea quod fe
brientibus ex labore princeps & præſentiſſima eſt curatio balneũ. Quod ſanè
nõ pauci medicinæ artifices facere neſcio qua negligentia detrectantes, ægro-
tos ex labore balneũ negligendo magnopere ſæpenumero læſerũt. Nulla quip-
pe ſuperfluitate alia corporis negociũ præbente, neq; ulla plenitudine ſuccorũ-
ue abundãtia, quã Græci πλήθωραν uocant, humoribus ſcilicet æquabiliter in-
ter ſe auctis, neq; ſuccorũ uitio, quæ ab eadem gente κακοχυμία uocaẽ, infeſtan
te. Solũ hoc adhibitum tam magnificè oppitulaẽ, ut nulla alia curatiõe opus
habeant. Quapropter eos qui uitioſis humoribus, ſuccorũ ue redundantia op
preſſi ſunt euacuare expedit, ne in putredinẽ uertanẽ humores, neq; ſpiritus mo
dò uitalis qui in nobis exiſtit gratia, ſed hũoris quoq; redundãtis. Si uerò priuſ
quã tollaẽ affectio, fomenteẽ, ingens excitabiẽ oblæſio: Ita quidem ut ex ipſa
putrefactione, uel plenitate humorũ, febres aliæ impetant, potiſſimè ſi nõ con
ueniens uictus ratio comiteẽ, ne autẽ eiuſmodi ingruant, certioribus indicijs
accedendũ eſt. Quoniã nonnulli quorũ lotium tetro odore ob putredinẽ ſpi-
rat diuturnioribus febribus corripiunẽ. Lauandũ igitur in hac febre eſt & mi
nimè laborandum. Alijs contra ſcitè alere minimeq; lauare, ne lædantur, expe
dit. Et ne curatu difficilis morbus reddatur.

Diariæ febris ex laboribus ortæ curatio.

Febris Ephemeræ à laboribus originẽ trahentis curationẽ acuratè perpen
dere expedit. Sunt autẽ hac febre laborantes in primis humectãdi & refri
gerandi. Id quod balneo tẽperato præcipue & cõpetenti uictus ratiõe pulchrè
aſſequimur. Vniuerſum præterea corpus ungẽto minimè diaphoretico illini
re oportet, quoniã oĩa ita peragenda ſunt ut alimẽta corpus magis humectẽt
& iuueẽ corpus. Noli aũt corpus plurimũ ꝑfricare, & ſolo oleo ꝑungere, ſed a-
qua oleo ꝑmixta: nam hoc modo uehemẽtior humectatio fit. Oleũ eñ per ſe
cunctaẽ, minuſq; penetrat: aqua uerò oleo ammixta altius penetrando articu
los ex labore calfactos refrigerat. Neq; ungendi igiẽ ſunt, neq; ab unctione do-
nec ſudor prouoceẽ perfricãdi, eò quod nihil humecteẽ per unctionẽ corpus ſi
ſudando calear. Præſtat itaq; mea quidẽ ſentẽtia, ſi ſudare abſciſo ſiue ablato,
corpus forinſecus multa aqua tẽperata in balnei exitu humecteẽ & perconſe-
quẽs emolliaẽ. Et tum quidẽ his ꝑactis cum pinguetudine apto minẽue ex oleo
& aqua gelida abundãter perungendũ cenſeo. At ita quidẽ ad tẽpus (prout ui-
debiẽ medico) ꝑſiſtat in ſolio. Deinde petat natabulũ quã & piſcinã nominãt.
Cauendũ porrò ne diutius duret in aëre, & ad ſummum quidem per unius ho
ræ ſpacium, atque adhunc quidem modum commodiſſima inducitur hu-
mectaio. Fugiendus adhæc ardens balnei aër. eſt, ne uratur ægrotus, &
alia ſuperueniat febris. Hac ſanè medendi ratione ſuccurritur minori

Hydrelæũ magis quã oleum humectat.

momento citra exceptionem omnibus ex labore febriẽtibus, potiſſimè calidæ
intemperiei hominibus. Quur uerò Galenus tepedum oleum uſurparit, & a-
quam admiſcere noluerit, non uideo, quum non frigidæ, ſed tepidæ aquæ, quæ
temperandi gratia admiſcenda eſt, fiat mentio. Quò non tam aqua quà oleũ
ipſum, contractã ex calore & ariditate, quæ labores corpori induxerũt, exuſtio
nem tẽperet. Cæterũ ille, ut iam mihi dictũ in iunctionẽ cum hydroleo minus
probauit. Si denuo lauandus uidebiť languidus, hydroleũ rurſus corpore illi-
nito, & in ſolio tẽperato diu morari præcipito. Opis eñ quamplurimũ inde
laborãs ſentiet, diuturniore nãq; in ſolio morula magis magisq; humectabiť.
Nã ſi balneũ ocyſſimè deſeruerit cõtracta ex labore corporis intẽperies, quæ ſe
intimius fortaſſis inſinuauit, nihil emendabiť. Hæc curãdi ratio his qui ob nimi
as uigilias febrim incurrũt tam ut quæ maximè cõpetit, & neceſſaria eſt. Citius
eñ ea quã cæteræ à morbo uindicat. Hactenus de curatione Ephimeræ ex la-
boribus & uigilijs prognatæ ſatis dictũ. Super cæteris Diecularibus febriculis
quæ ex cibariorum uidelicet cruditate proueniunt, deinceps uerba facere tem-
peſtiuum eſt.

De febre Diaria ex alimentorum praua concoctione digeſtioneue.

Si uerò ex cruditate quadã ſtomachi cibi non conficiunť & inde febris Ephi
mera fuerit contracta, ſiue ex calore, ſiue algore, nam ex alterutro fieri ne-
ceſſum eſt, facile his notis deprænhenditur Si ex calida intemperatura oriatur,
fumoſi quidam ructus comitãtur cum uredine quem Rhomani Carbuncu
Carbunculus. lum uocant. Si ex algida intemperie, acida ructatio, abſque incendio comes eſt.
Neque tamen ructus tantummodo perpendendi, ſed alia quoque compluria
indicia. Verbi cauſſa ætas, complexio, ſtudium, in ocyo ne degat quis negocio-
ue, & uictus denique, qua qui cruditate laborat uſus eſt, ratio. Proinde quum
ægrũ carbunculus inuaſerit, (Sunt aũt carbunculi hulcuſcula, quæ igne aduſto
rum modo cruſtas contrahũt, deſtillãt & ſerpendo paſcũt & febrim nonnunq̃
accendũt,) ardori adſcribenda eſt cruditas & indigeſtio. Oritur aũt cruſtoſum
id genus in gutture hulcus interdum ex eſculentis quibus languentes ueſcunť,
uerbi gratia, ex melle concinnatis dapibus. Quum igitur cibus hoc calidáque
natura iuxtà creare poſſit perpenſione opus eſt in ructantibus acidum, neque
id ſemper intemperiei adſcribendum, ſed ſumpto interdum acido & adſtrin-
gente cibario. Quandoque igitur calida intemperatura, calidus item cibatus
acidas ructationes commouent. Proinde huiuſmodi ructus nonnunquam in-
terquieſcunt niſi frigorifica & humectans adhibeatur curatio.

Calidæ intemperiei curatio.

Haud igitur calorificis quum edulijs, tum poculis ſuccurrere quiſpiam, eis
qui ex cibarijs corruptis ardore cum ſtomachi cruditate carbunculo ten-
tantur, & cum alui ſolutiõe Diaria febre correpti ſunt, conet. Fallax eteñ ea eſt
curatio. Quoniã in p̃ſens ſcæleſta ægritudo aliquantulũ mitigari uideť eò q̃d
euaporationem

euaporationem & digeſtionem (quam Græci διαφόρησιν dicunt) eiuſmodi medicaminum auxilia inducunt, cæterum ea ex cauſſa aucta febre Dieculari uehementius uexantur. Eſt quando & ex humorũ putredine alia febris inducta comitatur. Quod tum quidem euitare licet, ſi alium ad modum eſculenta, poculentaq́ præſcribantur. Eſt uerò & alia quoque medendi ratione occurrendum, quo placata ægritudo perfectius quieſcat. Quamdiu enĩ ex cibarijs cõciliata tuctatio infeſtare uidebit, tam diu potiõe, præſertim aquæ calidæ utendũ eſt, quoniã habet hoc poculum eximiã abluendi per aluum, & eijciendi corruptos cibos potentiam: Præſentiſſimi enimuero fuerit auxilij citatus uomitus: Quin & aridum etiã, atq; deuſtum tẽperat ſpiritũ lenitq́, & lapidoſas durities, quos tofos adpellant, emollit. Haud equidẽ ſcio an aliud facile tam præſentis auxilij excogitari nedum inueniri poſſit, his qui ex calida intemperie cruditate laborant, & eiuſdem rei gratia febre tentantur ephemera. Quod ſi quæ in uentriculo corrupta ſunt loco moueri & per aluum differri uidebuntur, noli uentris fluxũ reprimere aut reſtringere, ſed magis promoueto, ut amplius & promptius quæ corrupta ſunt per uentrẽ deijciant. Vbi uerò uenter plus quã expediat fluidus uidebit, adeò quidem ut inteſtina uellicationibus cũ morſu excrucient, uentrẽ uniuerſum in balneo œnomelite, id eſt uino melli cõfuſo & oleo cotoniorũ lauari præcipito: iecur aũt abundãtius pungere iubebis. Eſui panẽ & aquã calidã ammixtis opij radicibus, & coriãdro uiridi, præbeto. Cæterũ opiũ nõ diu relinquat in aqua uerũ ſtatim priuſquã tepeſcat, auferat, neq; ſemel modò, ſed identidem intingatur. Quod ſi calor quidẽ inflãmotióue in uentriculo eſſe uidebitur, caue radices apij admiſceas, ſed tantummodo coriandrũ, uel micas panis ſolas cum aqua calida iterum atque iterum ſuperfuſas manducandum porrigito. Vbi autem aluus plus æquò ſoluta nimium profluxerit, adeò ut uires deijciantur, reprimentibus medicaminum auxilijs (quæ Græci σταλτικά nominant) occurre, uerbi cauſſa, omphacomelite (quod fit ex uuarum acerbarum necdum matureſcẽtium ſucci partibus tribus & mellis optimi deſpumati parte una,) uel aqua roſarum, hydro rhoſatóue, aut hydromalo (ea eſt ex aqua & malomelle confectura,) cum panis mica, uel perſe. At ſi nullus neque ardor neque phlegmone uentriculum occupet, uino Cnidio, uel Sabino uel obiter, & aliquantulum adſtringente obuiam ire expedit. Quod ſi robur nihil deijci conſpicitur, non eſt quod uinum exhibeas: præſertim ijs qui calido ſunt temperamento. Certè quotiens ex intemperie quapiam carbunculo affecti cruditatem patiuntur, uinum interdicendum eſt, quoniam morbum magis incendit ac auget, quemadmodum & calidarum rerum omnium uſus. Proinde nequeo ſatis mirari quam ob rem Galenus in Methodo medendi uel de morbis curandis antidotum διὰ τῶν τριῶν πεπέρεων, hoc eſt ex tribus piperum generibus cõſtans, & διὰ κυδωνίτου, quod eſt ex malis cotoneis offerri præceperit, his qui ex feruida intemperatura cruditate ſtomachi afficiuntur & forinſecus uentriculo purpuram oleo nardino imbutam, cumq́ maſtiche & abſynthio

Aquæ calidæ potio.

Omphacomel.

abſynthio calidam admouere conſuluerit. Id quod nimirum facere iuſſit quo minus deijcerentur uires uentriculi, & roborandi gratia. Nos uerò cõtrà id mi nimã gentium prodeſſe poſſe uel aliquo nomine, calida intemperie præditis, putamus. Eſt autẽ uiri officiũ nullum mendaciũ dicere. Quapropter ſi ex calida intemperatura & cruditate fumidi ructus proueniant præceptũ illud perpetuò uerum: Contrariorum contraria ſunt remedia, hîc, ſi uſpiam aliâs, locũ habere cẽſeo, neq; alia certè ulla remediorũ ſpecie hoc malo curabiť. Diatriũ igiť Piperon & id genus cætera minimè in huiuſmodi cõſtitutione ſunt offerẽda. Si enim calorificis hiſce rebus adminiſtratis maius inducať (quod igne igni addito fieri ſolet) tum demum neceſſariò, nolis uelis, contrariã uictus rationem inſtituas nempe mediocriter frigorificam, oportet. In uniuerſum etenim omnibus contrarijs medicaminibus medetur. Conuenit prætereà inquit Galenus rutaceũ quoque oleum adplicare. Nos uerò nihil eius generis admittimus, quoniã ſatis eſt etiam hoc enema calorificum. Quocirca quoſcunque cibi corruptio cum febre ex calida intemperie nata infeſtat, his manibus ac pedibus hoc fugiendum exiſtimo. Hactenus igitur de horum curatiõe, qui ad calidam diſtemperantiã carbunculũ in Ephimera febre referunt, ſatis dictũ iudico.

De his qui ex algida intemperie alimentis corruptus, acidos ructus edunt.

NVnc de his qui ex gelida diſtemperatura cruditate inducta acidum ructant. Nam hij multò promptius febribus accenduntur. Ubi uerò febris Diaria inde fuerit contracta contemplare ſanè & diſcutere oportet ad calidãmue intẽperiem referenda ſit, qui ex cibarijs proueniũt ructationes. Quemadmodũ & in frigida intemperatura emergit nonnunquam in gutture carbunculus. Sæpe etenim numero in regionibus ualde calidis merũ aceſcit, & in locis idem frigidis poſitũ redditur acidum. Pari modo & fermentum in calidioribus locis citius acet. Sunt itaque huiuſmodi diligenter perpendenda atque proſpicienda, quod in calidis admodum locis repoſitum uinum aceſcit. Quemadmodum & in frigore pannis pluribus inuolutus ſub intenſiſſimi algoris aëre non frigeſcit. Quoniam ex contrarijs cõſtat huiuſmodi euẽtus. Quocirca attendendum omnino eſt obſeruatis cum præteritis tum præſentibus indicijs, ut adamuſſim, quod aiunt, cognoſci poſſit calida ne ſit mali cauſſa an frigida. Deinde aggrediunda eſt medendi ratio.

Acidi ructus ex calida cauſſa curatio.

SI igitur acidi fuerint ructus & diſtemperamentum calidum, frigorifica ſumenda ſunt cibaria tum pocula. Quæ ſanè faciliter poſſunt, & debent obſeruari, & ſuo prætereà tempore ac loco, quæ non corrumpunť, offerri. Quadre priſanæ, halicæq; frumẽti ſucus ita habentibus nõ congruit, quoniam acceptus ocyſſimè corrumpiť, & in ſummo uentriculo natat, unde curatio puenit ſubinde acida. Volucres porrò durioris carnis accommodatæ ſunt, & gallinæ in iure elixæ, uel ſimplici decoctiõe, & quæ inde concinnanť hyſicia. Pari modo & piſces duriuſculæ carnis, uerbi gratia, Ciridos, glaucon, & imprimis orphus

& qui

& qui ſaxoſo litore nutriuntur. Neque miteris quod, quæ nonnullis paradoxa uidentur hic adferam. Quum in calida intemperie quis acidum ructat, bubuli pedes exhibiti tam nihil incommodi adferunt, ut plurimum emolumenti conferant. Ipſe nanque multos qui longo tempore aridum ructauerant nihil aliud exhibens ſanitati reſtitui. Cæterum præter hæc oſtrea quoque cruda edendũ porrexi & mala Duracina, & cũcta frigorifica, nec facile corruptibilia. Quin & eis quæ concoctioni contumaciter renituntur cibarijs feliciter uſi ſumus.

Cruditatis ex frigida intemperie curatio.

Vbi uerò ructus acidi moleſtant cum frigida & non calida intẽperie, ſumma cum utilitate & calorifica uictus ratio & remedia calida præſcribuntur. Cuius farinæ ſunt διὰ τῶν τριῶν πεπέρεων, & διὰ μίλαν κυμίνου antidota. Vtile prætereà eſt adſperginem ſeu embrochen ex oleo nardino ſtomacho inſpergere, uel alias inijcere. Et præter hæc cuncta (ut uno uerbo dicam) quibus Galenus docet Carbunculo cruſtoſo hulceri occurrendum. Ipſi quidem quæ memorauimus imprimis conducere cruditate oppreſſis & frigida intemperie præditis putamus. Neque Mediusfidius quiſq; aliud præſtantius præſentiusq; aduerſus hoc malum reperire poſſit.

De febre Diaria ex obſtructionibus nata.

Est porrò quando febris Ephemera ex oppilatione (quam Græci ἐμφράξιν uocant) ex tepidis & craſſis humoribus nata, prouenit. Quæ utique omni euaporatione, diaphoreſiq; uacat. Propterea quod fumi, uaporesq; actitudinis ſoboles obſtructi nequeunt difflari ac digeri. Acuratiſſima itaque perpenſione conſiderandum hic eſt, ad ipſam ne plenitatem tantum inducta referatur obturatio, an craſſus uiſcidusq; humor meatus obſtruxerit. Quibus ad unguem cognitis molienda eſt curatio.

Diariæ febris ex obſtructione curatio.

Si igitur plenitudo conſtypationem induxerit, princeps curandi indicatio eſt, Euacuatio, quæ ſanguinis detractione aptiſſimè conficitur. Omnibus enim meatuum obſtructionibus ſuccurrit ſanguinis ſecta uena ablatio. Qua ſi uti hoc loco uidebitur, particulatim non ſemel ſanguinem copioſè detrahito. Sunt enim omnia aduerſus obturationem medicamentorum quæ aperiendi, digerendi, & extenuandi uim habent adhibenda præſidia. Cæterum ubi aliqua ratione obſtante euacuationi locus non fuerit, pharmaca, autem quæ omnes iam Græcè uocare chalaſtica, id eſt, relaxantia ſolent, & quæ diaphoretica dicunt, adhibita ſint. Summi cruciatus inde lamentatio oboritur & augetur magis obturatio. Quin & ſola diaphoretica ante concoctionem materiæ, quæ cauſſa mali exiſtit admota, pari modo plus lædunt, quã adiuuent. Quando autem alimentorum plethora, quam nos plenitudinem dicere conſueuimus, & non uiſcidi, craſſiq; humores, emphraxim induxerunt, non ſanguis per lienem auferendus, ſed apozematis, id eſt elixationibus potius utendum: ijs uidelicet, quæ, citra omnem excalfactionem, attenuatoriam facultatem

tatem obtinẽt. Caue autem his, quemadmodum pleriq; medicorum præter rationem audent, ſerpillum & nepitam, uel hyſſopum, uel origanum, uel rutam denique adijcias. Qui enim huiuſmodi admiſcere non uerentur, ſtupidiores ſunt quàm ut periculum intelligant, & languentibus magis nocent quàm opitulentur. Et ſi illis adhibitis materia uideatur extenuari, uehementiore tamen febre rebus tam calidis incenſa, ampliſſimè lædunt. Summo itaque ſtudio ad ea properandum eſt, quæ citra immodicũ ardorem diſcutiendi, extenuandiq; uim obtinent. Cuius claſſis eſt, oxymel, quod utrique humores proijcit, & febrem non excitat, neq; aceſcit in uentriculo. Cæterum non eſt eius facultatis ut omnibus cauſſis ſufficiat, præſertim ſi craſſa ſuperfluitas obſtructionis & febris Diariæ ex putredine parens ſit, cum ardore & ariditate ex craſſo & uiſcoſo humore perſiſtentibus, maximè ſi nimia facta ſit decoctio. Rebus itaq; ita ſe habentibus oxymel nullo modo exhibendum eſt, neq; etiam ubi ipſa dominatur ariditas, uel aliqua mœſticia excruciat, uel nimius labor, uel dementia, iracundiaq; aut uigiliæ. Nam ſi calore admodum deſiccati fuerint, magis incraſſeſcit oxymelitis potu materia quã ſubtilietur. Omnes enim uero humores qui ſub ariditate preſſi, craſſiores redduntur, nunquam oxymelite extenuantur. Vidimus quippe ipſi nõ ſemel huiuſmodi intemperie præditos, quibus eiuſmodi affectu ingruente, oxymelite ſumpto meatus obſtruebantur adeò ut maxima ipſius materiæ emphraxi inducta amplius, & acrius febre excruciarent. Hos igitur oxymel ſolũ iuuat quorũ articuli craſſis & crudis humoribus infeſtantur, frigidaq; ſuperfluitate, & pituitoſa, udaq; intemperie nimium referti ſunt, quiq; cruditate laborãt, uel plenitudine cibi, uel feriatam magis quã laborioſam uitã agunt. Huiuſmodi ſanè hominibus tam ut quod maximè congruit. Expedit præterea illis qui uiſcidis & craſſis obruunt humoribus, & egedis cibarijs conſtypatis, quibusq; in balneo ſapo, mel, nitrũq; competit. Oxymel quippe obſtructiones diſcutit & extenuat. Inutile igitur calidæ intemperiei, neque id ſolum, ſed omnes elixationes ſiccificæ. Aptius eſt ijs qui calida aqua humectandi ſunt. Placet nunc nutricatum enumerare.

Quibus oxymel expediat.

Qui uictus febri Diariæ ex obturatione conueniat.

Cibatus in febre Dieculari humidus eſto non ſucciſicus, carens aſperitate & acrimonia. Ptiſanæ igitur ad humectandum magnificè proſunt. Poſt humectationem conueniũt, quæ humore diſcutiendi & extenuandi uim obtinent, admixto non nihil Apomelitis, (quo nomine Græci ex ablutis ex aqua fauis, cremorem uocant,) Quoniã & id quoque proijciendi, diſcutiendiq; uires citra omnem calorem obtinet. Piſces. Ex piſcibus imprimis tanquam utiles probantur facile concoquibiles. Carnes. Ex carnibus uerò maximè laudant alas pullorum familiarium ſiue domeſticorum. Holera. Holerũ uerò lactucas intyba, atque ſerin cichoriũmue, nos troxima uocamus, laudanda cenſemus. Talis itaque δίαιτα in calida intemperie ſit, quũ inde oritur

meatuum

meatuum obturatio. Quum uerò nihil horum quæ diximus fuerit, ſed è pituitoſo humore emphraxis naſci uidetur, tum confidenter decoctum apij & aneti & adianthi potui dato, & Oxymel præterea non tam ſimplex quàm compoſitum, ijs qui per gelidam nacti ſunt intemperiem. In qua ſanè praua temperatura Galenus haud uanè oxymel ualidam habere diſijciendi, abſq; febris prorita tione, poteſtatem aſſerit. Bilioſis autem & melancholicis parcius id ac multò rarius exhibendum, quoniam in illis, quia imbecilliores natura ſunt, febrim, concitare & accendere poteſt. Nec eſt unquàm iugiter ac nimiũ mulſo aceto utendum: non enim ſemper cõmodum eſt. Et quemadmodum multa eſt eius commoditas, ita & læſionem nonnunquàm infert, uel ob hanc maximè cauſſam, quia inteſtina abradit & exaſperat. Atq; hoc quidem eſt, quod diuinus Hippocrates libro περὶ διαίτης ὀξέων aſſerit. Poſt longum eius elogium tandem inquiens: οὐδ' ἐπιτήδειόν ἐστιν ἀεὶ καὶ διὰ παντὸς χρῆσθαι τούτῳ μάλιστα μὲν διὰ ξύσιν ἢ τρηχυσμὸν τοῦ ἐντέρου. hoc eſt, Non autem ſemper utile eſt, & proinde non perpetuò ipſum exhibere conuenit, quoniam inteſtina ualde lancinat & exaſperat. Qua de re habenda eſt cautio, ne temerè acetum mulſum, uel herbarũ quoduis decoctum, uel aliud quodcunq; medendi gratia, exhibeatur. Quocirca ſemper uires eius quod miniſtratur quantitatẽ item & qualitatem perſpectas habere oportet, & ordinem, præterea ne quid præter rationẽ offeratur, in omnibus in numerato habere. Hoc igitur conducibile eſt medico, & ægrotis certè utiliſſimum, ut omnia ad amuſſim diſcutiat, & diligenti indagine perquirat. Et tum deniq; cognitis rebus omnibus, cautim curationem aggrediatur.

De febribus quæ in humorum putredine accenduntur, & primitus de Continua. Caput ſecundum.

Febres continuas, (quas Græci συνεχεῖς adpellant) omne genus naturam materierum in quibus accenduntur ſuſcipere, eò quòd intra uenas ſanguini confunduntur & putreſcunt, neminem medicorum latere debet. Vnde continuæ febres neq; cum tremore algoribus neq; horrore mouẽtur: quia foris ſenſibilibus locis nullã de more circularium febriũ, quas iam omnes Typicas nuncupãt, ex acritudine uellicatiõem ac morſum inferunt. Non igitur indiciũ malum eſt, rigorẽ ſuperuenire in Synocha. Sciri autem debet, quòd id fieri poteſt in febre ardente, authore Hippocrate, dicente: ὑπὸ καύσου ἐχομένῳ ἐπιγενομένου ῥίγεος λύσις γίνεται: quod eſt, Si febre ardente correpto, rigor ſuperuenerit, febris diſcutitur. Docuit autem aliâs Hippocrates, circulares quaſpiam affectiones, non in uenis more continuarũ febrium exiſtere, nec ullos ſynochas inferre illis partibus cum tremore algores, neq; in qualitate neque in quantitate, quemadmodum in circularibus rigores inferunt. In continuis autem multam & craſſam eſſe ait materiam. Hæc uerò extra uenas uſu uenire nequit. In circularibus autem tenuior forinſecus humor fertur. Sed quòd in circularibus nõ ſit putrida materies, declarat lotium, quod aliâs certus index eſt putrefactæ materiæ. Ex quo quatuor febrium tempora,

 principium

φρίκην, alterum περίψυξιν, tertium ῥῖγος adpellant: quæ contingunt in circularibus febribus. Horum nihil inquam in continuis febribus accidit. Nam ubi uſu uenire tale quiddã uidemus, horrores nempe ſiue rigores, quam Semitertianam Rhomani, ἡμιτριταῖον Græci nuncupant, eſſe dicimus: quæ cum continua nonnunquàm cõmiſcetur. Fiunt etiam ſemitertianæ mixtim cum cottidiana & tertiana: Qua ſanè correpti percuſſum arteriarum inæqualem habent, qui ſæpenumero duplex fit, & ſimile quiddam ſtercori columbino præferunt, ſucceſſione putredinis. Nec aliter atq; excrementum illud eiuſmodi quoq; febres accenduntur, & rurſum placantur & leniuntur. Euenit idem & in hecticis febribus: ſed tum in profundo magis exiſtere uidetur. Ex putredine uerò plures per loca quæ ſentiũt uellicationis qualitates fieri maximũ & uerißimum indicium putatur. Nam multò citatiorem facit compreßione, quam Græcè iam omnes uocant ſyſtolen. Crudum prætereà emingũt lotium. In diarijs autem febribus ſemper concocta apparet urina. Ex his igitur indicibus olfacere licet febres, quæ in humorum putrefactione accenduntur.

Indices febris Continuæ.

CLariſſimi febris continuæ indices hi ſunt. Lotium rubeum eſt, & σανδαραχίζον, id eſt, colore ſandarachæ, cuius color flammeus & rubens deſcribitur: Flammeo enim colore ruſeſcit, & putredinis nonnihil præfert, & acris eſſe uidetur. Habent correpti ea lumina biliosa & rubentia, ſenſuq; toto corpore grauedo quædam ſentitur. Venæ ſpatioſius dilatantur, & quaſi in tumorem aſſurgunt, multò quidem altius quàm antè quum febre carerent. Reliqua, uerbi gratia, uictus ratio, & alia quæ præceſſerũt, per ſe euidentia ſunt. Quò enim humor magis augetur, eò magna ex parte calor magis magisq; intenditur, maximè ſi uino affatim, præcipuè ſi antiquo, fuerint uſi: ſicq; carnibus largiter paſti, uel inedia macerati, uel ira furore ue perciti, adeò ut humore putreſcente continuas febres, quibus de agimus, contraxerint. Sunt qui ex præcluſionibus αἱμοῤῥοΐδων, hoc eſt, uenarum in corona ani, hanc febrim incurrunt. Nec deſunt, qui in eandem, ex ſanguinis repletione, totum corpus occupante, inciderunt.

Cæterum ex bilis nimietate hanc febrim originem trahere his indicibus, ut facilè, ita & clariſſimè liquebit. Vultus eſt admodum decoloratus, & colore maximè atro ſuffuſus. Quò enim ſucci corporis magis torrentur, eò colorem magis uitiari oportet. Lotium item acrius & croceum magis, & plerunque nigrius redditur, & oletulũ: deniq; plus acroris acuminisq; præ ſe ferre uidetur. At in hunc quidem modum humores etiam quorũdam augmentatos eſſe deprehendere licet.

Continuæ febris curatio.

IN curatione febris continuæ, repoſtulante, à ſanguinis detractione auſpicandum eſt. Oportet autẽ inciſionem non temerè, ſed ſummo aſtu fieri. A miſſione uerò ſanguinis corpus expurgandum, materiaq; negotiũ præbente

aëris quàm cuiuſquàm alterius rei deſideriũ, aluiq́ꝫ excrementa biliosa. Quod ſi pulmones in hac febre eryſipelatoſæ inflammationes obſederint, multò ardentior ſitis, crebrior ac maior etiam ſpiritus, malæ rubeæ, lingua ad loquendum promptior, alleuiatio, ſumma frigidi aëris affectatio, à q̃ plus opis quàm ex gelidæ potu ſentiunt, comitatur. Qui uerò in alia quapiam corporis parte phlegmonem cum ignita rubedine habent magis iuuantur aqua frigida, & ob id quidem ĳs gelida adminiſtratur. His uerò qui in pulmonibus habent, frigidi aëris ſpiritus adornatur, & magnificas uterque ſuppetias hauriunt.

Veræ ardentis febris, notheq́ꝫ indices.

CAuſi porrò febris duo eſſe genera ignorandum non eſt: Quorum alterum Græci γνήσιον καὶ ἀκριβῆ, hoc eſt, legitimum & exquiſitum: alterum νόθον, quod eſt, ſpurium & illegitimũ nuncupant. Illud, quæ enumerauimus indicia ad unguem omnia præterunt, Sitim arentem, oletula bilea, linguam non aſperam modò ac aridam, uerùm etiã atram. Hoc uerò Cauſi genus ſitim quidem, ſed non bupinam, hoc eſt, haud nimium intenſam, nullã linguæ nigrotem, alui excrementa minimè biliosa, ſed pituitæ inſtar ſalſæ, inducit. Legitima igitur & exquiſita febris Aeſtuoſa (quam uulgò Veram nominant) è bile flaua gignit: cuius princeps utiq́ꝫ auxiliũ gelidæ potus, & aliæ quæcũq́ꝫ res frigorificæ.

Febris ardentis curatio.

QVo circa in febre Ardente è pituita prouenieute, gelidæ aquæ propinatio, & omnia frigorifica proſcribenda ſunt: calorificis uerò & tepidis potius utendum, Verbi cauſſa, de ſemine lini, ſine adiectione epithemata. Non tarò uerò, & ex polenta hordeacea (quod ἄλφιτον Græci ſimpliciter uocant) in aqua cum oleo chamæmelino elixa. Quod ſi ex lanicio pannũ in elixatiõe ſertulæ campanæ madidatum, uentriculo imponas, præſentius erit auxilium. Nec enim dubium eſt, quin ſuppetias minimè ficulneas tuleris, ſi pannum oleo quopiam & decocto chamomillæ imbutum, uel oleum roſatum: uel de uuis acerbis nec dum matureſcentibus admoueas. Sciendum uerò eſt, ꝙ epithemata id genus non illegitimæ modo febri ardenti, ſed & germanæ, inſigniter ſua naturæ aptitudine ſuccurrunt. Efficatiã nanq́ꝫ ſuam uireisq́ꝫ ampliſſime exerunt. Cæterum contra Exquiſitam febrim æſtuoſam, algorifica remediorum, quorum uſus probatur, auxilia, ſunt ex oleo roſato concinnatæ medicinæ, quæ febres fugant, ληξιπύρετοι à Græcis uocatæ, quibus admiſcendus eſt liquor herbarum infrigidantium: Verbi cauſſa, ſuccus acetabuli ſeu umbelici Veneris, (Græci κοτυληδόνα uocant,) oxalidos uel oxylapathi, atriplicis, portulacæq́ꝫ, ac ſedi, & ſolani, ueſſicariæ, quam uuam caninam quidam uocare uidetur, & plantaginis, atq́ꝫ id genus cætera frigorifica.

Nimij ardoris ſtomachi curatio.

IN hac febre cum maximo ardore uentriculi, plurimum expedit aquam gelidam cum oleo roſaceo bibere. Extrinſecus autem ſeſamum frigida maceratum, & accuratiſſimè tritum, admixto oleo roſarum, imponere: uel cerotam ex oleo roſato, adiecto portulacæ ſucco, & uuæ Amineæ, ſeu Thaſiæ acer

bæ & immaturæ ſucco, qđ Græci ὀμφάκιον uocāt, concinnatā. Magis conducet
hæc cerota, ſi ſingulorū pari portiōe cōtexāt, & cū oxycrato decoqtur. Si uniuer
ſum corpus udum reddere uolueris, illo unguine totū illinito, pdeſt magnificè.

Quibus indicibus deprehendas febrim ex putredine ſanguinis natam.

Febrē ſang.^is dig.

FEbrim uel ex ſanguinis redundantia, uel ex eius putredine proficiſci, his no
tis fit liquidū. Calor in ſumma cute foris, clemens, lenis, ac blandus eſſe ui
detur, & minimè mordax. ueluti quū è bile flaua nata febricula, in manu & ſum
ma cutis ſuperficie tactu deprehendes. Neq; quemadmodū ex aliorū ſuccorū
putrefactione cōmuniter accidit. Proinde quū à principio protinus cum molli
leuiq; uapore blandus quidā color apparet, deinde longiuſculè ceſſante, inibi cu
ti impoſita manu, acuminis nonnihil ſenſui tactus paulatim ſeſe offert, & ardo
ris quædam mordicatio: perinde atq; ſi per colum aliquod ſiue ſubcerniculum
defecatur, febrim ex ſanguinis putredine natam iudicato. Quibus præſtat con
feſtim inter primordia ſtatim ſanguinis detractione pertuſa uena ſuccurrere.
Vbi uerò ad bilem flauā refertur febris permixtam ſanguini, eum humorē eua
cuare expedit: præcipuè quū per aluū biliosa deijciunt̃ excrementa, & mediocris
modo febris excruciat.

De uictus ratione febricitantium.

IN unaquaq; febrium ſpecie, citra omnē exceptionem, magna cōmoditate
offert̃ ptiſanæ ſuccus. In febre autē ardente & bupina, hoc eſt nimia ſiti ene
cante, ſuccos frigidos exhibeto. Ceroræ item ex aqua frigida, & oleo roſarū &
herbarum refrigerantiū ſuccis concinnatæ, admouendæ ſunt. Vbi uerò notha
fuerit febris ardens, frigida nullo modo ſunt adhibenda. Satis enim eſt, ſi tem
perata, citra magnā infrigidandi uim, adhibeant̃ omnia. Expediunt autē in pri
mis lactucæ perfrigeratæ, braſſicæ, cauleſue, uuæ, intyba, ſeris, & cucurbitæ,
his uidelicet qui leuiter febricitant. Conueniūt etiā decoctiones quælibet, quæ
ſane grauiſſima febri implicitis ualde ſunt hoſtilia. Quod ſi immodicis uigiliis
infeſtant̃ febre correpti, miniſtrandū eſt διὰ κωδυῶν, hoc eſt ex capitibus papa
uerinis decoctū: quod potum ſomnū multum accerſit, & calorē febrilem lenit.
Cæterum in febre æſtuante notha, cum cautione ſemp & prouidentia rite pro
pinandū eſt. Quod ſi uigiliæ excruciant, & delyriū adſit, aliquantulū apomeli
tis (ſic enim Græci ex ablutis ex aqua fauis cremorē adpellant) ammiſcere con
uenit, atq; ita quidem intrepide porrigito. Abſq; enim omni periculo ſuum offi
cium in frigidis & craſſis humoribus peragit. Contra nimiū uerò ardentes & in
cendioſas febres, rhodomelite & hydroroſato uti cōpetit. Iecur uerò prorſum
oleo roſaro perfrigerandū eſt. Oportet autē eos qui febre æſtuoſa laborant, &
immenſo calore conſumunt̃, domi ſcaphā cum multa aqua tepida habere, ita
ut uniuerſum ægroti corpus ſuperet, & præter caput totum in aqua poſitū ope
tiat, ubi diligenter fomentet̃, neq; aliud quippiā in ſe aqua cō tineat, quod diſſi
pandi digerendiq; potentia præditū ſit, ſed aqua ſola impleat σκάφην uas conca
uum (qđ tiniā Rhomani ac ſolium adpellant) ualde capacē, in quam ægrotus
deſcendat. Eſto tamen languidus earū uirium, quæ teporem ſuſtinere queant,
accedente ſolutione & digeſtione euaporationeq; febriū feruidarum uel conti
nuarum quas febrium principes eſſe dicunt.

De ſyncopa quæ febres comitatur Caput V.

SOlent in his febribus plerūq; uireis omnino deijci, adeò, ut affectio inde ſequatur, haud multum abſimilis deliquio, quam Græcorū medici συγκοπὴν, hoc eſt conciſionem & uirium ruinam cognominãt, & συγκεκομμένους eos qui imbecillitate fracti & quaſi delinquentes concidunt. Cuius occaſiones ſunt uariæ: Vel enim crudorū humorū exuperantia opprimuntur uirtutes, & oneratur grauiſſimè uentriculus, uel bilioſi utiq; & ſubtiliores ſucci uireis exhauriunt. Eſt quãdo ijdem humores uentriculum obruentes uireis exanclauerunt. Qua de re dum cõſternati, robore deſtituti homines, nullam aliam ſubeſſe cauſſam quam crudos humores uirtutem obruentes putato, Et idē parimodo poſſe ex tenuioribus & bilioſis humoribus contingere. Nihil quippe horum neq; omnium id genus aliarum rerum medicum fugiat, ſed ſingula ad unguem dijudicet. Quoniã fieri nequit, ut cuiquàm affectioni rectè ſubueniat, niſi eam, ipſiusq; cauſam pernouerit.

Indices ſyncopæ ex humorum affluentia.

PRoinde quū ad crudorum humorum redundantiã ſyncopa refertur, inter principia ſtatim ſtomachus nihil neq; intumeſcit, neq; acuminis quicquã præſefert. Venter uerò quãtus quãtus eſt, ſpiritibus quaſiq; uentis inflatꝰ atq; diſtenditꝰ. Arteriarū pcuſſus ſunt parui, rari, & lenti: Acida infeſtat ructatio, uniuerſusq; corporeæ molis habitus, pituitoſus eſt. Victus pterea qui anteceſſit è quibus humores aucti ſunt, plenitatē indicat. Crudi nanq; hūores è multa cruditate quæ præceſſit, & ocioſa uita, & incõueniẽti tempore lauacrorū uſu, pueniūt. Hoc itaq; pacto ſyncopã ex plenitudine hūorū naſci depræhẽdes.

Indices ſyncopæ ex bili & tenui humore.

SYncopã uerò ex bilioſo & tenui humore naſci, his notis olfacere licet. Principio quidem uultus oculis ac tactui aridus uidetur. Percuſſus arteriarum exigui ſunt, inæquales item & inordinati: Alij excrementa bilioſa egeruntꝰ. Vigiliæ crebriores quàm ſomni, ſitisq; excruciant. His quidem & alijs pluribus datur hoc malum diſcernere, ſed omniū maxime ex his quæ anteceſſerūt. Vel enim anxietas, aut curæ, triſtitiáue, aut furor, & exiguus, prauiq; ſucci, & acrimoniam habens cibus præceſſit: unde euidentius ſumi poſt iudicium.

Syncopis ex plenitate humorum, Curatio.

QUi ſyncopam ex crudorum humorum affluentia incurrunt, hoc modò curandi ſunt. Ante omnia quidem uictus ratio inſtituẽda eſt, quæ humores extenuet. Vtile poſt hæc fuerit, redundantiã pertuſa uena ſcalpello euacuare. Deinde uerò cauendū ne rurſum crudis humoribus infarciantur, quod tum quidē fieri arbitror, ſi ita diminuatꝰ materia, ut uirtus quæ crudis humoribus præeſt, imperitet. Si præſtare uidetur, languenti uictum citra euacuationem præſcribere, uitanda eſt euacuatio. Vbi uerò ſucci adeò inter ſe uidebuntur adaucti, ut inde periculum non leue uirtuti incumbat, nõ fuerit alienum ſuccorum redundantiam euacuare, & grauitate uirtutem exonerare. Vidimus

quippe ſæpenumero hiſce oculis laborantes, maximũ diſcrimen incurrere, propterea quod medici id facere ſuperſediſſent. Perinde enim atq; uiride lignum ignem extinguit, acapnon autẽ, hoc eſt aridum, etiam ſi parũ accendit: ita nõ abſimilis eis contingit ſuffocatio. Iterum uerò ſi his uirtus imbecilla ſit, & plethora infeſtans ſit immenſa, uenam aperire non conuenit. Si autẽ uires deiectæ & ſuccus incoctus uideatur, neceſſariò frictio multa adhibẽt, quæ leniter attenuet, & euaporationẽ, digeſtionẽq; (quã Græci διαφόρησιν uocãt) cõciliet, & humorem deniq; crudum concoquat. Oportet autẽ frictionẽ in hunc modum fieri: Incipiat à coxendicibus deorſum uerſus uſq; ad imum calcaneũ: deinde dorſum uniuerſum pari modo cũ brachijs ac manibus & denuo à manibus deſcẽdendo ad inferiores ptes uſq; ad pedes, atq; id quidẽ aſſiduè, cõſiderantis accuratè interim uiribus ægri. Quũ em̃ ſine modo fricanẽ, nonnullis ſubitò corrumpit̃ uirtus. Nouimus uerò medicum qui nulla eruditiõe ſuffultus, & pfricta fronte temerarius, ſyncopa implicitũ & febrientẽ, integrũ cum ſua nocte diem per uices fricari iuſſit, & p quinos integros dies inedia macerauit. Iuſſa igit̃ medici capeſſentes familiares & incautius agentes, nõ potuerũt languẽtem à morte uindicare. In utraq; em̃ frictione uidelicet cũ unctione, & quinq; dierũ fame, laborantẽ hominẽ, oleũ & operã pdentes, enecauerũt: Huiuſmodi em̃ unguẽtis & frictiõibus præter menſurã utendo, crudiſq; humoribus, p euaporationẽ planè exhauſtis, exiccatũ eſt uiuerſum corpus. Nec decuit ægrotantem tam diu cibis defraudari, quẽadmodũ neq; ijs ipſis rurſum impleri, ſed in utriſq; modũ ſeruaſſe præſtiterit, & intra mẽſurã fricari. Vbi em̃ fames indicitur, frictionis labor ferendus nõ eſt: ſed modo quẽ præſcripſimus agendum. Haudſcio em̃ quid Galeno acciderit, qui præter rationẽ ac modũ, frictiones fieri inſtituit, unctiones cũ oleo cucumerino pbauit, & inediã ſuſtinere præcepit. Hyſſopi præterà elixationem cum aliquãtulo mellis bibere, nec quicquam aliud per ſeptẽ dies agere mandauit. Nec reputare poſſum cuiuſmodi nam hominis uires ad tantã inediã frictionẽq; pariter ſufficere crediderit. Mihi uerò uidet̃ imprimis cõducibile, auream mediocritatẽ ſeruaſſe utrinq;, hoc eſt, moderate fricati, & eſſe moderate, pro uiribus cuiuſq; ægroti, ſuccũ uidelicet ptiſanæ, ut alicæ, cum aceto mulſo, uel panem in uino maceratum. At ſi languentis robur ualidum eſſe uidetur, utrunq; præſcribe, tenuem ſcilicet uictum, inediámue & frictionem. Quemadmodum enim frictionibus redundãtiæ humorum euaporatio, quam Græcè diaphoreſin uocant, eſt machinanda, ita & cibis reficiẽdũ, ut digeſtio & diſtributio (quam ἀνάδοσιν Græci dicunt) fiat. Hoc quippe modo & uirtus tueri, & crudus humor concoqui egregie poteſt.

Quale nam & qui uinum exantlatis ac febrientibus ſit miniſtrandum.

In febrium curatione uinũ, uel omnino prohibendũ, uel certè circũſcribendum. In materiæ quippe crudæ exuperãtia exhiberi quidẽ, ſed parũ debet.

Eſto

Eſto autem uinum quod porrigitur tenuis ac ſubtilis eſſentiæ & calorificũ natura & ἀνάδοτον quod eſt, minimè reſes in corpore & digeſtibile, nihil in ſapore neq; ſtypticitatis, neq; dulcoris præferens. Temperatura præterea, non ad modum muſtum neque per antiquum. Colore minimè nigro, ſed rubello magis uel candido, tenuium partium, quod diſtractionem in corpus non differat, uenas illico & totum corpus permeat. Conuenit autem id potiſſimè roborādi gratia miniſtrare, ne uires deijciantur, & inde ſonticum ingruat periculum.

De balneo, ciboq;

Qui ex crudo humore febre & ſyncopa tentantur, ocyſſimè lauandi ſunt. Quòd ſi materia craſſior ſit, & multa nec dum quicquam extenuata nō poteſt balneum ſimpliciter digeſtionem, euaporationemq; perficere, ſed amplior ſequitur aſtrictio, & inde fit auctior febris. Extenuato uerò iam humore & ægritudinis cōcoctione digeſtioneq; adparente in balneū: ut dixi, ocyus pducendi, paulatimq; cibarijs calorificis alendi ſunt: Verbi cauſſa, porro probè elixo, cum oxymelite, id eſt cremore ex fauis ablutis aqua, piſcibus ſquama intectis. Suimijs fluminalibus, quos anadromos uocant, cum aceto mulſo, pullis placidis ac domeſticis, & gallinarum axillis: nam hæc robur inducunt. Quin & cætera quoq; edulia amplioris alimoniæ miniſtrare cōuenit, quæ citra omnē oblæſionē, ſyncopam ex bilioſis & ſubtilibus ſuccis patientibus, proſunt.

De cholerica affectione quæ interdum febrientes inuadit.
Caput VI.

Si bilis per ſuperna eijcitur, infernaq; cholera uocatur ea affectiò, quæ febrientibus quandoq; ſuperuenit. Si eam quæ uomitu eijcitur prohibere uolueris Cuicunq; ex humorum auctu & repletione fit, cum priuſquam alimentum corrumpatur ad uomendum coge. Machinatur autem in hac affectiōe utiliter uomitio aqua mulſa uel aqua tepida. Deinde foueatur ægrotus oleo ueteri, & cooperiatur lanis. Ab hoc, indulgeat ſomno longiore tempore quàm pro ſolenni conſuetudine. Si uerò per infernas parteis bilis deiectionē conſtringendæ animus eſt, non modò quæ corrupta ſunt, ſed quæcunque corpori nocere uidentur materias euacuato. Si qua uellicatio ingens ſiue morſus ſectetur, Melicraton, id eſt aquam mulſam potui dato, & ſedabit dolores. Si uerò leuiores mordicationes uellicent, hebetabit eas aqua. At ſi his actis parum proficiatur, biliſq; effuſio ſuo more procedat, ita ut ſupra modum euacuatum ægrotantem conuulſio perículoſa corripiat, parteſq; extremæ algeſcant, & frigidus promanat ſudor, magno artificio utendum eſt, ægerrimè nanque ita affecti à medicis reſtituūtur. Quod ſi medicus in procinctu non ſit, neq; poſſit ſubitò alicuius fieri copia, qui ea quæ conducunt opportunè obeat, extremas protinus laborantis parteis faſciari, uel laneis ligaminibus uincire expedit, & loca perfrigerata cum pipere & nitro, uel oleo irino, uel oleo ex cucumere ſylueſtre aſininòue (quod

uulgo Sicionium uocant,) uel cum caſtoreo, uel id genus alio fricari: Nã hæc
conuulſionibus remedio ſunt. Poſt hæc edulia edendum miniſtrato: Quæ ſi
uomitu eiecerit, dabis inſuper quæ robur inducant uentriculo: Poma, nempe
aut pira, uuáue, uel aliud quiddam huiuſmodi. Vinum ſanè præ cæteris pro-
deſt cholericis: roborat enim & ſaluti fores nonnunquã aperit. Si calor ingens
præcordia, pectusq; occupet, refrigerandum eſt, in quem uſum lintheolũ o-
leo roſarum madidatum ſuperinducito. Cataplaſmata ex hordeacea polenta
(quod ἄλφιτον iam omnes Græcè uocant) cum oleo roſaceo trita & defruto
formato imponito, & frigidam inſuper aquam potui dato.

Syncopæ ex bilioſo ac tenui humore prouenientis, curatio.

Vbi autem è bile ſubtiliq; humore ſyncopæ acciderint, contrarijs medica-
minum præſidijs obuiam eundum eſſe uel cæco liquere autumo. Sunt
igitur quæ condenſandi uim habent adhibenda, & nõ quæ euentandi ac digerẽ-
di facultatẽ obtinent. In cibatu itaq; ſuccus halicæ ceu cõmodiſſimus probat̃, &
panis cum aqua roſarũ, uel cum omphacomelite, hoc eſt, quod ex uuæ acerbæ
ſucco & melle conficit̃. Gallorũ inſup teſtes, lac, intyba, aſtaci, pectines, iſicia,
echini, mala, nuces, & pira. Quæ ſanè præſenti commoditate exhibent̃, non con-
fertim ſubitò, ſed paulatim. Breuiter quicquid eſui offertur, cũ ratione & præ-
meditatiõe fieri præſtat, ne quis ſumpto cibo grauet̃, & maior ingruat à ciba-
tu conciſio, ſed contrà omni conatu eò tendendũ, ut cibis ita reficiat̃ ægrotus,
ut uires inſtaurent̃, & redeat in præcordia uirtus. Propinadũ uerò ita affectis
uinum lymphatũ & aqueum planè, uerbi gratia: Gnidiũ, uel Saraptite, uel Bi-
thinium, uel Sabinum, modo ne antiquum ſit. Cæterum dilutum id bibatur,
& minimè merum. Vſurpare porrhò conuenit ungentis non relaxantibus, nõ
remittentibus, quæ omnes iam Græcè chalaſtica uocare aſſolent, ſed cõtrà
quæ cutem conſpiſſandi & robur inducendi facultate prædita ſint: Cuius fari-
næ, oleum malorum cotoniorum eſt. Puluerem inſuper ex eiuſdem facultatis
rebus conſtantem aſperge: Cuiuſmodi exiſtit qui ex aridis roſarũ floribus con-
ficitur, uel ex ipſis roſis aridis. Atque id quidem prohibendi ſudoris gratia fa-
cito. Nam ſi is amplius fluxerit, & ſyncopa implicitus longa imbecillitate obru-
tus fuerit, periculum ne ſudantis uirtus prorſus extincta ſuccumbat.

Super defatigationibus & ſyncopis morborum ſymptomatis, quæ ſimiles ſunt affectiones, deliquio. Caput VII.

Voniam in omnibus ægrimonijs angores quidam comitant̃ ſyn-
coptici qui uireis derepente deijcient, & animi quaſi deliquiũ in-
ducũt, conſentaneum de his quoq; uerba deinceps fieri, non mem-
bratim quidem, nam longum id foret, ſed breuitatis ergô, καθολι-
κῶς, & ea quidem præcipue, quæ magna ex parte à Galeno didicimus. Habent̃
aũt occaſiones & querelæ ipſorũ innumeræ, quorũ ſingulæ ſuas peculiares cu-
randi rationes habent. Cæterũ hîc loci non omniũ quæ ſingulis affectionibus
incidunt

incidunt curationes ſingillatim explicabimus, nam id præterquàm eſſet infinitum fermè, non uidetur neceſſarium, quoniam nequeunt citra ſuorū morborū curationem mederi. In præſentia tamen quantum his qui ſubitaneis acceſſionibus obruuntur ſatis eſſe uidetur, referemus.

Horum qui nimia euacuatione uiribus deſtituti ſunt, curatio.

Qui immoderato bilis fluxu quum alui deiectione tum uomitu (quod malꝫ genus Græci χολέραν uocant) & uentris profluuio quam διάῤῥοιαν eadem gens cognominat, uel alijs quibuscūqꝫ euacuationibus exantlati animo deficiunt, aut concidunt, horum omniū uultibus aqua frigida eſt adſpergēda. Nares trahendæ, ſtomachus fricandus, uomitioqꝫ, miſſis in os eorum digitis aut pinnis oleo imbutis, cienda. Manus præterea eorum & coxendices ligādæ. Et facta per inferna euacuatione, fortiores ſunto manuum ligationes, ſi per ſuperna, crurum & infernarum partium. Medetur item eiuſmodi animi deliquijs uinum gelida aqua dilutum & potui datum. Præcipue uerò ſi ex uentris fluore acciderit ſyncopa. In ſanguinis nāqꝫ fluxu grauiores motus excitat. Sed qui ſudoris nimietate animo deficiunt, his contraria competit ſuccurrendi ratio: ſemper enim eorum cutem, ceu iam pridem docuimus, denſare, nō laxam reddere oportet, & frigida porrigere. Vinum autem maximè frigidum, & nunquàm calidum eſt eis offerendū. Quin nec parteis eorū infernas ligare conuenit, neqꝫ ad uomitum cogendi ſunt. Sed frigidorum ſpirituum tranſitum artificioſè effingere, & cubiculi quo in ægrotus decumbit, aërem in frigidū commutare, rebus uidelicet frigorificis & conſtringentibus. Verbi cauſſa, myrti & uitium palmitibus, & roſis, uirgultis ſalicis, quibus pauimēta in hoc inſternuntur. Quæ ſanè in uentris profluuio minimè cōueniunt. Tantum enim rheuma augere quantum ipſam cutem inſpiſſare conſueuerunt. Hactenus igitur quomodo his qui ex euacuatione deficiunt ſuccurrendum ſit ſatis eſt.

Defectionis animi ex redundantia humorum curatio.

Quicunque porrò ex plethora, hoc eſt, humorum plenitudine animæ deliquium incurrunt, diuerſa is curatione ſuccurritur. Fricari horum coxendices, propter ſanguinem exuperantem expedit, calefieri item & uinciri. Cibus uiniqꝫ potus circumcidendus, à balneo, ſi febris adſit, abſtinendum. Aqua uerò mulſa bibenda, cuius ſolius potus ſufficit. Datur etiam utiliter decoctum, thymi, uel origani, uel pulegij, uel hyſſopi. Conducibile item acetum mulſum à Græcis ὀξύμελι uocatum.

Ad eos quæ ex uteri uitio animo deficiunt.

Caput VIII.

Si qua mulier locellorū uitio ceciderit in animi deliquiū pari ratione ſuccurrendū, maximè cū oxymelite. Ligari uerò fricariqꝫ coxēdices potius q̄ manus cōuenit. Sūt p̄terea cucurbitulæ ijſdē partibus adplicādæ. Cæterū ſi uulua, & inguina, & coxēdices doloribus excruciant, naribus

odoramenta

odoramenta fœtida adponantur. Hoſtio uerò uuluæ odores iucundi. Adhæc calorifica & laxantia quæ Græcè uulgò chalaſtica uocant, medicamenta adhibenda ſunt.

Ad eos qui ſtomachi uitio uiribus & animo deſtituuntur
Caput IX.

QVod ſi ex langore ſtomachi defectus animi oboriatur, ea medicaminum auxilia ſtomacho cataplaſmatis modo ſunt imponẽda quæ robur inducẽdi uim obtinent. Verbi cauſſa, cõtexta ex palmulis, quos dactylos adpellant, cataplaſmata, uel ex uino, farina hordeacea, quod ἄλφιτον uocant Græci, & croco, & aloë, & maſticha. Poſt hæc competunt & adſpergines quas eadem gens ἐμβροχὰς dicit, ex abſynthio, uel oleo malorum cotoniorum, & de oleo ſpicæ nardi concinnatæ.

Eorum qui ex ſtomacho æſtuante quaſi exanimantur curatio
Caput X.

VBi uerò maximus ardor ſtomachum infeſtat cataplaſmati præſcripto frigorificorum quidpiam adijce. Verbi cauſſa: ſuccum cucurbitæ, lactucæ, portulacæ, ſolani ueſſicariæ, & intyba, & omphaciũ; qui ex uuis acerbis expreſſus ſuccus eſt. Quæ ſanè non modò refrigerant, ſed inſuper reprimunt. Expedit præterea in huiuſmodi æſtu ſtomachũ aqua frigida in loco ac tempore exhibita: niſi enim oportuno tempore ſumat officit ſummopere. Conducit item ægrotantem ſine mora in balneũ ducere.

Eorum qui ad frigidum ſtomachum defectiones referunt
Caput XI.

HIs uerò qui ex algore ſtomachi deliquium ferè animi incurrũt, uinum per calidum, ſi nihil uetet, potui dare conuenit. Iuuat præterea in hac conſtitutione inſigniter extremarum partium diligens frictio. Adhæc διὰ τῶν τριῶν πεπέρεων ex tribus piperum generibus cõfectum antidotum, & ipſum piper per ſe, & decoctum abſynthij & ipſum abſynthium potu ſumptum.

De his qui ex prauo ſucco mordicationem in ſtomacho patiuntur
Caput XII.

QVando autem quiſpiam ex peſſimorum humorum in ſtomacho exiſtentium morſu uexatur ac deficit, aquam ei calidam uel hydræleum potui dato, & in uomere, ſi nõ difficulter id facere conſueuit, iubeto. Si uerò ægerrimè uomuerit, loci ſtomacho adiacẽtes ante omnia ſunt calfaciendi, manus item atque pedes. Quod ſi ne tum quidem his actis uomitus promoueatur, digitis pinnáue oleo intinctis, oriq; inſertis uomitum actius prorita. Et ſi etiamdum nihil proficiatur rurſum oleum calidum copioſiſſimum potandum miniſtrato. Id enim ſæpenumero non tam uomitum ciere, quam aluum emollescere & relaxare conſueuit, unde ſumma ſanè in hac cõſtitutione

laboranti commoditas. Quum uerò ſua ſponte fertur ad uomitum laborans, uentris hoſtium artificioſè, quum oportunum eſt, moueto. Locis poſtremò robur pro uirili inducendum. Foris herba Abſinthium adplicanda: Cuius utiq; herbæ decoctum, potui dare commodiſſimū eſt, ſi non inter principia ſtatim, ſed purgatione uentris humore negotium præbente ſublato, ne conſtipetur, bibendum porrigatur. Satis uerò fuerit uel ſolum, quemadmodum oſtenſum eſt, calfacere.

Si ex pituita in ſtomacho collecta id mali proueniat, curatio.

Caput XIII.

QVod ſi pituitoſus & frigidus humor, quem φλέγμα Græci adpellant, in ſtomacho aceruatus ſit, fouere oportet languidum in oleo multo, quo in elixum ſit anethum & abſinthium. Poſt hæc mulſum, in quo hyſſopi parum & anethi aliquantulum, potui dato. Huius generis aliquid in aceto mulſo maceratum, bibendum exhibe. Quin & ex tribus piperum generibus compoſitum medicamentum, quod διὰ τῶν τριῶν πεπέρεων nuncupant, nec non & eligma dioſpoliticum, atq; huius farinæ cætera porrigito.

Victus eorum, quorum ſtomachus à pituita uexatur.

QVum igitur intenſiſſimum gelu, cum crūdo humore ſtomachum occupante, quempiam nimium defatigar, nutricatus incidendi uim habeat oportet: præſertim, ubi ingens frigus cum crudiſſimo humore coniunctus ſit. Quum enim omnino modò ſanitati reſtituere animus ſit, præcalfaciēdi ſunt. Miniſtrabis ergo ita habentibus uinum calorificum temperatè, edulia item calorifica: Ad ignem præterea fricato & calfacito.

Eorum qui præ calore huiuſmodi anguſtijs corripiuntur.

Caput XIIII.

SI contrà quis propter immenſam caliditatem aëris talem calamitatem incurrat, his quæ frigus & robur iuxtà inducunt, utendū eſt. Accidit autem id potiſſimè his qui in aëre ſuffocata ſumunt, & plurimo morantur temporis ſpacio in balneis. Quibus utique potus aquæ frigidæ quàm primū ſubuenit: corroborat enim ac reficit in hac affectione conſtitutos. Aërem p̄tereà frigidū uel artificio cōciliare expedit. Adhæc, ſtomacho fricato, uomitū fieri iube. Vinū poſtremò potare, & cibū cape p̄cipito.

Eorum qui propter phlegmonem deliquium incurrunt, curatio.

Caput XV.

QVod ſi quiſpiam præ ingenti inflammatiōe & grauiſſima febre, ſyncopa corripiatur, pedes ille ſuos in paroxyſmo frigido calfieri, & ualidè perfricari iubeat. Extremæ prætereà partes uinciri conuenit: ſomno adhæc indulgendum: Ab edulijs item omnibus potuq; pro uirili abſtinendum. Præſtat autem plurimum ante acceſſionem præſcire id mali pro foribus iam eſſe, ac certò futurum.

Eorum qui ariditati uel inanitioni ſyncopam acceptam referunt, curatio.

Caput XVI.

PEr omnia quidem in febribus conducit futuram exacerbationem cognoſcere, nedum quum ex ariditate prouenit ſyncope. Oportet enim duabus aut tribus horis ante acceſſionem cibum præbere, manusq́ue pedesq́ue continere. Sint autem edulia non modò facilè concoquibilia, ſed elixatione ſcitè cõparata, & quæ facilè poſſunt digeri, à Græ-
εὐκατάλοτα. cis εὐκατάλοτα adpellata. Quod ſi in paroxyſmo ualde ſonticum periculũ eſſe uidebitur, uinum adminiſtrato, maximè fuſum ſuper halicam coctam. At ſi id ad manum non ſit, panem in uino maceratum potui dato: Locoq́ue halicæ panem compari modo exhibitũm prodeſt. Qui non uiolenta ſyncopa capiuntur, his edulia præbenda non ſunt. Sufficiunt enim tum mala Punica, uel pira, uel mela, uel alia id genus mala aſtringentia. In mediocri commotiõe, poma repete. Proinde quum paroxyſmum futurum ſperas, ratione prædicta præuenias, ne ſubitò in diſcrimen ueniat languidus. Vinum uerò, panisq́ue, & halica moderatè admodum ſunt offerenda perpetuò. Largiter enim & confeſtim cibi crudiores exhibiti, animæ delectionem & ſuffocationem neceſſariò conciliant.

Si ex obturatione id mali corripiat, curatio.

Caput XVII.

QVum uitalium locorum obturatio defectionem huiuſmodi generat, aceto mulſo, quod Græci ὀξύμελι uocant, ſuccurrito. Hyſſopum item & origanum, & pulegiũ, facto inde apozemate, œnomel præterea, id eſt uinum mulſum, porrigito. Cibos adhæc potusq́ue alios, qui obſtructiones natura liberant, & cauſſam hanc diſcutiũt, adminiſtrare conuenit. Frictiones porrhò & ligaturæ extremarum partium, maximè coxendicum, minimè manuum, eximiè conferunt. Conferunt autem præci-
Diuretica. pue, quæ lotium ciendi facultatẽ continent, à Græcis διουρητικὰ cognominata: Equorum genere ſunt confecturæ ex anetho, fœniculo, apio, petroſelino, aſparago, dauco, ſpicanardi, & ameos præparatæ. Vbi uerò euidentia quædam auxilij indicia oculis obuerſantur, uini uſum, nempe tenuis ſubſtantiæ, candidi coloris, nec admodum ueteris, haud multum improbo.

Indices eiuſmodi obſtructionis.

OPpilationes uerò huiuſmodi hi ſunt, quaſi interpretes ac nuncij: Pulſus in uniuerſum inæqualis, atq; in medio ipſius nõ niſi exiguus admodum motus: citatus uerò & propter imbecillitatem obſcurus. Et ſi pleni defuerint, non deerũt tamen minimi, & cuiuſmodi fieri ex maioribus ſolent minimi: tum utique dicta curatione occurrendum eſt.

De exanimatis

De exanimatis angoribus deliquioq́ue, è uulnerum plaga, uel ſaniei profluuio prognatis.

Caput XVIII.

SOlent nonnunquàm languidi, uerbi cauſſa, aqua inter cutem correpti ex immodica de repente facta euacuatione, nec non ex eructatione uulnerum, item è ſanie purulentæ effuſiõe, uiribus & animo quaſi deijci. Quibus ſane odoramentis bene fragrantibus ſubueniendum eſt. Quibus ſi non in integrũ reſtituuntur aut reficiuntur, ad ſorbitamenta confugiendum eſt. Nam omnino eos qui ita afficiuntur, ſorbitionibus nutrire expedit.

Si quis ex mœrore, letitiáue, aut dolore deliquium incurrat, curatio.

Caput XIX.

VBi autem uirium deiectio & animi defectus à mœrore, gaudio, uel quocunq; dolore, uel ex id genus alijs, metu uidelicet ſiue percuſſu originem traxerit, protinus ab odoramentis ſuauibus ipſa inchoanda eſt curatio, deinde prolitiõe uomitus. Atq; ad hunc quidẽ modũ ijs ſubuenire principiò conemur, qui uerberibus doloribusq́; articulorũ moleſtantur. Saucijs nempe artubus, uel neruis inciſis, uel alijs huiuſmodi excrucian tur, adeò ut deficiãt. Poſt hæc uerò conferens affectibus adhibenda eſt curatio.

Ad eos qui ex tenuis aut craſſi inteſtini dolore excruciati deficiunt.

Caput XX.

QVod ſi coli craſſioris inteſtini, ileiue tenuioris inteſtini dolor, uel alia huius farinæ affectio, tales cruciatus inferant, ut deficiant inde languidi, calidis medicamẽtorum præſidijs ſedulò relaxandi ſunt. Nihil quippe hac in re præſentius eſſe arbitror.

Eorum qui deiectis uiribus animo delinquunt, curatio.

Caput XXI.

VBi uerò qui ſyncopa tentantur uiribus planè exhauſti cernuntur, ſi ad intemperiem quandam uitalium partium principalium ea tefertur uirtutis imbecillitas, robur reuocandum eſt communi totius medicinæ canone: quæ docet, Contraria contrariorum eſſe medicamenta: Verbi cauſſa, calidam loci intemperiem refrigerando, ſiccam humectando, frigidam calfaciendo, humidam ſiccando Quod ſi frigidior pariter humidiorq́; locus ſit, calfaciendo pariter & ſiccando, & in alijs ad eundem modum, uincentem uidelicet qualitatem cõtraria ſemper oppugnans. Quod ſi uitalis ſpiritualiſúe potentia, quam Græci ζωτικὴν adpellant quæ in corde arcem habet, debilitata fuerit, ex arteriarum percuſſu. nullam menſuram ſeruante, & immoderato, facilè deprehenditur. Si uerò θρεπτικὴ, id eſt nutritiua uirtus, quæ in iocinore ſedem habet, & in nobis ſanguinem nutrit, imbecillis facta ſit, ſanguis per uentrem deijcitur: deinde ueluti pingue & feculentum alui ex-

crementum egeritur. Si uerò animalis uirtus, quæ arcem in cerebro habet, & à Græcis ψυχικὰ uocatur, uiribus deficiat, uoluntarias actiones functionésque noſtras proſtratas ſenties, adeò ut ſua munia non obeant. In quarum curatione ſingulis, quemadmodum iam oſtenſum eſt, competenti præſidio ſuccurre.

De febre Hectica, & Maraſmode.

Caput XXII.

QVum porrhò infeſtiore intemperatura corpus plus æquo & ſine omni modo arſerit, febriſq; ignea in ſolidioribus corporis ptibus (quæ Græci μέρη στερεὰ uocant) cooritur, exhalatis conſumptiſq; in ipſis humiditatibus, tantiſper dum reliquiæ humoris uel tantil-

Hectica unde. læ, de quibus ſpes ſit ſeruari poſſe, reſtant, ardens abſq; decremento, febris Hectica, ita de habitus firmitate nominata, uocatur, uſq; dum ne gry quidem (ut ita loquar) ſuperſit, iugiter ſæuiens.

De Maraſmode, id eſt febre tabida.

VBi uerò ex febre Hectica conſumptis carnibus marcor & flacciditas, quæ μαρασμώδης à Græcis uocatur, fieri cœperit, & ſi ad unguem conſumata ſit, febriſq; honore uacat, uix ea unquàm ulla medicaminis ui tollitur affectio. Si cum horrore febris ſit, iam ceu deploratum omnino relinquamus, nulla admota manu medica. Proinde magna ſolertia cuiuslibet ſpeciem conſiderauimus, quo minore negotio liceret aliam ex alia diſcernere, & ſingulas exactius cognoſcere.

Quinam inter Diariam & Hecticam febrim diſcrimen deprehendas.

HEctica febris atq; Ephemera, ex euidentibus cauſſis, quas Græci προκαταρκτικὰς dicunt, iuxtà proueniunt nec ſemper perinde atq; in putredine accenſæ tranſmutantur. Sciendum igitur, ad diſcrimen alterius ab altera, quod ardor quo implicantur Hectica febre correpti, acrimoniã præfert, ariditatémque. In Diaria uero lenis modo & mediocris calor infeſtat, & multo ocyus ſeſe exerit. Quin & tangentibus quoq; huiuſmodi differentia dareſcit. Ex lotio prætereà euidentius diſcrimen harum febrium hauries. Vbi enim per exordia ſtatim concoctionis indicia in eo liquore conſpiciuntur, tum Diecularem febriculam eſſe cenſeto. Crudiore uerò exiſtente urina, & ſubuerſionem quandam concoctionis præferente citra omnem putredinem, Hecticam febrim eſſe putato. Quin & ex arteriarũ percuſſu, miſſa manu in carpum, Hecticam febrem licet deprehendere. In Diaria nanque febre arteriarum per-

Percuſſus obſcurus. cuſſus, magnus, celer, atq; citatus eſt: In Hectica uerò paruus atque obſcurus, hoc eſt uix adparens, qui à Græcis ἀμυδρὸς uocatur. Eſt autem obſcurus percuſſus, deficiens, qui languidam facit percuſſionem ac debilem. Alij uerò alijs indicibus ſatis clariſſimis de hac febre pronunciant. Si, inquiunt, decenis aut

duodenis

duodenis horis tranſactis perdurarit febricula, Hecticam magis quàm Diariam exiſtimato.

Quibus notis diſcernere poßis hecticam à putrida.

FEbrem in humoribus putridis accenſam ab ea quæ in ſolidis partibus accenditur, ita deprehendes: Quod omnes febres Putridæ decrementum habent: Hectica uerò febris adunguem per omnem decurſum, incrementum uidelicet ſummumque uigorem, ſibi ſimilis eſt, & decremento caret. Et ea manifeſtiſſima Hecticæ ſunt indicia. Putridæ autem febres augmentum habent & decrementum. Augmentatur autem in ſummo incremento, decreſcit in declinatione.

Quomodo diſcernatur Continua febris ab Hectica.

COntinuæ febres hoc modo differunt ab Hecticis: quoniam illæ neq; augentur, neq; minuunt. Pulſus non ſunt adeò acres, nec aridi admodū atq; in febre acuta, & in ſummitate magis apparent: Veloces præterea in Continua, in Hectica uerò exigui & obſcuri. Ad hunc igitur modum omnes febres putridæ ab Hectica diſcernuntur.

Hecticæ febris indicia.

PRæcipuum uerò Hecticæ febris indicium eſt, quod à cibo ardores aucti, quum minimè tamen ſint, eſſe uidentur: ſed extincti potius calores extrinſecus, latentes in imo: Perinde enim eſſe uidetur, atq; in calce non extincta uſu uenire uidemus. Quemadmodum enim calx uiua aquarum adſpergine accenditur, ita in febre Hectica languentes à cibo profundè ſolidis partibus inflammantur.

Quibus indicijs Hecticam in Maraſmum tranſire deprehendas.

IN maraſmum tranſmutari febrim Hecticam, ſigna quæ ſubijciam arguunt, quæ utique ex ſola facie liquidiſſimè oſtenduntur. Præcipuum ac primum illud eſt, quod adeò defloreſcit faciei flos ipſo colore, ut iam non uiuus, ſed furuus ſit, & ei color atrior, & facies tota aridior, quaſiq; ex nimio febrium ardore peruſta cernitur. Cutis faciei ualidiſſimè diſtēditur. Palpebræ perinde atq; illis qui dormiunt grauatæ onerātur, neq; tamen ſomnus, ſed impotentia potius quædam, qua negatur homini ſubleuare palpebras. Quin & in ipſis muſculis defectus exiſtit: qua de cauſſa nonnulli lachrymātibus oculis lipiunt: Vires uerò naturales ſunt in his aridæ, & mirū q̄ imbecilles, adeò, ut nihil minus q̄ ſuo munere fungi poſſint. Præcordia adhæc (quæ Græci ὑποχόνδρια dicūt) intendi quidē uiolentiſſimè uidenť, quū non ipſa uerū membra ipſorū diſtendať. Arteriarum percuſſus æduntur duri & crebri, magna urgente neceſſitate, & ex ipſa imbecillitate obſcuri ac parui, quamobrem neq; in latum poſſunt extendi.

Habentur & alia quæ Hecticam in Maraſmodem tranſgredi portendunt indicia, quæ enumerare ſuperuacuum puto, quum hæc quæ enumerauimus hoc ipſum ſatis ſuperq́; indicent. Nam ubi Maraſmus, Hecticæ aliquantulum reſtante, mox inter principia curatur. Vbi uerò fortior hectica ſuperſit, nullo remediorum præſidio uincitur. Quod ſi amplior & uehementior Maraſmodes adſit affectio, nulla medicatione tollitur. Hactenus igitur de omnibus, aut certè de ſufficientibus hecticæ febris indicibus: Nunc curandi quoq; rationem aggredi tempeſtiuum eſt.

Curatio Hecticæ febris.

QVisquis hecticis febribus ſcitè & utiliter mederi ſtatuerit, humectantibus rebus & infrigidantibus id moliri contendat. Præſcribenda igitur uiuendi ratio humectās & frigorifica. Quoniam omnis habitudo corporis præter ariditatem, debilitatem contraxit, & alimentis non proficientibus, ſummā imbecillitatem undiq;, ſed maximè in partibus ſolidis: Quapropter eaſdem frigorificis humectare conuenit. Sunt autem quæ algorem inducūt, diuerſæ admodum potentiæ. Quædam ſanè minus infrigidant, quædam amplius, quædam maximè. Vbi ſcire oportet, quòd quibuſdam aqua nonnunquàm algida eſt adminiſtranda, uel aliud quiddam frigorificum Nec tamen ſine diſcrimine. Siquidem alijs plus, alijs minus. Nec deſunt, quibus nihil horum dare conuenit. Habenda quoq; ratio temporis eſt. Præterea quibus intra incorpus potanda ſit aqua frigida; quibus non niſi foris adhibenda. Quiſquis enim huiuſmodi ad unguem conſiderauit, minori momento Hecticam febrem quancunque, & tantum non deploratam, pulchrè curabit.

Quibus non competat potus aquæ frigidæ.

HAud igitur, ut diximus, temerè quis potum aquæ gelidæ porrexerit, niſi prius omne lapide moto diſcuſſerit: An phlegmone aliqua non leuis præcordia occupauerit, uel putrefactio in uenis humorue crudus conflata ſint. Venit enim uſu quandoque hecticæ febris, quæ putredinem quampiam coniunctam habent, aut colligunt. Nam quum id genus quidpiam affuerit, aquæ frigidæ uſus tanquam inimicus fugiendus eſt: præſertim ſi in lotio cruditas aliqua appareat, nec admodum incendioſa infeſtat inflammatio: Nec adeò magnam utilitatis ſpem pollicetur, & ubi uires corporis deiectæ conſpiciuntur.

Quando expediat aquam propinare frigidam.

VBi Hectica febris ex bilioſo humore phlegmonem incenſam, & ſacrum ignem, quod ἐρυσίπελατα Græci uocant, coniunctum habuerit, frigidam aquā incunctanter exhibere conuenit. Nos quippe in huiuſmodi conditione & ardentiſſima ſiti premente, frigidam (Dij boni) quanta cum languentis commoditate ſæpe exhibuimus. Verum priusquàm hanc offeras, laborem multò diuturniorem futurum prænunciare, medici eſt officium. Vbi autem reficio

digratia

di gratia, frigidam dare expediat, in febrium tamen incremento, dum hectica in maraſmodem tranſit, fieri minimè congruit. Proinde dum febris Hectica cum aliqua putredine eſt, maximè ſi æſtuoſa fuerit febris, aquam gelidam dare competit. Neque ſine diſcrimine, citráq; delectum in omnibus huiuſmodi agendum, ſed quum concoctionis ipſius materiæ indicia in urinis iam apparere incipiunt, tum maximè gelidæ aquæ uſus commendatur.

De mutata iam in Maraſmodem febri Hectica.

Quod ſi acutus morbus migrauerit in Hecticam, μαρασμώδης plerunq; efficitur, in cuius curatione magna ex parte fruſtrantur medici. Sunt autem acutæ affectiones, quæ Hecticis febribus ſuperuenientes in maraſmodem tranſeunt febres ardentes, quas Græci καύσους adpellant. Vbi uerò id genus quidpiam uſu uenire uiderimus, gelidæ aquæ potum interdicere haud abſurdum eſt, potiſſime ijs qui iam plus æquo extenuati ſunt. Corpore nanque ad modum ſtrigoſo, uiribúſque exhauſto, & carne denique omni depopulato, ſi frigida ex intemperantia febris ardentis, neque in loco, neque in tempore ſumatur, neceſſario duplicem oblæſionem infert. Robore nanque corporis labefactato, ſi frigus acceſſerit, periclitatur ægrotans, & inſitus calor propemodum extinguitur. Maraſmum igitur, qui ſimilem ſenectuti non ex annis, ſed ex morbo conſtitutionem facit, Græci quandoque γῆρας, id eſt, ſenium, quandoque νοσόγηρας, quod eſt, ex ægritudine ſenium, adpellant, ei quæ in ſtirpibus αὔανσις Græcè uocatur, proportione reſpondens affectio. Algidus enim comitante ariditate factus ab Hectica diſcernitur. Quoniam hectica correpti nunquam citra ardorem febricitant. Neque profectò maraſmus frigorifica efflagitat, ſed magis quæ humectant, pariter & calfaciunt.

Qui nam ſubueniendum ſit, quibus in Hectica febre frigidam porrigere non conuenit.

Qvum aqua frigida hectica febre affecto aliena uidetur, hoc medio ſubueniẽdum eſt: Cataplaſmata, adſpergines (quæ Græcè ἐμβροχαὶ dicũtur) & cerotas omnibus hectica febre oppreſſis frigoris conciliandi gratia adhibere perpetuo, maximè cõducit, nedum ubi frigidæ uſus nullum habet locum, & quum robur eſt inbecillum, uel quum præter modum ſæuit caliditas, & corporis extrema adeſt tenuitas, & corpus, non ex hectica febre facto maraſmo, carne uidetur exutum. Inter principia nanque inflammationes in locis affectis naſci uerisimile eſt, uel iocinoris, aut uentris, aut uenarum meſentericarum, aut colli. Et, ſi non ſit diuturna inflammatio, uteri, pectoris, pulmonis, ſepti tranſuerſi, & aliarum particularum inflammatione corripi poſſunt. Operæ itaque precium fuerit, medicum non ignorare, ſed quaſi præuidere, unde maraſmus ortum habeat, (alius quippe breuius mortem affert, alius tardius, atque ijs ipſis potiſſimè medicaminum ſubſidijs occurrere, nempe

frigorificis & humectantibus quibuſcunque, modo febris ſcitè, & tanquam ignis in foco extinguatur. Sunt uerò eius facultatis innumera, ſed nullum reperio efficacius, cerota quæ ex oleo roſarum conſtituitur. Nam ea ſolidas corporis partes ſingulas inſigniter refrigerare, & humectare conſueuit, & cauet prætereà pulchrè ne ſi quæ reliquiæ humorum quãtumuis exiles, teſtant, omnino depereant. Eſt uerò eius confectio talis: Accipe ceræ denarij pondo unius, olei roſati unciarum pondo trium, Ceram ante omnia ſemel, atque iterum ſi res poſtulat lauato, uſque dum diluatur in aqua frigida. Deinde ammiſce oleum, & acuratè apud ignem per horam, uel plus minúsue dum probè inter ſe confundantur, decoquito, tandem ab igne tollito, ſeduláque ſubactione condepſito, donec inalguerit. Poſtea in pilam mittito, & contere, oleum ſuperinfunde, reliquum modice lauato; & aquam gelidam paulatim tantiſper dum totum imbibatur, oleúmque roſarum in pila commiſceatur, & quum uidebitur ſatis permixtum cum aqua & oleo, tollito. Quod ſi alborem ouorum adieceris multò commodius reddetur medicamentum. Pari modo ſi ptiſanæ ſuccum admiſceat quis, adhuc efficacioris fuerit auxilij. Cæterum inducta huiuſmodi cerota lintheolo & adhibita identidẽ mutanda eſt, nec confertim adplicanda eſt, ne longiore morula plus ſatis calfaciat, imbecillior etenim ſi remoretur diutius, efficitur. Hæc eſt ſanè quæ omnibus alijs præſidijs bonitate palmam facile præripuerit cerota, ſi adplicatam ad eum quem prædiximus modum ſubinde mutaueris. Nos quippe ſæpenumero eiuſcemodi cerota in principio hecticæ febris uſi, languẽtem à morbo prorſus uindicauimus, ita, ut nulla ſucceſſerit maraſmodes affectio: neque enim id permiſit cerota adhibita. Quin & in maraſmode eius ceroræ uſus nunquã me piguit, & ſanè in hac conſtitutione frequentius magna cum utilitate uſus ſum. Sæpius interuendum ipſam cerotam ſuperinduxi, nonnunquàm uerò molliorem reddere inſtitui, admixta aquæ, & olei roſarum portione non exigua. Atque ita quidem liquidiore medicamento more unguenti feliciter uſus ſum, illito cum eo uniuerſo quidem languentis corpore, ſed præcipuè emaciatis, & carnibus planè deſtitutis partibus, & inareſcente mole corporea. Neq; uerò ſatis eſt ſemel modò interdiu dictas parteis, ſed oportet ſæpe ſæpius per diem hoc ipſo ungento illinire, & ſanè in uiſcerum regiones multò affluentius perungere. Cæterum altera unctionis uice non fuerit alienum, hoc ipſum quod in medio affuerit, ſtudioſius detergere,

De Embrochis quarum uſus probatur in fibre Hectica.

IN curatione febris Hecticæ conuenit etiam uti aſperginibus illis, quas iam omnes Græco uocabulo Embrochas nuncupant, quas oportet ex ſucc-

ex ſucco lactucæ, ueſſicariæ, ſolaniue, (quam nonnulli uocant uuam caninam,) portulacæ, uuæ acerbæ, & umbilici ueneris cōfici. Quod ſi frigidos corpori ſuccos adplicare uidebi͞t, conſultiſſimū fuerit eos ante in aqua perfrigida, uel in aquaniuali ad tempus benelongum deponere. Quod ſi aliqua fuerit inflammatio in locis uitalibus, uel ſi quid neceſſariarum rerum deſiderabit, oleum ex oliuis acerbis, & nondum matureſcentibus (quod ὀμφάκινον Græci adpellant,) adijce, uel chamæmelinum, uel roſaceum, uel omnia pariter confuſa adhibe. Cauendum uerò maximè eſt, ne pectori adhibeantur, quum hoc morbo tum aliâs admodum frigida remediorum præſidia, nêue adplicata diutius inhæreant, niſi ardor immenſus thoracem inflammarit, uel phlegmone eaſdem parteis occuparit. At ſi is quempiam corripuerit, non procraſtinanda eſt curatio, ne qua calamitas ingruat. Quapropter noxas aliquot plures & minimè contemnendas, uidimus quibuſdā accidere, haud enim dyſpnœam ſolummodo, ſed & aſthma, uociſq; impedimenta inducunt frigida præter modum pectoribus adhibita remedia.

De ratione uictus, & primitus de ædibus.

NEque uerò ſatis eſt curationem Hecticæ febris extrinſecus modò frigidis medicamētorum præſidijs moliri, ſed aura quoque ingenio, & artificioſis manibus, ut infrigidet, inſtruenda eſt. Quamobrem ita habenti ſub dio habitandum præcipio, & aqua frigida multa ædium pauimentum cōſpergatur, non ſolum, ut corpori inducatur robur, ſed frigidior reddatur aër & alliciatur ſomnus. Sparſa nanque frigida ſomnum accerſit. Illud uerò præſtātius fuerit, ſi aër ipſe ita tranſmutetur, ut non ſolum refrigerio, ſed & robore etiam inducto corpus ægrotantis ſoletur, & reficiat. Lidium itaque ſtramentum ex frondibus in ſolidamento cōſtruito, & frigorifica quædam inſuper aſpergito. Vet bi cauſſa: roſam, ſemperuiuum rubum, folia rubi, palmites ramos lentiſci, folia ſalicis, uel id genus cætera, quæ infrigidandi pariter, & roborandi uim obtinent. E quibus ſtratum, ut dixi, præparandum eſt. Huiuſmodi itaque aërem cunctis qui Hectica affecti ſunt, adornare conuenit, ſed præcipuè quibus ſuperuenit conuulſio, (quæ ſæpe ex ariditate, ſæpe ex inanitate in hac cōſtitutione fit,) uel cor ardoribus incenſum habēt. Reliquos uerò Hecticos eſculentis, & poculentis in hoc comparatis refici & ſanitati nonnunquam planè reſtitui poſſe arbitror. Nam illis aër frigidus, his contrà eſculenta, poculentaq; opitulantur. Quod ſi uentri, uel ſimili corporis parti, huiuſmodi quidpiam acciderit, affectis æſtiuo tempore aër calidus in frigidum, hyberno uerò tempore frigidus in calidum artificioſe mutandus eſt. At ſi aër perpetuò frigidus ſit, pulmonis affectui nihil tulerit auxilij, Sed eſt corpus ſolum in mediocri exercitatione conſeruandum ne calefiat, cauendumq; ſedulo ne ueſtibus, & ſtragulis pluribus cooperiatur, unde incendi magis poſſet ægrotans.

De lauacris.

VBi porrhò quis ſimplici tantum febre Hectica correptus fuerit, huic bal nearũ uſus minimè alienus eſt, ſed contrà admodũ proficuus. Quemadmodum ediuerſo eos qui ad commixtos & putridos humores eandem febrim referunt, balnea non modò non iuuant, ſed uehementer lædunt. Torquebit pari modo laborantem medicus, ſi lauare præſumpſerit eum qui crũditatem queritur. Et profectò ſi in uitalibus particulis fuerit inflammatio, lauacrum noxam per ſe leuiuſculam longè reddit grauiorem. Vbi diligenter eſt notandum, quod nõ conuenit, niſi Hectica febre implicitis balneũ. Plus enĩ aliàs nocuerit, quàm profuerit, & eis prætereà qui frigidã & ſiccam habẽt intemperiem. Conuenit item lauacrum eis qui ex morbo affectionem maraſmodẽ, id eſt tabidam incurrunt, quod mali genus Græci νοσογῆρας, hoc eſt, ſenium ex ægritudine, uocant. Atque ob id quidem balnea, ita habẽtibus prodeſſe, quoniam & calor, & frigus iuxtà conducũt, arbitror. Et ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, (liceat enĩ Græcè hoc eloqui,) hoc eſt, ut uno uerbo dicam, ſi quis balineas diuerſimodè citra noxam inſtruere poſſet ad cunctas intemperies, contrarias cõtrarijs præparando, non fuerit difficile multis ualitudinem reſtituere. Balneum procurabis unà cum ſolio temperatum. Probatur ante balneum olei illinitio, & mox ab eodem pariter uniuerſum corpus perungendum eſt. Cauendum tamen modis interim omnibus, ne ægrotus diutule moram in aëre trahat.

Lac præbendum eſſe Hecticis.

LAc indiſcriminatim omnibus Hectica febre correptis commodiſſimum eſt, maximè uerò quibus ea febris tranſit in maraſmum, eò quòd imbecilliores ſunt uirtute, quàm ut ex cibario faciant alimentum. Præ ceteris nanque omnibus alimenti diſtractionem in uniuerſum corpus lac promptiſſimè conciliat, & per ſe ualidi nutrimenti eſt. Cæterum inter omnia lactis genera, lac humanum alendi facultate præpollet. Proximum bonitatis locum, lac aſininum habet. Sed quoniam horrendum uidetur, & difficilius ab aſina ſugendo lac petere, mulctrã in mulctrali accipito, atque ex eo libram dimidiam potui dato, & maximæ in nutriendo poteſtatis erit. Atque id quidem liquidiſſimè conſtare puto, quod ſumma eſt adhibenda cura, ut optimè & liberaliter tractentur, unde lac ſumitur animalia, ut lac inde magnam bonitatis æſtimationem mereatur. Danda itaque eſt opera, ut hordeum domi ſemper in procinctu ſit, ad hæc frondes myrti arboris, lentiſci item & quercus folia miniſtrentur in pabulo: Atque ita quidem redditur lac corruptelæ minus obnoxium. Ne porrhò eorum qui Hectica laborant: aluus fluida reddatur, cautio eſt, néue, & id quidẽ maximè, ex diuturna uentris euacuatione maraſmodes inducatur affectio. In febribus nanq; ſemper uentre imbecilli citius conciliatur alui profluuiũ. Proinde in hac conditione ſemper eſt lac cum petris fluminalibus elixandum.

Colatum

Colatum igitur igni adponere conuenit, & cum feruentibus ignitiſque calculis dum ſerum prorumpendo deferueat elixare. Cæterum quibus lac ad hũc modum præparatum ſumere, libido eſt, cum ptiſana decoquat, atque ita cum pane itria, aut ſimilaginea ſumat. Et tum utique imprimis, quum aluus largius quàm conueniat, profluit: Vel ſi bilioſos humores quis deijciat. Temporis uerò progreſſu diſcedente mitigataq; febre, & uiribus aliquantulum inſtauratis, caſeum nouum recens coagulatum, & mollem cum ratione adminiſtrato. Nos quippe ſemper pro uirium (quas perpetuò oportet perpendere,) accremento maioris alimenti edulia plusq; minusq; temperauimus.

Quibus uinum miniſtrandum.

QUum uerò qui laborat praui temperamenti frigidi eſt, & ſi ab actimonia quadam conſumptrice ſenium confractum fuerit, uinum neceſſariò exhibendum eſt, humectandi, calfaciendiq; gratia, quæ curandi ratio in huiuſmodi affectionibus imprimis competit, ſi aurea non deſit mediocritas. At ſi febris maraſmodes quempiam nondum reliquerit, ſed languentem inceſſanter comitetur, & ſubinde horrores cumq; tremore algores infeſtarint, uinum manibus & pedibus, ut inquiunt, fugiendum eſt.

De Maraſmode ex ſyncopa proueniente

Caput XXIII.

CVm porrhò ex affectione deliquio ſimili, (quæ Græcorum medicis συγκοπὰ dicitur,) μαρασμώδης, hoc eſt, tabida febris puenit, quoniam ex tranſmutatione uirtutis, plerunque frigus, ita affectos commitatur, uinum quoque in ea conſtitutione offerendum eſt. Cæterum quum febrilis ardor præter naturam, eos excruciat. quia frigus nunc ſimul comitatur, nunc uerò quieſcit, & febris quandoq; ſimpliciter ſuperuenit, languentem in ſummum inde diſcrimẽ uocari, ſub rhigore conſentaneum eſt. Vbi uerò ſub ipſa febre, tum ſanè denuo cauſſam ipſam arguentem neceſſum eſt contemplari, & proinde uinum in loco, ac tempore ſemper adhibendum iudico.

De Gallorum teſtibus.

GAllinaceorum teſticuli Hectica febre correptis quacunque ex cauſſa magnopere conueniunt. Frequens etenim eorum uſus, præter quàm quod multum alimenti corporibus præſtat, uireis quoque adauget, concoctionem, digeſtionemq; promouet. Qua de re in hac affectione teſtes gallorum, (uel id genus fercula,) maturè, priuſquam in extremum periculum ueniant uirtutes, edendum porrigito. Cuiuſmodi obſecro corpori ferrent ſuppetias cruda, & indigeſta edulia, necdum in alimentum corporis potente uirtute conuerſa, quandoquidem nõ cibus ſimpliciter, ſed natura quoque, dum uidelicet

cibaria egregiè cōficit, & tranſmutat in ſuccos, & adijcit copori, uireis augmē tare magis aſſolet.

De pomis quorum uſu probatur in Hectica.

POma quoque, ut gratiſſima ita minimè incommoda ſunt, in Hectica ſebre cibaria: quoniam ingentem humectandi facultatem in ſe continent, & quod præter humectricem potentiā temperatè perfrigerare conſueuerant. Cæterum hoc non ſemel inculcandum, animoq́ꝫ reputandum, quod nō abſq́ꝫ diſcrimine cūctis qui Hectica febre impliciti ſunt, poma conueniūt, ſed ijs duntaxat, qui intemperaturam feruidam ac aridam nacti ſunt, & uniuerſis ſimpliciter quot Maraſmodes corripuit ægrotatio: & quibuſcunque horrores moleſti ſunt. His itaq́ꝫ omnibus ac ſingulis frigorifica & humectantia præbere, (quod contraria ſemper contrarijs ſint oppugnāda,) expedit. Imprimis autem melonum interius fartum, ſiue medullam dicere malis, internamq́ꝫ partē cucumeris, & mela, & mala Duracina. Et quemadmodum quæ prædiximus in calida & ſicca intemperie inſigniter opitulanť. Ita ex frigida & arida intemperatura ingruente huiuſmodi morbo Ceraſa ſummopere officiunt, & his etiam qui in ſenium ex ægritudine incidunt, per incommodā ſunt. Nam hos præſentius iuuant poma naturæ non admodum frigorificæ, ſed calfacientis magnificè & humectantis mediocriter. Cuius claſſis habentur, uuæ perquàm maturæ, & dulces, atque omnium maximè pendulæ ſeu paſſæ, quæ pēpenderūt, & quo plus dulcoris obtinent, eo ſalubriores ſunt. Fici ad hæc maturi, permaturus etenim ficus nunquam obeſſe poterit. At ſi aluus, quoniam plus æquō ſolutior eſt, ficuum uſum prohibere uidebitur, confeſtim eſum ipſarum oportet interdicere, & cibaria quæ aliquantulum & modicè aſtringunt præbere. Verbi gratia: mala Punica, (quæ uulgò granata uocātur) acida, quæ magis aſtringunt, maioresq́ꝫ ad reprimendum uireis habent, quam dulcia, uel pira ſtyptica
Mala aſtringentia. uel eiuſdem qualitatis, potentiæq́ꝫ mala, ut ſunt, mala cotonea, & quædā alia, quæ potiſſimè ieiunis ante oīa cætera fercula offerre expedit, quoniā à cibis alijs ſumpta tantum abeſt, ut aluum compeſcāt, & aſtringāt, ut eam multò magis lubricam efficiant policiendo, educendoq́ꝫ excrementa. Qui uerò ſyncopa afficiuntur, ijs ſanè & omnibus hectica febre oppreſſis, ea quæ uentriculo utilia ſunt, à Græcis ἐυστόμαχα adpellata interedulia, frequenter exhibere congruit.

Quod ſi ita affectos ſitis excruciat, nec interim febre nimium intenſa uexantur, poma frigorificæ facultatis & humectricis potentiæ oportuno tempore offerre competit. Ad hunc itaq́ꝫ modum uſque agendum eſt, ne qua ex pomorum uſu noxa ſequatur.

De abſoluta febre Maraſmode Caput XXIIII.

SI quem maraſmus conſumatus planè occupauit, hunc ſanare tentare non debemus, ſi quidē ſolidarum partium ſiccitas inſanabilis eſt. Quapropter quicunque medici medicabilem morbum eſſe rati, in-

cognita

cognita cauſſa, manum medicam admouere conati ſunt, nihil egerũt. Carnem itaq; corporis depopulatam inſtaurare, & in priſtinum ſtatum reuocare poſſibile eſt, ſed ſolidarum partiũ ſiccitatem conſumatè ſanare, deperditasq́; & confractas earum carnes reſtituere, hoc opus, hic labor, ne dicam impoſſibile eſt. Perinde enim eſſe uidetur ſenio propulſo & profligato iuuentutem reuocare, & maraſmum perfectum uelle curare. Senium quippe tanquam ſecundum naturam maraſmus eſt. Et quemadmodum ipſa ſenectus morbus deploratus & incurabilis uidetur: ita & nullus perfectè maraſmus conſumate ſanari poteſt. Sed natura nonnunquam beata facile ſuſtinet inchoantem maraſmum. Cui malo non inutiliter, puto, uenienti occurritur.

Pro febricitantibus Lexipyreti, epithemata, adſpergines, quas Embrochas iam omnes Græcè uocant, emplaſtra & cerotæ, quæ referuntur ad Martyrium Medicum authorem.

Caput XXV.

ADuerſus febrium feruores, præſentiſſimi auxilij ſunt quæ ſubijciam remedia: atq; ob id ſane à Græcis λεξιπύρετοι, hoc eſt, medicinæ quæ febres abigunt, ardoresq́; earum mirifice placant ac leniunt. Adhibentur uerò eædem diuerſimode. Nunc uidelicet in forma epithematis, nunc adſperginis, & interdum emplaſtri atq; cerati: quarum hæc præcipua eſt ex Martyrij Medici decretis mutuata, cuius ita habet compoſitio.

Lexipyretus epithema Martyrij Medici.

HAbet ceræ unciarum pondo ſex, olei roſarum unciarum pondo octo, lutea ouorum elixa numero octo, croci unciarum pondo quinq;, compinge de more in modum epithematis: & ubi uſus neceſſitas eſt, contra febrium feruores utere.

Alia Lexipyretus in forma epithematis.

AEſtuanti ardore febrili hoc quoq; epithema cõpetit. Febres etenim id imprimis tam ut quod maximè fugiunt: & ſtomacho præterea in febre uehementer conducit. Habet id croci denarium pondo octo, ceræ libræ pondo unius, olei roſati unciarum pondo ſex, roſarum aridarũ quantum plena manu comprehendi poteſt, oua quaterna. Præparabis autem ad hunc modum: Roſas in albumine ouorũ macerato, ceram in aqua tepida ſubigito, & albori ouorum infundito, & in pila ſtudioſe conterito: deinde è pila eximito. poſt hæc cæteras ſpecies adijcito, tritisq́; omnibus utere.

Aliud Lexipyretum epithema.

ADuerſus immodicos febrium ardores λεξιπύρετος, id eſt feruoris amuletum, huiuſmodi Epithematis modo adplicata ualde conducibilis eſt:

Raſamentum recentis cucurbitæ & luteum oui decoctum cum oleo roſarum acuratè friato & eliquato: ſubactisq́ & emollitis cũ ſyndone lyntheolo ue utere.

Emplaſtrum Galeni ad febres.

EMplaſtrum ſiue ceratum, quo Galenus in febrium diuerſis generibus, refrigerandi humectandiq́ gratia, uſus eſt, habet ceræ unciam unam, olei roſarum uncias treis, una cum cera, olei unciam unam eliquato, & ubiubicunque malguerit, in pilam mittito, & læuigato: & quum læuigaris, aquam gelidam & reliquam olei partem, quantum uidelicet ceratum dum cum eo mollitur, poſtulare uidetur, paulatim admiſceto. Deinde ad febres humectandas ſedulò utere:

Aliud ceratum ſalutare.

CEratum porrhò quod ex mollibus & pinguibus fit palmulis, quas δακτύλους Græcè & φοίνικας uocant, ſalutare medicamen eſt. Oportet autem harum carnem nucleis exemptis & omni membranoſo exempto, aliàs ex ſolo claro aceto, aliàs aqua ipſi admixta, quod Græci ὀξύκρατον, Latini poſcam uocant, decoquere, atque hac ubi decocta ſatis & tenera reddita eſt, tunſa uti. Quod ſi parum molli craſſitudine uidebitur, præſtiterit iam pridem dicti aliquid admiſcuiſſe cerati. Quod ſi roſacei quippiam dictorum ſingulis miſcere uolueris, nihil inutilius pharmacum habebis. Eſto autem quod admiſcetur tum minimũ, tum & ſimplex & perfrigidum, & quod ex oleo citra ſalem ſit confectum. Quum ſane ſimplex roſaceum dico, quod ſine aromatis eſt confectum intelligi uolo. Veteris autem ceu proximo. Conferunt autem utraq; hæc cerata non febricitantibus tantummodo, ſed aduerſus ignem etiam ſacrum, quem ἐρυσιπέλατα Græci uocant, & uentris inflationes & phlegmonas in pudendis non inſtrenue, ſi inter initia, priuſquàm ſuppuratio fiat ac ſanies, uel depaſcens aliqua ſubindicetur putredo, adhibeantur.

Alia medicamina eiuſdem efficaciæ.

ESt uerò haud minus ſalutare ad eandem rem medicamen roſarũ. Etiam ſuccus frigidus, unà cum polenta, quam Græci adpellant ἄλφιτον. Salubres itidem ſunt & ipſæ roſæ tunſæ. Adhæc præterea ſtirpium quæ mediocriter ſtyptica ſunt germina trita. Cui profectò uſui aliquando accommodare licet, herbas quæ moderatas in aſtringendo uireis habent: Verbi cauſa, ſolanum, quod Græci στρύχνον nuncupant, uulgò ſolatrum.

Embrocha ad talia ex alica ſiue oxylapatho, minimè inutilis.

MEdicamen aliud, quo adſperginis modo utendum, ex alica uel oxalide, oxylapathoue, hoc eſt rumice acuto. Sumatur autem oxalidis aut oxylapathi ſuccus, cum exigua polenta mixta, & excipiatur duplicato peniculo detrito & molliuſculo, affatimq́ frigidum imponatur. Quod ſi eiuſmodi peni-

culi

culi occaſio non ſit, tum lintheolum duplicatum & madefactum, refrigerandæ particulæ imponito.

Alia ad eadem.

QVin etiam portulacæ & ſemperuiui, & uuæ immaturæ ſuccum: ſimiliter & polentæ miſcentur. Ad hæc lens à lacunis, ſiue paluſtris, & uiridis tribuli, & polygoni, & lactucæ, & intybi ſuccus. Sed ante omnia liquor (ut diximus) roſarum cum polenta. Conducit ſimiliter & ſolani ſuccus, quoniam moderate conſtringit. Aliáq; quæcunque refrigerare & humectare poſſunt, cum tenui polenta. Porrhò nonnunquàm & abſque polenta licet integris herbis tunſis pari modo ad eandem rem uti.

Aliud epithema ad febres Maraſmodes; & ad diuturnas imbecillitates, deiectaq; omnino uireis.

ADuerſus Maraſmum, ſuccurrendis imbecillitatibus corporis uiribusq; deiectis, ualidiſſimè prodeſt epithema, cuius hæc eſt compoſitio. Accipe abſinthij, ſertulæ campanæ (quam Græcè iam omnes μελίλωτον adpellant) aſari, floris rotundi iunci odorati, (quod uulgò ſquinantum nuncupant) cyperi, croci, uniuſcuiuſque unciarum pondo duarum, maſtiches, bdellij, myrrhæ, aloës, guttæ ammoniacæ, rheſinæ terebinthinæ, cuiuslibet unciarum pondo quatuòr, palmulatũ (quos δακτύλους Græcè uocari paulò ante admonuimus) Puniceariun Thebaicarúmue numero quatuor & uiginti, uel libræ pondo dimidiatæ, olei nardini libræ pondo unius, olei ex cotoneis (qđ iam omnes Græcè Melinum nuncupãt) unciarum pondo ſex, uini quantum non modò ad comprehendenda ea ſatis eſt, ſed quantum res ipſa, & epithema, pro re nata, poſcere uidebitur.

Aliud epithema ad in alto latenteis febres,

AD refrigerandum prætereà eos quibus febris in profundo hæret, Epithema hoc modo contexitur. Sumuntur palmularum pinguium calcatarum exemptis nucleis unciæ quatuor cum dimidia, maſtiches unciæ binæ, croci uncia una, olei roſarũ unciæ tres, quæ pariter cùm uino roſaceo diligenter leuigantur, & præparatur epithema frigotificum aduerſus ardores febriles adplicandum.

Epithema Iuleum commune.

ADuerſus huiuſmodi febres cõmuniter facit epithema, quod ad Iulium refertur authorem, & conſtat ex guttæ ammoniacæ, ceræ, ſingulorum uncia una, croci uncia una, olei roſarum uncijs octo, aceti quantum ſatis eſt, olei communis libra una, factoq; inde epithemate adplica.

Aliud Iuleum magnificum.

COntra febrem magnificum & egregium eſt prætereà, quod habet guttæ ammoniacæ libram unam, palmularum humidarum & pinguium,

Ff 2 (quas

(quas πάτητον Græci, quaſi calcatis ſimiles uocant) nucleis exemptis libram unam, croci unciam unam, olei roſarum quantum ſatis eſt. Præparabis autem hoc modo. Palmulas prius deraſas, eleganterq́; expurgatas, in aceto acerrimo decoquito, & redige ad inſtar emplaſtri. Pari deinde modo tractato guttam ammoniacam & crocum: & ubi inaruerit, ceratā denuò liquefactam cum oleo roſato inſuper affundito, & febri medendæ utitor.

Aliud Iuleum contra febres.

VAlet itidem ad refrigerationem febrium epithema, quod ad eundem autorem refertur, Cōſtans ex croci uncia una, guttæ ammoniaci, ſpumæ argenti, quod Græcè λιθάργυρον uocant, ceræ, olei roſarum, uniuſcuiuſque libra una, croci uncia una, aceti quantum ſatis eſſe ad iuſtum epithema ceratumq́; uidebitur, uſurpato.

Lexipyretum Oribaſij.

ΑΝτίπυρετον quoq́;, cuius Oribazius Medicus parens eſt, ad talia ſimiliter prodeſt: Habet id ceræ uncias ſex, ſeu taurini recentis uncias treis, olei roſati uncias duodecim: ſucci ſeminis lini quantū ſatis eſt: quæ reſoluenda ſunt reſoluantur, tepefactumq́; manu rudiculâue agitato, & paulatim ſeminis lini ſuccum inſere. Exiccabis autem, & deinde lauato accuratè lini ſemen, & admiſce inſuper aquæ ſextarios treis, lini ſeminis cotylam unam heminámue: Coquito ad tertias, poſtremò colato, & confice lexipyretum, & utitor. Conducit autem ad refrigerandum febrim feruentem (quam καῦσον Græci uocant) & ad ſiti nimia oppreſſos prætereà ad phlegmonas iocinoris, lienis item & ſtomachi.

Alia Lexipyretos.

PLacat inſuper febrium feruores medicamentum quod conficitur, ex ſpumæ argenti uncijs tribus, croci uncijs duabus, olei roſarum libra una, ceræ candidæ uncijs quatuor, mellis optimi uncijs tribus, ſucci ſeminis lini uncijs totidem: Confice diligenter, & utere.

Cerota roſacea ad eadem optima, ex Galeno deprompta.

OMnium (inquit Galenus) ex his quæ humectandi & refrigerandi uim habent, medicamen ſimpliciſſimū eſt, quod ipſe præter hæc aduerſus etiā ignes ſacros, Eryſipelatáue utor, & inflammationes pudendorum, nempe inter principia ſtatim, priuſquàm depaſcens aliqua ſubindicetur putredo. Oportet autem ad hæc ceram præparare longè optimam, atq́; elotam. Fuerit uerò præſtantiſſima cera candida Pontica, uel Athenienſis, hoc eſt, quæ ex Atticis expreſſa ſit fauis. Eſto autem & roſaceum, quod à quibuſdam medicis ex oliuis acerbis & nondum matureſcentibus, ὀμφάκινον adpellatum, ab alijs ex crudo fit, & ſalis omnino expers. Summè uerò profuerit, ſi & ipſum tenuis admodum

modum eſſentiæ ſit: Cuiusgeneris Sabinum eſt. Vbi uſus fuerit neceſſitas, utraq; mixta liquantor in uaſe duplici, factaq; liquida cerota (cuiuſmodi ſcilicet erit, quod triplum aut quadruplum ad ceratum roſaceum habuerit,) quod ubi iam alguerit, miſceto ei paulatim in mortario tantum aquæ, quantum in ſe dum cum ea mollitur accipere poſſit. Conducit autem magis, ceratam ipſam prius admodum eſſe refrigeraram, atque etiam quæ huic admiſcebitur aquam eſſe frigidiſſimam. Abunde autem cerotam refrigerabis, ſi quum modicè coiuit, totum uaſculum in quo continetur, in aquam gelidiſſimam dimiſeris. Vbi uerò aceti quoq; partium ualde tenuium acclari pauxillum ammiſcere uidebitur, utiq; magis adhuc tum frigorificum tum humectans medicamen tum efficies Caueat autem qui hoc medicamine uoluerit uti, ne eouſque ſuper ægrum corpus manere, donec manifeſtè incaleſcat, unquàm permittat, imò aſſiduè identidem permutetur.

Emplaſtrum ex piperibus.

EXpedit ad hæc emplaſtri διὰ τοῦ πεπέρεως uſus ſuo tempore exhibitus Habet id ſpumæ argenti, ceruſſæ, ceræ candidæ uniuſcuiuſq; denariûm pondo centum, aluminis ſiſſi denariûm pondo ſex, piperis denariûm pondo quatuor, olei unius, ceræ ſingulorum xeſtam unam, & ubi inaruerit, denuò eliquetur cera cum oleo roſaceo: concinnato in emplaſtrum, & utere.

Buccella cathartica.

OFfella (quam uulgò Bolum Medicorũ ſcholæ nominant) purgandi uim obtinens, & ſalubris admodum in febribus, habet coriandri, ſeminis apij ſingulorum obulos quatuor, ſcammonij præparati (quod diagrydium uulgò adpellant) unciã unam, farinæ triticeæ cotylam unam: madefacito cum aqua tantiſper dum reddantit inſtar fermenti: deinde in furno (quem Græci κλίβανον dicunt) decoquito, & inde uncias binas in uino candido & bono maceratum, porrigito.

Antidotum dia marathru, hoc eſt,

ex fœniculo confictum.

Διὰ μαράθρου antidotum magnificum potentiſſimúmque, omnes quidem ſuperfluitates capitis, ſed atram bilem maximè euacuans. Quin etiam corpus uniuerſum, citrà omnem noxam, egregiè expurgat. Cuius compoſitio talis eſt. Sumito ſcammonij præparati unciam unam, zingiberis unciam dimidiatam, apij ſaxatilis, (quod iam omnes Græce πετροσέλινον nominant) uncias quatuor fœniculi uncias ſex, piperis uncias quatuor, inuolucri (quam herbam etiam uulgò hodie omnes Græco uocabulo Epithymon dicunt) uncias quatuor, ueratri nigri denariûm pondo duûm, mellis deſpumati quantum ad comprehendenda ea ſatis eſt. Dabis iuſta doſi denarios quatuor.

Epithema medendis fibribus, & ſiſtendis uomitionibus admodum conducibile.

ADuerſus febrilem affectionem, uomituſq; reprimendi gratia, præſenti commoditate adhibetur ἐπίθεμα, quod ex huiuſmodi ſpeciebus contexitur: Myrrhæ, maſtiches, thuris, cymini, rheſinæ frixæ ac toſtæ, baccarum lauri (quas Græci δαφνίδας nuncupant) ſingulorum pondo æqualia, cum oleo roſaceo excipiantur: modoq; epithematis, ubi res poſcere uidetur, utitor.

ALEXANDRI TRALLIANI LIBRI QVINTI ET ultimi, finis.

ERRATA, QVAE INTER CASTIGANdum nimio accelerandi ſtudio, uel alias utcunq; admiſſa, lectorem quũ oſcitantem, tum etiã attentũ remorare poſſent. Cætera boni conſulet candidus lector.

PAgina.3. Cinis erinacei, lege, cinis erinacei terreſtris, &, tertio ab hinc uerſu, ad cõprehendendum eas, deeſt, ſatis eſt, &, paulo inferius, pro Tharſia lege, Thapſia. pag. 4. à fine uerſu, uiarũ obſtructio nulla ſit, expunge nulla, &, lege, uiar. obſtr. ſit, neq; ulla raritate &c. pag. 8. omnia ſimu, lege, ſimul, mox inferius. Titulũ Aliud ſatis eximie uirtutis præcedat, titulus, & quicqd ſub eo continet. Aqua capillis nigrorẽ cõcilians. pag. 9. ꝓ fuluo, fului, flauo'q;, flauo, q; ex puncto, lege, & ibidẽ ſtatim ꝓ rufo, rufum, craſo, q; poſt giluo. pag. 10. ſalſuginẽ, quẽ, lege, quã, paulo poſt, lendines lege, lendes, &, ſtatim poſt, pro affligit, ꝓfligit, ſicuti ibidẽ præſtant, nõ præſtat, &, cedrinus, nõ cedri. pag. 11. poſtremò uerſu lege, atribilario. pag. 2. περιγυμένη, lege, προηγημένη. pag. 13. rantum nõ ad finẽ, ꝓ caluariæ, lege, caluaria, &, pro ipſum, ipſam, &, paulo poſt, ꝓ illi in re &c. lege, illi mire expedir potiſſ. recens. pag. 14. quæ calidã, lege, qui calidam, &, ꝓ alumni, alumnis, &, paulo poſt, calorẽ, nõ colorẽ. pag. 15. περιγούμενα lege, προηγούμενα. pag. 16. primo uerſu, lege, medicã ꝓ mediã, &, ꝓ affectu uentriculo, lege, affectu uetriculi. Poſtea ꝓ inſinuãt, inſinuauit. pag. 17. ex uentriculi, lege, ꝓ & uentriculi, & ꝓ confeſte obtẽperant, lege, confeſtim nõ obtemperant, &, ꝓ mollienda, molienda, & ꝓ temulentiã, temulentiæ. pag. 18. in margine ꝓ Guidiũ, lege, Gnidium, pag 19. circa finem pro occupante, lege, occuparis, &, oro affectu, affectui, pag 20. uerſu primo, pro obſtrictioue, lege, obſtructione, &, ꝓ uitioſisue, uirioſisue, pag, 21 nõ ſcerpillũ, ſed ſerpillũ legito, &, inſequẽti titulo, calido humore bileq; &c. &, mox ꝓ ſerpillo, ſerpillũ, &. non, cita habẽtibus, ſed, ita habẽtibus. pag. 23. ꝓ uuũ, unũ, & ſalubritati, nõ ſalubritate, &, ꝓ κράμου, κράνου &, male afficiat nõ male affici. pag. 25. pedetentim, & paulatim lege, & ex aqua dulci, &, pro alia, alĳs, & ſepti trãſuerſi, non tranſuerſione. pag. 26. uerſu primo lege, nothæ, &, infra, ipſi, nõ ipſe. & quod cõpeſt. ex pũcto à pag. 29. ſomnũ inducendi, non ſomniũ, & ꝓfundere, &, attendendũ, item calidã ut cap. ten. ſed mediũ u. redactũ, &, partibus, nõ parib. .31. primo uerſu, fuerit, nõ fugerit, & altero uerſu, adferre pag. 34. ſuſciperet, lege, ſuſcipiat. pag. 35. fragrans, nõ terri oooris fragrãs expungat, pag. 42. uerſu tertio à fine, adpoſitus lege,. pag. 43. pro cane, lege carne. &, inferius pro refecto refectã, & confundito. pag. 44. pro cædo, lege, cælo, &, pro utrũq;, utcũq; & adminiſtres, &, quã pro quẽ, &, pro in lacte, è lacte, &, pro ram, tum, &, quarto uerſu à fine, uotã, nõ notũ. pag. 51. niſi uim, expungito niſi. pag. 54. ſumat, nõ ſumãt, &. iniectionẽue, &, unaq̃q; &, in fine, fronti, nõ fons. pag. 56 lege illita abſcindere, pag 59 σκεφάλωμα. pag. 60. præceſſerũ, emendãt, reddant. pag. 61. reficit, pro forib. itaq;, &, calceis, lege, foribus itaq;, &, balneis. 62. uerſu 1. lege, potentiorẽ uim ne, &, diſtentionẽ, &, eſt mixtus. pag. 65. ſuffuſionibuſq;. pag. 67. induratã craſſ, &, factus, &, aciẽ ueſꝑtinã pag. 69. herbulæ liquorẽ, deeſt funere De q̃ hic, lege, de q̃

ſi hic,&,quandã ſpeciem.&,eo uſq;.&,quanto plus. pag.70.ſi aſſit,non iuſſu, & abrade,remedio eſt. pag.71.pro dia ex glauco,lege,ex glaucio. pag.72.humoribus uiſcoſis.legito,medicaminibus.&,ἀφρόντρου. & adiecto ouo auri. pag.75.lege,corpiſq; robore ſenſim imbecilliore facto. pag.77.lege,dolores comitant.lachryma papaueris,expuncto,pro. pag.80.lege, tinnitui pulchrè, &,caput petentium,nõ pedetentim,&,cum abſynthij dec. pag.83.lege,fruſtra ſang.concreti.pag.84.medentur,&.ſiue rheda quadrigãue. pag.95.lege,acceperam nanq; med. pag.103.lege,oſſibus aliorum. pag.105.ſeroq; exhibito. pag.106.calci adijce.licebit. pag.107.tuſſim deprehendẽs. pag.107.ſeminarium,&,proijciũt pleureticos,ſublato non iudicato. &.108.infeſtet,& dolores ſub.&,quanto poſſumus ſtud. pag.109,Sibileus hum. pag.110.lege,craſ. humores generantes,ne &c. pag.112,πόνος dicitur. pag.116.expunge minimè, poſt ſilentio. pag.121.ab eroſione,& fractio raſis. pag.123.lege, Quod ſi ualidum corp.rob.&.uerum longè plus profuit,& obtinear,&,itria,p hytria, atq; ita paſſim. pag.125.altero uerſu,lege,confectũ,&,quas ſubijciam,&,poſt hæmoptoicis expunge laudib.& Sumat uerò inter diu non ſemel. pag.126.de cotoneis,p de corticis &,corpus molle,&,128.lege,in ore contineant. pag.129. deſiccando cicatricẽ. pag.132.lege,itria,pro hydria. pag.133 malacia,lege,nõ malicia. pag.134.lege,quã poſſis idoneam curat, niſi cognita. pag.135.lege, huius notæ uictu & laudano. pag.uuæ Duracinæ,nõ paſſæ.Et Perſica Duracina,cæteris deletis.Et,βύλιμος. pag.139.lege Baion nõ Baidon.pag.140.lege, memor,nõ immemor. pag.142.ſatiui,nõ ſanatiui,&,ſaliua,p ſaluia, pag.143. lege,& nõ continentibus cibũ. pag.144.lege,uocatæ,p ucotæ. pag.148.lege in uentrem ſe conf. pag.149.lege,ſagaci perpenſione. pag.149.lege,an abſq; hoc nigr. ib. pag.150.incurrũt,lege,pro incuret. pag.151.ut neq; cõtentrix.&, Cæterũ,p Verum,&,utraq;,p utriq;,&,uel materia in bilem mutata,etiã cõferunt coſt.&,ex aliqua corporis parte. pag.155.eadem unctio,&.Punicæ,non primicæ.Et, compinge unguentũ. pag 159.Saraprino, pro Serapino,&,ſi frigidos eſſe putas,&, uirtus ſit debilis,&,pruritus depaſcẽtes infeſtarint. pag.161.quæ ſimul atq;. pag 164.incenſionẽ denotãt.&,auſpicanda ſit curatio,&, fluxuſq; noxij hum.Poſtea,phleg.incendioſam,&,teſtacea cute,ex puncto,q;. Et,in tumorem uidimus inde magnum. pag.165.radicem Ponticam lege,&, tentantur. pagina.166,lege,emolleſcere,&,diſcutere moliatur,plus nocum.

Pagina.167.lege pilam olei. Pagina.168.lege,adeò ſanè, ut duriuſculos. Pagina.171.glycyſidis lege.Et,uiſceris prognata. Pagi.172.lege,exobſtruct. &,à forma recedit,& laborantis,pro laborantes. Pagina.173.pro diſtrictionem diſtractionẽ. Pagina.174.lege ex his autem quæ acrore pariter & calore,uiribuſq; ualidis prædita ſunt, uerbi cauſſa. labaraca orpho,& cyrida hyſitia conc.Et:complures manducandi ſunt. Pagina 176,tum quod humorem noxium & prauum.Et,ſed metamorphoſi. Pag.179.uerſu ſecundo,lege coniunctæ,&:admixto rhu Syriaco. Pag.150.lege,littorales calc.&:nempe ſpu

ma.Et,lac purè, pro,ac puer. Et,quarta pars. Et,Coquendum autē ſenſim pau latimq́ donec pars media feruendo abſumatur,& altera relinquatur. In cuius paginæ ultimo uerſu hæc deſiderantur,ſuperinductum remedio eſt. quoniam urinam proritat. Pag.181.tentantur,lege. Pag.187.lege,neq; udifica nimiū. Pag.189.lege,quinquies fiat demiſſio. Et; ex frumento, &:nutrimenti. Pag. 191.lege,Ne nullum nidorem cont. Et,è genere piſcium. Et,accidunt tremoribus. Et,conducit,pro conducunt. Pag.197.redacta in glādem. Pag.203.lege, ſedi inſere. Pag.204.lege,calidiori parit. Et,contrarijs med. Pag.205.lege, calorificis,non colorif. Et,Præcordijs uiſceribusq́ natura ſi. Pag.206.lege, pro gererent,generent,&,ung.calorifica. Pag.209.is ſiquidem, is expunge, uel his lege. Pag.215.cōmutari uidebitur. Et,intentis factum, &,ne foris quidem. Pag.216.Quæcunq; exiguas lege. Et,humorem exhib. Et,aquæ adiecto,&,cataplaſmata commod. Et,uinum partium tenuium. Pag.217.lege, quædam indita. Pag.218.lege uexaī. Et,aqua frigida in paroxyſ. Et notis,non nutis. Pag.219.labente periodo,&,eſſe miles. Pag.223.lege,pituitā diſſecat. Pag.225.cum aceto diluito,&,congeſta diſſipat: Pag.225.ne cito dilabatur.& ſubtilis. Et,ſolidas partes in aquam rel. Et præ cunctis part.&,ſe ſolis,expunge ſe. Pag.231.ſanguinis [illegible] periculum. Pag.236.& nutriaī, pro nutriri.&,hydrope cū feb.&comitanī,nō imitanī. Et,prouenit,& ſuam funct. καθαρτικὰ uox,ſequentem lacunā impleat,&, magis eliq.&,non confertim. Pag. 238.Feruor iocinoris lege. Pag.246.lege figulū ex luto. Pag.246.lege deſtillet ne hum. Pag.247.lege,inter ſe ſucci,&,inducūt pro induūt. Pag.248. algor quidā.&,promanet. Pag.249.fluxione grand.&,in ueſicam. Pag.250. in ueſicam,&,quæ uellic. Pag.251.ſi,lege id. Pag.252.cōperunt,&, in urinæ foll. Pag.253.furfuracea quædā. Pag.254.uerſu primo,lege medicaminibus quæ,&,talis eſt cōp.&,decurſum,uocent. Pag.255.ſed imbecilla cont.&,malo temperies omni. Pag.256.hæc uerò κακῶς. Pag.27.lege innumerato habere. Pag.258.quod minimè debes. Pag.261,inſeſſus,in hūc fit modū.&,neceſſaria, &,adhibenda. Pag.262.ἀνώδυνοι.redactisq́,aliás clyſter. Pag.272.poſt oſtēſum eſt) fit alterū ſignū parenteſeos. Pag.273.lege,deſcribere uiſum eſt. Pag. 280.doloris emuarias. Pag.283.pituitoſus lege,non bilioſus. Pag.30 .lege Accipe aloës ceratia. Pag.302.lege,in uentriculo,aut ledere artis. Pag.310.lege,quum cibaria tum pa. Pag.317.bupinā,non buxinam. Pag.322.expunge primum uel,&lege,ſyncopes. Pag.323.lege,ad eas quæ.

BIBLIO. ROM. VITTORIO EMANUELE

[redacted]

MARTIO, ANNO.

M. D. XXXIII,

[illegible]
[illegible]